Thomas Hardy

Doi ochi albaștri

Editura Eminescu

Coperta colecției : Val Munteanu
Ilustrația copertei : Horia Popp

1975
București, Piața Scînteii 1

Thomas
Hardy

Doi ochi albaştri

roman

Traducere de
Eugenia Popescu-Cîncea

Editura Eminescu

Thomas Hardy
A PAIR OF BLUE EYES
Macmillan et. Co. L.T.D.
London, 1957

PREFAȚĂ

ACESTE CAPITOLE AU FOST *scrise într-o vreme cînd mania restaurărilor bisericești, făcute la întîmplare, se răspîndise pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale vestului Angliei, unde înfățișarea sălbatică și tragică a coastei era de mult în desăvîrșită armonie cu aspra artă gotică a clădirilor ecleziastice, presărate de-a lungul ei, făcînd ca orice încercare de inovație arhitectonică să creeze un mare dezacord. Să înlături învelișul medievalismului din care pierise orice duh părea un act nu mai puțin absurd decît să te apuci de renovarea piscurilor înconjurătoare.*

Astfel s-a întîmplat ca închipuita poveste a trei inimi omenești, ale căror simțăminte nu erau lipsite de legătură cu aceste împrejurări materiale, să-și găsească în întîmplările inerente unor asemenea renovări ecleziastice un cadru potrivit de desfășurare.

Țărmul și regiunea de lîngă Castle Boterel încep să trezească interes și vor fi curînd recunoscute. Se cade să adaug că locurile acelea sînt printre cele mai înaintate spre apus dintre toate ungherele pe care le-am ales drept potrivite înălțării scenei unor drame imperfecte ale vieții și pasiunilor de provincie ; și se află aproape sau nu prea departe de nelămuritul hotar al regatului Wessex, ce se întinde mai încolo și care, asemeni extremităților de apus ale așezărilor americane, nu era statornic, înaintînd necontenit.

Aceste lucruri nu au, totuși, prea mare însemnătate. Locul acela este, înainte de orice (pentru un om, cel puțin), un tărîm de vis și de taină. Păsările spectrale,

marea ca un linţoliu, vîntul ce ridică spume, veşnicul monolog al apelor, florile de o nuanţă adînc purpurie, ce par să se înalţe ca un abur din văgăunile dinspre ţărm, împrumută, prin ele însele, scenei o atmosferă de vedenie de noapte ivită în asfinţit.

O uriaşă stîncă de pe malul mării ocupă un loc aparte în povestire ; şi, pentru un motiv sau altul, acuma dat uitării, această stîncă a fost descrisă în istorisirea noastră ca neavînd nume. Simţul exactităţii ne cere să precizăm că o stîncă masivă, care seamănă în multe privinţe cu stînca din descriere, poartă un nume care nu s-a făcut celebru prin nimic.

Martie 1895.

P.S. Prima ediţie a acestei povestiri în trei volume a văzut lumina tiparului la începutul verii anului 1873. Acţiunea ei reprezintă faza romantică a unei idei dezvoltate în altă carte, scrisă mai tîrziu. Un critic cu maturâ judecată al acelei ediţii putea remarca, cu siguranţă, o imaturitate a concepţiilor despre viaţă şi a măiestriei artistice. Dar corectarea acestor lucruri cu experienţa anilor de mai tîrziu, chiar dacă ar fi fost posibilă, ar fi avut drept urmare, cum se întîmplă îndeobşte cu asemenea încercări, spulberarea oricărei prospeţimi şi spontaneităţi din filele ei, aşa cum ne apar.

Voi adăuga un cuvînt despre topografia acestei poveşti de dragoste, drept răspuns unor întrebări, deşi chestiunea poate părea lipsită de însemnătate. Conacul care poartă numele de „Endelstow House" există în mare măsură, în realitate, deşi poate fi găsit într-un loc cu cîteva mile mai la sud de zona presupusă. La fel şi biserica din povestea noastră, care a fost plasată mai înspre ocean decît originalul.

Iunie 1912

T.H.

O viorea în vîrsta crudă a mîndrei firi
Timpurie, fără vlagă, gingaşă, iute pieritoare
Parfum şi mlădiere de o clipă
Atîta doar.

I

„Vestală mîndră-nscăunată pe un tron din Soare-Apune"

ELFRIDE SWANCOURT ERA O fată care-şi da uşor în vileag emoţiile. Esenţa lor aparte, însă, şi chipul în care se schimbau, pe măsura scurgerii orelor, nu se dezvăluiau decît celor ce erau martorii împrejurărilor în care ea îşi ducea viaţa.

Făptura ei era o îmbinare de amănunte deosebit de interesante, ce-ţi părea neobişnuită, mai mult din pricina îmbinării în sine decît a elementelor îmbinate, luate în parte. Dealtfel, cînd stăteai de vorbă cu ea, forma şi substanţa trăsăturilor ei îţi rămîneau ascunse ; şi această încîntătoare putere de a împiedica o cercetare mai amănunţită a fiinţei sale de către un interlocutor nu era o urmare a acelei disimulări pe care o observi în purtarea unui om bine format (căci purtarea ei era copilăroasă şi abia şlefuită), ci a naivităţii pline de farmec a gîndurilor cărora ea le dădea glas. Trăise, de cînd se ştia, o viaţă retrasă ; acel *monstrari digito* [1] al oamenilor care se pierd în nimicuri nu-i măgulise orgoliul şi, la vîrsta de nouăsprezece, douăzeci de ani, nu ştia mai multe despre viaţa de societate decît o orăşeancă de cincisprezece ani.

[1] A fi arătat cu degetul (lat).

Ceva observai, totuşi, la ea, şi acel cevà erau ochii. În ei vedeai esenţa întregii sale fiinţe ; n-aveai de ce să priveşti mai în adînc — toată viaţa ei era acolo.

Ochii aceştia erau albaştri ; albaştri ca depărtările toamnei, albaştri ca albastrul ce se întrezăreşte printre coamele pierdute ale dealurilor şi povîrnişurilor împădurite într-o dimineaţă însorită de septembrie. Un albastru ceţos, străbătut de umbre, fără început, fără întindere, şi pe care-l priveai în adîncuri, nu doar la suprafaţă.

Iar dacă e să vorbim de prezenţă, trebuie să spunem că prezenţa ei nu era impunătoare, ci firavă. Există femei a căror personalitate e în stare să domine întreaga atmosferă a unei săli de petrecere ; personalitatea Elfridei nu era mai dominantă decît a unei pisicuţe.

Elfride avea expresia gînditoare de pe chipul Madonei della Sedia, lipsindu-i, însă, extazul acesteia ; căldura şi vioiciunea tipului feminin, atît de comun frumuseţilor lui Rubens, muritoare şi nemuritoare, fără senzualitatea lor obsedantă. Expresia caracteristică chipurilor de femei de pe pînzele lui Corregio, aceea a gîndurilor omeneşti încărcate de doruri prea adînci pentru lacrimi, se ivea, uneori, şi pe faţa ei, rar, însă, în împrejurări obişnuite.

Momentul din viaţa Elfridei Swancourt, în care putem spune că se observă statornicirea unui curent emoţional mai profund, apăru într-o după-amiază de iarnă cînd — îndeplinindu-şi oficiile de gazdă — fata se trezi faţă în faţă cu un om pe care nu-l mai văzuse niciodată şi pe care-l privea cu curiozitatea şi interesul Mirandei, cum nu mai privise nicicînd un muritor.

Tocmai în ziua aceea, tatăl ei, pastor văduv al unei parohii din extremitatea scăldată de valurile mării a regiunii Lower Wessex, era chinuit de un atac de gută. Isprăvind supravegherea treburilor casnice, Elfride se simţi cuprinsă de nerăbdare, ieşi de mai multe ori din camera ei, urcă scara şi bătu la uşa odăii tatălui ei.

„Intră" se auzea, de fiecare dată, dinăuntru, o voce *puternică de om trăit în aer liber.*

— Tată, spuse Elfride într-un rînd bărbatului de cincizeci de ani, bine făcut şi plăcut la înfăţişare, care zăcea pe pat înfofolit într-un halat, bolborosind şi spumegînd ca o sticlă gata să pocnească şi lăsînd, cînd şi cînd, să-i scape printre dinţi frînturi de cuvinte care aduceau a înjurături : Tată, astă-seară nu vii jos ?

Elfride vorbise cu voce ridicată, pastorul fiind cam tare de ureche.

— Nu prea cred... of, of, of !... Nu, nici pomeneală, Elfride. Uf, uf, uf ! N-aş suferi nici o batistă pe afurisitul ăsta de deget, darămite un ciorap sau un papuc... Uf, uf, uf ! Uite, iar m-apucă ! Nu, pînă mîine nu mă dau jos din pat !

— Atunci sper că omul ăla de la Londra n-o să vină, că altfel nu ştiu ce-o să mă fac, tată.

— Ei, da, o să fie cam neplăcut.

— N-aş crede să vină astăzi.

— De ce ?

— Fiindcă bate tare vîntul.

— Vîntul ? Ai şi tu nişte idei, Elfride ! Unde s-a mai pomenit vînt care să ţină omu' de la treburile lui ? Uf, şi degetul ăsta care m-a apucat aşa, pe nepusă masă !... Dacă vine, cred c-ar fi bine să-l trimiţi la mine, pe urmă dă-i ceva de mîncare şi rostuieşte-i un loc de dormit. Doamne, ce de belele pe capul nostru !

— S-ar cădea să-i servesc cina ?

— Nu, ar fi o masă prea grea pentru un om care soseşte ostenit de la drum lung.

— Atunci, un ceai ?

— Nu, nu-i destul de săţios.

— O ceaşcă de ceai cu o gustare lîngă ea. Ce zici ? Avem friptură rece de pasăre, plăcintă de iepure, nişte prăjituri... de-alde-astea.

— Bine, ceai şi o gustare.

— Ce zici, să-i torn eu ceaiul, tată ?

— Bineînţeles ! Doar eşti stăpîna casei !

— Cum ? Să stau cu un străin, pînă sfîrşeşte masa, cum aş sta cu o cunoştinţă, fără să mi-l fi prezentat nimeni înainte ?

— Ei, mai lasă prostiile astea cu prezentatul, fetiţo ; ce, n-ai minte ? Un specialist, un om ocupat, trudit şi flămînd, aflat pe drumuri din zori, n-o să aibă nici un chef să stea o seară întreagă la taclale şi să umble cu politeţuri. Lui nu-i trebuie decît ceva de mîncare şi găzduire, şi cine vrei să i le dea dacă nu tu, de vreme ce eu zac în pat ca un nevolnic ? Eu n-aş zice că-i un lucru chiar aşa de cumplit. Ţi-au intrat tot soiul de bazaconii în cap din romanele alea cu care te tot îndopi.

— Nu, nu-i chiar așa cumplit cînd e limpede că e necesar, ca în cazul ăsta. Dar vezi, tată, dumneata ești întotdeauna de față cînd avem oaspeți la cină, chiar cînd e vorba de oameni cunoscuți. Și, de data asta, ne vine un oaspete din Londra, și poate că și lui o să i se pară cam ciudat.

— Foarte bine. Să i se pară.

— E partenerul lui Hewby ?

— Nu prea cred, dar s-ar putea să fie.

— Ce vîrstă o fi avînd oare ?

— N-aș putea să-ți spun. Copia scrisorii mele către domnul Hewby și răspunsul lui sînt în odaia mea de lucru, pe birou. Citește-le, și ai să știi și tu despre musafirul nostru atît cît știu și eu.

— Le-am citit.

— Ei, atunci ce rost mai au întrebările astea ? Acolo-i scris tot, mai mult n-am ce să-ți spun. Uf, uf, uf !... Belea nenorocită ! Fată netrebnică ! Nu-mi pune nimic pe picior ! Și-o muscă mi se pare prea grea !

— Ah, îmi pare rău, tată ! Uitasem. Mă gîndeam să nu-ți fie, cumva, frig, spuse Elfride, trăgînd repede pătura pe care-o aruncase pe picioarele bolnavului ; și așteptînd pînă ce expresia pricinuită de greșeala ei se șterse de pe fața tatălui, ieși din odaia lui și se retrase iar în încăperile de jos.

II

„Era-ntr-o zi de iarnă, către seară"

CÎND, ODATĂ CU SCURGEREA ceasurilor, după-amiaza se contopi cu seara, niște contururi în mișcare se iviră pe fundalul cerului, în vîrful unui deal sălbatic și pustiu al acelui district. Contururile delimitau doi oameni care, deocamdată, apăreau ca simple siluete într-un docar ce înainta împotriva vîntului. Pe tot drumul acesta mohorît, de-a lungul ținutului fără îngrădituri pe care-l străbăteau, cei doi abia dacă zăriseră o casă singuratică sau vreun drumeț stingher ; dar acum, la lăsarea serii, amurgul stins, la lumina căruia cu greu

izbuteau să deslușească o urmă de peisaj, se însufleți la ivirea domoală a planetei Jupiter, ce scînteia cu străluciri crescînde, și a lui Sirius, care nu se da nici el bătut, revărsînd de la locul lui raze peste umerii drumeților. Singurele lumini de pe pămînt erau niște pete de un roșu închis, sclipind ici-colo pe povîrnișurile îndepărtate ; potrivit lămuririlor pe care vizitiul ținu să le dea călătorului, acolo ardeau focurile mocnite de turbă și rădăcini de drobiță aprinse în locurile unde islazul fusese desțelenit pentru cultivare. Vîntul continua să bată, dar își mai potolise furia din timpul zilei, cîțiva nori mărunți, ușori și alburii plutind jos, pe cer, spre sud, către Canal.

Parcurseseră treisprezece din cele cincisprezece mile, distanța dintre capătul liniei de tren și locul unde se sfîrșea călătoria, cînd drumul lor o luă pe coasta unei văi lungi de cîteva mile, unde scheletele iernatice ale unei vegetații mai bogate ca cea întîlnită pînă atunci vădeau un pămînt mai gras, purtînd urme de ocoluri și lucrări mai gospodărești decît cele de pe colinele rămase în urmă. Ceva mai încolo, un luminiș printre ulmii ce urcau din acea vale roditoare dezvălui privirilor celor doi călători un conac.

— Ăsta-i Endelstow House, proprietatea lordului Luxellian, spuse vizitiul.

— Endelstow House, proprietatea lordului Luxellian, repetă mecanic celălalt. Apoi întoarse capul și privi clădirea ce abia se zărea, cu un interes pe care imaginea ei ștearsă nu părea nicidecum în stare să-l stîrnească. Da, proprietatea lordului Luxellian, repetă el, după un timp, fără să-și dezlipească ochii de pe clădire.

— Ce, acolo mergem ?

— Nu, la casa parohială din Endelstow, așa cum a fost vorba.

— Ziceam că v-oți fi răzgîndit, domnule, că parcă prea v-ați uitat lung într-acolo. La nimic nu v-ați uitat așa pîn-acu'...

— Nu, nu. Mă interesează casa asta, atîta tot.

— Ei, mai e și alții pă care, vorba aia, îi interesează.

— Da, dar nu din aceleași motive.

— Păi, dacă vreți să știți, aflați că familia asta nu-i deloc mai brează ca a mea.

— Cum așa ?

— Iac-așa ! Alde Luxellian legau garduri și săpau șanțuri — asta era meseria lor. Da' odată, pe vremuri, unu' de-al lor, pe cînd era la muncă, și-a schimbat hainele cu regele Charles al doilea și, iac-așa, l-a scăpat de la pieire. Regele Charles a venit la el și i-a zis așa, fără nici un fel de ifose : „Ei, tu, ăla-n salopetă, mie-mi zice Charles al doilea. Ce zici, îmi dai hainele tale cu-mprumut ?" „Da, cum să nu, a răspuns Luxellian, legătoru' de garduri." Și pe loc și-au schimbat hainele. „Ascultă aici la mine, a grăit regele Charles al doilea, ca un om de rînd, pe cînd da pinteni calului, dacă ajung la domnie vino la Curte, bate-n poartă și întreabă așa, fără să te sfiești : «Acasă-i regele Charles al doilea ?» Le spui cum te cheamă, oamenii te lasă înăuntru și eu te fac lord." Ei, ce ziceți, frumos din partea lu domnu' Charley, nu ?

— Foarte frumos !

— Mai departe povestea zice că regele s-a suit pe scaunu' domnesc și, după cîțiva ani, Luxellian, legătoru' de garduri, își ia picioarele la spinare, bate la poarta regelui și întreabă dacă domnia-sa Charles al doilea e acasă. „Nu, nu-i', i-a răspuns ăi d-acolo. „Da' Charles al treilea e ?", a întrebat atunci Luxellian, legătoru' de garduri. „Este", a zis un bărbat în floarea vîrstei care sta la locu' lui, ca un om de rînd, numa' că avea coroană pe cap, „eu sînt Charles al treilea." Și...

— Cred că-i vorba de-o greșeală. Nu-mi amintesc să fi citit vreodată în *Istoria Angliei* despre Charles al treilea, spuse drumețul pe un ton de blîndă mustrare.

— Da, da' asta-i istorie adevărată, numa' că n-a pus-o nimeni în cărți. Era un om cam sucit din fire, dacă v-amintiți.

— Bine, dă-i înainte.

— Ei, cum a fost, cum n-a fost, Luxellian, legătoru' de garduri, s-a pomenit lord și treaba a mers strună pînă ce, într-o bună zi, s-a luat la harță cu regele Charles al patrulea...

— Charles al patrulea ? Ei, pe-asta n-o mai înghit. Zău, e prea de tot !

— Da' de ce ? N-a mai fost și unu' George al patrulea ?

— A fost, cum să nu fie.

— Ce mi-e Charles, ce mi-e George ? Ei, gata, am tăcut... Doamne, tare sucită s-a mai făcut și lumea asta... zău că da ! De ce-o fi așa, Dumnezeule ?

Pe cînd pălăvrăgeau așa, amurgul se îngroșase, iar contururile și suprafața conacului se șterseseră, încetul cu încetul. Ferestrele care, pînă atunci, fuseseră niște pete negre pe întinderea mai deschisă a zidului, prinseră să strălucească, prefăcîndu-se în patrate de lumină pe trupul mai peste tot întunecat al peisajului nopții, contururile clădirii fiind înghițite de nuanța-i sumbră și uniformă.

Un timp, nu mai schimbară nici o vorbă ; urcară un deal, pe urmă altul, cocoțat pe culmea celui dintîi. Apoi, cale de-o milă, înaintară pe un podiș, de unde, de-a lungul coastei de care se apropiau, se zăreau două faruri, sprijinindu-se pe linia orizontului cu lucirea lor blîndă și domoală. Parohia care era ținta călătoriei lor părea să se afle nu prea departe, în interiorul coastei, cam pe undeva între Cam Beak și Tintagel. Dădură de o nouă oază : la picioarele lor se deschidea o vîlcea în formă de cuib ; vizitiul mînă calul într-acolo, în unghi drept, luînd-o la vale, pe un povîrniș abrupt, care se afunda printre copaci ca o vizuină de iepure. Coborau mai adînc, tot mai adînc.

— Colo-n vale e casa parohială din Endelstow, deschise iar vorba omul cu hățurile. Acu' noi trecem prin West Endelstow ; lordu' Luxellian își are casa, cu biserica ei cu tot, în East Endelstow. Preotu' Swancourt slujește la amîndouă și se tot vîntură de la una la alta. Ei, tare sucită mai e și lumea asta ! Se-aude că, pe timpuri, în locul unde-i acuma casa asta era o carieră. Al de-a înălțat casa a rîcîit toată țărîna s-adune un pumn de pămînt împrejuru' parohiei, și-a clădit un colț de rai plin de flori și de pomi pe fărîma de grădină pe care și-a făcut-o așa, cu mîna lui. Da' cîmpurile de pe care a rîcîit țărîna au rămas sterpe pînă-n ziua de azi !

— Și preotul de-acum e de mult aici ?

— Să tot fie de-un an, un an jumate. Doi ani n-a împlinit, că încă nu l-a scos lumea din țîțîni, că așa se cam întîmplă, enoriașii ajung să-l scoată din țîțîni pe popă, dacă-i popă ca oricare, după vreo doi ani. Da' popa Swancourt e om de treabă. Dumnealui mă știe bine pe mine și eu îl știu bine pe dumnealui, că doar de-atîtea ori l-am dus cu docaru' !

Ieşiră de sub streaşina pădurii şi, la o cotitură, se iviră, învăluite-n umbre, coşurile şi acoperişul triunghiular al parohiei. Nu se zărea nici o geană de lumină, nicăieri. Coborîră ; vizitiul nimeri pe bîjbîite în porticul casei şi trase clopotul.

După ce aşteptară cu răbdare vreo trei, patru minute, timp în care nu se auzi nici un zgomot ce putea fi luat drept răspuns, străinul se apropie de uşă şi repetă, mai hotărît, chemarea. Atunci i se păru că aude nişte paşi în sala de la intrare şi că mînerul uşii se tot mişcă ; dar nu se ivi nimeni.

— Poate n-or fi acasă, spuse vizitiul cu un oftat. Şi trăgeam şi eu nădejdea să îmbuc ceva astă seară, în bucătărie, la popa Swancourt. Să vedeţi ce plăcinte grozave de carne şi ce prăjituri cu smochine fac, ce cidru şi ce de mai băuturici au !

— Ei, haideţi, oameni buni ! Ce soi oţi fi, nevoiaşi ori cu stare, de v-a trebuit musai să faceţi atîta cale s-ajungeţi aici, în capătul ăsta de lume, la ceas de noapte ? izbucni, în clipa aceea, o voce.

Întorcînd capetele, dădură cu ochii de un ins prizărit, care venea dinspre uşa din dos, tîrşind picioarele, cu un felinar din corn bălăngănindu-i-se în mînă.

— Auzi ! La ceas de noapte ! Şi abia a bătut de şapte ! Fă lumină şi dă-ne drumu-n casă, William Worm !

— A, dumneata eşti, Robert Lickpan ?

— Io-n persoană, William Worm !

— Şi-a venit şi oaspetele ?

— Da, răspunse străinul. Domnul Swancourt e acasă ?

— Este, domnule. Dacă nu vă e cu supărare, poftiţi pe uşa din dos. A din faţă s-a umflat de umezeală şi s-a înţepenit ; aşa o apucă cîteodată, de nici cu turcii n-o mai deschizi. E drept că sînt un amărît, nevrednic să-i aducă laudă Domnului pentru zilele pe care i le-a dat, da' măcar atîta oi fi şi eu în stare, să v-arăt drumul.

Urmîndu-şi călăuza, noul venit trecu printr-o uşă mică ce se deschidea într-un zid, apoi făcu o adevărată plimbare, străbătînd o spălătorie şi o bucătărie, cu ochii aţintiţi drept înainte, repulsia lui înnăscută faţă de indiscreţia de orice fel împiedicîndu-l să-şi arunce privirea prin acele încăperi ale gospodăriei care arătau a dos de tapiserie. Fu condus în sala de la intrare ; şi, tocmai cînd

da să-şi urmeze călăuza în odaia care-i fusese rezervată, dinspre vestibul veni plutind spre el Elfride, care tocmai ieşise să afle cauza întîrzierii lui. Tresărirea ei de uimire la vederea oaspetelui care se ivea de sub scară arăta că nu se aşteptase la această surprinzătoare mişcare de flanc, a cărei cauză se datora întru totul ingeniozităţii lui William Worm.

Fata apăru în cel mai drăgălaş veşmînt feminin, adică într-o toaletă de după-amiază, cu un belşug de bucle curgîndu-i în voie pe umeri. O expresie de stînjeneală îi stăruia pe chip, şi nimic din înfăţişarea ei n-o arăta îndeajuns de coaptă pentru a ţine piept situaţiei de faţă. Oaspetele îşi scoase pălăria, şi primele vorbe fură schimbate, Elfride privind cu viu interes, în chip de introducere, persoana faţă de care se cădea să îndeplinească îndatoririle ospitalităţii.

— Eu sînt domnul Smith, spuse străinul cu o voce melodioasă.

— Iar eu sînt domnişoara Swancourt, răspunse Elfride.

Tulburarea i se risipise. Puternicul contrast dintre realitatea ce i se înfăţişa şi omul de afaceri de vîrstă înaintată, cu chip mohorît, ursuz şi acru care-şi făcuse loc în imaginaţia ei, un om cu haine îmbîcsite de fumul oraşului, cu pielea îngălbenită din lipsă de soare şi cu vorbirea condimentată de epigrame, produse asupra ei o asemenea uşurare, încît Elfride zîmbi, ba aproape c-o pufni rîsul în faţa noului venit.

Stephen Smith, pe care, pînă acum, nu l-am văzut bine din pricina întunericului, era, în acel moment al vieţii lui, un simplu tinerel ca înfăţişare, iar ca ani, abia în pragul vîrstei bărbăţiei. Cînd te uitai ce faţă avea, Londra ţi se părea ultimul loc din lume pe care l-ai fi putut imagina drept scenă de desfăşurare a activităţilor lui ; nu poţi avea asemenea obraji cînd trăieşti în fum şi noroi, ceaţă şi praf ; un chip atît de deschis nu putea să fi contemplat nimic din „dezgustul, febra şi neliniştea“ celui de al doilea Babilon.

Trăsăturile îi erau tot atît de delicate ca ale Elfridei, trandafiriul obrajilor, aproape la fel de suav ; gura, cu un contur tot atît de desăvîrşit ca arcul lui Cupidon, era roşie ca cireaşa, cum era şi a fetei ; părul lucios şi cîrlionţat, ochii albaştri-cenuşii, vioi şi plini de sclipiri ; purtă-

rile de băieţandru care roşeşte din te miri ce ; nu tu perciuni, nu tu mustaţă, doar o urmă de puf de un castaniu deschis, deasupra buzei de sus, ce putea fi demnă de acest nume ; toate acestea alcătuiau înfăţişarea specialistului din Londra, a cărui apropiată sosire o tulburase atît pe tînăra fată.

Elfride se grăbi să-l înştiinţeze, cu părere de rău, că domnul Swancourt nu putea să-l primească în ziua aceea, şi-i spuse şi de ce. Domnul Smith răspunse, cu o voce de felul ei băieţească, dar strunită să sune a voce de bărbat, că regreta să afle asemenea veşti, dar că, dacă era vorba doar de primirea lui, acest lucru nu-l supăra cîtuşi de puţin.

Stephen fu condus în odaia lui. Cît lipsi el, Elfride o zbughi pe furiş în camera tatălui ei.

— A venit, tată ! Să vezi ce tînăr e, nici n-ai zice că-i om de afaceri !

— Nu mai spune !

— Da, are o faţă... drăguţă... la fel ca mine.

— Ei, altceva nu mai ai să-mi spui ?

— Nu. Asta-i tot ce ştiu despre el, deocamdată. E minunat, nu ?

— Om vedea noi cînd l-om cunoaşte mai bine. Ei, acum du-te jos, pentru numele Domnului, şi dă-i bietului om ceva de mîncat şi de băut. Cînd e gata cu masa, spune-i c-aş vrea să schimb vreo două vorbe cu el, dacă nu-l supără să urce aici, la mine.

Domnişoara Swancourt o zbughi din nou jos. Cît aşteaptă ea apariţia tînărului Smith, n-ar strica să dăm citire scrisorilor referitoare la vizita lui.

1. *Domnul Swancourt către domnul Hewby,*

Prezbiteriul din Endelstow, 18 februarie, 18...

„Domnule,

Intenţionăm să restaurăm turnul şi nava laterală a bisericii din parohia noastră ; lordul Luxellian, stăpînul pămînturilor de aici, a pomenit de dumneavoastră ca de un arhitect de încredere, căruia ar fi nimerit să-i solicit supravegherea lucrării.

Sînt cu desăvîrşire ignorant în privinţa măsurilor preliminare ce trebuie luate. Presupun, însă, că cea din-

ții (în cazul că, așa cum spune lordul Luxellian, veți fi dispus să ne ajutați) ar fi ca dumneavoastră sau un alt colaborator de-al dumneavoastră să vină să vadă clădirea și să prezinte un raport corespunzător, spre împlinirea dorinței enoriașilor și a altor persoane.

Localitatea este foarte îndepărtată; de aici pînă la prima stație de tren sînt cincisprezece mile, iar locul cel mai apropiat unde puteți primi găzduire, considerat oraș, deși e mai curînd un sat mare, se cheamă Castle Boterel și se află la două mile de aici; ar fi, deci, mai nimerit să vă instalați la casa parohială, pe care sînt încîntat să v-o pun la dispoziție, decît să faceți atîta drum pînă la hotelul de la Castle Boterel și să vă întoarceți iar dimineața.

Specificați ziua, din săptămîna viitoare, aleasă pentru această vizită, și ne veți găsi pregătiți să vă întîmpinăm. Al dumneavoastră,

Cristopher Swancourt."

2. *Domnul Hewby către domnul Swancourt,*

Percy, Place, Charing Cross, 20 februarie 18...

„*Stimate domn,*

Conform cererii dumneavoastră din 18 ale lunii curente am luat măsuri pentru a se face cercetări și a se întocmi desene ale navei laterale și ale turnului bisericii dumneavoastră parohiale și pentru a se lua notă și de alte stricăciuni care au contribuit la degradarea clădirii, în vederea restaurării respectivei construcții.

În acest scop, asistentul meu, domnul Stephen Smith, va părăsi Londra cu primul tren mîine dimineață. Multe mulțumiri pentru propunerea de a-l găzdui. Domnul Smith se va folosi de oferta făcută și va sosi la dumneavoastră probabil spre seară. Îi puteți acorda toată încrederea și vă puteți bizui pe discernămîntul lui în materie de arhitectură bisericească.

Încredințat că planurile de restaurare pe care le voi face după detaliile furnizate de cercetările lui vă vor satisface atît pe dumneavoastră cît și pe lordul Luxellian, rămîn, stimate domn, al dumneavoastră sincer,

Walter Hewby."

III

„Suave păsări cîntă madrigaluri"

ACEASTĂ PRIMĂ CINĂ LA CASA parohială din Endelstow i se păru deosebit de plăcută tînărului Stephen Smith. Conform propunerii făcute de Elfride tatălui său, i se aşternură în faţă toate cele trebuitoare mesei eterogene care se cheamă ceai cu gustări — un soi de hrană care prinde bine omului cînd se află departe de oraş şi de ai săi şi care-i foarte pe gustul tineretului. Masa era frumos împodobită cu frunze şi flori de iarnă, printre care îţi atrăgeau privirile cotlete, pui, plăcintă etc. şi două prăjituri din aluat de foi, care dădeau peste marginile farfuriei, creînd o imagine de belşug şi voioşie.

La un capăt al mesei, înspre cămin, se afla serviciul de ceai din porţelan de Worcester, de modă veche, iar în spatele lui se înălţa silueta delicată a Elfridei, care încerca să toarne ceaiul cu gesturi ce împrumutau ceva din demnitatea unei matroane, luîndu-şi un aer pătruns şi serios ori de cîte ori ataca probleme privind marmelada, mierea şi smîntîna. Cum luase masa înainte de sosirea oaspetelui, îşi dădu seama, spre şi mai marea ei stingherealã, că nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să vorbească, atunci cînd nu-l servea. Îl întrebă dacă l-ar supăra să-şi termine o scrisoare începută la o masă lipită de perete şi, după ce se aşeză, prinse să se frămînte la gîndul că fusese grosolană şi prost-crescută. Totuşi, văzînd că el nu găsea nimic rău în asta, şi că părea stingherit ori de cîte ori se uita atent la ceaşca lui ca să i-o umple iar, Elfride se simţi mai uşurată ; şi cînd, pe deasupra, el lovi piciorul mesei, din greşeală, iar mai apoi fu cît pe-aci să-şi răstoarne ceaşca de ceai, întocmai ca un şcolar, Elfride se simţi stăpînă pe situaţie şi începu *să-i vorbească fără sfială. După cîteva minute*, candoarea lor şi apropierea de vîrstă îi făcură să uite cu desăvîrşire că erau doi străini care abia se cunoscuseră. Stephen simţi cum i se dezleagă limba şi începu să trăncănească despre tot soiul de experienţe mărunte legate de îndeletnicirile lui profesionale, iar Elfride, din lipsă de experienţe la care să recurgă, istorisi cu multă însufleţire felurite

poveşti aflate de la tatăl ei, care s-ar fi minunat să audă cu cîtă fidelitate reda atît acţiunea, cît şi tonul pe care-l folosise el. Una peste alta, în seara aceea aveai prilejul să contempli, în casa domnului Swancourt, un tablou foarte interesant, înfăţişînd dulcea vîrstă de douăzeci de primăveri.

În cele din urmă, Stephen fu nevoit să urce în odaia de sus, ca să stea de vorbă, pe un ton destul de ridicat, cu pastorul care, printre oftaturi, îl copleşi cu scuze pentru lipsa de politeţe de a-l fi poftit în odaia de dormit a unui străin.

— Dar, continuă domnul Swancourt, am ţinut să-ţi spun, chiar de astă-seară, cîteva lucruri în legătură cu treburile care te-au adus aici. Of, simt că-mi ies din fire după o zi întreagă de stat în pat, din cauza duşmanului ăstuia năbădăios pe care, ce-i drept, abia acum mi-a fost dat să-l cunosc, că înainte nu prea ştiam ce-i aia gută. Ei, acu văd că durerea a trecut la degetul ălălalt, dar parcă s-a mai domolit, aşa că trag nădejdea să mă lase de tot pînă mîine dimineaţă. Sper c-ai fost ospătat cum se cuvine acolo, jos ?

— Da, cum să nu, din belşug ! Ei, îmi pare rău c-a fost să fie aşa şi că vă găsesc la pat dar, vă rog, cît stau la dumneavoastră, să nu vă faceţi nici un fel de griji din pricina mea.

— Bine, n-o să-mi fac. Dar mîine cobor şi eu. Fiică-mea se pricepe grozav la doftoriceli. O lingură, două, din leacurile ei o să mă pună pe picioare mai degrabă decît toate hapurile de spiţerie din lume. Ei, şi-acum să trecem la problema bisericii. Poftim, ia loc. Pe-aici, pe la noi, nu prea se umblă cu politeţuri şi, uite, de-asta oamenii civilizaţi nu zăbovesc mult prin mijlocul nostru ; or n-avem noi vreme să ne apropiem cum trebuie de ei, or pleacă ei pînă apucăm să legăm prietenie. Turnul ăsta al nostru, o să vezi şi dumneata, a ajuns într-o asemenea stare, că nu mai poate fi vorba de reparaţie ; biserica, în schimb, e destul de solidă. Ar trebui să vezi cîteva biserici de prin ţinutul ăsta. Duşumele putrede, pereţi năpădiţi de iederă...

— Doamne sfinte !

— A, şi asta nu-i nimic ! La un vecin de-al meu, cînd se porneşte ploaia în timpul slujbei, credincioşii deschid umbrelele şi le ţin deasupra capetelor pînă se opresc

șiroaiele din acoperiș. Uite, fii drăguț și dă-mi hîrtiile și scrisorile alea de colo, de pe masă, ca să-ți arăt cum stă treaba.

Stephen traversă încăperea să ia hîrtiile, și pastorul păru că abia acum observă mai bine trupul firav al oaspetelui.

— Sper că ești priceput la treburile astea, spuse el.

— Destul de priceput, răspunse tînărul, roșind ușor.

— Pari cam necopt... N-aș crede să ai mai mult de nouăsprezece ani...

— Am ceva peste douăzeci.

— Nici măcar jumătate din vîrsta mea. Eu sînt trecut de cincizeci. Ei, fiindcă tot veni vorba, spuse domnul Swancourt, după ce mai pomeniră de una și de alta, parcă ziceai că numele dumitale întreg e Stephen Fitzmaurice, și că bunicul dumitale e de loc din Caxbury. Ei, uite, după asta îmi dau seama că ceva tot știam eu despre dumneata. Te tragi dintr-o familie veche și vestită din ținutul nostru... nu ești nicidecum un Smith oarecare.

— Cred că ai mei n-au nici un strop din sîngele familiei de care vorbiți.

— Ei, fleacuri ! Cum să n-aibă ! Ia dă-ncoace *Nobilimea de țară*. Ei, să vedem ce zice aici. Uite... Stephen Fitzmaurice Smith, odihnește în biserica Sfînta Mary, nu ? Ei, din neamul lui se trag cei ce poartă numele de Leaseworthy Smith și, colateral, generalul Stephen Fitzmaurice Smith din Caxbury...

— Da, i-am văzut monumentul la Caxbury, zise tare Stephen. Dar între familia lui și-a mea nu e, și nici nu poate fi, nici o legătură.

— Poate nu ai dumneata cunoștință de legătura asta. Poftim, uită-te aici, dragă domnule, spuse pastorul, întărindu-și vorbele cu o izbitură de pumn în stîlpul patului. Uite, ăsta ești dumneata, Stephen Fitzmaurice Smith, care locuiește la Londra, dar e de loc din Caxbury. Aici, *în cartea asta, e un arbore genealogic al lui Stephen* Fitzmaurice Smith de la conacul Caxbury. Poate că azi nu sînteți decît o familie de oameni cu felurite ocupații... nu-i treaba mea... nu-mi place să m-amestec... dar e bătător la ochi ca nasul de pe fața dumitale, că asta ți-e obîrșia. Domnule Smith, te felicit pentru sîngele care-ți curge-n vine... sînge albastru, domnule ! Pe onoarea mea,

culoarea asta și-ar dori-o oricine, că, de, așa-i omu', ce să-i faci...

— Bine-ar fi să mă puteți felicita pentru o virtute adevărată, spuse tînărul cu modestie și amărăciune.

— Prostii ! Las' că vine și asta cu vremea. Ești tînăr, ai toată viața în față ! Uite, acum am să-ți arăt cît de adînc, în negura trecutului, sînt înfipte rădăcinile familiei mele, familia Swancourt. Privește, spuse el coborînd iar ochii pe pagina cărții, aici este Geoffrey, unul din strămoșii mei care a pierdut titlul de baron fiindcă-i plăcea să se țină de șotii ! De, așa sîntem noi de felul nostru ! E o poveste cam lungă, n-am vreme să ți-o spun acum. Azi sînt și eu un biet om, mai bine zis un biet gentilom necăjit ; cu unii aș vrea eu să fiu prieten, dar nu vor ei să se împrietenească cu mine ; alții ar fi bucuroși să legăm prietenie, dar sînt cu mult sub rangul meu, așa că nu-mi dă mîna să mă-ncurc cu ei. În afară de mesele cu cîte-un protopop de pe-aici, de prin vecinătate, și cîte-un schimb de păreri, cînd și cînd, sau, uneori, un prînz ori o cină cu lordul Luxellian, un cunoscut de-al meu, îmi duc viața într-o singurătate desăvîrșită... desăvîrșită !

— Da, dar vă mai rămîn cărțile, studiul și... fiica dumneavoastră.

— A, da, asta da, cît despre sărăcie, nu mă pot plînge. *Canto coram latrone.* [1] Ei, domnule Smith, să nu te mai reții în odaia asta de bolnav. Ha ! Ha ! Asta-mi amintește de o snoavă pe care-am auzit-o pe vremuri, în tinerețea mea. Ajuns aici, pastorul se porni să rîdă în barbă și Stephen îl privi cu un aer întrebător. A, nu, nu ! Prea e deocheată ! Nu-i de povestit ! continuă domnul Swancourt, pe tonul scăzut, cu care se spun glumele sinistre. Hai, du-te jos ! Fiică-mea trebuie să facă ce-o știi să te distreze singură în seara asta. Roag-o să-ți cînte ceva... cîntă foarte bine la pian și din gură. Noapte bună. Parc-au trecut cinci, șase ani de cînd ne cunoaștem. Stai să sun să te conducă cineva jos.

— Nu vă deranjați, spuse Stephen. Mă descurc eu și singur. Și tînărul coborî, gîndindu-se ce încîntătoare era această libertate în purtări din districtele mărginașe, comparată cu rezerva londonezilor.

[1] Cînt în fața tîlharului (lat.).

— Am uitat să spun că tata e cam tare de urechi, zise Elfride pe un ton îngrijorat, cînd Stephen intră în salonaș.

— Nu vă faceți griji. Mi-am dat singur seama și, de fapt, ne-am și împrietenit, răspunse omul de afaceri plin de însuflețire. Domnișoară Swancourt, vreți să fiți atît de drăguță să-mi cîntați ceva ?

Cererea i se păru domnișoarei Swancourt, și pe bună dreptate, din cale-afară de directă, deși bănuia că tatăl ei nu era străin de ea, de vreme ce mai suportase și în alte dăți, pe propria ei piele, această metodă, nu prea plăcută, de a fi folosită pentru distracția vizitatorilor plicticoși. Dar, pe de altă parte, purtarea domnului Smith fiind prea deschisă ca să-i inspire sfială, Elfride se arătă dispusă — ca să nu spunem bucuroasă — să accepte. Alegînd de pe o etajeră cîteva piese din repertoriul de familie, care, pe vremuri, fuseseră executate la pian și cîntate de mama ei, Elfride se așeză și începu : *S-a petrecut pe seară, în acea zi de iarnă*, cu o voce plăcută de contralto. Apoi atacă melodia : *De te va învinui*, care se potrivea de minune atît vocii cît și interpretării ei.

— Vă place melodia asta veche, domnule Smith ? îl întrebă ea, cînd sfîrși de cîntat.

— Da, foarte mult, răspunse Stephen, vădit mișcat.

— Am să vă cînd o melodie scurtă de Leyre, primită-n dar de la o franțuzoaică tînără, care a stat odată aici, la noi, la Endelstow House :

Je l'ai planté, je l'ai vu naître,
Ce beaux rosier où les oiseaux... [1]

și pe urmă, în încheiere, aș vrea să cînt melodia la care țin cel mai mult : poemul lui Shelley : *Cînd lampa-i sfărîmată*, pus pe note de biata mama. E atît de plăcut să cînți pentru cineva care ține cu adevărat să te asculte !

Cînd o femeie face o impresie trainică asupra unui bărbat, ea este, îndeobște, văzută, mai apoi, cu ochii minții, așa cum s-a ivit cîndva, într-o anume împrejurare ce pare hărăzită drept cadru ideal de manifestare în filele memoriei acelui bărbat. După cum o prea sfîntă patroană își are atitudinea și podoabele sale în ilumina-

[1] Eu l-am sădit, cum crește l-am văzut
Frumosul trandafir, unde păsările... (fr.).

rea medievală, tot așa și iubita le are pe ale ei cînd apare pe amvonul închipuirii Dragostei adevărate, și doar rareori și anevoie își poate face loc în acea închipuire sub alt chip ; și asta se întîmplă deși, cînd o cunoști mai bine, iubita ar putea să ți se ivească sub nenumărate alte înfățișări, ce par cu mult mai pe potriva visului tineresc al Dragostei.

Imaginea domnișoarei Elfride alese chipul sub care se arăta ea în această clipă, cînd cînta, și avea să răsară de-a pururi în fața ochilor lui Stephen, în ceasurile de veghe și odihnă din zilele ce aveau să vină. Ea înfățișa profilul unei tinere înveșmîntate într-o rochie de mătase fumurie, cu garnituri din puf de lebădă, desfăcută în față ca o vestă purtată fără cămașă, culoarea rece a rochiei creînd un admirabil contrast cu trandafiriul cald al gîtului și chipului ei. Lumînarea cea mai îndepărtată de pe pian se ridica la același nivel cu capul fetei și, fiind pe jumătate ascunsă, prefăcea părul ei, foarte învolburat în clipa aceea, într-un abur de lumină ce-i învăluia creștetul ca un nimb. Mîinile erau la locul lor, pe note, buzele-i erau întredeschise, ciripind, într-un dulce diminuendo, cuvintele de încheiere ale tristei poezii :

De ce cu-atîta jale
Iubire plîngi ce-i frînt,
Firave-s ale tale,
Leagăn, cămin, mormînt...

Capul îi era ușor aplecat înainte, iar ochii ațintiți pe primele rînduri ale partiturii pe care-o avea în față.

Apoi, privirea îi alunecă, o clipă, pe chipul lui Stephen, ca să-i alunece, îndată, înapoi pe partitură, chipul ei, acum părăsit de tristețe, căpătînd, în răstimpuri, o anume expresie de viclenie neastîmpărată care-i zăbovea o vreme pe trăsături, fără însă a se preface în zîmbetul neîndoielnic al cochetăriei. Deodată Stephen se mută de la locul lui, din dreapta ei, în partea cealaltă, la stînga, unde, între pian și colțul camerei, era un spațiu ocupat de o sofa. Se strecură acolo și-și pironi privirile încărcate de doruri pe chipul Elfridei. O privea atît de grav și de stăruitor încît, cu fiecare vers al cîntecului, obrajii ei se aprindeau

mai tare. Sfîrşind melodia şi rămînînd nemişcată un minut, două, după ce rostise ultimul cuvînt, Elfride îndrăzni să se uite la Stephen. Pe trăsăturile lui se aşternuse ceva ca o povară greu de lămurit.

— Se vede că nu prea asculţi muzică, domnule Smith, altfel n-ai da atîta atenţie cîntecelor mele.

— Am fost atent mai mult la mijlocul de exprimare a cîntecelor, adică la dumneata, răspunse Stephen cu gingăşie.

— Ei, domnule Smith...

— Da, ăsta-i adevărul. Nu prea ascult muzică. Am impresia că-ţi par cu totul alt soi de om decît sînt cu adevărat. Fiindcă sînt un străin în locul ăsta retras, îţi închipui că trebuie neapărat să fi venit din mijlocul unei vieţi agitate, şi că nu se poate să nu fiu la curent cu ultimele noutăţi. Dar nu-i deloc aşa. Duc o viaţă la fel de liniştită ca şi dumneata, dar, în schimb, sînt mai singur, singur ca moartea.

— Moartea care vine dintr-un exces de viaţă ? Ei, să lăsăm gluma, îmi dau seama că nu eşti deloc aşa cum mi te închipuiam înainte de a te cunoaşte. Nu eşti un cusurgiu, n-ai cine ştie ce experienţă... nu dai prea multă bătaie de cap omului. De-asta nu-mi bat nici eu capul, şi-ţi cînt melodii pe care le ştiu doar pe jumătate. Dar, dîndu-şi seama că, spunînd asta, îl jignise fără voia ei, Elfride adăugă cu naivitate : Vreau să zic, domnule Smith, că-i o calitate, nu un cusur, să fii tînăr şi să n-ai prea multă experienţă. Înţeleg că dumitale nu ţi se pare viaţa pe care o duc eu aici chiar aşa de searbădă şi de mohorîtă.

— A, nu, nicidecum, răspunse Stephen, plin de convingere. Trebuie să fie minunat de poetică, proaspătă şi luminoasă...

— Ei, i-auzi ! Să ştii că alţii gîndesc cu totul altfel ; dacă-i trag de limbă ca să aflu ce cred cu adevărat, se arată cu totul de altă părere. După ei, viaţa mea trebuie să fie, în mod obişnuit, cumplit de plicticoasă, şi devine plăcută doar în acele zile cu totul speciale, petrecute de ei aici.

— Eu aş fi gata să-mi petrec toată viaţa aici, spuse Stephen pe un ton şi cu o privire care, fără voia lui, erau atît de grăitoare încît Elfride constată cu uimire

că armoniile ei incendiaseră o mică Troie sub forma unei inimi de bărbat. Fata se grăbi să intervină :

— Știi doar că nu se poate să-ți petreci toată viața aici !

— Bineînțeles că nu se poate ! Și Stephen se retrase în sine ca un melc la prima atingere.

Emoțiile Elfridei se aprindeau la fel de fulgerător ca cele ale lui Stephen, și ultima dintre micile slăbiciuni ale femeii, dorința de a fi admirată, trezi în Stephen un avînt înflăcărat, care, deși semăna atît de bine cu avîntul fetei, părea la el tot atît de lăudabil pe cît părea de vinovat la ea, dacă-l priveai prin unghiul modestiei.

IV.

„Acolo unde iarba se-nalță-n movile multe, năruite"

DIN MOTIVE DOAR DE EL ȘTIUTE, Stephen Smith se trezi, a doua zi dimineață, curînd după răsăritul soarelui. Privind de la fereastra camerei lui, primul lucru pe care-i căzură ochii fură două povîrnișuri repezi ce coborau unul spre celălalt în forma literei V. Jos, în vale, ca un lichid într-o pîlnie, se zărea marea îngustă și cenușie. Pe culmea unuia dintre dealuri, ceva mai înalt decît cel învecinat, se afla biserica ce avea să reprezinte scena activităților lui. Edificiul singuratic, întunecat și golaș, străpungea cerul dintr-un unghi de profil al dealului. Biserica avea un turn dărăpănat, de formă pătrată, fără parapet, fără vîrf ascuțit, ca o terminație monolitică, făcînd corp comun cu coama dealului, nu ca o construcție înălțată pe temelia ei. De jur împrejurul bisericii fusese ridicat un zid scund ; pe o parcelă care, în mare parte, depășea zidul, se afla cimitirul ; nu arăta ca un cimitir obișnuit, un crîmpei de peisaj cu varietatea lui firească de clar-obscur, ci doar ca o fîșie de pămînt mărginită de cer, crestată de contururile mormintelor și ale cîtorva pietre funerare. Nici un copac nu putea prinde rădăcini acolo, sus ; nimic, în afara ierbii cu nuanța ei mohorîtă de un verde-cenușiu.

Cinci minute după această fugară trecere în revistă, odaia era goală; cel ce-o ocupase dispăruse din casă, pe nesimțite.

Două ceasuri mai tîrziu, Stephen se afla din nou în odaia lui, îmbujorat și radios. La început, cînd se sculase, omisese cu desăvîrșire amănuntele estetice ale toaletei lui, așa că se apucă să le pună la punct acum. Și tare înfloritor mai arăta după acea escapadă în zori de zi! Gura lui era adevărată capodoperă a genului. Era gura precis desenată, cu buza superioară ondulată ispititor, gura lui William Pitt, așa cum apare în binecunoscutul, sau mai puțin cunoscutul bust de Nollekens, o gură ce reprezintă, în sine, o avere pentru un tînăr care se pricepe s-o folosească cum trebuie. Bărbia rotundă, cu o adîncitură în partea de sus, își continua curba plină și desăvîrșită, părînd să apese, într-un anume punct, marginea inferioară a buzei de jos, la linia lor de unire.

Deodată, se pomeni murmurînd numele Elfridei. Ah, iat-o! Era în mijlocul pajiștii, cu o rochie simplă pe ea, fără pălărie sau bonetă, și alerga, cu o iuțeală de băiețoi adăugată sprintenelii ei de fată, după un iepure de casă pe care se căznea să-l prindă, alternînd dezmierdări rostite pe un ton strategic cu goane desperate, care erau într-un atare dezacord cu vorbele, încît odorul, ghicind parcă prefăcătoria spuselor ei, îi oferea o replică bine cumpănită, țîșnind și sărind în toate părțile.

Decorul acestei scene era cu totul altul decît cel de pe dealuri. Un desiș de arbuști și copaci îngrădea acest loc binecuvîntat, separîndu-l de sălbăticia din jur; aici, chiar și în acest anotimp al anului, iarba era verde și strălucitoare. Pe locul acesta încins de brîul proteguitor al plantelor perene, vîntul nu se făcea simțit, irosindu-și vlaga pe trupurile copacilor mai falnici și mai puternici de la marginea dumbrăvii.

Apoi, Stephen auzi o persoană greoaie tîrșindu-și papucii de colo-colo și strigînd: „Domnule Smith!" Smith porni spre birou, unde dădu de domnul Swancourt. Tînărul își exprimă bucuria că gazda își părăsise odaia de bolnav.

— Ei, da. Știam eu că mă lasă repede. Sînt mai bine de doi ani de cînd n-am mai avut de-a face cu guta și, cînd m-apucă, nu mă ține mai mult de-o zi și-o noapte.

Ei, da' pe unde-ai umblat așa de dimineață ? Parcă te-am văzut intrînd în casă mai adineauri...

— Am făcut o plimbare.

— Și-ai pornit devreme ?

— Da.

— Tare devreme, nu ?

— Da, destul de devreme.

— Și încotro ai luat-o ? Mi-nchipui că spre mare. Toată lumea într-acolo se duce.

— Nu. Am mers în susul rîului, pînă la zidul parcului.

— Văd că nu ești ca alții de seama dumitale. Pare-mi-se că locul ăsta sălbatic e ceva nou pentru dumneata ; asta te-o fi ademenit să ieși din așternut așa devreme.

— N-aș putea spune că-i ceva nou. Dar îmi place.

Tînărul nu părea dispus să dea explicații.

— Cum să nu-ți placă ? Altfel n-ai fi pornit de-acasă la cîntatul cocoșului după un drum de paișpe, ba chiar șaișpe ceasuri. Ei, gusturile nu se discută, da' măcar e bine că ale dumitale nu sînt meschine. După micul dejun, dar numai după micul dejun, domnule Smith, o să fiu în stare de o plimbare de zece mile.

Într-adevăr, vorbele lui nu păreau cîtuși de puțin exagerate. La lumina zilei, domnul Swancourt arăta ca un om care, asemeni celorlalte două ființe de sub același acoperiș, avea tot dreptul să fie socotit frumos — adică era frumos în sensul în care luna e strălucitoare, dacă nu pui la socoteală rîpele și văile ce-i pătează suprafața și pe care le observi doar la o cercetare mai atentă. Culoarea feței lui nu era mai aprinsă în obraji și mai palidă pe frunte, ci rămînea aceeași peste tot ; era binecunoscuta culoare neutră roz-portocalie, ce se-așterne pe chipul omului bine hrănit — ca să nu zicem prea bine hrănit — și care nu gîndește prea adînc, fiece por al pielii vădind o funcționare fără cusur. Luat în ansamblu, arăta ca un reprezentant al clasei fermierilor în plin avînt, îmbrăcat în haine de-mprumut, ca un om bine înfipt pe picioarele lui și care, dacă și-ar fi pierdut vreodată echilibrul, n-ar fi putut cădea decît pe spate.

Decorul în care parohul ne apare în acel moment este decorul în care se cuvine să apară un paroh — propriul lui birou. Pînă aici, totul se potrivește de minune. Dar pe consola căminului erau înșirate, de la un cap la celălalt, sticle cu leacuri pentru cai, porci și vite, iar

lîngă perete se afla o masă înaltă, făcută din bucăţi smulse dintr-o poartă de cimitir veche, din lemn de stejar. Pe masa asta stăteau bulucite tot soiul de bufniţe, cufundari şi pescăruşi împăiaţi, iar deasupra lor se înălţau mănunchiuri de spice de grîu şi orz, purtînd etichete cu anul recoltei. Cîteva dulapuri şi rafturi, mai mult sau mai puţin ticsite cu cărţi, dintre care îţi săreau în ochi. *Însemnări asupra romanilor* de doctorul Brown, *Însemnări asupra corintienilor* de doctorul Smith şi *Însemnări asupra galateenilor, efesienilor şi filipienilor* de doctorul Robinson, salvau onoarea încăperii, în ciuda unei jucării de fetiţă — o căsuţă de păpuşi — a unui acvariu pus într-o fereastră şi a pălăriei pe care Elfride şi-o lăsase agăţată într-un colţ.

— La treabă ! La treabă ! strigă domnul Swancourt după micul dejun. Începuse să creadă că n-ar fi stricat să-şi asume rolul unui motor care să pună în mişcare energiile cam dezordonate ale oaspetelui său.

Erau gata să pornească spre biserică ; preotul, chibzuind mai bine, se hotărî să-şi încalece iapa lui neagră ca tăciunele, ca să-şi mai cruţe picioarele, măcar la început. Stephen spuse că i-ar trebui un om de ajutor.

— Worm ! strigă preotul.

La vreo două minute, de după colţul clădirii, se auzi un mormăit.

— Ei, pe vremuri aveam putere, nu glumă, da' acu' s-a mai schimbat treaba ! Da' uite că am şi eu rostu' meu, ca fitecine, chit că mai sînt şi de ăia care, dacă-şi pun numele pe hîrtie nu se lasă pînă nu-i agaţă şi-un *esquire* în coadă !

— Ei, ce s-a-ntîmplat ? întrebă pastorul, dînd cu ochii de Worm. Omul repetă vorbele spuse mai înainte.

— Worm le nimereşte bine, cîteodată ! zise domnul Swancourt, întorcîndu-se către Stephen. Uite, că veni vorba de cuvîntul ăsta *esquire*. Ei bine, domnule Smith, cuvîntul ăsta *esquire* s-a dus de rîpă, a ajuns să şi-l pună pe epistole orice filfizon care s-a văzut cu haină neagră pe el ! Ei, ce mai e, Worm ?

— Ce să fie, iar s-au pus ăia pe prăjit !

— Doamne, Dumnezeule ! Asta nu-mi place !

— Uite aşa, răspunse Worm cu un oftat, adresîndu-se lui Stephen. Am o vîjîială-n cap că nu-i chip de trăit nici zi, nici noapte ! Parc-ar prăji careva peşte ! Şi tot

prăjește, și prăjește, și prăjește cît e ziulica de mare în capu' ăsta prăpădit al meu, de nu mai știu nici pe ce lume mă aflu ! Ei, da' trag și eu nădejdea că Atotputernicu' o să-și arunce ochii asupra mea și, mai curînd ori mai tîrziu, o să mă blagoslovească cu mila lui !

— Uite, vezi, surzenia mea e ca o tăcere de mormînt, spuse, plin de însufleţire, domnul Swancourt. Da' William Worm parcă-i tot aude pe unii prăjind peşte în capul lui. E nemaipomenit, ce zici ?

— Aud cum le sfîrîie tigaia de parc-ar fi colea, la un pas de mine, zise Worm, în chip de confirmare.

— Da, e nemaipomenit ! răspunse domnul Smith.

— Ciudată treabă ! Tare ciudată ! zise preotul, cu un glas ca de ecou, și porniră cu toţii să suie coasta dealului, pe poteca îngrădită în dreapta și în stînga de un zid scund de piatră, în care sclipeau bucăţele de cuarţ și marmură roşie ca sîngele, părînd de o nepreţuită valoare în montura lor de conglomerat cafeniu de aluviune. Stephen înainta cu pas apăsat, bărbătesc, pe lîngă cal, Worm venea, poticnindu-se, la o aruncătură de băţ în urmă, în timp ce Elfride nu se afla niciodată într-un loc anume, ci peste tot ; cînd în faţă, cînd în spate, cînd într-o latură, cînd în cealaltă, fîlfîind în jurul procesiunii lor ca un fluture ; nu părea pornită la drum cu nădejde, ci parcă își potrivea doar, din cînd în cînd, pasul cu al celorlalţi.

În timp ce mergeau aşa, parohul da tot soiul de lămuriri.

— De fapt, domnule Smith, eu nu mi-aș fi luat pe cap beleaua asta cu restaurarea bisericii, dar se cădea să fac ceva să mă apăr de... dizidenţii ăia. Știi, eu folosesc cuvîntul ăsta în înţelesul lui din Scriptură, nu ca pe o sudalmă.

— Ce trist ! exclamă Stephen, cu acea participare pe care o presupune o prietenie temeinică.

— Trist ? Asta-i fleac faţă de ce se întîmplă în parohia lui Twinkley. Amîndoi epitropii sînt... nici nu vreau să spun ce sînt ! Copistul și paracliserul aşijderea...

— Ce lucru ciudat ! spuse Stephen.

— Ciudat ? Dragă domnule, ăsta-i fleac faţă de ce se petrece în parohia lui Sinnerton. Ei, da' cît priveşte parohia noastră, am credinţa c-o să facem, curînd, un oarecare progres.

— Trebuie să vă puneți nădejdea în împrejurări.

— Nu există împrejurări în care să-ți poți pune nădejdea! Ia te uită ce locuri sălbatice! Da', pe-o zi ca asta, pot să spun că mie-mi plac!

La capătul acela, intrarea în cimitir se făcea printr-o îngrăditură de piatră; cum săreai îngrăditura, constatai că te afli tot pe același deal sălbatic, partea interioară și cea exterioară nefiind chiar așa de bine despărțite între ele încît să-ți șteargă impresia de spațiu liber. Era un loc de îngropăciune încîntător, dacă se poate spune că încîntarea a întovărășit, vreodată, omul în mormînt.

In cimitirul acela nu era nimic care să te înfioare, nimic care să semene cu acele movile îndesate, întărite cu bețe, ce par să-ți strige în urechi: „Întemnițare", în loc să-ți șoptească: „Odihnă", sau pe care cresc flori îngrijite de grădină, ce-ți trezesc în minte imaginea unor persoane învăluite în mătăsuri negre, nou-nouțe, și cu batiste albe în mîini, care vin să vadă de ele; nimic care s-arate a făgașuri de roți ce-ți amintesc de dricuri și trăsuri mortuare, sau a tufișuri de chiparoși, adevărate demonstrații ale nenorocirii, sau a scînduri de raclă și oseminte risipite pe după copaci — dovadă că nu sîntem altceva decît simpli arendași ai propriilor noastre morminte. Nu, acolo nu zăreai nimic decît iarbă înaltă, sălbatică, crescută în voie, dînd contururi felurite movilelor care, de la bun început, primiseră forme neregulate totul vădind o desăvîrșită lipsă de preocupare pentru crearea unei anume impresii prin care prezența copleșitoare a bătrînului munte, ce te făcea să te simți ca-n țara nimănui, ar fi fost anihilată de disimulările artei. De cealaltă parte, se întindeau aceleași costișe, aceeași iarbă, iar mai încolo, marea liniștită, nepăsătoare, vizibilă pînă la jumătatea orizontului, apărîndu-ți ca o imensă formă concavă, asemeni interiorului unui vas albastru. Stînci desprinse din mal și presărate pînă departe, în larg, se înălțau din valuri, înconjurate, la temelie, de gulere de spumă a căror albeață o repeta pe aceea a penajului cîrdurilor nesfîrșite de pescăruși ce se roteau fără astîmpăr în văzduh.

— Ei, Worm! strigă domnul Swancourt pe un ton răstit, și Worm rămase pironit locului, într-o atitudine de atenție, gata la poruncă. Treaba fu dată în seama lui Stephen și a lui Worm, care-și continuară activitatea

pînă după ceasul amiezii, cînd masa fu anunțată de bucătăreasa prezbiteriului, Unity, ce dădu o fugă pînă la biserică, așa cum se afla, fără bonetă-n cap.

Elfride își făcu apariția în biserică abia tîrziu, după-amiază, ca răspuns la invitația specială făcută de Stephen la masă. Cînd pătrunse în clădirea veche și liniștită, arăta atît de plină de viață și de sprintenă, încît universul tînărului Smith se lumină de acea „lucire purpurie" ivită în toată limpezimea ei. De Worm se descotorosiră, trimițîndu-l să măsoare lungimea turnului.

Și ce putea face Elfride decît să se apropie mai mult de Stephen — atît de mult încît un mic arc format de rochia ei atingea pantoful lui — ca să-l întrebe cum mergea treaba cu schițele și să încerce să învețe de la el principiile măsurării, aplicate la clădirile asimetrice? Pe urmă îi veni ideea să urce în amvon, ca să mai vadă o dată, pentru a suta oară, cum e cînd ești predicator.

Curînd, Elfride se aplecă peste balustrada amvonului.

— Să-ți spun ceva, domnule Smith. Dar să nu afle tata, zise ea, cuprinsă de o neașteptată dorință de mărturisire.

— A, nu, bineînțeles că nu! răspunse Stephen, ridicînd privirea.

— Vreau să-ți spun că, foarte des, predicile tatei sînt scrise de mine; pe-astea le rostește mai bine decît pe-ale lui, și pe urmă se apucă să-mi povestească mie și altora ce-a spus în predica lui din ziua aceea, uitînd că eu i-am scris-o. Nu-i așa că-i caraghios?

— Ce deșteaptă trebuie să fii! spuse Stephen. Eu n-aș fi în stare, pentru nimic în lume, să scriu o predică!

— A, dar nu-i cine știe ce, răspunse ea, coborînd din amvon și apropiindu-se de Stephen să-i explice, cu însuflețire sporită. Uite cum faci. Ai jucat vreodată jocul acela cu gajuri, *Unde, cînd și ce?*

— Nu, nu l-am jucat niciodată!

— Ah, păcat, fiindcă, știi, cînd alcătuiești o predică e aproape ca și cum ai juca jocul ăsta. Iei textul și zici: „De ce-i așa? Ce este asta?", și așa mai departe. Notezi toate astea la capitolul *Generalități*. Pe urmă, treci la punctul unu, punctul doi și punctul trei. Tata nu vrea s-audă de punctul patru... zice că acolo se înșiră numai istorii mincinoase. Pe urmă, în final, adaugi un *Colectiv*, din care mai multe pagini le pui între paranteze

mari, negre, alături de care scrii : *Dacă oamenii adorm, sări peste asta.* Apoi vine *În concluzie* și, după asta, *Cîteva cuvinte și am terminat.* Și, între timp, nu uiți să scrii pe dosul fiecărei file : *Nu ridica vocea.* Adică, adăugă Elfride, corectîndu-se singură, așa scriu eu în caietul de predici al tatei, fiindcă, dacă uit, tata vorbește din ce în ce mai tare, pînă ce, la urmă, ajunge să răcnească, întocmai ca un țăran pe cîmp. Ah, tata-i tare caraghios în unele privințe !

După acest copilăros acces de sinceritate, Elfride se sperie, instinctul feminin, copleșit pentru o clipă de entuziasm, părînd să-i spună că se purtase prea îndrăzneț față de un om pe jumătate străin.

Tocmai atunci, Elfride dădu cu ochii de tatăl ei ; ieși afară, în bătaia vîntului și, pornind să urce costișa cimitirului, o cuprinse o rafală de vînt ce-i împrumută mișcările, nu însă și mobilurile, unei fete emancipate ; grația, nu și gesturile teatrale, ale unei dansatoare care execută piruete. Schimbă cîteva vorbe cu tatăl ei ; apoi o luă spre casă, în timp ce domnul Swancourt porni spre biserică, să vadă ce face Stephen. Chipul lui prietenos, învăpăiat de vînt, amintea de un paloș care aruncă scîntei. Era bine dispus și, urmărind-o pe Elfride în drumul ei spre casă, fața i se lumină de un zîmbet.

— Haimana mică ! Tare mai ești nepotolită, zise el ; apoi, întorcîndu-se către Stephen, adăugă : Și, totuși, e un copil potolit, domnule Smith. E la fel de așezată ca dumneata ; că dumneata ești un băiat așezat, se vede după sîrguința cu care te-ai pus pe treabă.

— Cred că domnișoara Swancourt e foarte isteață, remarcă Stephen.

— A, da, e isteață, cum nu, spuse tatăl ei, adoptînd, pe cît posibil, tonul neutru al analizei obiective. Uite, Smith, am să-ți spun ceva, dar fiică-mea să nu afle pentru nimic în lume, pentru nimic în lume ! Știi, ea ține să facă din asta o taină de mormînt. De multe ori ea îmi scrie predicile, și să vezi ce treabă bună face !

— Domnișoara Swancourt ar putea să facă orice treabă !

— Da, bine zici ! Pungășoaica asta mică știe toate chițibușurile meseriei. Dar, ai grijă Smith, să nu scapi o vorbă față de ea, nici o vorbă !

— Bine-nțeles, nici o vorbă !

— Ai grijă !, repetă domnul Swancourt. Ce zici de acoperișul pe care l-am făcut ? Și, spunînd asta, arătă cu bastonul către partea de acoperiș de deasupra altarului.

— Dumneavoastră l-ați făcut, domnule ?

— Da, am muncit numa-n cămașă cît a ținut lucrarea. Am scos grinzile vechi, le-am potrivit pe cele noi, am fixat leaturile, am așternut plăci de ardezie pe acoperiș ; toate astea le-am făcut eu, cu mîna mea, ajutîndu-mă doar cu Worm. Am muncit ca niște robi, nu-i așa, Worm ?

— Da, așa-i, mai dihai ca oricare de pe colea și de pe dincolea... hi, hi !, răspunse William Worm, răsărind nu se știe de unde. Ca robii, bine-ați zis... hi, hi ! Mai țineți minte cum vă ieșeați din fire, părinte, cînd se strîmbau cuiele ? Mamă, Doamne ! Ei, da' așa-i că-i mai bine să înjuri pe înfundate decît să-ți dai drumu' în gura mare ? Ce ziceți, domnule ?

— Da... de ce întrebi ?

— Fiindcă dumneavoastră, părinte, cînd puneați acoperișu' înjurați numa-n gînd, și eu zic că așa nu-i cu păcat.

— N-aș crede să știi tu ce-i în gîndul meu.

— Cum să nu știu, părinte... hi, hi ! Oi fi eu un pîrlit, un mațe-goale și nu mă omor cu cititu', da' măcar de buchisit știu să buchisesc la fel de bine ca oricare de pe colea și de pe dincolea. Mai țineți minte, părinte, noaptea aia cu furtună cînd mi-ați zis să stau să vă țin lumînarea în atilier, ca să faceți un scaun nou de pus în fața altarului ?

— Da, și ce-i cu asta ?

— Ei, am stat și v-am ținut lumînarea, că spuneați că vă place să vă țină careva tovărășie, măcar un cîine ori o pisică, că eu, vorba aia, ce eram ? Da' scaunu' nu ieșea, și pace !

— A, da, mi-aduc aminte !

— Nu, nu ieșea scaunu', și pace ! Așa, cînd te uitai la el, nu era rău, da' altfel... ferească Dumnezeu !

— Worm, de cîte ori să-ți mai spun să vorbești cum se cuvine ?

— Da, da, cînd te uitai la el nu era rău, da' de stat, nici chip să stai pe el ! Scaunu' ăla, cum te-așezai pe el,

se răsucea tot, ca litera Z. „Ridică-te, Worm!" ziceai dumneata cînd vedeai că scaunu' începe să se bîţîie sub mine. Pe urmă ai înşfăcat scaunu' şi ai dat cu el de-a azvîrlita pînă-n capu' ălălalt al atilierului, parc-azvîrleai cu flăcări şi pucioasă, de înfierbîntat ce erai. „Ia mai daţi-l focului de scaun!", am zis eu. „Bună vorbă!", ai răspuns dumneata. „Eu îţi citesc pe faţă, părinte, am zis eu, şi trag nădejdea c-o să mă ierţi şi dumneata şi Domnu-Dumnezeu că zic vorba asta care-ţi stă şi dumitale pe limbă, cum îmi stă şi mie. „Atunci ţi-a venit să rîzi, părinte, de un biet maţe-goale care ghicea aşa de bine ce-aveai în suflet. Doar n-oi fi eu mai prost ca alţii de pe colea şi de pe dincolea!

— M-am gîndit c-ar fi bine să-ţi fac rost de un meşter să te ajute la cercetarea turnului şi a bisericii, îi spuse domnul Swancourt lui Stephen, a doua zi dimineaţă, aşa că i-am cerut învoirea lordului Luxellian să chem un om după ce soseşti dumneata aici. O să se prezinte la biserică la ceasurile zece. E un om tare isteţ; de la el o să afli tot ce pofteşti în legătură cu starea zidurilor. Îl cheamă John Smith.

Elfride nu ţinea să fie văzută iar la biserică în tovărăşia lui Stephen.

— Eu rămîn aici şi am să te zăresc cînd apari în vîrful turnului, spuse ea rîzînd. O să răsari chiar pe fundalul cerului.

— Cînd ajung sus, flutur batista spre dumneata, domnişoară Elfride, spuse Stephen. Peste douăsprezece minute, adăugă el, uitîndu-se la ceas, sînt în vîrful turnului şi o să mă uit după dumneata.

Elfride o porni spre un colţ al tufărişului de unde putea să-l vadă pe Stephen urcînd costişa spre acea parte a dealului unde se afla biserica. Acolo văzu o pată albă, un zidar în haine de lucru, care-l aştepta. Stephen ajunse în dreptul omului şi se opri.

Spre mirarea ei, în loc s-o ia spre curtea bisericii, cei doi se aşezară în tihnă pe un bolovan, aproape de locul întîlnirii, de unde nu se mai urniră, ca oamenii porniţi pe vorbă lungă. Elfride se uită la ceas; nouă din cele douăsprezece minute trecuseră, şi Stephen nu dădea semne cum c-ar fi avut de gînd să se clintească din loc. Mai trecură cîteva minute; Elfride simţi cum o pătrunde

frigul de atîta așteptat și începu să dîrdîie. Abia peste un sfert de ceas o porniră spre biserică în pas de melc.

— Bădăran necioplit ! zise Elfride în sinea ei, roșie de ciudă. Ai crede că s-a îndrăgostit de zidarul ăla prăpădit nu de...

Fraza rămase nerostită, dar fusese gîndită.

Elfride se întoarse pe verandă.

— Ia spune, tată, omul ăla după care ai trimis dumneata e cumva vreun trîntor, vreun mototol, vreun pierdevară ? întrebă ea.

— Da de unde, răspunse el mirat. N-ai nimerit-o. E meșterul zidar al lordului Luxellian.

— Aha, zise Elfride cu nepăsare, și se întoarse la tristul ei post de observație, unde se puse iar pe așteptat și pe tremurat. În definitiv, era un fleac, o copilărie, să privești dintr-un turn și să fluturi o batistă. Dar noul ei prieten îi făcuse o făgăduială și, atunci, de ce-o fierbea așa ? Efectul unei lovituri este proporționat, în egală măsură, cu structura obiectului care-i servește drept țintă, ca și cu forța loviturii ; și Elfride avea o capacitate atît de mare de a se simți rănită, încît pînă și atingerea cea mai ușoară o îndurera adînc.

Abia după o jumătate de ceas, două siluete se iviră deasupra balustradei clădirii vechi, masive și mohorîte, la fel de nemișcate ca buhaii de baltă de pe ruinele unei moschei. Nici măcar atunci Stephen nu se arătă îndeajuns de credincios pentru îndeplinirea făgăduielii făcute cu atîta seriozitate ; pieri din fața ei fără să schițeze cel mai mic semn.

La amiază, Stephen se întoarse acasă. Cînd nu-și dădea seama că e privită, Elfride arăta supărată, iar cînd simțea ochii lui Stephen asupra ei, își lua un aer înțepat. În orice caz, purtarea ei rece dură cu mult mai mult decît răceala însăși și vorbele ei de prefăcută nepăsare rămaseră nerostite.

— Să știi că n-a fost frumos din partea dumitale să mă lași s-aștept în frig și să-ți calci făgăduiala, spuse ea în cele din urmă, pe un ton de reproș, coborînd vocea ca să n-o audă tatăl ei.

— Iartă-mă, te rog iartă-mă ! răspunse Stephen disperat. Am uitat, zău c-am uitat de tot ! S-a întîmplat ceva care mi-a scos asta din cap.

— Altă explicație mai ai ? întrebă, bosumflată, domnișoara Năzuroasa.

— Nu, n-am nici o explicație ! spuse el pe tonul omului care tăinuiește un păcat.

V

„Ascunse sus, în pomi cu des frunziș"

ERA ORA MICULUI DEJUN. Văzute din sufrageria prezbiteriului, care împrumuta ceva din tonurile calde și din strălucirea focului, peisajul și atmosfera de afară păreau să se fi prefăcut în clișee cu nuanțe plate, cenușii. Copacii cu brațe lungi, tufișurile de ienupăr și cedru și pinii de felurite soiuri erau negri-cenușii ; copacii din speciile cu frunze late și buruienile erau verzi-cenușii ; dealurile veșnic neschimbate și turnul din spate aveau nuanțe de cafeniu spre fumuriu și, în fund de tot, cerul, care coboară peste întreaga priveliște, era cenușiu precum desăvîrșita tristețe.

Și, totuși, în ciuda acestui sumbru efect artistic, nu era una din acele dimineți în care te simți abătut. Era chiar o dimineață veselă. Nu ploua și nici nu se arătau semne de ploaie pentru zilele următoare.

Elfride se sculase de la masă îndreptîndu-se spre foc, și tocmai ridica alene mîna ca un paravan în dreptul feței, cînd auzi afară trîntindu-se cu zgomot o portiță.

— Ah, a venit poștașul ! spuse ea, văzînd un om sprinten cum intră printr-o spărtură a tufărișului și traversează pajiștea. Elfride dădu fuga afară, să-i iasă în întîmpinare pe verandă, apărînd apoi iar, cu mîinile la spate.

— Cîte sînt ? Trei pentru tata, una pentru domnul Smith, iar pentru domnișoara Swancourt nici una. Ia te uită, tată, una din scrisori e de la... de la cine crezi ? De la lordul Luxellian ! Are ceva tare înăuntru... o bucată de nu știu ce. Am simțit-o prin plic, dar nu-mi dau seama ce poate să fie.

— Mă întreb de ce mi-o fi scriind Luxellian ? spuse domnul Swancourt, acoperind vocea Elfridei. Întinse o

scrisoare lui Stephen și le luă și el pe ale sale, chipul lui căpătînd un aer ceva mai important decît cel obișnuit, aerul unui domn fără avere, care se pregătește să citească o scrisoare din partea unui nobil înrudit cu familia sa.

Stephen își citi misiva cu o expresie cu totul diferită de cea de pe chipul pastorului.

Percy Place, joi seara.

„Dragă Smith,

Bătrînul H. e furios foc pe tine fiindcă întîrzii atît de mult cu planurile bisericii. Te ocărăște că-i aduci mai mult pagubă decît cîștig. Mi-a spus să-ți scriu să nu mai rămîi acolo sub nici un motiv — zice că el ar fi isprăvit toată treaba în trei ceasuri, fără nici un fel de bătaie de cap. I-am spus eu că tu nu ai experiență, lucru pe care se pare că-l uită, dar asta n-a prea ajutat. Totuși, între noi fie vorba, eu în locul tău nu mi-aș face grijă încă o zi, două, dacă mi-ar conveni să mai stau.

Mi-aș încheia săptămîna acolo, ca să-mi fac cheful pînă la capăt. Ori că apari sîmbătă, ori că lipsești pînă luni dimineață, bătrînul o să explodeze la fel.

Al tău devotat,

Simpkins Jenkins.“

— Doamne sfinte, ce încurcătură ! spuse Stephen, oarecum *en l'air* [1], cuprins de uluirea subalternului care, ridicat de-o întîmplare la dimensiunile unui șef, se trezește iar redus fără milă la proporțiile sale inițiale.

— Ce s-a încurcat ? întrebă domnișoara Swancourt.

Între timp, Smith își recăpătase calmul și, odată cu el, demnitatea profesională a arhitectului cu experiență.

— Trebuie să vă anunț, cu regret, că afaceri importante îmi reclamă neîntîrziat prezența la Londra, răspunse el.

— Nu mai spune ! Și-i musai să pleci chiar acum ? întrebă domnul Swancourt, privindu-l peste marginea scrisorii pe care-o ținea în mînă. Afaceri importante ? Ce afaceri importante poate să aibă un tînăr ca dumneata ?

— Adevărul este, răspunse Stephen înroșindu-se la față, destul de rușinat că lăsase să se înțeleagă, cît de

[1] Zăpăcit (fr.).

cît, că ar avea merite care-i erau, de fapt, străine, adevărul este că domnul Hewby a trimis vorbă să mă-ntorc acasă şi trebuie să-l ascult.

— Da, da, înţeleg, înţeleg. Vrei să spui că aşa-i înţelept să procedezi. Pricep eu multe, mai multe decît îţi închipui dumneata. Are de gînd să te ia partener. Aşa te-am notat eu pe catastiful meu de cum am citit, zilele astea, scrisoarea pe care mi-a trimis-o mie şi-am văzut cum vorbeşte de dumneata. Are o părere foarte bună despre dumneata, domnule Smith, altfel n-ar fi atît de nerăbdător să te vadă-ntors acasă.

Asemenea vorbe nu puteau să nu-i facă plăcere lui Stephen ; perspectiva care îi era sugerată cu de-a sila de a deveni partenerul unuia din marii arhitecţi ai Londrei, îi ridica moralul, deşi ideea i se părea cu totul fantezistă. Îşi dădea seama că, indiferent de ce credea domnul Hewby, domnul Swancourt avea, fără îndoială, o părere excelentă despre el, de vreme ce putuse să-şi formeze o asemenea idee pe o bază atît de şubredă, sau, mai bine zis, pe nici un fel de bază. Şi, în afară de asta, în mod cu totul inexplicabil, chipul lui, în timp ce vorbea, era învăluit într-un abur de tristeţe care, în nici un caz, nu se putea datora gîndului că, pînă la realizarea unei astfel de posibilităţi, mai era mult de aşteptat.

Elfride fu izbită de expresia de pe chipul lui Stephen, expresie care nu-i scăpă nici domnului Swancourt.

— Ei, spuse el vesel, nu te mai frămînta. O să mai vii pe la noi, dar ca oaspete, nu cu treburi. Fă-mi o vizită, în vacanţă, de pildă... Dumneavoastră, orăşenii, aveţi vacanţă ca şcolarii. Dumneata cînd ai vacanţă ?

— Mi se pare că în august.

— Foarte bine, vino-n august şi-atunci n-o să mai ai de ce să te grăbeşti. Eu, unul, o să fiu încîntat să am o persoană cumsecade, cu care să mai schimb o vorbă sau care să stea să m-asculte, în această *ultima Thule* [1]. Dar, apropo, vreau să-ţi spun ceva... n-ai de gînd să pleci azi, nu ?

— Nu, nu-i nevoie să plec chiar azi, răspunse Stephen cu oarecare şovăială. Mai pot să-ntîrzii pînă luni dimineaţă.

[1] Regiune îndepărtată, misterioasă sau legendară (lat.).

— Foarte bine ! Te-am întrebat fiindcă am să-ţi fac o propunere. Uite, am aici o scrisoare din partea lordului Luxellian. Cred că m-ai auzit vorbind despre el. E moşierul cel mare din districtul nostru, care are în stăpînire pămînturile de pe-aici.

— Da... am auzit de el.

— Acum e la Londra. Se pare că a plecat cu treburi pe vreo două, trei zile, şi c-a luat-o şi pe lady Luxellian cu el. Îmi scrie cu rugămintea să trec pe la el pe-acasă să caut, prin însemnările lui personale, o hîrtie pe care a uitat s-o ia cu dînsul.

— Şi ce-a pus în plic ? întrebă Elfride.

— Cheia de la biroul lui în care se află hîrtiile de care vă spuneam. O treabă ca asta nu înţelege s-o încredinţeze altcuiva decît mie. Uite ce aveam eu de gînd să vă propun : să ne rezervăm cu toţii o după-amiază pentru această treabă. Facem, mai întîi, o plimbare cu trăsura la Targan Bay şi, la întoarcere, trecem pe la Endelstow House şi, în timp ce eu caut prin documente, voi puteţi să daţi o raită prin clădire, să priviţi tot ce poftiţi. Eu pot să intru acolo la orice oră. Clădirea, dac-o priveşti pe dinafară, e toată numai frontoane, dar înăuntru are o sală de primire, o scară şi o galerie de toată frumuseţea ; şi mai sînt de văzut şi cîteva tablouri bune.

— Da, sînt, spuse Stephen.

— Cum, ai mai fost pe-acolo ?

— Nu, n-am văzut decît clădirea, cînd veneam încoace, se grăbi Stephen să răspundă.

— A, da, dar eu mă refeream la interior. Şi biserica, biserica Sfîntul Eval, e mult mai veche decît Sfînta Agnes a noastră. Eu slujesc la amîndouă, pe rînd. Dacă stau să mă gîndesc, mi-ar cam trebui un ajutor ; nu-i nici o scofală să goneşti călare peste parcul ăla lung de două mile, pe o dimineaţă ploioasă. Dacă constituţia mea fizică n-ar fi deprinsă cu toate astea, dar slavă Domnului că este — şi, spunînd asta, domnul Swancourt se măsură cu privirea de sus şi pînă jos, de parcă şi-ar fi etalat această constituţie —, aş tuşi ca un cîine din iarnă pînă-n toamnă. Şi, cînd familia nu-i acasă, după ce alerg pîn-acolo, mă trezesc că n-am cui predica... nu m-ascultă decît vreo doi, trei servitori. Ei, atunci cum rămîne ? Vii şi tu, Elfride ?

Elfride acceptă invitația și mica adunare de la masa de dimineață se risipi. Stephen se ridică să plece la biserică pentru ultimele măsurători ; pastorul îl petrecu pînă la ușă, purtînd pe chip o expresie întrebătoare, greu de lămurit.

— Sper că n-ai nimic împotrivă dacă ne lipsim de rugăciunea de dimineață ? zise el în șoaptă.

— A nu, bineînțeles că nu, răspunse Stephen.

— Drept să-ți spun, continuă domnul Swancourt tot cu vocea scăzută, noi nu ne-am făcut chiar o regulă din asta. Dar cînd avem un străin în casă, sînt foarte ferm de părerea că așa se cade să facem, și așa și facem. Țin foarte mult la treaba asta. Dar cu dumneata e altceva, Smith, pe fața dumitale citesc ceva care mă face să mă simt la largul meu ; cu alte cuvinte, dumneata nu umbli cu fleacuri. A, asta mi-amintește de o istorie grozavă, pe care-o știu de pe vremea cînd eram un tinerel zurbagiu... ce istorie ! Dar..., și spunînd asta pastorul scutură din cap, în semn că nu-și îngăduie să meargă mai departe, și izbucni în hohote uriașe.

— Era o istorie interesantă ? întrebă tînărul Smith, zîmbind.

— A, da, dar e prea deocheată... prea deocheată ! Nu pot să ți-o spun, pentru nimic în lume !

Stephen porni peste pajiște și, în timp ce se îndepărta, îl auzi pe pastor chicotind de unul singur de ce-și aducea aminte.

Porniră la ceasurile trei. Dimineața cenușie se prefăcuse într-o după-amiază care iradia într-o palidă, atotpătrunzătoare lumină solară, deși soarele însuși nu se arătase la față. Parcurseră drumul cu trăsura, în trap domol, întîi spre Parret Down ; copitele calului pocneau puternic, aproape răsunînd, pe drumul cu bariere — un drum bătătorit, albicios, ce însoțea coasta netedă în linie perfect dreaptă, pierzîndu-se, parcă, în cele din urmă, în albul cerului.

Targan Bay, care avea meritul de a fi un loc foarte accesibil, fu vizitat după aceea. Străbătură apoi, în goană, drumeagurile fără număr, ce duceau spre reședința lordului Luxellian, fără să întîlnească nici măcar douăzeci de iarzi de teren drept sau nivelat. O femeie cu bărbie dublă și grumaz puternic, care-ți amintea de portretul

reginei Ann pictat de Dahl, în spatele căreia se pitise un băiețaș, deschise poarta pavilionului de la intrare.

— Trebuie să-i dau ceva, sărăcuțul de el, spuse Elfride, scoțîndu-și punga și deschizînd-o grăbită. O puzderie de foițe de hîrtie zburară în jurul băierilor pungii, ca un stol de păsări albe, ridicîndu-se în aer și risipindu-se în toate părțile.

— Ei, ia te uită ! exclamă Stephen izbucnind în rîs.

— Ce naiba mai sînt și astea ? întrebă domnul Swancourt. Doar n-or fi bancnote rupte-n două, Elfride ?

Elfride arăta necăjită și vinovată.

— Nu, sînt niște lucruri de-ale mele, tată, se bîlbîi ea, în timp ce Stephen sări din trăsură și, ajutat de băiețașul portăresei, se tîrî printre roți și printre copitele calului, pînă ce hîrtiile fură iar adunate la un loc. I le întinse Elfridei și se sui din nou în trăsură.

— Îmi închipui că ești curios să afli ce era cu foițele alea de hîrtie, spuse Elfride, în timp ce lunecau lin de-a lungul aleii străjuite de sicomori. Așa că-i mai bine să-ți spun. Sînt niște însemnări pentru un roman cavaleresc, la care scriu acum.

Făcîndu-i această mărturisire nu se putu abține, oricît se străduí, să nu roșească.

— Adică o povestire ? o întrebă Stephen, în vreme ce domnul Swancourt îi asculta doar cu o ureche, prinzînd, din cînd în cînd, cîte un cuvînt din conversația lor.

— Da, *La Curtea Regelui Artur*, roman de dragoste din Lyonnesse.[1] Știu că povestirile de felul ăsta s-au demodat, dar asta-mi place mie să scriu.

— Un roman de dragoste îndesat într-o pungă ? Dacă te-ar jefui un hoț de drumul mare s-ar păcăli, nu glumă !

— Da, așa am eu obiceiul să-mi transport manuscrisele. Adevărul este că scriu mai ales pe fragmente, pe care le notez pe bucățele de hîrtie cînd ies la plimbare și hîrtiile le țin în pungă, fiindcă așa mi-e mai la îndemînă.

— Și ce-ai de gînd să faci cu romanul dumitale de dragoste ? o întrebă Stephen.

— Nu știu, răspunse Elfride, și-ntoarse capul să privească peisajul din jur.

---

[1] În legendele regelui Artur, țară imaginară, care s-a cufundat în mare.

Căci, între timp, ajunseseră aproape de Endelstow House. Trecînd printr-o poartă veche săpată într-un bloc de piatră de un cenuşiu-închis, modelată în formă de arc în stil Tudor, se pomeniră într-o curte spaţioasă, închisă de cîte un zid pe fiecare dintre cele trei laturi ale sale. Părţile principale ale clădirii actuale datau de pe vremea domniei lui Henric al VIII-lea, dar acel loc pitoresc şi adăpostit fusese ales pentru înălţarea unei clădiri la o dată cu mult mai veche. Autorizaţia de fortificare, *„mansum infra manerium suum*[1], fusese acordată de către Edward al II-lea cavalerului Hugo Luxellian ; dar, deşi pe ici, pe colo, se mai puteau vedea încă vagi urme ale şanţului şi zidului de pămînt, din clădirea originară nu mai rămăsese nimic.

Pe toate părţile, ferestrele erau lungi şi cu numeroase şipci verticale, iar acoperişurile, cu liniile frînte de ochiurile lucarnelor, purtau aceleaşi ornamente. Pe pietrele din vîrful lucarnelor, ca şi pe cele ale frontoanelor, se înălţau figuri groteşti reprezentate în poziţie de căţărare, în mers sau în repaus. Coşuri înalte, octogonale, răsucite, ţîşneau în sus, spre cer, fiind, totuşi, depăşite în înălţime de cîţiva plopi şi sicomori ce se ridicau ceva mai în spate, arătîndu-şi vîrfurile mişcătoare dincolo de culme şi parapet. În colţurile curţii, firide poligonale, cu suprafeţele acoperite în întregime de contraforturi şi ferestre, frîngeau contururile pătrate ale acelui spaţiu îngrădit, iar un foişor proiectat mult în afară, ieşind dintr-o fantastică aglomerare de ciubucuri, se ridica deasupra arcadei intrării principale a clădirii.

Aşa cum declarase el însuşi, domnul Swancourt putea să facă tot ce poftea la conac în lipsa stăpînului. După ce pastorul spuse ce treburi îl aduseseră acolo, fură conduşi în bibliotecă şi lăsaţi singuri. Peste cîteva minute, domnul Swancourt era cufundat pînă peste urechi în cercetarea unui teanc de hîrtii, pe care le scosese din biroul descris de corespondentul său. Stephen şi Elfride nu aveau nimic altceva de făcut decît să se plimbe de colo-colo, pînă ce pastorul îşi sfîrşea treaba.

Elfride intră în galeria de tablouri, şi Stephen o urmă, aşa, ca din întîmplare. Galeria era o încăpere lungă şi în-

[1] Locuinţa din interiorul domeniului său (lat.).

tunecoasă, bogată în accesorii al căror stil amintea de o epocă cu un secol și ceva mai tîrzie decît cea a zidurilor palatului. Decorații renascentiste sprijineau o cornișă din care se înălța un tavan curbat, acoperit cu lambriuri, avînd ciudatele forme răsucite și ondulate ale epocii. Vechile vitralii gotice erau încă vizibile în partea superioară a ferestrei mari din fund, deși în rest lăsaseră locul unor ochiuri de geam cu forme mai moderne.

Stephen se afla într-un capăt al galeriei și se uită spre Elfride, care stătea în mijloc, cam abătută de vecinătatea fantomelor familiei Luxellian, cu chipurile lor cadaverice ce fuseseră așternute pe pînză de Holbein, Kneller și Lely, și care păreau să se uite lung la ea și prin ea, cu priviri încărcate de dojană. Liniștea care-i învăluia parcă într-o vrajă fu întreruptă de zgomotul unei uși deschise brusc la capătul celălalt.

În încăpere năvăliră două fetițe îmbrăcate ușor, dar călduros. Aveau ochi sclipitori, păr înfoiat, buze roșii întredeschise într-un surîs de bucurie neumbrită.

— Ah, domnișoara Swancourt! Scumpa de Elfie! Ți-am auzit glasul! Ai venit să stai la noi? Ești mămica noastră mică, nu-i așa? Mămica noastră mare a plecat la Londra, spuse una din ele.

— Vleau să-ți dau un pup, spuse cealaltă, care semăna leit cu prima, dar părea croită după un tipar mai mic.

Își îngropară obrajii trandafirii și părul bălai în falduriile rochiei Elfridei, care se aplecă și le îmbrățișă cu drag pe amîndouă.

— Ce curios, spuse Elfride, zîmbind și întorcîndu-se spre Stephen. Au simțit ce mult țin la ele și m-au mai și văzut, într-una din zile, purtînd ceva care semăna cu o rochie de-a mamei lor, așa că, de la o vreme, au luat obiceiul să-mi zică „mămică mică".

Cele două făpturi mititele, Înălțimea Sa Mary și Înălțimea Sa Kate nu arătau, nicidecum, îndeajuns de răsărite ca să poată duce povara unor prefixe atît de lungi.

Erau singurii copii cu care fuseseră dăruiți lordul și lady Luxellian și, după cîte se părea, rămăseseră acasă cîteva zile, cît le lipseau părinții, în grija doicii și a guvernantei. Lordul Luxellian ținea tare mult la fetițe, dar se purta cam nepăsător față de soția sa, de cînd aceasta nu se arătase dispusă să-l fericească dăruindu-i un fiu.

Toți copiii se țineau, instinctiv, după fustele Elfridei ; în tînăra fată vedeau un reprezentant mai mare și neobișnuit de drăguț al tagmei lor, nicidecum o persoană în toată firea, de altă vîrstă decît ei. Devenise aproape o regulă ca, ori de cîte ori le întîlnea — afară sau prin casă, în zilele lucrătoare sau duminica —, fetițele să i se lipească una după alta, de obraz, și să se cuibărească un pic la pieptul ei, sau să se lase răsfățate, potrivit minunatului obicei al copleșirii cu porecle și mîngîieri, pentru care fetele mai neștiutoare au o adevărată slăbiciune.

Uităturile încărcate de negre presimțiri, aruncate de cele două fete spre ușa pe care intraseră, atraseră privirile tuturor asupra unei slujnice ivită din aceeași direcție, ca să pună capăt dulcei libertăți a Înălțimilor Lor, bietele Mary și Kate.

— Ce bine-ar fi să stai mereu aici, la noi, domnișoară Swancourt ! ciripi una din ele, ca un botgros amărît.

— Da, ce bine-ar fi ! ciripi și cealaltă, ca un botgros și mai amărît. Mămica nu știe să se joace cu noi așa de frumos ca tine. Cred că n-a avut cine s-o învețe să se joace cînd era mică. Cînd venim pe la tine ?

— Cît de curînd. Oricînd vreți voi, dragile mele.

— Și-o să stăm să dormim la tine peste noapte ? Mie așa-mi place să vin pe la tine, nu să dau de persoane cu pălării și bonete pe cap, care stau în picioare și se tot învîrtesc de colo-colo.

— Cînd o să vă dea voie mama, veniți la mine și stați cît vreți voi. La revedere.

Cele două prizoniere fură scoase pe ușă, și Elfride își îndreptă din nou atenția spre oaspetele ei, pe care-l lăsase în celălalt capăt al galeriei. Își roti ochii peste tot după el, dar nu-l zări nicăieri. Coborî iar spre bibliotecă, cu gîndul că Stephen se întorsese, poate, la tatăl ei. Dar domnul Swancourt stătea tot singur, în lumina veselă a două lumînări ; dezlega pachete de corespondență și hîrtii *și le lega apoi la loc.*

Cum Elfride nu se afla în relații destul de apropiate cu obiectul interesului ei ca să se simtă îndreptățită, ca domnișoară bine crescută ce era, să pornească în căutarea lui, dînd ascultare imboldului tinereții și cum, totuși, din motive care-i încolțeau atunci în inimă și care nu erau străine de acele buze cu contur dumnezeiesc, nu-i plă-

cea să-l știe departe de ea, o luă, la întîmplare, înapoi, spre scara de stejar, uitîndu-se, cu un aer bosumflat, de jur împrejur, în speranța că va da cu ochii de silueta de băietan a lui Stephen.

În timp ce încăperile erau încă scăldate în lumina zilei, coridoarele se cufundaseră într-un hău de umbre, umed, trist și tăcut ; și numai privind de-a lungul lor, către spațiile luminate din capăt, puteai zări obiectele sau ființele aflate acolo. Una din aceste pete luminoase se dovedi a fi o ușă laterală cu geamlîc în partea de sus. Elfride o deschise și se pomeni în fața unei pajiști interioare, despărțită de pajiștea cea mare de la intrare de un șir de tufișuri.

În clipa aceea dădu cu ochii de ceva ce-o umplu de uimire. În unghi drept cu fațada aripii pe care tocmai o părăsise și la cîțiva metri de ușă se înălța o altă aripă a conacului, mai joasă și cu o arhitectură mai simplă. În zidul ei se desprindea, drept în fața Elfridei, o fereastră mare, lată, cu storul coborît, reflectînd lumina din interiorul odăii oblonite.

Asupra storului se proiecta umbra unei persoane așezate aproape de fereastră, în profil. Era, fără îndoială, profilul lui Stephen. Tot ce puteai vedea era că stătea cu brațele ridicate și că ținea ceva în mîini. Apoi o altă umbră se ivi, tot din profil, și se apropie de cea dintîi. Era o umbră de femeie. Se întoarse cu spatele spre Stephen. Stephen se sculă, ridicînd ceva ce se dovedi a fi un șal sau o mantie, o potrivi cu grijă, ah, cu cîtă grijă, pe umerii femeii ; dispăru, apoi se ivi iar în fața ei, ca să-i încheie mantia la gît. Și apoi... o sărută ? Nu, sigur nu. Și, totuși, gestul lui ar fi putut să fie un sărut. Apoi cele două umbre se despărțiră ; deveniră uriașe, luară forme ciudate și se făcură nevăzute.

Se mai scurseră două minute.

— Ah, domnișoară Swancourt ! Ce bine-mi pare c-am dat de dumneata ! Tocmai te căutam, se auzi o voce lîngă umărul ei... vocea lui Stephen ! Elfride păși pe coridor.

— Cunoști pe cineva de aici, din casa asta ? îl întrebă ea.

— De unde să cunosc ? Nu cunosc pe nimeni, răspunse el.

VI

„Pentru o vreme, bun rămas !"

N-APUCĂ BINE STEPHEN SĂ-ŞI sfîrşească vorba, că Elfride auzi pocnetul unei uşi exterioare care se închidea undeva, pe aproape. Zgomotul venise din capătul acelei aripi a casei unde se afla odaia cu fereastra luminată. Şi, în clipa următoare, la lumina stinsă a amurgului, zări o făptură — bărbat sau femeie, nu se vedea bine ce era —, mergînd pe cărarea presărată cu pietriş, de-a lungul straturilor cu flori, la vale, către rîu. Silueta deveni din ce în ce mai neclară, apoi dispăru pe după copaci.

Se auzi vocea domnului Swancourt care-i striga dintr-un coridor îndepărtat, din corpul principal al clădirii. Făcură cale întoarsă şi-l găsiră cu haina încheiată pînă-n gît şi cu pălăria pe cap, aşteptîndu-i, foarte încîntat că reuşise să-şi ducă cercetările la bun sfîrşit. Caleaşca fu trasă la scară şi, fără să mai zăbovească, cei trei porniră, îndepărtîndu-se de conac pe sub arcada acelei porţi al cărei zgomot făcea ecou în urma lor şi de-a lungul sicomorilor desfrunziţi, tocmai cînd stelele începeau să-şi aprindă făcliile tremurătoare, dincolo de labirintul de ramuri şi rămurele.

Nici tînărul, nici fata, nu scoaseră o vorbă. Mintea neştiutoare a Elfridei era cu totul absorbită de cercetarea a ceea ce descoperise recent. Tînărul care îi trezise un simţămînt atît de nou, sosise de la Londra în casa tatălui ei, într-o vizită de afaceri ; fusese adus de întîmplare la Endelstow House şi obţinuse, printr-un mijloc sau altul, privilegiul de a se apropia de o doamnă întîlnită acolo şi de a o onora cu *petits soins* [1] de un anume fel, şi totul în intervalul unei jumătăţi de ceas !

În care dintre odăi fuseseră ? se gîndea Elfride. După cît putea ea să-şi dea seama, acela era cabinetul de lucru sau biroul lordului Luxellian. Cine se afla atunci în casă ? Nimeni, după cîte ştia ea, în afara guvernantei şi a slujitorilor, iar Stephen nu lăsase, în nici un fel, să se înţeleagă că ar fi cunoscut pe vreunul dintre ei. Oare persoana pe care o zărise părăsind casa avusese vreo legă-

[1] Mici atenţii (fr.).

tură cu cele văzute de ea ? Era cu neputință să găsească un răspuns fără să recurgă la vinovatul însuși, și asta n-ar fi putut face pentru nimic în lume. Cu cît se gîndea mai bine, cu atît își dădea mai limpede seama că întrevederea fusese o simplă întîlnire întîmplătoare, nu ceva fixat dinainte. Întrebîndu-se, în cele din urmă, cine putea fi femeia, Elfride își zise, fără să stea o clipă la îndoială, că nu putea fi de rang inferior. Stephen Smith nu era omul pe care să-l intereseze amorurile trecătoare cu femei sub condiția lui socială. Deși blînd din fire, în sclipirile ochilor lui se oglindea ambiția ; era limpede că nutrea nădejdea — o nădejde nedefinită, dar puternică — să obțină ceva în viață. Elfride era nedumerită și, fiind nedumerită, prin ordinea firească a simțămintelor ei de față, era supărată pe el. N-o încînta, dealtfel, nici să recunoască, în sinea ei, că, începînd prin a se amuza ademenindu-l, ajunsese aproape să se îndrăgostească de el, cu toate purtările lui de băiețandru și aerul lui atît de neștiutor.

Ajunseră la podul care lega jumătatea de răsărit a parohiei de cea de apus. Așezat într-o vale învecinată cu țărmul mării, podul era un punct al depresiunii, din care drumul o lua pieptiș către West Endelstow și către casa parohială. Nu era nevoie să coboare nimeni din trăsură, dar, fiindcă pastorul avea obiceiul să dea un pic de curaj calului la acest urcuș șerpuit, Elfride, din spirit de imitație, sări repede jos, în clipa cînd Pleasant începu să șchiopăteze dinadins, cum făcea de fiecare dată cînd ajungea la acea parte a drumului.

Tînărul părea încîntat ori de cîte ori se ivea vreun pretext de întrerupere a tăcerii.

— Vai, domnișoară Swancourt, ce gest necugetat ! exclamă el, urmîndu-i pe loc pilda și sărind de cealaltă parte a drumului.

— Ba, nicidecum ! răspunse Elfride cu răceală, căci întîmplarea cu umbra de la Endelstow House o mai urmărea încă.

Stephen merse singur înainte, vreme de două-trei minute, învăluit în rezerva rigidă dictată de tonul ei. Apoi, zicîndu-și, poate, că așa sînt fetele, puse pe mofturi, apăru senin lîngă ea și-i oferi brațul cu o galanterie castiliană, ca s-o ajute să urce restul povîrnișului, din care mai aveau de făcut vreo trei sferturi.

Asta era, într-adevăr, o ispită ! Elfridei nu i se mai întîmplase, în viața ei, să fie tratată ca o femeie în toată firea, să i se ofere brațul într-un anume fel, care-i lăsa și dreptul de a-l refuza. Pînă în seara aceea nu mai avusese prilejul să se bucure de astfel de atenții din partea unui bărbat, auzind doar dintr-acelea exprimate prin fraze banale, ca : „Elfride, dă-mi mîna", „Elfride, ia-mă de braț", rostite de tatăl ei. Sufletul ei tînăr trăia acum un adevărat eveniment. Trecu în revistă oastea sentimentelor ei pro și contra. Toate îi spuneau, într-un glas, să accepte brațul ce i se oferea ; unul singur, acela de ciudă, o hotărî să-l pedepsească pe Stephen printr-un refuz.

— Nu, mulțumesc, domnule Smith : mă descurc mai bine singură.

Era o primă și firavă încercare din partea Elfridei de a intimida un iubit. Temîndu-se mai mult de urmarea gestului decît de impresia pe care o puteau produce toanele ei asupra unui tînăr cumsecade, se hotărî brusc să-și facă cheful, schimbîndu-și atitudinea.

— M-am gîndit mai bine și accept ! spuse ea.

Merseră încet la deal, cîțiva pași în urma trăsurii.

— Ce tăcută ești, domnișoară Swancourt ! observă Stephen.

— Poate că și dumneata îmi pari mie tăcut, i-o întoarse ea.

— Oi fi avînd motive.

— Nu prea cred. Oamenii sînt tăcuți cînd sînt triști, și dumneata n-ai de ce să fii trist !

— Ce știi dumneata ? Am și eu o supărare. Deși unii ar spune că-i mai mult o îndoială decît o supărare.

— Despre ce-i vorba ?, se grăbi Elfride să întrebe.

Stephen șovăi.

— Aș putea să-ți spun, zise el, dar totuși poate c-ar fi mai bine...

Elfride se desprinse de brațul lui Stephen, respingîndu-l brusc, cu o scuturare din cap. Își dăduse seama, într-o clipă, că dacă pui o întrebare la care ți se refuză răspunsul, demnitatea ta are de suferit, chiar dacă ți se vorbește foarte politicos, căci, deși politețea e bună în cazul unei cereri sau a unui compromis, nu prea ajută cînd e vorba de un refuz direct.

— Nu vreau să știu nimic ! Nu vreau ! izbucni ea. Ne așteaptă trăsura sus, pe deal. E timpul să mergem. Și Elfride o zbughi pînă-n fața trăsurii. Tăticule, uite-o pe Elfride a ta, strigă ea, adresîndu-se unui chip învăluit în umbre, chipul bătrînului domn, și așezîndu-se alături, pe locul ei, fără să catadicsească să accepte ajutorul lui Stephen.

— A, da, spuse preotul, pe un ton plin de falsă vioiciune, trezindu-se dintr-un somn adînc și repezindu-se să coboare.

— Stai, tăticule, ce vrei să faci ? Pîn-acasă mai e !

— Da, sigur că da... pîn-acasă mai e, se grăbi să spună domnul Swancourt, străduindu-se să se așeze iar, binișor, la locul lui, cu aerul omului care nici nu s-a clintit. Adevărul e că eram atît de cufundat în meditație, încît uitasem unde mă aflu. Și, după un minut, pastorul se porni iar pe sforăit.

În seara aceea, ultima petrecută la parohie, o ciudată umbră de tristețe părea să-l fi cuprins pe Stephen Smith, și invitațiile stăruitoare ale pastorului să le facă o vizită vara următoare aveau, se vede, darul mai mult să-i trezească negre presimțiri decît să-i ridice moralul.

Stephen porni la drum în lumina cenușie a zorilor, cînd culorile pămîntului sînt întunecate și soarele stă încă ascuns la răsărit. Elfride se perpelise toată noaptea în patul ei îngust, de teama ca nu cumva vreunul din ai casei să se scoale dis-de-dimineață și să-l trezească și pe el, lipsind-o de prilejul de a-i mai vedea o dată ochii strălucitori și părul cîrlionțat care, datorită tainei nedezvăluite de posesorul lor, căpătaseră o nuanță și mai pronunțată de romantism. Se simțea, oarecum, răspunzătoare de plecarea lui, căci o femeie, cînd începe să arate interes față de cineva, nu întîrzie să-și facă tot soiul de griji. Luară micul dejun înainte de răsăritul soarelui. Domnul Swancourt, din ce în ce mai cucerit de înfățișarea nevinovată a oaspetelui său, se hotărîse să se scoale de dimineață și să-și ia rămas bun de la el, ca de la un prieten. Totuși, pastorul se cam minună cînd o văzu pe Elfride apropiindu-se de masa lor, cu lumînarea în mînă.

În vreme ce William Worm își făcea toaleta (ritual în timpul căruia locatarii parohiei aveau obiceiul să aștepte cu răbdare îngerească), Elfride o porni la întîmplare spre

chioșcul din grădină. Stephen veni în urma ei. Din locul acela se vedea crîngul din vale, peste care plutea, de la un cap la altul, o pînză de ceață, ascunzînd pîrîul ce se prelingea de-a lungul ei, în timp ce deasupra capetelor Elfridei și al lui Stephen cerul se înseninase.

Stătură așa, unul alături de celălalt, aplecați peste balustrada rustică ce împrejmuia umbrarul pe dinafară, alcătuind un fel de culme a povîrnișului abrupt ce se deschidea sub picioarele lor. Stînjenită, Elfride întinse mîna să-i arate cîteva detalii ale peisajului muntos, neregulat, ce se ridica în fața lor. Stephen, însă, avînd din naștere sau numai în împrejurarea de față un simț artistic foarte nedezvoltat, asculta descrierile fetei doar cu o ureche, de parcă vorbele ei îi răpeau din timpul hărăzit altor gînduri ce-i frămîntau mintea.

— Ei, la revedere, spuse el brusc. Cred c-ar fi bine să nu ne mai vedem, domnișoară Swancourt, deși am fost poftit să mai vin pe-aici.

Mîhnirea lui sinceră atinse corzile cele mai delicate ale sufletului ei. Putea să-și îngăduie să-l ierte, deși el îi tăinuise unele lucruri. De fapt, tocmai sfiala care-l împiedica pe el s-o privească în față dădu curaj ochilor și buzelor ei.

— Oh, mai vino, domnule Smith, spuse ea cu drăgălășenie.

— Aș fi încîntat, dar e mai bine să nu vin.

— De ce ?

— Există ceva în viața mea care face o astfel de vizită nepotrivită, nu pentru mine, ci pentru dumneata.

— Doamne sfinte ! Nu văd ce anume din viața dumitale ar putea să-mi facă vreun rău, spuse ea cu un aer de superioritate imperturbabilă ; dar, văzînd că tonul ales nu era cel potrivit, încercă o notă mai joasă. Ah, știu de ce n-o să mai vii. Fiindcă nu vrei ! O să te întorci la Londra și la agitația de acolo, și n-o să vrei să mai dai *ochii cu noi în veci.*

— Știi doar că n-aș avea nici un motiv să fac asta.

— Și-ai să-ncepi iar să-i scrii persoanei cu care ești logodit, cum ai făcut, de fapt, și pîn-acum.

— Ce vorbă-i asta ? Nu sînt logodit.

— I-ai scris o scrisoare domnișoarei Nu-știu-cum. Doar am văzut-o eu în cutia de scrisori !

— Ah, e vorba de o femeie în vîrstă care ține o papetărie. I-am scris ca s-o rog să-mi păstreze scrisorile pînă mă întorc.

— Și de ce-mi spui mie toate astea ? Nu mă privesc de fel. Domnișoara Swancourt se simți totuși ceva mai ușurată auzind vorbele lui Stephen. Și n-ai de gînd să mai vii să-l vezi pe tata ? stărui ea.

— Mi-ar face plăcere... să te văd și pe dumneata, dar...

— N-ai vrea să-mi dezvălui taina dumitale ? îl întrerupse ea, plină de neastîmpăr.

— Nu, lasă... altădată...

Elfride nu avea încotro, trebuia să meargă înainte, deși purtarea ei ar fi putut părea lipsită de delicatețe.

— Atîta îți cer să-mi spui, stărui ea, rostind cuvintele cu buze tremurătoare, întîlnirea dumitale cu doamna de la Endelstow House stă împotriva... împotriva simpatiei pe care o ai, poate, pentru mine ?

Stephen tresări ușor.

— Nu, nicidecum, răspunse el hotărît, privind-o drept în ochi, cu acea convingere pe care doar nevinovăția ți-o poate da, și asta numai cînd ești tînăr.

Tot nu se lămurise, dar sentimentul de apăsare o părăsi. Ce putea face decît să se încreadă în vorbele lui ? Oricare ar fi fost enigma ascunsă în umbra de pe stor, de o iubire tăinuită nu putea fi vorba.

Elfride porni spre casă alegînd intrarea prin seră. Stephen ocoli pînă la ușa din față. Domnul Swancourt aștepta pe trepte, în papuci. Worm potrivea o cataramă a hamului, căinîndu-și bietul lui cap ; și totul era gata pentru plecarea lui Stephen.

— Ziceai că poți să vii pe la noi în august. Atunci, așa rămîne, în august. Dar asta numai dacă te simți bine în tovărășia unei fosile conservatoare, spuse domnul Swancourt.

Domnul Smith răspunse, cu șovăială, că i-ar face plăcere să-i mai viziteze.

— Ai spus că vii, așa că trebuie să vii, stărui Elfride, apărînd și ea în ușă și adresîndu-i-se pe după brațul tatălui ei.

Motivul pentru care tînărul nu voia să le mai calce pragul ca oaspete, oricare ar fi fost el, nu mai părea covîrșitor. Stephen le făgădui, își luă rămas bun de la ei și se sui în trăsurica la care fusese înhămat poneiul. Tră-

surica o luă în sus, pe costișă, și-l șterse privirilor celor din prag.

— De cînd mă știu, nu m-am atașat de cineva atît de mult ca de tînărul ăsta... de cînd mă știu ! Și, nu pricep de ce... nu pricep și pace ! își spuse plin de patos domnul Swancourt și intră în casă.

VII

„De mine, mai mult nu știai, iubirea mea !"

STEPHEN SMITH REVENI ÎN PAROHIA de la Endelstow, după cum făgăduise. Sosirea lui avea, de fapt, o justificare de ordin estetic, deși nimeni nu părea să fi simțit nevoia unei astfel de justificări. Spătarele a treizeci și șase de jilțuri vechi, cu lucrătura aleasă a veacului al XV-lea, se distrugeau văzînd cu ochii într-o navă laterală a bisericii, și nu strica să se facă desene după formele lor roase de cari, înainte ca aceste obiecte să fie sfărîmate și aduse într-o stare de nerecunoscut în harababura așa-zisei restaurări.

Stephen sosi la parohie la lăsarea serii, și lumea le păru iar minunată celor două făpturi cu păr bălai. Și totuși, o clipă, durerea dezamăgirii strînse inima Elfridei cînd se dovedi că Stephen nu venise la ei acasă direct de la Londra, ci poposise pe undeva, prin apropiere, în seara din ajun. Simțămîntul acesta ar fi fost însoțit de mirare, dacă fata nu și-ar fi amintit că o groază de turiști bîntuiau coasta în sezonul acela și nu s-ar fi gîndit că Stephen se hotărîse, poate, să le urmeze pilda.

În seara aceea nu reușiră decît să schimbe cîteva vorbe ; domnul Swancourt se apucă să-și descoase oaspetele, stăruitor dar părintește, în legătură cu speranțele și perspectivele pe care le avea în profesia aleasă. Stephen răspundea cam în doi peri. A doua zi vremea fu ploioasă. Seara cînd, după douăzeci și patru de ore în tovărășia Elfridei, elanul admiratorului se aprinsese iar, se propuse un joc de șah între cei doi tineri.

Jocul acesta urma să aibă un anume rol în desfășurarea viitoare a legăturii lor.

Elfridei nu-i trebui mult să priceapă că partenerul ei abia învăța jocul. Își dădu, apoi, seama că avea un fel foarte ciudat de a mînui piesele cînd plasa turnul sau cînd lua vreo piesă. Înaintea acestei partide fusese încredințată că toți jucătorii fac mutările în același fel; privind chipul deosebit în care acționa Stephen se convinse că orice jucător obișnuit, care învață jocul urmărind partidele altora, atinge piesele, fără să-și dea seama, după un anume tipic. Această impresie de ciudățenie greu de lămurit, pe care i-o produseră mișcările lui Stephen o făcu, în cele din urmă, să-i spună ce gîndea, mai cu seamă după ce văzu că, vrînd să-i ia un nebun, îl împinsese cu piesa pe care o avea în mînă, în loc să-l ridice înainte de a face noua mutare.

— Ce ciudat mînuiești piesele, domnule Smith !

— Serios ? Îmi pare rău !

— Ah, nu, n-are de ce să-ți pară rău. Nu-i ceva chiar atît de însemnat încît să merite să-ți pară rău. Dar, spune-mi, cine te-a învățat să joci ?

— Nimeni, domnișoară Swancourt, răspunse el. Am învățat dintr-o carte pe care mi-a împrumutat-o un prieten, domnul Knight, omul cel mai nobil din lume.

— Bine, dar alte partide n-ai mai urmărit ?

— Nu, n-am urmărit nici măcar o singură partidă de șah. Acum e prima oară cînd am prilejul să joc cu un adversar în carne și oase. Am rezolvat multe jocuri din cărți și am studiat cauzele diferitelor mutări, dar mai mult n-am făcut.

Asta lămurea pe deplin metoda lui de joc. Totuși, faptul că un om căruia-i plăcea să joace șah trăise așa, fără să vadă vreodată un joc de șah sau să joace o partidă cu cineva, o uimea peste măsură. Lucrul ăsta o făcu să cadă cîteva clipe pe gînduri, cu privirile în gol și să complice jocul.

Domnul Swancourt stătea cu ochii pe tabla de șah, dar mintea părea să-i zboare aiurea. Spuse, mai mult către sine, în timp ce Elfride executa o mișcare.

— *Quae finis aut quod me manet stipendium ?*

Stephen răspunse fără ezitare :

— *Effare ; jussas cum fide poenas luam.*

— Excelent... prompt... perfect ! exclamă domnul Swancourt cu însuflețire, izbind cu pumnul în masă și făcînd să tremure pe pătrățelele lor, din pricina zguduiturii,

trei pioni și un cal. Cugetam la vorbele astea în legătură cu o treabă mai deosebită pe care-o întreprind eu acum... dar nu-i momentul să vorbim despre asta. Sînt încîntat de dumneata, domnule Stephen ! În pustietatea de aici, rar mi se întîmplă să dau peste cineva îndeajuns de educat și instruit ca să poată continua un citat, fie și unul foarte cunoscut.

— Mă gîndesc și eu la vorbele astea în legătură cu viața mea, spuse încet Stephen.

— Dumneata ? Ești ultimul om de pe lume despre care aș fi crezut că gîndește în felul ăsta.

— Ei, hai, spuse Elfride, cam bosumflată, strecurîndu-se între ei. Spune-mi și mie. Hai, tradu, tradu !

Stephen se uită țintă în ochii ei și rosti rar, pe un ton greu de înțelesuri, venind parcă de departe, un ton ce părea ciudat de prematur la un om atît de tînăr.

— ... *Quae finis*... Care va fi sfîrșitul... *aut*... sau... *quod stipendium*... ce plată... *manet me*... mă așteaptă ?... *Effare*... Vorbește... *luam*... voi plăti... *cum fide*... cu credință... *jussas poenas*... pedeapsa cuvenită.

Pastorul care ascultase această recitare școlărească, strîngînd critic din buze și căruia, din pricina auzului slab, îi scăpase realismul bine accentuat din tonul lui Stephen în pronunțarea textului englezesc, spuse cu îndoială :

— Ia stai un pic, domnule Stephen, sper că o să-mi ierți curiozitatea, traducerea dumitale a fost, de la un capăt la altul, corectă și fidelă, dar ai un fel de a rosti cuvintele latinești care mi se pare cum nu se poate mai ciudat. Nu că rostirea unei limbi moarte ar avea cine știe ce importanță, totuși, accentele și cantitățile folosite de dumneata sună cam caraghios. La început mi-am zis că vei fi rămas cu obiceiul aspirării vocalelor de la vreun colegiu din nord, dar cînd e vorba de cantități, explicația asta nu mai e valabilă. Eu te-aș întreba ceva : persoana care te-a inițiat în studiul clasicilor a urmat, într-adevăr, cursuri la Oxford sau la Cambridge ?

— Da, și-a făcut studiile la Oxford, este *fellow* [1] al Colegiului St. Cyprian.

— Nu mai spune !

— Da, în privința asta nu există nici o îndoială.

[1] Membru al consiliului de conducere al unui colegiu (engl).

— De cînd sînt n-am mai auzit așa ceva ! exclamă domnul Swancourt, tresărind de uimire. Elevul unui asemenea om să...

— E cel mai bun și cel mai luminat om din toată Anglia ! spuse Stephen răspicat, plin de entuziasm.

— Elevul unui asemenea om să rostească latina așa cum o rostești dumneata ! Nemaipomenit ! Și cît timp s-a ocupat de dumneata ?

— Patru ani !

— Patru ani ?

— Stați să vă explic și n-o să vi se mai pară atît de curios, se grăbi Stephen să răspundă. Uite cum procedam... prin corespondență... Eu îi trimiteam exerciții și traduceri de două ori pe săptămînă și, tot de două ori pe săptămînă, el mi le expedia înapoi, corectate și cu note îndrumătoare. Așa am învățat latina și greaca. El n-are nici o vină că scandez așa. Nu m-a auzit niciodată scandînd măcar un rînd.

— Un caz aparte și o rară pildă de răbdare, spuse tare pastorul.

— Răbdare din partea lui, nu a mea. Ah, oameni ca Henry Knight sînt unul într-o mie ! Mi-amintesc ce îmi spunea exact în chestiunea asta a pronunțării. Spunea că, spre marele lui regret, crede că va sosi o vreme cînd fiecare va pronunța pînă și cuvintele uzuale ale limbii materne așa cum îi sună lui mai bine la ureche, și nimeni n-o să-i facă vreo vină din asta, și că epoca limbii vorbite e pe cale de a se sfîrși, pentru a fi înlocuită de epoca limbii scrise.

Elfride și tatăl ei ascultaseră cu atenție, așteptînd ca Stephen să treacă la partea cea mai interesantă a istorisirii, adică să le spună de ce ajunsese să recurgă la o metodă atît de neobișnuită de educație. Dar nu mai primiră nici un fel de explicație și, judecînd după felul cum tînărul se apleca asupra tablei de șah, înțeleseră că abia așteptase să schimbe vorba. Jocul continuă. Elfride juca mecanic, Stephen cumpănea fiece mutare. Ar fi fost cumplit de crud din partea ei să-l facă mat după atîta trudă, gîndea Elfride. Și, tocmai fiindcă-l compătimea, recurse la un șiretlic. Îl lăsă s-o învingă. Urmă încă o partidă, și fiindcă rezultatul o lăsa cu totul indiferentă (jocul ei depășea nivelul obișnuit atins de femei,

și ea știa asta), se lăsă din nou învinsă. Ultima partidă se sfîrși cu izbînda Elfridei la a douăsprezecea mutare.

Stephen ridică ochii și-i aruncă o privire bănuitoare. Inima-i zvîcnea mai tare decît inima fetei, care începuse și ea să-și întețească bătăile cînd Elfride se pusese serios pe treabă ca să profite de acest ultim prilej. Domnul Swancourt părăsise încăperea.

— Tot timpul ți-ai bătut joc de mine ! izbucni el, roșu la față. În primele două partide nu ți-ai dat silința să joci bine, nu-i așa ?

Elfride era vinovată, se vedea după fața ei. Chipul lui Stephen era imaginea însăși a jignirii și amărăciunii, lucru care, deși o încîntă pentru o clipă, o făcu să regrete îndată greșeala făptuită.

— Iartă-mă, domnule Smith ! îi spuse ea, cu drăgălășenie. Abia acum îmi dau seama că gestul meu poate fi luat drept dispreț față de priceperea dumitale. Dar, crede-mă, nici prin minte nu mi-a trecut așa ceva. Puteam să mă îndur să cîștig, în prima și a doua partidă, cînd jucam cu un partener atît de dezavantajat și care lupta atît de curajos ? ,

Stephen oftă adînc și spuse încet, cu amărăciune :

— Ah, ești mai deșteaptă decît mine. La toate te pricepi... Eu nu sînt bun la nimic ! Ah, domnișoară Swancourt ! izbucni el într-un strigăt nestăpînit, simțind cum inima i se umflă să-i spargă pieptul. Nu mai pot, trebuie să-ți spun cît de mult te iubesc ! Tot timpul ăsta, cît am lipsit, m-am topit de dragul dumitale !

Stephen sări de pe scaun ; cu toată înflăcărarea vîrstei lui se repezi la Elfride și, pînă să-și dea ea seama bine ce se petrece, brațul băiatului îi și înlănțuise mijlocul și buclele lui blonde se amestecară cu ale ei.

Pentru Elfride, această dragoste dezlănțuită era ceva atît de nou, încît noutatea emoției o înfioră tot atît cît emoția însăși. Se smulse brusc din strînsoarea lui și rămase țeapănă, furioasă că se supusese fără împotrivire îmbrățișării lui, fie și pentru o clipă. Socotea că nu sosise încă timpul pentru asemenea demonstrații.

— Te rog să nu începi cu lucruri de astea, spuse ea, cu o semeție cochetă, al cărui dedesubt era foarte străveziu. Și... să nu mai faci una ca asta... uite, acum vine tata !

— Lasă-mă să te sărut... Doar odată, spuse el, cu delicateţea care-i era obişnuită şi fără să distingă nota şăgalnică din purtarea ei.

— Nu, nici vorbă de aşa ceva.

— Nici măcar pe obraz ?

— Nici !

— Nici pe frunte ?

— Bineînţeles că nu.

— Atunci... ţii la altcineva ? Ah, da, mi-am dat eu seama !

— Da de unde !

— Şi nici la mine nu ţii ?

— Cum aş putea să spun una ca asta ? zise ea cu simplitate, o simplitate care venea mai mult din felul ei obişnuit de a vorbi şi de a se purta, căci semitonurile vocii şi expresia uşor voalată a ochilor pot dovedi celor iniţiaţi cît de subţire e gheaţa rezervei în astfel de momente.

Se auzi zgomot de paşi. Domnul Swancourt intră tocmai atunci în cameră şi puse capăt discuţiei.

A doua zi după această destăinuire, domnul Swancourt propuse o plimbare cu trăsura pînă la stîncile de dincolo de Targan Bay, care se aflau la distanţă de trei-patru mile.

O jumătate de oră înaintea plecării, în curtea din dos se auzi o bufnitură şi, imediat după aceea, îşi făcu apariţia Worm care, adresîndu-se, în parte omenirii în general, în parte propriei lui persoane şi doar în mică măsură celor care-l ascultau, spuse :

— Of, of, ce să mai vorbim... ! Prăjeala asta de peşte o să-ţi vină de hac, William Worm ! Azi-dimineaţă s-a pornit din nou... tot aşa, ca şi pîn-acu... jjj... jjj... jjj !

— Iar ai necazuri cu capul, Worm ? îl întrebă domnul Swancourt. Da'ce era cu zgomotul ăla din curte ?

— Ei, domnule, ce să-i faci, sînt şi eu un biet om... Toată nopticica nu m-au slăbit cu prăjitul ăla şi nici azi-dimineaţă nu s-au potolit... Uite-aşa o ţin întruna... Şi eram atît de ameţit de-atîta prăjit, că am scăpat o prăjină peste osia trăsuricii, de s-a făcut fărîme. „Of, am zis, mi-e necaz de parc-ar fi fost trăsura mea". Da' măcar că am făcut boacăna asta eu cu mîna mea, şi de-o fi să plec de-aici ajung la mila parohiei, poate că n-oi fi eu mai prăpădit ca alţii de pe colea şi de pe dincolea.

— Doamne sfinte ! S-a sfărîmat osia trăsurii ! strigă Elfride. Era tare dezamăgită, iar Stephen şi mai şi. Pastorul îşi ieşi din fire, de parcă s-ar fi întîmplat cine ştie ce, lucru care îl făcu pe Stephen să se simtă stînjenit, uimindu-l totodată. Nu şi-ar fi închipuit că o fire deschisă şi cumsecade ca a domnului Swancourt putea ascunde atîta asprime.

— Ei, n-are rost să-ţi stricăm plăcerea, spuse acesta, în cele din urmă. E cam departe ca s-o luaţi pe jos. Elfride o să meargă cu poneiul ei la trap, iar dumneata, Smith, poţi să te foloseşti de gloaba mea.

Elfride exclamă triumfătoare :

— Nu m-ai mai văzut călare ! Ah, trebuie să mă vezi ! Dar, uitîndu-se la Stephen, ghici pe loc ce se petrecea în sufletul lui. Ah, nu ştii să mergi călare, domnule Smith !

— Îmi pare rău, dar trebuie să mărturisesc că nu.

— De necrezut ! Un bărbat să nu ştie să meargă călare ! spuse ea cam de sus.

Pastorul îi sări în ajutor.

— Ei, se mai întîmplă. A avut el altele de învăţat. Uite, vă spun eu cum să faceţi : Elfride o să meargă călare, şi dumneata, domnule Smith, o s-o însoţeşti pe jos.

Stephen primi propunerea pastorului cu ascunsă mulţumire. Părea să întrunească toate avantajele unei plimbări lungi şi tihnite, alături de Elfride, înlăturînd posibilitatea neprevăzută ca plăcerea să le fie întunecată de oboseala fetei. Poneiul fu înşeuat şi adus în faţa scării.

— Ei, domnule Smith, spuse fata poruncitor — coborînd scara şi apărînd în costumul ei de călărie ca o nouă ediţie a unui volum minunat, aşa cum apărea întotdeauna cînd îşi schimba îmbrăcămintea —, azi ai de îndeplinit o sarcină. Mi-am pus cerceii mei preferaţi, la care ţin grozav de mult, deşi au un cusur : cîrligele lor sînt aşa de scurte, că pot să-i pierd dacă dau prea mult din cap, şi cînd călăresc nu mai stau să mă gîndesc la asta. Dacă vrei să fii cavaler şi să-mi faci un serviciu, nu-i slăbi din ochi, urmăreşte-i tot timpul şi, cum vezi că-mi pică unul, spune-mi ! De cîte ori nu era cît pe-aci să-i pierd, mai ţii minte, Unity ? urmă ea, adresîndu-se slujnicei care se oprise în dreptul uşii.

— Aşa-i domnişoară, de cîte ori ! zise Unity holbînd ochii, în semn de compătimire.

— Odată am găsit unul pe alee, urmă Elfride gînditoare.

— Altădată lîngă portiţa care dă-n Eighteen Acres, se băgă-n vorbă Unity.

— Pe urmă, pe covorul din odaia mea, ciripi din nou, veselă, Elfride.

— După aia vi s-a agăţat în broderia juponului, domnişoară. Şi, altă dată, v-a alunecat pe spate, mai ţineţi minte ? Vai de mine şi de mine, ce v-aţi mai perpelit pînă l-aţi găsit, vai de mine şi de mine !

Stephen sprijini piciorul uşor al Elfridei în palma lui.

— Un, doi, trei, hop ! strigă ea.

Din păcate nu se-ntîmplă aşa. Stephen se cumpăni, dădu s-o salte în şa, dar calul se mişcă din loc şi Elfride se trezi, pînă la urmă, instalată jos, pe pămînt, ceva mai brusc decît şi-ar fi dorit. Smith îşi aduse mii de învinuiri.

— Ei, nu-i nimic, spuse pastorul încurajator. Mai fă o încercare ! Asta-i o trebuşoară care cere un pic de deprindere, deşi ai zice că-i un fleac. Stai mai aproape de cal, domnule Smith !

— A, nu, nu-l mai las să-ncerce, spuse Elfride cu o sclipire de mînie în priviri. Worm, vino-ncoace şi ajută-mă să-ncalec.

Worm se apropie de cal şi, într-o clipită, Elfride fu în şa.

Porniră şi, un timp, merseră în tăcere ; briza răcoroasă ce adia de-a lungul rîpelor care urcau, şerpuind, dinspre mare, le alunga, cînd şi cînd, de pe chipuri, aerul fierbinte al văii.

— Îmi închipui, spuse Stephen, că un om care nu-i în stare să se salte în şa, sau să ajute pe cineva să facă treaba asta, e ca o povară fără rost ; dar, domnişoară Swancourt, de dragul dumitale sînt gata s-o învăţ şi pe-asta. Da, sînt hotărît s-o învăţ !

— Se petrece ceva foarte curios cu dumneata, spuse Elfride, pe un ton de dăscăleală, cum îi şade bine unei călăreţe cînd se adresează unui biet drumeţ. Ştii o mulţime de lucruri, şi-n acelaşi timp habar n-ai de altele.

Stephen ridică privirile spre ea.

— Vezi, spuse el, sînt atîtea lucruri pe care trebuie să le-nveţi pe lumea asta, că nu mi-am mai bătut capul şi cu fleacul ăsta. Nu credeam să-mi fie de folos vreodată ;

dar acum mi-am schimbat părerea. Am să-nvăţ călăria şi tot ce are a face cu ea, poate-n felul ăsta reuşesc să-ţi plac mai mult. Spune-mi, e ăsta un motiv să-ţi plac mai puţin ?

Elfride îl privi pieziş, cu un aer preocupat şi critic care, exprimat în cuvinte, căpătă o nuanţă drăgăstoasă :

— Ce zici, semăn eu oare cu *„La belle dame sans merci“* [1] ? zise ea deodată, fără să-i răspundă la întrebare. Ia închipuie-ţi, domnule Smith, cum ţi-ar sta, vorbind cam aşa :

Şi, pe sirepul meu săltînd-o
Nimic zărit-am ziua-ntreagă ;
La piept cîntă-mi un cînt din basme
Copilă dragă.
Dulci rădăcini mi-a căutat
Sălbatic fagur, rouă-mană...

— A, nu, spuse sfios tînărul, îmbujorîndu-se şi mai tare la faţă. Mai e ceva :

Cu glas ciudat mi-a spus : „Mi-eşti drag“
Acea codană.

— Da de unde ! se grăbi Elfride să răspundă. Ia te uită cum alerg la galop. Gata, Pansy, pornim ! Elfride ţîşni şi Stephen urmări trupul delicat care se micşora din ce în ce, pînă ajunse cît o pasăre şi se pierdu în depărtare, într-o fluturare de plete.

Stephen porni în aceeaşi direcţie. Trecu o vreme, dar Elfride nu se ivea de nicăieri. Trist ca floarea ce tînjeşte după lumina soarelui, Stephen se aşeză pe un bolovan ; timp de un sfert de ceas nu se auzi nici zgomot de copite, nici glas de om. Apoi, Elfride şi Pansy se iviră pe deal, apropiindu-se în goană mare.

— Am tras un galop grozav ! spuse ea, îmbujorată la faţă şi cu ochii sclipitori. Elfride smuci frîul ; Stephen se ridică şi amîndoi porniră mai departe. Ei, ce-ai să-mi spui, domnule Smith, după absenţa mea atît de lungă ?

[1] Frumoasa doamnă nemiloasă (fr.).

— Îţi aminteşti de întrebarea mea, la care n-ai putut să-mi dai răspuns aseară... dacă eu însemn pentru dumneata mai mult ca oricare alt bărbat ?

— Nu pot să-ţi răspund nici acum.

— De ce ?

— Fiindcă nici eu nu ştiu dacă însemn pentru dumneata mai mult ca oricare altă fată.

— Cum să nu însemni ! exclamă el, pe cel mai înflăcărat ton aprobativ, oprindu-se dinaintea ei şi privind-o drept în faţă. Ochi în ochi ! murmură el în glumă, şi Elfride, îmbujorată, se supuse, privindu-l şi ea în faţă. Şi de ce nu gură-n gură ? urmă Stephen cu îndrăzneală.

— Asta nu, nici vorbă de aşa ceva ! Dacă ne zăreşte cineva ? Ar fi o nenorocire ! Uite, îţi dau voie să-mi săruţi mîna, dacă vrei.

Stephen îi aruncă o privire care vroia să spună că, să săruţi o mînă prin mănuşă, şi nu o mănuşă obişnuită, ci una de călărie, nu era cine ştie ce desfătare într-o împrejurare ca cea de faţă.

— Ei, bine, hai să-mi scot mănuşa. Am o mînă albă şi frumoasă, nu-i aşa ? A, după cîte văd nu ţii s-o săruţi ! Foarte bine, n-ai s-o mai săruţi !

— Dacă-i aşa, atunci să n-am parte de-un sărut cît oi trăi ! Răutăcioaso ! Ştii doar că ţin nespus de mult la tine, ştii că eşti stăpîna mea ! Mi-aş da şi viaţa pentru tine.

Elfride se făcu iar roşie la faţă şi-l privi pe Stephen visătoare. Ce clipă minunată ! Pentru prima oară în viaţa ei luase în stăpînire, ca un tiran atotputernic, o inimă de bărbat.

Stephen se repezi pe furiş la mîna ei.

— Nu, nici nu mă gîndesc ! rosti ea, neînduplecată. Şi nu căuta să mă iei prin surprindere !

Se iscă o mică încăierare pentru mîna mult dorită, lipsa de stăpînire a băiatului şi a fetei dovedindu-se mai tare ca demnitatea bărbatului şi a femeii. În timpul ăsta, Pansy dădea semne de nerăbdare. Elfride îşi veni în fire.

— Mă faci să mă port într-un fel care numai frumos nu se poate spune că e, exclamă ea pe un ton ce nu trăda nici plăcere, nici reproş, ci ceva din amîndouă. Ce rost avea toată hîrjoana asta ? Nu mai sîntem la vîrsta cînd ne putem îngădui aşa ceva !

— Sper că nu-ţi par prea... prea îndrăzneţ, spuse el pe tonul omului care se căieşte de ce-a făcut, dîndu-şi seama că ceea ce se petrecuse între ei stîrbise oarecum şi din demnitatea lui.

— Te porţi prea familiar cu mine şi asta nu-mi place ! Avînd în vedere că ne cunoaştem de puţină vreme, mergi prea departe, domnule Smith. Dumneata, ca orăşean, te gîndeşti că nu-s decît o fată de la ţară şi că n-are importanţă cum te porţi cu mine.

— Crede-mă, domnişoară Swancourt, că asemenea idee trăznită nici nu mi-a trecut prin minte. Am vrut să aştern o sărutare caldă şi plină de respect pe mîna dumitale, atîta tot !

— Ei, uite, iar eşti îndrăzneţ ! Şi, te rog, nu te mai uita aşa în ochii mei, spuse ea, cu o scuturare a capului, lăsîndu-l pe Stephen ceva mai în urmă. Mergînd aşa, în frunte, ca o călăuză, părăsi cărarea şi o luă peste cîmpuri, spre faleză. La marginea cîmpului învecinat cu marea, Elfride spuse că ar vrea să descalece. Priponiră calul de un par şi o luară pe o cărăruie întortocheată, care se sfîrşea pe terasa netedă de la poalele unei stînci uriaşe negre-albăstrui, cam la jumătatea distanţei dintre mare şi vîrful cel mai înalt al falezei. Jos, departe, în faţa lor, se desfăşura eterna, nemărginita întindere albastră ; pe stîncile ce înaintau în apă se zăreau pescăruşii albi şi gureşi, care abia dădeau să se aşeze, că şi zburau mai departe. La stînga şi la dreapta se întindea linia dinţată sau zimţuită a înălţimilor bîntuite de furtuni, alcătuind un lanţ de stînci ce culmina cu cea de sub picioarele lor.

În spatele lor se aflau un fel de alcov îmbietor şi o bancă, dăltuite de natură în stînca proeminentă şi destul de încăpătoare ca să adăpostească doi-trei inşi. Elfride se aşeză, şi Stephen veni şi el lîngă dînsa.

— Mă tem că nu-i deloc frumos din partea noastră c-am ajuns pîn-aici, spuse ea, pe un ton oarecum întrebător. Ne cunoaştem de prea puţină vreme pentru aşa ceva, nu ţi se pare ?

— Ba deloc, zise Stephen răspicat, ne cunoaştem de destulă vreme.

— Şi de ce crezi asta ?

— Fiindcă nu atît timpul care s-a scurs, cît felul cum bat minutele în inimile noastre face cunoştinţa noastră mai veche sau mai nouă.

— Da, pricep. Dar ar fi fost bine să știe și tata sau să-și poată închipui în ce situație, cu totul nouă, mă aflu eu acum. Cred că nici nu-i trece prin minte așa ceva.

— Scumpa mea Elfie, ce n-aș da să ne putem căsători ! Înțeleg că nu se cuvine să spun asta pînă nu știi și tu mai multe despre mine. Dar, totuși, tare-aș vrea să ne putem căsători ! Mă iubești mult, mult ?

— Nu, spuse ea ametită.

La acest „nu" spus așa, fără ocol, Stephen întoarse brusc capul în altă parte, căzînd într-o muțenie de rău augur, nepăsător față de tot ce exista în jur, în afară, pare-se, de cele treizeci-patruzeci de păsări de mare, care se roteau departe, în văzduh.

— N-am vrut să te resping chiar de tot, se bîlbîi Elfride, cam speriată ; și, văzînd că el amuțise cu desăvîrșire, adăugă și mai neliniștită : Dacă mai zici o dată ce-ai zis adineaori poate n-o să mai fiu chiar așa de... de încăpățînată... dacă... dacă tu ții să nu fiu...

— Ah, Elfride, draga mea ! exclamă Stephen și se repezi s-o sărute.

Elfride nu mai fusese sărutată în viața ei. Și era atît de stîngace și de nepriceputâ în astfel de treburi, încît o ținu tot într-o zvîrcoleală, nu se domoli o clipă. În cazul ei, nu era vorba de una dintre acele zbateri prefăcute ca să scapi din laț, pentru ca, pînă la urmă, să te prinzi și mai zdravăn ; nici de acel abandon final ; nici de apropierea, pe nesimțite, umăr lîngă umăr, mîna în mînă, obraz lîngă obraz, ce duce, în ciuda sfielii, la pecetluirea buzelor în clipa supremă. Acea grațioasă, deși aparent întîmplătoare, alunecare în unghiul potrivit care, după părerea multora, apropie sfîrșitul și-i face pe înamorați și mai plini de amor, nu se înfăptui în acest caz. De ce ? Din lipsă de experiență. O femeie trebuie să fi dăruit multe sărutări ca s-ajungă să sărute bine.

De fapt, arta de a supune buzele femeii în vederea acestor sărutări amoroase se călăuzește după principiile consemnate în tratate de prestidigitație ca bază a executării trucului cunoscut sub numele de „a forța cartea". Cartea trebuie să fie schimbată cu abilitate, retrasă, strecurată dedesubt și, în afară de asta, nu trebuie oferită decît atunci cînd mîna partenerului, care nu bănuiește nimic, atinge pachetul cu cărți : se impune ca acest truc să fie

executat atît de simplu și, în același timp, atît de convingător, încît persoana păcălită să creadă că alege ceea ce de fapt îi este vîrît în mînă cu forța.

De data asta, nu se folosiseră astfel de haruri, și Stephen înțelese și el acest lucru, încercînd mai întîi regretul trecător că sărutarea ieșise prost din pricina sfielii cu care fusese primită, apoi senzația plăcută că și stîngăcia făcea parte din farmecul Elfridei.

— Spune-mi, ții la mine ? Mă iubești ? o întrebă el.

— Da !

— Foarte mult ?

— Da !

— Atunci îmi dai voie să te întreb dacă ai vrea să m-aștepți, ca să fii, cîndva, soția mea ?

— De ce nu ? răspunse Elfride cu candoare.

— Un motiv ar exista, draga mea Elfride.

— Eu nu cunosc nici unul.

— Închipuie-ți că există ceva în viața mea care te poate împiedica să primești să-mi fii soție, sau pentru care tatăl tău n-o să-și dea încuviințarea.

— Nimic nu mă poate împiedica să te iubesc. Nimeni nu poate găsi vreun cusur firii tale. E pură și generoasă, de asta îmi dau bine seama și, odată ce știu asta, cum aș putea să te resping ?

— Și crezi că nimic altceva nu poate avea vreo însemnătate pentru noi ?. Nimic, în afară de firea mea, nu valorează-n ochii tăi, Elfie ?

— Nu, absolut nimic, spuse ea, cu un oftat de ușurare. Asta-i tot ? E vorba de ceva din afara ta ? Asta nu mă interesează !

— Nu poți judeca, draga mea, pînă nu știi ce e de judecat. Lasă, despre asta mai vorbim noi cînd ajungem acasă. Am încredere în tine, dar optimist nu pot să fiu.

— În clipa asta dragostea e, pentru noi, nouă și proaspătă ca roua și sîntem atît de aproape ! Pentru un îndrăgostit asta înseamnă mult. Stephen, cred că-mi dau seama ce ne deosebește pe noi doi, sau pe bărbați de femei, în general. Eu sînt mulțumită dacă-mi pot clădi fericirea pe orice temelie care mi se ivește în cale ; tu vrei să construiești o lume pe potriva fericirii tale.

— Elfride, îți ies uneori niște vorbe din gură de parcă ai fi îmbătrînit, dintr-odată, cu cinci ani ; uite de pildă, ce spuneai adineaori. Eu n-aș fi în stare să judec atît de

înţelept, oricît m-aş strădui. Dar, spune-mi, nu te-a sărutat niciodată un bărbat ?

— Nu, niciodată !

— Mi-am dat seama ! Prea ai fost stîngace ! De călărit călăreşti bine, dar de sărutat nu săruţi bine deloc. De fapt, prietenul meu Knight mi-a spus odată că, dacă-l întîlneşti la o femeie, cusurul ăsta e ceva minunat.

— Ei, acum gata ! E timpul să încalec că altfel întîrziem la masă. Şi porniră spre locul unde o priponiseră pe Pansy. În loc să mă las pe mîna unui băiat nepriceput, urmă Elfride voioasă, mai bine mă folosesc de un „butuc de săltat" cum se zice pe-aici, pe la noi, că-i mai de încredere. Uite, de data asta îmi fac „butucul" dintr-o portiţă. Iac-aşa ! Acum mă simt iarăşi minunat !

Şi o luară spre casă în acelaşi pas de plimbare.

Voioşia Elfridei îl smulse pe Stephen din gîndurile lui, şi amîndoi uitară totul, în afara clipei pe care o trăiau.

— Şi de ce mă iubeşti ?, îl întrebă ea, privind, visătoare, o pasăre în zbor.

— Nu ştiu, răspunse el, într-o doară.

— Ba da, ştii, cum să nu ştii, stărui Elfride.

— Poate pentru ochii tăi.

— Şi cum sînt ochii mei ? Vezi să nu-mi dai un răspuns în doi peri, că mă supăr. Cum sînt ochii mei ?

— Ce-aş putea să-ţi spun ? Sînt destul de frumoşi.

— Hai, Stephen, nu-mi umbla cu de-astea ! De ce mă iubeşti ?

— Poate pentru gura ta.

— Şi cum e gura mea ?

— Cum să zic, o gură acceptabilă...

— Ei, asta nu-i prea încurajator.

— Un botişor drăguţ, cu buze dulci dar, de fapt, e o gură ca toate gurile.

— Lasă scornelile astea ! Hai, Stephen, fii băiat de treabă... Ei... de ce mă iubeşti ?

— Poate pentru gîtul şi părul tău, deşi n-aş putea să jur... sau, poate, pentru sîngele tău leneş, care nu face altceva decît să ţi se scurgă din obraji şi să suie iar la loc ; dar n-aş putea să jur. Sau pentru mîinile şi braţele tale, care pun în umbră braţele oricui ; sau, pentru picioarele tale, care se frămîntă pe sub rochie ca nişte şoricei ; sau pentru glasul tău, care are un ton atît de dulce şi de delicat. Dar n-aş putea chiar să jur.

— A, e drăguț ce spui, dar nu-mi pasă de dragostea ta dacă îți dă o imagine atît de searbădă despre mine, dacă nu știi sigur pentru ce mă iubești și dacă poți judeca cu atîta răceală. Nu pricepi, Stephen, eu vreau să știu cum îți păream eu — și, spunînd asta, chicoti pe înfundate și-i aruncă o privire șăgalnică — cînd îți ziceai : „De domnișoara asta precis mă-ndrăgostesc !"

— În viața mea n-am spus așa ceva.

— Ei, atunci cînd ți-ai spus : „Cred că niciodată n-o voi iubi pe această domnișoară".

— Nici așa n-am spus.

— Atunci ai spus : „Cred că mi-e dat s-o iubesc pe domnișoara asta !"

— Nu, ceva mult mai nelămurit... adică nu chiar atît de limpede.

— Spune-mi, hai spune-mi !

— Mi-am zis că dacă te iubesc cu adevărat, nu mi-e îngăduit să mă gîndesc la tine.

— Ah, acum chiar că nu mai pricep ! Nu poate omul să scoată nimic de la tine ! Să știi că n-am să te mai rog niciodată, auzi, niciodată, să-mi spui ce-i în sufletul tău și de ce mă iubești.

— Călău gingaș, ce rost au toate astea ? Un singur lucru pot să-ți spun, un lucru foarte simplu. Era o vreme cînd nu te cunoșteam și nu te iubeam. Acum te-am cunoscut și te iubesc. Asta ți-e de ajuns ?

— Fie, o să-ncerc să mă mulțumesc cu atît. Eu știu, adică cred că știu, de ce te iubesc pe tine. Ești drăguț, bineînțeles, dar nu pentru asta te iubesc. Te iubesc fiindcă ești atît de blînd și de delicat.

— N-aș zice că tocmai astea sînt calitățile pentru care poți iubi un bărbat, spuse Stephen, pe un ton nemulțumit și oarecum autocritic. Ei, dar nu face nimic. Cum ajungem acasă, îl rog pe tatăl tău să ne dea încuviințarea pentru logodnă.

— Mai bine... Stephen, mai bine nu pomeni nimic pînă mîine.

— De ce ?

— Fiindcă, dacă nu-i de acord... n-aș crede să nu fie... dar dacă, totuși, nu e... înseamnă că mai avem o zi întreagă de fericire... de fapt nu știm încă ce are să spună... Ei, la ce te gîndești atît de profund ?

— Mă gîndeam ce mult s-ar bucura bunul meu prieten Knight dac-ar fi şi el martor la scena asta. Tare mi-ar plăcea să poată veni şi el odată aici !

— Văd că persoana lui te-a subjugat, spuse Elfride, oarecum geloasă, scuturînd uşor din cap. Trebuie să fie un om interesant, dacă-ţi fuge gîndul tot timpul la el.

— Interesant ! exclamă Stephen cu chipul radiind de încîntare. Nobil, ăsta-i cuvîntul potrivit !

— Ah, da, da, uitasem ! spuse ea cam în zeflemea. Omul cel mai nobil din întreaga Anglie, cum ne spuneai aseară !

— Poţi să rîzi cît pofteşti, domnişoară Elfie, dar e un om minunat !

— Ştiu, e idolul tău. Dar cu ce se ocupă ? De fapt se ocupă cu ceva ?

— Scrie.

— Ce scrie ? N-am mai auzit de numele ăsta.

— N-ai auzit fiindcă personalitatea lui, ca şi a altora ca el, e doar o parte dintr-un gigantic NOI, mai precis din entitatea impalpabilă care se numeşte „*Prezentul*“, — o revistă social-literară.

— Şi e un simplu cronicar ?

— Simplu, Elfie ? Ei bine, pot să-ţi spun că e grozav să lucrezi în redacţia revistei „*Prezentul*“ Mult mai grozav decît să fii romancier.

— Asta-i o înţepătură la adresa mea şi a bietului meu roman, *La curtea Regelui Artur*.

— Nu, Elfride, şopti Stephen. N-am vrut să spun asta. Am vrut să spun că Knight e, într-adevăr, un om de litere de o anume valoare, nu un cronicar ca oricare altul. Scrie lucruri importante, nu doar simple recenzii, deşi mai recenzează, din cînd în cînd, şi cîte o carte. Creaţia lui constă, mai ales, în eseuri pe teme sociale şi etice — de fapt asta e ce găseşti în „*Prezentul*“, afară de cronici literare.

— Îmi închipui că trebuie să fie talentat, de vreme ce scrie pentru „*Prezentul*“. Primim şi noi revista, din cînd în cînd. Aş fi vrut să se aboneze şi tata, dar el e atît de conservator ! Ei, acum punctul doi în legătură cu acest domn Knight... E un om de treabă, nu ?

— E minunat ! Sper că am s-ajung să-i fiu, cîndva, prieten apropiat.

— Dar ce, nu-i eşti prieten apropiat de pe-acum ?

— Nu, n-am ajuns atît de departe, spuse Stephen, de parcă presupunerea ei i se păruse năstrușnică. Uite cum s-a întîmplat... el e cam de prin aceleași locuri ca și mine și m-a învățat o seamă de lucruri ; totuși, relațiile noastre nu sînt foarte apropiate. Cînd o să prind cheag și o s-ajung și eu cineva, o să am fericirea să-i fiu prieten bun. Stephen avea sclipiri în ochi în timp ce vorbea.

Buzele fragede ale Elfridei se rotunjiseră într-un fel anume, semn de îmbufnare.

— Numai la el ți-e gîndul. Văd eu că ții mai mult la el decît la mine !

— Asta-i bună, Elfride ! Pentru el am cu totul alt fel de sentimente. Dar e adevărat că țin la omul ăsta, care merită mai multă afecțiune din partea mea decît îi dau eu.

— Nu ești drăguț cu mine și mă faci grozav de geloasă ! exclamă Elfride cu încăpățînare. Sînt sigură că n-ai fi în stare să-i vorbești cuiva despre mine la fel de frumos cum îmi vorbești mie despre el.

— Nu m-ai înțeles, Elfride, spuse Stephen cu un gest de nerăbdare. Într-o bună zi ai să-l cunoști și tu. E atît de sclipitor — nu, sclipitor nu-i cuvîntul potrivit —, atît de profund — de fapt, nici „profund" nu-i termenul care-l definește cel mai bine —, încît te-ar încînta să stai de vorbă cu el. Orice om și-ar dori un asemenea prieten, și cu asta n-am spus nici jumătate din ce-aș fi putut spune.

— Nu-mi pasă cît e de grozav ! Nu vreau să-l cunosc, fiindcă din cauza lui nu poți fi mai aproape de mine. Zi și noapte numai la el ți-e gîndul. La nimeni nu te gîndești ca la el ; cînd îl ai pe el în minte nici nu mai vrei să știi de mine !

— Nu, Elfride dragă, te iubesc din toată inima !

— Și să știi că nu-mi place să-mi vorbești de el cu atîta patimă, tocmai acum cînd s-a născut dragostea noastră. Stephen, închipuie-ți că eu și Knight ăsta al tău am fi cît pe-aci să ne înecăm și că tu n-ai putea salva decît pe unul din noi...

— Da... vechea poveste caraghioasă... pe care l-aș salva ?

— Da ! Pe care ? Pe mine, știu că nu !

— Pe amîndoi, răspunse Stephen, strîngînd mîna liberă a Elfridei.

— Nu, nu așa ! Numai pe unul din noi.

— N-aș putea să-ți spun. Nu știu. E foarte neplăcut... mă pui într-o situație îngrozitoare.

— Aha, las' că știu eu ! L-ai salva pe el, și m-ai lăsa pe mine să mor, să mor ! Să nu mai aud de dragostea ta !

Elfride se silise să spună asta pe un ton de glumă, dar voioșia cu care rostise ultimele cuvinte fusese cam forțată.

Tocmai cînd discuția lor atinse acest punct, drumul o coti, despărțindu-se de potecă, dar unindu-se ceva mai încolo. Cînd se întîlniră din nou, Elfride continua să privească în altă parte, lăsîndu-l pe Stephen în umbra rece a nemulțumirii ei. Curînd, Stephen se dădu bătut în acest joc al nepăsării. Se apropie, pătrunzînd iar în raza privirilor Elfridei.

— Ce, Elfie, te-ai supărat ? De ce nu spui nimic ?

— Salvează-mă pe mine și lasă-l pe domnu' Isteț' ăla al tău să se înece. Nu pot să-l sufăr ! Ei, spune, ce-ai de gînd să faci ?

— Zău, Elfride, n-ar trebui să mă mai chinui cu întrebări atît de complicate. E caraghios ce faci !

— Atunci n-am să mai petrec nici un minut singură cu tine. Urît din partea ta că mă jignești în felul ăsta ! Elfride rîse de propria ei absurditate, dar îi dădu înainte.

— Ei, hai Elfie, hai să ne-mpăcăm și să fim iar prieteni.

— Atunci, spune că m-ai salva pe mine și că l-ai lăsa pe el să se înece !

— Te-aș salva pe tine... și pe el...

— Și l-aș lăsa pe el să se înece ! Hai, spune așa, altfel înseamnă că nu ții la mine ! continuă ea să-l sîcîie.

— Și l-aș lăsa pe el să se înece ! exclamă Stephen desperat.

— Bravo ! Acum sînt a ta ! spuse Elfride și o scînteie de izbîndă, izbînda femeii, îi scăpără în ochi.

— Vă lipsește un cercel, domnișoară, pe sănătatea mea ! strigă Unity cînd intrară în sala cea mare.

Pe chipul Elfridei apăru umbra unei negre presimțiri și mîna ei zvîcni ca o săgeată la ureche.

— Poftim ! exclamă ea către Stephen, aruncîndu-i priviri pline de reproș.

— Am uitat, zău c-am uitat ! Dacă mi-aș fi amintit măcar o clipă ! răspunse el, cu aerul omului copleșit de căință.

Elfride se răsuci pe călcîie şi intră în tufăriş. Stephen se luă după ea.

— Dacă m-ai fi rugat tu pe mine să am grijă de ceva, Stephen, eu m-aş fi dat peste cap să-ţi îndeplinesc rugămintea, zise ea îmbufnată, cum îl auzi în urma ei.

— Pentru uitare există şi iertare.

— Ei bine, o să-mi găseşti cercelul, dacă ţii la respectul meu şi dacă vrei să mă mărit cu tine cînd primim învoirea tatei ! Elfride rămase o clipă pe gînduri, apoi adăugă pe un ton mai serios : Acum ştiu unde mi-a căzut, Stephen. Pe faleză. Mi-amintesc c-am simţit ceva ca o schimbare, dar atunci numai la cercel nu mi-era capul ! Acolo a picat, aşa că nu-ţi rămîne altceva de făcut decît să te duci să mi-l găseşti !

— Mă duc chiar acum.

Şi Stephen o luă din nou în susul văii, sub soarele dogoritor, în tăcerea mormîntală a primelor ceasuri ale după-amiezii. Cu picioarele tremurînd de nerăbdare, urcă lanţul de stînci bătute de vînturi, unde poposise împreună cu Elfride, pipăi şi scormoni cu privirea printre pietre şi crăpături, dar cercelul pierdut nu se zărea pe nicăieri. Văzînd asta, Stephen porni încet îndărăt, spre casă şi, oprindu-se la o răscruce, rămase puţin pe gînduri, apoi părăsi podişul şi o luă la vale, peste cîmpuri, spre Endelstow House.

Merse pe cărarea de pe malul rîului fără să stea să se gîndească pe unde s-o ia, părînd să cunoască fiece palmă de drum. În timp ce umbrele se alungeau şi lumina soarelui se făcea mai blîndă, trecu prin două portiţe şi ajunse aproape de marginea parcului Endelstow. Rîul curgea acum pe sub îngrăditura parcului, înainte de a intra, ceva mai încolo, în inima dumbrăvii.

Aici, între gard şi malul apei, pe o bucată de pămînt ceva mai ridicată, în jurul căreia rîul făcea un cot, se ridica o căsuţă de ţară. Ceea ce te izbea la această casă tihnită era coşul de la unul din capetele acoperişului ţuguiat, forma lui pătrată, ascunsă sub o mantie bogată de iederă care crescuse atît de abundent şi se întinsese atît de mult de la temelie în sus, încît umflase contururile reale ale coşului, făcîndu-l să pară cît un turn. La cîţiva paşi în spatele casei se ridica zidul ce împrejmuia parcul şi, pe deasupra lui, se zăreau sicomorii şi copacii dumbrăvii, unduind uşor în aerul ce tocmai se trezea.

Stephen trecu podeţul de lemn din faţă, păşi spre căsuţă şi deschise uşa fără să bată sau să dea vreun alt fel de semnal.

Cînd uşa se deschise, se auziră exclamaţii de bun venit, rostite de una sau mai multe voci, urmate de hîrşîitul scaunelor pe podeaua de piatră, ca şi cum mesenii le trăgeau la o parte ca să se ridice de la cină. Uşa fu închisă iar, şi dinăuntru nu se mai auzi nimic, în afara unor frînturi de glasuri vesele şi a zăngănitului de farfurii.

VIII

„Allen-a-Dale nu-i nici baron, nici lord".

CEAŢA SE FURIŞA DE PRIN MLAŞtini şi smîrcuri pornind în pelerinaju-i nocturn, cînd Stephen se opri la uşa din faţă a casei parohiale. Elfride stătea pe scară în lumina cu nuanţe de lămîie a apusului.

— Să nu-mi spui că de atunci îmi tot cauţi cercelul, zise ea pe un ton îngrijorat.

— A, nu ! Şi, de fapt, nici nu l-am găsit.

— Nu-i nimic ! Cu toate că sînt tare necăjită. Erau cei mai frumoşi cercei ai mei. Spune Stephen, ce-ai făcut pîn-acum ? Pe unde-ai umblat ? Am fost grozav de îngrijorată. Mă temeam să nu ţi se fi întîmplat ceva ; ştiam că nu cunoşti nici o palmă de pămînt prin locurile astea. „Dac-o fi căzut de pe faleză !", mă gîndeam eu. Dar acum îmi vine să te iau la rost, fiindcă m-ai făcut să trag o asemenea sperietură.

— Vreau să stau de vorbă cu tatăl tău chiar acum, spuse Stephen, cam repezit. Am atîtea să-i spun... şi lui, şi ţie, Elfride.

— Crezi că ceea ce ai să-i spui ar putea să ne primejduiască clipele astea fericite ? E, cumva, vorba de taina întunecată de care tot pomeneşti mereu ? Crezi, cumva, că o să am de suferit din pricina asta ?

— Poate că da.

Elfride trase adînc aer în piept şi se uită în jur, parc-ar fi aşteptat să-i sufle cineva răspunsul.

— Las-o pe mîine, spuse ea.

Stephen oftă și el, fără să vrea.

— Nu, trebuie să-i vorbesc chiar astă-seară. Unde-i tatăl tău, Elfride ?

— Pe undeva, prin grădina de legume, cred, răspunse ea. Acolo-i place lui să se retragă, atunci cînd cade seara. Eu te las. Spune-i tot ce-ai de spus, fă tot ce crezi că-i de făcut. Și gîndește-te că eu aștept rezultatul, cu sufletul la gură. Și, zicînd asta, Elfride intră din nou în casă.

Se opri în salon, urmărind cum luminile se cufundă în umbre și umbrele în întuneric, pînă ce nu-și mai putu stăpîni nerăbdarea și se duse să vadă ce se petrece în grădină. Ocoli tufărișul, deschise portița grădinii și scrută cu ochi ageri întregul spațiu luminat de amurg, împrejmuit și adăpostit de cei patru pereți. Nu se zărea nimeni. Urcă o scăriță dintr-acelea folosite pentru culesul poamelor și-și aruncă privirea peste zid, în lungul cîmpului. Cîmpul se întindea pînă la marginea pămînturilor casei parohiale care erau îngrădite, la capătul acela, de niște tufișuri de lemn cîinesc. Domnul Swancourt se plimba în sus și-n jos pe lîngă tufișuri, vorbind singur, sau cel puțin așa părea la prima vedere. Dar, de fapt nu vorbea singur : cînd și cînd, se auzea cîte un răspuns dat de o altă voce. Interlocutorul lui părea să se afle de cealaltă parte a tufișurilor. Vocea, deși avea un timbru blînd, nu era a lui Stephen.

Cel de-al doilea vorbitor trebuie că se afla în grădina părăginită a conacului de țară învecinat care, împreună cu moșioara din jur, fusese cumpărat de curînd de o anume doamnă Troyton, pe care Elfride o știa doar din auzite. Tatăl ei intrase probabil în vorbă cu vreun membru al acelei familii, prin gardul de lemn-cîinesc, sau poate discuta cu vreun străin poposit prin acele locuri.

N-avea nici un rost să-l tulbure. Dealtfel, se părea că Stephen nici nu apucase să facă mult dorita comunicare tatălui ei. Tot întrebîndu-se unde putea fi Stephen, Elfride intră din nou în casă. Neavînd ceva mai bun de făcut, se duse sus, în cămăruța ei. Se așeză în fața ferestrei deschise și, cu cotul sprijinit de masă și obrazu-n palmă, căzu pe gînduri.

Era o noapte fierbinte și potolită de august. Fiece foșnet ce tulbura tăcerea, și care se putea numi zgomot, se făcea auzit cale de mile, cel mai slab sunet răz-

bătînd pînă hăt, departe. Rămase așa, cu gîndul la Stephen, regretînd că o lipsisè, fără rost, de plăcerea de a sta cu el. Cît de delicat și de simțitor era, își zicea dînsa ; și, cu toate astea, destul de bărbat ca să aibă o taină a lui, fapt care îl înălța mult în prețuirea ei. Stînd așa și privind lucrurile în jocul năstrușnic al închipuirii nici nu-și mai dădu seama cum trece timpul.

Împrejurările se îmbină atît de straniu uneori, mai cu seamă în viața obișnuită, de fiecare zi, și asta se întîmplă atît de des într-o existență de om, încît ne deprindem cu această ciudățenie și nici nu ne mai întrebăm dacă ceea ce pare a fi coincidență nu este, de fapt, o dovadă că întîmplarea nu a avut, aici, nici un amestec. O pildă în această privință este și fapta la care fu martoră Elfride în clipa aceea. Tocmai îi apărea iar, viu, în minte, pentru a douăzecea oară, sărutul din dimineața aceea, și buzele i se țuguiaseră ca pentru a primi atingerea altor buze, cînd auzi pe cineva făcînd o treabă asemănătoare în mijlocul pajiștei, drept sub fereastra ei.

Un sărut, nu din acelea tăcute, schimbate pe furiș, ci neșovăielnic, zgomotos și apăsat.

Elfride se făcu roșie la față și-și aruncă privirea pe fereastră, dar fără vreun folos. Marginile întunecate ale dealurilor desenau pe întinderea slab luminată a cerului o linie tăioasă, sumbră, întreruptă, ici-colo, de cîte un pui de cedru, mai înalt decît semenii lui, care-și avînta crestetul ascuțit dincolo de linia orizontului, străpungînd luciul firmamentului ca un ghimpe.

Dacă s-ar fi aflat cineva pe acea parte a pajiștei acoperită doar cu iarbă, Elfride poate i-ar fi deslușit silueta umbrită. Dar arbuștii care, odinioară, abia punctau poiana, se făcuseră acum atît de mari și de stufoși, încît ajunseseră să ascundă mai mult de jumătate din curtea în care crescuseră. Perechea ce se sărutase trebuie să se fi aflat în spatele unuia dintre acești arbuști ; oricum, de zărit nu se zărea nimeni.

Dacă, prin aluzii și absențe, iubitul ei n-ar fi lăsat-o să înțeleagă că în viața lui exista o enigmă, Elfride nu s-ar fi gîndit, nici măcar o clipă, să se lase copleșită de bănuiala că putea fi o legătură între el și scena mai sus pomenită. Dar stăruitoarea lui rezervă din ultima vreme, ce sporea misterul fără de care ea, poate, nici nu l-ar fi iubit cu adevărat, avea darul de a hrăni tot soiul de în-

doieli şi, mînată de un uşor impuls spre gelozie, Elfride se întrebă dacă nu cumva vinovatul de acum era chiar el.

Elfride coborî iute scările în vîrful picioarelor şi dădu fuga la locul unde Stephen se despărţise de ea, ca să se întîlnească, între patru ochi, cu tatăl ei. Ajunsă acolo, scotoci toate ungherele de unde păruse să vină acel sunet : vîrî capul printre laurii uriaşi, printre tufele de iarbă de pampas, printre feluritele soiuri de ilice, în umbra velnişului plîngător. Nicăieri, nimeni. Se întoarse în casă şi strigă :

— Unity !

— E plecată la mătuşă-sa, răspunse domnul Swancourt, vîrînd capul pe uşa biroului şi scăldînd chipul fetei în lumina lumînărilor sale care, fără să dea mare lucru în vileag — aşa-i părea, cel puţin, Elfridei —, aprinse şi mai tare roşeaţa stînjenelii şi uimirii ce-i ardea obrajii.

— Nu ştiam că eşti în casă, tată, spuse ea, mirată. Aş fi putut să jur că de pe pajişte nu se vedea nici o lumină-n casă. Ridică ochii şi băgă de seamă că obloanele erau încă deschise.

— Da, aici eram, răspunse pastorul pe un ton nepăsător. Ce nevoie aveai de Unity ? Cred c-a pus masa înainte de plecare.

— Da ? Nu m-am dus să văd. De fapt, nu pentru asta întrebam de ea.

Acum, că trebuia să invoce un motiv anume, Elfride se întreba care putea fi acel motiv. Pentru o clipă, însă, atenţia îi fu atrasă de altceva, un lucru ce părea cu totul lipsit de însemnătate. În dosul grătarului de la cămin se vedea un chibrit cu un tăciune mic în vîrf. Asta arăta de ce nu se zărise lumină la fereastră ; fiindcă lumînările abia acum fuseseră aprinse.

— Vin şi eu îndată, spuse pastorul. Credeam că eşti pe undeva, cu domnul Smith.

Cu toată lipsa ei de experienţă, Elfride nu se putu împiedica să-şi zică, în sinea ei, că taică-său era, ori nemaipomenit de orb, dacă nu-şi dădea seama de urmările vizibile ale faptului că ea şi Stephen fuseseră lăsaţi, în ciuda bunelor maniere, atîta vreme împreună, ori nemaipomenit de nepăsător dacă îşi dădea seama şi nu stătea să cîntărească lucrurile, ori nemaipomenit de bun dacă — şi pentru Elfride asta era cea mai probabilă dintre ipoteze — îşi dădea seama, cîntărea totul şi încuviinţa.

Acestor reflecții le puse, brusc, capăt ivirea lui Stephen ; stătea în fața porticului, cu capul și umerii poleiți de razele lunii ce prinseseră să se strecoare printre pomi.

— Ai avut, cumva, necazuri cu o sărutare, acolo în mijlocul pajiștii ? îl întrebă ea, pe nepusă-masă, aproape pătimaș.

— O sărutare, pe pajiște ?

— Da ! spuse ea, de data asta pe un ton răstit.

— N-am priceput ce-ai vrut să spui și nici acum nu prea pricep. Atîta știu, că n-am sărutat pe nimeni pe pajiște, dacă asta-i, de fapt, ce vrei să afli, Elfride.

— Și nici nu știi nimic despre așa ceva ?

— Nu, absolut nimic. De ce mă-ntrebi ?

— Nu mă sili să-ți spun. Nu-i ceva important. Stephen, n-ai vorbit cu tata despre logodna noastră ?

— Nu, răspunse el, cu părere de rău. Cînd l-am căutat nu l-am găsit și, pe urmă, m-am gîndit la ce-mi spuseseși tu despre împotriviri, refuzuri, poate chiar cuvinte grele care-ar putea să pună capăt fericirii noastre, așa că m-am hotărît s-o las pe mîine. În felul ăsta mai avem o zi de încîntare — o încîntare plină de neliniști.

— Da, dar cred că nu se cuvine să tăinuim prea mult dragostea noastră, spuse ea cu blîndețe. Aș vrea să știe și tata că ne iubim, Stephen. Și de ce ai adoptat ideea mea cu amînarea și-mi vorbești de ea de parc-ar fi a ta ?

— Stai să-ți explic. Dar aș vrea să-ți dezvălui mai întîi taina mea ; și asta chiar acum. Mai sînt două-trei ceasuri pînă la culcare. Hai să facem o plimbare pe deal, pînă la biserică.

Elfride acceptă fără urmă de împotrivire. Părăsiră pajiștea printr-o portiță laterală și începură să urce spre spațiul neîngrădit din jurul edificiului singuratic de pe vîrful dealului, scăldat de lumina lunii.

Ușa era zăvorîtă. Ieșiră din porticul clădirii și merseră, mînă în mînă, în căutarea unui loc de popas în cimitir. Stephen alese o lespede de mormînt netedă, care părea mai nouă și mai albă decît cele din jur și, așezîndu-se, o trase ușurel de mînă pe Elfride către el.

— Nu, nu aici, spuse ea.

— De ce nu ?

— Așa, nu știu ce mi-a venit... Dar lasă, n-are importanță. Și Elfride se așeză.

— Elfie, crezi c-ai să mă poţi iubi orice s-ar spune despre mine ?

— Ah, Stephen, de ce-mi tot spui mereu acelaşi lucru şi cu atîta tristeţe ? Ştii doar c-am să te iubesc. Bineînţeles că o să fiu alături de tine, ca şi acum, zise Elfride, trăgîndu-se şi mai aproape de el, orice s-ar spune despre tine, dar, de fapt, ce lucruri rele s-ar putea spune despre tine ? Unde vei fi tu, acolo voi fi şi eu, pînă-n cea din urmă zi a vieţii mele.

— Te-ai gîndit vreodată cu ce se ocupă părinţii mei, sau printre ce fel de oameni mi-am trăit primii ani ai vieţii ?

— Nu, la asta nu prea m-am gîndit. Am băgat de seamă unele lucruri mărunte în felul tău de a te purta, care mi s-au părut cam ciudate, atîta tot. Cred că ai trăit printre oameni care-şi cîştigă traiul dintr-o profesie sau alta.

— Dar dacă n-aş avea... vreau să spun, dacă nimeni din familia mea n-ar avea o profesie, în afară de mine ?

— N-are importanţă. Pe mine nu mă interesează decît ce faci tu.

— Şi unde crezi c-am făcut şcoala... vreau să spun ce fel de şcoală crezi c-am urmat ?

— Universitatea condusă de doctorul Cutare, răspunse ea simplu.

— Nu. Mai întîi o şcoală primară înfiinţată de o institutoare şi pe urmă o şcoală de stat.

— Doar atît ? Ei bine, te iubesc la fel de mult, Stephen, dragă Stephen, şopti ea plină de căldură, zău că te iubesc ! Şi de ce-mi spui toate astea aşa, de parc-ar fi ceva foarte grav ?

Stephen o strînse mai tare şi urmă :

— Ce crezi tu că este tatăl meu... adică, vreau să spun, cu ce crezi că-şi cîştigă traiul ?

— Îmi închipui că are o profesie sau practică vreo meserie.

— Da, zidăria. E ţăran şi lucrează ca meşter zidar.

Întîi Elfride nu spuse nimic. Apoi, după o scurtă pauză, şopti :

— La asta nu m-aş fi aşteptat. Dar nu te necăji. Ce importanţă are ?

— Nu eşti supărată pe mine că nu ţi-am spus pînă acum ?

— Nu, deloc. Mama ta trăiește ?

— Da.

— E o doamnă drăguță ?

— Foarte... e cea mai bună mamă din lume. Ai ei au fost țărani înstăriți din tată-n fiu, dar ea a rămas orfană și-a ajuns lăptăreasă.

— Ah, Stephen ! exclamă Elfride cu vocea gîtuită.

— După ce l-a luat pe tata, și-a văzut înainte de lăptăria ei, vreme de cîțiva ani, urmă Stephen fără umbră de șovăială. Și-mi amintesc foarte bine cum, pe cînd eram copil, mă lua cu ea la muls, mă lăsa să mă uit cum se smîntîneau oalele și cum se bătea untul ; între timp eu ațipeam și, pe urmă, ziceam c-am ajutat-o. Ah, ce timpuri fericite !

— Fericite ! Nu se poate !

— Ba da, erau fericite !

— Cum pot să cred despre un om că-i fericit cînd își cîștigă pîinea trudind la o lăptărie, cu mîinile roșii și crăpate, cu pantofii înfundați în noroaie ? Stephen, trebuie să recunosc că mi-e greu să mă gîndesc că ai trăit o copilărie atît de aspră, că ai fost nevoit să faci treburi atît de umile. (Stephen se trase ceva mai departe de ea.) Dar te iubesc la fel ca mai înainte, urmă ea, cuibărindu-se iarăși lîngă umărul lui. Nu-mi pasă ce fel de trai ai dus ; de fapt, îmi dau seama că ești vrednic de laudă, tocmai pentru că ai reușit să răzbați în viață în felul ăsta.

— Nu eu sînt vrednic de laudă, ci Knight ; el m-a ajutat să răzbat.

— Ah, veșnic el ! Veșnic el !

— Da, da, și a făcut o treabă bună ! Acum îți dai seama, Elfride, de ce am avut nevoie de un profesor prin corespondență. L-am cunoscut cu mulți ani înainte de plecarea lui la Oxford, dar pe-atunci cunoștințele mele fiind reduse, nu putea să se gîndească să m-ajute la studiul clasicilor ; abia mai tîrziu, cînd plecase deja de acasă, i-a venit ideea asta. Pe urmă m-au trimis și pe mine de-aici, din sat, și ne vedeam foarte rar ; dar Knight a continuat, cu regularitate de ceasornic, metoda lui de predare prin corespondență. Am să-ți spun eu toată povestea, altă dată. Acum n-aș putea decît să înșirui date și nume de locuri și de persoane. Și, spunînd asta, curajul îl părăsi, sugrumîndu-i glasul.

— Nu, nu e nevoie să spui mai mult. Eşti un băiat bun şi cinstit dac-ai fost în stare să spui şi atît cît ai spus şi, de fapt, nu văd nimic îngrozitor în asta. În ziua de azi nu se mai miră nimeni că un milionar a pornit în viaţă plecînd la Londra cu o legăturică de scule în spinare şi o jumătate de coroană în buzunar. O obîrşie ca asta a ajuns să fie la atît de mare cinste, urmă ea pe un ton vesel, încît a dobîndit ceva din farmecul obîrşiei normande.

— A, dac-aş fi reuşit să fac avere, nu mi-ar fi păsat ! Dar, deocamdată, nu sînt decît pe cale de-a reuşi ceva.

— Asta-i de ajuns. Va să zică, ăsta-ţi era necazul !

— M-am gîndit că greşesc dacă te las să mă iubeşti fără să ştii povestea vieţii mele ; şi, în acelaşi timp, mă temeam să ţi-o spun, Elfie. Mi-a fost frică să nu te pierd, şi de-asta am fost laş.

— Ce limpede pare totul după cele ce mi-ai spus ! Felul ciudat de a juca şah, pronunţarea cuvintelor latineşti, pe care-a observat-o tata, amestecul ăsta curios de cunoştinţe din cărţi cu ignorarea unor deprinderi sociale elementare, toate s-au lămurit într-o clipită. Dar, spune, există vreo legătură între toate astea şi ce-am văzut eu în casa lordului Luxellian ?

— Ce-ai văzut ?

— Te-am văzut, de fapt umbra ţi-am văzut-o, potrivind o pelerină pe umerii unei doamne. Eu stăteam în dreptul unei uşi laterale, iar voi doi eraţi într-o odaie cu o fereastră ce dădea spre mine. După o clipă ne-am reîntîlnit.

— Era mama mea.

— Mama ta, acolo ? Şi Elfride se depărtă puţin de ei şi-l privi, mută de curiozitate.

— Elfride, spuse Stephen, aveam de gînd să-ţi spun restul mîine... lăsasem ceva la o parte... dar, în definitiv, de ce nu ţi-aş spune totul, chiar acum ? Mai rămăsese de adăugat locul unde se află părinţii mei. Unde crezi că trăiesc ? Trebuie să-i cunoşti, măcar din vedere.

— Îi cunosc ? exclamă ea, împietrită de uimire.

— Da, tatăl meu e John Smith, meşter zidar în slujba lordului Luxellian, şi stă într-o căsuţă de la marginea parcului, aproape de rîu.

— Ah, Stephen, cum e cu putinţă ?

— El e cel care-a ridicat sau, mai bine zis, a lucrat, cu ani în urmă, la ridicarea casei în care locuiești. El a înălțat stîlpii de piatră de la intrarea din parcul lordului Luxellian, acolo unde-i și căsuța pznicului. Bunicu-meu a sădit pomii care încing ca un brîu pajiștea din fața conacului ; bunică-mea, care-l ajuta la muncile cîmpului, a ținut fiecare pom, în timp ce el acoperea groapa cu pămînt. Toate astea le știu de cînd eram copil. A făcut și treburi de gropar ; multe din mormintele pe care le vezi aici, în jurul nostru, sînt săpate de mîna lui.

— Va să zică în prima dimineață, cînd ai sosit, și azi-după-amiază, cînd ai dispărut atît de ciudat, ai dat o fugă să-i vezi pe-ai tăi, nu ? Acum pricep ! Nu-i de mirare că știai așa de bine drumurile prin sat.

— Nu, nu-i de mirare. Dar, nu uita ; eu nu mai stau aici de la vîrsta de nouă ani. Atunci m-am mutat la unchiul meu, un antreprenor de pe lîngă Exonbury, ca să pot să mă înscriu extern la școala de stat ; pe vremuri nu erau nici un fel de școli pe coasta asta părăsită. Acolo l-am cunoscut pe prietenul meu Knight. Și, cînd am împlinit cincisprezece ani și știam destule de la profesorul meu de la școală — și mai cu seamă de la Knight —, cum mă pricepeam la mînuirea creionului, m-am băgat învățăcel în biroul unui arhitect, la Exonbury. Tata și mama s-au dat peste cap și mi-au plătit taxele, cam împotriva voinței lordului Luxellian, care ține, totuși, la taică-meu și are o părere bună despre el. Am stat acolo pînă-acum șase luni cînd s-a ivit un post de practicant într-un birou din Londra. Ei, acum știi totul despre mine !

— Cînd te gîndești că tu, oaspetele de la Londra, orășeanul, te-ai născut aici și-ai cunoscut satul ăsta cu atîția ani înaintea mea ! Ce ciudat, ce nemaipomenit de ciudat mi se pare ! șopti ea.

— Duminica trecută mama a făcut o reverență în fața ta și a tatălui tău, spuse Stephen, cu un zîmbet chinuit la amintirea unei situații atît de neplăcute. Și tatăl tău i-a spus : „Îmi pare bine că te văd atît de des pe la biserică, Jane".

— Mi-amintesc, dar nu știu să fi vorbit cu mama ta vreodată. Noi sîntem aici doar de optsprezece luni, și parohia asta-i mare.

— Acum compară toate astea — spuse Stephen cu un rîs amar — cu ideea pe care o are tatăl tău, și care văd că nu-l părăsește deloc, că aș avea „sînge albastru". În seara sosirii mele, a ținut neapărat să-mi demonstreze că mă trag dintr-una din cele mai vechi familii din comitatele de vest, și asta judecînd după cel de-al doilea nume de botez pe care-l port și care, de fapt, mi-a fost dat numai fiindcă bunicu-meu fusese, vreme de treizeci de ani, ajutor de grădinar la familia Fitzmaurice-Smith. Cînd te-am văzut pe tine, draga mea, n-am mai avut curajul să-l contrazic și să-i dezvălui adevăruri care ar fi înlăturat orice speranță de prietenie între noi.

Elfride oftă adînc.

— Da, acum îmi dau seama că, nefiind amîndoi de același rang, s-ar putea s-avem necazuri, murmură ea, continuînd într-o șoaptă stinsă și tristă : Dacă părinții tăi ar fi locuit undeva, mai departe, nu mi-ar fi păsat. Tata și-ar fi dat, poate, consimțămîntul la logodna noastră, dacă ai tăi ar fi fost țărani din vreun sat cam la o sută de mile de aici. Distanța mai șterge nepotrivirile dintre familii. Dar tatei n-o să-i placă... Ah, Stephen, Stephen, ce-i de făcut ?

— Ce-i de făcut ? întrebă el, căutînd s-o pună la încercare, dar făcînd asta cu destul efort. Să renunți la mine, să mă lași să plec la Londra și să mă uiți pentru totdeauna !

— A, nu, nu ! Nu pot să renunț la tine ! Acum, că îmi dau seama de situația desperată în care ne aflăm, te iubesc și mai mult... Am început să înțeleg lucruri care, pîn-acum, erau cu totul străine de mine. Stephen, de fapt ce rost are să ne frămîntăm atît ? De ce-ar fi tata împotrivă ? Un arhitect din Londra e un arhitect din Londra ! Cine stă acolo să te descoasă ? Nimeni ! Noi acolo o să locuim, nu ? Atunci de ce ne alarmăm atîta ?

— De fapt, Elfie, spuse Stephen, a cărui speranță renăștea odată cu a ei, Knight nu găsește că-i un cusur să fii simplu fiu de țăran ; zice că nu sînt mai puțin demn de prietenia lui decît dac-aș fi fost fiu de lord ; și, dacă sînt demn de prietenia lui, sînt demn și de tine, nu-i așa Elfride ?

— Uite, eu nu numai că n-am iubit pe nimeni pînă la tine, spuse fata, în loc de răspuns, dar n-am avut

parte nici măcar de o prietenie adevărată cum e prietenia ta pentru Knight. Mai bine n-aveai nici tu parte de ea ! Prea mă micșorează în ochii tăi !

— Hai, Elfride, fii cuminte, zise el, pe un ton rugător. Spune, e adevărat că n-ai avut niciodată un iubit ?

— Nici unul pe care să-l consider eu iubitul meu.

— Și nici nu te-a iubit nimeni, niciodată ?

— Ba da... m-a iubit odată un bărbat. M-a iubit foarte mult, așa zicea el.

— Asta s-a întîmplat demult ?

— A, da, demult...

— Cît de demult, iubito ?

— Acum un an.

— Asta nu înseamnă foarte demult, spuse el, oarecum dezamăgit.

— Am spus demult, nu foarte demult.

— Și-a vrut să te ia de nevastă ?

— Cred că da. Dar eu nu dădeam doi bani pe el. Pe lîngă că nu-l iubeam, nu făcea de mine.

— Pot să te-ntreb cu ce se ocupa ?

— Era fermier, fermier cu pămînt mult.

— Un fermier cu pămînt mult nu face de tine... bine, dar era mult mai înstărit decît familia mea !, spuse Stephen cu glasul stins. Și acum pe unde mai e ? o întrebă el.

— Aici.

— Aici ? Ce vrei să spui ?

— Vreau să spun că-i aici.

— Unde, aici ?

— Sub noi. Sub piatra asta funerară. E mort, și noi stăm pe mormîntul lui.

— Elfie ! exclamă tînărul, sărind de pe lespede și aţintindu-și ochii pe mormînt. Ce destăinuire tristă și ciudată ! M-a tulburat peste măsură... Dar o să-mi treacă...

— Stephen, eu n-am vrut să stăm aici, tu ai stăruit.

— Și l-ai încurajat vreodată ?

— Niciodată ! Nici prin priviri, nici prin vorbe, nici prin gesturi, spuse ea solemn. A murit de plămîni. L-au înmormîntat chiar în ziua sosirii tale.

— Hai să plecăm de-aici. Nu-mi place să-l știu atît de aproape, chiar dacă spui că nu ți-a păsat de el. El a existat, totuși, înaintea mea.

— De cînd cu grijile astea, nu se mai înţelege omul cu tine, spuse ea cam bosumflată, urmîndu-l pe Stephen la o distanţă de cîţiva paşi. Poate era mai bine să-ţi fi spus cînd ai vrut să te aşezi aici. Da, hai să plecăm.

IX

„Tatăl ei, de furie, fierbea"

COPLEŞIŢI, FĂRĂ VOIA LOR, DE presimţirea unor complicaţii de neînlăturat, Elfride şi Stephen se întoarseră acasă, coborînd dealul mînă în mînă. La uşă se opriră abătuţi, ca doi copii care au întîrziat la şcoală.

Femeile îşi acceptă soarta mai uşor decît bărbaţii. Elfride se şi împăcase cu gîndul, chinuitor dealtminteri, că Stephen avea un astfel de trecut ; Stephen nu putea alunga umbra de amărăciune că Elfride mai fusese dragă şi altuia, înaintea lui.

— Cum se numea tînărul acela ? o întrebă el.

— Felix Jethway. Era unicul fiu al unei văduve.

— Mi-amintesc de familia lui.

— Maică-sa n-are ochi să mă vadă. Zice că eu l-am omorît.

Stephen, dus pe gînduri, intră împreună cu Elfride sub porticul casei.

— Stephen, numai pe tine te iubesc, şopti ea, cu glas tremurat.

El îi strînse mîna, şi umbra uşoară care-l apăsase se risipi, făcînd loc iarăşi grijii lor comune, cu mult mai reale.

Singura încăpere luminată era biroul. Acolo şi intrară, străduindu-se să se poarte în aşa fel, încît să ascundă ceea ce nu mai putea fi ascuns, şi anume că dragostea lor împărtăşită era ca laitmotivul ce domină o întreagă melodie. Elfride dădu cu ochii de un om aşezat cu spatele spre ea, care stătea de vorbă cu tatăl ei. Fu cît pe-aci să iasă, dar domnul Swancourt o şi văzuse.

— Intră, spuse el. E Martin Cannister, care-a venit să ia o copie după registrul stării civile pentru biata doamnă Jethway.

Martin Cannister, paracliserul, era slăbiciunea Elfridei. Nu se mai sătura ascultînd poveștile lui despre tot soiul de întîmplări ciudate — cum dezgropase el, după ani de zile oameni pe care-i știa prea bine și pe care-i recunoscuse după cîte-un semn oarecare (de fapt nu recunoscuse niciodată pe nimeni). Avea niște ochișori șireți și o gușă zdravănă, nasul fiindu-i, în schimb, croit cu mare economie.

Foaia de hîrtie din mîna lui Cannister și cei cîțiva șilingi puși pe masă, în fața lui, arătau că tîrgul fusese încheiat și, judecînd după întorsătura luată de conversația lor, enoriașul și parohul se porniseră să treacă în revistă noutățile din sat.

Domnul Cannister se ridică și își atinse fruntea cu degetul, deasupra ochiului, în semn de salut respectuos către Elfride ; îl salută, cu mai puțină convingere, și pe Stephen (pe care nici el, nici ceilalți săteni, nu-l recunoscuseră cîtuși de puțin), apoi se așeză și-și reluă povestea.

— Unde rămăsesem, domnule ?

— La fixarea stîlpului, răspunse domnul Swancourt.

— Așa, de stîlp era vorba. Ei, cum vă spuneam, Nat bătea, cum s-ar zice, stîlpul cam în felul ăsta... Și domnul Cannister potrivi frumușel bastonul, cu mîna stîngă, ca să stea drept și lovi zdravăn mînerul cu dreapta. John stătea și cumpănea, cum s-ar zice, stîlpul. Și, spunînd asta, domnul Cannister clătină ușor bastonul și privi țintă în ochii celor din jur ca să se convingă, înainte de a merge mai departe, că cei ce-l ascultau pricepuseră bine, pîn-aici, despre ce era vorba. Ei, după ce-a mai tras vreo șase lovituri, Nat s-a oprit un pic. John, crezînd c-a terminat de bătut, a pus mîna pe capul stîlpului să-l zgîlțîie oleacă, să vadă dacă e bine înfipt în pămînt... Domnul Cannister își răschiră degetele pe mînerul bastonului, acoperindu-l tot cu palma. Ei, cum să vă spun, Nat n-avusese de gînd să se oprească din bătut, și cînd John a pus mîna pe stîlp, maiul...

— Ah, groaznic ! exclamă Elfride.

— Maiul, vedeți dumneavoastră, domnule, o și pornise în jos. Nat a dat cu ochii de mîna lui John, dar n-a fost în stare să oprească lovitura la timp. Maiu' a venit peste mîna lu' bietu' John Smith și i-a făcut-o zob.

— Doamne-Dumnezeule, bietul om ! exclamă pastorul, cu o voce care-ţi amintea de gemetele răniţilor din *Bătălia de la Praga*, interpretată la pianoforte.

— John Smith, meşterul zidar ? se repezi să întrebe Stephen.

— Da, chiar el, şi aflaţi de la mine că om mai bun ca ăsta n-a ieşit din mîna Atoatefăcătorului.

— Şi l-a rănit chiar aşa de rău ?

— Aud că are un fiu la Londra, băiat de viitor, spuse domnul Swancourt, fără să se uite la Stephen.

— Ah, ce rău trebuie să-l fi rănit !

— Lovitura de mai nu-i chiar un fleac. Ei, noapte bună, părinte ! Noapte bună, domnule ! Noapte bună, domnişoară !

Domnul Cannister se apropiase treptat de ieşire şi, în clipa cînd aceste cuvinte de salut îi ieşiră din gură, era deja afară. Străbătu sala cea mare cu paşi grei, zăbovi preţ de un minut şi mai bine la uşa de la intrare, căznindu-se s-o închidă cum trebuie, după care nu se mai auzi nimic.

Între timp, Stephen se întoarse către pastor şi-i spuse :

— Pe mine vă rog să mă scuzaţi astă-seară. Trebuie să plec. John Smith e tatăl meu.

La început, pastorul nu pricepu nimic.

— Ce-ai spus ? întrebă el.

— John Smith e tatăl meu, zise rar Stephen.

Un val de roşeaţă năpădi gîtul domnului Swancourt, întinzîndu-i-se, apoi, pe toată faţa ; trăsăturile i se brăzdară adînc, iar buzele i se făcură, parcă, mai subţiri. Era limpede că o mulţime de amănunte, pînă atunci neluate în seamă, se aşezau acum cap la cap, alcătuind în mintea domnului Swancourt o imagine limpede, ce făcea inutilă orice altă explicaţie din partea lui Stephen.

— Interesant ! spuse pastorul, pe un ton sec şi lipsit de inflexiuni.

Înţelesul acestui cuvînt depinzînd, întru totul, de tonul cu care-l rosteşti, exclamaţia domnului Swancourt fu echivalentă cu tăcerea.

— Acum trebuie să plec, spuse Stephen cu un aer neliniştit, făcînd o mişcare de parcă nu ştia dacă s-o rupă la fugă sau să rămînă pe loc. Vreţi să fiţi atît de bun, domnule, să-mi acordaţi, la întoarcere, cîteva minute pentru o discuţie confidenţială ?

— Sigur că da, deşi îţi pot spune de pe acum că nu prea văd ce fel de afacere confidenţială ar putea exista între noi.

Domnul Swancourt îşi puse pălăria de pai, străbătu salonul scăldat în razele lunii şi, păşind pragul uşii-fereastră, ieşi pe verandă. Nu era nevoie să-ţi frămînţi mintea ca să ajungi la concluzia, la care te-ar fi condus şi logica, că în mentalitatea firească a unui om care-şi făcea o plăcere din genealogii, mese bune şi reminiscenţe aristocratice, prejudecăţile erau prea înrădăcinate ca să poată fi învinse de generozitate, şi că acele clipe hărăzite lui Stephen ca prieten şi egal al domnului Swancourt erau numărate, dacă nu cumva luaseră sfîrşit chiar atunci.

Stephen zvîcni înainte, de parc-ar fi vrut s-o ia după pastor, apoi se trase îndărăt şi, zăpăcit din cale-afară, neştiind încotro s-o apuce, porni cu paşi şovăielnici către uşă. Elfride veni încet în urma lui. Abia apucase să facă doi-trei paşi din pragul uşii, că Unity şi Ann, slujnicele, sosiră şi ele din sat, unde făcuseră o vizită.

— Mai ştiţi ceva de John Smith ? N-a fost un accident chiar aşa de grav cum se spune, nu-i aşa, nu ? le întrebă Elfride, bănuind care era adevărul.

— Da' de unde ! Doctorul zice că nu s-a ales decît cu o julitură zdravănă.

— Exact cum îmi închipuiam eu ! strigă Elfride, încîntată.

— Zicea că i s-o fi părut lui Nat că n-a ţinut un pic de mai ca să nu cadă prea greu, da' de fapt l-a ţinut el, fără să-şi dea seama, şi încă bine, că dac-ar fi dat din plin i-ar fi retezat mîna de tot, da' uite că abia i-a înveneţit-o.

— Ah, ce bine ! exclamă Stephen.

Unity rămase trăsnită, căscînd la el mai mult gura decît ochii.

— Mulţumesc, Unity, poţi să pleci, spuse Elfride cu un aer majestuos, şi cele două slujnice dispărură.

— Mă ierţi, Elfride ? o întrebă Stephen cu un surîs stins. „În dragoste, cinstit nu-i nimeni", adăugă el, prinzîndu-i uşor degetele în mîna lui.

Cu capul înclinat într-o parte, în atitudinea zugrăvită de Greuze, Elfride îi aruncă o privire plină de drăgăstoasă mustrare pentru aceste îndoieli şi-i strînse mîna. Stephen

i-o strînse pe a ei cu putere întreită, apoi porni cu pas grăbit spre căsuța părinților săi, de lîngă zidul parcului Endelstow.

— Elfride, ce-ai de zis de toate astea ? o întrebă tatăl ei, apărînd îndată după plecarea lui Stephen.

Cu o iuțeală de femeie, Elfride se agăță de primul pretext care-i ieși în cale ca să pledeze cauza lui Stephen.

— Mie mi-a spus tot, se bîlbîi ea. El n-are nimic împotrivă că lucrurile s-au dat pe față. Tocmai venise să-ți spună și dumitale.

— Venise să-mi spună ? Dar pîn-acum de ce nu mi-a spus ? Mă supără la fel de mult, dacă nu chiar mai mult, viclenia cu care a tăinuit toate astea, decît faptul în sine. E ca și cum și-ar fi bătut joc de noi. Tot timpul ați fost numai împreună și v-ați și scris. Asta nu mi-a plăcut deloc, a fost un lucru necuviincios. Ar fi trebuit să-ți dai și tu seama că nu se cădea să te porți în felul ăsta. O fată trebuie să fie cu ochii-n patru, nu să se arate-n lume singură cu te miri cine.

— Bine, tată, dar dumneata ne-ai văzut și n-ai avut, niciodată, nimic de spus.

— Aici eu sînt de vină, da, eu sînt de vină ! Ce naiba o fi fost în capul meu ? El, băiat de țăran, și noi, familia Swancourt, înrudită cu Luxellian ! Vreme de secole nu ne-am ales cu nimic, și-acum uite unde-am ajuns. Mă întreb pe cine o să mai poftesc în casa mea data viitoare.

La această întorsătură neprielnică a lucrurilor, Elfride izbucni în plîns.

— Ah, tăticule, tăticule, iartă-mă și iartă-l și pe dînsul ! Țin atît de mult la el, și el la mine, tăticule, ah, nici nu știi ce mult ! Ar fi vrut să te întrebe dacă ne lași să ne logodim și pe urmă s-așteptăm pînă ajunge și el cineva, ca tine. Noi nu ne grăbim, tăticule dragă. Nici nu ne gîndim să ne căsătorim acuma, așteptăm pînă-și face și dînsul o situație. Ne lași să ne logodim ? Mi-e tare drag și eu îi sînt dragă lui.

Domnul Swancourt se simți oarecum mișcat de rugămintea ei și asta îl cam înfurie.

— Bineînțeles că nu ! răspunse el. Rosti acest cuvînt de refuz prelung și sonor, așa încît „nu“ sună ca un „n ... u ... u ... u ...“

— Nu, nu, nu, să nu spui asta !

— Phiu ! Frumoasă poveste ! Nu-i destul că m-am lăsat dus de nas şi l-am primit în casa mea... auzi, un băiat de ţăran din parohie... acum să mi-l fac şi ginere ! Doamne, Dumnezeule, Elfride, nu ţi-e bine ?

— Dumneata ai văzut că, după ce-a fost aici, la noi, prima oară, primeam scrisori de la el şi ai înţeles că erau un fel de... scrisori de dragoste. Şi, de cînd e aici, l-ai lăsat să stea singur cu mine mai tot timpul. Şi ţi-ai dat seama, trebuie să-ţi fi dat seama, ce era în capul nostru şi ce se petrecea cu noi, şi nu l-ai oprit de la nimic. Cînd te-ndrăgosteşti de cineva vrei să fie al tău, şi dumneata ştiai că lucrurile o s-ajungă aici !

Pastorul pară această lovitură bine ţintită.

— Da... sigur... fiindcă insişti atîta... recunosc că am bănuit că între voi se iscase o simpatie copilărească şi că n-am stat să-mi bat capul să o înăbuş. Dar nici n-am încurajat-o în vreun fel ; şi cum îţi închipui c-o să m-apuc să fac asta acum, Elfride ? Nici vorbă de aşa ceva ! N-ai să găseşti în toată ţara un părinte care să vrea s-audă de un lucru ca ăsta !

— Dar e vorba de acelaşi om, tată, el nu s-a schimbat cu nimic... cum poate să fie mai nepotrivit pentru mine acum decît era înainte ?

— Părea să fie un tînăr cu neamuri bine situate şi cu un pic de avere. Dar cum n-are nici una, nici alta, înseamnă că-i cu totul alt om.

— Şi dumneata nu te-ai interesat deloc cine e ?

— Eu m-am luat după recomandarea lui Hewby. El ar fi trebuit să-mi spună. Şi tot aşa ar fi trebuit să facă şi tînărul, era de datoria lui. După părerea mea, nu se poate ceva mai ruşinos decît să te strecori în casa unui om ca un făţarnic, ca un... nici nu ştiu cum să-i mai zic.

— Bine, dar s-a temut să-ţi spună ; şi eu m-aş fi temut dac-aş fi fost în locul lui. Ţinea prea mult la mine ca să-i convină să-şi asume vreun risc. Dumneata zici că de ce nu ne-a spus, prima oară cînd a fost aici, din ce familie se trage ; ei bine, eu nici nu văd de ce ne-ar fi spus. Venise aici cu treburi, şi ce ne privea pe noi cine-i erau părinţii ? Şi, pe urmă, şi-a dat seama că, dacă ţi-ar fi spus, nu l-ai mai fi poftit să vină şi altă dată, şi nu m-ar mai fi văzut în viaţa lui. Şi el ţinea să mă mai vadă. Cine-ar putea să-l învinuiască fiindcă a făcut ce i-a stat în putinţă ca să fie alături de mine ? De fata pe care-o

iubea ! În dragoste, orice este cinstit ! Chiar pe dumneata te-am auzit spunînd asta, tăticule ; şi dumneata ai fi făcut la fel ca el, oricare bărbat ar fi făcut la fel !

— Da, şi oricare bărbat, aflînd ce-am aflat eu, ar face ce fac eu ; şi-ar îndrepta greşeala, adică i-ar face vînt cît mai repede ; atît de repede cît îngăduie legile ospitalităţii... Dar, în clipa următoare, domnul Swancourt îşi aminti că era un bun creştin.

— N-aş vrea, pentru nimic în lume, să pară că l-am dat afară, adăugă el. Dar îmi închipui că o să aibă atîta tact să-şi dea singur seama, dacă-i om de bun-simţ, că, după cele ce s-au întîmplat, nu mai poate rămîne mult pe-aici.

— Da, fii sigur c-aşa o să facă, fiindcă-i un domn. Ai văzut ce purtări alese are, continuă Elfride, deşi poate că purtările lui Stephen, asemeni isprăvilor lui Euryal, îşi datorau farmecul pe care-l aveau în ochii ei mai mult farmecului persoanei sale decît propriei lor desăvîrşiri.

— Ei, cine n-ar fi delicat, cum spui tu, după ce a locuit, o vreme, într-un oraş mare şi-a trăit cu ochii deschişi la toate. S-o fi deprins cu purtările astea alese stînd la teatru, sus, la cucurigu, şi urmărind gesturile de salon de pe scenă. Ei, asta mi-aminteşte de una din istoriile cele mai grozave pe care le-am auzit în viaţa mea.

— Ce istorie ?

— A, nu, nu ! Pentru nimic în lume nu ţi-aş povesti ceva atît de deocheat.

— Dacă părinţii lui ar fi de pe undeva, de prin nordul sau răsăritul ţării, stărui vitejeşte Elfride, deşi vorbele începură să-i fie întrerupte de suspine... oriunde... dar nu de aici... dumneata... l-ai fi... judecat... doar pe el... nu şi pe ei... Ar fi avut... rangul cuvenit... după... profesia lui... nu după... situaţia prăpădită... a lui taică-său... cu care nici nu mai stă... de mult. Măcar că, după cum spune lumea, *John Smith are destui bani puşi deoparte şi îi* merge mai bine decît nouă, altfel cum ar fi fost în stare să cheltuie atîta cu băiatul ca să-i facă un rost ? Şi Stephen înseamnă că-i om deştept... şi serios... dac-a ajuns cel mai răsărit din tot neamul lui.

— Da ! „Cînd un animal ajunge mai-marele animalelor, îşi aduce troaca la masa regelui.“

— Mă jignești, tată ! izbucni Elfride. Da, da, mă jignești ! Stephen e al meu, așa să știi !

— Asta rămîne de văzut, Elfride, răspunse tatăl ei, simțindu-se din nou stînjenit și tulburat, împotriva voinței lui. Tu amesteci posibilitățile de viitor cu faptele prezente, ceea ce ar putea să devină tînărul, cu ceea ce este. Pe noi ne interesează ce e el acum, nu ce-ar putea să facă din el niște succese nesigure pe care le-ar avea cîndva în meserie. Cam așa stă cazul : fiul unui muncitor din parohia mea, care e sau nu e în stare să mă scoată pe mine la vînzare, un tînăr care nu s-a procopsit destul ca să aibă un venit personal demn de luat în seamă și care, prin urmare, a rămas pe aceeași treaptă ca taicăsu, vrea să se logodească cu tine. Familia lui n-a putut să-și aleagă alt loc în toată țara asta, a trebuit să se așeze tocmai aici, unde stăm noi, așa că în tot ținutul ăsta, care-i de fapt universul nostru, o să te știe toți, cît vei trăi, drept nevasta lui Stephen Smith, fiul zidarului, și nicidecum drept o nevastă de specialist din Londra. Așa-i lumea, numai de cusururi știe să se agațe, nu vede că mai ai și ceva bun în schimb. Așa că, las-o baltă ! Poți să stai toată noaptea să-mi demonstrezi tot ce vrei, poți să-mi aduci orice dovezi pofțești, eu rămîn la părerea mea.

Elfride privi, tăcută și fără nădejde, pe fereastră, cu ochi mari și osteniți și cu lacrimi pe obraji.

— Găsesc că-i un mare curaj, aș zice o mare îndrăzneală din partea lui Hewby, continuă pastorul. Așa ceva nu s-a mai pomenit, să-i dai unui flăcăiandru de-aici, din sat, o asemenea recomandație ! Bineînțeles că te-ai lăsat înșelată și tu, cum m-am lăsat și eu. În privința asta nu-ți fac nici o vină... Și domnul Swancourt ieși din cameră să caute scrisoarea domnului Hewby. Uite ce-mi scrie : „*Dragă domnule. Conform cererii dumneavoastră din 18 ale lunii curente am luat măsuri pentru a face cercetări și a întocmi desene* etc... *Asistentul meu, domnul Stephen Smith...* ; după cum vezi îl numea asistent, așa că eu am dedus, firește, că era vorba de un fel de partener. Nu pricep de ce n-a spus „funcționar".

— În profesia asta nu li se spune funcționari, fiindcă nu se ocupă cu scriptologia. Așa spunea Stephen... adică domnul Smith. Așa că domnul Hewby n-a făcut decît să folosească termenul uzual.

— Te rog, Elfride, nu mă-ntrerupe ! ...*Asistentul meu, domnul Stephen Smith va părăsi Londra cu primul tren, mîine dimineaţă... multe mulţumiri pentru propunerea de a-l găzdui. Îi puteţi acorda toată încrederea şi vă puteţi bizui pe discernămîntul lui în materie de arhitectură bisericească.*" Ei bine, îţi repet că lui Hewby ar trebui să-i fie ruşine c-a ridicat atîta în slăvi un biet băiat de teapa lui !

— Specialiştii din Londra, argumentă Elfride, habar n-au de mamele şi taţii angajaţilor lor. Au asistenţi care vin la birourile sau la atelierele lor ani în şir, şi abia dacă ştiu unde locuiesc. Tot ce-i interesează pe aceşti domni din Londra e ce treabă ştiu să facă, ce profituri pot să aducă firmei lor. Şi, în cazul lui, la toate astea se mai adaugă şi darul de a se face plăcut tuturor.

— Să fii plăcut tuturor e mai degrabă un cusur decît un dar. Asta dovedeşte că omul n-are destulă minte ca să ştie la cine să se uite de sus.

— Ba dovedeşte că se conduce după convingeri, nu după aparenţe, după povaţa celor din care pretinzi că te tragi şi dumneata.

— Mi-nchipui că şi pe asta tot de la el o ştii ! Da, da, aveam eu unele bănuieli în privinţa lui, prea nu-l interesau deloc sosurile ! Cînd văd că un om nu şi-a deprins cerul gurii cu gusturile fine, încep să mă îndoiesc de obîrşia lui. Parvenitul îşi dă singur arama pe faţă cînd arată că are cerul gurii din topor. Ce cap pe mine, să scot o sticlă de Martinez '40, cînd nu mai am decît unsprezece, ca să-l servesc pe un fitecine, care n-o deosebeşte de-o sticlă de optîşpe parale ! Şi-apoi, versul ăla latinesc, pe care l-a spus după citatul meu ; era foarte, foarte comun, altfel nu mi l-aş mai fi amintit nici eu, care n-am mai răsfoit un autor clasic de optîşpe ani. Acum, Elfride, ai face mai bine să te duci în odaia ta. Las' c-o să-ţi iasă ţie bazaconiile astea din cap, cu timpul.

— Nu, nu, nu, tăticule, gemu ea. Căci, din toate nenorocirile unei iubiri nenorocite, cea mai cumplită e credinţa că văpaia care-a iscat totul ar putea să se stingă.

— Elfride, spuse tatăl ei pe un ton prietenos dar categoric, eu am un plan în minte, dar nu e încă momentul să-ţi spun despre ce e vorba. Din asta o să tragem foloase amîndoi. Mi-a fost băgat pe gît de curînd, da, da, băgat

pe gît, dar eu nici n-am visat ce grozav e, pînă azi după prînz, cînd parcă mi s-a luminat, deodată, mintea. Ar fi cea mai mare nerozie să-i dau cu piciorul.

— Cuvîntul ăsta „plan" nu-mi place, spuse Elfride, cu glas vlăguit. Ai prăpădit destui bani pîn-acum cu planurile dumitale. E, cumva, vorba, iar de minele alea blestemate ?

— Nu, n-are nici o legătură cu minele.

— Atunci cu căile ferate ?

— Nu, nici cu căile ferate. E ceva care seamănă cu ofertele alea misterioase pe care le vezi prin reclame şi care zic că orice om, oricît de zevzec, poate să se aleagă cu atîta pe săptămînă fără riscuri, fără bătaie de cap şi fără să-şi mînjească mîinile. Oricum, pînă nu se aranjează treaba, n-am de gînd să scot o vorbă ; atîta îţi spun, că n-o să treacă mult şi-o să ai altceva mai bun de făcut decît să visezi la Stephen Smith. Şi să ştii că nu vreau să m-arăt supărat faţă de tînărul ăsta, din contră, o să fiu prietenos cu el. De hatîrul tău o să mă port cu el ca şi cum mi-ar fi prieten. Ei, pentru azi ajunge ! În cîteva zile o să judeci şi tu la fel ca mine. Acum du-te-n odaia ta. Unity o să-ţi aducă cina acolo. Nu vreau să te găsească Smith aici cînd s-o întoarce.

IX

„La adăpostul unui bătrîn copac"

STEPHEN FĂCU, DECI CALE ÎNtoarsă spre căsuţa de ţară pe unde trecuse abia cu două, trei ore mai devreme. Apropiindu-se, intră sub frunzişul copacilor de la marginea parcului Endelstow. Petele de lumină şi umbră aruncate de luna cea strălucitoare se fugăreau pe capul şi pe spatele lui, într-o nesfîrşită zbenguială. Trecînd podul de scînduri şi intrînd pe poarta grădinii, îi apăru limpede în faţă o siluetă venind din cealaltă parte, dinspre peticul de grădină, înspre casă. Era taică-său, cu mîna înfăşurată într-un şal ; înainte de a încuia uşa ca să se ducă la culcare, îşi mai rotea

odată privirile, la lumina lunii, prin grădină, zăbovind asupra unui lot cu napi tineri din ultima recoltă.

Își salută fiul cu voioșia lui robustă dintotdeauna.

— Seara bună, Stephen ! Dacă mai zăboveai zece minute ne găseai în așternut. Ei, ai venit să vezi ce-i cu mine, băiete, așa-i ?

Trecuse pe la ei și doctorul, care spusese că rana de la mînă era ușoară ; deși, același caz ar fi fost, poate, socotit cu mult mai grav dacă domnul Smith ar fi fost o persoană mai de vază. La întrebările pline în îngrijorare puse de Stephen, taică-său îi răspunse arătînd mai degrabă părere de rău pentru necazul pe care-l aducea altora, fiindcă avea să stea degeaba două zile, decît nelinișteîa gîndul suferințelor pricinuite de accident. Intrară amîndoi în casă.

John Smith, un om cu piele brună ca toamna și haine albe ca iarna, era o minunată întruchipare a meșterului pietrar de țară. Asemeni majorității meseriașilor rurali, avea multă personalitate.

La el nu se putea vorbi de acea specializare profesională care creează mari diferențieri între meseriașii orașelor. Deși zidar de meserie, era oricînd gata să manevreze cărămizi, dacă se ivea, cumva, o treabă de cărămidărie, plăci de ardezie ori țigle, dacă era nevoie să se dreagă un acoperiș înainte de sosirea anotimpului ploios și nu se găsea nimeni prin preajmă mai priceput ca el la asemenea lucruri. O dată sau de două ori, în toiul iernii, cînd, din pricina înghețului, nu se mai poate lucra cu mistria, cînd temeliile construcțiilor se bătucesc, pietrele nu se leagă și mortarul se sfărîmă, se apucase să doboare copaci și să taie lemne cu fierăstrăul. Și, pe lîngă toate astea, făcînd grădinărie pe pămîntul lui atîția ani, putea, la nevoie, să-și cîștige pîinea și de pe urma acestei meserii.

Săteanul nostru nu era, poate, într-un anume sens, un meșteșugar desăvîrșit, ca tovarășii lui de la oraș care se îndeletniceau cu aceleași meserii. În schimb era aidoma acelui stîngaci făurar de cuie care-ți face cuiul de la un cap la altul și care, pentru acest motiv, este disprețuit de Adam Smith și respectat de Macaulay, cel de al doilea fiind, totuși, cu mult mai artist.

Cînd intră în casă, în bătaia lumînării, se dovedi atît de zdravăn și voinic, că ți-era mai mare dragul să te

uiți la el. Barba îi era cîrlionțată și retezată scurt, ca a unui Hercule dăltuit în piatră, mînecile cămășii erau pe jumătate suflecate și surtucul era descheiat, deosebirea de culoare între cămașa albă ca neaua și chipul și brațele lui arămii amintind de cea dintre albușul și gălbenușul unui ou. Auzindu-i intrînd, doamna Smith le ieși înainte, venind dinspre cămară.

Doamna Smith era o matroană a cărei înfățișare se adresa mai degrabă rațiunii decît ochiului. Prospețimea ei firească se păstrase pîn-acum, în prozaica după-amiază a vieții ; dar, mai înainte de orice, trăsăturile ei trădau bunul-simț sănătos, ascuns îndărătul lor. Privit în totul, chipul ei părea un comentariu bine argumentat asupra lumii în general.

Urmă o repetare a amănuntelor accidentului, făcută de tatăl lui Stephen, în stilul dramatic pe care-l observai și la Martin Cannister, și la alți oameni de prin împrejurimi, mai la toți sătenii. Doamna Smith, asemeni unui corifeu al tragediei, își descărcă și ea sufletul, printre acte, ca să fie descrierea completă. În cele din urmă, povestirea se sfîrși, fiindcă orice povestire, cît de lungă, are un sfîrșit, și Stephen îndreptă discuția spre alt făgaș.

— Ei, mamă, au aflat totul despre mine, spuse el încet.

— Foarte bine ! răspunse taică-său. Acum n-am de ce să-mi mai fac griji.

— Dar mi-e necaz pe mine ; niciodată n-am să-mi pot ierta că nu le-am spus mai devreme, continuă tînărul.

— Nu pricep de ce trebuie să-ți fie necaz, Stephen, zise ea. Cînd te împrietenești cu cineva, din întîmplare, nu te repezi să-i povestești istoria familiei tale.

— Că doar n-ai făcut vreo faptă urîtă, zise și taică-său.

. — Nu, dar trebuia să le fi spus mai devreme. E ceva mai complicat cu vizita asta a mea decît credeți dumneavoastră... mult mai complicat.

— Nu mai complicat decît mi-nchipui eu, răspunse doamna Smith, uitîndu-se lung la el. Stephen se făcu roșu la față, iar taică-său începu să-și plimbe privirile de la unul la altul, nepricepînd nimic. E o fetișoară destul de drăgălașă, continuă doamna Smith, are purtări tare alese și e și isteață. Da', măcar că mi se pare foarte potrivită pentru tine, de ce, Doamne iartă-mă, îți trebuie nevastă de pe-acum ?

John căscă gura, de felul ei mică, cît putu de mult, şi-şi încreţi fruntea.

— Va să zică, aşa stă treaba ! zise el.

— Ah, mamă, exclamă Stephen, spui şi dumneata nişte lucruri ! Mai stai s-o critici şi să te socoteşti dacă-i potrivită sau nu-i potrivită pentru mine, de parc-ar mai putea încăpea vreo îndoială în privinţa asta ! Bine, dar ar fi ceva nemaipomenit pentru mine s-o iau de nevastă : şi ca situaţie socială, şi ca bani, şi în alte privinţe. Dar n-aş crede să am eu norocul ăsta, ea e cu mult deasupra mea. Familia ei nu vrea să se încurce cu un băiat de ţară ca mine.

— Ei, dacă-i vorba că nu te doresc ei pe tine, apăi eu n-o să-i doresc nici cînd oi vedea că le iese sufletu' şi se-ntind ţepeni pe jos ! Eu nu calc pragu' decît acolo unde eşti tu bine primit !

— Da, numai că pe mine nu mă-ncîntă deloc să fiu primit cu braţele deschise de oameni de-ăştia despre care vorbeşti dumneata, în timp ce, cu nepăsarea unora ca cei din neamul ei, pot să mă împac.

— Ce suceli trăsnite ţi-au mai intrat şi ţie prin cap ! exclamă maică-sa. Ei, dacă e să stăm să vorbim drept, ea nu-i cu nimic mai presus ca tine, nici tu nu eşti mai prejos ca ea. Uită-te la mine cum mă zbat să stau cu fruntea sus. Eu nu ştiu să mă fi oprit la vorbă cu vreun zilier mai mult de un minut, şi nici să fi poftit la masa de Crăciun oameni care să nu învîrtească ceva pe contul lor. Şi la stăpînu-meu vine o mulţime de lume, de-asta care umblă numa-n trăsură, da' eu nu-i iau cu „doamnă" şi cu „domnule", şi văd că n-au nimic de zis, sînt blînzi ca mieii.

— Da, mamă, dar ai făcut o reverenţă în faţa pastorului... mai bine n-o făceai...

— Da, asta aşa-i, dar n-apucase să-mi zică pe nume, că altfel nu mai pupa el reverenţă de la mine ! spuse doamna Smith, aruncînd capul pe spate cu semeţie şi clocotind de ciudă. Te repezi la mine, Stephen, de parcă ţi-aş fi duşman de moarte ! Ce era să fac ca să scap de el, că mereu ne tot bate la cap, pe mine şi pe taică-tu, de ne zăpăceşte : ce grozav a fost el în viaţa lui şi ce-a păţit el cînd era tînăr şi-nvăţa la colegiu, şi cîte şi mai cîte, de i se învîrteşte limba-n gură ca un şomoiog de zdrenţe pe podelele lăptăriei. Nu zic bine, John ?

— Adică are gură mare, zise bărbatu-său.

— În ziua de azi, continuă doamna Smith, orice fată, dacă e să se mărite, trebuie să se aştepte ca socru-său să fie cu o treaptă mai jos decît taică-su. Bărbaţii s-au tot ridicat, dar femeile au rămas pe loc. N-ai să vezi bărbat care să nu fie mai spilcuit decît taică-său, aşa că tu eşti taman pe măsura ei.

— Aşa zice şi ea.

— Înseamnă că are minte ! Mi-am dat eu seama că aleargă după tine, Stephen, mi-am dat eu seama !

— Aleargă după mine ! Doamne, cîte mai scorneşti şi dumneata !

— Ţi-am spus şi-o să-ţi mai spun, n-ar trebui să fii chiar aşa de grăbit, mai bine ai mai aştepta vreo doi-trei ani, poate iei şi tu ceva mai bun decît o fată de popă fără parale.

— De fapt, spuse Stephen pierzîndu-şi răbdarea, dumneata, mamă, nu pricepi nimic din toată treaba asta. N-o să iau ceva mai bun, fiindcă nu vreau şi n-aş face una ca asta nici să ştiu de bine că trăiesc o sută de ani. Cît despre vorba asta, că aleargă după mine, să nu te mai aud că spui aşa ceva de ea. Asta ar însemna că ea-i o femeie vicleană, iar eu un bărbat pentru care face să umbli cu viclenii şi, nici una, nici alta, nu se potrivesc, în cazul nostru ; ce prostii, te pufneşte şi rîsul. Nu-i aşa tată?

— Eu nu prea pricep mare lucru din treaba asta, aşa că n-aş putea să-mi dau cu părerea, spuse tatăl, cu aerul vulpii care a răcit şi şi-a pierdut mirosul.

— Ei, da' nici prea ruşinoasă nu poţi să zici că e, dacă te gîndeşti că de-abia ai cunoscut-o, spuse maică-sa. Eu zic că peste cinci ani o să fii destul de tînăr ca să te gîndeşti la de-alde astea. Şi, de fapt, ei îi convine să te aştepte şi-o să te şi aştepte, ascultă-mă pe mine ! Dacă i-a fost dat să trăiască într-o groapă ca asta, ar trebui să fie foarte mulţumită c-ai băgat-o în seamă. Sînt sigură c-ar fi murit fată bătrînă dacă nu-i ieşeai în cale tu.

— Prostii, îndrăzni să spună Stephen, dar nu tare.

— E o fetişoară drăgălaşă, continuă doamna Smith, pe un ton mai împăcat, văzînd că lui Stephen i-a pierit graiul, n-ai ce zice, recunosc. O văd cîteodată gătită ca un cal la iarmaroc şi-mi place să mă uit la ea. E ca o doamnă mititică, fără cusur. Da' omu' de-aia are minte, să judece, şi eu zic că, dacă la şcoală învăţa să facă cifre, nu litere,

acuma i-ar fi prins bine la pungă că, după cum îţi spuneam, nicicînd n-au fost vremuri mai grele pentru fete ca ea.

— Ei, lasă, mamă, lasă, protestă Stephen, zîmbind.

— Da' de ce să las ? se înverşună maică-sa. Nu degeaba citesc eu gazetele, ştiu foarte bine că orice bărbat cînd se însoară saltă cu un rang. Bărbaţii din tagma ei, adică popii, iau fete de boier, boierii, fete de lorzi, lorzii, fete de duci, şi ducii, fete de regi. Bărbatul, de orice rang ar fi el, îşi află pereche în rangu de deasupra, iar ăi din coadă rămîn becheri sau se însoară prost.

— Bine, mamă dragă, dar mai adineaori spuneai...; i-o întoarse Stephen, neputînd rezista ispitei de a-i arăta maică-si că se contrazicea singură. Se opri, însă, aici.

— Ei, ce spuneam ? Şi doamna Smith îşi pregăti meliţa pentru un nou atac.

Stephen, căindu-se că deschisese gura, fiindcă-şi dădea seama că după asta putea urma o erupţie de vulcan, nu avu încotro şi trebui să-i dea înainte.

— Mai adineaori spuneai că eu nu sînt cu nimic mai prejos ca ea.

— Ei, bravo ! Tocmai tu, carne din carnea mea şi sînge din sîngele meu ! Las'că ştiu eu, Stephen, că eşti gata să-mi găseşti cusur la fiece vorbă ! Eşti leit taică-tău în privinţa asta : oricînd gata să iei partea altuia, numai a mea, nu. Eu îmi bat gura, şi mă zbat, şi slugăresc ca să vă fie vouă bine, şi voi staţi la pîndă, doar-doar m-oţi prinde cu ceva. Bineînţeles că tu nu eşti cu nimic mai prejos ca ea ; ce-ţi spuneam eu e că familia ei ar socoti că se mărită prost dacă te ia pe tine.

Stephen păstră o tăcere plină de prudenţă căreia i se alătură şi tatăl lui şi, vreme de cîteva minute, nu se mai auzi decît ticăitul pendulei cu cadran verde de pe perete.

— Drept să vă spun, zise doamna Smith, de data asta cu mai multă înţelepciune şi în chip de încheiere, dacă era şi pe vremea mea aşa un chin să-ţi găseşti pereche, cum e-n ziua de azi, cînd trebuie să te uiţi la bărbat ca la Dumnezeu ca să se-ndure să te ia, mai degrabă frămîntam lut de cărămizi decît să-mi plec capul să mă mărit, zău aşa !

Discuţia se încheie aici şi, cum se făcuse tîrziu, Stephen le ură părinţilor noapte bună ; se despărţi de maică-sa cu

căldură, cu toată ciorovăiala lor, căci, deşi doamna Smith şi fiul său se împungeau mai tot timpul, nu ajungeau niciodată la duşmănie.

— S-ar putea, zise Stephen, să plec definitiv mîine, dar nu ştiu încă. Aşa că, dacă, cumva, nu mai trec pe-aici înainte de a pleca la Londra, să nu vă faceţi griji.

— Da' nu ziceai c-ai venit pentru două săptămîni ? îl întrebă maică-sa. Şi n-ai, cu totul, un concediu de o lună ? Asta-nseamnă că te dau pe uşă afară, nu ?

— Nu, nici vorbă ! Poate mai stau... poate plec... Dacă plec, părerea mea e să nu spuneţi c-am fost pe-aici ; e mai bine aşa, pentru ea. La ce oră trece cărăuşul dimineaţa pe la Endelstow ?

— La şapte.

Şi Stephen plecă. Se gîndea că, dacă pastorul era de acord cu logodna, dacă-i îngăduia să spere acest lucru sau să se mai gîndească, în vreun fel, la draga lui Elfride, poate mai rămînea. Dacă i se interzicea să se gîndească la aşa ceva, era hotărît să plece fără întîrziere. Şi cea de-a doua alternativă îi părea, chiar unei inimi tinere şi plină de speranţă ca a lui, mai probabilă.

Stephen porni agale spre casa parohială, tot peste pajişti, cum venise, împresurat de susurul dulce şi melodios al apei strecurîndu-se printre zăgazuri, de lumina sfioasă a lunii, de aroma proaspătă, răspîndită de roua presărată prin tot locul. Era clipa cînd totul în jur e meditaţie şi meditaţia e pace. Stephen nu era destul de înţelept să ştie să se înfrupte din ofranda Naturii. Fiinţa lui era un tot alcătuit din amănunte deosebit de simple, asemeni celor care, ivite rareori în primăvara civilizaţiei, par să se înmulţească pe măsură ce o naţiune îmbătrîneşte, caracterul individual se pierde şi educaţia cîştigă mai mult teren ; cu alte cuvinte, mintea lui avea o capacitate deosebită de recepţie, dar nu era prea creatoare. Acumulînd rapid orice fel de cunoştinţe care i se iveau în cale şi avînd acea adaptabilitate şi maleabilitate pe care o întîlneşti mai degrabă la femei decît la bărbaţi, se transforma ca un cameleon, pe măsură ce societatea în care se afla căpăta un ton mai strident şi mai artificial. Nu avea multe idei originale şi, totuşi, puţine erau ideile la care, sub o bună îndrumare, să nu poată adăuga un amănunt acceptabil.

În seara asta Stephen nu mai vedea nimic în jurul lui, iar în suflet nu simțea decît un dezgust fără de margini. Totuși, ca să judecăm drept, pretențiile lui la mîna Elfridei, deși oarecum premature, erau departe de a fi absurde, dacă ne gîndim cum se fac căsătoriile ; și nu puteau fi absurde doar din pricină că părinții fetei erau, întîmplător, vecini cu părinții băiatului, oameni simpli dar cumsecade.

Băteau ceasurile unsprezece cînd Stephen intră în casă. Elfride îl așteptase aproape fără să se miște de la plecarea lui. Pînă să apuce să-i spună ceva, Elfride îl văzu intrînd în birou cu tatăl ei. Reușise, deci, să obțină întrevederea între patru ochi pe care o dorea.

În lipsa lui Stephen, de atîta agitație, pe Elfride o apucase durerea de cap, așa că nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să se ducă iar sus, în odaia ei, așa cum făcuse mai înainte. În loc să se lungească pe pat, se așeză în capul oaselor și, stînd așa pe întuneric, cu ușa deschisă, începu să pîndească, cu sufletul la gură, fiece mișcare de jos. Slujnicele se duseseră la culcare. În cele din urmă, îi auzi pe cei doi bărbați cum ies din birou și o iau spre sufragerie, unde cina zăcea pe masă, de mai bine de un ceas. Ușa rămăsese deschisă și Elfride își dădu seama că tatăl ei și Stephen își consumau masa fără alte comentarii, în afară de starea castraveților și a pepenilor, metode de cultivare și calitatea recoltelor, aceste fleacuri fiind rostite pe un ton sec și formal. Totul părea a prevesti eșecul.

Scurt timp după aceea, Stephen urcă în odaia de culcare, fiind urmat, aproape îndată, de tatăl Elfridei, care se retrăgea și el la odihnă. Cum nu simțea nevoia s-aprindă lumina, Elfride rămase pe întuneric, se dezbrăcă pe jumătate și se așeză pe pat, unde stătu așa, chinuită de gînduri, o vreme, un ceas, poate. Apoi, ridicîndu-se să închidă ușa ca să se pregătească de culcare, zări o fîșie de lumină lucind de-a curmezișul palierului. Ușa de la camera tatălui ei era închisă și-i auzi sforăitul tihnit. Lumina venea din odaia lui Stephen și, după zgomotele ușoare care răzbăteau dintr-acolo, era foarte limpede cu ce se îndeletnicea. În liniștea desăvîrșită, deslușì o izbitură ca de capac ce se închide și un scîrțîit de broască — Stephen își încuia cutia de pălării. Apoi, zgomotul curelelor prinse în catarame și alt scîrțîit de cheie — Stephen își zăvora geamantanul. Cu bănuieli întețite, Elfride deschise

binişor uşa de la odaia ei şi porni spre camera lui Stephen. Un singur gînd o stăpînea, pînă la nebunie. Ştephen, iubitul ei atît de chipeş, pleca şi poate n-avea să-l mai vadă decît în taină şi tristeţe, sau chiar deloc. Oricum, nu mai putea s-aştepte pînă dimineaţă, aşa cum avusese de gînd, ca să afle cum se sfîrşise întîlnirea. Îşi aruncă halatul pe umeri, bătu uşor la uşa lui şi chemă în şoaptă : „Stephen !“ El nu se lăsă aşteptat, deschise uşa şi păşi peste prag.

— Spune-mi, mai e vreo nădejde ?

Stephen răspunse cu o şoaptă chinuită, o lacrimă tremurîndu-i pe pleoape, gata să cadă.

— Nici să nu mă gîndesc... ar fi absurd... aşa a spus. Mîine plec. Aveam de gînd să te trezesc, să-mi iau rămas bun de la tine.

— Dar tata n-a spus să pleci... Ah, Stephen, n-a spus asta, nu-i aşa ?

— Nu, n-a spus-o chiar în vorbe. Dar de rămas, nu mai pot să rămîn.

— Ah, nu pleca, nu pleca ! Hai să stăm un pic de vorbă. Să mergem jos, în salon. Aici ne poate auzi.

Şi Elfride, cu o lumînare subţire în mînă, îl conduse în jos pe scări, părînd ciudat de înaltă şi firavă în rochia ei lungă de casă, de culoare cenuşie. Nu stătu să se gîndească dacă, în împrejurarea de faţă, se cădea sau nu să se întîlnească amîndoi, în toiul nopţii. Îşi zise că tragedia vieţii ei începuse ; şi, pentru prima oară, simţi că existenţa putea avea şi o latură gravă, a cărei umbră învăluia, ştergînd cu totul, subtilele nuanţe ale bunelor obiceiuri şi purtări. Elfride deschise binişor uşa salonului şi intrară amîndoi înăuntru. Puse lumînarea pe masă ; Stephen o cuprinse în braţe, îi şterse lacrimile cu batista şi-o sărută pe pleoape.

— S-a sfîrşit, Stephen ! Dragostea noastră fericită s-a sfîrşit ! Nu mai văd nici o rază de lumină !

— Lasă, strîng eu bani, pe urmă vin la tine şi ne căsătorim. Da, aşa o să fac !

— Tata n-o să vrea s-audă una ca asta în vecii vecilor ! Tu nu-l cunoşti. Eu, da. El, ori ridică omul în slăvi, ori îi găseşte numai cusururi. Nici într-un caz, nici în altul, nu-l scoţi din ale lui, oricît te-ai zbate.

— Nu, eu am altă părere despre el, spuse Stephen. Dacă las să treacă o vreme şi mă întorc ca un om cu o situaţie, o să mă accepte, sînt sigur c-o să mă accepte. Nu e om rău.

— Nu, om rău nu e. Dar spui „să treacă o vreme", de parcă timpul n-ar însemna nimic. Pentru tine, care trăieşti o viaţă agitată, de veşnic du-te-vino, o să fie, poate, un timp destul de scurt. Ah, dar mie o să mi se pară de trei ori pe-atît ! O vară o să fie cît un an, o toamnă cît un an, o iarnă cît un an ! Ah, Stephen, şi cine ştie dacă n-ai să mă şi uiţi !

Uitarea, asta a fost, de cînd lumea, durerea cea mai mare a aşteptării pentru femeia îndrăgostită. Vorbele ei treziră în sufletul lui Stephen alte motive de teamă.

— Şi cînd, după o vreme, n-am să mai fiu nici eu atît de viu în amintirea ta, te vor convinge să renunţi la mine. Nu uita, dragostea pentru mine trebuie să fie hrănită în taină. N-o să mai vin pe-aici, să stau cu tine şi să-ţi dau curaj. Împrejurările or să mă alunge mereu din preajma ta.

— Stephen, spuse ea, copleşită de presimţiri negre şi fără să mai asculte ultimele lui cuvinte, acolo unde trăieşti tu sînt femei frumoase... sigur, ştiu că sînt... care-ar putea să mi te fure... Şi-n timp ce zugrăvea, în închipuire, imaginea necredinţei lui Stephen, ochii i se umplură de lacrimi. De fapt, nici n-ar fi vina ta, urmă ea, privind spre lumînare, cu ochii trişti. Nu ! O să crezi că, dacă ai mei nu te vor, înseamnă că şi eu gîndesc la fel. O să rămîi c-un gol în inimă, dar o să-l umple alte femei.

— Nu pot să fac una ca asta, fii sigură că n-am s-o fac ! Hai, mai dă-le-ncolo de presimţiri, Elfie !

— Ba nu, aşa o să se întîmple ! răspunse ea. Şi tu o să te uiţi la ele, întîi fără nici o plăcere, pe urmă mai atent şi, după un timp, ai să-ţi spui : „Ce mai, femeile astea ştiu ce-nseamnă viaţa de oraş, adunările şi cercurile literare, purtările oamenilor mai de vază, în timp ce biata Elfride, mititica, cu tot tărăboiul pe care l-a făcut că ţine morţiş să se mărite cu mine, n-a văzut în viaţa ei altceva decît o căsuţă şi cîteva stînci, şi-un colţ de mare undeva, în depărtare." Şi-atunci o să te uiţi mai atent la ele şi o să se găsească una să te convingă s-o iei pe ea în locul meu, aşa, ca să-şi bată joc de mine, fiindcă

ea e deșteaptă și eu sînt o proastă și o nesuferită ! Dar nici eu nu pot să le sufăr pe ele, da, așa să știi !

Vorbele rostite de Elfride cu atîta năduf avură darul de a-l influența și pe Stephen, făcîndu-l să înțeleagă cît de nesigur poate fi un act neîmplinit. Mai dureroasă decît acel sentiment tulbure, stărui, firește, tristețea trezită de amintirea situației în care se afla el însuși. Oricît de îndepărtat este deznodămîntul dorit, simplul fapt că ai intrat pe făgașul ce duce într-acolo te mai îmbărbătează, dîndu-ți sentimentul împlinirii. Dacă domnul Swancourt ar fi încuviințat o logodnă care să dureze nu mai puțin de zece ani, Stephen ar fi așteptat cu inima destul de ușoară ; i s-ar fi părut că, oricum, se află în drum spre grădinile lui Cupidon. Dar, deși, poate, existau posibilități pentru un stagiu de mai scurtă durată, începutul nu se întrezărea încă ; abia de acum încolo urmau să atingă punctul zero al speranței. Întîi ar fi trebuit să-și retragă domnul Swancourt acele vorbe cumplite și abia apoi puteau începe să aștepte căsătoria. Și asta însemna deznădejde.

— Aș vrea să ne putem căsători acum, murmură Stephen, închipuind, parcă, o plăsmuire cu neputință de atins.

— Așa aș vrea și eu, spuse și Elfride, de parc-ar fi contemplat un vis fără temei. Ce altceva își pot dori doi îndrăgostiți ?

— Ar fi mai bine în taină, nu-i așa, Elfie ?

— Da, ar fi mai bine în taină... sigur, în taină ar fi cel mai bine, spuse ea, și adăugă visătoare : Tot ce vrem noi e să nu lăsăm împrejurările viitoare să ne zădărnicească visul de fericire, nu să-ncepem fericirea de pe acum.

— Chiar așa, murmură Stephen, cu o voce și pe un ton aidoma cu ale ei. Ne căsătorim în taină, și pe urmă ne despărțim și trăim înainte ca și acum, numai să știm c-am făcut ceva ca nimeni să nu te mai poată despărți de mine, draga mea.

— Sau pe tine de mine, scumpul meu.

— Da, sau pe mine de tine. Îmi închipui că pot exista împrejurări cumplite, în care o femeie este silită să se mărite împotriva voinței sale, dar e de neînchipuit vreo

silnicie, fie ea foame sau tortură, care să facă dintr-o femeie gata măritată cu omul pe care-l iubește, soția altuia.

Pînă acum, ideea unei căsătorii, încheiată în pripă și fără știrea nimănui, li se păruse la amîndoi ceva de neconceput, care nu le-ar fi ajutat la nimic, ar fi îndulcit doar puțin nenorocirea acelei clipe. În tăcerea ce urmă ultimelor cuvinte rostite de Stephen, un gînd promițător, apoi o convingere plină de ispite, îi fulgeră pe amîndoi : o căsătorie neîntîrziată putea, totuși, să fie pusă la cale : erau convinși că un asemenea pas, în ciuda cutezanței lui, a urmărilor complicate, a amăgirii pe care o ascundea, era, pentru amîndoi, de preferat vieții care-i aștepta în orice alte condiții.

Băiatul fu primul care vorbi, cu un tremur în glas, copleșit de măreția planului pe care-l avea în minte.

— Ce tari ne-am simți, Elfride, dac-am merge fiecare pe calea lui, ca și pînă acum, fără să ne mai temem că la sfîrșit ne-așteaptă despărțirea ! Ah, Elfride, gîndește-te, numai ! Gîndește-te !

E limpede că dragostea fetei pentru Stephen fusese atițată de împotrivirea tatălui, care o făcuse să ardă-n vîlvătăi, cu o furie de zece ori mai mare decît dacă ar fi fost lăsată în voia ei. Nicicînd nu existaseră condiții mai prielnice pentru ca prima iubire, trecătoare, trezită într-o inimă feciorelnică de un chip frumos de băiat — o iubire răsărită din lipsă de experiență și hrănită de singurătate —, să se prefacă într-o patimă necugetată, sălbatică, atît de mistuitoare încît să nu mai țină seama de nimic. Toate elementele unei astfel de evoluții se adunaseră la un loc, în frunte cu deznădejdea — o componentă ce nu poate lipsi în îmbinarea desăvîrșită de simțăminte strînse laolaltă sub numele de dragoste nebună.

— Și-o să-i spunem și tatei, curînd, nu-i așa ? îl întrebă ea, cu sfială. Altcineva nu trebuie să știe. Atunci o să înțeleagă și el că nu-i de glumit cu dragostea și că nu întotdeauna iubirea încurajată înflorește, iar iubirea prigonită se stinge cît ai clipi. Nu ți se pare și ție, Stephen, că dacă e să găsești scuze unei căsătorii încheiate împotriva voinței părinților, n-o poți face decît în cazul cînd tinerii s-au bucurat, o vreme, de înțelegere din partea

celor mari, așa ca noi, ca pe urmă să li se refuze, dintr-o dată, orice fel de înțelegere ?

— Așa-i. Nu e ca și cum ne-am fi ridicat, de la început, împotriva voinței tatălui tău. Amintește-ți, numai, Elfride, cît de drăguț se purta cu mine, nu mai departe decît acum șase ceasuri ! Mă privea cu simpatie, mă lăuda și n-avea nimic împotrivă să rămîn singur cu tine.

— Nu se poate să nu te placă și acum, zise Elfride, izbucnind în plîns ; dacă și-ar da seama că ești al meu pe veci, s-ar da bătut, nu ți-ar mai sta împotrivă. Ah, Stephen, Stephen ! izbucni ea din nou, aducîndu-și iar aminte, cu putere, de scena împachetatului. Nu pot să îndur să văd că pleci în felul ăsta. E prea cumplit ! Toate așteptările mele să fie ucise atît de jalnic !

Stephen se aprinse și mai tare, înroșindu-se tot la față.

— Eu nu trebuie să însemn o îndoială pentru tine ! Gîndul la tine nu trebuie să mă umple de amărăciune ! spuse el. N-o să ne despărțim pentru prea multă vreme... În curînd vom fi soț și soție !

Fata își rezemă fruntea de umărul lui.

— Fac orice, numai să se termine cu nesiguranța asta ! șopti ea.

— N-am vrut să-ți propun asta de la început, continuă Stephen. Mi se părea... și încă mi se pare... că parc-aș încerca să te prind în capcană... pe tine, care ești mai presus decît mine.

— Ah, nu, să nu mai aud una ca asta ! Crezi că, în ochii oamenilor, eu sînt mai presus decît tine ? Ce rost are să ne gîndim la ce-a fost odată ? Poate că a fost ceva de noi odată, dar astăzi nu mai sîntem decît niște scăpătați.

Șușotiră așa, împreună, cu înflăcărare, multă vreme. Stephen propunînd, plin de șovăială, un plan sau altul, Elfride modificîndu-l, cu respirația sacadată, cu o roșeață febrilă în obraji și cu sclipiri nefirești în ochi. Erau orele două cînd ajunseră, în sfîrșit, la o înțelegere.

Apoi Elfride îl rugă s-o lase singură, și-i întinse lumînarea ca să poată urca în odaia lui. Se despărțiră, înțeleși să nu se mai vadă a doua zi dimineață. Puțin timp după ce închise ușa, Stephen o auzi strecurîndu-se, ușor, în camera ei.

XI

„Călătoriile sfîrșesc cu întîlniri de îndrăgostiți"

STEPHEN STĂTEA LUNGIT, CU ochii la Ursa Mare. Elfride privea forma neatrăgătoare, de paralelogram, a storului de la fereastră. Nici unul nu închise ochii în noaptea aceea.

A doua zi, dis-de-dimineață, adică la patru ceasuri după tainica lor întîlnire, cînd prima slujnică începu să se miște prin casă, Stephen Smith coborî, cu geamantanul în mînă. Toată noaptea se gîndise să mai discute o dată cu domnul Swancourt, dar refuzul categoric primit în seara din ajun făcea o asemenea întrevedere deosebit de neplăcută. Poate mai exista și alt motiv, mai ascuns. Se hotărî s-o lase pe altă dată. Fie că hotărîrea lui pornea din timiditate sau din ipocrizie, nu era destul de conștient de acest lucru ca să-și schimbe atitudinea. Înainte de a-și părăsi odaia, scrisese un bilețel în care declara, simplu, că nu mai avea ce căuta în casa aceea după neașteptatul veto dat de domnul Swancourt asupra unui fapt pe care, cu cîteva ceasuri în urmă, îl aprobase, dar că spera că va veni, nu peste mult timp, vremea cînd va putea să încerce, din nou, sentimentul inițial de plăcere pe care-l avusese ca oaspete al domnului Swancourt.

În odăile de jos se așteptase să găsească acel aer cenușiu și mohorît pe care-l întîlnești, în primele ceasuri ale dimineții, în locurile unde n-a pătruns încă soarele. Intrînd în sufragerie, văzu pe masă micul dejun din care se și servise cineva.

Stephen dădu slujnicei bilețelul de adio. Slujnica îi spuse că domnul Swancourt se sculase dis-de-dimineață și luase micul dejun devreme. Nu-l auzise spunînd cum c-ar fi avut de gînd să plece undeva.

Stephen bău o ceașcă de cafea, părăsi lăcașul dragostei lui și ieși pe uliță. Era atît de devreme, încît la umbră se mai simțea încă aroma nopții, în timp ce locurile strălucind de obicei în lumină abia dacă fuseseră atinse de soare. Razele căzînd orizontal, cea mai mică adîncitură părea o adevărată vale. Pînă și șanțul drumului era destul de adînc să facă umbră, în timp ce pietrele de pe uliță zvîr-

leau, spre apus, pete conice de întuneric, lungi cît țărușii cortului lui Jael.

Cam la o sută de iarzi de reședința pastorului, ulița se încrucișa cu drumul mare. Stephen ajunse la răspîntie, se opri și ciuli urechea. Nu se auzea nici un zgomot în afara celui ce venea dinspre nesfîrșitul hotar foșnitor al mării, de-a lungul țărmului apropiat. Se uită la ceas, apoi se săltă pe un pîrleaz și se așeză acolo s-aștepte sosirea cărăușului. În timp ce stătea așa, auzi zgomot de roți din două direcții.

Vehiculul care se apropia din dreapta se dovedi, curînd, a fi căruța cărăușului. Sunetele însoțitoare, vocea stăpînului și pocnetul biciului, prin care caii erau îndemnați la urcuș, se deslușeau limpede în aerul dimineții.

Celălalt rînd de roți se auzea din ulița pe care Stephen o părăsise. Uitîndu-se mai bine, se lămuri că zgomotul venea din preajma vechiului conac, învecinat cu pămînturile prezbiteriului. Pe porțile deschise ieși o trăsură care, apropiindu-se, apăru în toată mărimea ei. Era un vehicul obișnuit de călătorie, cu puține bagaje, aparținînd, după cît se părea, unei doamne. Vehiculul ajunse la răscrucea celor două drumuri cu jumătate de minut înainte de sosirea cărăușului și trecu drept prin fața lui Stephen, luînd-o înainte pe aceeași uliță.

În trăsură, Stephen reuși să zărească o doamnă în vîrstă și, alături de ea, alta mai tînără, pare-se, camerista. Drumul pe care o luaseră ducea spre Stratleigh, o mică stațiune balneară la cincisprezece mile mai spre nord.

Stephen auzi porțile conacului deschizîndu-se din nou și, ridicînd ochii, văzu pe cineva ieșind și luînd-o în direcția prezbiteriului. „Ah, ce n-aș da să pot merge și eu într-acolo !", se trezi el spunînd. Bărbatul era înalt și semăna cu domnul Swancourt, atît la îmbrăcăminte cît și la înfățișare. Deschise poarta prezbiteriului și intră în curte. Nu mai putea fi, deci, nici o îndoială : era chiar domnul Swancourt. În dimineața aceea, în loc să mai zăbovească în pat, domnul Swancourt se hotărîse să-și viziteze noul vecin, înainte de plecarea acestuia. Probabil că-l interesa tare mult vecinul acela, dacă putuse să facă un gest atît de neobișnuit.

Căruța cărăușului se opri și Stephen își săltă sus geamantanul, apoi sări și el peste hulube.

— Cine era doamna din trăsură ? îl întrebă el pe Lickpan, cărăuşul, cu un aer nepăsător.

— Doamna Troyton, domnule, o văduvă plină de parale. Toate pămînturile din Endelstow, care nu-s proprietatea lordului Luxellian, ei îi aparţin. Nu-i de multă vreme prin părţile noastre. A intrat în stăpînirea averii ăştia prin lege. Proprietarul dinainte era tare scump la vedere... stătea cu casa în altă parte... nu-l prindeai pe-aici decît în luna lu' Răpciune. [1]

Cărăuşul dădu iar bice cailor şi, în huruitul roţilor, nici unul nu se mai osteni să se facă auzit. Stephen se strecură sub coviltir şi, curînd, se cufundă în gînduri.

După trei ceasuri şi jumătate de opinteală la deal şi de hurducătură la vale, ajunseră la St. Launce's, tîrgul cel mai apropiat de Endelstow, cu staţie de tren, locul de unde Stephen Smith pornise, cîndva, peste costişe, în întîmpinarea acelei seri de iarnă de la începutul aceluiaşi an, pe care n-o putea uita. Căruţa cu coviltir respecta un anume orar, aşa încît să aibă legătura cu trenul de Londra care tocmai se pregătea să pornească şi în care se sui şi Stephen. Două-trei ceasuri de drum de cale ferată — prin stînca de rocă metamorfică, tăiată aproape vertical, apoi prin crînguri verzi şi dese de stejar, care se întindeau peste coline şi în lungul unor văi minunate, prin rîpe şi viroage, sclipind cu apele lor ca Ida cea bogată în pîraie — după care Stephen dispăru printre cei o sută cincizeci de mii de oameni care alcătuiau populaţia oraşului Plymouth.

Avînd oarecare timp la dispoziţie, îşi lăsă geamantanul la gară şi o luă pe jos pe strada Bedford, către biserica Sfîntul Andrew. Ajuns acolo, Stephen rătăci printre pietre funerare de felurite forme şi aruncă o privire înăuntru prin ferestruica din dreptul altarului, cu gîndul la ceva ce urma să se întîmple acolo în luna care avea să vină. Ieşi din cimitir şi urcă spre Hoe, privind grandioasa desfăşurare a mării şi promontoriile masive ale ţărmului, fără, însă, să distingă vreun amănunt aparte al panoramei atît de variate. În faţa ochilor lui se mai desfăşura încă acea privelişte interioară — acel eveniment care, aşa cum spera el, avea să aibă loc în biserica de acolo. Golful larg, digul, farul de pe îndepărtatul Eddsytone, în-

[1] Denumire populară a lunii septembrie.

tunecatele vapoare cu aburi, bricurile, bărcile mari cu pînze și goeletele, plutind ușor sau alunecînd imperceptibil pe apă, îi păreau în acea clipă un vis : evenimentul visat era ca o realitate.

Nu mai trecu mult și Stephen coborî de pe Hoe și se întoarse la gară. Își cumpără bilet și se sui în trenul de Londra.

Ziua aceea fu mohorîtă la prezbiteriul din Endelstow. Nici tatăl, nici fiica nu aduseră vorba de plecarea lui Stephen. Purtarea domnului Swancourt față de fata lui avea ceva din acea blîndețe îmbinată cu mustrări de conștiință pe care o arăți cînd te îndoiești de dreptatea unui act săvîrșit mai înainte.

Fie din incapacitate de a îmbrățișa, într-o privire, întreaga situație, fie dintr-un anume fel de stoicism, femeile sînt mai stăpîne pe sine decît bărbații în momentele critice ce nu comportă trecerea la acțiune. Poate că, în cazul Elfridei cel puțin, faptul că nu întrevedea tot ce putea să i se întîmple în viitorul pe care și-l pregătea, o făcu să-și întrebe tatăl, cu o voce liniștită, dacă-ar putea să-i acorde, peste cîteva zile, o mică vacanță, ca să facă un drum călare la St. Launce's și de-acolo să se repeadă pînă la Plymouth.

De fapt, doar o dată mai fusese singură la Plymouth, și asta numai din pricina unor complicații inevitabile. Pentru o fată crescută la țară și o călăreață bună, ca să nu spunem pasionată, cum era ea, fusese o plăcere să străbată, în galop mărunt, fără umbră de însoțitor, cele paisprezece sau șaisprezece mile de drum greu între casa lor și gara din St. Launce's, să-și lase calul undeva și să facă restul distanței cu trenul, întorcîndu-se seara, cu aceleași mijloace. Deși atunci călătoria se sfîrșise cu bine, se hotărîse să n-o repete fără însoțitor.

Dar Elfride nu era o tînără călăreață ca oricare alta. În condițiile vieții ei izolate și fără orizont, dacă vroia să se plimbe la trap prin împrejurimi, putea să facă asta ori singură, ori deloc. Curînd, prin forța obișnuinței, lucrul acesta începu să i se pară absolut firesc. Tatăl ei, care apucase alte timpuri, nu prea era încîntat de ideea ca o Swancourt, a cărei obîrșie putea fi urmărită la fel de ușor ca un fir într-un ghem de mătase, să gonească peste dealuri, ca orice fată de fermier, deși, pe de altă parte, nu se poate spune că se ocupa prea mult de fiică-sa. Dar,

cum n-avea de unde să-i facă rost de un însoţitor permanent şi, cum obiceiul lui era să lase totul în plata Domnului, numai să nu-şi bată capul, excepţia deveni obişnuinţă.

Şi astfel, în mintea sătenilor, în afara celor cîţiva care aveau, din cînd în cînd, treabă pe la lordul Luxellian, se înrădăcină ideea că toate doamnele călăresc fără însoţitor, ca domnişoara Swancourt.

— Nu-mi convine deloc să te văd că pleci aşa, de capul tău, la Plymouth, şi mai cu seamă să faci drumul pînă la St. Launce's călare. De ce nu iei trăsura şi vizitiul ?

— Nu-mi place să se holbeze toată lumea la mine... Worm nu i-ar fi încurcat prea mult socotelile, dacă-l lua cu ea, dar avea chef să se ducă fără el.

— Şi cînd ai vrea să pleci ? o întrebă tatăl ei.

Elfride răspunse doar :

— Curînd.

— O să mă mai gîndesc, zise pastorul.

Mai trecură cîteva zile şi Elfride îşi reînnoi cererea. Primise o scrisoare de la Stephen. Fusese expediată la o dată astfel aleasă, încît să sosească chiar în ziua aceea, conform înţelegerii dintre ei. În scrisoare, Stephen menţiona data cea mai apropiată cînd putea să se întîlnească cu ea la Plymouth. Tatăl ei fusese plecat la Stratleigh şi se întorsese într-o stare de spirit neobişnuit de bună. Prilejul era potrivit : dealtfel, de la expedierea lui Stephen, pastorul fusese mai tot timpul dispus la mici concesii, aşa că n-ar fi fost de mirare să treacă la altele mai însemnate privitoare la iubitu-i surghiunit.

— Joia viitoare am şi eu de făcut un drum, în altă parte, spuse tatăl ei. De fapt, am de gînd să pornesc de-acasă cu o seară înainte. Poţi să alegi şi tu aceeaşi zi, fiindcă parcă am auzit că vor să bată covoarele, sau cam aşa ceva. După cum ţi-am mai spus, nu-mi place să te vadă lumea umblînd călare, de capul tău, într-un oraş străin, dar, dacă ţii, du-te.

Joi, o săptămînă mai tîrziu. Tatăl ei alesese tocmai ziua pomenită şi de Stephen în scrisoare, ca prima în care se puteau întîlni cu vreun folos ; asta avea să fie cam la cincisprezece zile de la plecarea lui din Endelstow. Cincisprezece zile, un interval de timp care-şi dobîndise o individualitate şi o însemnătate aparte, din pricina legăturii pe care o avea cu legea căsătoriei în Anglia.

Fără să vrea, Elfride îi aruncă tatălui ei o uitătură atît de ciudată, încît, dîndu-şi singură seama cum îl privise, se simţi stînjenită şi păli. Pastorul părea şi el încurcat. Oare ce era în capul lui ?

Prin situaţia creată de propunerea domnului Swancourt, de a pleca de acasă în ajunul zilei mult dorite, părea să i se ofere un privilegiu însemnat, de către o putere din afară. Rareori pornea tatăl ei într-o călătorie mai lungă ; rareori înnopta în afara casei, poate doar după o inspecţie făcută la vreo biserică dintr-un loc îndepărtat. Ei bine, n-avea de gînd să-l descoasă prea mult în privinţa motivului care-l făcea să-i ofere această ocazie prielnică, şi nici el nu se apucă, aşa cum ar fi fost firesc, să-i dea lămuriri din proprie iniţiativă. De fapt, între ei nu existase pînă acum nici un fel de rezerve, deşi nu mergeau chiar atît de departe încît să-şi facă confidenţe. Dar divergenţa sentimentelor nutrite faţă de Stephen dăduse naştere unei înstrăinări care, în ultima vreme, se prefăcuse într-un soi de reticenţă, chiar şi în cele mai mărunte treburi ale gospodăriei.

Elfride se simţi, în mod inconştient, uşurată, şi căută să se convingă că rezerva arătată de tatăl ei în privinţa treburilor lui îndreptăţea taina în care le învăluia ea pe ale sale, o taină care, în cazul ei, venea, firește, dintr-o hotărîre mai veche. O conştiinţă de om tînăr este atît de dornică să descopere un paliativ, încît natura *ex post facto* [1] a unui motiv nu are, nicidecum, darul de a-l înlătura.

În cele două săptămîni care se scurseră între timp, Elfride îşi petrecu vremea mai mult plimbîndu-se printre tufărişuri şi copaci, lăsîndu-se în voia unor speranţe luminoase dar, mai adesea, mult mai adesea, cufundîndu-se în negre presimţiri. Culoarea florilor ei parcă se stinsese, animalele la care ţinea se uitau, parcă, lung în ochii ei, ca şi cum nu-i mai erau atît de apropiate ca mai înainte. Purta bijuterii mai mohorîte, contempla amurgurile şi sta de vorbă cu bătrînii. Pentru prima oară simţea că trăieşte într-o lume interioară, numai a ei, deosebită de cea vizibilă, din jur. Tare ar fi vrut ca tatăl ei, în loc s-o neglijeze mai mult ca de obicei, să fi făcut un pas spre ea, să-i fi spus măcar o vorbă. Atunci i-ar fi destăinuit tot,

[1] Decurgînd din situaţia ulterioară faptului împlinit.

riscînd să-l supere pe Stephen. Dar, cîştigată iar, în felul acesta, de partea tînărului, îl vedea în închipuire apărîndu-i în faţă şi întinzînd mîna s-o atingă ; îi vedea ochii năpădiţi de o iubire plină de tristeţe, fiindcă deznădejdea îl făcuse să renunţe la orice încercare, după ce renunţase şi ea ; şi simţea că nu mai e chip să dea înapoi.

Ziua de miercuri avea să-i aducă o altă scrisoare. Se hotărîse să facă în aşa fel încît tatăl ei să observe sosirea acesteia din urmă, oricare ar fi fost riscul ; spaima de a-şi pierde iubitul printr-un asemenea gest cinstit o împiedică, însă, să-şi pună hotărîrea în aplicare. Cu cinci minute înainte de ora cînd sosea, de obicei, poştaşul, se furişă afară şi o luă în jos, pe uliţă, în întîmpinarea lui. Cum dădu un cot îngust, care o ascundea privirilor dinspre prezbiteriu, se întîlni faţă în faţă cu el. Omul îi întinse, zîmbind, o misivă şi dădu să-i mai întindă una, o circulară din partea unui furnizor.

— Nu, spuse ea. Pe-asta du-o acasă.

— Ia te uită ! Aţi făcut şi dumneavoastră, domnişoară, taman cum face tatăl dumneavoastră de două săptămîni încoace.

Elfride nu pricepu.

— Apăi dumnealui a venit aici, la cotitura asta, în fiece dimineaţă să ia de la mine o scrisoare, scrisă mereu de aceeaşi mînă, şi pe alelalte, sosite tot pentru dumnealui, mi le-a lăsat să le duc eu acasă. Şi poştaşul îşi văzu de drum.

Abia apucă omul să dea primul cot, că Elfride auzi cum e întîmpinat de tatăl ei care-i spuse ceva. Îşi salvase scrisoarea ; dacă ar mai fi zăbovit două minute ar fi fost prea tîrziu. După cîte putu s-audă, tatăl ei recursese exact la şmecheria de care se făcuse vinovată şi ea, puţin mai înainte.

Purtarea lui, atît de ascunsă, i se păru cel puţin ciudată.

Să luăm ca date o fată nestăpînită şi fără prea multă judecată, a cărei viaţă sufletească e neglijată de unicul ei părinte, şi următoarele forţe care o animă ; calculaţi rezultatul.

Dragostea dintîi asupra căreia acţionează spaima cumplită a despărţirii de obiectul ei ; lipsa de experienţă, servind drept călăuză dorinţei arzătoare de a împiedica sus-

numita consecință ; temerea că toate astea nu se împacă cu buna-cuviință, îmbinată cu speranța în reabilitarea finală ; indignarea față de nestatornicia părintească ce începuse cu încurajări ca să continue cu interdicții ; sentimentul chinuitor al nesupunerii, mai presus de care se ridica gîndul neputinței de a îndura ruperea jurămîntului de credință față de un om care rămăsese același, în trăsăturile lui esențiale, de cînd îl cunoștea ; nădejdea binecuvîntată că împotrivirea sa va dovedi a fi fost urmarea unei judecăți greșite ; credința înviorătoare că lucrurile se vor îndrepta și vor sfîrși cu bine.

Poate că rezultatul ar fi fost, pînă la urmă, nul dacă într-o zi, la micul dejun, nu ar fi avut loc următorul schimb de păreri.

Tatăl ei se afla în vechea lui dispoziție binevoitoare. Rîdea pe sub mustață de poveștile prea deocheate ca să poată fi povestite și îi zise Elfridei „ticăloasă mică" fiindcă creștea pe ascuns niște pisoi care nu făcuseră ochi și care trebuiau înecați. Auzindu-l cum vorbește, Elfride îl întrebă, deodată :

— Dacă domnul Smith ar fi fost deja în familie, te-ai fi necăjit să afli că se trage din oameni săraci ?

— Vrei să spui : dacă ar fi intrat în familie prin căsătorie ? întrebă el, cu gîndul în altă parte, continuînd să-și cojească oul.

Roșeața care i se sui Elfridei în obraji dovedea, tot atît de limpede ca răspunsul ei afirmativ, că asta voise să spună.

— M-aș fi împăcat cu situația, bineînțeles, zise domnul Swancourt.

— N-ai fi căzut într-o neagră deznădejde, ci din contră, ai fi încercat să-l ajuți pe el să se ridice, nu-i așa ?

De cînd se făcuse mare, Elfride îl uimise de multe ori pe pastor cu mintea ei năstrușnică, ce scornea tot soiul de ipoteze pornite de la premise absurde. Întrebarea de acum părea atît de bine turnată în vechile tipare, încît domnul Swancourt, neavînd darul analizei, răspunse cu bunăvoința lui obișnuită.

— Dacă s-ar fi înrudit de-a binelea cu noi, se înțelege că aș fi acceptat și eu, ca orice om cu minte, o situație care, oricum, nu mai putea fi schimbată. Și, sigur că n-aș cădea într-o neagră deznădejde dintr-atîta lucru. N-aș crede să existe ceva pe lume care să mă arunce

într-o neagră deznădejde. Şi n-am să îngădui să te-arunce nici pe tine, nimic, într-o asemenea stare.

— N-o să m-arunce, tăticule, strigă Elfride cu o voioşie senină care plăcu tatălui ei.

Habar n-avea domnul Swancourt că voioşia îi venea din hotărîrea atît de aţîţătoare de a nu mai da îndărăt de la pasul smintit pe care-l plănuise.

Seara, domnul Swancourt plecă, de unul singur, cu trăsura, la Stratleigh. Era ceva neobişnuit în comportarea lui. Stînd în pragul uşii, Elfride simţi cum inima îi dă ghes să-i destăinuie totul.

— Ce cauţi la Stratleigh, tăticule ? îl întrebă ea, cu un soi de alean în priviri.

— Las' că afli mîine, cînd m-oi întoarce, îi răspunse el voios. Acum e prea devreme, Elfride. Ceea ce nu ştii, nu poţi destăinui ; astfel mă pot încrede în tine, blîndă Elfride.

Elfride se închise în ea, jignită.

— Şi dumneata o să afli ce mă duce la Plymouth, tot cînd m-oi întoarce, spuse ea încet.

Pastorul plecă. Vorbele-i glumeţe făcură ca intenţia ei să pară mai puţin gravă, în timp ce nepăsarea lui o întări în hotărîrea de a-şi împlini dorinţa.

Era un apus de septembrie ca oricare altul, cu nori zdrenţuiţi, de un albastru adînc, pe un cer galben-portocaliu. Aceste apusuri o îndemnau, parcă, să se apropie de ele, după cum orice lucru frumos te îndeamnă la apropiere.

O luă peste cîmp, pînă în dreptul pomişorului de lemn-cîinesc, se cocoţă în vîrful lui şi se aşeză pe una din ramurile-i bogat înfrunzite. După ce privi lung, către apus, se învinui singură că nu privise către răsărit, unde se afla şi Stephen, şi se întoarse spre partea cealaltă. În cele din urmă, privirile îi lunecară pe pămînt.

Jos, sub ea, se vedea ceva curios. De fiecare parte a tufişului se întindea cîte un cîmp verde, unul aparţinînd prezbiteriului, celălalt fiind un capăt al pămînturilor ce înconjurau conacul învecinat. Pe partea casei parohiale zări o potecuţă, ce-ţi atrăgea privirile datorită unei însuşiri cu totul deosebite ; nu era mai lungă de vreo zece iarzi şi se termina brusc la ambele capete.

O potecuţă ca asta, care începea aşa, deodată, şi se termina deodată, care nu venea de nicăieri şi nu ducea nicăieri, nu mai văzuse în viaţa ei.

Ba da, dacă se gîndea bine, mai văzuse. Văzuse o potecă aidoma cu asta în faţa căzărmilor, în dreptul sentinelei.

Această amintire o ajută să-şi explice cum se formase poteca de aici. O bătătorise tatăl ei, mergînd în sus şi-n jos, aşa cum îl văzuse şi ea odată.

Cum stătea aşa, cocoţată în vîrful pomişorului de lemn cîinesc, privirea ei cuprindea priveliştea şi de o parte, şi de alta. După cîteva clipe, Elfride îşi aruncă ochii pe partea unde se afla conacul.

Şi acolo se vedea o potecă. Era la fel de lungă ca prima, începea chiar în dreptul locului unde începea şi cealaltă, dar era mai îngustă şi mai puţin bătătorită.

Deosebirea nu se putea explica decît în două feluri. Poteca aceasta, sau fusese călcată de un pas la fel de greu ca şi cealaltă, fiind însă străbătută de mai puţine ori, sau se mersese pe ea tot atît de des, dar cu o călcătură mai uşoară.

Poate că vreun domn de la Scotland-Yard, dacă se nimerea să treacă pe acolo, ar fi considerat cea de-a doua alternativă ca cea mai probabilă. Elfride, însă, era de altă părere, dacă se poate spune că avea vreo părere. Marele ei Mîine devenise acum inevitabil ; orice gînd trezit de ceea ce-i cădea întîmplător sub ochi avea îngăduinţa să lucreze doar în ungherele mărginaşe ale creierului ei, înainte de a fi alungat cu totul.

În cele din urmă, Elfride fu nevoită să se gîndească mai concret la pasul pe care urma să-l facă. Gîndurile ei privind acest pas, limpezite prin înlăturarea emoţiei însoţitoare, se pot rezuma cam aşa :

„Să zicem o oră şi trei sferturi de drum călare pînă la St. Launce's ; o jumătate de oră la *Şoimul*, cu schimbatul rochiei ; două ore ca s-aştept trenul şi s-ajung la Plymouth. Deci, îmi rămîne cam un ceas pînă la douăsprezece ; în total cinci ore, din momentul plecării de la Endelstow pînă la douăsprezece. Aşadar, trebuie să pornesc la şapte".

Servitorilor nici prin gînd nu le trecu să se mire sau să găsească ceva ciudat în această escapadă călare, făcută cu noaptea-n cap. În presupusa viaţă monotonă a oamenilor ce-şi duc traiul din venituri mici, în districte unde nu se-aude şuieratul trenului, există şi excepţii ce pun în umbră experienţa locuitorilor marilor centre dens

populate, una din aceste excepţii fiind felul în care călătoresc aceşti oameni. Pentru ei fiece drum e, mai mult sau mai puţin, o aventură ; deci, chiar dacă porneşti la o plimbare oarecare, trebuie să alegi o oră potrivită aventurii. Domnişoara Elfride trebuia să plece devreme, asta era tot !

Ori de cîte ori o pornea călare, Elfride se întorcea acasă cu cîte ceva, un lucru găsit ori cumpărat. Dacă pleca într-un oraş sau într-un sat, se întorcea cu un pachet de cărţi. Dacă pornea peste dealuri, prin păduri, sau pe malul mării, aducea fîşii strălucitoare de muşchi, rămurele ciudate, sau venea cu batista plină cu iarbă de mare sau cu scoici umede.

Odată, pe vreme de moină, mergînd călare pe Pansy, pe o stradă din Castle Boterel, într-o zi de tîrg, cu o legăturică în faţă şi alta sub braţ, nu ştiu cum se întîmplă că pachetele i se rostogoliră în drum. Într-o parte, trei volume de literatură zăceau în mocirla de pe jos ; în cealaltă parte, o droaie de gheme de lînă, de toate culorile, absorbeau noroiul. Femei nesuferite chicoteau pe la ferestre de păţania ei ; bărbaţii se holbau toţi la ea, iar un băiat lăsat să păzească o gheretă unde se vindea turtă dulce, în timp ce stăpînul se îmbăta pe undeva, se porni pe rîs. Ochii ei albaştri scăpărară ca safirele, în timp ce obrajii i se făcură stacojii de ciudă.

După necazul îndurat, mintea ei isteaţă se puse pe treabă şi născoci un sistem de cureluşe legate de şa, care-o ajutau să care o mulţime de greutăţi, fără să ocupe mult loc şi fără nici un fel de riscuri. Se instală în şa, ca de obicei, avînd alături o bocceluţă cu o rochie simplă, de călătorie, închisă la culoare şi alte cîteva lucruri mai mărunte de îmbrăcăminte. Worm îi deschise poarta şi Elfride se făcu nevăzută.

În jurul ei strălucea una din cele mai luminoase dimineţi de vară tîrzie. Mărăcinişurile erau mai purpurii ca oricînd, grozama mai galbenă ca oricînd, cosaşii ţîrîiau atît de tare, de jurai că sînt păsări, şerpii sîsîiau ca nişte locomotive pitice şi Elfride se simţi, la început, plină de vioiciune. Aşezată comod pe cal, în costumul ei simplu de călărie şi cu o pălărie imposibil de descris, arăta întocmai aşa cum se simţea. Dar, în acele zile, mercurul părea pus pe feste : cînd te aşteptai mai puţin, începea să coboare. Întîi avu o senzaţie de apăsare care,

de fiecare dată, o ţinea un minut din zece. Apoi un nor mare care, pînă atunci, stătuse agăţat ca o pală de lînă neagră, către nord, se apropie, aşezîndu-se între ea şi soare. Trebuia să-şi aducă şi el obolul la starea care-o cuprinsese, fără putinţă de scăpare, pe Elfride şi fata se cufundă într-o mare tristeţe.

Se răsuci în şa şi privi în urmă. Se afla pe un podiş deschis, destul de înalt ca să mai poată zări marea de lîngă Endelstow. Aruncă într-acolo o privire încărcată de dor.

De cînd Elfride căzuse în această stare, calul nu se oprise din mers, şi fata îşi zise că ar fi fost o prostie să se întoarcă. „Şi totuşi, gîndi ea, dacă ştiam că am o mămică acasă care mă aşteaptă, făceam cale-ntoarsă !"

Şi, dînd ascultare acelui imbold ascuns prin care o femeie îngăduie inimii să-i păcălească mintea, Elfride se răsuci în şa, parcă fără voia ei, şi goni în galop întins, spre casă, peste o milă. Între timp, vechiul obicei care ne face să preţuim un lucru de îndată ce am renunţat la el, alegînd cealaltă alternativă, trezi iar în mintea ei gîndul la Stephen cel părăsit ; se roti în loc şi o luă, în galop mărunt, înainte, spre St. Launce's.

Lupta chinuitoare care se da în sufletul ei răbufni acum cu o furie cumplită. Sleită de puteri şi tremurînd toată, dădu drumul hăţurilor şi jură că se va lăsa în voia calului.

Pansy îşi încetini pasul pînă la mersul unui om şi înaintă aşa trei-patru minute, cu povara ei fermecătoare în spate. După acest răstimp, dădură de un drum lateral ce se deschidea pe partea dreaptă şi, străbătînd o colină, ajunseră pînă la un iaz plin cu apă. Iapa stătu pe loc, întoarse capul către iaz, porni într-acolo şi se opri să se adape.

Elfride se uită la ceas şi-şi dădu seama că, dacă ţinea să ajungă la St. Launce's destul de devreme ca să aibă timp să-şi schimbe rochia la *Şoimul* şi să apuce un tren de dimineaţă spre Plymouth — nu erau decît două trenuri din care s-aleagă — trebuia să pornească fără zăbavă.

Era plină de neastîmpăr. Pansy parcă n-avea de gînd să mai termine odată cu adăpatul : şi tihna iazului, mişcările domoale ale gîzelor şi musculiţelor de pe faţa lui, unduirea molatică a stînjenelilor, frunzele descărnate,

aducînd a filigran de Genova, cufundate-n lînced somn pe fundul apei, într-un asemenea contrast cu zbuciumul din sufletul ei, îi înteţiră neliniştea.

În cele din urmă, Pansy se urni din loc şi porni iar în susul colinei, spre drumul mare. Ieşind în drum, iapa se aşează de-a curmezişul, privind cînd la deal, cînd la vale. Elfride simţi inima zbătîndu-i-se nebuneşte în piept şi-şi zise : „Calul, dacă-l laşi în voia lui, o ia într-acolo unde ştie că-i rost de o traistă de ovăz. Pansy o s-o ia spre casă".

Pansy se întoarse şi o porni spre St. Launce's.

Acasă, cît era vara de lungă, Pansy trăia mai mult din iarbă. După un drum la St. Launce's, se alegea întotdeauna cu o traistă de ovăz, ca să prindă puteri pentru drumul de întoarcere. Deci, cum făcuse mai mult de jumătate de drum, preferă St. Launce's.

Dar Elfridei numai la asta nu-i sta mintea acum. Închipuirea, parcă desprinsă dintr-un vis, că pasul nesăbuit din acea zi nu pornea din propria-i voinţă, o urmărea necontenit. Zbuciumul sufletesc o storcea de vlagă şi nu mai vedea nimic decît planul pe care trebuia să-l urmeze. Motivele acţiunilor omeneşti se împletesc atît de ciudat, încît Elfride se simţi îmboldită nu atît de făgăduiala făcută lui Stephen, nu atît de dragostea ei, cît, mai cu seamă, de gîndul că trebuia cu orice preţ să-şi fie credincioasă sie însăşi, aşa cum se legase prin jurămîntul nesăbuit făcut cu zece minute mai-nainte.

Nu mai şovăi o clipă. Pansy îşi urmă drumul, precum armăsarul lui Adonis, cu paşi-ce păreau măsuraţi. Curînd, îngrămădirea de frontoane şi acoperişuri a oraşului St. Launce's i se desfăşură la picioare şi, coborînd dealul, intră în curte, la *Şoimul*. Doamna Buckle, hangiţa, îi ieşi în întîmpinare, în pragul uşii.

Familia Swancourt era bine cunoscută la han. De cîte ori, tatăl sau fiica, nu-şi schimbaseră acolo costumul de călărie cu cel obişnuit al călătorului de tren !

Nu trecu nici un sfert de ceas şi *Elfride* ieşi pe uşă, în rochie de stradă, şi porni spre gară. Nu suflase o vorbă faţă de doamna Buckle despre intenţiile ei ; o lăsă să creadă că plecase la cumpărături.

O oră şi patruzeci de minute mai tîrziu era în braţele lui Stephen, în gara din Plymouth. Nu pe peron, ci în refugiul tainic al unei săli pustii de aşteptare.

Chipul lui Stephen prevestea nenorocire. Era palid şi abătut.

— Ce s-a întîmplat ? îl întrebă ea.

— Nu putem să ne căsătorim aici, astăzi, Elfie ! Ar fi trebuit să ştiu asta şi să rămîn la Plymouth. Dar nu ştiam, aşa că n-am rămas. Am autorizaţia, dar nu e valabilă decît în parohia mea din Londra. Eu sînt aici abia de aseară, după cum ştii.

— Ce-i de făcut ? întrebă ea, pierdută.

— Un singur lucru, draga mea.

— Ce ?

— Să plecăm la Londra cu trenul care tocmai porneşte şi să ne căsătorim acolo, mîine.

— Călătorii pentru trenul de Londra, de la 11 şi 5 minute, sînt rugaţi să poftească în vagoane ! se auzi vocea unui impiegat.

— Vii, Elfride ?

— Vin !

Peste trei minute, trenul se puse în mişcare, ducîndu-i cu el pe Stephen şi pe Elfride.

XII

„Adio ! spuse, fluturînd mîna-i de crin"

PUŢINII NORI ZGRIBULIŢI AI DIMINEŢII se lăţiră, unindu-se între ei ; soarele se retrase în spatele lor ca să nu mai apară în ziua aceea şi seara se încheie în rafalele ploii. Picăturile de apă răpăiau ca alicele în fereastra vagonului în care se aflau Stephen şi Elfride.

Călătoria de la Plymouth la Paddington, chiar şi cu rapidul, oferă un răgaz destul de lung pentru ca o pasiune, fie ea cît de mare, să se mai potolească. Elfride se linişti, iar în a doua parte a călătoriei se cufundă într-un soi de apatie. O trezi zăngănitul încîlciturii de şine prin care trenul îşi făcea drum la intrarea în gară.

— Am ajuns la Londra ? întrebă ea.

— Da, draga mea, răspunse Stephen, plin de o încredere în sine, pe care, de fapt, era departe de a o simţi

cu adevărat. Pentru el, nu mai puțin decît pentru ea, realitatea nu semăna deloc cu visurile făurite de amîndoi.

Privi afară, atît cît îi îngăduia fereastra îmbrobonată de picături de ploaie, și nu zări decît lămpile de curînd aprinse care clipeau în aerul umed și șirurile coșurilor din tablă zincată, proiectîndu-se încețoșat pe cer. Se chirci, cuprinsă de neliniște, cum faci atunci cînd simți că în minte îți crește un gînd pe care cu greu îl poți elibera în cuvinte. Pentru Elfride, ghimpele vorbelor înveninate era la fel de necunoscut ca urmările primului foc tras de Crusoe, pentru păsăretul băștinaș. Acum, însă, vedea lucrurile ceva mai limpede, din ce în ce mai limpede.

Trenul se opri ; Stephen dădu drumul mîinii molatice, pe care o ținuse toată ziua în mîna lui, și se ridică să-i ajute Elfridei să coboare pe peron.

Se pare că nu era nevoie decît de acest pas pe un loc străin ca să se întregească hotărîrea ce se plămădise în mintea ei.

Își privi iubitul cu ochi plini de deznădejde.

— Ah, Stephen, exclamă ea. Cît sînt de nenorocită ! Trebuie să plec îndărăt, acasă ! Trebuie ! Trebuie ! Iartă-mi șovăiala asta nemernică ! Nu-mi place aici... nu-mi place ce-am făcut... și nici ce-ai făcut tu !...

Stephen o privi uluit, fără un cuvînt.

— Mă lași să plec acasă ? îl imploră ea. Nu te mai osteni să mergi cu mine. Nu vreau să-ți fiu, în nici un fel, o povară. Spune-mi, numai, că nu ești împotrivă să mă întorc și că n-o să mă urăști din pricina asta. E mai bine să mă întorc, da, sînt sigură că-i mai bine, Stephen !

— Dar nu ne putem întoarce acum, îi răspunse el, cu glas de dojană.

— Trebuie să plec, și o să plec !

— Cum ? Și cînd să pleci ?

— Acum ! Nu se poate să pornim chiar acum ?

Băiatul se uită pierdut în lungul peronului.

— Dacă trebuie să pleci și crezi că-i o greșeală să rămîi, spuse el cu tristețe, atunci du-te. Fă cum dorești, Elfride. Dar, de fapt, chiar ții să pleci acum ? N-ai vrea să stai pînă mîine, și să pleci ca soția mea ?

— Nu, nu, e mai bine așa... Fac orice numai să plec acum ! Trebuie ! Trebuie ! zise ea, cu lacrimi în ochi.

— Elfride, aveai de ales : ori rămîneai acasă, ori nu te întorceai pînă nu eram căsătoriți, răspunse el, abătut. Mi-e greu să ți-o spun, Elfride, zău că mi-e greu, dar trebuie să înțelegi și tu că, dacă te întorci acasă nemăritată, și află lumea ce s-a întîmplat, te faci de rîs.

— N-o să afle nimeni. Și, de plecat, trebuie să plec !

— Ah, Elfride ! Numai eu sînt de vină că ai ajuns aici !

— Da de unde ! Știi doar că sînt mai mare decît tine.

— Da, cu o lună. Ce înseamnă o lună ? Dar să lăsăm asta... Se uită în jur. Avem vreun tren spre Plymouth astă seară ? întrebă el un conductor. Omul trecu mai departe fără să-i răspundă.

— Avem vreun tren spre Plymouth astă seară ? îl întrebă Elfride pe altul.

— Da, domnișoară. Trenul de opt și zece. Pleacă peste zece minute. Da' nu stați pe peronul ăsta, treceți pe partea cealaltă. Schimbați la Bristol cu trenul poștal de noapte. Uitați-vă, o luați în jos, pe scara aia, și treceți pe dedesubt.

Coborîră scara în goană — Elfride luînd-o înainte —, se repeziră la ghișeul de bilete și săriră într-un vagon, la ușa căruia stătea un slujbaș de la căile ferate. „Biletele, vă rog !" Vagonul fu încuiat ; cei rămași pe peron părură că încep să se miște din ce în ce mai iute, pînă ajunseră să zboare în sus și-n jos, ca suveicile în războiul de țesut... un fluierat... o fluturare de steag... un strigăt... șuierul locomotivei cu aburi... și iată-i porniți înapoi, spre Plymouth. Cînd trenul se urnea din loc, cîteva cuvinte ajunseră pînă la urechile lor :

— Tinerii ăștia doi erau cît pe-aci să-l scape, zău așa !

Elfride își recăpătă răsuflarea.

— Ai venit și tu, Stephen ? De ce ?

— Cum era să te las ? Trebuie să văd c-ajungi teafără la St. Launce's. De ce mă crezi mai rău decît sînt, Elfride ?

Și merseră așa, în noapte, în țăcănit de roți, înapoi, pe același drum. Vremea se limpezi și stelele începură să sclipească deasupra capetelor lor. Cei doi-trei pasageri care mai erau în vagon stătură, mai tot timpul, cu ochii închiși. Stephen mai ațipi cîte puțin, dar Elfride rămase tot timpul trează și înfrigurată.

Prinse a se crăpa de ziuă cînd văzură că se aflau pe undeva, aproape de mare. Peste capetele lor se înălțau

stînci roşietice care, lăsate în urmă, păleau în aerul albastru-fumuriu. Răsări şi soarele, zvîrlind, săgeţi ascuţite de lumină pe chipurile lor ostenite. Peste un ceas, oamenii începură să forfotească de colo-colo, pe la treburile lor. În scurtă vreme, zăriră peronul din St. Launce's şi trenul îşi încetini viteza.

Elfride simţi cum o cuprinde un fel de tremur şi cum o năpădesc gîndurile negre.

— Nu mi-am dat seama ce poate ieşi din asta, spuse ea. Faptele se ridică, necruţător, împotriva mea. Dacă mă zăreşte cineva, ajung de rîsul lumii.

— În cazul tău, faptele sînt înşelătoare. Şi, chiar de-ar fi aşa, ce importanţă are ? Ştii doar că, mai curînd sau mai tîrziu, o să fiu bărbatul tău ; astfel o să le dovedesc tuturor nevinovăţia ta.

— Ah, Stephen, dacă tot ajunsesem la Londra, trebuia să mă fi măritat cu tine, spuse ea cu hotărîre. Era singurul mijloc bun de apărare. Acum înţeleg mai multe decît ieri. Tot ce pot spera acum e să am norocul să trec neobservată. Trebuie să facem tot ce putem pentru asta.

Coborîră din tren. Elfride îşi trase un văl gros peste faţă.

O femeie cu pleoape roşii şi solzoase şi cu ochi lucioşi stătea pe o bancă, lîngă biroul gării. Îşi aţinti privirea întîi asupra Elfridei, cu o expresie care, deşi neclară ca înţeles, avea o intensitate neîndoielnică, apoi asupra vagonului din care coborîseră ei. Părea să desluşească ceva de rău augur în ceea ce vedea.

— Cine era femeia aia ? o întrebă Stephen. S-a uitat atît de lung la tine !

— Doamna Jethway... o văduvă, mama tînărului pe al cărui mormînt am stat noi atunci, în seara aceea. Nu mă poate suferi, Stephen ! Ah, de s-ar milostivi Dumnezeu de mine şi n-ar lăsa-o să mă vadă !

— Nu mai vorbi aşa ! De ce atîta deznădejde ? zise Stephen. N-aş crede să ne fi recunoscut.

Stephen adoptă un ton mai energic.

— Ei, acum să mergem să mîncăm ceva.

— A, nu, nu ! îl rugă ea. Nu pot să mănînc nimic. Trebuie să mă întorc la Endelstow.

Elfride părea acum cu cîţiva ani mai în vîrstă decît Stephen.

— Bine, dar de aseară n-ai mai pus nimic în gură, afară de ceașca aia de ceai, la Bristol.

— Nu pot să mănînc, Stephen.

— Un pic de vin cu biscuiți ?

— Nu !

— Ceai, ori cafea ?

— Nu !

— Un pahar cu apă ?

— Nu ! Aș vrea ceva care să-mi dea curajul și tăria să-nfrunt clipa de față, care să împrumute ceva din puterea zilei de mîine și să mi-o dea s-o folosesc azi... chiar dacă lasă ziua de mîine vlăguită... sau, să mi se ia mîine toată viața, numai să pot s-ajung acum acasă. Niște coniac, asta vreau. Ochii femeii ăleia mi-au sfîșiat inima.

— Ei, ce-s nebuniile astea ? Mă superi, iubito ! Va să zică coniac, da ?

— Da, dacă se poate.

— Cît ?

— Nu știu. Pîn-acum nu mi s-a întîmplat să beau mai mult de o linguriță o dată. Tot ce știu e că vreau coniac. Dar, ai grijă, să nu iei de la *Șoimul.*

O lăsă în mijlocul cîmpului și plecă spre hanul cel mai apropiat. Se întoarse, destul de repede, cu o sticluță aproape plină și cu cîteva felioare de pîine cu unt, tăiate ca niște pișcoturi, și puse într-o pungă de hîrtie. Elfride bău cîteva înghițituri.

— Mă ustură ochii, spuse ea sfîrșită. Nu mai pot să beau. Ba da, o să mai beau. O să închid ochii. Ah, tot mă ustură ; pătrunde pe dinăuntru ! Nu-mi mai trebuie, aruncă-l !

De mîncat, însă, simțea că poate să mănînce ; așa că mîncă. Se tot întreba cum să facă să-și ia calul de la *Șoimul* fără să trezească bănuieli. Nu-l lăsă pe Stephen s-o însoțească în oraș. Toate gesturile ei erau urmarea unor concluzii la care ajunsese fără nici un sprijin din partea lui Stephen ; puterea pe care băiatul o avusese cîndva asupra ei părea să se fi risipit.

— Ar fi bine să nu fim văzuți împreună, nici măcar aici, unde nu prea mă cunoaște lumea. Am pornit-o pe furiș, ca tîlharii, și acum trebuie să ne dăm silința s-o sfîrșim tot pe furiș. Ar fi groaznic să se afle ceva pînă nu-i spun tatii eu, cu gura mea.

Merseră așa, vorbind de una și de alta, copleșiți de tristețe, așteptînd să se facă ceasurile nouă, cînd Elfride socotea că poate să intre la *Șoimul* fără să trezească bănuieli. În spatele gării curgea rîul, peste care trecea un pod în stil Tudor ; din punctul acela, o bifurcație a drumului pornea spre mahalalele orașului, ca apoi să facă un cot, intrînd iar în drumul mare ce ducea spre Eldelstow. Aici se opri Stephen să aștepte întoarcerea Elfridei de la *Șoimul*.

Stătu așa, nemișcat, de parcă ar fi pozat pentru un portret, urmărind petele de umbră și de lumină de pe trunchiurile copacilor, copiii ce se zbenguiau în fața școlii înainte de a intra la lecția de dimineață și secerătorii care se zăreau pe cîmpul din depărtare. Siguranța că Elfride va fi a lui nu fusese obținută, și Stephen nu vedea nimic care să-i aline durerea ce se înteța la gîndul despărțirii atît de apropiate.

În cele din urmă, Elfride veni spre el cu pași mărunți, arătînd aproape ca în dimineața romantică a plimbării lor pe faleză, dar fără strălucirea ce-i luminase atunci ființa. Totuși, imunitatea ei, relativă la alte necazuri ce puteau să-i cadă pe cap, o ajutase să-și vină repede în fire. Capacitatea Elfridei de a fi rănită nu era întrecută decît de capacitatea ei de a se reface, lucru considerat de unii, pe drept sau pe nedrept, ca semn al unei inimi nestatornice.

— Elfride, au spus ceva la *Șoimul* ?

— Nimic. Nimeni nu părea curios să afle ce-i cu mine. Știau că mă duc la Plymouth, unde aveam să dorm o noapte, după care urma să-mi petrec restul timpului cu domnișoara Bicknell. Mi-am făcut eu toate socotelile în privința asta.

Și acum despărțirea se ridica în fața acestor copilandri, cumplită ca moartea ; Elfride trebuia neapărat să plece, fără întîrziere. Stephen o însoți aproape o milă. Deodată, băiatul spuse cu tristețe :

— Elfride, au trecut douăzeci și patru de ore și planul nostru nu s-a împlinit.

— Da, dar tu ai făcut totul ca să se împlinească cîndva.

— Cum adică ?

— Ah, Stephen, tocmai tu mă întrebi ? Cum îți închipui că m-aș mai putea căsători cu alt bărbat, după

ce lucrurile au mers atît de departe cu tine ? N-am arătat doar, fără putinţă de tăgadă, că nu pot fi a nimănui decît a ta ? Nu m-am compromis definitiv ? Mîndria n-a mai avut nici o putere în faţa dragostei mele fără margini. Ai înţeles greşit întoarcerea mea, şi eu n-am cum să ţi-o explic. A fost, din capul locului, o greşeală să plec cu tine ; şi, deşi ar fi fost o greşeală şi mai mare să merg mai departe, ăsta ar fi fost, poate, planul cel mai bun. De un lucru, însă, poţi fi sigur : în clipa cînd ai să fii în stare să-mi oferi un cămin, oricît de sărman şi umil, şi-ai să vii să mă iei, eu am să fiu gata — şi adăugă, cu amărăciune : Cînd o s-audă tata de isprava mea de azi, nu m-ar mira să fie bucuros să scape de mine.

— Poate că ai dreptate. Atunci, stăruie să ne căsătorim imediat ! răspunse Stephen, întrezărind o rază de speranţă în însăşi sîmburele căinţei arătată de Elfride. Nădăjduiesc c-aşa să se întîmple, chiar dacă trebuie să stăm despărţiţi pînă ce-o să pot să te iau la mine, după cum am plănuit.

Elfride nu mai zise nimic.

— Parcă n-ai mai fi tu fata de ieri, Elfride.

— Nici nu mai sînt. Ei, la revedere. Acum întoarce-te... Şi Elfride smuci hăţurile ca să pornească. Ah, Stephen, scînci ea, mă simt atît de slabă ! Nu ştiu ce-am să mă fac cînd am să dau ochii cu tata. N-ai putea, în definitiv, să vii şi tu cu mine ?

— Să viu ?

Elfride se opri să chibzuiască.

— Nu, n-ar avea nici un rost. Numai nebunia mea cumplită face să-mi iasă asemenea vorbe din gură. Dar las' c-o să trimită el după tine !

— Spune-i, zise Stephen, că am făcut asta fiindcă ne pierdusem orice speranţă. Spune-i că nu-i cerem să ne facă un hatîr ; doar să se poarte cu dreptate faţă de noi. Dacă zice : „Căsătoriţi-vă acum !", cu atît mai bine. Dacă nu, spune-i că totul poate să se îndrepte printr-o simplă făgăduială din partea lui că mă lasă să te iau de soţie cînd ajung demn de tine ; şi asta poate să se întîmple mai curînd decît crezi. Spune-i că n-am ce să-i ofer în schimbul comorii lui şi că eu sînt primul care regretă acest lucru. Dar toată dragostea, şi toată viaţa,

şi toată strădania unui om cinstit îţi vor fi închinate ţie. Cît priveşte clipa cea mai potrivită ca să-i spui tot ce-i de spus, asta rămîne pe seama ta.

Vorbele lui Stephen o înviorară pe Elfride îndeajuns ca să-i trezească cheful să facă haz de situaţia în care se afla.

— Şi, dacă se întîmplă să-mi iasă cine ştie ce vorbe, Stephen, spuse ea zîmbind, ei bine, atunci portocalul o să mă izbăvească şi pe mine, cum a izbăvit fecioarele din vremea Sfîntului Gheorghe de răsuflarea înveninată a balaurului ! Ei hai, iartă-mi înfumurarea ! Şi-acum, m-am dus !

Băiatul şi fata se amăgiră singuri cu vorbe menite să-i convingă că nu se despărţeau decît pe jumătate:

— Domnul să te aibă în pază, soţioara mea, pînă ne-om întîlni din nou !

— Pînă ne-om întîlni din nou... la revedere !

Căluţul porni şi fata nu mai scoase o vorbă. Stephen o văzu cum se face din ce în ce mai mică şi cum albastrul vălului ei devine cenuşiu ; văzu totul cu sentimentul sfîşietor pe care ţi-l dă o moarte treptată.

După ce se despărţi de bărbatul care, în ochii ei, n-avea pereche-n lume, Elfride îşi îndemnă calul la drum, cîte o lacrimă scuturîndu-i-se din cînd în cînd dintre gene şi picînd în drum. Ceea ce, cu o zi în urmă, dorise cu atîta înfocare, ceea ce i se păruse atît de ademenitor şi atît de simplu, căpătase acum chipul tragediei.

Zări stîncile şi marea din preajma satului Endelstow şi scoase un oftat de uşurare.

Pătrunzînd pe cîmpul din spatele prezbiteriului, auzi glasul lui Unity şi al lui William Worm. Întindeau un covor pe o frînghie. Unity tocmai spunea ceva din care nu auzi decît atît : „...cînd o veni domnişoara Elfride..."

— Şi, cînd zici că vine ?

— Nu aşa devreme, mai pe seară. La domnişoara Bicknell n-are de ce se teme, aib-o Domnu' în pază !

Elfride se îndreptă spre uşă. Nu bătu şi nici nu trase de clopoţel. Şi, nevăzînd pe nimeni căruia să-i dea în primire calul, îl duse în curte, îi scoase căpăstrul, îl mînă spre păşune şi-l închise în ocol. Apoi Elfride se strecură în casă şi-şi vîrî capul în toate odăile de jos. Tatăl ei nu era nicăieri.

Pe poliţa de deasupra căminului văzu un răvaş adresat ei, în care recunoscu scrisul domnului Swancourt. Îl luă şi îl citi, în timp ce urca spre odaia ei, ca să se schimbe.

Stratleigh, joi,

„Dragă Elfride,

M-am răzgîndit. Nu mă mai întorc astăzi ; n-o să am timp s-ajung decît pînă la Wadcombe. Voi fi acasă mîine dimineaţă. Mai aduc pe cineva cu mine.

Al tău, grăbit,
C. S.“

După ce-şi făcu, la repezeală, toaleta, se simţi mai înviorată, deşi durerea de cap n-o slăbise. Ieşind pe uşă dădu, în capul scării, de Unity.

— Ah, domnişoară Elfride ! Am zis eu că parcă pluteşte prin casă duhu' dumneavoastră ! V-aşteptam de-aseară ! Nu ne-aţi zis că rămîneţi acolo, peste noapte...

— Am avut de gînd să mă întorc în aceeaşi seară, dar mi-am schimbat planurile. Pe urmă mi-a părut şi mie rău. Mi-nchipui că tata o să se supere.

— Da' ce nevoie aveţi să-i spuneţi, domnişoară ? zise Unity.

— Mă cam tem să-i spun, şopti Elfride. Unity, vrei să deschizi tu vorba, cînd vine acasă ?

— Cum ? Şi să vă fac necazuri ?

— Le-aş merita !

— A, nu, nici prin gînd nu-mi trece ! spuse Unity. Lăsaţi că nu se face gaură-n cer, domnişoară Elfride ! Bine ziceam eu : stăpînu' şi-a luat vacanţie şi cum, de la un timp, nu prea se poartă frumos cu domnişoara Elfride, dumneaei...

— A făcut la fel ! Bine, fie cum vrei tu, Unity. Ei, şi-acum mi-aduci ceva de mîncare ?

După ce-şi potoli foamea aţîţată de aerul proaspăt de mare, biruitor asupra inimii ei răvăşite, îşi puse pălăria şi porni spre chioşcul din grădină. Se aşeză într-un colţ, cu capul sprijinit de perete. Şi, stînd aşa, o fură somnul.

După o vreme se trezi şi, buimacă încă, îşi aruncă ochii la ceas. Trecuseră trei ore de cînd sta acolo. În aceeaşi clipă auzi poarta principală închizîndu-se cu o pocnitură şi fîşîit de roţi în faţa intrării, pricina trezirii

ei fiind, pare-se, un zgomot venit mai înainte din aceeaşi direcţie. Apoi răsună vocea tatălui ei care-l striga pe Worm.

Elfride o luă pe o potecă ce ducea spre casă, prin spatele unui şir de arbuşti. Desluşi vocea cuiva care discuta cu tatăl ei ; nu părea vocea vreuneia din cele două slujnice. Tatăl ei şi persoana necunoscută rîdeau. Apoi desluşi un foşnet de mătase, şi domnul Swancourt împreună cu oaspetele sau oaspeţii lui părură să fi intrat în casă, căci nu se mai auzi nimic. Elfride se întoarse de unde venise, ca să încerce a ghici cine puteau fi prietenii pastorului, cînd auzi paşi şi o voce exclamînd în spatele ei :

— Ah, Elfride, iată-te ! Sper că ţi-a mers bine !

Elfride îşi simţi inima zvîcnind, să-i spargă pieptul, dar nu zise nimic.

— Hai o clipă în chioşc. Ştii că ţi-am făgăduit să-ţi spun ceva, continuă domnul Swancourt.

Intrară în chioşc şi se sprijiniră de balustrada noduroasă de lemn.

— Ei, zise tatăl ei, radios, ia ghici ce-am de spus ! Era atît de interesat de ceea ce se petrecea cu dînsul, încît nu dădu nici cea mai mică atenţie înfăţişării Elfridei ; nici măcar n-o băgă în seamă.

— Nu pot să ghicesc, tăticule.

— Hai, draga mea, încearcă !

— Nu, mai bine nu încerc !

— Te văd cam obosită. Pari sleită de puteri. Călătoria asta lungă, călare, te-a dat gata ! Ei, iată de ce-am plecat eu de-acasă. Am plecat ca să mă însor !

— Să te însori ! spuse ea, bîlbîindu-se, şi abia se stăpîni să nu adauge : Şi eu, să mă mărit ! Dar, în clipa următoare, hotărîrea ei de a-şi descărca sufletul se spulberă ca un balon de săpun.

— Chiar aşa ! Şi cu cine crezi ? Cu doamna Troyton, noua stăpînă a moşiei de peste gard şi a conacului cel vechi. M-am hotărît definitiv la Stratleigh, acum cîteva zile ; îşi coborî vocea şi adăugă, cu şireată voioşie : Ei, acum să-ţi spun cîte ceva despre mama ta vitegră. Cînd te uiţi la ea, n-ai mare lucru de văzut, dar cînd o asculţi, se schimbă treaba. În primul rînd, află că e cu şase ani mai în vîrstă decît mine.

— Dumneata, tată, uiți că o cunosc. Nu știi c-a venit la noi, în vizită, o dată, după ce ne dusesem noi pe la ea și n-o găsisem acasă ?

— A, da, așa-i ! Ei, cum e, cum nu e, femeie mai bună ca ea n-ai să găsești ! I-au revenit de curînd, prin testament, trei mii cinci sute de lire pe an, proprietate exclusivă, băsca moșia asta, care i-a fost lăsată tot ei și, pe deasupra, i-a mai picat și altă pleașcă în chip de zestre, cum s-ar spune.

— Trei mii cinci sute pe an !

— Da, și o vilă mare... adică destul de încăpătoare, la oraș, și un arbore genealogic înalt cît bastonul meu, măcar că asta-i o treabă cam trasă de păr, de care s-au apucat ai ei acum, de curînd, de cînd s-au îmbogățit. Ei, mulți se țin de-alde astea în ziua de azi ; alții aud că își ridică tot felul de ruine pe moșii noi sau toarnă obiecte antice la Birmingham.

Elfride ascultă fără să scoată o vorbă.

Domnul Swancourt continuă, pe un ton mai potolit și oarecum înduioșător :

— Da, Elfride, față de noi, e bogată, măcar că relații nu pot să spun că are. Dar, oricum, o să aibă cine să te scoată și pe tine puțin în lume. Pentru tine, ne-am gîndit să vindem casa ei din Baker Street și să cumpărăm, în schimb, una în Kensington. Ea zice că toată lumea se mută acum în Kensington. De Paști plecăm la oraș, unde-o să petrecem trei luni, știi, cum e obiceiul... ; pînă atunci îmi iau și eu, bineînțeles, un ajutor. Ei, vezi tu, Elfride, eu sînt un om trecut de vîrsta dragostei, și mărturisesc, cu mîna pe inimă, că numai de dragul tău m-am însurat cu ea. Dar, cum a putut o femeie cu situația ei să se încurce cu mine, asta numai Dumnezeu știe ! Eu zic că prea era în vîrstă și urîtă ca s-o ia unul de la oraș. Ei, cum ești tu frumușică, dacă știi să te descurci, poți să te măriți cu cine poftești ! Sigur, mai trebuie și un pic de viclenie, dar nimic nu te poate împiedica să-ți iei un bărbat cu titlu, asta-i limpede ! Lady Luxellian ce-a fost ? Fata unui boier de țară. Ei, acum îți dai seama ce nerozie a fost prima ta dragoste ? Dar hai să mergem, doamna Swancourt e în casă și te așteaptă. A fost ca la teatru, adăugă pastorul, în timp ce se îndreptau spre casă. Am curtat-o prin gardul ăla de lemn-cîinesc ; bineînțeles,

nu numai așa, mai făceam și cîte-o plimbare, în cîte-o seară... În ultima vreme, aproape în fiecare seară. Dar nu e acum momentul să intrăm în amănunte. Lucrurile, s-au desfășurat fără prea multă poezie, de asta poți fi sigură. Pînă la urmă, în ziua cînd ne-am întîlnit la Stratleigh, am hotărît să punem treaba la cale, pe loc.

— Și mie nu mi-ai suflat o vorbă, zise Elfride, fără urmă de învinuire în glas sau în inimă.

De fapt, ceea ce simțea era contrariul nemulțumirii. Se simțea ușurată, ba chiar recunoscătoare. Cum poți să te aștepți la încrederea cuiva cînd nu-i arăți nici tu încredere ?

Pastorul luă calmul Elfridei drept o mască a politeții, sub care se ascundea sentimentul că tatăl ei nu se purtase prea frumos cu ea.

— Nu sînt chiar de condamnat, spuse el ; aveam și eu motivele mele să-mi păstrez taina. Unul din ele era moartea rudei sale, autorul testamentului, survenită de curînd, dar asta n-avea nici o legătură cu tine. Dar nu uita, Elfride, continuă el pe un ton ceva mai sec, că ai făcut prostia să te iei de brîu cu prăpădiții ăia din neamul lui Smith, și asta tocmai cînd doamna Troyton și cu mine eram gata să cădem la o înțelegere, așa că am hotărît să nu-ți spun nimic, nici măcar ție. De unde era să știu eu cît de departe ajunsese prietășugul tău cu ei și cu băiatul lor ? Cum te știu eu, putea să-ți intre în cap că e musai să iei ceaiul cu ei în fiecare zi !

Elfride făcu tot ce-i stătu în putință să-și ascundă simțămintele, totuși ținu să-i pună și ea o întrebare, pe un ton potolit, dar categoric.

— Ai sărutat-o, cumva, pe doamna Troyton pe pajiște, acum vreo trei săptămîni ? Știi, atunci, în seara aia cînd am intrat în birou la dumneata și tocmai aprinseseși lumînările...

Domnul Swancourt se făcu roșu la față și se cam rușină, ca orice îndrăgostit de vîrsta lui cînd e prins făcînd pozne ca tinerii.

— Ei, da... Cred că da, se bîlbîi el. Dar, doar așa, știi, ca să-i fac plăcere. Pe urmă, venindu-și în fire, izbucni într-un rîs zgomotos.

— De fapt, la asta te gîndeai cînd ai dat citatul acela din Horațiu, nu ?

— Da, la asta, Elfride !

Trecură din verandă în salon. Chiar în aceeași clipă, doamna Swancourt, care coborîse de la etaj, deschise și ea ușa salonului.

— Uite, Charlotte, ea e fetița mea, Elfride, spuse domnul Swancourt, cu acea afecțiune sporită pe care-o arătăm față de rude cînd le scoatem la vedere, pentru prima oară.

Sărmana Elfride, neștiind ce să facă, rămase pironită locului, dar era toată numai ochi și urechi.

Doamna Swancourt făcu un pas înainte, strînse mîna fiicei sale vitrege, apoi o sărută.

— Ah, draga mea ! exclamă ea, cu voioșie. Cînd te-ai plimbat prin seră cu bătrîna aceea, acum o lună, două, și-ai fost așa de drăguță să-i dai lămuriri despre flori, n-ai fi crezut c-o să te trezești cu ea aici, atît de curînd, și încă în ce postură ! Și nici ea n-ar fi crezut, poți să fii sigură !

Noua mamă a Elfridei fusese descrisă destul de bine de către domnul Swancourt. Ca fizic nu era atrăgătoare. Era negricioasă la față, chiar foarte negricioasă, trupeșă, cu părul rar, jumătate alb, jumătate negru corb. Nu era tocmai femeia care să-ți cadă cu tronc din prima clipă. Dar mai erau și alte lucruri demne de văzut la ea. Nu era nevoie să te uiți prea atent ca să-ți dai seama că doamna Troyton nu făcea nimic ca să-și ascundă vîrsta. La prima vedere părea de cincizeci și cinci de ani și, cînd o cunoșteai mai bine, te convingeai că nu era mai în vîrstă.

O altă trăsătură a ei care te cucerea și mai mult ți se dezvăluia cînd îi observai colțurile gurii. Înainte de rostirea fiecărui cuvînt, colțurile gurii ei tremurau ușor ; nu înainte și îndărăt, dovadă a nervozității, nu spre fălci, semn al hotărîrii, ci vizibil în sus, formînd acea curbă care este expresia veseliei în cunoscutele caricaturi făcute de școlari. Era singurul amănunt fizic care trăda ceva din sufletul acestei femei, iar asupra sufletului ei nu puteai avea îndoieli. Era o expresie a umorului, atît subiectiv cît și obiectiv, capabil să judece însușirile proprii într-o lumină tot atît de fantezistă ca și pe ale altora.

Dar, cu asta, n-am spus totul despre doamna Swancourt. Mîinile pe care le întinse spre Elfride aveau degetele pur și simplu înțepenite de inele, *signis auroque*

rigentes [1], asemenea veşmîntului Elenei. Acele rînduri de inele nu păreau a fi purtate din deşărtăciune. Cele mai multe erau vechi şi mohorîte, deşi unele arătau cu totul altfel.

La mîna dreaptă : 1. Un onix oval în montură simplă, reprezentînd un cap de drac. 2. O gemă de jasp verde, cu nervuri roşii. 3. Un inel de aur masiv, cu un cap hidos de balaur. 4. Un diamant uriaş, verde ca marea, cu diamante mici de jur împrejur. 5. O gemă antică de cornalină, înfăţişînd un satir dansînd. 6. Un inel de formă unghiulară, gravat cu capete de dragoni. 7. Un granat în faţete, înconjurat de zece smaragde mici şi sclipitoare.

La mîna stîngă : 1. O veche piatră preţioasă, roşiegălbuie. 2. Un inel greoi, cu nuanţe emailate, în care era montat un hiacint. 3. Un safir cu ametist. 4. Un rubin şlefuit, înconjurat de diamante. 5. Un inel gravat, primit în dar de la o stareţă. 6. O gemă sumbră.

În afara acestor ciudate podoabe, din pietre şi metale, doamna Swancourt nu mai purta nici un alt fel de bijuterii.

Cînd se întîlniseră prima oară, cu două luni în urmă, doamna Troyton făcuse o impresie bună asupra Elfridei ; dar, una e să-ţi placă o femeie cînd o cunoşti întîmplător, şi alta cînd e să-ţi fie mamă vitregă. Totuşi, sentimentele fetei fură neclare doar o clipă : Elfride hotărî s-o placă, orice-ar fi.

Doamna Swancourt era o femeie de lume, în privinţa cunoştinţelor, dar, în ce priveşte acţiunile ei, era exact contrariul, dovadă căsătoria pe care o încheiase. Între Elfride şi doamna Swancourt se legă, îndată, o vie conversaţie, aşa că domnul Swancourt le lăsă singure.

— Şi, cu ce reuşeşti să-ţi umpli timpul, aici ? o întrebă doamna Swancourt, după ce făcu unele precizări privitoare la căsătoria ei. Călăreşti, asta ştiu.

— Da, călăresc. Dar nu prea mult, fiindcă tatei nu-i place să mă vadă umblînd aşa, de capul meu.

— Ţi-ar trebui cineva care să aibă grijă de tine.

— Şi citesc, şi mai şi scriu cîte un pic.

— Ar trebui să scrii un roman. Cine nu iese destul în lume ca să trăiască un roman, recurge, de obicei, la această soluţie : se apucă să scrie.

[1] Plin de trofee şi aur (lat.).

— Asta am și făcut, spuse Elfride, aruncîndu-i doamnei Swancourt o privire plină de îndoială, de parcă se întreba dacă n-o găsește, cumva, caraghioasă.

— Minunat ! Și, despre ce-i vorba în romanul tău, draga mea ?

— Despre... ei, de fapt, e un roman de dragoste din vremuri trecute.

— Înțeleg ! Cum nu știai nimic despre vremea de-acum, pe care, dealtfel, o cunoaște toată lumea, ca să fii mai sigură, ai ales o epocă care ți-e la fel de necunoscută ție, ca și altora. Am dreptate, nu ? Ei, lasă ! Am glumit, draga mea.

— Am avut prilejul să studiez arta și moravurile medievale, cercetînd biblioteca și colecția de obiecte de la Endelstow House și m-am gîndit că mi-ar plăcea să-mi încerc talentul la scris. Știu c-a trecut vremea unor asemenea povești, dar pe mine treaba asta m-a interesat, m-a interesat chiar foarte mult.

— Și cînd urmează să apară romanul tău ?

— Ah, niciodată, cred.

— Prostii, fată dragă, de ce să nu-l publici ? Cîte doamne nu se ocupă cu treburi de-astea, în ziua de azi ? Bineînțeles, nu pentru vreun profit ; doar așa, ca o garanție oferită viitorilor soți că mintea lor e demnă de respect.

— Asta-i o idee grozavă din partea noastră, a doamnelor !

— Da, deși tare mă tem că asta-i cam ca șiretlicul jalnic, născocit de cei ce aruncau jimble asediatorilor, peste zidurile castelului, ceea ce dovedea mai degrabă desperare decît belșug.

— Dumneavoastră ați încercat vreodată așa ceva ?

— Nu, mie nici chiar asta nu-mi putea fi de folos.

— Tata zice că nici un editor n-o să-mi accepte cartea.

— Asta rămîne de văzut. Ai cuvîntul meu, draga mea, că la anul, pe vremea asta, o să fie tipărită.

— Chiar vorbiți serios ? zise Elfride, înviorată puțin de plăcere, deși tristețea stăruia încă în sufletul ei. Eu credeam că însușirea neapărat necesară, pentru a putea pătrunde în lumea scriitorilor, este, pe lîngă altele, inteligența. O ființă oarecare, cum sînt eu, e dată pe ușă afară, cît ai clipi.

— A, nu ! Odată ajunsă acolo, o să fii ca o picătură de apă ascunsă într-o bucată de cristal de rocă. Mediul o să-ţi dea prestigiu şi n-o să mai fii o fiinţă oarecare.

— Ar fi o mare bucurie, murmură Elfride, cu gîndul la Stephen, de parcă se şi vedea făcînd avere cu romanele de dragoste, luîndu-l de bărbat şi trăind fericită alături de el.

— Pe urmă, plecăm la Londra şi, apoi, la Paris, spuse doamna Swancourt. Am şi discutat treaba asta cu tatăl tău. Dar, mai întîi, trebuie să ne mutăm în vilă ; pînă cînd e totul gata acolo, ne-am gîndit să stăm la Torquay. Între timp, în loc să plecăm în călătorie de nuntă singuri, am trecut pe acasă să te luăm şi pe tine, ca să mergem împreună la Bath pentru vreo două-trei săptămîni.

Elfride primi cu plăcere, cu bucurie chiar, dar înţelese că prin această căsătorie, ea şi tatăl ei nu vor mai fi niciodată atît de uniţi cum fuseseră pînă nu demult. Nici vorbă nu putea fi să-i înşire doamnei Swancourt povestea fugii ei smintite cu Stephen Smith.

Stephen sta încă bine cuibărit în inima ei. Prin absenţă, îşi redobîndise, în mare măsură, aureola de sfînt, care aproape dispăruse odată cu accesul de căinţă ce-o cuprinsese pe Elfride în timpul acelei călătorii blestemate la Londra. Adesea, mai cu seamă în împrejurări grele, entuziasmul scade cînd e pus în contact cu cauza care l-a produs. Şi acea ultimă experienţă alături de Stephen nu avusese, cîtuşi de puţin, darul de a-l înălţa pe acesta în ochii ei. Greşise tocmai pentru că, din bunătate, o lăsase să se întoarcă acasă. Elfride, ca orice femeie, iubea la bărbat forţa în sine, oricît de prost folosită ; şi, în acele clipe de cumpănă, la Londra, singura şansă ce-i rămăsese lui Stephen de a-şi păstra ascendentul cîştigat asupra ei prin înfăţişare, nu prin alte haruri, ar fi fost să facă gestul pentru care era oricum prea necopt, şi anume s-o apuce de mînă, s-o tîrască în faţa altarului şi s-o ia de nevastă, fără s-o mai întrebe ce părere avea. O acţiune hotărîtă ne poate apărea, adeseori, drept inutilă sau, uneori, fatală ; dar hotărîrea, chiar dacă duce la sinucidere, are mai mult farmec în ochii femeii decît cel mai neîndoielnic succes fabian. [1]

[1] Cu caracter de reformă paşnică.

Totuşi, amănuntele neplăcute ale întîmplării de atunci intraseră, din nou, în umbră şi imaginea lui Stephen îşi recăpătase, în bună măsură, farmecul plăsmuirii.

XIII

„Multe zicale el a rînduit"

LONDRA, OCTOMBRIE, DOUĂ LUNI mai tîrziu, pe firul povestirii noastre...

Hanul lui Bede are o caracteristică aparte : intrarea din faţă, prin care lumea se vîntură necontenit, dă spre o arteră principală, plină de freamăt, unde totul e numai onorabilitate şi bunăstare în timp ce ieşirea din dos te scoate într-unul din acele labirinturi de uliţe mizere şi ticsite de oameni, pe care le poţi întîlni în orice colţ al metropolei. Urmările morale ce decurg de aici, constau în faptul că locatarii hanului au prilejul, în primul rînd, să asiste la o groază de apucături şi de petreceri ale unor oameni în zdrenţe, şi pentru asta nu trebuie decît să-şi arunce ochii în stradă, printr-una din ferestrele din spate ; în al doilea rînd, să le ajungă la urechi unele ecouri ale vieţii publice, sănătoase, dar neplăcute, prin intermediul unui glas grosolan ori al unui mers poticnit, sau prin zgomotul unei buşeli sau al unei prăbuşiri, provocate de vreun beţiv sau vreun soţ bătăuş, care tocmai trecea prin piaţă, tulburînd liniştea. Asemenea personaje îşi fac, adesea, drum prin han, ieşind din vreo uliţă dosnică şi îngustată ca o vizuină de vulpe, fără însă să zăbovească înăuntru.

Se înţelege de la sine că tot ce e de văzut sau de auzit la hanul lui Bede urmează un anume tipic. În frumoasa seară de octombrie în care-l însoţim pe Stephen Smith în acest loc, un portar cu un baston în mînă stă tihnit pe un scăunel, la umbra sicomorului din mijlocul curţii. Pe ramurile pomului se vede un strat gros de funingine, atîrnînd în smocuri, ca pe pereţii unui horn. Culoarea neagră pe care-o au, la vremea asta ramurile, nu e o podoabă pentru pomul aproape lipsit acum de frunze, în schimb, primăvara, verdele lor proaspăt şi frumos pare,

din pricina contrastului, şi mai frumos. Dincolo de grilaj se întinde o grădină de flori — dalii şi crizanteme arătoase — unde un om mătură frunzele căzute pe iarbă.

Stephen se opreşte o clipă în dreptul unei uşi, apoi urcă o scară de lemn, veche, dar largă, cu grilaj şi balustradă, care, la o vilă de provincie, ar fi socotită drept un remarcabil exemplar de stil renascentist. La primul etaj dă de o uşă, deasupra căreia stă scris, cu litere negre : *Dl. Henry Knight ;* cuvintele : *Avocat pledant* fiind înţelese de la sine. Peretele e gros, cu cîte o uşă de fiecare parte. Cea din afară a rămas, întîmplător, întredeschisă. Stephen păşeşte spre cea de-a doua şi bate.

— Intră ! se auzi din fundul încăperii.

Întîi intri într-o mică anticameră, despărţită de apartamentul din interior printr-o arcadă lambrisată, largă de vreo doi-trei iarzi. De-a curmezişul arcadei atîrnă două draperii de un verde-închis, care fac ca tot ce se petrece în spatele arcadei, în afară de scîrţîitul sacadat al unei pene de gîscă, să pară un mister. Acolo sînt îngrămădite, haotic, o droaie de obiecte, mai cu seamă gravuri şi picturi, în rame vechi, rezemate de perete în stive, ca plăcile de ardezie pentru acoperişuri în curtea unui meşter constructor. Toate cărţile pe care le vezi aici sînt de format *in-folio,* prea mari ca să poată fi furate ; unele sînt aşezate pe o masă greoaie de stejar dintr-un colţ, altele pe podea, printre tablouri, totul fiind amestecat cu haine vechi, pălării, umbrele şi bastoane.

Stephen trage draperia la o parte şi în faţă îi apare un bărbat care scrie de zor, ca şi cum însăşi viaţa lui ar fi depins de asta, ceea ce, de fapt, era chiar adevărat.

Bărbatul pare de vreo treizeci de ani, este îmbrăcat într-o haină pestriţă, are păr castaniu închis, o barbă cîrlionţată şi o mustaţă aspră ce se uneşte cu barba, ascunzînd, cum e şi firesc, adevărata expresie a gurii, sub binecunoscutul aer de totală impasibilitate.

— Ah, băiete dragă, am ghicit că eşti tu, spuse Knight, ridicîndu-şi privirea, zîmbind şi întinzîndu-i mîna.

Gura şi ochii lui Knight devin acum vizibile. Şi una şi alta sînt frumoase şi, pe lîngă asta, par mai tinere şi mai proaspete decît fruntea şi obrajii, cărora o neîndoielnică paloare le dă un aer bolnăvicios. Gura nu şi-a pierdut încă forma arcuită, pentru a o înlocui cu unghiurile ferme ale vîrstei mijlocii, iar ochii, deşi ageri, mai mult

își strecoară privirea decît străpung cu ea ; după doisprezece ani de lectură asiduă, strălucirea adolescenței s-a mai stins, împrumutînd privirii o seninătate care o înfrumusețează.

O doamnă ar fi remarcat că în încăpere plutea un iz de tutun ; un bărbat, însă, n-ar fi observat nimic.

Knight nu se ridică. Se uită la ornicul de pe polița de deasupra căminului, apoi se întoarse din nou la scrisul lui, făcîndu-i semn lui Stephen să ia loc.

— Ei, mă bucur c-ai venit. Eu de-abia de ieri sînt în oraș. Stephen, te rog să mă ierți, mai am de lucru zece minute. Atît mi-a mai rămas ca să prind poșta de seară. După asta, sînt al tău.

Stephen se așeză, cu aerul că acest fel de a fi primît nu era nou pentru el, și pana lui Knight porni mai departe, săltînd în sus și-n jos, ca un vas pe furtună.

Cicero numea biblioteca sufletul casei : casa asta era toată numai suflet. O bună parte din dușumea și jumătate din pereți erau acoperiți cu rafturi, obișnuite sau mai puțin obișnuite : spațiul care rămăsese liber, împreună cu consolele, măsuțele etc., fiind ticsit de siluete de ghips, statuete, medalioane și plăci de tot soiul, adunate de proprietarul lor în timpul peregrinărilor prin Franța și Italia.

O fîșie îngustă din lumina apusului se strecura în odaie, printr-o fereastră așezată aproape pe colț și dînd într-o curte. În fereastră se afla un acvariu. În mai toate ceasurile zilei, acvariul era un paralelipiped ca oricare altul, al cărui unic rost era găzduirea unor ființe vii ; dar, în fiece seară, ca și acum, timp de cîteva minute, o rază blîndă și rătăcitoare lumina și învăluia în căldura ei lumea măruntă dinăuntru, și atunci zoofitele multicolore se deschideau și-și întindeau brațele, ierburile căpătau o transparență somptuoasă, scoicile sclipeau, galbenul lor devenind mai auriu, și sfioasa adunare își exprima voioșia mai limpede chiar decît dacă ar fi fost înzestrată cu grai.

După scurgerea celor zece minute anunțate, Knight aruncă pana, sună băiatul să ia scrisorile și să le ducă la poștă și, cînd ușa se închise în urma lui, exclamă :

— Ei, slavă Domnului, am isprăvit ! Acum, Stephen, trage-ți scaunul mai aproape de mine și spune-mi ce-ai făcut în tot timpul ăsta. Ai continuat cu greaca ?

— Nu.

— Cum se poate ?

— N-am prea avut vreme.

— Ei, lasă prostiile !

— De greacă nu m-am ocupat, dar am făcut, în schimb, alte lucruri. Unul, cel puțin, a fost ceva extraordinar.

Knight se răsuci în scaun ca să-l poată privi mai bine pe Stephen.

— Aha ! Ei, ia să văd cum arăți la față. Așa, acum s-așez lucrurile cap la cap, să-mi pun mintea la treabă și să încerc să ghicesc !

Stephen se înroși și mai tare la față.

— Ei bine, Smith, spuse Knight apucîndu-l zdravăn de umeri și scrutîndu-i chipul, în tăcere, preț de cîteva minute, te-ai îndrăgostit !

— De fapt, adevărul e că...

— Ei, dă-i drumul ! Dar, văzîndu-l pe Stephen cam abătut, alese un ton ceva mai blînd. Smith, băiete, acum ai ajuns să mă cunoști destul de bine, sau, cel puțin, ar trebui să mă cunoști destul de bine, și știi, doar, că dacă vrei să-mi povestești cu de-amănuntul ce s-a întîmplat cu tine, sînt gata să te ascult, iar dacă nu, sînt ultimul om de pe lume care să țină să afle ceva.

— Un singur lucru am să-ți spun. M-am îndrăgostit și vreau să mă însor.

În timp ce aceste cuvinte ieșeau din gura lui Stephen, Knight îi aruncă o privire care prevestea numai nenorocire.

— Nu te grăbi să mă judeci pînă nu știi mai multe, spuse Stephen îngrijorat, văzînd schimbarea de pe chipul prietenului său.

— Nu te judec deloc. Mama ta știe ?

— Ceva vag.

— Dar tatăl tău ?

— La fel. Dumitale însă, am să-ți spun. Tînăra persoană...

— Ei, hai, Stephen, ce-i lipsa asta îngrozitoare de curaj ? Poate că voi reuși să pricep ceva din starea ta sufletească, așa că dă-i înainte. Deci, iubita ta...

— E de neam mai bun decît mine.

— Așa și trebuie.

— Tatăl ei nici nu vrea s-audă : nu-i convine situația mea.

— Cazul nu-i neobișnuit.

— Ei, acum vine problema în care am nevoie de sfatul dumitale. S-a întîmplat ceva în familia fetei și, după asta, nu mai putem îndrăzni, deocamdată, să cerem iar încuviințarea tatălui ei. Așa că păstrăm tăcerea. Între timp, un arhitect din India i-a scris domnului Hewby să-l întrebe dacă nu poate să-i recomande un asistent tînăr, care să fie dispus să plece la Bombay să facă planurile unei lucrări, pentru care tehnicienii s-au și pus pe treabă. Salariul pe care-l oferă este de 350 de rupii pe lună, adică aproximativ 35 de lire. Hewby mi-a propus mie slujba asta, și m-am și dus la doctorul Wray, care mi-a zis că o să mă aclimatizez destul de ușor. Ei, dumneata, în locul meu, ce-ai face, ai pleca ?

— Te gîndești că ăsta ar putea fi un drum către mîna acelei domnișoare ?

— Da, mă gîndeam c-aș putea pleca să strîng ceva bani și, pe urmă, m-aș întoarce și-aș cere-o în căsătorie. Peste un an, pot să-ncep să lucrez pe contul meu, dacă vreau.

— Și ea o să te aștepte ?

— A, bineînțeles că da ! Oricît ! Pînă la capătul vieții !

— De unde știi ?

— Ei, cum de unde știu ? Sigur c-o să m-aștepte !

Knight se lăsă pe spătarul scaunului.

— Ascultă Stephen, deși acum pot spune c-o cunosc foarte bine, așa cum este ea în sufletul tău, în carne și oase n-o cunosc. Eu te-aș întreba un singur lucru : ideea ta de a pleca în India se bizuie, întru totul, pe încrederea în fidelitatea ei ?

— Da, dacă lucrurile ar sta altfel, n-aș pleca.

— Ei, băiete, m-ai pus într-o situație destul de complicată. Dacă spun exact ceea ce cred, îți calc în picioare sentimentele ; dacă nu, calc în picioare însăși judecata mea. Și, nu uita, eu nu prea mă pricep la femei.

— Dar ai mai ținut și dumneata la cîte una, deși nu prea mi-ai vorbit de asta.

— Și, sper că, pînă o să m-auzi vorbind mai mult, n-o să-ți meargă mai prost ca acum.

Stephen tresări la înțepătura lui Knight.

— Niciodată n-am ținut foarte mult la cineva, continuă acesta din urmă. N-am întîlnit femeia care s-o merite. Și nici logodit n-am fost, în viața mea.

— Dar scrii de parcă ai fi fost logodit de o sută de ori, dacă-mi îngădui să mă exprim așa, spuse Stephen, cu un aer jignit.

— Da, asta se poate. Dar, dragul meu Stephen, numai cei care cunosc un lucru doar pe jumătate se apucă să scrie despre el. Cei ce-l știu pînă-n străfunduri nu-și mai bat capul. Tot ce știu eu despre femei, ca și despre bărbați, sînt generalități, o grămadă de generalități. Eu trudesc din greu și, din cînd în cînd, îmi ridic privirea și o las să zboare, ca o cioară, peste fața zbuciumată a omenirii, ce se întinde de la mine pînă la linia orizontului. Atîta tot !

Knight se opri, furat, parcă, de gînduri ; și Stephen se uită cu dragoste și veneraţie la dascălul lui, a cărui minte era în stare să soarbă, dintr-o înghiţitură, tot ce adunase el, în capul lui, o viaţă întreagă.

Între Knight și Stephen Smith exista înțelegere și afecțiune, dar frăție intelectuală nu prea. Knight se purtase prietenos cu Stephen cînd acesta din urmă nu era decît un puști ferice cu obrajii ca cireșele ; îi arătase interes, stătuse cu ochii pe el și-l ajutase, plin de mărinimie, făcîndu-i rost de cărți ; și, astfel, legătura dintre dascăl și învățăcel se transformase într-o legătură de oameni apropiați, care, la rîndul ei, se copsese, devenind prietenie. Așa că, deși Smith nu era tocmai omul pe care Knight să și-l fi ales ca prieten intim, sau măcar ca pe unul dintr-un grup mai larg de prieteni, era, totuși, într-un fel, prietenul lui. Totul se datora, cum se întîmplă în viaţă, împrejurărilor. Cine dintre noi poate spune de acel *alter ego* al său, ca să nu mai vorbim de prietenii mai îndepărtați, că este tocmai omul pe care l-ar fi ales, în cele din urmă, ca pe întruchiparea rezultatului final al adunării însușirilor firii omenești care îi sînt pe plac, al principiilor la care ține, și al scăderii tuturor defectelor ? În realitate, acest om este o ființă pe care, avînd-o în preajmă o vreme mai îndelungată, începem s-o cunoaștem mai bine, să o socotim demnă de încrederea noastră și să o primim, chiar, în inima noastră, ca pe un paleativ.

— Ei, ce părere ai de ea ? îndrăzni Stephen să întrebe, după o pauză.

— Chiar dac-ar fi să-i atribui meritele de care garantezi tu, răspunse Knight, așa cum obișnuim să facem cu

poeţii romani, despre care ştim doar că au existat cîndva, tot nu-mi vine să cred că o să-ţi fie credincioasă, să zicem trei ani, cît o să stai tu în India.

— Ba o să-mi fie ! strigă Stephen cu desperare. E toată numai cinste şi delicateţe. O femeie ca ea, care s-a încredinţat unui bărbat aşa cum mi s-a încredinţat ea mie, nu poate să se mărite cu altul.

— Cum, adică, s-a încredinţat ? întrebă, curios, Knight.

Stephen nu răspunse. Knight arătase atîta scepticism faţă de dragostea lui, încît nu mai avea nici un rost să-şi continue destăinuirile.

— Bine, nu-mi spune, zise Knight. Dar văd că cerşeşti acea întrebare care pare a fi nelipsită în orice dragoste.

— Şi-am să-ţi mai spun ceva, stărui tînărul. Ştii cum îmi vorbeai, cîndva, despre femeile care se lasă sărutate... Îţi aminteşti ? Ei, spuneai că în loc să fim încîntaţi, avem toate motivele să ne îndoim de ele dacă reuşesc, cu toată tulburarea lor, să fie graţioase într-un asemenea moment ; şi, mai spuneai că adevăratul lor farmec, într-o clipă ca asta, stă în stîngăcie, fiindcă doar stîngăcia ne poate dovedi că n-au mai jucat acelaşi rol cu altul, înainte.

— Da, cam aşa-i, deşi nu-mi amintesc să fi spus eu asta vreodată, zise Knight, dus pe gînduri.

Nu era prima oară cînd discipolul îşi amintea lecţia maestrului, mult timp după ce maestrul însuşi o uitase.

— Ei, cu ea aşa s-au petrecut lucrurile ! strigă Stephen triumfător. Era atît de fîstîcită, că nici nu mai ştia ce face !

— Minunat ! Minunat ! exclamă Knight vrînd, parcă, să-l liniştească. Ei bine, tot ce pot să-ţi spun e că, dacă Bombayul poate să însemne pentru tine un început bun, nu văd de ce n-ai pleca şi de ce-ţi baţi atîta capul cu justificări complicate. Nimeni nu-şi dă, cu adevărat, seama conform căror principii acţionează sau ce semnificaţie au actele lui.

— Da. Am să plec la Bombay. Dacă nu te deranjează, m-apuc să scriu cîteva rînduri de acceptare chiar acum.

— Lasă, mai bine, să treacă o noapte... e mai cuminte aşa... şi-o să le scrii mîine. Între timp, du-te colo, la fereastră, stai jos şi priveşte Spectacolul Lumii. Astă seară iau cina în oraş şi sînt nevoit să mă îmbrac aici cu hainele pe care le am în geamantân. Mi-am făcut obiceiul să-mi aduc lucrurile aici, ca să nu mă mai obosesc s-alerg

pînă la locuinţa mea din Richmond, şi s-o pornesc, pe urmă, iar îndărăt.

Knight făcu cîţiva paşi pînă în mijlocul camerei şi-şi deschise geamanţanul, în timp ce Stephen se retrase la fereastră. Dunga de lumină se mutase ceva mai sus, prelingîndu-se uşor, şi apoi dispăruse. Zoofitele dormeau. Umbrele amurgului năpădiseră odaia. O altă cantitate de lumină arunca sclipiri în geamuri.

— Spune, te rog, zise Knight, unde, în toată ţara asta, mai poţi vedea un spectacol pe măsura celui de-aici ? Stau şi privesc lumea, seară de seară, înainte de a porni spre casă. Ia împinge puţin canatul ferestrei !

Sub ei se vedea o uliţă care, apropiindu-se de zid, făcea un cot, intrînd sub o arcadă ; fereastra din dos a odăii lui Knight, fiind chiar deasupra acestui unghi, îţi îngăduia să cuprinzi cu privirea toată uliţa, de la un cap la altul. Gloata de bărbaţi şi femei, mai ales femei, se învolbura, se frămînta, într-o continuă mişcare. Felinarele cu gaz scînteiau în dreptul gheretelor măcelarilor, luminînd maldărele de carne şi prefăcîndu-le în pete portocalii şi purpurii, ce aminteau de coloritul sălbatic al pînzelor tîrzii ale lui Turner, în vreme ce susurul şi bolboroseala limbilor cu cele mai felurite ritmuri şi tonuri erau, pentru această pădure umană, ceea ce murmurul pîrîului este pentru codrul adevărat.

Trecuseră aproape zece minute. Apoi Knight se apropie şi el de fereastră.

— Chem o trăsură şi o iau în jos, spre Berkeley Square, spuse el, încheindu-şi vesta şi împingîndu-şi într-un colţ, cu piciorul, costumul de dimineaţă. Stephen se ridică să plece.

— Ce de cărţi ! exclamă tînărul, rotindu-şi, pentru o ultimă oară, privirea plină de jind, în jurul încăperii, ca şi cum suprema plăcere a vieţii lui ar fi fost să-şi petreacă restul zilelor acolo, dar încercînd, în acelaşi timp, sentimentul că îşi prelungise prea mult vizita. Privirile îi întîrziară pe un fotoliu acoperit cu vrafuri de ziare, reviste şi volume nou-nouţe, cu coperte verzi şi roşii.

— Da, spuse Knight, privindu-le şi el, cu un suspin de lehamite, o să trebuiască să fac ceva, curînd, cu unele din ele. Dragul meu, de ce te grăbeşti aşa ? Poţi să mai stai cîteva minute, dacă vrei. Nu sînt chiar gata. Răs-

foiește puțin volumele alea, în timp ce îmi pun haina, și pe urmă facem cîțiva pași împreună, pe jos.

Stephen se așeză lîngă fotoliu și începu să se uite la cărți. Printre ele dădu peste un roman sentimental, într-un volum : *La curtea Regelui Artur*, de Ernest Field.

— Ai de gînd să recenzezi cartea asta ? întrebă Stephen, cu prefăcută indiferență, arătîndu-i opera Elfridei.

— Care ? Ah, asta ! Poate... deși, nu prea mă mai ocup de recenzii mărunte. Dar asta poate fi recenzată.

— Ce vrei să spui ?

Knight nu suporta să fie întrebat ce voia să spună.

— Ce vreau să spun ? Vreau să spun că majoritatea cărților care se publică nu sînt nici destul de bune, nici destul de proaste ca să merite atenția criticii, dar că lucrarea asta o poate merita.

— Fiindcă e bună sau fiindcă e proastă ? întrebă Stephen cu oarecare neliniște, gîndindu-se la biata, micuța lui Elfride.

— Fiindcă e proastă. Pare scrisă de o fată sub douăzeci de ani.

Stephen nu mai spuse nimic. Nu-i convenea să mai vorbească deschis despre Elfride, după ce-i scăpaseră acele vorbe despre ea, cum că i s-ar fi încredințat lui ; și, în afară de asta, obiectivitatea neînduplecată, încăpățînată și îndărătnică, aproape, cu care Knight judeca lucrurile nu putea fi clintită de o biată dorință a unui tinerel ca Stephen.

Knight era, în sfîrșit, gata. Închise gazul, trînti ușa și coborîră împreună în stradă.

XIV

„A noastră veselie ține cît luna mai"

TREBUIE SĂ ȘTIȚI CĂ, ÎNTRE timp, se scurseseră aproape nouă luni. În locul peisajului tomnatic care constituia decorul scenelor precedente, sîntem întîmpinați de apogeul înfloririi, din vara anului următor.

Stephen se află în India unde trudește la un birou din Bombay. Din cînd în cînd, călătorind prin țară, cu treburi, se miră de ce unii oameni, care locuiau acolo de mai multă vreme, se plîng atîta de urmările climei asupra sănătății lor. Rar se întîmpla ca un tînăr să aibă un început mai bun decît cel de care părea să aibă parte acum Stephen. Se nimerise ca el să-și facă intrarea pe scenă tocmai în acea perioadă de excepțională prosperitate ce-și așternuse strălucirea asupra Bombayului, cu cîțiva ani în urmă. Construcția și tehnica luau și ele parte la avîntul general. Speculația gonea cu o viteză pe zi ce trece mai mare, singurul neajuns legat de toate astea fiind posibilitatea unui faliment.

Elfride nu suflase o vorbă tatălui ei despre escapada de o zi și o noapte în tovărășia lui Stephen și, pe cît știa ea, vestea nu-i ajunsese la urechi pe altă cale. Pentru scurtă vreme, acesta fu necazul și supărarea ascunsă a Elfridei, iar plecarea lui Stephen o făcu și mai nefericită. Dar Elfride avea un dar special de a se descotorosi de un necaz, după un timp oarecare. În vreme ce o natură mai domoală se îmbibă, încetul cu încetul, de o nenorocire, ea dăduse pe gît, dintr-o înghițitură, întreaga durere și acum își revenea. Era în stare să-și lepede tristețea și s-o înlocuiască cu speranța, cu aceeași ușurință cu care șopîrla își reînnoiește mădularul betegit.

Și se iviseră două excelente prilejuri de distragere a atenției. Unul fu publicarea romanului și căutarea, prin ziare, a cronicilor care, deși pînă acum grăitor de scurte, avuseseră darul de a-i abate gîndurile negre. Celălalt, mutarea de la prezbiteriu în casa veche a doamnei Swancourt, casă mult mai confortabilă, care dădea spre aceeași vale. La început, domnului Swancourt nu-i prea conveni să fie transplantat pe sol feminin, dar avantajele evidente ale unei asemenea schimbări ce-i sporea demnitatea îl împăcară cu ideea. Și astfel, se înfăptui o „mișcare" radicală : cele două doamne se instalară la Torquay, după cum se plănuise, urmînd ca pastorul să circule între un loc și celălalt.

Doamna Swancourt lărgi considerabil orizontul Elfridei în privința manierelor aristocratice, așa că fata începu să-și ierte tatăl pentru căsătoria calculată pe care o făcuse. Nu încăpea îndoială că nici o altă femeie, de cincizeci de ani, fie ea cît de arătoasă, nu adusese vreodată

unui bărbat mai mult folos, în sensul material al cuvîntului.

Casa nouă de la Kensington era gata, și toți se aflau acum la oraș.

Arbuștii din Hyde Park fuseseră răsădiți, ca în fiece an, scaunele erau frumos rînduite în șiruri, iarba tăiată mărunt, iar pe alei parcă bîntuise furtuna ; cei leneși tocmiseră trăsuri, cei sprinteni veniseră călare și, vreme de o oră, Drive și Row se prefăcură, iar, în făgașe ale veseliei. Erau ceasurile șase ale unei după-amieze din toiul verii cînd, în parfum de cantalup și sub un cer vioriu, se desfășura spectacolul la care asistăm. Din echipajele ce se scurgeau șuvoi, unul aparținea familiei Swancourt.

Conversația doamnei Swancourt era o conversație de tip ironic, pe care tonul coborît, melodios, al vocii ei, singurul amănunt frumos la bătrîna doamnă, o împiedica să devină obositoare.

— Ei, îi spuse ea Elfridei care, precum Enea la Cartagina, era plină de admirație față de splendoarea priveliștii, ai să vezi că situația noastră de femei fără însoțitor o să ne dăruie și nouă, ca oricui altcuiva, extraordinara putere de a citi pe fețele semenilor noștri întîlniți aici. Cînd mă aflu în astfel de locuri ascult întotdeauna, nu povestirile spuse de vecinii mei prin viu grai, ci cele pe care le spun chipurile lor, care au avantajul că vorbesc aceeași limbă pe Row și pe Boulevard, pe Rialto și pe Prado. Am căpătat, poate, o oarecare îndemînare în meșteșugul ăsta, fiind o femeie urîtă și trăind, atîția ani, singură, fără o făptură apropiată cu care să mai schimb o vorbă. Dar lucrul ăsta n-o să ți se pară curios, dacă te gîndești că la fel se întîmplă cu oamenii care, deși n-au ceas, îți pot spune, cu exactitate, cît e ora.

— Da, asta așa-i, zise domnul Swancourt, în chip de confirmare. Am cunoscut oameni la Endelstow și în alte părți, care născociseră un adevărat sistem de măsurare a timpului. După umbre, vînt și nori, după felul cum se mișcă oile și vitele, după cîntecul păsărilor și cucurigul cocoșului, și după o mie de alte semne și sunete, pe care oamenii cu ceas în buzunar nici nu le bagă-n seamă, sînt în stare să-ți spună cît e ora cînd pofțești, la diferență de zece minute. Ei, asta-mi amintește de o istorie veche, dar mă tem că nu pot să v-o spun, prea-i deocheată,

din cale-afară de deocheată ! Şi, zicînd asta, pastorul scutură din cap, chicotind.

— Ei, hai, s-o auzim, ziseră doamnele.

— N-ar prea trebui să v-o spun.

— Lasă fleacurile, zise doamna Swancourt.

— E vorba de un om care, folosind un sistem din ăsta, curios, de observaţie, ajunsese de pomină, fiindcă, vreme de doi ani şi mai bine, păcălise lumea, de ajunseseră toţi să creadă că ţinea ascuns, pe undeva, un barometru, că prea prezicea bine schimbările vremii, după răgetul măgarului şi după toanele nevesti-si.

Poate asta era istoria la care se gîndise, poate nu. Elfride rîse.

— Exact ! spuse doamna Swancourt. Şi, după cum ei au învăţat semnele naturii, eu am învăţat graiul surorii ei vitrege, artificiul. Minciuna din ochi, dispreţul din vîrful nasului, indignarea părului de pe ceafă, rîsul veşmintelor, cinismul paşilor şi feluritele emoţii ce se ascund în răsucirea bastonului, scoaterea pălăriei, ridicarea şi rotirea umbrelei, sînt, pentru mine, un soi de abecedar. Poftim, uită-te la tipul acela de mamă, care se poartă de parc-ar fi sora propriei sale fiice. O vezi ? Cea din trăsura de colo, continuă, ea, adresîndu-se Elfridei şi făcîndu-i semn printr-o simplă rotire a ochilor. Expresia preocupată, a fiinţei conştiente de rangul ei, care i se citeşte pe faţă ar face să moară de ruşine orice compatriot cu bun-simţ. Pot să jur că nici nu-ţi vine să crezi că oamenilor din lumea bună, care se dovedesc mult mai săraci cu duhul decît săracii, le lipseşte într-atît simţul elementar al măsurii.

— Cum adică ?

— Uite, pe chipul lor vezi scris limpede, ca pe un talisman : „Priviţi, vă rog, coroana de pe aripile trăsurii mele."

— Ei, haide, Charlotte, zise pastorul, pentru tine feţele oamenilor sînt tot atît de grăitoare ca plecăciunea lordului Burleigh pentru domnul Puff.

Elfride nu se putea împiedica să admire frumuseţea compatrioatelor ei, mai ales cînd se gîndea că ea şi cele cîteva fete pe care le cunoştea erau întotdeauna, la vremea aceea a anului, uşor bronzate sau însemnate în palmă de cîte o zgîrietură de la rugurile de mure.

— Ce flori şi frunze frumoase poartă la pălării ! exclamă ea.

— Da, răspunse doamna Swancourt. Unele sînt chiar mai grozave decît cele naturale. Ia te uită la trandafirul doamnei din spatele grilajului. Ce lujer elegant de viță a împletit pe tulpină — s-o fi gîndit că e mai arătos decît ghimpii — și cum cresc toate atît de firesc chiar deasupra urechii ! Am spus cresc, dinadins, fiindcă rozul petalelor și rozul obrajilor ei frumoși sînt, deopotrivă, o lucrare a naturii pentru cel ce le privește fără prea multă atenție.

— Dar laudă-le un pic, că merită ! spuse mărinimoasa Elfride.

— Ei, fie, o să le laud. Ia te uită la ducesa de...; cum se mai unduiește pe locul ei, cînd înainte, cînd îndărăt, profitînd de balansul landoului ca să privească în jur numai cînd capul îi e împins puțin în față, cu o mîndrie indiferentă care sfidează totul. Ia privește ce boticuri drăgălașe au fetele din familia de colo, n-ai crede că expresia asta, atît de reușită, a fost pregătită dinainte. Privește gestul sfios cu care-și țin pumnișorii încleștați pe umbrele, cu degetul mare ridicat atît de gingaș și lipit de tija de fildeș, cu o grație fără pereche ; atlazul umbrelei trebuie neapărat să se asorteze cu tenul chipului de dedesubt, pasă-mi-te întîmplător, și tocmai asta face totul atît de plăcut la vedere. Uită-te la cartea roșie de pe bancheta din față — semn al vastelor cunoștințe dobîndite de aceste domnișoare. O vezi pe femeia de pe partea cealaltă, aia cu o droaie de fete ? Zău, că-i de admirat ! Parcă nici nu visează că fiicele ei sînt urmărite de trecători. Iar fetele, care merită și ele toată admirația, își cufundă privirile în ochii bărbaților chipeși, cu aerul că nici nu știu la ce se uită — la ochi de bărbat, sau la frunzele copacilor. Uite, zăresc și elogii pentru tine. Dar eu glumesc, fetițo, cred că-ți dai seama.

— Pfu, pfu, vai de mine, ce arșiță ! exclamă domnul Swancourt, de parcă gîndurile lui zburaseră departe de tot ce se afla în jur. Mi s-a înfierbîntat așa de tare ceasul, că nici nu pot să pun mîna pe el să văd ce oră e, zău că da, și e o zăpușeală ca într-un fund de pălărie !

— Ia te uită ce ocheade îți aruncă bărbații, Elfride ! spuse doamna în vîrstă. Tare mă tem că o să mă estompezi de tot !

— Cum adică ?

— Uite-așa, cum estompează diamantul un opal, cînd sînt montate împreună în aceeași bijuterie.

— Da, am observat și eu că mă priveau niște doamne și niște domni, spuse Elfride fără prefăcătorie, încîntată că o remarcase lumea și pe ea.

— Draga mea, acum nu se mai spune „domni", zise mama ei vitregă, pe un ton cît se poate de serios, care se potrivea de minune urîțeniei chipului ei. Noi am renunțat să spunem așa ; am cedat cuvîntul ăsta micii burghezii, care cred că-l folosește încă pe la balurile meseriașilor și pe la ceaiurile de provincie. Aici s-a terminat cu el.

— Atunci, cum să spun ?

— Doamne și bărbați : așa, și numai așa !

Tocmai în clipa aceea se ivi, în șuvoiul de trăsuri ce se scurgeau din direcția opusă, un rădvan vopsit în cea mai mare parte în nuanța de indigo intens a cerului de miez de noapte, roțile și părțile laterale deosebindu-se de rest prin dungi delicate de ultramarin ; servitorii erau îmbrăcați în livrele albastru-închis cu dantelă argintie și pantaloni de culoarea neutră a roșului indian. Întregul echipaj forma un tot organic, ce se mișca în spatele unei perechi de murgi castrați care înaintau, fără prea mult zel, într-un trap executat cu multă eleganță, încreținu-și, din cînd în cînd, diferite porțiuni ale pielii străbătute de vinișoare, de parcă treaba la care fuseseră puși nu era de demnitatea lor.

Înăuntru ședea un domn care nu se distingea prin nimic, în afara aerului său de negustor ambulant cumsecade și ceva mai de soi. Lîngă el se afla o doamnă cu ochi spălăciți și ten de culoarea zerului, aparținînd genului de „femeie interesantă", adică genului bolnăvicios, plăcerea ei supremă fiind, după cîte se părea, să nu se bucure de nimic. Față în față cu această pereche stăteau două fetițe, care purtau pălării albe cu pene albastre.

Doamna o zări pe Elfride, zîmbi, dădu din cap și atinse umărul soțului ei, care se întoarse și primi gestul de recunoaștere al Elfridei, ridicîndu-și pălăria cu o mișcare plină de curtoazie. Apoi, cei doi copii întinseră brațele spre Elfride și izbucniră în chicoteli fericite.

— Cine e ?

— Ia te uită, lordul Luxellian ! El e, nu ? zise doamna Swancourt care, ca și pastorul, era așezată cu spatele spre ei.

— Da, răspunse Elfride. E singurul bărbat, din toți cîți am văzut pe aici, care-i mai chipeș ca tata.

— Mulțumesc, draga mea, spuse domnul Swancourt.

— Așa-i, numai că tatăl tău e mult mai în vîrstă. Cînd lordul Luxellian va mai îmbătrîni puțin, n-o să fie nici pe jumătate atît de arătos ca omul nostru.

— Îți mulțumesc și ție, draga mea, zise domnul Swancourt.

— Vedeți cît de mult țin la mine scumpele astea mici, exclamă Elfride continuînd să privească spre cealaltă trăsură. Ia uitați-vă, una din ele a și început să plîngă ca să mă duc la ea !

— Ei, tot vorbeam noi despre brățări, ia te uită la lady Luxellian, spuse doamna Swancourt în timp ce baroneasa ridica brațul ca s-o sprijine pe una din fetițe. Uite cum îi alunecă brățara ; e din cale-afară de mare. Nu-mi place deloc cînd rămîne un spațiu gol între brățară și încheietura mîinii. Mă întreb cum de pot avea femeile astea așa de puțin gust !

— Dar e vorba de altceva ! protestă Elfride. A slăbit și i s-a subțiat brațul, biata de ea, asta e ! Nici nu-ți închipui ce mult s-a schimbat de un an încoace !

Între timp trăsurile ajunseseră una în dreptul celeilalte și cele două familii schimbară saluturi mai calde. Trăsura familiei Luxellian traversă apoi aleea și trase sub platani, chiar în spatele trăsurii familiei Swancourt. Lordul Luxellian coborî și păși spre ei cu un rîs melodios.

Ăsta era, de fapt, farmecul lui. Lumea îl plăcea pentru vocea lui, uitînd că era lipsit de alte daruri. Pe domnul Swancourt îl știau toți după felul lui de a se purta, pe Stephen Smith după chip, iar pe lordul Luxellian după rîs.

Domnul Swancourt făcu cîteva observații amabile, referindu-se, între altele, și la căldura de afară.

— Așa e, spuse lordul Luxellian, azi după-amiază, trecînd pe lîngă o blănărie, am simțit că ni se face rău ; abia am așteptat să ne îndepărtăm ! Ha ! Ha ! Apoi, adresîndu-se Elfridei : Domnișoară Swancourt, mi se pare că nu ne-am mai văzut și n-am mai stat de vorbă de la publicarea operei dumitale literare. Nu știam că, într-un loc atît de pașnic ca Endelstow, era cineva care se apu-

case de scris, că altfel şi eu, şi ai mei am fi încercat să ne supraveghem mai mult. Swancourt, dumneata de ce nu mi-ai suflat o vorbă ?

Elfride se fîstîci, roşi, zîmbi, spuse că treaba asta nu merita atîta discuţie, şi aşa mai departe.

— Găsesc că cei de la *„Prezentul"* au fost cam nedrepţi cu dumneata ; da, da, aşa este. După părerea mea, e absurd să scrii o recenzie atît de complicată pe marginea unei mici fantezii ca *La curtea Regelui Artur.*

— Cum ? întrebă Elfride, făcînd ochii mari. Mi-au recenzat cartea în *„Prezentul"* ?

— A, da. Ce, n-ai văzut ? Bine, dar asta a fost acum patru-cinci luni !

— Nu, n-am văzut nimic. Vai, ce rău îmi pare ! Urît din partea editorilor mei ! Mi-au făgăduit să-mi trimită orice fel de notiţă apărută în legătură cu cartea mea.

— Ah, în cazul ăsta mă tem că ţi-am dat o veste neplăcută ; recenzia ţi-a fost tăinuită cu bună-ştiinţă, din politeţe. S-au gîndit, desigur, că n-ar fi servit la nimic să ţi-o trimită, aşa că n-au vrut să te necăjească degeaba.

— O, nu, aţi făcut foarte bine că mi-aţi spus. A fost, din partea lor, o amabilitate greşit înţeleasă. Dar, spuneţi-mi, recenzia îmi e foarte nefavorabilă ? întrebă ea, cu un tremur în glas.

— A, nu, nu chiar, deşi mi-e greu să-mi amintesc acum conţinutul ei exact. Era doar... doar tăioasă, înţelegi, lipsită de generozitate, aş putea spune. Dar, crede-mă, memoria nu-mi permite să spun nimic precis.

— Mergem imediat să luăm un exemplar de la redacţia revistei, nu-i aşa, tăticule ?

— Dacă ţii neapărat, draga mea, mergem, sau trimitem pe cineva. Dar nu azi, mai bine mîine.

— Şi acum, te rog să-mi faci un mic hatîr, Elfride, spuse lordul Luxellian cu multă căldură, avînd aerul că regreta c-o tulburase cu veştile lui. De fapt, am venit aici ca trimis special al micuţelor mele Polly şi Katty, ca să te rog să vii să stai puţin cu ele, în trăsura noastră. Eu vreau s-o iau pe jos spre Picadilly, aşa că soţia mea rămîne singură cu ele. Ştiu că sînt nişte copii cam răsfăţaţi, dar nu m-au lăsat pînă nu le-am promis că ai să vii...

Scara trăsurii fu coborîtă şi Elfride trecu în cupeul lordului Luxellian, trezind nemărginita încîntare a feti-

ţelor şi un blînd interes din partea unor persoane fără ocupaţie, cu piele roşcovană şi cu gîturi lungi, care urmăreau atente scena, cu bastoanele la gură, scoţînd, din cînd în cînd, din fundul gîtlejurilor, un gîlgîit de rîs ce li se răsfrîngea şi în ochi, gurile lor, însă, neparticipînd, în nici un fel, la această operaţie. Lordul Luxellian îi porunci vizitiului să pornească, apoi îşi ridică pălăria şi schiţă un zîmbet, dar, greşindu-şi ţinta, îl adresă unui individ cu totul străin, care dădu buimăcit din cap. Lordul Luxellian aruncă o privire prelungă spre Elfride.

Era o privire de admiraţie bărbătească, curată şi sinceră, tributul de o clipă pe care orice englez onest îl acordă frumuseţii, fără a se ruşina de ceea ce simte şi fără a abdica, în vreun fel, de la obligaţiile afective pe care le are ca soţ şi tată de familie. Apoi, lordul Luxellian îşi schimbă direcţia, înaintînd, cufundat în gînduri, spre capătul de sus al promenadei.

Domnul Swancourt coborîse, odată cu Elfride, ca să traverseze spre Row, pentru cîteva clipe, să schimbe o vorbă cu un prieten pe care-l zărise acolo, şi astfel soţia lui rămase singură în trăsură.

În timp ce acest scurt act era în curs de desfăşurare, printre spectatorii de pe promenadă se putea zări un bărbat cu o înfăţişare oarecum deosebită de a celorlalţi. Stînd ceva mai departe de învălmăşeala generală, în spatele şirului de scaune, rezemat de trunchiul unui copac, o privea pe Elfride, cîntărind-o cu un interes calm.

Trei lucruri în legătură cu această persoană, pe care ai fi putut uşor s-o treci cu vederea, dovedeau, pe loc, unui om cu experienţă, că nu făcea parte dintre clienţii obişnuiţi de pe Row. În primul rînd, cîteva cute, destul de vizibile, pe vesta fracului, care arătau că nu-şi ocărîse îndeajuns croitorul pentru a-l convinge pe respectivul furnizor să lucreze cu rîvna cuvenită în vederea obţinerii unui rezultat ireproşabil. În al doilea rînd, umbrela, cam ponosită, fapt care se datora obiceiului stăpînului ei de a se sprijini pe ea cu toată greutatea şi de a o folosi ca pe un baston oarecare, în loc să puncteze doar pămîntul cu vîrful ei, sub forma unei atingeri cît se poate de uşoare, aşa cum o cere rînduiala de pe Row. Al treilea, şi cel mai însemnat lucru era că, dacă te uitai la chipul lui, nu te puteai împiedica să gîndeşti că, în faţa ochilor tăi, se afla o minte desăvîrşită şi nu un înveliş desăvîrşit,

et proetera nihil [1], ceea ce reprezintă, de fapt, caracteristica promenadei Row.

Dacă doamna Swancourt n-ar fi rămas singură în trăsură, sub copac, acest om n-ar fi ieşit din izolarea şi singurătatea lui. Dar văzînd-o singură, se urni din loc, se aplecă, trecu pe sub grilaj şi se opri lîngă uşa trăsurii.

Doamna Swancourt îl scrută cu privirea cîteva secunde, după care îi întinse mîna, rîzînd.

— Ia te uită, Henry Knight ! El în persoană ! Vărul meu, de-al doilea, de-al treilea, de-al patrulea, nici eu nu mai ştiu de-al cîtelea ! În orice caz, ruda mea !

— Da, unul din puţinii care ţi-au mai rămas şi care n-au fost încă dezmoşteniţi. Din locul de unde te priveam, nici eu n-aş fi putut să jur că eşti dumneata.

— Nu te-am mai văzut de cînd ai plecat la Oxford, prima oară. Ca să vezi cum trece vremea ! Îmi închipui c-ai auzit de căsătoria mea.

Şi de-aici se iscă o discuţie privitoare la chestiuni de familie, precum naşteri, decesuri şi înrudiri, pe care nu e necesar s-o reproducem în amănunt. La un moment dat, Knight întrebă :

— Deci, domnişoara care a trecut în cealaltă trăsură este fiica dumitale vitregă.

— Da, şi o cheamă Elfride. Trebuie să-ţi fac cunoştinţă cu ea.

— Şi cine era doamna din trăsura în care a urcat Elfride, doamna aceea cu trăsături serbede şi apoase, care arăta ca propria ei imagine reflectată într-un lac ?

— Lady Luxellian. E tare şubredă, aşa spune Elfride. Soţul meu e înrudit de departe cu ei. Dar nu sînt prea legaţi, din pricina... Ei, în orice caz, Henry, sper c-o să vii pe la noi. Stăm în Chevron Square, numărul 24. Vino săptămîna asta. Nu mai rămînem în oraş decît o săptămînă, două.

— Ia să vedem... Mîine trebuie să dau o fugă la Oxford, unde rămîn cîteva zile. Aşa că mă tem că voi fi nevoit să renunţ la plăcerea de a vă vedea la Londra, anul acesta.

— Atunci vino la Endelstow. Nu vrei să ne însoţeşti la întoarcere ?

[1] Şi afară de aceasta, nimic (lat.).

— Mă tem că, dac-ar fi să vin pînă-n august, aș fi nevoit să plec după o zi-două. Mi-ar face plăcere să petrecem cîtva timp împreună, la începutul lunii august. Atunci aș putea să stau mai mult. Intenția mea era să-mi petrec toată vacanța undeva, în vest.

— Perfect ! Atunci, nu uita, rămînem înțeleși. Nu vrei să mai aștepți puțin, să faci cunoștință cu domnul Swancourt ? N-o să întîrzie mult, vreo zece minute.

— Nu. Te rog să mă scuzi. Astă-seară trebuie să mai trec și pe la birou înainte de a mă întoarce acasă. Acum ar fi trebuit să fiu acolo. În momentul de față am de rezolvat o groază de treburi care nu suferă amînare. Scuză-mă, te rog, față de domnul Swancourt. La revedere.

— Și anunță-ne ziua sosirii cît mai curînd posibil.

— Sigur că da.

XV

„Un glas rătăcitor"

DEȘI NU POȚI ALUNGA DURERILE adevărate și adînci descărcîndu-ți sufletul în fața cuiva, metoda destăinuirilor poate servi drept paleativ cînd e vorba de o supărare oarecare. Una din acestea poate fi și o jignire neașteptată, acel soi de neplăcere care scade, cum scade apa unui rîu pe măsură ce înaintează, lărgindu-și albia.

În seara zilei care urmă întîlnirii din parc, Elfride și doamna Swancourt stăteau de vorbă în salon. Căutau, tocmai, un asemenea leac la un asemenea necaz.

Elfride primise o scrisoare afectuoasă din partea lui Stephen Smith, expediată din Bombay și trimisă aici de la Endelstow. Dar, de vreme ce nu la asta intenționăm să ne referim acum, nu are rost să intrăm în amănunte privind conținutul scrisorii ; ne vom mulțumi, doar, să constatăm că, arătînd o încredere pripită, dar explicabilă, în vremurile ce aveau să vină, i se adresa Elfridei, plin de optimism, numind-o viitoarea lui soție.

Nu cred că poate exista probă empirică mai evidentă și mai grăitoare a temperamentului unui bărbat, fie el sangvin sau apatic, decît graba cu care acesta folosește

cuvîntul „soție" în corespondența cu logodnica lui mult iubită.

Elfride luase epistola în odaia ei, citise puțin din ea, și păstrase restul pentru a doua zi, căci ar fi fost o nechibzuință să consume toată plăcerea deodată. Totuși, nu putu să reziste dorinței de a se mai delecta cu o bucățică, așa că scrisoarea fu scoasă iar la lumină și Elfride, tot învinuindu-se singură de lăcomie, o înghiți pînă la ultimul rînd. Apoi, mai răsfoi epistola o dată și o vîrî în buzunar.

Dar asta ce mai era ? Un ziar adresat ei pe care, în graba de a deschide scrisoarea, nici nu-l băgase de seamă. Era acel număr vechi din *„Prezentul"*, conținînd articolul în legătură cu cartea ei, expediat la cerere.

Elfride îl citise de la un cap la altul, dintr-o răsuflare, se crispase toată și pornise, cu ziarul în mînă, spre salonul doamnei Swancourt, să-și uite suferința sau măcar să și-o aline un pic, apelînd la judecata sănătoasă a mamei sale vitrege.

Acum fata privea neconsolată pe fereastră.

— Nu te necăji, fetița mea, spuse doamna Swancourt după o cercetare amănunțită a cazului ce-i fusese supus atenției. Mie nu mi se pare că recenzia asta e, în definitiv, chiar așa de cumplită. Și, în afară de asta, între timp, lumea a și uitat de ea. Sînt convinsă că e un început destul de bun pentru o carte. Uite, ascultă aici, sună mai bine dac-o citești cu glas tare, decît dacă stai s-o piguleşti așa, pe tăcute. *„La curtea Regelui Artur. Romanul unei iubiri din Lyonnesse, de Ernest Field. Însufleţiţi de speranţa evadării de o clipă din repetarea monotonă a unor amănunte obositoare ale peisajului social modern, din analiza unor personaje neinteresante sau din desfășurarea nefirească a unui conflict sentimental, am luat acest volum în mînă cu un sentiment de plăcere. Eram dispuși să ne lăsăm ademeniți de gîndul că e posibil să se ivească o schimbare, că se poate întîmpla ceva nou cu paznicii de turnuri, cu armurile din zale și plăci de metal, cu fețele adînc brăzdate de cicatrici, cu gingașele fecioare deghizate-n paji, cu care n-am mai avut de mult de-a face.* Ei, după părerea mea, ăsta-i un început foarte bun, și poți fi mîndră că ai reușit să scoți asta de la un om care n-a dat ochii cu tine în viața lui.

— Ah, da, șopti Elfride, copleșită de jale. Dar, ia vezi ce zice mai departe.

— Ei, partea care urmează e cam răutăcioasă, trebuie să recunosc, spuse doamna Swancourt şi citi mai departe. *În loc de asta, constatăm c-am încăput pe mîna unei domnişoare care nu pare să fi atins vîrsta discernămîntului, dacă e să judecăm după trucul stupid la care a găsit de cuviinţă să recurgă pe copertă, cu intenţia de a-şi ascunde sexul...*

— Eu nu sînt „stupidă"! strigă Elfride indignată. Să-mi fi zis oricum, dar nu aşa.

— Bineînţeles că nu eşti. Va să zică: *...pe mîna unei domnişoare care a închinat capitolele cărţii ei unor imposibile turniruri, turnuri şi escapade, ce par copii serbede ale unor scene asemănătoare din povestirile domnului G. P. R. James, sau imită cele mai nefireşti fragmente din* Ivanhoe. *Momeala este atît de vădit artificială, încît pînă şi un găgăuţă dispus să înghită orice îşi ia picioarele la spinare.*" Draga mea, să ştii că n-ai prea multe motive să te plîngi. Te-ai dovedit destul de deşteaptă ca să-l faci să se gîndească la sir Walter Scott, şi asta-i mare lucru.

— Ah, da. Deşi eu nu mă pricep să scriu un roman, sînt în stare să-i amintesc de cei ce se pricep!

Elfride ar fi vrut să zvîrle aceste cuvinte, cu sarcasm, în faţa duşmanului ei nevăzut dar, cum nu avea mai multă energie şi sarcasm decît un porumbel sălbatic, vorbele se desprinseră ca o şoaptă drăgălaşă de pe buzele rotunjite a bosumflare.

— Sigur că da, şi asta înseamnă ceva! Cartea ta e destul de bună ca să fie proastă în sensul strict literar, dar nu ocupă un loc jalnic şi stingher ca acele producţii atît de slabe, încît nici nu merită să fie atacate. *Pentru ca interesul faţă de romanul istoric şi de dragoste să mai poată avea, în zilele noastre, şansa de a supravieţui, este neapărat necesar ca cititorul să-şi afle călăuza într-un scriitor înzestrat, aparţinînd genului respectiv, acum aproape dispărut, care, pe lîngă înclinaţia spre cercetarea epocilor trecute şi credinţa în frumuseţea vremurilor medievale, să posede acea facultate inventivă în care delicateţea sentimentului este depăşită de capacitatea de a îmbina o intrigă tumultuoasă cu o imagine convingătoare a patimilor omeneşti esenţiale.* Ei, această efuziune atît de întortocheată n-are nici o legătură cu tine, Elfride, e doar ceva pus acolo, aşa, de umplutură. Ei, ia să vedem unde

mai pomenește iar de tine. Uite, abia la sfîrșit de tot. Aici își încheie, în sfîrșit, socotelile cu tine : *„Dar să ne întoarcem la mica lucrare care ne-a inspirat textul articolului de față. Sîntem departe de a nega, întru totul, darurile autoarei. Ea are o anume adaptabilitate, ce-i îngăduie să folosească în mod eficient stilul de povestire care-i este caracteristic — un fel de murmurare gingașă a unor nimicuri sentimentale, darul specific celor care-și găsesc hrana de fiece zi în caldele raporturi umane ale unor vremuri tihnite. Din această cauză, cînd tratează problemele vieții domestice, cînd acele caracteristici naturale, care-i fac pe oameni reali, sînt scoase la iveală, fără folosirea unor anacronisme prea bătătoare la ochi, autoarea găsește, uneori, tonul potrivit și, în general, ne considerăm îndreptățiți să declarăm că această carte suportă lectura, datorită acelor pasaje care nu au absolut nimic de-a face cu subiectul povestirii.“*

— Ei, am impresia că vorbele astea sînt spuse cam în bătaie de joc. Dar scoate-ți toate astea din cap, draga mea. Uite, s-a făcut șapte. Și doamna Swancourt sună slujnica.

Atacul stimulează mai mult decît armonia. Scrisoarea lui Stephen nu însemna decît împăcare cu ființa ei ; recenzia reprezenta exact contrariul. Și, un străin fără nume și contur, fără vîrstă și chip, care nu exista decît sub forma unei voci puternice, este în mod firesc, o noutate plină de interes pentru doamna căreia catadicsește să i se adreseze. În seara aceea, la culcare, inima Elfridei era alături de autorul scrisorii, gîndul ei, însă, zbura spre autorul articolului.

XVI

„Și-nchipuirea născocește așa cum știe ea“

ÎNTR-O ZI, CAM LA TREI SĂPTĂMÎNI după asta, soții Swancourt și Elfride stăteau tihniți în salonul de la Crags, reședința doamnei Swancourt de la Endelstow, tăifăsuind și trecînd în revistă cele vreo două luni petrecute la oraș, destul de plicticoase, firește,

pentru niște oameni care-și numărau cunoștințele lor de acolo, pe degete.

Un singur sezon petrecut la Londra, în compania mamei sale vitrege, femeie cu experiență, sporise într-atît puterea de înțelegere a Elfridei, încît dragostea pe care i-o arătase, cîndva, Stephen părea searbădă și fără vlagă, și se pierduse, parcă, undeva, în urmă, într-un trecut copilăros. Dacă experiențele noastre sufletești ar lua chip în fața ochilor noștri și ne-am contempla propriul progres, punctul de la care am pornit ne-ar apărea ca ceva foarte neînsemnat.

Elfride stătea pe un scaun scund, privindu-și romanul de dragoste cu un trist interes : îl luase în mînă pentru prima oară de cînd aflase părerea revistei *„Prezentul"*.

— Tot te mai gîndești la cronicarul tău, Elfride ?

— Nu la el, ca persoană. Mă gîndesc la părerea lui. Adevărul e că, răsfoind volumul acum, după ce a trecut atîta timp, mi se pare că judecata lui a fost, în unele privințe, destul de dreaptă.

— Ah, nu, nu ! Acum ce vrei să faci, să dai bir cu fugiții ? Adică tocmai autoarea să treacă de partea dușmanului ! Cum să lupte oamenii lui Monmouth [1] cînd Monmouth însuși își ia picioarele la spinare ?

— A, nu, nu-i vorba de asta. Dar, cred că, în unele privințe are dreptate, deși, în altele, greșește. Și, tocmai pentru că îl socotesc demn de respect, regret și mai mult că se înșală în privința motivelor care m-au călăuzit uneori. E mai neplăcut să fii neînțeles decît să fii denaturat ; și el nu mă înțelege. Nu pot să fiu liniștită, atîta timp cît cineva se duce la culcare, seară de seară, atribuindu-mi intenții pe care nu le-am avut niciodată.

— Bine, dar el nu știe nici măcar cum te cheamă, nu știe nimic despre tine. Și, fii sigură că a și uitat de existența acestei cărți.

— Eu, unul, țin neapărat să fie pus la punct în anumite chestiuni, spuse pastorul care, pînă atunci, nu scosese o vorbă. Vedeți, criticii scriu și tot scriu, și nimeni nu-i corectează, nimeni nu le spune nimic și, tocmai de-asta, nu fac nici un progres.

— Tăticule, spuse Elfride înviorată, scrie-i dumneata !

[1] James Scott, duce de Monmouth (1649—1685) fiul lui Carol al II-lea.

— Dacă-i vorba pe-așa, mai bine-i scriu decît să dau ochii cu el, spuse domnul Swancourt.

— Haide, tăticule ! Și spune-i că tînăra persoană care-a scris cartea nu și-a luat un pseudonim bărbătesc din deșertăciune ori din îngîmfare, ci fiindcă se temea că lumea ar fi considerat o obrăznicie să și-o publice sub numele ei, și că n-a născocit povestea asta pentru unul ca el, ci cu gîndul să facă istoria mai atrăgătoare pentru tineret care, în felul ăsta, ar putea prinde gust să afle ce se petrecea în țara lui cu sute de ani în urmă și s-ar putea simți atras de o cercetare mai aprofundată a subiectului. Ah, sînt atîtea de lămurit ! Bine-ar fi să pot să-i scriu chiar eu !

— Uite, Elfie, îți spun eu ce facem, zise domnul Swancourt, pe care ideea de a critica pe critic îl umplea de veselie. Tu înșiri limpede pe hîrtie punctele în care se înșală, eu copiez cu scrisul meu și îi trimit misiva ca din partea mea.

— Așa ! Și chiar acum ! exclamă Elfride, sărind în sus. Cînd vrei s-o expediezi, tăticule ?

— Ei, să zicem, într-o zi-două, răspunse el.

Spunînd asta, pastorul făcu o pauză și căscă ușor ; și, cum se întîmplă cu persoanele mai în vîrstă, acum, că trebuia să treacă la fapte, entuziasmul pentru această acțiune începu să-i scadă.

— Dar, dacă stăm să ne gîndim, nu prea merită osteneala, zise el.

— Ah, tăticule ! făcu Elfride, profund dezamăgită. N-ai zis chiar dumneata că vrei ? Acum de ce te răzgîndești ? Să știi că nu-i frumos ce faci !

— Dar cum o s-o trimitem, dacă nici măcar nu știm cui ?

— Dacă vreți, într-adevăr, să trimiteți o asemenea scrisoare, treaba-i cît se poate de simplă, spuse doamna Swancourt, venind în ajutorul fiicei sale vitrege. Dacă scrii pe plic *Cronicarului cărții* La curtea regelui Artur, *prin bunăvoința redactorului șef al revistei* „Prezentul", o s-ajungă la el.

— Da, cred c-ajunge.

— Și, de ce nu-i răspunzi chiar tu, Elfride ? o întrebă doamna Swancourt.

— Da, bine zici ! zise ea cu şovăială. I-aş trimite un răspuns anonim ; în felul ăsta m-aş purta şi eu cu el aşa cum s-a purtat şi el cu mine.

— N-ar avea nici un rost.

— Bine, dar nu-mi convine să afle numele meu adevărat. Ce-ar fi să iscălesc doar cu iniţialele ? Cu cît se află mai puţin despre tine, cu atît faci impresie mai bună.

— Da, asta ar fi o idee.

Elfride se puse pe loc la treabă. Dorinţa care-o stăpînise în ultimele două săptămîni părea pe cale de a se împlini. Ca orice om sensibil care duce o viaţă izolată, se lăsase urmărită fără încetare de un singur gînd, ajungînd să creadă că ocupa sau ocupase un loc imens în mintea criticului cu puteri oculte. Zi şi noapte se chinuise să ghicească ce impresie îşi făcuse despre ea ca femeie şi nu ca autor ; dacă o dispreţuia într-adevăr, dacă avea despre ea o părere mai bună sau mai proastă decît despre tinerele femei obişnuite, care nu se azvîrleau în focul criticii. Acum va avea satisfacţia de a-i spune, cel puţin, care fusese adevărata ei intenţie cînd îi tăiase calea şi-l plictisise atîta cu opera ei ; şi poate asta îl va ajuta s-o dispreţuiască mai puţin.

Peste patru zile, din tolba poştaşului se ivi un plic adresat de o mînă străină domnişoarei Swancourt.

— Ah ! strigă Elfride, simţind cum i se opreşte inima în piept. S-ar putea să fie de la acel domn, care ţine să mă pună la punct pentru impertinenţa mea. Şi, ia te uită, mai e una cu acelaşi scris pentru doamna Swancourt. N-avea curajul s-o deschidă pe a ei. Dar, de fapt, de unde să-mi ştie numele ? Nu ! E altcineva !

— Prostii ! i-o tăie scurt tatăl ei. Ai iscălit cu iniţialele şi putea să-ţi afle numele întreg din cartea de adrese. Măcar că nu văd de ce trebuia să-şi bată capul s-o răsfoiască. Poate fiindcă l-ai scos din fire ! Se vede că i-ai scris mai aspru decît se cuvine într-o discuţie literară obişnuită.

Această clauză oportună fu introdusă cu scopul de a se putea dovedi dreptatea pastorului, oricare ar fi fost evoluţia lucrurilor.

— Ei, haide ! zise Elfride, rupînd înfrigurată sigiliul.

— Asta-i bună ! exclamă şi doamna Swancourt, ridicînd privirea de pe scrisoarea ei. Cristopher, cînd ţi-am vorbit de întîlnirea mea cu ruda aceea îndepărtată, Henry

Knight, am uitat să-ţi spun că l-am poftit să vină să stea, aici, la noi, cît poate de mult. Uite, îmi scrie că poate veni oricînd în luna august.

— Scrie-i să vină la întîi, îi zise pastorul, la întîmplare.

Doamna Swancourt citi mai departe.

— Doamne Dumnezeule, şi asta nu-i tot ! El e, de fapt, persoana care-a recenzat cartea Elfridei ! Vai de mine, ce caraghioslîc ! Habar n-aveam că recenzează romane sau că are vreo legătură cu *„Prezentul“ !* El e avocat, şi-mi închipuiam că scrie doar la reviste trimestriale. Ah, Elfride, în ce încurcătură ne-ai băgat ! Ţie ce-ţi scrie ?

Elfride pusese scrisoarea jos, roşie de supărare.

— Nu ştiu. Cînd mă gîndesc că-mi ştie numele, că ştie totul despre mine ! Ei, nimic deosebit, ascultaţi :

„Stimată Doamnă,

Deşi regret că observaţiile mele v-au părut aspre, este o plăcere pentru mine să descopăr că v-au inspirat un răspuns atît de ingenios argumentat. Din păcate, a trecut atîta timp de cînd am scris recenzia, încît memoria nu m-ajută îndeajuns pentru a spune măcar o vorbă în apărarea mea, presupunînd că mai era ceva de spus, lucru de care mă îndoiesc. Veţi afla dintr-o scrisoare pe care am trimis-o doamnei Swancourt că nu sîntem atît de străini unul de celălalt cum am crezut. Poate voi avea plăcerea să vă întîlnesc, în curînd, şi atunci orice argument veţi dori să-mi daţi, va fi întîmpinat cu toată atenţia cuvenită.“

— E cam sarcastic, da, e clar că e.

— Da' de unde, Elfride !

— Şi, de fapt, observaţiile lui nu mi-au părut aspre, în orice caz eu n-am spus aşa ceva.

— El se aşteaptă să fii furioasă foc, rîse în barbă domnul Swancourt.

— Şi-o să vină aici, şi-o să mă vadă, şi-o să găsească autoarea tot atît de jalnică în vorbe pe cît a fost de obraznică în purtări. Bine era să nu-i fi scris nici un cuvînt.

— Ei, lasă, nu-ţi face griji, spuse doamna Swancourt rîzînd şi ea pe înfundate. O să fie o întîlnire foarte caraghioasă, iar eu şi tatăl tău o să avem prilejul să asistăm

la o scenă grozavă. Ce idee să ne războim cu Henry Knight atîta vreme ! Ah, nu pot să-mi revin !

Pastorul își aminti imediat că numele aparținea aceluia despre care știa că fusese preceptorul și prietenul lui Stephen Smith ; dar, cum asta nu-l privea de fel, nu suflă o vorbă, ferindu-se, ca și pînă atunci, să pomenească de ceva ce ar fi putut trezi amintirea penibilei greșeli de care se învinuia în legătură cu obîrșia și situația socială a bietului Stephen. Bineînțeles că Elfride făcuse în sinea ei aceeași asociație, și asta adăugă vechii țesături încîlcite noi fire, despre care mama ei vitregă nu avea nici o idee.

În împrejurările de acum, identificarea lui Knight nu avu darul de a mări puterea de atracție a acestuia, deși cu un an în urmă, Elfride ar fi ținut să-l cunoască, doar pentru ceea ce însemna el în calitate de prieten al lui Stephen. Din fericire pentru Knight, un asemenea motiv de bună primire începuse să-i pară Elfridei stînjenitor acum, cînd interesul trezit de oaspete prin propria lui persoană, îl făcea, oricum, de prisos.

Această coincidență, împreună cu celelalte amănunte legate de Knight, concentrase toate gîndurile Elfridei asupra persoanei viitorului oaspete. Ca întotdeauna cînd se afla într-o dilemă, Elfride ieși să se plimbe de una singură printre tufișurile de laur ; ajungînd la locul plimbării se opri și, despicînd o frunză, fără s-o rupă de pe tulpină, rechemă amintirea elogiilor atît de des rostite de Stephen la adresa prietenului său și regretă că nu le ascultase cu mai multă atenție. Apoi, tot trăgînd de frunză, roși la gîndul umilinței care-o va copleși cînd se vor întîlni și-i va fi dat s-audă ce gîndea el despre gestul ei îndrăzneț de a-i fi scris, căci ce altceva fusese asta decît îndrăzneală ?

Începu, apoi, să se întrebe cum putea să arate acest om : înalt sau scund, brun sau blond, vesel sau ursuz ? Ar fi întrebat-o pe doamna Swancourt, dacă nu s-ar fi temut că risca să i se răspundă cu vreo glumă la adresa ei. În cele din urmă, Elfride oftă :

— Ah, ce pacoste mai e și cronicarul ăsta pe capul meu ! și se întoarse în direcția unde-și închipuia că se află India, șoptind : Ah, bărbățelul meu, ce faci tu, oare, acum ? Ia să văd, unde ești... spre miază-zi, spre răsărit, unde ? În spatele dealului de colo, departe, tare departe !

XVII

„Salutul ei de bun venit, rostit cu șovăială"

— IA TE UITĂ! ĂSTA-I HENRY Knight, zău că-i el! exclamă doamna Swancourt, într-una din zile.

Priveau din unghiul proeminent al unei împrejurimi necultivate, nu departe de Crags, ce stătea aproape suspendată deasupra văii pe care v-am descris-o ca urcînd dinspre mare și dinspre micul port de la Castle Boterel. Coama de deal pe care se aflau aducea, de departe, a chip de om, iar grozama ce-o acoperea arăta ca o barbă. Pentru ca oamenii de pe cîmpul acela să nu alunece pe rîpa bolovănoasă, se ridicase, la marginea ei, un gard de nuiele, care făcea acum acest serviciu Elfridei și mamei sale.

Cățărîndu-se pe gard și întinzîndu-și gîtul deasupra mării de grozamă, Elfride zări omul cu pricina. Mergea, în pas domol, pe potecuța năpădită de iarbă, din vale, de-a lungul rîului, cu un sac proptit de șoldul stîng, un baston gros în mînă și o pălărie de soare din olandă cafenie pe cap. Sacul era vechi și ponosit, partea din afară fiind lustruită, crăpată și cojită.

Ajuns la Castle Boterel, după ce urcase șirul de dealuri într-un omnibuz hodorogit, Knight preferă să facă pe jos cele două mile de drum, care-i mai rămăseseră, lăsînd bagajul în urmă.

În spatele lui venea, bălăbănindu-se, un băiat pe care Knight îl întrebase, în treacăt, care era drumul spre Endelstow; și, conform binecunoscutei legi a fizicii privind gravitația corpurilor ușoare în jurul celor grele, băiatul acesta se ținuse scai de Knight, urmîndu-l cu pași mărunți, ca un cățel, fluierînd în timp ce mergea, cu ochii țintă la ghetele lui Knight, care se ridicau și coborau fără răgaz. Cînd ghetele ajunseră în dreptul locului unde doamna și domnișoara Swancourt stăteau la pîndă, Knight se opri și se roti pe călcîie.

— Uite, băiete, spuse el.

Băiatul holbă ochii, căscă gura și nu zise nimic.

— Ai șase penny de la mine, dar pîn-ajung sus, pe deal, să nu cumva să te prind că te apropii de mine mai mult de douăzeci de iarzi !

Băiatul care, pare-se, nici nu-și dăduse seama că stătuse cu ochii țintă la călcîiele lui Knight, luă automat cei șase penny, și Knight își continuă drumul, pierdut în gînduri.

„Are o voce plăcută, gîndi Elfride. Dar ce fire ciudată !"

— Ei, pînă suie el coasta, noi trebuie să fim acasă, spuse în șoaptă doamna Swancourt.

O luară pieziș, pe o scurtătură, săriră un pîrleaz, intrară pe pajiște printr-o portiță lăturalnică și merseră tot așa, ferit, pînă ajunseră în casă.

Domnul Swancourt plecase în sat cu dascălul. Elfride era prea tulburată ca să aștepte sosirea oaspetelui în salon, cu doamna Swancourt. În clipa cînd doamna mai vîrstnică intră în casă, Elfride se opri printre răzoarele cu flori, prefăcîndu-se că admiră un soi nou de geranium purpuriu.

„În definitiv, n-am nimic de cîștigat din asta", își spuse ea ; așa că, după cîteva minute, intră în casă, plină de îndrăzneală, pe ușa laterală de sticlă. Traversă coridorul și pătrunse în salon. Acolo nu era nimeni.

O ușă-fereastră din colțul încăperii dădea direct într-o seră de formă octogonală care înconjura un capăt al clădirii. Din seră răzbăteau vocile unor persoane care stăteau de vorbă : Doamna Swancourt și străinul.

Se așteptase să-l audă spunînd vorbe de spirit. Spre mirarea ei, el punea întrebări, pe un ton de elev, în legătură cu florile și arbuștii despre care ea știa tot ce se poate ști. Cînd, după cîteva minute, el vorbi ceva mai mult, Elfridei i se păru că distinge ceva aspru și categoric în expresia frazelor lui, ca și cum, spre deosebire de frazele ei sau ale lui Stephen, nu fuseseră alcătuite atunci, pe loc, ci erau scoase dintr-un stoc de fraze gata făcute. Acum cei doi se apropiau de ușa-fereastră ca să intre iar în salon.

— Asta e un soi de culoarea cărnii, spuse doamna Swancourt. Dar oleandrii, deși sînt niște arbuști atît de mari, pot fi vătămați ușor, încît aproape nu știi cum să le mai tai crenguțele, parc-ar fi niște uriași cu sensibilități de domnișoară. A, uite-o pe Elfride !

Elfride părea la fel de vinovată și de abătută ca lady Teazle la căderea cortinei. Doamna Swancourt făcu prezentările jumătate în glumă, jumătate serios, după care Knight se apropie de tînăra domnișoară.

Zîmbetele convenționale de politețe și de ospitalitate se stinseră de pe fața Elfridei, înăbușite de porniri complexe și, ca și cum nu era și așa destul de stînjenită, doamna Swancourt îi lăsă imediat singuri, plecînd în căutarea soțului ei. Și, totuși, domnul Knight nu părea, cîtuși de puțin, încurcat. Spuse, liniștit și firesc :

— Așadar, domnișoară Swancourt, în sfîrșit, ne-am cunoscut. La Londra mi-ai scăpat... din cauza unei întîrzieri de cîteva minute.

— Da. Am auzit că te-ai întîlnit cu doamna Swancourt.

— Și acum criticul și scriitorul stau față în față, spuse el cu nepăsare.

— Da, deși lucrurile se schimbă, oarecum, de vreme ce dumneata ești rudă cu doamna Swancourt. Ce ciudat mi se pare că erai rudă cu noi și nu știam nimic ; Elfride începuse să prindă curaj și acum îl privea pe Knight drept în față. Țineam doar să afli adevăratul scop pe care l-am urmărit cînd am scris cartea asta, țineam foarte mult să-l afli...

— Înțeleg perfect dorința dumitale și am fost mulțumit că observațiile mele au avut ecou. Mă tem că asta se întîmplă foarte rar.

Elfride se făcu iar mică. Uită-te la el cum nu lasă deloc din preț, de parcă n-ar ști că prietenia și politețea îți cer să mai renunți puțin la părerile tale !

— M-ai făcut să mă simt tare prost și m-ai întristat grozav cu ceea ce-ai scris, șopti ea, renunțînd brusc la aerul cochet pe care se cade să-l adopți față de o nouă cunoștință și vorbindu-i ca un copil bosumflat unui profesor aspru.

— Bine, dar ăsta e rostul criticii cinstite în asemenea cazuri. Nu să creeze întristări fără rost, ci „să întristeze cu folos, fără să ai din parte-i nici un neajuns“ — ; așa scria odată, pare-mi-se, un condei viguros. Ai de gînd să mai scrii un roman ?

— Să mai scriu un roman ? exclamă ea. Ca să mai provoc o acuzare „țintuită cu vorbe din *Scriptură*“, ca aceea pe care mi-ai adus-o dumneata acum, domnule Knight ?

— Poate reușești ceva mai bun data viitoare, spuse el calm. Sînt convins că așa o să se întîmple. Dar te-aș sfătui să te oprești mai mult asupra scenelor domestice.

— Mulțumesc. Nu-mi mai trebuie !

— În definitiv, poate că ai dreptate. Faptul că o domnișoară s-a apucat de scris nu e cel mai bun lucru pe care-l poți auzi despre ea.

— Și, care-i cel mai bun ?

— Prefer să nu-ți spun.

— Dumneata știi ? Atunci spune-mi și mie, te rog.

— Ei, zise Knight, cu aerul că se pregătea să spună altceva decît ceea ce gîndea, să auzi, de pildă, că s-a măritat.

Elfride șovăi.

— Și, după ce s-a măritat ? îl întrebă ea, în cele din urmă, mai mult ca să abată discuția de la persoana e

— După aceea să nu mai auzi nimic despre ea. Asta-i la fel ca vorba aceea, a lui Smeaton, despre farul lui : adevărata și singura menire a farului, cînd noutatea inaugurării s-a risipit, e să nu se mai întîmple nimic care s-aducă vorba despre el.

— Da, înțeleg, spuse Elfride încet, căzînd pe gînduri. Dar, bineînțeles că, în cazul unui bărbat, lucrurile stau cu totul altfel. Dumneata de ce nu scrii romane, domnule Knight ?

— Fiindcă nu sînt în stare să scriu un roman care să trezească interes.

— De ce ?

— Din mai multe motive. În primul rînd, ca să scrii un roman de succes e necesar să ocolești, cu multă grijă, adevăratele tale păreri.

— E neapărat necesar ? Ei, de fapt, cred că, dacă perseverezi, poți învăța să faci și treaba asta, spuse Elfride pe tonul ex-catedra care-i șade bine unuia ce vorbește dintr-o adevărată experiență dobîndită în această artă. Cu siguranță că ți-ai face un nume, urmă ea.

— În ziua de azi sînt așa de mulți cei ce-și fac un nume, încît atragi mai mult atenția dacă rămîi în umbră.

— Spune-mi, dar fără glumă, nu mă refer acum la subiect, de ce nu scrii un volum în loc de articole disparate ? stărui ea.

— Dacă-ți face plăcere să m-auzi vorbind despre mine, am să-ți răspund, fără glumă, zise Knight, tot atît de

amuzat de acest şir de întrebări puse de tînăra lui prietenă, cît îi era de plăcut s-o privească. După cum îţi spuneam, nu simt această dorinţă. Şi, dac-aş simţi-o, mi-e cu neputinţă, în momentul de faţă, să mă concentrez îndeajuns. Fiecăruia i-a fost hărăzit un ulcior de putere din care să soarbă cît poate mai mult. Şi, în cazul cînd această putere s-a scurs, săptămînă după săptămînă, pătrar după pătrar, aşa cum s-a scurs puterea mea de vreo zece ani încoace, n-a mai rămas destulă, dincolo de zăgazul morii, ca la un moment dat să genereze forţa pe care o carte, despre orice subiect, o reclamă. Şi, apoi, mai e vorba şi de încrederea în forţele proprii şi de puterea de a aştepta. Cînd te-ai obişnuit cu rezultatele imediate, tocmai aceste rezultate subminează încrederea fermă într-o operă viitoare.

— Da, pricep. Şi-atunci te-ai hotărît să scrii pe bucăţele ?

— Da, dar nu în sensul în care crezi dumneata, adică a te hotărî asupra uneia din întregul şir de profesii, din toate profesiile posibile. Am acţionat constrîns de întîmplare. Şi, n-aş putea spune că am ceva împotriva întîmplării.

— Şi, cum se face că nu ai nimic de obiectat, vreau să spun, cum de priveşti lucrurile cu atîta calm ?

Elfride se speria singură de indiscreţia ei, dar curiozitatea nestăpînită de a afla cine era domnul Knight, literatul, cu adevărat, o făcea să continue.

Bineînţeles că Knight nu avea nimic împotrivă să vorbească deschis cu ea. Exemple ale acestei însuşiri a bărbaţilor cărora nu le lipseşte sentimentul, dar care, din obişnuinţă, sînt reticenţi, pot fi date de oricine. Totuşi, cînd găsesc pe cineva care să-i asculte şi care n-are cum să profite de ei, să rivalizeze cu ei sau să-i condamne, oamenii de lume rezervaţi, sau chiar bănuitori, devin sinceri, bucurîndu-se, în acelaşi timp, din plin, de ceea ce, cu toată sinceritatea lor, au păstrat sub tăcere.

— Nu mă supără constrîngerea pe care-o aduce întîmplarea, răspunse el, fiindcă atunci cînd eşti la început de drum, o oarecare stăvilire a eforturilor, impusă de împrejurări, este uneori, preferabilă libertăţii absolute.

— Înţeleg... adică aş înţelege dacă aş şti ce vrei să spui cu toate generalităţile astea.

— Ce vreau să spun ? Vreau să spun că un cadru arbitrar impus muncii cuiva, pe care capacitatea gîndirii, oricît de mare, nu-l poate schimba, îngăduie atenției să se fixeze asupra muncii în sine și să scoată maximum din ea.

— Presiunea laterală forțînd creșterea în înălțime, cum s-ar spune în anumiți termeni, adăugă ea, cu maliționzitate. Și, presupun că acolo unde nu există limite, ca în cazul unui om bogat, cu o gamă întinsă de gusturi, care se hotărăște să aibă o activitate, e mai bine să se aleagă o limită la întîmplare, decît să nu existe nici una.

— Da, spuse el, dus pe gînduri. Cam asta voiam să spun.

— De fapt, continuă Elfride, după părerea mea, caracterul are mai mult de cîștigat dacă omul nu face nimic în mod special.

— Da, dar mai sînt și cazuri în care ești obligat să faci ceva.

— Ah, da. Eu mă refeream la cazul cînd nimic nu te obligă, în afară de plăcerea succesului în perspectivă. M-am gîndit ades, în ultima vreme, că e mai bine să ai parte de o fărîmă de fericire trainică, care începe acum și ține toată viața, decît s-aștepți să-ți vină un car de fericire, cîndva, în viitor, dar acum să n-ai nici măcar un dram.

— Da, e tocmai ceea ce spuneam adineaori ; ăsta e principiul tuturor creatorilor efemeri ca mine.

— Ah, îmi pare rău că te-am parodiat, spuse ea cam încurcată. Da, bineînțeles. Asta voiai să spui, cînd ziceai că nu te interesează celebritatea. Și adăugă, cu acea ardoare a convingerii caracteristică spiritului ei : Există multă nimicnicie în efortul de a deveni un om mare. Trebuie să ai o părere foarte bună despre tine însuți și să fii destul de îngîmfat ca să poți fi sigur de reușită cînd pornești la o nouă acțiune.

— Dar nu trebuie să te grăbești să condamni un om care are o părere bună despre sine, doar pentru că, în multe cazuri, părerea lui se dovedește greșită. Și-apoi, nu trebuie să tragem concluzia că un om care se zbate din toate puterile pentru succes, o face cu conștiința fermă a propriului său merit. Poate își dă seama că succesul nu are mult de-a face cu meritul, dar modestia nu-l împiedică să meargă înainte.

Acest fel de a fi tratată aproape că o întărîta pe Elfride. Cum se arăta de acord cu părerile lui, el, pe loc, începea să se dezică de ele, susţinînd contrariul. „Ah, îşi spuse ea, nu vreau să am nimic de-a face cu un om ca ăsta, măcar că e oaspetele nostru."

— Cîndva ai să înţelegi, urmă Knight, continuînd conversaţia, mai mult din dorinţa de a-şi clarifica gîndurile, decît de a se face ascultat de ea, că în viaţă lupta pentru a răzbate e mai mult o chestiune de instinct. Deodată, oamenii se trezesc că, fără să-şi dea seama, au şi făcut unele progrese, şi-şi spun : „De vreme ce tot am ajuns pînă aici, am să merg mai departe". Fiindcă tot au pornit la drum, îi dau înainte.

Acum Elfride nu mai era atentă la vorbele lui. Avea, fără să-şi dea seama, un fel al ei de a alege ceva anume din ceea ce auzea, ceva care o interesa mai mult, de a se opri asupra acestui amănunt, de a cugeta la el, cu totul neatentă la ceea ce interlocutorul ei continua să spună. În asemenea ocazii se uita la persoana care-i vorbea, fără să-şi supravegheze expresia feţei, şi un pictor ar fi avut ce studia la ea. Ochii ei păreau să privească la tine şi, dincolo de tine, cel din clipa aceea, la viitorul tău, şi, dincolo de viitorul tău, la eternitatea ta — nu ca şi cum ar fi înţeles-o, ci privind doar în gol, într-un mod ciudat, de care nu era nici ea conştientă, mintea ei rămînînd agăţată de gîndul iniţial.

Astfel îl privea acum pe Knight.

Deodată, Elfride se dezmetici şi se simţi foarte stînjenită.

— Ce te interesa la mine de erai atît de absorbită ? o întrebă el.

— Dacă mă gîndeam într-adevăr la dumneata, atunci mă gîndeam cît de inteligent eşti, răspunse ea, cu o lipsă de premeditare a cărei simplitate şi nepreţăcătorie te uimeau.

Simţindu-se prost că vorbise aşa, fără să se gîndească ce spune, se ridică şi porni spre fereastră, căci tocmai auzise vocile domnului şi doamnei Swancourt care se apropiau.

— Iată-i, spuse ea, ieşind din încăpere. Knight veni după ea şi o luă înainte, pe peluză. Elfride se opri lîngă balustrada de piatră a terasei, cu ochii la soarele ce stră-

lucea deasupra unui luminiș, tot atît de fermecător ca și valea lui Tempe, în susul căruia venea tatăl ei.

Knight nu-și putea lua ochii de la Elfride. Soarele se afla cu zece grade deasupra orizontului și lumina lui caldă îi scălda chipul, aprinzîndu-i trandafiriul strălucitor al obrajilor pînă la roșu purpuriu, nuanța lor firească de roz mai stins apărînd doar acolo unde obrazul se rotunjea, intrînd în umbră. Șuviţele de păr, răsfirate pe umeri, fluturau fără astîmpăr, împinse cînd în față, cînd în spate, de briza ușoară, care acum bătea spre ea, acum se retrăgea. Franjurile și panglicile rochiei, puse în mișcare de aceeași briză, treceau ca niște limbi peste tot ce întîlneau în cale, ivindu-se din faldurile ascunse și înfruptîndu-se și ele din lumina strălucitoare, portocalie.

Domnul Swancourt îi adresă lui Knight, de la o distanță de vreo treizeci de iarzi, cîteva vorbe de bun-venit și, după cîteva cuvinte introductive, se lansă într-o discuție foarte serioasă despre frumosul și vechiul nume de familie al lui Knight, emițînd felurite teorii privind descendența în înrudirile prin căsătorie, legate de acest nume. Cum, între timp, sosise și geamantanul lui Knight, se retraseră să se pregătească pentru cina care se amînase cu mai mult de un ceas față de ora obișnuită.

Acum, cînd se aflau din nou la țară, sosirea unui oaspete era un eveniment în viața fetei, iar sosirea lui Knight era, bineînțeles, un eveniment de seamă. În seara aceea, pentru prima oară, Elfride adormi fără un gînd pentru Stephen.

XVIII

„El i-auzi melodiosul geamăt"

VECHIUL TURN AL BISERICII DIN West Endelstow intrase în ultima săptămînă a existenței sale. Urma să fie înlocuit cu unul nou, construit după planurile făcute de domnul Hewby, arhitectul care-l trimisese pe Stephen acolo. În curtea cimitirului stăteau grămadă scînduri și pari, vergelele de fier înfipte în venerabila ruină se întindeau peste zidul clopotniței pînă la temelie, clopotele fuseseră coborîte, cucuvelele părăsiseră

lăcașul strămoșesc și șase oameni în haine de barchet alb, pentru care edificiul părăginit era încă un fel de idol, tocmiseră odăi în sat, înainte de a se pune pe treabă pentru îndepărtarea pietrelor.

Era cu o zi după sosirea lui Knight. Vrînd să mai admire o dată, pentru ultima oară, din vîrful turnului, priveliștea ce se deschidea spre mare, pastorul, doamna Swancourt, Knight și Elfride urcară cu toții în foișorul în spirală, domnul Swancourt, cu gîfîituri sonore și repetate, soția lui trudindu-se în tăcere, deși nu suferea mai puțin. Abia ajunseră în vîrf, cînd un nor greoi și mohorît, izvor de ploaie, tunete și fulgere, se arătă pe cer, tîrîndu-se deasupra capetelor lor, dinspre miazănoapte.

Cele două persoane în vîrstă, mai grijulii, fură de părere că era cazul să se întoarcă fără întîrziere și se hotărîră să-și pună această părere în aplicare, în ceea ce-i privea pe ei.

— Doamne sfinte, ce-mi trebuia mie să mă cocoț aici ! exclamă doamna Swancourt.

— Noi coborîm mai încet, spuse pastorul peste umăr, așa că nu porniți pînă nu ne vedeți aproape de capul scării, ca să nu dați peste noi în vreun colț întunecat al foișorului și să ne rupem gîturile.

Drept care, Elfride și Knight așteptară pe plăcile de plumb ale acoperișului pînă ce scara fu liberă. Knight nu avea chef de vorbă în dimineața aceea. Elfride era plină de toane și de mofturi din pricina lipsei lui de atenție, care, socotea ea, era o urmare a faptului că n-o credea demnă de conversația lui. În vreme ce Knight stătea cu ochii țintă la norul ce se înălța, Elfride porni spre cealaltă parte a turnului și acolo își aminti de o ispravă nesocotită pe care o săvîrșise cu un an în urmă. Făcuse o plimbare în jurul parapetului care nu avea nici un fel de apărătoare ori balustradă, arătînd ca o suprafață plană și netedă, largă de vreo două picioare, ca o platformă așezată pe toate cele patru laturi ale turnului. Fără o clipă de șovăială, păși pe parapet, așa cum făcuse și altă dată, și porni să se plimbe de-a lungul lui.

— Noi am ajuns jos, vere Henry, strigă doamna Swancourt în sus, spre foișor. Acum puteți porni și voi.

Knight întoarse capul și dădu cu ochii de Elfride, care tocmai își începea plimbarea ei la înălțime. Se făcu roșu

la față de îngrijorare amestecată cu furie, la vederea unei astfel de nesocotințe.

— Credeam că ai mai multă minte, spuse el.

Ea se îmbujoră ușor și merse înainte.

— Domnișoară Swancourt, insist să te dai jos, exclamă el.

— Mă dau imediat. Las' că nu pățesc nimic. Nu e prima oară cînd fac așa ceva.

În clipa aceea, din pricina ușoarei tulburări pricinuite de vorbele lui, piciorul i se prinse într-un smoc de iarbă, crescută într-o îmbucătură a parapetului de piatră și Elfride fu cît pe-aci să-și piardă echilibrul. Knight se repezi spre ea, cu groaza zugrăvită pe chip. Ajutată, parcă, de un destin prevăzător, Elfride se înclină spre partea dinăuntru a parapetului și nu spre cea din afară și, împleticindu-se, făcu cîțiva pași pe acoperișul de plumb, depărtîndu-se cu vreo doi metri de muchia foișorului.

Knight o prinse ca într-o menghină și-i spuse :

— Doamne, Dumnezeule, de ce mi-a fost dat să cunosc o femeie atît de nesăbuită ? În locul dumitale, mie mi-ar fi rușine !

Apropierea spectrului morții așternuse pe fața Elfridei o culoare bolnăvicioasă ; devenise palidă, cadaverică, chiar înainte ca Knight să fi rostit aceste vorbe. Fiind într-o astfel de stare, cuvintele rostite o copleșiră și leșină în brațele lui.

Ochii Elfridei rămaseră închiși doar cîteva secunde. Deschizîndu-i, își aminti, într-o clipă, ce se petrecuse cu ea. Expresia de pe chipul lui Knight trecuse de la furie neîndurătoare la milă. Totuși, vorbele lui aspre o speriaseră, așa că se smuci să i se smulgă din brațe.

— Dacă crezi că ești în stare să te ții pe picioare, am să-ți dau drumul, spuse el, și-și desfăcu brațele. Nici nu știu ce să fac ; să rîd de ideea asta trăsnită, sau să te dojenesc pentru nebunia de care-ai fost în stare.

Elfride se prăbuși numaidecît pe acoperișul de plumb. Knight o ajută să se ridice.

— Te-ai lovit ? o întrebă el.

Elfride șopti ceva nelămurit și se căzni să zîmbească. Întorcîndu-și brusc capul, spuse :

— M-am speriat, atîta tot. Lasă-mă jos ! Te rog, lasă-mă jos !

— Bine, dar nici nu te poți ține pe picioare !

— Asta nu poți ști dumneata, n-ai de unde s-o știi. M-am speriat, asta-i tot, ți-am spus doar !, răspunse ea, scoasă din sărite, ducîndu-și mîna la frunte.

Knight observă, atunci, că-și făcuse o tăietură adîncă la încheietura mîinii, care sîngera ; probabil că se izbise de vreun colț ascuțit al acoperișului de plumb. Elfride păru că abia acum vede rana și simte că o doare ; vreme de un minut căzu iar într-un fel de leșin. Knight îi înfășură repede mîna în batista lui și, ca și cum lucrurile nu erau și așa destul de complicate, norul pe care-l urmărise mai înainte începu să scuture cîteva picături grele de ploaie. Knight ridică ochii și-l văzu pe pastor grăbind spre casă cu pași mari, și doamna Swancourt mergînd legănat pe lîngă el, ca o rață gonită din spate.

— Vezi ce slăbită ești, ar fi mai bine să mă lași să te duc în brațe pînă jos, spuse Knight, sau măcar să intrăm pe scara foișorului unde nu plouă.

Dar ea nu primi, așa că Knight nu putu decît s-o sprijine cîțiva pași.

— Asta-i nebunie, nebunie curată ! exclamă el, lăsînd-o jos.

— Nu, zău ! murmură ea cu lacrimi în ochi. Eu îți spun că nu vreau să mă duci în brațe, și dumneata îmi răspunzi că-i o nebunie !

— Așa și e !

— Ba nu, nu e !

— Eu cred că da ! În orice caz, numai nebunia te-a îndemnat să faci una ca asta !

— Nu sînt de acord. Și nu merit să te înfurii așa pe mine.

— Ba, meriți. Meriți și dușmănia unor prinți, cum a spus cineva, odată. Ei, hai, ia-mă cu brațele după gît, ca să te pot duce pînă jos, fără să te lovesc de ceva.

— Nu, nu.

— Ar fi bine să spui da, altfel „resping cazul".

— Asta ce mai înseamnă ?

— Înseamnă că nu-ți mai dau nici o șansă.

Elfride scutură ușor din cap.

— Și nu te mai zvîrcoli așa ! Stai liniștită să te pot duce în brațe.

— Nu pot să mă abțin.

— Ia lucrurile așa cum sînt și nu te mai frămînta.

— De fapt, puțin îmi pasă ! Puțin îmi pasă ! șopti ea cu glasul stins și cu ochii închiși.

O luă în brațe și, cu pași rari și cumpăniți, coborî scara în spirală a foișorului. Apoi, cu gingășia unei mame care-și îngrijește copilul, se apucă să-i oblojească tăietura de la mînă. În timp ce el îi ștergea rana și o lega din nou, expresia de pe chipul Elfridei trecu de la nepăsare prefăcută la ceva ce semăna a curiozitate sfioasă, tulburată de tremurul ușor ce-i străbătea trupul.

În mijlocul obrajilor palizi se ivi cîte o pată roșie, cît o pecete, care se lățea din ce în ce mai mult. Elfride se aștepta să-l audă iar începînd cu morala despre nebunia ei, dar Knight spuse doar atît :

— Făgăduiește-mi că n-ai să mai pui piciorul niciodată pe parapetul ăla !

— O să-l dărîme curînd, așa că-ți făgăduiesc. După cîteva minute urmă, pe un ton serios, mai scăzut : Nu se poate să nu fi încercat și dumneata, ca orice om, acea senzație ciudată că momentul pe care-l trăim a existat aidoma, cîndva, în trecut, sau va exista cîndva în viitor.

— Senzația că am mai trăit momentul acela ?

— Sau îl vom mai trăi. Ei bine, cînd eram sus, în turn, am simțit că noi amîndoi vom mai trece, o dată, prin ceva asemănător.

— Ferească Domnul ! exclamă Knight. Făgăduiește-mi că nu mai pășești niciodată acolo, sub nici un motiv.

— Făgăduiesc.

— Că ceva asemănător nu ni s-a mai întîmplat, știm. Că nu se va mai întîmpla, ai făcut legămînt. Atunci, ce rost mai au asemenea închipuiri nebune ?

Fusese o ploaie deasă, dar pe cer nu se zărise nici un fulger. Cîteva minute mai tîrziu era iar senin.

— Hai, sprijină-te pe brațul meu.

— A, nu, nu-i nevoie.

Această nouă toană de încăpățînare se datora faptului că el folosise iar cuvîntul „nebun“ în legătură cu ea.

— Ce vorbă-i asta ? Cum să nu fie nevoie ? O să înceapă iar ploaia și încă nu ți-ai revenit cum trebuie.

Și, fără multă vorbă, Knight îi luă mîna, o strecură pe sub brațul lui și o ținu atît de strîns, încît Elfride numai zbătîndu-se ar fi putut să și-o retragă.

Lăsîndu-se ajutată de el în acest fel, se simţea, pentru prima oară în viaţa ei, ca un mînz înşeuat ; şi, totuşi, îi era teamă să se arate furioasă, aşa că încercă o mare uşurare cînd văzu apărînd, după colţ, trăsura care venise înaintea lor.

Cînd intrară în casă, fură nevoiţi să pomenească ceva despre căderea ei pe acoperiş, dar se feriră să spună cum de se ajunsese la un asemenea accident. Toată după-amiaza Elfride nu se arătă ; la cină, însă, îşi făcu apariţia, mai strălucitoare ca oricînd.

După ce, în ceasul ce se scursese între timp, se lăsase antrenat, în salon într-o discuţie, cu domnul şi doamna Swancourt, Knight se găsi din nou în compania Elfridei. Fata tocmai studiase o problemă de şah într-una din revistele ilustrate.

— Îţi place şahul, domnişoară Swancourt ?

— Da. Este jocul care-mi place cel mai mult. De fapt, şahul întrece oricare alt joc. Dumneata joci ?

— Da, dar în ultima vreme mai deloc.

— Provoacă-l, Elfride, spuse vesel pastorul. Elfride joacă foarte bine pentru o domnişoară, domnule Knight.

— Vrei să jucăm ? îl întrebă Elfride, cu un aer oarecum provocator.

— A, bineînţeles. Aş fi încîntat.

Jocul începu. Domnul Swancourt nu-şi aminti de situaţia asemănătoare în care Elfride se aflase cu Stephen Smith, în urmă cu un an. Fiică-sa, da. Dar Elfride începuse să-şi facă o lege din adevărul de netăgăduit că, dacă ţinea să-i rămînă credincioasă lui Stephen fără să trezească bănuieli, o purtare nestatornică devenea aproape tot atît de necesară ca însăşi nestatornicia, fapt care, totuşi, ar fi dat un mare avantaj nestatorniciei, în cazul că această însuşire ar fi apărut vreodată.

Kinght, făcînd una din acele erori de neiertat de care e în stare şi cel mai bun jucător, îşi puse turnul în priza unuia dintre pionii ei. Acesta fu primul avantaj al Elfridei, care-şi luă un aer triumfător, ba chiar lipsit de milă.

— Drace ! Unde mi-a fost capul ? exclamă Knight fără pic de patimă, alungînd, pe loc, orice urmă de îngrijorare privitoare la acest accident.

— Respectăm legile sportive, nu-i aşa, domnule Knight ? îl întrebă Elfride, cu convingere.

— A, da, bineînțeles, răspunse domnul Knight, amintindu-și, totuși, că de vreo două ori o lăsase să revină asupra mutării, după ce ea se jurase pe toți sfinții că nu fusese decît o scăpare neintenționată.

Ea puse repede mîna pe nefericitul turn și partida continuă, cu avantaj pentru Elfride. Knight reechilibră jocul, reuși să refacă avantajul inițial, și începu să-și încolțească partenera. Elfride intră în panică și-și plasă regina în priza ultimului turn care-i mai rămăsese lui Knight.

— Vai, ce nerozie ! Zău că nu ți-am văzut turnul.

— Bineînțeles că numai un jucător smintit putea să-și plaseze regina acolo, dinadins !

Elfride își pierduse calmul, dar era aproape sigură că partenerul ei avea să-i permită să-și schimbe mutarea.

— Bineînțeles ! Numai un jucător smintit ! spuse liniștit Knight și întinse mîna către victima sa regală.

— Nu-i plăcut să vezi cum se profită de greșeala ta, spuse ea.

— Parcă te-am auzit spunînd ceva de legile sportive, nu ? răspunse Knight afabil, luînd fără milă regina.

Elfride începu să se bosumfle, dar îi era rușine să se arate supărată ; aproape că-i dădură lacrimile. Se străduise atît de mult, ah, cît de mult, își storsese creierii, calculase totul pînă simțise că i se învîrte capul, și i se păru atît de crud din partea lui s-o trateze, după toate astea, așa cum o trata !

— Cred că e... începu ea.

— Ce ?

— ...urît să profiți de o simplă greșeală.

— Eu mi-am pierdut turnul printr-o greșeală și mai simplă, spuse adversarul ei pe un ton neînduplecat, fără să-și ridice ochii.

— Da, dar... Totuși, cum logica lui nu îngăduia replică, ea nu se alese decît cu cîteva cuvinte de protest. Nu pot să sufăr metodele astea fără inimă ale jucătorilor profesioniști și de club, ca Staunton și Morphy. Ca și cum ar avea vreo importanță dacă ai apucat să atingi o piesă !

Knight zîmbi cu aceeași cruzime ca și mai înainte, și jocul continuă, în tăcere.

— Mat ! spuse Knight.

— Mai jucăm o partidă, spuse Elfride hotărîtă și din cale afară de înfierbîntată.

— Cu cea mai mare plăcere, răspunse Knight.

— Mat, spuse Knight din nou, după patruzeci de minute.

— Încă o partidă, răspunse ea hotărîtă.

— Am să-ţi acord un avantaj... îi spuse Knight îndatoritor.

— Nu, mulţumesc, răspunse Elfride, pe un ton care voia să însemne doar indiferenţă politicoasă, dar care, de fapt, era plin de superioritate.

— Mat, spuse adversarul ei, fără umbră de emoţie.

Ah, cîtă deosebire între starea sufletească în care se găsea acum Elfride şi cea de atunci, cînd făcuse dinadins greşeli grosolane ca să-l lase pe Smith să cîştige !

Sosi ora culcării. Cu capul înfierbîntat şi zvîcnindu-i de parcă era gata să-i plesnească, Elfride se duse în odaia ei copleşită de umilinţa atîtor înfrîngeri suferite, tocmai de ea, care provocase acest joc. După ce, doi-trei ani, se bucurase de aprecierile tatălui ei, care pentru ea reprezenta aproape întreg universul şi în ochii căruia avusese reputaţia unei jucătoare excelente, acest eşec era de neîndurat ; căci, din nefericire, omul ce se bucură de o reputaţie falsă se încăpăţînează să creadă în ea, deşi are la îndemînă cele mai bune mijloace pentru a se convinge că e falsă.

Cînd se aşează în pat, somnul liniştitor nu voi să se ivească, acest balsam fiind, în asemenea prilejuri, precum prietenul de vreme bună care, la ameninţarea primului nor, o ia la fugă. Rămase trează pînă la ceasurile două, apoi un gînd îi fulgeră prin minte. Se ridică binişor, luă o lumînare şi se duse în bibliotecă să caute un îndreptar de şah. Se întoarse în odaia ei şi, aşezîndu-se pe pat în capul oaselor, studie cu sîrguinţă volumul, pînă cînd orologiul bătu cinci ceasuri. Simţi cum pleoapele îi atîrnă grele, stinse lumina şi se întinse pe pat, să se culce.

— Eşti cam palidă, Elfride, îi spuse doamna Swancourt a doua zi dimineaţă, la micul dejun. Nu-i aşa, vere Harry ?

Cînd o fată se simte cam bolnavă, e sigur că se îmbolnăveşte de-a binelea, dacă e privită din jurul mesei într-un anume fel, de mai mulţi ochi aţintiţi asupra ei. Toată lumea o privea pe Elfride. Era, într-adevăr, palidă.

— Sînt palidă ? întrebă ea, cu un zîmbet pierit. Da, n-am prea dormit. N-am reuşit, cu nici un chip, să scap de năvala armatelor de nebuni şi de cai.

— Jocul de șah nu e bun înainte de culcare. Mai ales pentru o ființă fără astîmpăr ca tine, draga mea. Să nu mai joci niciodată șah la ore așa de tîrzii.

— Atunci am să joc devreme. Vere Knight, spuse ea, imitînd-o pe doamna Swancourt, vrei să-mi faci un hatîr ?

— Sînt gata chiar să-ți pun la picioare jumătate din regatul meu.

— Aș vrea să te rog să mai jucăm o partidă.

— Cînd ?

— Chiar acum. Îndată după masă.

— Ce prostie, Elfride, zise tatăl ei, să te înrobești jocului în halul ăsta !

— Bine, dar dacă mie-mi face plăcere, tăticule ? De cînd am fost înfrîntă atît de jalnic, nu-mi mai găsesc liniștea, zău că da ! Dacă pe domnul Knight nu-l deranjează, ce rău poate fi în asta ?

— Jucăm, cum nu, dacă dorești, spuse Knight.

După micul dejun, combatanții se retraseră în liniștea bibliotecii și închiseră ușa. Elfride părea să-și dea seama că avea o purtare nepotrivită, prea liberă de restricțiile convenționale. Și, ceea ce o întrista și mai mult, i se părea că pe chipul lui Knight ghicește o expresie ușor amuzată pricinuită de atitudinea ei.

— Mă crezi poate nebună, spuse ea nepăsătoare, dar vreau să dovedesc și eu o dată de ce sînt în stare și să văd dacă te pot învinge.

— Bineînțeles. E cît se poate de firesc. Deși mă tem că nu asta ar fi atitudinea unei femei de lume după o înfrîngere.

— Și de ce, mă rog ?

— Fiindcă o femeie de lume știe că tot atît de important ca a înfrînge pe cineva e să știi să ștergi amintirea propriei înfrîngeri și face totul pentru asta.

— Greșesc din nou, bineînțeles.

— Poate că greșeala dumitale e mai plăcută decît dreptatea lor.

— Nu-mi dau seama dacă crezi într-adevăr ceea ce spui sau dacă-ți rîzi de mine, spuse ea, privindu-l întrebător dar înclinînd să aleagă alternativa măgulitoare. Pot să jur că mă consideri vanitoasă, fiindcă mă socot egala dumitale. Ei bine, dacă-i așa, află că, în ceea ce mă privește, vanitatea nu-i o crimă.

— Da, poate că nu ; dar nici virtute nu se poate numi.

— Ba, cînd e vorba de o luptă, da ! Vitejia lui Nelson se trăgea din vanitate.

— Tocmai ! Dar, dacă-i așa, și moartea tot din asta i s-a tras.

— A, nu, nu ! Știi ce scrie proorocul Shakespeare :

Teme-te și vei muri. Luptînd, nimic mai rău nu poate fi ;
De mori luptînd, prin moarte moartea-nfrîngi [1]

Se așezară și Elfride făcu prima mutare. Jocul merse înainte. Elfridei îi bătea inima atît de tare, încît abia putea să stea locului. Și îi era groază să nu-și dea seama și Knight. În cele din urmă, însă, el observă că florile de pe masă tremurau, la fiece zvîcnet al pieptului ei.

— Cred că cel mai bun lucru ar fi să renunțăm, spuse Knight privind-o cu blîndețe. Văd că e prea mult pentru puterile dumitale. Hai să notăm poziția și să terminăm partida altă dată.

— Nu, te rog, îl imploră ea. Nu pot să am liniște dacă nu aflu rezultatul chiar acum. Hai, e rîndul dumitale să muți.

Mai trecură zece minute.

Deodată, Elfride sări în sus.

— Ah, știu ce faci ! strigă ea, cu culoarea mîniei în obraji și cu ochii plini de indignare. Vrei să mă lași să cîștig ca să-mi faci pe plac !

— Într-adevăr, recunosc că asta-mi era intenția, răspunse Knight cu o nepăsare ce părea și mai mare în contrast cu agitația ei.

— Să nu faci asta ! Nu admit !

— Foarte bine !

— Nu, nu-i de ajuns. Trebuie să-mi făgăduiești că n-ai să mai încerci să faci asemenea absurdități. Ar însemna să mă jignești !

— Foarte bine, domnișoară. N-am să mai încerc să fac asemenea absurdități, iar dumneata n-ai să cîștigi.

— Asta rămîne de văzut ! i-o tăie ea.

Și jocul continuă.

Din clipa asta nu se mai auzi decît ticăitul pendulei vechi de pe raftul de sus al bibliotecii. Trecură zece

[1] William Shakespeare, **Richard al II-lea**, actul III, scena 2. (Traducere de Mihnea Gheorghiu, E.S.P.L.A., 1955)

minute. El puse mîna pe unul din caii ei ; Elfride, cu o înfățișare de Radamant[1], luă și ea un cal de-al lui.

Mai trecură cîteva minute în tictacul pendulei ; Elfride îi luă un pion, fiind, pentru moment, în avantaj și arătînd limpede că era conștientă de acest lucru.

Încă cinci minute : el îi luă nebunul ; ea egală situația, luîndu-i un cal.

Trei minute : cu un aer bătăios, ea luă regina lui ; el i-o luă pe a ei, cu un aer pașnic.

Mai trecură opt, zece minute : el îi luă un pion ; ea zise „pfiu", dar nu putu pune mîna pe nici o piesă.

Mai trecură zece minute ; el îi luă încă un pion și spuse: „Șah !" Ea se făcu roșie la față, căută o ieșire, punînd mîna pe nebunul lui, cu un aer triumfător. El îi luă imediat nebunul ei ; ea păru surprinsă.

După cinci minute ea se repezi la singurul nebun care-i mai rămăsese lui Knight și i-l luă ; el îi răspunse luînd singurul cal pe care-l mai avea ea.

Încă două minute : el îi dădu șah ; Elfride, din cale afară de răvășită, își acoperi fața cu mîinile.

Mai trecură cîteva minute ; el îi luă turnul și îi dădu iar șah. Acum ea tremura, pur și simplu, de teamă ca nu cumva cursa abilă pe care i-o pregătea ea să fie zădărnicită de o cursă la fel de abilă din partea lui.

După cinci minute :

— Mat, din două mutări ! exclamă Elfride.

— Dacă reușești, îi răspunde Knight.

— Ah, mi-am făcut o socoteală greșită. Ce groaznic !

— Mat ! spuse Knight. Și victoria fu a lui.

Elfride se ridică și se întoarse cu spatele, ca să nu i se mai vadă chipul. Ieși în sala cea mare, urcă scările în goană, năvăli în odaia ei și se azvîrli pe pat, scuturată de un plîns amar.

— Unde-i Elfride ? întrebă tatăl ei la prînz.

Knight așteptă răspunsul cu îngrijorare. Toată ziua se uitase după ea.

— Nu se simte bine, domnule.

Doamna Swancourt se ridică și părăsi încăperea, urcînd în apartamentul Elfridei.

La ușă dădu peste Unity care, în noua lor locuință, ocupa postul intermediar între camerista domnișoarei și fată în casă.

[1] Judecător sever și incoruptibil.

— Doarme dusă, doamnă, spuse, în şoaptă, Unity.

Doamna Swancourt deschise uşa. Elfride stătea lungită pe pat, îmbrăcată din cap pînă-n picioare ; avea faţa roşie, încinsă şi braţele zvîrlite în lături. Din cînd în cînd, se răsucea de pe-o parte şi pe alta, mormăind frînturi de termeni folosiţi în jocul de şah.

Doamna Swancourt, care avea mania doftoricitului, îi pipăi imediat pulsul. Zbîrnîia ca şi coarda unei harfe, într-un ritm de aproape o sută cincizeci de bătăi pe minut. Aşează binişor fata adormită într-o poziţie mai comodă şi coborî din nou.

— Acum doarme, spuse doamna Swancourt. Parcă nu prea se simte bine. Ce-a fost în capul dumitale, vere Knight ? Cum ţi-ai închipuit că mintea ei crudă e în stare să îndure atîta frămîntare cît un cap rezistent ca al dumitale ? Nu trebuia să accepţi să joci cu ea sub nici un motiv !

De fapt, experienţa eseistului în ceea ce privea firea tinerelor femei era cu mult mai limitată decît credea el sau îşi închipuiau alţii, judecînd după cunoştinţele abstracte pe care le avea despre ele. Era în stare să lege aceste cunoştinţe în fraze ca un muncitor care leagă marfa în baloturi ; dar, cînd era vorba de practică, nu se mai descurca deloc.

— Îmi pare extrem de rău, spuse Knight, regretul lui fiind mai puternic chiar decît cel exprimat în cuvinte. Dar zău că domnişoara Elfride ar trebui să ştie mai bine decît mine ce-i prieşte şi ce nu.

— Da, Henry dragă, dar vezi că ea tocmai asta nu ştie. Elfride nu se sinchiseşte niciodată de lucruri de-astea, nu-i aşa, Cristopher ? Taică-său şi cu mine trebuie s-o dădăcim şi s-o ţinem din scurt, ca pe un copil. E în stare să rostească cugetări demne de un epigramist francez, dar se poartă ca o păsărică care-a nimerit într-o seră. N-ar strica să trimitem după doctorul Granson.

Trimiseră îndată un om călare la Castle Boterel şi persoana cunoscută sub numele de doctorul Granson sosi în cursul după-amiezii. Doctorul declară că sistemul nervos al Elfridei era, neîndoios, într-o stare de dezechilibru ; prescrise nişte calmante şi spuse că nu-i mai este îngăduit să joace şah sub nici un motiv.

A doua zi dimineață, Knight, furios pe sine însuși, aşteptă, cu un sentiment de o complexitate ciudată, sosirea Elfridei la micul dejun, Slujnicele apărură la rugăciune una cîte una şi, cum simţea că a mai intrat cineva, nu putea cu nici un chip să se abţină de a întoarce iute capul, cu speranţa că era Elfride. Domnul Swancourt n-o mai aşteptă şi începu să citească din cartea de rugăciuni. Apoi, mai auzi un pas tiptil în încăpere ; Knight ridică discret privirea ; nu era decît fata de la bucătărie. „Ce plicticoase mai sînt şi rugăciunile astea", îşi zise Knight.

Ieşi să se plimbe puţin şi, aproape pentru prima oară, convingerea că în preajma farmecelor naturii nu poţi avea sentimentul singurătăţii îl părăsi. Apropiindu-se din nou de casă, o văzu pe tînăra lui prietenă străbătînd o colină de-a lungul unei poteci care, la un capăt de ogor, se unea cu cea pe care mergea el. Acolo se şi întîlniră. Elfride se arătă, deopotrivă, bucuroasă şi ruşinată ; cînd se trezi în faţa lui, se simţi copleşită de emoţie ca într-o catedrală.

În clipa cînd dădură cu ochii unul de celălalt, Knight avea în mînă carnetul lui de note, în care tocmai scria ceva. Lăsă fraza neterminată, ca s-o întrebe, plin de solicitudine, cum îi mergea cu sănătatea. Elfride spuse că se simţea minunat ; şi, de fapt, arăta mai bine ca oricînd. Starea ei fizică era tot atît de schimbătoare precum îi erau şi faptele. Buzele ei erau roşii, fără, însă, a fi lucioase ca cireşele, culoarea lor, în puternic contrast cu pielea albă a feţei, fiind subliniată de conturul lor precis. Cînd o priveai, ţi se părea ultima persoană din lume care să se încumete la o partidă de şah — şi asta tocmai pentru că părea o făptură prea gingaşă pentru un astfel de joc.

— Iei note ? îl întrebă ea cu un zel care venea, bine înţeles, mai puţin din interes faţă de subiectul în sine, cît din dorinţa de a-i abate atenţia de la propria ei persoană.

— Da, îmi făceam nişte însemnări. Şi, cu îngăduinţa dumitale, o să termin ce începusem. Knight tăcu şi se porni să scrie. Elfride rămase o clipă lîngă el, apoi se îndepărtă cîţiva paşi.

— Mi-ar place să descopăr tainele ascunse în caietul dumitale, zise ea veselă, aruncîndu-i vorbele peste umăr.

— Nu cred c-ai găsi mare lucru.

— Ba sînt convinsă c-aş găsi.

— Ei, dacă eşti aşa de convinsă, eu nu mai am nimic de spus.

— Dar mai întîi ţi-aş pune o întrebare. E un caiet cu simple note de călătorie şi de cheltuieli, sau e unul de cugetări ?

— Ei, bine, ca să fiu sincer, nu e, de fapt, nici una, nici alta. Am în el mai ales însemnări răzleţe, pentru articole şi eseuri, care nu pot prezenta vreun interes pentru altcineva în afară de mine.

— După cîte înţeleg, caietul conţine ideile dumitale în formă embrionară ?

— Da.

— Bine, dar dacă ideile astea sînt interesante cînd le dezvolţi într-un articol, ce trebuie să fie în forma lor concentrată ! Gîndire pură, rafinată, ce desfide orice probă, gîndire care n-a fost încă simplificată pe măsura înţelegerii oamenilor, adevărate „cuvinte care ard".

— Mai degrabă un balon înainte de a fi umflat : flasc, inform, mort ! Abia dacă reuşeşti să descifrezi ceva.

— Îmi dai voie să încerc ? Şi Elfride îi aruncă o privire galeşă. Tot aşa mi-am scris şi eu bietul meu roman de dragoste, adică pe bucăţele, cînd ieşeam la plimbare, şi m-ar interesa să văd dacă şi dumneata îţi iei note în acelaşi fel.

— Găsesc că-i o cerere cam ciudată, zău că da. Totuşi, cred că n-am cum să refuz o rugăminte aşa directă, numai că...

— Mă socoteşti prost-crescută fiindcă îţi cer aşa ceva. Dar gîndeşte-te că şi dumneata ai scris în prezenţa mea, domnule Knight. Dacă dădeam de caietul dumitale din întîmplare, era altceva ; dar dumneata stai în faţa mea şi-mi spui „Scuză-mă", fără să te sinchiseşti dacă te scuz sau nu, şi-i dai înainte cu scrisul, ca pe urmă să-mi spui că astea nu sînt lucruri personale, ci idei de interes general.

— Perfect, domnişoară Swancourt. Dacă ţii neapărat să citeşti, citeşte, numai nu uita că nu eu te-am rugat.

Țin, totuși, să-ți mai atrag o dată atenția c-ar fi mai bine să lași caietul în pace.

— Ei, acum după toate sfaturile astea, am învoirea dumitale ?

— Da.

Elfride șovăi o clipă, se uită la caietul din mîna lui Knight și spuse rîzînd :

— Trebuie să-l văd — și i-l luă din mînă.

Knight porni încet spre casă, lăsînd-o în mijlocul potecii să răsfoiască caietul. Cînd ajunse la portiță, văzu că Elfride venea spre el și așteptă să-l ajungă din urmă.

Elfride închisese caietul și-l ținea în silă de un colț, între degetul mare și arătător ; pe chip i se citea iritarea. Îi întinse caietul, fără să-și ridice privirea mai sus de înălțimea mîinii.

— Ia-l, spuse ea cu un gest pripit. Nu țin să-l citesc.

— Ai reușit să pricepi ceva ?

— Atît cît am citit, da. Dar n-am ținut să citesc prea mult.

— De ce, domnișoară Swancourt ?

— N-am vrut, atîta tot.

— Ți-am spus eu că așa o să se întîmple.

— Da, dar nu mi-am închipuit că scriseseși ceva și despre mine.

— Numele dumitale nu e pomenit nicăieri.

— Numele meu nu, e adevărat.

— Nici vreun amănunt din înfățișarea dumitale, nimic după care te-ar putea recunoaște cineva.

— În afară de mine. Asta, de pildă, ce e ? spuse ea, luîndu-i caietul din mînă și deschizîndu-l. — 7 August. Asta a fost alaltăieri. Dar n-am de gînd să citesc, spuse Elfride, închizînd din nou caietul cu un aer mîndru și, în același timp, drăgălaș. De ce-aș citi ? Ce nevoie aveam să-ți cer caietul să mă uit prin el ? Așa-mi trebuie !

Knight abia-și amintea ce scrisese, așa că răsfoi caietul să vadă. Ochii îi căzură pe următoarele rînduri :

„7 August. O fată sub douăzeci de ani, care începe a lua cunoștință de sine. După o anume perioadă de neputință infantilă, conștiința ei începe să acționeze. La început simplu, tinerește, fără experiență. Orice om cu simț de observație poate ghici ușor vîrsta acestei cons-

ţiinţe după deprinderea pe care-a căpătat-o în arta succesului personal, arta disimulării. În general, îşi începe cariera prin acţiunea care, în termeni populari, se cheamă «a face pe grozavul». Metoda adoptată depinde, de la caz la caz, de fire, starea socială şi locul unde se află domnişoara care încearcă să facă uz de ea. O fată crescută la oraş va emite cine ştie ce paradox moral privind bărbaţii uşuratici şi dragostea. Domnişoara de la ţară adoptă un mijloc mai concret : sare peste un gard înalt, fluieră, sau te bagă în sperieţi încercînd să-şi frîngă gîtul.

(Notă : din turnul de la Endelstow)

La baza acestor manifestări stă, bineînţeles, o vanitate inocentă. «Ia te uită la mine», spun aceste novice în viclenia lor feminină, fără să se gîndească dacă le stă bine sau nu să se dea astfel în vileag. (Dezvoltă şi corectează pentru lucrarea privind Arta fără artificiu.)"

— Da, acum îmi amintesc, spuse Knight. Însemnările mi-au fost, în mod sigur, inspirate de pozna dumitale din turnul bisericii. Dar nu trebuie să iei prea în serios nişte vorbe spuse la întîmplare, urmă el, pe un ton încurajator, văzînd aerul ei jignit.. Cea mai mică fantezie care-mi trece prin cap ia proporţii nefireşti în ochii dumitale, doar pentru că, fiind exprimată în scris, pare imuabilă. Orice om gîndeşte asemenea lucruri urîte despre fiinţele cele mai apropiate, dar cum nu le concretizează pe hîrtie, e ca şi cum nu le-ar fi gîndit. Îmi închipui că şi dumitale ţi s-a-ntîmplat să ai unele păreri proaste despre mine, care, exprimate în scris, n-ar fi sunat mai frumos decît ceea ce ai citit aici. Recunoaşte, te rog, şi chiar acum !

— Ce anume ? Lucrul cel mai urît pe care l-am gîndit despre dumneata ?

— Da.

— Nu se cade să ţi-l spun.

— Şi, de ce nu ?

— M-am gîndit că eşti cam prea lat în umeri.

Knight se înroşi uşor la faţă.

— Şi că ai o fărîmă de chelie în creştetul capului.

— Ha ! Ha ! Două cusururi capitale, spuse Knight, cu un rîs cam forțat. În ochii unei doamne asta trebuie să fie mult mai urît decît să faci pe grozavul.

— Da, adevărat, spuse ea, fără să-și dea seama, în naivitatea ei, că îl jignise și, în același timp, nefiind deloc dispusă să-i ierte însemnările. Și, pe deasupra, în notele astea vorbeai de mine ca de un țînc. Toată lumea se poartă așa cu mine. Și nu pricep de ce. Doar sînt femeie în toată firea. Cîți ani crezi că am ?

— Cîți ? Ei, să zicem șaptesprezece ani. Toate fetele au șaptesprezece ani.

— Te-nșeli. Am aproape douăzeci. Ia spune, ce fel de femei îți plac, cele care par mai tinere, sau cele care par mai în vîrstă ?

— Nu știu, nu m-am gîndit, dar cred că cele care par mai în vîrstă.

Deci, nu femeile de felul Elfridei.

— Bine, dar se știe, spuse ea cu înfocare — și era ceva atît de înduioșător în febrilitatea, în dorința neprefăcută de a-i face impresie bună, care răzbătea din cuvintele ei —, că personalitatea unui om, cu cît se dezvoltă mai încet, cu atît e mai bogată. Băieții și fetele care se maturizează înainte de majorat nu mai fac doi bani în clipa cînd cei pe care-i întrecuseră cîndva devin apți de a-și dovedi posibilitățile.

— Da, spuse Knight cu un aer meditativ. Da, e ceva adevărat în asta. Dar, cu riscul de a te jigni, trebuie să-ți atrag atenția că spui asta ca și cum e de la sine înțeles că o femeie care nu s-a dezvoltat îndeajuns pînă la o anume vîrstă nu și-a atins încă limita posibilităților. Înapoierea ei s-ar putea datora nu atît unei evoluții lente, cît faptului că și-a epuizat prea repede capacitatea de a evolua.

Elfride păru dezamăgită. Între timp, intrară în casă. Doamna Swancourt, pentru care peștitul prin mijloace cinstite însemna o adevărată hrană a sufletului, avea unele planuri în acest sens privitoare la această pereche. Salonul, unde credeau c-o vor găsi, era gol ; bătrîna doamnă îl părăsise pe ușa din dos, pentru motivul mai sus menționat, în clipa cînd ei intrau pe ușa din față.

Knight se îndreptă spre cămin, și se opri să privească, fără prea mult interes, două portrete pe fildeș.

— De-ar fi să judec după aparenţe, aceste doamne cu obraji trandafirii aveau trăsături foarte comune, zise el, părul lor, însă, era, trebuie să recunosc, frumos.

— Da, părul-i lucrul cel mai important, spuse Elfride, gîndindu-se, poate, la părul ei.

— Nu cel mai important, dar, bineînţeles, destul de important.

— Ce culoare îţi place cel mai mult ? îndrăzni ea să-l întrebe.

— Contează mai mult cît de bogat e părul decît ce culoare are.

— Să zicem că e vorba de persoane cu păr la fel de bogat. Care-i culoarea dumitale preferată ?

— Negru.

— Eu mă referem la femei, spuse ea schimbîndu-se puţin la faţă şi sperînd că n-a fost bine înţeleasă.

— Tot la femei mă referem şi eu, răspunse Knight.

Era cu neputinţă ca un bărbat să nu observe culoarea părului Elfridei. Cînd o femeie are o pieptănătură simplă, un asemenea amănunt poate fi trecut cu vederea de un bărbat, dacă el nu e înzestrat cu destul simţ de observaţie. Dar părul Elfridei îţi atrăgea imediat privirile. Iar în privinţa culorii lui, nu te puteai îndoi, aşa cum nu te îndoiai că ai în faţa ta o fată ; era un castaniu cît se poate de deschis. Elfride înţelese că Knight îşi dăduse perfect de bine seama de asta, dar avea criterii personale de apreciere în această privinţă.

Elfride se simţea profund jignită. Sinceritatea părerilor lui o impresiona şi, ceea ce era şi mai rău, cu cît părerile îi erau mai potrivnice, cu atît le respecta mai mult. Şi acum, ca un jucător nechibzuit, aruncă totul pe ultima şi cea mai bună carte.

— Ce fel de ochi îţi plac cel mai mult, domnule Knight ? îl întrebă ea încet.

— Vrei să fiu sincer, sau vrei să-ţi fac un compliment ?

— Fii sincer, bineînţeles ! N-am nevoie de complimentele nimănui !

Şi, totuşi, Elfride ştia că nu-i aşa, şi că un compliment sau un cuvînt măgulitor din partea lui ar fi fost pentru ea ceea ce e izvorul pentru arabul însetat.

— Prefer ochii căprui, spuse el, calm.

Jucase şi pierduse iar.

XIX

„Iubirea era numai la un pas"

ÎN RELAŢIILE LUI, KNIGHT NU folosea niciodată acel ton fluşturatic, familiar, care, prin măguliri şi glume inspirate şterge din amintirea femeilor remarcile mai aspre făcute cîndva la adresa lor. Deci, nici unul, nici celălalt nu mai pomeniră nimic despre păr, ochi şi evoluţie. Elfride era copleşită de gîndul propriei nimicnicii, care îi apărea, acum, atît de limpede, încît devenise greu de îndurat, şi pe chip i se citea ruşinea. În ultima vreme fiece discuţie cu Knight avusese darul să o discrediteze uşor dar sigur şi, ca un mijloc de autoapărare, ar fi fost gata să-l îndrăgească iar pe Stephen. El n-ar fi fost atît de negru la suflet încît să admire altceva decît ceea ce vedea la ea, gîndea Elfride. E drept că Stephen îi mărturisise că o iubea, în timp ce domnul Knight nu făcuse niciodată aşa ceva. Oricum, asta nu dregea lucrurile şi simţămîntul că era cît se poate de neînsemnată în ochii lui Knight continuă s-o urmărească. Ce fericită ar fi fost dacă lucrurile ar fi stat altfel, dacă Knight ar fi iubit-o, deşi gusturile lui se îndreptau spre alt tip de femeie iar Stephen i-ar fi arătat indiferenţă, în ciuda asemănării dintre ea şi idealul lui. Dar în situaţia de faţă admiraţia lui Stephen putea să-şi aibă rădăcina în orbirea pe care o naşte pasiunea. Poate că orice om cu minte mai ascuţită ar fi găsit cusururi înfăţişării ei.

Petrecură restul zilei mai mult în compania celor vîrstnici, nemaiavînd prilejul să rămînă între patru ochi. Cînd Elfride se duse la culcare în acea seară, în minte i se trezi, iar, gîndul că fusese un nesuferit că vorbise cu ea atît de aspru, ca în clipa următoare să i se pară că ceea ce spusese el nu fusese decît purul adevăr.

— Ah, nu e nimic de capul meu ! îşi zise ea, cu un suspin. Un om ca el, care e primit în lumea mare, nici nu vede ce suflet sau ce chip am eu.

Se poate spune că bărbatul care a ajuns să stăpînească într-atîta mintea unei femei, se află la jumătatea drumului către inima ei, aceste două puncte fiind, după cît se ştie, destul de apropiate.

— Și chiar ai de gînd să pleci săptămîna asta ? îl întrebă doamna Swancourt pe Knight în seara următoare, adică duminică.

Urcau cu toții, cu pas rar, dealul ce ducea spre biserică unde, înainte de demolarea zidurilor vechi, urma să se oficieze, în acel ceas cam neobișnuit al serii, pentru ultima oară, slujba ce avea loc, deobicei după-amiaza.

— Vreau să traversez de la Bristol la Cork, îi răspunse Knight, și de-acolo o iau spre Dublin.

— Treci pe-aici la întoarcere și stai mai mult, spuse pastorul. Ce-i o săptămînă ? N-am înțeles mai nimic din vizita dumitale. Mi-amintesc de-o poveste, dar e prea...

Pastorul se opri brusc. Uitase că era duminică și poate că i-ar fi dat așa înainte, ca într-o zi de lucru, dacă o pală de vînt nu i-ar fi ridicat poalele anteriului, trezindu-i memoria. Schimbă pe loc cursul povestirii, cu iscusința cerută de o asemenea împrejurare.

— Povestea levitului care s-a călătorit la Betleem, din care mi-am extras textul acum două duminici, se potrivește de minune cu cazul dumitale, urmă el, ca omul care, departe de a fi avut intenția, cu o clipă mai înainte, să povestească o pățanie lumească, n-avusese în minte, săptămîni de-a rîndul, decît gînduri de Sabat. Ei, și cu ce s-a ales, pînă la urmă, din toată alergătura ? Dacă rămînea în cetatea iebusiților și nu ținea morțiș să se ducă la Gibea, n-ar mai fi dat de bucluc.

— Dar irosise deja cinci zile, răspunse Knight, făcîndu-se că nu observă felul cum pastorul schimbase vorba. Greșeala lui a fost că luase calea șovăielii de la bun început.

— Da, adevărat, adevărat. Exemplul nu e potrivit.

— Dar nu și ospitalitatea care v-a amintit această întîmplare.

— Deci, vii în orice caz, îl îndemnă doamna Swancourt care, la vorbele lui Knight, observase pe chipul fiicei ei vitrege o schimbare aproape imperceptibilă.

Knight făgădui cu jumătate de gură să-i viziteze la întoarcere ; dar însăși nesiguranța vorbelor rostite fu de ajuns ca să-i inspire Elfridei un interes încărcat de regrete față de cel mai mic gest al lui, în puținele ceasuri cît mai avu de stat la ei. Cum ajutorul pastorului oficiase deja de două ori, în ziua aceea, în cele două biserici,

domnul Swancourt luase asupra sa slujba de seară, şi Knight citi pildele. Soarele se revărsa prin vitraliul ciobit din peretele de la apus, luminînd întreaga adunare de credincioşi cu lucirea-i aurie : Knight, în vreme ce citea, era învăluit şi el de aceeaşi dulce strălucire. Elfride, la orgă, îl privea cu inima plină de tristeţe şi nelinişte, înteţite de convingerea că gîndurile aceluia zburaseră tare departe de ea. Cînd parcurse, limpede şi răspicat, capitolul ales — un fragment din povestea lui Elijah — şi atinse acea măreaţă culme unde se vorbeşte despre cutremur, foc şi despre glasul blînd şi gingaş, vocea profundă a lui Knight răsună cu o asemenea vădită nepăsare faţă de tot ce o privea pe ea, încît însăşi prezenţa bărbatului îi strecură în suflet un sentiment de părăsire şi izolare pe care, fără dînsul, poate nu le-ar fi simţit.

Întorcînd, pentru o clipă, capul, să mai contemple o dată splendoarea soarelui la asfinţit, care, în clipa aceea, îşi revărsase razele asupra lui Knight, privirea îi fu atrasă de chipul unei femei aşezată în pridvorul dinspre apus. Era chipul uscat şi pustiit al văduvei Jethway, pe care Elfride abia dac-o mai zărise din dimineaţa cînd se întorsese acasă, după aventura ei cu Stephen Smith. Cum nu se pricepea la mai nimic, nenorocita părea că-şi trece viaţa între cimitirul de la Endelstow şi cimitirul unui sat de lîngă Southampton, unde erau îngropaţi tatăl şi mama ei.

De mult nu mai venise s-asculte slujba de aici şi acum părea că alesese biserica aceasta cu un anume scop. Cuprinzînd de la fereastra pridvorului priveliştea mărginită de orizontul neschimbat al mării, primul lucru care-ţi atrăgea privirile era mormîntul tînărului Jethway.

Şuvoiul de raze inundase faţa văduvei, în clipa aceea înclinată spre Elfride ; pe ea deslueai o expresie dură şi amară, pe care solemnitatea lăcaşului o înălţa la o tragică demnitate ce, dealtfel, îi era cu totul străină. Fata îşi reluă aerul ei firesc, dar neliniştea îi spori.

Emoţiile Elfridei se adunau şi, după un răstimp, răbufneau, pe neaşteptate. La cel mai mic impuls — un poem, un apus de soare, un acord muzical inspirat, o închipuire vagă — izbucneau, neavînd nevoie de motive neobişnuite ca să se desfăşoare. Adăugată la dorinţa de a cîştiga respectul lui Knight, care, crescînd, se prefăcuse într-un fel de tînjeală după dragostea lui, împrejurarea

de față umplu paharul. Îngenunchind, înainte de a părăsi lăcașul de rugăciuni, la acel ceas cînd fișiile de lumină se retrăseseră, lăsînd biserica cufundată într-o umbră blîndă, i se trezi în minte, fără voia ei, poemul cutremurător al lui Colleridge *Cele trei morminte* și, înfiorîndu-se la amintirea blestemelor cu care o împroșcase doamna Jethway, izbucni în hohote cumplite.

Părăsiră biserica tocmai la scăpătatul soarelui ; peisajul se înfățișa acum privirii ca o estradă goală unde un vorbitor ținuse o cuvîntare avîntată, la sfîrșitul căreia spectatorilor nu le mai rămăsese decît să se ridice și să se îndrepte spre casele lor. Domnul și doamna Swancourt plecară cu trăsura, Knight și Elfride preferară să meargă pe jos, după cum bănuise și iscusita peţitoare. Coborîră, deci, dealul împreună.

— Îmi place cum citești, domnule Knight, se pomeni spunîndu-i, după cîțiva pași. Citești mai frumos decît tata.

— Cel ce mă laudă, merită laudele mele. Ai cîntat minunat, domnișoară Swancourt, și foarte corect.

— Corect, da.

— Trebuie să fie o mare plăcere pentru dumneata să iei parte la serviciul divin.

— Mi-ar place să pot cînta cu mai mult sentiment. Îmi lipsește o bună culegere de cîntece religioase sau laice. Aș vrea să am o mică bibliotecă muzicală, cu piese bine alese, și să nu accept o nouă piesă decît dacă e, într-adevăr, de valoare.

— Sînt încîntat să aud că ai o astfel de dorință. E uimitor cît de multe femei sînt lipsite de dragostea sinceră pentru muzică, privită ca scop în sine și nu ca mijloc, ca să nu mai vorbim de femeile care sînt goale la suflet. Lor le place muzica doar pentru ceea ce se leagă de ea. N-am întîlnit în viața mea o femeie căreia să-i placă, cu adevărat, muzica, în timp ce din bărbații pe care-i cunosc, știu cel puțin zece care o iubesc.

— Cum poți să deosebești femeile cu suflet de cele fără suflet ?

— Uite, spuse Knight după o clipă de gîndire. Cînd spun femei fără suflet mă refer la femeile pe care nu le interesează nimic serios. Cunosc un bărbat care avea o tînără prietenă la care ținea foarte mult ; de fapt, urmau chiar să se căsătorească. Ea părea o fire poetică, așa că el

i-a oferit o dată să aleagă între două ediții de poezie engleză, pe care ea pretindea că ține grozav să le aibă. „Pe care din ele ai vrea să ți-o trimit ?“ a întrebat-o el. La care ea i-a răspuns : „Pe nici una. Aș prefera, în schimb, dacă nu te superi, o pereche din cei mai frumoși cercei de pe Bond Street“. La o asemenea fată nu-mi închipui că poți găsi mare lucru în afară de frivolitate. Și, înclin să cred că dumneata îmi împărtășești părerea.

— A, da, răspunse Elfride, cu oarecare efort.

Cum, întîmplător, tocmai își aruncase ochii pe chipul Elfridei în timp ce fata rostea acest răspuns și observase biata ei străduanie zadarnică de a părea sinceră, Knight avu aerul că n-o prea crede.

— Dumneata, domnișoară Swancourt, într-o situație asemănătoare, n-ai fi preferat niște zdrăngănele, nu-i așa ?

— Nu știu, nu cred, se bîlbîi ea.

— Aș vrea să te întreb ceva, spuse inflexibilul Knight, dac-ar fi să alegi între două daruri de valoare aproximativ egală : o mică selecție de partituri muzicale, legate în marochin, și un dulap pentru ele, din lemn de nuc, cu broască și cheie, sau o pereche din cei mai grozavi cercei din vitrinele de pe Bond Street, pe care le-ai prefera ?

— Partiturile, bineînțeles, răspunse Elfride, cu un zel căznit.

— Ești absolut sigură ? o întrebă el pe un ton ferm.

— Destul de sigură, spuse ea cu glas tremurat.

Knight încerca o plăcere profundă, deși condamnabilă, să necăjească această făptură emotivă și nestatornică, al cărei suflet era atît de simțitor, încît atitudinea lui părea un soi de cruzime. Îi aruncă o privire oarecum ciudată și spuse :

— Ce rușine !

— Iartă-mă, spuse ea, jumătate în glumă, jumătate speriată, și făcîndu-se roșie la față ca para focului.

— Ah, domnișoară Elfie, de ce n-ai spus de la început, cu curaj : „Nu sînt cu nimic mai bună decît ea și aș alege același lucru“.

— Nu știu, răspunse Elfride desperată, cu un zîmbet jalnic.

— Credeam că ești o fire deosebit de muzicală.

— Cred, chiar, că sînt. Dar mă pui la o încercare atît de grea... aproape chinuitoare.

— Nu pricep.

— Muzica nu-ţi aduce nici un folos... adică vreau să spun...

— Ei, asta-i bună, domnişoară Swancourt ! Cum se poate...

— Nu m-ai înţeles ! Ah, nu m-ai înţeles !

— Bine, dar ce folos crezi că poţi avea de pe urma unor fleacuri de bijuterii ?

— Nu, nu, nu ! strigă ea, pierzîndu-şi răbdarea. Altceva am vrut să spun. Îmi place muzica mai mult ca orice, dar îmi plac...

— Şi mai mult cerceii, hai recunoaşte ! spuse el, continuînd s-o sîciie. Ei bine, eu, în locul dumitale, aş fi considerat că trebuie să dau dovadă de curaj şi să recunosc din capul locului, fără să am pretenţii la o noblеţe de care, de fapt, nu sînt în stare.

Elfride, întocmai ca armata franceză, se descurca cel mai prost în defensivă. Aproape că-i dăduseră lacrimile, cînd îi răspunse cu desperare :

— Am vrut să spun că acum ţin la cercei mai mult ca la orice, fiindcă anul trecut mi-am pierdut unul din perechea mea cea mai frumoasă şi tata a spus că nu-mi mai cumpără alţii, şi nici pe mine nu mă mai lasă să-mi cumpăr, fiindcă n-am grijă de ei ; şi tare-aş fi dorit să am o pereche la fel... asta voiam să spun... zău că asta voiam să spun, domnule Knight.

— Mă tem că m-am purtat tare aspru şi grosolan cu dumneata, spuse Knight cu căinţă în glas, văzînd-o atît de tulburată. Dar, vorbesc serios, dacă femeile şi-ar da seama cum îşi bat joc de frumuseţea lor cu adausuri de felul ăsta, sînt convins că s-ar lipsi de ele.

— Erau minunaţi, şi-mi stăteau aşa de bine !

— Aşadar nu semănau cu mărunţişurile astea vulgare şi hidoase pe care şi le agaţă femeile de urechi în ziua de azi, cum ar fi şefi de tren, balanţe, spînzurători şi lanţuri de aur, palete de culori, pendule sau Dumnezeu mai ştie ce !

— Nu, nu, erau cu totul altfel ! Erau aşa de drăguţi, uite, să-ţi arăt ! spuse ea, plină de entuziasm.

Şi, cu capătul umbrelei, desenă o copie mărită a cerceilor favoriţi pe care-i jelise, buni pentru o femeie uriaşă de o jumătate de milă înălţime.

— Da, foarte frumoși, foarte frumoși, spuse Knight, sec. Și, cum de s-a întîmplat să pierzi niște obiecte atît de prețioase ?

— N-am pierdut decît unul... N-am auzit să-și fi pierdut cineva amîndoi cerceii deodată.

Vorbise cu stînjeneală în glas, frămîntîndu-și nervos degetele. De vreme ce știm că-i pierduse în timp ce Stephen Smith încercase să-i fure primul sărut, acolo, pe faleză, încurcătura ei n-are de ce să ne mire. Întrebarea fiind stingheritoare, răspunsul fusese ocolit.

Knight nu păru să fi observat stînjeneala ei.

— Ah, da, pricep, nimeni nu și-a pierdut amîndoi cerceii deodată. Și, bineînțeles, dacă-i vorba de o pierdere, alegerea dumitale nu mi se mai pare frivolă.

— Niciodată nu-mi dau seama dacă vorbești serios, spuse ea, ridicînd privirea-i întrebătoare spre chipul încadrat de favoriți al oracolului. Și, sărindu-și singură, vitejește, în ajutor : Poate că par frivolă, dar nu sînt frivolă decît în felul de-a mă purta, nu și în sufletul meu. Cele mai rele femei au o inimă frivolă, nu doar purtări frivole.

— Distincția e abilă. Dintre cele două categorii, cea mai supărătoare e, indiscutabil, prima, spuse Knight.

— Spune-mi, frivolitatea e un păcat de moarte sau unul scuzabil ? Dumneata trebuie să știi, că doar cunoști viața.

— Sînt departe de a cunoaște viața. O concepție corectă asupra existenței e un lucru prea vast ca să-l poți obține în scurtul răstimp al trecerii prin viață.

— E oare cu putință ca gustul femeii pentru bijuterii s-o facă să-și distrugă toată viața ?

— Nimeni nu-și distruge toată viața.

— Dumneata înțelegi ce vreau să spun, chiar dacă folosesc cuvinte comune și prost alese, spuse ea, pierzîndu-și răbdarea. Fiindcă vorbele mele sînt comune, nu trebuie să-ți închipui că orice gînd care-mi trece prin minte e comun. Bietul meu bagaj de cuvinte se reduce la un număr de tipare grosolane în care sînt nevoită să-mi torn tot materialul, bun sau prost ; și noutatea sau gingășia substanței se pierd adesea în platitudinea aspră a formei.

— Perfect ! Am să dau crezare acestei reprezentări ingenioase. Cît despre subiectul în discuție — vieți distruse — nu e cazul să-ți faci griji. Viața fiecăruia, bărbat

sau femeie, poate fi romantică, neobişnuită sau interesantă şi cînd e ratată, şi cînd e plină de succese. Cu diferenţa, doar, că, în primul caz, capitolul final lipseşte din povestire. Cînd un om înzestrat cu o personalitate puternică încearcă să împlinească o faptă mare şi nu izbuteşte din pricina unui accident a cărui vină nu o poartă, pînă în acel moment povestea lui era la fel de semnificativă ca şi aceea a unui mare om care a săvîrşit, într-adevăr, marea faptă. E bizar ca lumea să considere anii de şcoală ai unui băiat sau alte asemenea amănunte ca o poveste interesantă sau ca ceva lipsit de însemnătate, văzînd totul doar în lumina renumelui cîştigat sau nu de acel om, mai tîrziu.

Înaintau între apusul soarelui şi răsăritul lunii. Odată cu scăpătatul soarelui începuse să se înalţe luna, acum aproape plină. Umbrele lor, aruncate de lumina roşietică a apusului, aveau să se şteargă în curînd, pentru a fi înlocuite de perechea rivală din cealaltă direcţie, pe care luna o făcea din ce în ce mai clară.

— Consider viaţa mea ratată, într-o anume măsură, vorbi iar Knight, după o pauză, în timpul căreia privise umbrele potrivnice.

— Dumneata ? Cum asta ?

— Nu-mi dau prea bine seama. Dar, într-un fel sau altul, mi-am greşit ţinta.

— Serios ? Dacă ţi se-ntîmplă asta fără să-ţi dai seama, n-ai de ce să te amărăşti prea mult, dar să ai conştiinţa unei astfel de situaţii, trebuie să fie trist. Am dreptate ?

— În parte da, nu însă întru totul. De fapt, senzaţia că au dobîndit o experienţă profundă e un fel de consolare pentru oamenii care-şi dau seama că au luat-o pe o cale greşită. Oricît de paradoxal ar părea, nimic nu e mai adevărat decît că oamenii care au mers întotdeauna pe drumul drept nu înţeleg nici pe jumătate ce înseamnă să mergi pe drumul drept, cît înţeleg cei care au mers pe un drum greşit. Dar, de fapt, n-are nici un rost să-ţi tai aripile, vorbindu-ţi de toate astea.

— Nu mi-ai spus încă dacă sînt, într-adevăr, frivolă.

— Dacă spun da, te jignesc, dacă spun nu, ai să mă crezi nesincer, răspunse el, privind-o drept în faţă cu o expresie ciudată.

— Ah, da, spuse ea, cu un mic suspin. Cine ar fi în stare să descopere un lucru atît de adînc tăinuit ? Socoteşte-mă frivolă, dacă vrei. Măreţia lumii nu se poate ridica decît din nimicnicie, aşa că n-avem de ce regreta că mai avem şi infirmităţi.

— În ceea ce priveşte femeile, n-aş zice că-i aşa, răspunse Knight cu nepăsare ; dar, bineînţeles, pentru un om nevoit să-şi cîştige singur traiul, nu-i un noroc să se nască cu o fire într-adevă nobilă. Omul cu suflet mare ajunge la azilul de săraci ; aşa că poate ai dreptate să aperi frivolitatea.

— Ah, nu, nu ! Nici vorbă de aşa ceva, răspunse ea, cu părere de rău. Domnule Knight, după ce pleci, vrei să-mi trimiţi ceva scris de dumneata ? Sînt curioasă să ştiu dacă scrii aşa cum gîndeşti de la o vreme sau aşa cum gîndeai cînd erai mai bine dispus. Care e adevăratul domn Knight — cinicul din seara asta sau filozoful optimist de pînă acum ?

— Care ? Ştii şi dumneata tot atît de bine ca şi mine.

Rămaseră aşa, la vorbă, pe pajişte şi sub portic pînă ce stelele prinseră să pălească. Deodată, Elfride îşi aruncă capul pe spate şi spuse aşa, într-o doară :

— Uite ce stea strălucitoare colo, deasupra capului meu.

— Orice stea strălucitoare e, undeva, deasupra capului cuiva.

— Da ? A, da, sigur că da. Şi unde se află cea de colo ? îl întrebă ea, arătînd cu degetul.

— Stă în cumpănă, ca un şoim alb, în dreptul uneia din Insulele Capului Verde, sau undeva, pe-aproape.

— Dar cealaltă ?

— Cealaltă priveşte în jos, spre izvoarele Nilului.

— Şi aceea care pare atît de singuratică şi stingheră ?

— Stă aţintită asupra Polului Nord şi are întreg ecuatorul drept orizont. Şi cea care pare că pîlpîie stins acolo, jos, deasupra pămîntului, şi în jurul căreia ne-am rotit noi, scînteiază deasupra Indiei, peste creştetul unui tînăr prieten de-al meu care poate că tocmai se uită la steaua care se află aici, la zenit, agăţată jos la orizont, şi-şi zice că ţinteşte spre locul unde se află iubita lui.

Elfride îl privi pe Knight bănuitoare. La ea se gîndea oare ? Nu-i putea desluşi trăsăturile. Dar, judecînd după felul cum se purta, părea că nu ştie nimic.

— Steaua asta stă deasupra capului meu, spuse Elfride, cu şovăială.

— Sau deasupra oricărui alt om din Anglia.

— A, da, înţeleg. Şi răsuflă uşurată.

— Părinţii tînărului, pare-mi-se, locuiesc aici, în acest comitat. Nu-i cunosc, deşi cu fiul lor am purtat corespondenţă ani de-a rîndul, pînă de curînd. Din fericire sau din nefericire pentru el, s-a îndrăgostit şi pe urmă a plecat la Bombay. De atunci n-am prea mai auzit de el.

Knight stărui asupra subiectului pe care-l deschisese chiar el, din proprie iniţiativă ; şi, deşi Elfride se simţi înclinată să urmeze pilda lui de sinceritate, sufletul ei se dovedi slab, şi această pornire de o clipă se stinse în tăcere. Cuvintele rostite de Knight la întîmplare păreau să ascundă un reproş, şi totuşi Elfride nu era în stare să-şi dea limpede seama dacă se făcuse, într-adevăr, vinovată de trădare.

XXI

„Departe-ntre coline-i draga mea"

KNIGHT LASĂ ÎN URMĂ PAROHIA din Endelstow şi o luă spre Cork.

Zilele se înşiruiră una după alta, împovărîndu-i, din ce în ce mai tare, inima. Porni în grabă spre lacurile din Killarney, hoinări prin păduri bogate, contemplă nemărginita varietate a peisajului insulelor, a dealurilor şi văilor de prin acele locuri, ascultă îmbietoarele ecouri ale tărîmului de vis pe care-l străbătea ; rămase, însă, orb faţă de strălucirea ireală a acelor ţinuturi binecuvîntate, pe care o admirase atîta, altădată.

Prezenţa Elfridei nu avusese nici cea mai mică înrîurire asupra lui atîta timp cît fata i se aflase în preajmă. Nu-şi dăduse seama că, prin pătrunderea ei în sfera preocupărilor lui, ceva nou îi pătrunsese şi în suflet ; acum, însă, cînd ea era departe, simţea că îi lipsea ceva deosebit de însemnat. Prisosul devenise necesitate şi Knight se trezi îndrăgostit.

Stephen se îndrăgostise de Elfride privind-o ; Knight începînd s-o privească. Cînd sau cum îl pătrunsese acest duh nu-şi dădea seama ; de un lucru era, însă, sigur : că atunci cînd se pregătea să plece de la Endelstow nu încercase, nici pe departe, tristeţea subtilă şi răscolitoare a despărţirii. În tot acest răstimp, Elfride nu fusese decît un minunat obiect de contemplaţie. Începuse, oare, s-o iubească în clipa cînd îi întîlnise privirea după întîmplarea din turn ? Atunci nu-i păruse decît o fiinţă slabă. Se îndrăgostise, oare, cînd o văzuse pe pajişte, învăluită toată în lumina apusului de soare ? Atunci îi făcuse plăcere s-o privească, nimic mai mult. Oare conversaţia ei să-i fi sădit în suflet dragostea ? O găsea destul de spirituală pentru o fată tînără, dar nu excepţională. Să fi avut jocul de şah vreun rol deosebit ? Nu, cu siguranţă nu. Atunci nu văzuse în ea decît un copil cam îngîmfat, atîta tot.

Experienţa trăită acum de Knight nega întru totul teoria că iubirea nu se poate înfiripa decît prin ocheade şi atingeri drăgăstoase de mîini, că, asemeni unei flăcări, ea se face simţită chiar din clipa cînd se naşte. Abia după ce se despărţise de Elfride şi amintirea lui începu s-o idealizeze, atenţia lui faţă de ea se trezise cu adevărat.

Astfel, după ce adunase în mod pasiv imagini ale Elfridei, pe care mintea lui le ocolise pînă cînd fiinţa care le reflectase i se ştersese din faţa ochilor, îşi dădu seama că se îndrăgostise de sufletul fetei care, parcă, se desprinsese vremelnic de trup, ca să-l însoţească în drumul lui.

Ea pusese o asemenea stăpînire pe inima lui încît, înclinat cum era spre analiză, Knight aproape că se cutremură gîndindu-se la urmările pătrunderii acestei noi energii printre energiile vieţii lui obişnuite, pe care le ţinea în frîu atît de bine. Knight îşi pierdu liniştea ; după o vreme, însă, alungă orice gînd lăturalnic, dăruindu-se cu totul plăcerii de a cugeta la iubita lui.

Şi, totuşi, poate că în dragostea lui Knight era mai multă filozofie decît romantism. Se gîndi la felul cum se purtase Elfride faţă de el. Naturaleţe pe muchia cochetăriei. Flirtase oare ? se întrebă el. Nici dacă încrederea i s-ar fi prefăcut, cu de-a sila, în bănuială n-ar fi putut să ajungă la o astfel de părere. Execuţia fusese prea reuşită ca să fi fost prefăcătorie. Avea acele cusururi fără de care un lucru nu poate fi autentic. Nici măcar o ac-

triță cu douăzeci de ani de activitate, nici măcar o doamnă al cărui sezon de vară, petrecut în afara orașului, e învăluit în negura ușoară a bîrfelii, n-ar fi fost în stare să joace în fața lui rolul fetei inocente, așa cum Elfride nu-l jucase, ci îl trăise. Purtarea ei dădea la iveală acele mici viclenii care fac parte din inocență.

Există burlaci înnăscuți și burlaci creați de împrejurări ; și fetele bătrîne sînt, fără îndoială, tot de două feluri, deși unii nu le recunosc decît pe cele din urmă. Knight trecea drept un burlac înnăscut. Ce avea să se întîmple cu el ? I se părea tare ciudat să-și analizeze propriile teorii despre dragoste ; și, descifrîndu-le acum, în lumina crudă a unei noi experiențe, vedea că frazele lui dobîndeau un înțeles cu mult mai adînc decît avuseseră atunci cînd le scrisese. Adesea, oamenii descoperă adîncul înțeles al unei maxime vechi și răsuflate, abia cînd o întîmplare neprevăzută le-o azvîrle iar în față ; dar Knight nu auzise în viața lui de vreun om căruia să-i fi fost dat să pătrundă adevăratul sens al propriilor sale cugetări într-un asemenea fel. De un lucru, însă, era profund satisfăcut. În inima lui se înrădăcinase o nestăvilită aversiune față de ideea de a nu fi primul în inima unei femei. Descoperise că sufletul lui punea o anume condiție : dacă vreodată se va hotărî la căsătorie, n-o va face decît avînd certitudinea că nici un fel de dezvăluiri de vechi scrisori nedorite, nici un fel de saluturi sau de îmbujorări în fața unui străin misterios, întîlnit întîmplător, n-ar putea crea prilej de tulburare. Simțămintele lui Knight nu erau decît simțămintele firești ale unui om de vîrsta lui care iubește sincer, poate puțin exagerate de îndeletnicirile lui. Cînd bărbații iubesc pentru prima oară, la vîrsta adolescenței, iubesc din tot sufletul, nimic altceva nefiind implicat în această stare afectivă. Odată cu trecerea anilor, mai multe din facultățile lor încep să ia parte la pasiune, pînă ce, la vîrsta lui Knight, rațiunea e gata să se alăture și ea. Se poate, însă, tot atît de bine, să stea deoparte. Un bărbat îndrăgostit, al cărui creier devine mijloc de evaluare a acestei stări, e ca un om care determină poziția unui vapor după o lumină aflată la capătul catargului.

Judecînd după nevinovăția pe care Elfride o dovedea în purtări și asupra căreia nu se înșela, Knight ajunse să-și demonstreze sie însuși, prin deducție, nevinovăția

ei în dragoste. *Incrédules les plus crédules.*[1] Elfride, îşi zicea el, nu cred să se fi uitat la un alt bărbat, pînă la mine.

Îşi amintea prea bine asprimea cu care o tratase fiindcă între podoabe şi elevaţia spiritului, le preferase pe cele dintîi, dar de atunci o iertase de o sută de ori, gîndindu-se cît de firesc era pentru o femeie să iubească podoabele şi cît de necesară era o undă de frivolitate, pentru a întregi paleta delicată şi atît de atrăgătoare a sufletului feminin. Astfel că, la o săptămînă de la despărţirea lor, răstimp în care ajunsese de la Killarney înapoi, la Dublin, se hotărî să-şi scurteze călătoria, să se întoarcă la Endelstow şi să-şi ia un anume angajament, prefăcînd în fapt cererea pe care ar fi trebuit s-o facă în acea seară de sîmbătă.

Deşi aşternuse pe hîrtie o groază de teorii privind plăcerile vieţii de societate şi deprinderile mondene, în general, grăuntele de practică lipsea din toate astea şi, în clipa aceasta, lui Knight îi era cu neputinţă să-şi amintească dacă se cădea să dăruiască unei domnişoare podoabe, înainte de pronunţarea unei cereri precise în căsătorie. Totuşi, cu o zi înainte de a părăsi oraşul Dublin, căută cu înfrigurare un magazin mare de bijuterii, unde cumpără un obiect care, după părerea lui, i s-ar fi potrivit Elfridei cel mai bine.

Cum intră în odaia lui şi închise uşa, se aşeză şi, cu un sentiment ciudat, de profundă stinghereală, deschise cutia îmbrăcată în marochin şi ridică, una cîte una, în dreptul ochilor, bucăţelele fragile de aur cizelat. Multe lucruri îşi pierduseră prospeţimea pentru singuraticul cărturar ; aceste podoabe, însă, erau ceva nou şi le mînuia asemeni unui copil ale cărui degete ar atinge pentru prima oară un produs al civilizaţiei. Dintr-odată deveni cusurgiu şi, convins că modelul ales nu putea, totuşi, s-o prindă, sări în sus cuprins de neastîmpăr şi o luă la goană în jos, pe stradă, să schimbe cerceii cu alţii. După ce-şi bătu capul să găsească altceva — timp în care se zăpăci atît de tare, încît simţul critic privind obiectele de artă părea să-l fi părăsit cu totul — Knight plecă acasă cu altă pereche de cercei. Îi păstră pînă după-amiază, cînd, după ce-i întorsese pe-o parte şi pe alta de vreo cincizeci de ori, ajungînd, în cele din urmă, la concluzia că cea de-a

[1] Neîncrezătorii sînt cei mai creduli (fr.).

doua alegere fusese mai nefericită decît prima, simţi că somnul n-o să se lipească de el, pînă nu va reuşi să facă rost de ceva mai de soi. Înciudat pe sine din pricina propriei nehotărîri, apăru iar în uşa magazinului, dar îi fu pur şi simplu ruşine să intre şi să-l mai deranjeze încă o dată pe negustor, aşa că se duse la altă prăvălie, cumpără o pereche la un preţ infinit mai mare, fiindcă aceasta părea să fie tocmai ce-i trebuia, îi întrebă pe giuvaergii dacă vor să primească cealaltă pereche în schimb, i se spuse că nu se face schimb cu obiecte cumpărate de la alt magazin, achită suma şi plecă cu cele două perechi în buzunar, întrebîndu-se ce Dumnezeu avea să facă cu perechea care-i prisosea. Aproape că dorea s-o piardă sau să i-o fure cineva ; îl obseda gîndul că, fiind om cu mintea la cap şi cu principii sănătoase de economie, trebuia neapărat s-o vîndă, ceea ce şi făcu în cele din urmă, la un preţ de nimic. Senzaţia de gol în suflet pe care o încerca după ce-şi irosise o zi întreagă cu alergături prin oraş pentru o treabă atît de nouă şi de neobişnuită pentru el, şi mai prăpădise şi cîteva lire cu manevrele fără rost pe care le făcuse, se îmbina cu un vag sentiment de satisfacţie datorat faptului că ieşise, odată pentru totdeauna, din ignoranţa lui învechită privind giuvaerurile femeilor şi că, în cele din urmă, pusese mîna pe un obiect, într-adevăr, de artă. Tot restul zilei se uită lung la podoabele doamnelor pe care le întîlni pe stradă, cu ochiul experimentat al unui om de meserie.

A doua zi dimineaţa, Knight traversă din nou canalul St. George, nu pentru a se întoarce la Londra pe ruta Holyhead, aşa cum intenţionase la început, ci ca s-o ia spre Bristol, cu gîndul de a da curs invitaţiei domnului şi doamnei Swancourt de a le face iar o vizită, la întoarcere.

Şi acum vom zbura înapoi la Elfride.

Pasiunea de căpetenie a femeii — să încînte şi să influenţeze pe cei mai puternici decît ea — deşi deloc necunoscută *Elfridei, era totuşi, în cazul ei, hotărît, lip*sită de scop. Încă de la început ţinuse la buna părere a prietenului ei Knight ; teama nu-i îngăduia nici măcar să se gîndească dacă, acum, aspira la mai mult decît la acel elementar sentiment al prieteniei. Dorinţa pe care o simţise la început, de a fi pe placul celui mai grozav bărbat pe care-l cunoscuse, nu ascundea nici un dram de

necredință față de Stephen Smith. Elfride nu era în stare să-și dea seama — dar cîte femei sînt ? — ce proporții uriașe poate lua deznodămîntul unui gest inițial cu totul lipsit de însemnătate.

Scrisorile de la Stephen nu puteau fi decît rare, și credința ei se agăța mereu de ultima, după cum un marinar naufragiat se agață de o epavă plutitoare. Tînăra fată încerca să se convingă că-i părea bine că Stephen avea acel presupus drept asupra mîinii ei, cîștigat prin fuga lor. Se amăgea singură, spunîndu-și : „Poate că dacă nu m-aș fi făgăduit în felul ăsta, m-aș îndrăgosti de domnul Knight".

Toate acestea făcură ca săptămîna în care lipsi Knight să i se pară tristă și mohorîtă. Continua să se roage pentru Stephen, și-i reciti scrisorile ; era ca și cum ar fi înghițit o doctorie cu de-a sila, deși căuta să se înșele pe sine, spunîndu-și că o face din plăcere.

Scrisorile lui erau din ce în ce mai optimiste. Îi scria că în fiecare zi își sfîrșea treaba cu sentimentul plăcut că înlăturase încă o piatră din zidul care-i despărțea. Apoi zugrăvea imaginea minunată pe care aveau s-o ofere ei doi lumii, într-o bună zi. Oamenii o să întoarcă capul, și-o să spună : „Ce noroc pe el !" O sfătuia să nu se mai necăjească, gîndindu-se mereu la încercarea lor nebunească de a fugi împreună. (Elfride îi scrisese în mai multe rînduri că asta o întrista.) Orice ar crede alții despre ea, el îi cunoștea prea bine sufletul curat. Singura învinuire pe care i-o aducea, cu blîndețe, era că nu-i scrisese cu aceeași dăruire în timpul vizitei ei la Londra. Scrisoarea ei părea să exprime o vioiciune nutrită de alte gînduri decît de amintirea lui.

Cum intenția lui Knight de a se întoarce curînd la Endelstow fusese vagă, făgăduiala făcută în acest sens fusese și mai vagă. Knight se număra printre acei oameni care întîi fac un lucru și pe urmă vorbesc despre ceea ce au făcut. Pastorul se cam miră văzînd că s-a întors atît de curînd, doamna Swancourt, cîtuși de puțin. Cînd îi întîlni pe toți, după ce-i fusese anunțată sosirea, află că la sfîrșitul lunii aveau de gînd să plece pentru cîteva zile la St. Leonards.

În prima seară petrecută la Endelstow nu se ivi nici un prilej îndeajuns de potrivit pentru a-i oferi Elfridei obiectul obținut cu atîta trudă. Ezită în alegerea clipei

potrivite pentru a-şi duce intenţia la îndeplinire. Cum, întîmplător, în dimineaţa următoare vremea se făcuse bună, după o săptămînă de timp înnourat, cineva propuse să pornească toţi cu trăsura spre plaja de la Barwith, una dintre atracţiile locale pe care nici doamna Swancourt, nici Knight, n-o mai văzuseră. Knight adulmeca orice prilej romantic de la distanţă şi îşi spuse că era cu neputinţă să nu se ivească unul pînă la lăsarea serii.

Drumul pe care mergeau trecea printre dealuri de un verde stins, peste care şirurile de tufişuri se înlănţuiau ca frînghiile de-a lungul unui chei. Prin crăpăturile stîncilor se vedea marea albastră, stropită, ici-colo, cu pete albe, printre care plutea o barcă singuratică cu pînze, întreaga privelişte fiind mărginită de un orizont clar demarcat, ca o linie trasă de la dealul dintr-un capăt, pînă la cel din capătul opus. Coborîră apoi, iute, străbătînd o trecătoare abruptă, mărginită, de o parte şi de alta, de stîncile de culoarea ciocolatei ; unul din pereţii stîncii acoperea jumătate de drum cu umbra lui uriaşă, crenelată. Cîte un firicel de apă dulce ţîşnea, din cîte-o crăpătură şi, împroşcînd frunzele late şi verzi, se pornea apoi să curgă sub formă de pîrîiaş, la poalele stîncii. Smocuri încîlcite de buruieni străjuiau viroagele, de-a lungul cărora rugi de mure, ieşiţi în afară ca nişte gheare le agăţau pălăriile.

Urcară ultima creastă şi panorama golfului, care urma să fie capătul pelerinajului lor, li se deschise, deodată, în faţă. Marea albastră îşi adîncea culoarea, pe măsură ce se apropia de poalele piscurilor, unde se sfîrşea într-un volan alb ; de la o asemenea distanţă părea tăcută, deşi, de fapt, se frămînta şi sălta ca o plapumă pe un om cu somn chinuit. Scobiturile umbrite ale stîncilor roşietice şi cafenii păreau albastre, dacă nu te uitai la întinderea de apă din vecinătate, ce avea această culoare.

Lăsară trăsura în dreptul unei căsuţe cu şopron şi vizitiul, ajutat de un grăjdar, cără coşul cu provizii pînă jos, pe plajă.

Knight găsi că sosise prilejul potrivit.

— Nu ţi-am uitat dorinţa.. începu, după ce se îndepărtară puţin de ceilalţi.

Elfride îl privi cu aerul că nu pricepe nimic.

— ...și ți-am adus asta, continuă el, scoțînd cutia din buzunar, cu gesturi stîngace, și deschizînd-o, în timp ce i-o întindea.

— Vai, domnule Knight! spuse Elfride fîstîcită și roșindu-se foc. N-aș fi crezut că aveai vreo intenție sau vreun gînd precis cînd mi-ai vorbit de lucrurile astea. Mi s-a părut că discutai doar așa, în principiu. Nu-i pot primi.

Prin minte îi trecuse, ca un fulger, o idee, și răspunsul ei sună mai hotărît decît ar fi sunat în altă împrejurare. Aștepta o scrisoare de la Stephen, chiar a doua zi.

— Cum, nu vrei să-i primești? o întrebă Knight, simțind că Elfride scăpase, oarecum, de sub puterea lui.

— Nu, mai bine nu. Sînt frumoși... mai frumoși decît toți cerceii pe care i-am văzut în viața mea, răspunse ea cu înfocare, privind ispita din fața ei cam cu jind, așa cum trebuie să fi privit Eva, mărul. Fii drăguț și iartă-mă, domnule Knight, dar nu pot să-i iau.

— Nu sînt drăguț deloc, răspunse domnul Knight, pe care această întorsătură neașteptată a lucrurilor îl lăsase cu gura căscată.

Tăcură amîndoi. Knight ținea cutia deschisă, privind cam abătut obiectele sclipitoare, pentru obținerea cărora fusese nevoit să-și părăsească orbita lui firească; răsucea cutia și pe o parte și pe alta, de parcă, dîndu-și seama că fata îi nesocotise darul, se căznea să-l admire, pe cît putea, el singur.

— Închide cutia, te rog, să nu-i mai văd! spuse ea rîzînd, cu un ciudat amestec de repulsie și rugă.

— De ce, Elfie?

— Pentru dumneata nu sînt Elfie, domnule Knight. De ce? Fiindcă îmi fac poftă. Ah, ce proastă sînt că pot să spun așa ceva! Am eu un motiv să nu-i primesc... acum.

La început încercase să-l facă să înțeleagă că refuzul ei era definitiv, dar, nu se știe cum, acest cuvînt îi scăpase, stricînd totul.

— Ai să-i primești cîndva?

— Nu, nu pot să-i primesc.

— Și de ce nu, Elfride Swancourt?

— Fiindcă nu pot. Nu-mi face plăcere!

— Aici se-ascunde ceva care mă întristează, spuse Knight. De vreme ce-ţi plac, aversiunea pe care-o arăţi faţă de ei e legată de persoana mea, nu ?

— Ah, nu, nici vorbă.

— Atunci, despre ce e vorba ? Spune, eu îţi plac ?

Elfride se îmbujoră mai tare la faţă şi privi în gol, cu o expresie ce vădea o maximă exigenţă faţă de răspunsul pe care urma să-l dea.

— Îmi placi destul de mult, şopti ea stins, în cele din urmă.

— Nu foarte mult ?

— După ce că te porţi atît de aspru cu mine şi-mi spui vorbe atît de usturătoare, mă mai şi întrebi dacă-mi placi ? răspunse ea, cam în doi peri.

— Mi-nchipui că-ţi par cam demodat, nu ?

— Nu, nu... adică da... adică vreau să spun că nu-mi dau seama cum îmi pari. Hai să mergem la tata, spuse Elfride cam precipitat.

— Uite, am să-ţi spun la ce m-am gîndit cînd am cumpărat acest dar, spuse Knight, luînd o expresie menită să scoată din mintea ei gîndul, dacă un asemenea gînd existase într-adevăr, că el ar putea fi ceea ce, de fapt şi era — iubitul ei. Vezi, era cel mai mic gest pe care o politeţe elementară mă obliga să-l fac.

Elfride rămase cam descumpănită la auzul unei explicaţii atît de clare.

Vîrînd cutia în buzunar, Knight continuă :

— M-am gîndit, aşa cum s-ar fi gîndit, în mod firesc, oricine altcineva, înţelegi, că vorbele mele de acum cîteva zile, privitoare la alegerea dumitale, au fost jignitoare şi nedrepte, şi mi-am zis că scuzele mele ar trebui să capete o formă concretă.

— Da, înţeleg.

Elfride regretă motivul atît de îndreptăţit oferit de el, deşi n-ar fi putut spune de ce. Se simţea dezamăgită că, în tot acest timp, el nu făcuse decît să urmărească un scop lipsit de orice sentiment, care putea fi dezvăluit oricui, fără a trezi un zîmbet. Dacă ar fi ştiut că acesta era spiritul în care-i fusese oferit, Elfride ar fi acceptat, cu siguranţă, darul atît de ispititor. O chinuia, în acelaşi timp, gîndul că el bănuia, poate, că ea-şi închipuise că-i fusese oferit drept simbol al dragostei lui, şi se simţea destul de umilită că nu acesta era adevărul.

Doamna Swancourt se ivi lîngă ei ; căuta un pietroi neted pe care să aştearnă faţa de masă, şi discuţia care se legă între toţi trei amînă, pentru moment, problema pe care Knight şi Elfride o lăsaseră nerezolvată. Knight fu convins că refuzul ei nu însemna decît timiditatea fetei pusă într-o situaţie neobişnuită, aşa că, judecat în general, acest început nu i se păru rău. Dacă Knight ar fi aflat că avea de-a face cu un simţămînt de credinţă ce se lupta cu o nouă iubire, lucrul acesta, deloc liniştitor în ceea ce privea propria lui victorie finală, ar fi putut să-i alunge, pentru totdeauna, dorinţa de a-şi asigura o astfel de victorie.

Dealtfel, tot restul după-amiezii, în purtarea lor se simţi o uşoară stinghereală. Fluxul se schimbă şi fură nevoiţi să aleagă un loc mai înalt. Ziua se prelinse spre asfinţit, cu obişnuita pasivitate lîncedă, visătoare, a unei astfel de clipe, cînd orice faptă pe care-o săvîrşeşti şi orice gînd ce ţi se naşte în minte nu e decît o încercare de a ocoli o nouă faptă, un nou gînd. Privind, la întîmplare, dincolo de buza unui pisc, zăriră masa lor de piatră, care era izbită din ce în ce mai puternic de valuri, şi fărîmiturile, şi alte resturi ale prînzului, care erau măturate şi zvîrlite cît colo de marea ce gonea spre ţărm. Apoi, valurile se rostogoliră furioase, împingînd în susul pantelor limbile de apă tulbure, albastră-verzuie, prefăcute în spumă de o izbitură venită nu se ştie cum, retrăgîndu-se apoi, albe şi sleite, cu un alai de vălurele în urma lor.

Scena următoare înfăţişează spectacolul unei ploi puternice, care-i sili să-şi caute, la repezeală, adăpost, într-o grotă pitică ; apoi caii fură înhămaţi şi porniră înapoi, spre casă. Abia apucară să urce puţin la deal, că cerul se limpezi iar, razele asfinţitului luminînd puternic drumul povîrnit, udat de ploaie, pe care-l lăsaseră în urmă. Făgaşele săpate de roţile trăsurii la urcuş, o pereche de canale miniaturale, arătau ca nişte şine sclipitoare de aur, care se îngustau pînă ce se pierdeau de tot, în depărtare. Le lăsară şi pe acestea în urmă şi noaptea coborî deasupra mării.

Seara era răcoroasă şi luna nu se arătase încă. Knight sta aproape de Elfride, şi mai tîrziu cînd, din pricina întunericului, nu se mai ştie bine cine unde stă — foarte aproape. Elfride se trase ceva mai încolo.

— Sper că nu te superi că stau lîngă dumneata, nu ? o întrebă el în şoaptă.

— Bineînţeles că nu. E cel mai mic gest pe care politeţea elementară mă obligă să-l fac, i-o întoarse ea, apăsînd pe fiecare vorbă în aşa fel, încît el să-şi dea seama că îi răspunsese cu propriile lui cuvinte.

Amîndoi aveau simţămîntul că stau în cumpănă între două posibilităţi. În cele din urmă, ajunseră acasă.

În ochii lui Knight, această încîntătoare experienţă căpătă un farmec deosebit. Trăia unul din acele răgazuri de bucurie şi puritate care, deşi nu ascund, poate, prea mult în ele, rar se repetă în viaţa unui om, şi capătă un preţ anume cînd priveşti în urmă, peste ani. Dragostea lui nefiind intensă şi plină de zbucium, se lăsa legănat de simţămîntul senin că-i era dat să guste plăcerile cele mai mărunte, cu o bucurie de copil. Alunecarea unui val, culoarea unei pietre, totul îl cucerea în ziua aceea, şi Knight îşi simţea mintea cuprinsă de un soi de dulce toropeală. Înghiţi fără să crîcnească chiar şi platitudinile moralizatoare debitate de pastor, care socotea de datoria lui să-şi arate priceperea faţă de un om de valoarea lui Knight. Prezenţa Elfridei îl ajută să suporte o astfel de conversaţia nu numai din politeţe : asculta şi accepta toate ideile, închipuindu-şi, cu desfătare, că erau bune şi frumoase, şi complăcîndu-se în sentimentul omului conservator, pentru care chipul lucrurilor e desăvîrşit.

În seara aceea, intrînd în odaia ei, Elfride găsi un pachet pe masa de toaletă. Cum ajunsese acolo, nu putea să-şi dea seama. Cu degete tremurătoare desfăcu hîrtia albă în care era înfăşurat. Da, era minunea de cutie îmbrăcată-n marochin care ascundea alte minuni : podoabele pe care le refuzase ea în ziua aceea !

Elfride le privi o clipă, se uită în oglindă, se înroşi la faţă ca para, şi le puse la o parte. Toată noaptea îi bîntuiră visele. Niciodată nu mai văzuse ceva atît de încîntător şi niciodată nu fusese mai limpede pentru ea că datoria ei de femeie cinstită era să refuze darul. De ce nu-i era la fel de limpede că datoria îi cerea, în acelaşi timp, o conduită hotărîtă, asta rămîne să ne-o spună cei ce-o cunosc mai bine.

Dimineaţa următoare o întîmpină cu o lumină sinistră, de rău augur. Era ziua în care urma să primească

scrisoarea lui Stephen, să-i iasă înainte poştaşului, să îndeplinească, pe ascuns, o faptă de care-i fusese întotdeauna silă, ca să atingă un scop spre care nu mai năzuia.

Şi, totuşi, se duse.

O aşteptau două scrisori.

Una era de la o bancă din St. Launce's unde avea depusă, pe numele ei, o mică sumă de bani ; era, probabil, vorba de ceva în legătură cu dobînda. Pe aceasta o vîrî, pentru moment, în buzunar şi, după ce intră în casă şi urcă la ea în odaie ca să fie mai sigură că n-o vede nimeni, o deschise, tremurînd, pe cea de la Stephen.

Ce avea oare să-i spună ?

Îi spunea să se ducă la banca din St. Launce's, ca să ridice o sumă de bani, pe care cei de acolo urmau să i-o achite, conform unor dispoziţii secrete.

Suma se ridica la două sute de lire.

Nu exista nici cec, nici ordin de plată, nimic în chip de garanţie. De fapt, înştiinţarea se reducea la atît : banii se aflau acum la banca din St. Launce's şi fuseseră depuşi pe numele ei.

Deschise în grabă cealaltă scrisoare. Înăuntru găsi o notă din partea băncii, privind depunerea sumei de două sute de lire, care fusese adăugată în contul ei în acea zi. Informaţia primită din partea lui Stephen era, deci, corectă şi transferul banilor fusese operat.

„Am economisit această sumă într-un an, spunea în continuare scrisoarea lui Stephen, *şi ce poate fi mai nimerit şi, totodată, mai plăcut pentru mine, decît să-ţi dau ţie aceşti bani, să-i foloseşti cum crezi de cuviinţă ? Mai am destui şi pentru nevoile mele, în afară de aceştia. Şi dacă nu vrei să-i laşi să stea în bancă, fără nici o întrebuinţare, spune-i domnului pastor să-i investească pe numele tău, pe baza unei garanţii serioase. E un mic dar din partea celui care-ţi este mai mult decît logodnic. Acum, Elfride, cred că tatăl tău o să-şi dea seama că pretenţiile mele la mîna ta nu sînt doar un vis de băiat prost, care nu merită să fie luat în serios.*

Cu delicateţea ei înnăscută, Elfride, pomenindu-i de căsătoria tatălui ei, ocolise orice aluzie la resursele băneşti pe care le avea aleasa lui.

Încheind acest subiect practic, Stephen continua în felul lui cam copilăros :

Îţi aminteşti, iubito, de prima dimineaţă după sosirea mea la voi, cînd, la rugăciune, tatăl tău a citit minunea tămăduirii damblagiului, căruia i se spune «ia patul tău şi umblă!». Ah, ce bine înţeleg acum intensitatea acestui fragment! Patul orientalului nu-i decît un capăt de rogojină şi ieri, văzînd un băştinaş îndeplinind tocmai acest gest, m-am gîndit să-ţi scriu şi ţie despre asta. Dar tu eşti mai citită decît mine şi poate că toate lucrurile astea îţi sînt cunoscute de mult... Într-una din zile am cumpărat cîţiva mici idoli de pe aici, ca să ţi-i trimit ţie în chip de curiozităţi, dar lămurindu-mă apoi că fuseseră turnaţi în Anglia, că le dăduseră o patină, că-i încărcaseră în vapoare şi-i trimiseseră aici, i-am aruncat, scîrbit.

Asta-mi aminteşte că sîntem nevoiţi să importăm din Anglia toată fierăria necesară la construcţia caselor. Nicăieri nu-i nevoie de atîta spirit de prevedere la ridicarea unei case, ca aici. Înainte de-a ne pune pe treabă, trebuie să comandăm fiecare stîlp, broască, balama ori şurub, de care avem nevoie. Aici nu-i ca la Londra, să dai o fugă pe strada de alături şi să ţi le facă pe loc. Domnul L. spune că unul din noi trebuie să plece degrabă în Anglia să supravegheze sortarea unei mari comenzi de acest fel. Tare-aş vrea să fiu eu acela.“

Elfride avea în faţă recipisa de depunere a două sute de lire şi, alături, darul minunat primit de la Knight. Simţi, deodată, că o ia cu frig, apoi obrajii i se aprinseră de năvala sîngelui. Dacă, rupînd foaia de hîrtie pe care-o avea în faţă, ar fi şters acest episod din viaţa ei, s-ar fi lipsit cu plăcere de banii pe care îi putea ridica pe baza înscrisului. Nu ştia cum să procedeze nici într-un caz, nici în celălalt. Parcă-i era şi frică cînd vedea cele două obiecte, unul lîngă celălalt. Interesele pe care le reprezentau erau atît de opuse, încît aproape că nu s-ar fi mirat să vadă cum, printr-o minune, unul îl alungă pe celălalt.

În ziua aceea Elfride nu se prea arătă la faţă. Pînă seara, luase o hotărîre pe care se porni s-o pună în aplicare. Sigilă pachetul, după ce vărsă o lacrimă de regret în timp ce închidea capacul peste formele drăgălaşe din cutie, scrise pe el numele posesorului şi-l puse pe biroul din odaia lui Knight. Apoi compuse pentru Stephen o scrisoare, în care-i spunea că nu-şi dădea seama încă ce

atitudine să ia în legătură cu banii trimiși de el, adăugînd, însă, că era gata să-și îndeplinească făgăduiala privind căsătoria. Sfîrșind scrisoarea, amînă expedierea ei, deși o urmărea necontenit gîndul că gestul trebuia dus pînă la capăt.

Se scurseră cîteva zile. Elfride primi o nouă scrisoare din India. Sosind pe neașteptate, tatăl ei o văzu, dar nu spuse nimic ; de ce, Elfride nu-și putea da seama. De această dată veștile erau de-a dreptul copleșitoare. Așa cum își dorise și el, Stephen fusese ales drept omul cel mai nimerit pentru procurarea materialelor de fierărie, despre care-i scrisese și ei, și care erau foarte necesare. După îndeplinirea misiunii, urma să-și ia trei luni de concediu. Urmau, apoi, cîteva rînduri, în care îi spunea că va porni și el pe urmele scrisorii, peste o săptămînă, și că se va folosi de acest prilej ca să-i ceară, în mod deschis, tatălui ei, îngăduința pentru logodnă. Urma o pagină în care descria încîntarea ce avea să-i cuprindă pe amîndoi în clipa revederii ; și, în cele din urmă, o înștiințare că va scrie agenției navale, cu rugămintea să telegrafieze la adresa ei, ca s-o anunțe cam la ce oră va putea zări vaporul la bordul căruia se va afla el — căci își da seama ce plăcere îi va face o astfel de înștiințare.

Elfride trăia și se mișca, acum, ca în vis. Knight se cam supărase, la început, de insistența cu care refuzase ofranda lui, de felul în care o făcuse, tot atît cît de faptul în sine. Dar, cum Elfride arăta din ce în ce mai suferindă și vlăguită, sentimentul lui de jignire se stinse, lăsînd loc nedumeririi.

Knight nu mai rămase ca pînă atunci, închis între patru pereți, ore în șir, ci transformă casa într-un adevărat centru de excursii prin împrejurimi, făcute în scopuri arheologice și geologice. Ar fi pus capăt jocului și și-ar fi luat, picioarele la spinare, dar nu se simțea în stare. Și, astfel, folosindu-se de privilegiul rudeniei, intra și ieșea din casă după cum poftea, dar de plecat, nici pomeneală.

— Nu țin să mai rămîn nici măcar o zi, dacă prezența mea e neplăcută, spuse într-o bună zi. La început, pretindeai că nu mă port cum trebuie cu dumneata și acum, cînd mă port frumos, mă nedreptățești.

— Ah, nu, nu ! Nu spune asta !

Se cunoscuseră în asemenea împrejurări, încît purtarea unuia față de celălalt devenise, de la început ciudată și neobișnuită. Natura relațiilor lor îi făcea să-și exprime, fără ocol, obiecțiile sau dezacordul, dar să fie rezervați în probleme mai gingașe.

— Am de gînd să plec și să nu te mai deranjez niciodată, urmă Knight.

Elfride nu spuse nimic, dar expresia grăitoare a ochilor și paloarea care i se așternuse pe chip îl mustrară îndeajuns pentru asprimea lui.

— Atunci, te bucuri că mă aflu aici ? o întrebă Knight cu blîndețe.

— Da, răspunse ea.

Credinței față de vechea dragoste i se opunea devotamentul față de cea nouă și, cu toată cinstea Elfridei, cel de-al doilea sentiment era mai puternic.

— Atunci mai rămîn cîteva zile, spuse Knight.

— Să nu te superi dacă n-o să mă ocup prea mult de dumneata. S-ar putea să intervină ceva, și atunci o să fiu nevoită să-ți fac o mărturisire.

„E sfioasă, atîta tot", își spuse Knight. Și se îndepărtă, cu inima mai ușoară. Arta de a desluși forțele tainice ce se pun în mișcare în sufletul femeii, într-un moment anume, o artă care, la unii bărbați, e rezultatul unui instinct fără greș, a fost hărăzită oamenilor mai puțin sinceri și cinstiți decît Knight. Mai trecu o zi. Seara, pe la cinci, înainte de întoarcerea lui Knight dintr-un pelerinaj la malul mării, un om urcă poteca ce ducea spre casă. Era un trimis de la Camelton, orașul situat la cîteva mile depărtare, pînă unde se prelungise calea ferată, pe timpul verii.

— O telegramă pentru domnișoara Swancourt : trei coroane și șase penny pentru cursa specială.

Domnișoara Swancourt plăti omul, semnă hîrtia și deschise scrisoarea cu o mînă tremurîndă. Și iată ce citi :

Johnson, Liverpool, pentru domnișoara Swancourt, Endelstow, lîngă Castle Boterel.

„Vasul Amaryllis *a telegrafiat de la Holyhead, la ora patru. Speră să acosteze și să debarce pasagerii la Canning's Basin, la orele zece, mîine dimineață".*

Tatăl ei o chemă în birou.

— Elfride, cine ţi-a trimis mesajul acela ? o întrebă el, bănuitor.

— Johnson.

— Şi cine e Johnson, pentru numele lui Dumnezeu ?

— Nu ştiu.

— Pe dracu, nu ştii ! Atunci cine vrei să ştie ?

— E prima oară cînd aud de el.

— Ciudată poveste, nu ?

— Nu-mi dau seama.

— Ei, hai, domnişoară ! Ce era cu telegrama aia ?

— Chiar vrei să ştii, tată ?

— Bineînţeles că vreau !

— Nu uita că acum sînt femeie în toată firea.

— Ei, şi ce dacă eşti ?

— De vreme ce nu mai sînt copil, cred că pot să am şi eu o taină a mea.

— Şi pare-se că o şi ai.

— Femeile mai au şi taine.

— Dar nu le ţin ascunse. Aşa că dă-i drumul.

— Dacă nu mă sileşti să vorbesc acum, îţi dau cuvîntul meu de onoare că, pînă la sfîrşitul săptămînii, îţi spun tot.

— Pe cuvîntul tău ?

— Pe cuvîntul meu.

— Foarte bine. Ştii, am avut eu o bănuială, şi aş fi încîntat să aflu că m-am înşelat. Nu prea-mi place cum te porţi de la o vreme.

— Am spus la sfîrşitul săptămînii, tată.

Tatăl ei nu răspunse, şi Elfride ieşi din cameră.

Începu iar să iasă-n calea poştaşului. Cîteva zile mai tîrziu, într-o dimineaţă, omul i-aduse o scrisoare de la Stephen, expediată din ţară. Nu spunea mare lucru, fiind scrisă în grabă, dar înţelesul ei era destul de cuprinzător. Stephen o anunţa că, terminîndu-şi treaba la Liverpool, urma să sosească acasă, la East Endelstow, pe la cinci-şase în aceeaşi seară ; că, după asfinţit, va porni pe jos spre satul învecinat, să se întîlnească cu ea, dacă era de acord, tot în porticul bisericii, ca pe vremuri. Propunea acest plan, fiindcă nu i se părea nimerit să facă o vizită oficială, la ea acasă, la o oră atît de tîrzie dar, pe de altă parte, dacă n-o vedea, i-ar fi fost cu neputinţă să închidă ochii toată noaptea. Minutele îi vor părea ceasuri, pînă-n clipa cînd o va strînge-n braţe.

Elfride nu se îndoia cîtuşi de puţin că onoarea îi cerea să se întîlnească cu el. Poate că dorinţa de a-l evita dădea şi mai multă greutate convingerii ei, căci Elfride era, fără îndoială, unul din acei oameni care tînjesc tocmai după ceea ce nu poate fi atins şi, pentru care, dacă e să exagerăm puţin, speranţa e plăcută tocmai fiindcă nu înseamnă încă posesiune. Şi era atît de conştientă de asta, încît mintea ei înclina să dea proporţii acestui defect.

Şi, astfel, petrecu toată ziua cu gîndul la datoria pe care o avea de îndeplinit, citi oda usturătoare şi, totodată, tristă închinată de Wordsworth zeităţii pe care şi-o alesese şi ea drept călăuză ; şi, totuşi, povara unor dorinţe neaşteptate, o mai apăsa încă.

În acelaşi timp, o cuprinse o plăcută tristeţe, la gîndul că avea să se jertfească aceluia în care o bună-cuviinţă feciorelnică o făcea să vadă unicul soţ posibil. Da, se va duce la întîlnire şi va face tot ce-i stătea în putinţă să-l ia de bărbat. Şi, ca nu cumva să se răzgîndească, trimise îndată la el acasă un bileţel, în care stabilea ora întîlnirii lor, şi pe care Stephen urma să-l găsească la sosire.

XXI

„Pe ale tale pietre cenuşii, oh, mare !"

STEPHEN SPUSESE CĂ AVEA SĂ vină prin Bristol şi, de-acolo, să ia un vapor spre Castle Boterel, ca să evite drumul lung peste dealuri, de la St. Launce's pînă acasă. Nu aflase de prelungirea căii ferate pînă la Camelton.

După-amiază, Elfridei îi trecu prin minte că, de pe oricare din stîncile coastei, putea vedea vaporul, cu cîteva ceasuri înainte de sosire.

Îşi întărise îndeajuns sufletul pentru a săvîrşi un gest cu totul deosebit : să se ducă pe ţărmul mării, pînă într-un loc de unde putea să urmărească vasul care-l aducea acasă pe cel ce avea să-i fie bărbat.

Era o după-amiază înnorată. Elfridei i se întîmpla adesea să-şi abandoneze planurile din pricina unui cer mohorît şi, deşi căuta să se convingă singură că, dincolo

de nori, cerul era cît se poate de senin, închipuirea nu era îndeajuns de puternică ca să prefacă realitatea. În clipa aceea, dispoziţia ei era asemănătoare cerului prevestitor de ploaie.

Urcînd un povîrniş şi trecînd dealul din spatele casei, Elfride dădu de un pîrîu. Îl luă drept călăuză în drumul spre coastă. Era mai mic decît pîrîul din valea, unde stăteau ei, şi trecea prin locuri mai înalte. De-a lungul albiei lui puţin adînci se înşirau tufişuri, iar la fund, pe vadul apei, se zărea o fîşie de covor verde, moale, lată de vreo doi-trei iarzi.

Pe vreme de iarnă, apa inunda toată iarba ; vara, ca acum, se prelingea doar de-a lungul canalului din mijloc.

Elfride avu senzaţia că este urmărită. Întoarse capul şi dădu de domnul Knight. Apăruse şi el în vale, dintr-o altă parte a dealului. Elfride simţi un fior de plăcere, pe care, după ce încercă să-l alunge, îl primi totuşi, în inima ei.

— În ce singurătate desăvîrşită te găsesc !

— Mă duc spre ţărm, pe urmele rîului. Cred că se varsă pe aici, pe-aproape, într-o cascadă înaltă, îngustă şi sclipitoare.

— Dar ce te-ai încărcat cu telescopul acela greoi ?

— Ca să privesc prin el peste mare, spuse ea cu o voce pierită.

— Ţi-l duc eu pînă-n locul unde vrei să mergi. Şi Knight luă luneta din mîinile ei docile. Nu cred că avem de mers mai mult de jumătate de milă. Uite, se şi vede apa. Knight îi arătă cu mîna un petec de apă de culoare stinsă, cenuşie-mohorîtă, care se învecina cu cerul.

Elfride scrutase deja colţul de mare ce se vedea cu ochiul liber şi nu zărise nici un vapor.

Merseră mai departe, cînd despărţiţi de rîuleţul care nu era mai lat ca un pas de om, cînd unul alături de celălalt. Covorul verde deveni mlăştinos, aşa că urcară mai sus, pe mal.

Una din cele două culmi, între care trecea drumul lor, se făcu mai joasă, apoi se pierdu cu totul. Cealaltă, din dreapta, se înălţa pe măsură ce înaintau, sfîrşind într-o muchie proiectată limpede pe cer, de parcă ar fi fost retezată, dintr-odată, cu un ferăstrău. Ceva mai încolo, pe neaşteptate, albia rîuleţului se făcu nevăzută.

Dădură de un mal ce le venea pînă la piept, împiedicîndu-i să vadă priveliştea din vale, care se retrăsese, parcă, fără urme. În locul ei rămăsese cerul şi văzduhul fără hotar ; iar jos, perpendicular pe locul unde se aflau ei. se întindea, mică şi îndepărtată, suprafaţa zbîrcită a Atlanticului.

Aici, pîrîiaşul îşi încheia existenţa. Alunecînd deasupra prăpastiei, se risipea într-un fel de pulbere, înainte de-a ajunge la jumătatea drumului şi, căzînd ca o ploaie deasupra unor colţuri de stîncă ieşite în afară, le preschimba în mici pajişti înverzite. La capătul drumului, picăturile de apă pătrundeau în grohotişul jilav al falezei. Acesta era sfîrşitul, lipsit de glorie, al rîului.

— La ce te uiţi ? o întrebă Knight, urmărindu-i privirea.

Elfride privea ţintă un obiect negru, aşezat mai aproape de ţărm decît de orizontul deasupra căruia se ridica o ceaţă tulbure, ca un zăbranic zvîrlit peste mare.

— La *Puffin,* un vaporaş de agrement care face curse între Bristol şi Castle Boterel, spuse ea. Da, *Puffin* trebuie să fie... Îl vezi ? Vrei să-mi dai luneta ?

Knight deschise telescopul, de modă veche, dar solid, şi i-l întinse Elfridei, care privea drept înainte, cu ochii mijiţi.

— Nu pot să-l ţin drept, spuse ea.

— Sprijină-l de umărul meu.

— E prea lung.

— Propteşte-mi-l sub braţ.

— E prea jos. Uită-te dumneata în locul meu, şopti ea.

Knight duse luneta la ochi şi o roti deasupra mării, pînă ce *Puffin* intră în cîmpul lui de vedere.

— Da, e *Puffin,* o ambarcaţie mică. Galionul i se vede foarte clar... o pasăre cu ciocul mare cît capul.

— Puntea se vede ?

— Stai un pic, da, destul de bine. Se văd şi siluetele negre ale pasagerilor pe suprafaţa albă. Unul din ei a luat ceva de la altul... o lunetă, pare-se... da, lunetă e... şi o îndreaptă spre noi. Cu siguranţă că, pentru ei, noi nu sîntem decît nişte mici obiecte abia vizibile, proiectate pe cer. Acum pare-se că-i plouă ; îşi pun pardesiurile şi-şi deschid umbrelele. Uite-i, pleacă toţi pe puntea de jos... toţi în afară de cel cu luneta, un tînăr zvelt, care tot spre noi se uită.

Elfride se făcu albă la faţă şi începu să se frămînte cuprinsă de neliniște.

Knight coborî luneta.

— Cred c-ar fi mai bine să pornim spre casă, zise el. Norul acela care se scutură asupra lor ar putea să ne ajungă, curînd, şi pe noi. Vai, dar ce-i cu dumneata, ţi-e rău ? Ce s-a întîmplat ?

— Aerul de-aici mă schimbă la faţă.

— Mă tem că obrajii ăştia frumoşi sînt tare gingaşi, îi răspunse Knight, drăgăstos. Ai fi zis că aerul de-aici pune bujori şi în obrajii cei mai lipsiţi de culoare... Copil răsfăţat de natură, ce mai !

Elfride începu să prindă iar culori în obraji.

— Pare-se că sînt cîteva lucruri pe-aici care merită să fie văzute, spuse Knight.

Întoarse spatele vaporaşului şi lui Stephen Smith şi văzu, înălţată peste capetele lor, fruntea verticală a dealului din dreapta care, în loc să înainteze spre mare, pînă în dreptul albiei văii, străjuia un golfuleţ, înfăţişîndu-se ochilor ca un zid concav, înclinat, din punctul unde se aflau ei, spre stînga.

Aici, la extremitatea tăiată-n falie, dealul uriaş îşi dezvăluia, pînă-n adîncime, structura ; o nesfîrşită stratificare de gresie neagră-cenuşie, nediversificată, de sus şi pînă jos, de aceeaşi nuanţă.

Stîncile şi munţii sînt asemeni oamenilor ; au, ceea ce se cheamă, o personalitate, care nu e neapărat proporţională cu dimensiunea lor reală. O stîncă mică te poate impresiona profund ; una mare te poate lăsa indiferent. Totul depinde, ca şi la oameni, de expresie.

— Mi-e cu neputinţă să mă uit la stînca de colo, spuse Elfride. Are în ea ceva cumplit, mă trec fiori cînd o privesc. Hai să mergem.

— Poţi să te caţări ? o întrebă Knight. Dacă poţi, o să urcăm pe poteca de colo, peste fruntea acestui moşneag hapsîn.

— Hai, pune-mă la încercare, spuse Elfride cu un aer provocator. Am urcat eu costişe mai povîrnite decît asta !

Din locul unde poposiseră ei, pornea o potecă năpădită de iarbă, ce-şi tăia drum şerpuit într-o stîncă a ţărmului, înălţată ca o strajă în faţa drumeţilor nesocotiţi, ajungînd

pînă sus, pe culme, de unde o lua de-a lungul malului, către uscat.

— Ia-mi brațul, domnișoară Swancourt, spuse Knight.

— Lasă, mă descurc mai bine singură, mulțumesc.

După ce făcură un sfert din urcuș, Elfride se opri să mai răsufle. Knight întinse mîna spre ea.

Ea îi luă mîna și urcară restul povîrnișului. Cînd ajunseră în vîrf, fură amîndoi de părere să stea puțin să se odihnească.

— Dumnezeule, ce sus sîntem ! exclamă Knight, privind întinderea de ape între Cam Beak și „încruntatul Dundagel, întronat pe țărmul mării".

Din locul unde se aflau acum, cascada nu părea mai înaltă de o palmă.

— Peste muchia de colo, spuse Knight, unde pare să nu mai fie nimic, se află o masă de aer compact, în mișcare. Vîntul izbește stînca drept în față, zboară în susul ei, țîșnește ca un izvor pînă la o înălțime care întrece cu mult capetele noastre, se rotește deasupra și se pierde în spatele nostru. De fapt, e un fel de cascadă răsturnată, o adevărată cataractă a Niagarei, dar care, în loc să cadă, țîșnește în sus ; și-i făcută din aer, nu din apă. Ia te uită !

Knight zvîrli o mînă de șist argilos peste mal, făcînd-o să zboare pe deasupra stîncii. Ajungînd la margine, ea se roti în aer ca o pasăre, porni îndărăt și poposi pe pămînt, în spatele lor. În locul unde se aflau ei domnea o liniște de mormînt.

— Închipuie-ți o barcă pe Niagara, drept la poalele cascadei, acolo unde apa e destul de liniștită și masa de apă prăbușită se rotește sub ea. Noi ne aflăm în exact aceeași poziție față de cascada de aer de aici. Dacă faci cincizeci de iarzi dincolo de faleză, te învăluie un vînt aspru. Aș îndrăzni să spun că pe partea cealaltă a țărmului circulă acum un mic curent în direcție opusă.

Knight se ridică în picioare și se aplecă peste țărm. Abia apucă să-și întindă puțin gîtul peste mal că pălăria îi și fu smulsă din cap, zburîndu-i de pe frunte în direcția mării.

— Ăsta-i curentul în direcție opusă, despre care-ți vorbeam, strigă el și dispăru dincolo de malul scund, după pălărie.

Elfride așteptă un minut ; el nu se ivi. Mai așteptă un minut, dar nici urmă de Knight.

Căzură cîțiva stropi de ploaie, apoi o răpăială neașteptată.

Elfride se ridică și privi peste parapet. De partea cealaltă, se vedea o bucată de teren neted, lată de un iard sau doi, apoi un povîrniș scurt, abrupt, ca o treaptă, apoi marginea prăpastiei.

Pe povîrniș stătea Knight, cu pălăria pe cap. În patru labe, se căznea să se cațere din nou la loc sigur. Ploaia umezise suprafața argiloasă a povîrnișului. După o stropeală ușoară, un asemenea loc devenea cu mult mai alunecos decît dacă pămîntul ar fi fost udat din belșug. Compoziția interioară, care continua să fie dură, era humuită cu un înveliș umed.

— Nu reușesc să ies de-aici, spuse Knight.

Elfride simți ceva — ca o bucată de plumb — prăbușindu-i-se în piept.

— Nu poți să te cațări pînă sus ? îl întrebă ea, speriată.

Knight se căzni din răsputeri două-trei minute, cu fruntea îmbrobonată de picături de sudoare.

— Nu, mi-e cu neputință, răspunse el.

Împotrivindu-se rațiunii, Elfride își alungă din minte gîndul că viața lui Knight se afla în primejdie. Dar, de ajutat, trebuia să încerce să-l ajute. Se aventură pe panta amăgitoare, se propti în telescopul închis și, înainte ca el să-i observe mișcările, îi întinse mîna.

— Ah, Elfride, de ce-ai făcut asta ? exclamă el. Mă tem că nu vei reuși decît să te pui și pe tine în primejdie.

Și, ca și cum ar fi vrut să-și întărească singur spusele prin fapte, încercînd să se salte puțin cu ajutorul ei, alunecară amîndoi și mai jos, dar se opriră repede din cădere. Knight își proptise piciorul de un pinten de rocă de cuarț, care ieșea, ca un dinte, din buza prăpastiei. Sprijinit astfel, Knight o sprijini, la rîndul lui, pe Elfride, care n-alunecase mai mult de jumătate de metru. Elfride scăpă luneta, care se rostogoli pînă la marginea prăpastiei și pieri în aerul albastru de dedesubt.

— Ține-te bine de mine, spuse el.

Ea îi încolăci grumazul cu brațele și-l cuprinse așa de strîns, încît, atîta timp cît el nu se mișca, n-avea cum să cadă.

— Nu-ţi fie frică, adaugă Knight. Dacă reuşim să ne ţinem deasupra acestui bloc de piatră, sîntem în perfectă siguranţă. Stai numai o clipă, să mă gîndesc ce-i de făcut.

Knight îşi întoarse privirile spre adîncurile ameţitoare de sub ei, să vadă în ce situaţie se aflau. Dintr-o ochire, adevărul i se dezvălui, cu o limpezime cumplită. Dacă nu izbuteau să escaladeze povîrnişul cu precizie, s-ar fi rostogolit peste buza prăpastiei şi ar fi zburat în vîrtejul de aer de sub ei.

Knight trebuia să-şi recapete suflul şi vlaga irosite în sforţările făcute mai înainte. Aşa că rămase în aşteptare, privindu-şi vrăjmaşul drept în faţă.

Coama acestei înfricoşătoare faţade naturale se avînta, după spusele locuitorilor de prin împrejurimi, la şapte sute de picioare peste nivelul mării. Conform măsurătorilor exacte, nu era mai joasă de şase sute cincizeci de picioare.

Era, deci, aproape de trei ori mai înaltă decît Flamborough şi o dată şi jumătate cît South Foreland ; avea o sută de picioare mai mult ca Beachy Head, cel mai măreţ promontoriu din partea de sud-est a acestei insule, şi cam de două ori înălţimea lui St. Aldhelm, de trei ori pe aceea a lui Lizard, şi exact de două ori pe cea a vîrfului St. Bee's. După cîte se ştie, o singură culme a coastei apusene e mai înaltă, dar numai cu cîteva picioare. E vorba de Great Orm's Head, din Caernarvonshire.

Şi să nu uităm că această faleză are o anume caracteristică ce se adaugă înălţimii şi care unora dintre celelalte le lipseşte : în momentul echilibrului între flux şi reflux cade perfect perpendicular pe linia mării.

Şi totuşi, acest uluitor meterez nu alcătuieşte, în sine, un promontoriu, ci împrejmuie ca un zid un golf, adevăratul promontoriu de pe laturi avînd o înălţime mult mai redusă. Astfel, departe de a se avînta spre mare, conturul lui e reprezentat de o linie concavă. Marea, rostogolindu-şi valurile dinspre ţărmurile Americii de Nord, a scobit, de fapt, o cavitate în inima dealului, şi acest pustnic uriaş, zăvorît în golful lui, stă în spatele unor supuşi pitici. Şi, ceea ce, de fapt, nu ne miră cîtuşi de puţin, nici un deal, nici o prăpastie, nici o stîncă de prin părţile acestea nu are nume. Prin urmare, pe cea la care ne referim acum o vom boteza *Stînca-fără-nume.*

Ceea ce sporea înfăţişarea sinistră a stîncii, datorată, în parte, înălţimii, era culoarea ei întunecată. Pe lîngă toate astea, chipul ei sumbru, bătut de mii de vînturi de la apus, fusese năpădit de o vegetaţie ce amintea forma strugurilor de Hamburg. Aceste plante păreau să plutească într-un gol care te umplea de spaimă pînă-n măduva oaselor.

— Bucata de cuarţ pe care-mi sprijin picioarele se află drept pe botul stîncii, spuse Knight, rupînd tăcerea, după ce rămăsese, o vreme, împietrit într-o meditaţie stoică. Uite ce ai de făcut : saltă-te pe umerii mei ; de-acolo cred că reuşeşti să pui piciorul pe pămînt drept.

— Şi dumneata ce-ai să faci ?

— Aştept pînă alergi după ajutor.

— Asta trebuia să fac de la început, nu-i aşa ?

— Eram cît pe ce să alunec şi, dacă nu erai cu mine, nu cred c-aş fi reuşit s-ating un punct de sprijin. Dar să nu lungim vorba. Hai, curaj, Elfride, caţără-te !

Ea se pregăti să urce, spunînd :

— Asta-i clipa pe care am prevăzut-o atunci, în turn. Ştiam eu c-o să vină !

— Nu-i acum momentul să dăm frîu liber superstiţiilor, spuse Knight. Nu te mai gîndi la asta.

— Da, ai dreptate, spuse ea cu umilinţă.

— Hai, pune un picior în palma mea, apoi celălalt. Bravo, foarte bine ! Ţine-te bine pe umerii mei.

Ea îşi potrivi piciorul în scara pe care i-o făcuse el, din palma lui, şi se săltă destul de sus ca să poată cuprinde cu privirea suprafaţa sălbatică a dealului de dincolo de mal.

— Acum poţi să te caţări pîn-ajungi la loc drept ?

— Nu prea cred. Să încerc.

— Ce se vede ?

— Izlazul în pantă.

— Şi pe el, ce e ?

— Numai buruieni roşietice şi iarbă.

— Altceva nimic ? Nimeni, nici o făptură omenească ?

— Nu, nimeni !

— Acum încearcă să te salţi tot aşa, ceva mai sus. Vezi tufa de limba-peştelui de deasupra capului ? Apuc-o zdravăn cu mîna, dar nu te lăsa doar în nădejdea ei. Aşa cred c-ai s-ajungi sus.

Tremurînd toată, Elfride făcu întocmai cum i se spusese. Liniştea şi solemnitatea nefirească a purtării lui Knight o molipsiră şi pe ea, dîndu-i un curaj de care, altfel, n-ar fi fost în stare. Se săltă de pe umărul lui şi se trezi sus.

Apoi întoarse capul să-l privească.

Din nefericire, dintele de cuarţ pe care se propteau picioarele lui Knight se dovedi prea slab pentru greutatea trupului său, împins în jos şi de săritura Elfridei. Locul pe care stătuse el fusese un fel de ciot în masa enormă de straturi negre care, tocindu-se de jur împrejurul fragmentului străin, de-a lungul secolelor de îngheţ şi ploaie, îl lăsaseră fără sprijin.

Acum începu să se clatine. Knight se agăţă cu amîndouă mîinile de tufele de limba-peştelui.

Roca de cuarţ, care fusese salvarea lui, îi era acum mai mult decît inutilă. Se rostogoli peste stîncă şi pieri în hăul care înghiţise şi telescopul.

Una din tufele de care se agăţase se smulse din rădăcină, şi Knight o luă la vale, după bucata de cuarţ. Fu o clipă de groază. Elfride scoase un vaiet surd şi sălbatic, de adîncă durere. Îşi plecă capul şi-şi îngropă faţa în mîini.

Povîrnişul presărat cu tufe era despărţit de roca uriaşă, perpendiculară, de cîteva muchii dinţate, tocite de vreme, ce coborau mai abrupt decît panta dinaintea lor. Alunecînd uşor peste ele, Knight mai făcu o încercare desperată, înşfăcînd o tufă de buruieni crescută foarte jos, cel din urmă smoc de ierburi uscate de la care stînca se dezvăluia în toată goliciunea ei. Asta îl ajută să se oprească din cădere. Knight sta acum agăţat doar în mîini ; deşi destul de înclinată ca să-i elibereze braţele de o parte din greutatea corpului, stînca era foarte departe de a-i oferi o suprafaţă plană, care să-i slujească drept reazem.

În ciuda îngrozitoarei încordări a trupului şi a minţii, Knight găsi, totuşi, destulă forţă să-şi exprime recunoştinţa.

Ceva mai sus, Elfride zăcea trîntită pe o coastă, cu degetele strîns împreunate. Văzîndu-l că-şi recîştigă echilibrul, sări în picioare.

— Ah, dac-aş şti ce să fac să te salvez ! exclamă ea. Doamne, mai bine muream ! De ce te-ai chinuit atîta să mă scapi pe mine ?

Și zvîcni din loc, nestăpînită, s-alerge după ajutor.

— Elfride, cît timp îți trebuie să dai o fugă pînă la Endelstow și îndărăt ?

— Trei sferturi de oră.

— E prea mult. Nu pot să mă mai țin agățat nici zece minute. Și nu-i chiar nimeni pe-aici, prin preajmă ?

— Nu, dar poate se ivește, din întîmplare, vreun drumeț.

— Tot n-ar avea ce-i trebuie ca să mă salveze. Vezi, cumva, vreun par sau vreo prăjină pe izlaz ?

Elfride își plimbă privirea în jur. Afară de buruieni și iarbă, nimic, pe tot izlazul.

Un minut, poate mai mult, se scurse în tăcere, amîndoi stînd cufundați în gînduri. Deodată, durerea nemărginită și fără nădejde se șterse de pe chipul Elfridei. Fata porni spre cealaltă parte a malului și pieri din raza privirii.

Knight simțea că locul unde se afla era o adevărată întruchipare a singurătății.

XXII

„O faptă de femeie"

STÎNCILE SĂLBATICE, ÎNFRICOȘĂtoare, de înălțimi felurite, sînt la fel de obișnuite aici ca păsările de mare de-a lungul coastei între Exmoor și Land's End ; aceasta însă, cu meterezurile și flancurile ei întărite, era mai înfricoșătoare decît toate. Piscurile ei nu sînt locuri ferite de primejdii, unde poți studia mișcarea curenților de aer, iar Knight se lămurise și el de asta, spre marea-i deznădejde.

Tot mai stătea cu mîinile încleștate pe buza povîrnișului, nu cu strînsoarea frenetică a desperării, ci cu hotărîrea fermă de a-și păstra răbdarea pînă la capăt, dînd astfel cît mai multe șanse strădaniilor Elfridei, fie ele cît de slabe.

În timp ce sta așa, agățat de stîncă, avea senzația că se află la începuturile lumii. Nici un fir de iarbă, nici o gîză nu-l despărțeau de trecutul geologic, și nimic nu-i amintea de prezent. Ce poate sugera mai bine lupta înverșunată a hăurilor negre cu toți cei ce se zbat să-și scape

viaţa decît sărăcia vegetaţiei — smocurile de iarbă, lichenii sau algele verzi de pe muchiile ascuţite ale stîncii ?

Knight se întrebă ce trebuia să înţeleagă prin dispariţia grăbită a Elfridei şi, după cum era şi firesc, făcu loc în sufletul lui unei umbre de nădejde, căci mai mult nu-i era permis să-şi îngăduie. Atît cît îşi putea da seama, singura lui şansă de scăpare consta în posibilitatea de a i se aduce o frînghie sau o prăjină, şi această posibilitate era, într-adevăr, foarte slabă. Pămîntul de pe colinele cele mai înalte fusese lăsat într-o asemenea stare de sălbăticie, încît cale de mile întregi nu dădeai de un gard ; ici-colo, doar, vedeai cîte un mal despărţitor şi rar se întîmpla să întîlneşti vreun om, afară de păstorii ce-şi adunau turmele nu prea îndestulate cu hrană în asemenea locuri.

La început, cînd moartea părea încă ceva îndepărtat, deci greu de conceput, Knight nu privi nici spre viitor, nici spre vreun moment al trecutului său. Nu făcu decît să judece cu asprime încercarea vicleană a firii de a pune capăt vieţii lui, şi să încerce totul pentru a o zădărnici.

Cum stînca aceasta arăta ca o secţiune într-un cilindru cu capătul de sus proptit pe cer şi cel de jos, pe marea ce închidea golful de forma unui semicerc aproape perfect, Knight putea vedea peretele ei vertical, curbîndu-se pe ambele părţi. Aruncă o privire în josul stîncii şi înţelese şi mai bine în ce primejdie se afla. Oriunde se uita, nu vedea decît neîndurare, chipul duşmănos de piatră umplîndu-i sufletul de sentimentul părăsirii.

De multe ori, împrejurările sînt astfel îmbinate încît, în clipele de mare cumpănă, omul se simte încolţit de lumea neînsufleţită. Drept în faţa ochilor lui se afla, încrustată în rocă, o fosilă ce ieşea uşor în relief. Era o făptură cu ochi. Ochii, morţi şi pietrificaţi, păreau să-l privească, peste veacuri. Era una din acele crustacee din timpuri preistorice ce purtau numele de trilobite. Despărţiţi, prin naşterea lor, de o distanţă de milioane de ani, *Knight şi această creatură inferioară* păreau să-şi fi dat întîlnire la locul sfîrşitului. Era singurul exemplu, în cîmpul vederii lui, al unei fiinţe care trăise cîndva şi avusese un trup pentru care luptase aşa cum lupta şi el acum.

Această făptură nu reprezenta decît treapta de jos a existenţei animale, căci nicicînd, în anii primăverii lor,

cîmpiile a căror existenţă o dovedeau nenumăratele straturi de ardezie, nu fuseseră călcate de vreo fiinţă înzestrată cu raţiune. Zoofitele, moluştele, crustaceele, reprezentau culmea evoluţiei acelor vremuri străvechi. Imensele perioade de timp reprezentate de fiecare din aceste formaţiuni nu cunoscuseră prestigiul minţii omeneşti. Vremurile de atunci fuseseră măreţe şi, în acelaşi timp, meschine ; meschine, prin urmare, le erau şi relicvele. Îi era dat deci, ca în moarte, să se întovărăşească cu cei mici.

Knight era un bun geolog ; şi obiceiul — acest pionier al gîndurilor omului — domină cu atîta forţă împrejurarea, încît, într-o clipă cumplită ca asta, mintea lui reuşi, totuşi, să cuprindă, printr-o rotire fulgerătoare, întîmplări petrecute între vremea acestei făpturi şi vremea sa. Şi nimic nu e mai potrivit pentru trezirea unor astfel de închipuiri ca un pămînt tăiat în falii.

Timpul se închise în faţa lui ca un evantai. Se văzu la un capăt al anilor, faţă în faţă cu începutul şi, simultan, cu toate veacurile scurse de atunci. Oameni fioroşi, înfăşuraţi în piei de sălbăticiuni, purtînd, pentru apărare şi atac, ciomege uriaşe şi ţepuşe ascuţite, se ridicară din stîncă, ca fantomele în faţa lui Macbeth cel osîndit. Îşi duceau traiul în văgăuni, în păduri şi colibe de lut, sau, poate, în peşterile din stîncile învecinate. În spatele lor se desfăşurau forme de viaţă şi mai vechi. Omul lipsea. Uriaşe contururi de elefanţi, mastodontul, hipopotamul, tapirul, antilopele de proporţii monstruoase şi megateriul, pentru o clipă, erau adunate, toate, laolaltă. Şi, mai în spate, şi în parte, suprapuse pe acestea, stăteau cocoţate păsări cu ciocuri uriaşe şi făpturi greoaie, mari cît caii. Şi, mai şterse, se descifrau contururile fioroase ale unor creaturi de tipul crocodilului, aligatori şi alte întruchipări animale, culminînd cu colosala şopîrlă, iguanodontul. În spatele lor se buluceau balauri şi nori de reptile zburătoare; şi, mai încolo, specii neevoluate de peşti ; şi aşa mai departe, pînă ce scenele vieţii fosilelor ce i se desfăşurau în faţă deveneau un fel de aspecte ale existenţei prezente. Aceste întruchipări se perindară prin faţa ochilor minţii lui în mai puţin de jumătate de minut, şi acum Knight se întoarse din nou cu gîndul la prezentul real. Avea să moară oare ? În minte-i răsări Elfride, o văzu trecînd prin viaţă fără el, care ar fi înconjurat-o cu atîta dragoste, şi-şi simţi, parcă, inima şfichiuită de un bici. Sperase

să fie salvat, dar ce se putea aştepta de la o biată fată ? Nu îndrăznea să se mişte nici măcar o palmă. Oare Moartea îi întindea, cu adevărat, mîna ? Sentimentul pe care-l încercase înainte, cînd nu-i venea să creadă c-o să moară, slăbise între timp.

Şi, totuşi, Knight se ţinea încă agăţat de stîncă.

Pentru oamenii de prin părţile apusene, fiinţe posace, bătute de vînturi şi ploi, şi care-şi petrec cea mai mare parte a vieţii sub cerul liber, natura pare să aibă toane în alt înţeles decît cel poetic, acel al preferinţelor pentru anume fapte în anume clipe, fără vreo lege evidentă care să le conducă, fără un anotimp care să le explice. Aceşti oameni privesc natura ca pe o fiinţă cu o fire ciudată ; o fiinţă care nu împarte, după un tipic al ei, cînd bunăvoinţă, cînd cruzime, fără părtinire, ci asprimi crude sau generozităţi copleşitoare, după bunul ei plac şi fără nici o lege. Omul este întotdeauna în situaţia, fie de a se bucura de oblăduirea unui risipitor, fie de a trăi pe seama unui zgîrcit. Atunci cînd nu e-n toane bune, în poznele ei vezi, parcă, bucuria felinei, întărîtată de gîndul plăcerii de a-şi devora victima.

O asemenea purtare i-ar fi părut absurdă lui Knight mai înainte, dar acum începu să o înţeleagă. Întîi, apa îl udă atît de tare, încît începu să tremure. Apoi, urmară alte cazne. Ploaia se înteţi, chinuindu-l cu stăruinţa ei nemaipomenită care, după părerea lui, se datora faptului că îl găsise, deja, într-o stare jalnică. Rînduieli noi şi ciudate apărură odată cu intrarea ploii în scenă. Ploaia părea să urce, în loc să cadă. Vîrtejul puternic de aer ducea stropii de ploaie cu el, în susul pantei ; veneau spre dînsul cu o asemenea viteză, încît i se înfigeau în carne ca nişte ace de gheaţă. Fiecare picătură era ca o săgeată care-l pătrundea pînă la piele. Suliţele de apă păreau să-l înalţe în vîrfurile lor ; nicicînd o ploaie obişnuită nu fusese atît de chinuitoare. În scurtă vreme ajunse ud leoarcă ; doar umerii şi creştetul capului îi rămaseră uscate.

Vîntul, altminteri nu prea puternic, bătea aici cu furie. Îi smucea haina, ridicîndu-i-o în sus. De obicei, privim orice împotrivire din partea lucrurilor neînsufleţite ca provenind dintr-o indiferenţă inexorabilă, ce istoveşte mai mult răbdarea decît puterea. În cazul de faţă, însă, ostilitatea nu luase forma ei lentă şi dezgustătoare,

ci devenise o forţă cosmică, activă, biciuitoare, setoasă de victorie, întruchiparea hotărîrii, nu a nesocotitei îndărătnicii.

Knight supraestimase forţa mîinilor lui. De pe acum îl părăsea. „Nu mai vine. De zece minute e plecată", îşi zise el.

Se înşela, şi asta numai din pricina nemaipomenitei concentrări a trăirilor lui din acele clipe ; de fapt, Elfride abia dacă plecase de trei minute.

„Încă puţin şi s-a sfîrşit cu mine", gîndi el.

Apoi se ivi încă o dovadă a incapacităţii minţii de a face calcule precise în astfel de momente.

„Acum e vară, spuse el, şi de cînd mă ştiu n-am pomenit o ploaie aşa de grozavă şi de rece în anotimpul ăsta."

Se înşela şi de data asta. Nu era o ploaie torenţială, ci una obişnuită, temperatura aerului nefiind, nici ea, neobişnuită. Ceea ce le făcea atît de cumplite era, firește, chipul ameninţător în care năvăleau asupra lui.

Privi iar în jos ; vîntul şi rafalele de ploaie îi ridicau mustaţa, alunecîndu-i de-a lungul obrajilor, strecurîndu-i-se sub pleoape şi pătrunzîndu-i în ochi. Şi iată ce zări jos : suprafaţa mării, pe care el o vedea chiar sub tălpile lui, dar care, de fapt, se afla cu o optime de milă sau mai mult de două sute de iarzi mai în adînc. Omul are tendinţa să împrumute obiectelor pe care le cercetează o anume culoare, după dispoziţia în care se află. Marea ar fi fost de un albastru intens, dacă cel ce o privea s-ar fi găsit sub auspicii mai fericite ; acum n-o putea vedea altfel decît neagră ca tăciunele. Marginea aceea îngustă şi albă nu putea fi decît spuma, dar zbuciumul ei năvalnic era atît de departe, încît părea o simplă pulsaţie, în timp ce plescăitul apei abia se auzea. Marea, neagră, mărginită de o dungă albă îi sugera un giulgiu funerar cu chenarul dimprejur—giulgiul lui.

Într-o anume măsură, pentru el, lumea se răsturnase. Ploaia bătea de jos în sus. Sub picioarele lui se întindea un hău—spaţiul necunoscut ; deasupra lui se afla pămîntul care-i era atît de cunoscut, şi unde se afla tot ce-i era mai drag pe lume.

Natura cea haină părea să aibă, în clipele acelea două glasuri, numai două. Cel mai apropiat era glasul vîntului care-i vîjîia în urechi, cînd mai puternic, cînd mai slab, după cum îl biciuia şi-l chinuia mai aspru, sau

mai cu blîndeţe. Cel de-al doilea, ceva mai îndepărtat, era geamătul acelei mări cu trup nelămurit ce se afla undeva, departe, sub el, şi-şi freca coapsa fremătătoare de *Stînca-fără-nume*.

Knight continua să se ţină tare. Avea încredere în Elfride? Poate că da. Dragostea înseamnă credinţă, şi credinţa e ca o floare smulsă din pămînt, care trăieşte şi fără rădăcină.

Cine ar fi crezut că soarele îşi va mai arunca razele asfinţitului asupra unei astfel de scene?

Şi totuşi, soarele se ivi jos, la orizontul mării. Nu cu obişnuiţii franjuri aurii care mîngîie ungherele cele mai îndepărtate ale peisajului, nu cu ciudata-i străfulgerare albă pe care-o arborează uneori ca pe o alternativă a culorii, ci ca o pată de un roşu-purpuriu pe pămîntul de plumb, ca un chip aprins ce te priveşte cu rînjet de beţiv.

Majoritatea bărbaţilor inteligenţi sînt conştienţi de inteligenţa lor, şi puţini sînt atît de absurzi încît s-o ascundă, fie lor înşişi, fie altora, deşi o etalare ostentativă a darurilor minţii poate fi socotită îngîmfare. Knight, deşi nu prea se exterioriza, îşi dădea seama că mintea lui depăşea nivelul mediu. Şi se gîndea, nu putea să nu se gîndească la acest lucru, că, prin moartea lui, se pierdea, cu bună ştiinţă, o substanţă de soi şi că un astfel de experiment ucigaş s-ar fi putut face asupra unei vieţi mai puţin evoluate.

Unii oameni, cînd sînt abătuţi, îşi închipuie că împrejurările nemiloase n-au altă menire decît să le zădărnicească cea mai mică strădanie. Scoate-ţi din minte gîndul de a atinge un ţel pentru care te-ai zbătut mult timp şi ia-o pe altă cale; vei vedea că, după o vreme, norocul ţi se aruncă în braţe, parcă de ciudă că nu te mai laşi aţîţat de el.

Knight alungă cu totul şi pentru totdeauna nădejdea de viaţă şi îşi îndreptă gîndurile spre contemplarea Văii Morţii şi a necunoscutului ce i se întindea în faţă. Nu-l vom urma în adîncurile năpădite de umbre ale speculaţiilor lui. E de ajuns să spunem ce-a urmat. Tocmai cînd renunţase să se mai gîndească la viaţa pămîntească, conturul malului de deasupra lui tremură uşor. Se ivise ceva : capul Elfridei.

Knight fu numaidecît gata să-şi înceapă iar lupta pentru supravieţuire.

Expresia unui chip lăsat pradă singurătăţii desăvîrşite, privit pentru întîia oară de un prieten, e mişcătoare prin patosul ei. Cînd vîsleşti în largul mării şi întîlneşti o călăuză plutitoare sau un far împrejmuit de mare, unde, deşi la adăpost de spaima unei morţi iminente, oamenii sînt chinuiţi de tristeţea unei izolări pline de monotonie, recunoştinţa grăitoare de pe chipurile ce te întîmpină, părînd a-ţi mulţumi c-ai venit în mijlocul lor, poate răscoli inima cea mai nepăsătoare.

Privirea pe care Knight o ridică spre Elfride aducea cu cele de care vă vorbeam, întrecîndu-le însă cu mult. Trăsăturile feţei lui, prefăcute în brazde adînci, păreau să-i aducă vii mulţumiri. Buzele i se mişcară ca să rostească cuvîntul „Elfride", dar emoţia nu-i îngădui să scoată nici un sunet. Ochii lui întreceau orice descriere, exprimînd întreaga gamă a recunoştinţei, de la recunoştinţa adîncă a îndrăgostitului, la cea a unui seamăn pentru dovada că aproapele lui nu l-a uitat.

Elfride se întorsese. Cu ce gînd venise la el, nu ştia. Poate, doar, pentru a fi martora sfîrşitului său. Totuşi, se întorsese, nu-l părăsise, şi asta însemna mult.

Era ceva cu totul nou să-l vezi pe Henry Knight — care se uitase la Elfride ca la un copil, care fusese pentru ea asemenea copacului ce leagănă un cuib de pasăre, care o dominase şi o făcuse să plîngă amar, dîndu-i senzaţia nimicniciei ei — atît de recunoscător că-i venise în ajutor. Elfride îşi întoarse spre el faţa strălucind de ploaie şi de lacrimi şi-l privi. El zîmbi stins.

„Ce calm e ! gîndi ea. Cît e de mare şi de nobil că poate fi atît de calm !" În clipa aceea ar fi fost în stare să treacă de zece ori prin chinurile morţii ca să-l salveze pe el.

— Cît mai poţi aştepta ?

Vorbele porniră de pe buzele ei. palide şi, duse de vînt, ajunseră pînă la locul unde se afla el.

— Patru minute, răspunse Knight, cu un glas mai slab decît al ei.

— Dar dac-ai avea o nădejde temeinică de scăpare ?

— Şapte, opt.

Knight băgă de seamă că Elfride purta în braţe o legătură de pînzeturi albe şi că trupul i se făcuse ciudat

de subțire. În clipa aceea arăta atît de firavă și de mlădioasă, încît părea să se frîngă sub răpăiala deasă a rafalelor de ploaie care-i loveau coapsele și pieptul, învăluindu-i fața într-o pulbere. Nimic nu face să ți se strîngă mai tare hainele pe lîngă trup decît o ploaie care te udă leoarcă, iar hainele Elfridei păreau lipite pe ea, ca o mănușă.

Neluînd în seamă asaltul norilor și ridicînd, doar din cînd în cînd, mîna să-și șteargă apa de pe față, mai ales cînd îi nimerea în ochi, se așeză și începu să rupă albiturile în fîșii. Le înnodă cap la cap, apoi le răsuci cum răsucești firele într-un șnur. Avea acum o frînghie străsnică, lungă de șase-șapte iarzi.

— Mai poți aștepta pînă o leg ? îl întrebă ea, aruncîndu-i lui Knight o privire îngrijorată.

— Da, dacă nu durează prea mult. Speranța mi-a dat o putere nemaipomenită.

Elfride coborî din nou ochii, rupse pînzeturile care-i rămăseseră în fîșii înguste, ca niște panglici, le înnodă între ele, cum procedase și cu celelalte, dar făcînd un șnur mai subțire. Acest șnur fu răsucit în jurul frînghiei care, dacă n-ar fi fost astfel întărită, ar fi putut să se desfacă.

— Ascultă, spuse Knight, care-i privea țintă mișcările și, ghicindu-i planul, merse cu gîndul și mai departe. Mai sînt în stare să mă țin trei minute. Folosește timpul ăsta ca să încerci nodurile, unul cîte unul, să vezi dacă rezistă.

Elfride, supusă, se apucă numaidecît să îl încerce pe fiecare în parte, punînd piciorul pe bucățile de frînghie dintre două noduri și trăgînd tare în sus. Unul dintre noduri se desfăcu.

— Ah, dacă nu-mi spuneai să fac asta, mă trezeam că se rupe, exclamă Elfride, cuprinsă de neliniște.

Legă din nou cele două capete. Acum frînghia rezista pe toată lungimea ei.

— După ce-i dai drumul în jos, spuse Knight, gata să-și ia în primire rolul de șef, îndepărtează-te de marginea povîrnișului și mergi înainte, pe dîmb, cît îți îngăduie frînghia. Pe urmă, apleacă-te și ține bine capătul cu amîndouă mîinile.

La început îi venise în minte un plan mai sigur de salvare, care, însă, avea neajunsul că punea viața Elfridei în primejdie.

— Gata ! Mi-am legat-o în jurul mijlocului, strigă ea. Acum mă aplec și mă țin bine cu amîndouă mîinile.

Ideea asta îi venise și lui în minte, dar nu voise să i-o spună.

— Cînd ajung în spatele dîmbului, o ridic și-i dau iar drumul jos, de trei ori, în semn că sînt gata, continuă ea. Ai grijă, ah, ai grijă, te rog !

Dădu drumul frînghiei peste capul lui, ca să-și dea seama cît din lungimea ei trebuia întinsă în acea parte, apoi se întoarse și dispăru.

Frînghia atîrna pe lîngă umărul lui Knight. După cîteva clipe, zvîcni de trei ori.

Knight mai așteptă o secundă-două, apoi se prinse de ea.

Pe prima treaptă a prăpastiei, lungă de numai cîteva picioare, nu reușeai să te cațeri folosindu-te doar de mîini ; dar, cu un ajutor din afară, locul devenea prielnic ; Knight nu trebui să-și lase decît jumătate din greutatea trupului pe frînghia de pînză. După șase mișcări de întindere a brațelor, alternate cu șase agățări cu picioarele, atinse nivelul pămîntului.

Era salvat, și încă de Elfride !

Își întinse mădularele amorțite, ca trezit din somn, și se zvîrli peste mal.

La vederea lui, Elfride sări în picioare cu un strigăt, sau, mai degrabă, un țipăt de bucurie. Ochii lui Knight îi întîlniră pe ai ei și, cu o expresie cum nu se poate mai grăitoare, privirea fiecăruia depănă, în acea scurtă jumătate de clipă, povestea unei emoții mult timp tăinuite. Cuprinși de o pornire căreia nici el, nici ea, nu izbutiră să i se împotrivească, se azvîrliră unul în brațele celuilalt.

În clipa îmbrățișării, privirile Elfridei alunecară, fără voia ei, în direcția vasului cu aburi *Puffin*. Mărise viteza și nu se mai vedea.

La gîndul că-l salvase de la o moarte dintre cele mai cumplite pe omul adorat, o bucurie năvalnică, copleșitoare zgudui sufletul ei gingaș, pînă-n străfunduri. Bucuria se prefăcu în uitare a datoriei către Stephen, și în totală nepăsare față de jurămîntul ei de credință. Întreaga ei ființă era acum pe deplin subjugată simțirii. Puterea

îndrumătoare a voinței o părăsise. Să rămînă inertă ca acum, înlănțuită de brațele lui, ar fi fost un deznodămînt fericit, o glorioasă împlinire a anilor trăiți pînă acum. Poate că în inima lui nu exista nici urmă de dragoste, ci doar recunoștință. Dar asta n-avea nici o însemnătate ; mai bine sclava unui om de seamă, decît regina unuia neînsemnat. Un asemenea simțămînt străbătu inima fierbinte a Elfridei, fără a se preface, însă, în gînd limpede.

Cît despre legătura lor, niciodată două ființe n-au fost mai aproape de un sărut decît fuseseră Knight și Elfride cît stătuseră îmbrățișați sub rafalele de ploaie. Și, totuși, nu se sărutară. Firea ciudată a lui Knight nu-i îngăduia să profite de neașteptata destăinuire pătimașă făcută, fără vorbe, de Elfride.

Elfride își reveni și se desprinse ușor din strînsoarea lui.

Knight îi dădu drumul cu părere de rău, apoi o privi din cap pînă-n picioare. Părea firavă ca un copilaș. Abia acum înțelegea cum făcuse rost de frînghie.

— Elfride, Elfride, draga mea ! exclamă el cu o uimire plină de recunoștință.

— Cred... cred că... acum e timpul să te las, spuse ea, înroșindu-se și mai tare la față și privindu-l deopotrivă bucuroasă și rușinată. Urmează-mă, dar nu imediat.

— Vîntul și ploaia te-au pătruns pînă la piele. Frigul ăsta o să te omoare. Dumnezeu să te binecuvînteze pentru inima ta bună ! Uite, ia haina mea și pune-o pe tine !

— Nu. Mă-ncălzesc alergînd.

Elfride n-avea nimic care s-o apere de frig decît rochia, sau „costumul", de deasupra. În timp ce Knight stătuse atîrnat peste hăul amețitor, așteptîndu-și moartea, dincolo de dîmb, Elfride își scosese veșmintele, îmbrăcîndu-și, apoi, doar bluza și fusta. Restul, pînă la ultima ață, zăcea pe pămînt, sub forma unei frînghii din lînă și bumbac.

— Am mai umblat așa, udă leoarcă, adăugă ea. De cîte ori nu m-am făcut ciuciulete, cînd ieșeam călare cu Pansy ! Ei, pînă ne-om vedea din nou, acasă, la gura sobei, cu hainele schimbate și cu mintea limpezită, la revedere !

Și, spunînd asta, Elfride se desprinse de lîngă el și o luă la fugă prin rafalele de ploaie, ca un iepure ; sau, mai degrabă, ca un fazan care aleargă cu aripile strînse,

gata, parcă, să se avînte în zbor, deşi nu se desprinde de pămînt. Curînd, Elfride se făcu nevăzută.

Knight nu se simţea deloc la largul lui, aşa ud şi înfrigurat cum era ; şi, totuşi, radia de fericire. Era mişcat de delicateţea feciorelnică a Elfridei, care refuzase să fie însoţită în ţinuta de acum ; şi, totuşi, această inevitabilă despărţire de jumătate de ceas i se părea o pierdere cum nu se poate mai tristă.

Ridică ghemul de albituri şi broderii înnodate şi răsucite şi şi-l atîrnă de braţ. Jos, pe pămînt, zări un plic, mototolit şi ud. Încercînd să-l netezească, dinăuntru căzu o foaie de hîrtie care, scăpîndu-i din mînă, fu luată de vînt. Zbură de colo-colo, pluti spre marginea stîncii şi pe deasupra mării, de unde fu zvîrlită în văzduh. Se răsuci în aer, apoi o luă iar îndărăt, trecînd peste capul lui.

Knight alergă după hîrtie şi o prinse ; apoi o privi, încercînd să vadă dacă meritase osteneala.

Foaia buclucaşă era o recipisă de la bancă, pentru două sute de lire depuse pe numele domnişoarei Swancourt, pe care fata, nechibzuită, o avusese în buzunar, dar uitase de ea cu desăvîrşire.

Knight împături hîrtia jilavă cît putu mai bine, o vîrî în buzunar şi porni pe urmele Elfridei.

XXIII

„Lăsa-vom noi uitării pricteni de demult ?"

ÎNTRE TIMP STEPHEN SMITH PUSE piciorul pe debarcaderul de la Castle Boterel şi trase în piept aerul ţinutului natal.

O piele mai închisă, mustaţa crescută şi un început de barbă, acestea erau principalele schimbări şi adăugiri ce se vădeau în înfăţişarea lui.

În ciuda ploii care continua să cadă, deşi mai potolit, îşi luă cu el o valiză mică, lăsînd restul bagajului la han, şi porni peste dealuri, spre East Endelstow. Locul acesta, adăpostit de o vîlcea, se afla mai în interiorul uscatului decît satul dinspre apus ; şi, deşi atît de apropiat de celă-

lalt, avea, în ceea ce privea înfăţişarea, puţine asemănări cu acesta din urmă. East Endelstow era mai împădurit şi mai fertil ; se fălea cu conacul şi parcul lordului Luxellian, şi era lipsit de crestele pustii şi larg desfăşurate, care dau un aer atît de trist oricărui loc din vecinătatea coastei, exceptînd, pe orice vreme, mica vale în care se afla prezbiteriul şi vechea casă a doamnei Swancourt, Crags.

Stephen ajunsese aproape de vîrful dealului cînd se porni o nouă răpăială ; rotindu-şi privirea de jur-împrejur, în căutarea unui adăpost, văzu o potecă abruptă care se înfunda în nişte hăţişuri dese de aluni. Ceva mai încolo dădea pe o terasă aşezată spre drumul mare şi adăpostită de fruntea proeminentă a unei roci de pietriş, pe care crescuseră tufişuri. Dintr-un motiv doar de el ştiut, alese drept refugiu acest loc, şi, întorcîndu-şi faţa spre stînga, se apucă să descifreze peisajul ca pe-o carte.

Înaintea lui se desfăşura valea care adăpostea căminul Elfridei.

Privită din acest unghi, priveliştea dezvăluia, mai întîi un prim plan strălucitor, apoi imginea depărtării, cu tonurile ei potolite, peisajul intermediar fiind ascuns vederii de brusca coborîre a terenului. Într-o părelnică vecinătate cu copacii şi tufişurile ce creşteau la un pas de el, se iveau întinderile de pămînt din depărtare, brusc întrerupte de capătul unui şir de stînci culminînd cu uriaşul semeţ şi fără nume care, privit de aici, părea mărunt şi neînsemnat. O frunză atîrnînd pe o creangă aproape de umărul lui Stephen se aşternea peste un deal întreg din priveliştea îndepărtată, învăluită în culori stinse ; un mănunchi de alune verzi acoperea o întreagă întindere de pe înălţimi, pînă şi stînca uriaşă fiind întrecută de un ţanc pitic de pe dîmbul alăturat. Stephen privise aceste locuri de sute de ori pînă atunci, dar niciodată cu atîta dragoste ca acum.

Înaintînd cîţiva paşi, zări turnul bisericii din East Endelstow, lîngă care avea s-o întîlnească, în seara aceea, pe Elfride. Şi, în acelaşi timp, i se păru că distinge, venind dinspre stînci şi străbătînd dealul ceva ca un grăunte alb. Mai apoi păru să fie un pescăruş zburînd la foarte mică înălţime, dar, în cele din urmă, se dovedi a fi o fiinţă omenească alergînd din toate puterile. Fără să se sinchisească de ploaia care-l silise pe Stephen să

caute adăpost, năluca goni înainte, coborî dealul năpădit de buruieni, pătrunse în vîlcea şi se făcu nevăzută.

Stephen tocmai se întreba care putea fi tîlcul acestei ciudăţenii, cînd observă cu mirare cum în cîmpul vederii lui pătrunde, venind din acelaşi punct, o altă formă în mişcare, deosebită de prima, mai cu seamă prin culoarea-i neagră. Încet şi măsurat, înaintă pe acelaşi drum ; era, fără îndoială, o siluetă de bărbat. Coborî şi el culmea, în pas domol, pierzîndu-se în vale.

Între timp, ploaia se mai potolise şi Stephen se întoarse la drumul din care se abătuse. Drept înainte, în faţa lui, văzu doi oameni şi o căruţă. Curînd, ajunseră în dreptul unui gard înalt de nuiele şi Stephen nu-i mai zări. Tocmai cînd să iasă iar la lumină, Stephen îl auzi pe unul din ei spunînd :

— Acuş e pe undeva, pe-acilea, dacă-i adevărat că vine. Era o voce de tenor, în care Stephen recunoscu glasul lui Martin Cannister.

— Aşa zic şi eu, răspunse altă voce — aceea a tatălui său.

Dintr-un salt, Stephen le ieşi înainte. Tatăl lui şi Martin mergeau pe jos, îmbrăcaţi în haine de fiecare zi şi, pe lîngă ei, tropăia un cal sur, înhămat la o şaretă vopsită în culori vii.

— Ei, domnule Cannister, iată fiul rătăcitor ! exclamă tînărul Smith, amintindu-şi stilul de vorbire gustat prin partea locului. Tată, am sosit.

— Bravo, băiete ! Sînt tare bucuros ! răspunse John Smith, fericit peste măsură la vederea tînărului. Cum îţi merge ? Ei, hai acasă, nu-i timp de zăbovit pe o astfel de vreme. Ploaia asta e pacoste curată pentru un flăcău abia sosit dintr-o ţară cum e India, unde soarele dogoreşte tot timpu'. Nu-i aşa, vecine Cannister ?

— Chiar aşa ; chiar aşa ! Da', cu calabalîcurile cum facem, cum le cărăm acasă ? Să tot fie, cutii, baloturi cît casa, lăzi scumpe ca prin străinătăţi, aşa-i ?

— Nici pomeneală, răspunse Stephen rîzînd.

— Noi am pornit-o cu căruţa, cu gînd să mergem drept la Castle Boterel, să ne găseşti acolo cînd pui picioru' pe pămînt, spuse tatăl lui. „Înhamă calu'", a zis Martin. „Bine zici, i-am răspuns eu, asta fac !" Şi, aşa am şi făcut, fără multă vorbă. Acu' ce zici, n-ar fi bine să se ducă

Martin după lucruri şi noi doi s-o luăm la picior, spre casă ?

— Aşa-i ! Cum ajungeţi voi acasă, pic şi eu. Peggy are picioare zdravene, măcar c-a-nceput să dea şi ea semne de bătrîneţe, ca toată lumea.

Stephen îi explică lui Martin unde-şi lăsase bagajul şi îşi urmă calea spre casă, în tovărăşia tatălui său.

— S-a brodit că pici cu o zi mai devreme decît gîndeam noi, spuse John, şi-o să dai acasă peste-o harababură, domnule, de-o să te cruceşti ! I-auzi cum am ajuns să-i zic eu băiatului meu „domnule" ! Aşa-i, dacă te-ai ajuns, Stephen, ce să-i faci ! Azi-dimineaţă am tăiat porcu', că ştiam că vii ; am zis c-ăi fi şi tu înfometat şi-o să-ţi prindă bine o bucăţică de carne proaspătă. Da', de hăcuit, abia astă-seară-l hăcuim. Da' las' că-ţi facem noi o cină pe cinste, cu carne prăjită, cu un strop de muştar alături, ca să-i dea gust, şi vreo doi-trei cartofi noi, frumoşi, şi-un pic de bere de la prăvălie, ca s-alunece mai uşor pe gît. Maică-ta a făcut curăţenie mare în toată casa, în cinstea ta, a şters de praf toată mobila şi a cumpărat un lighean şi o cană nouă de la o femeie care umblă pe-aici cu vase şi a bătut şi la uşa noastră ; a lustruit şi sfeşnicele, a spălat şi geamurile ! Nu pot să-ţi spun ce n-a făcut ! Nu ştiu s-o mai fi văzut vreodată trebăluind atîta !

Mai cu ştiri despre sănătatea doamnei Smith, mai cu una, mai cu alta, trecu şi restul drumului. Cînd ajunseră aproape de rîu şi de căsuţa de pe malul celălalt, auziră pendula meşterului zidar bătînd ceasurile scurse din zi, la interval de un sfert de minut, timp în care Stephen parcă vedea degetul arătător al maică-si mutînd minutarul în jurul cadranului.

— Azi dimineaţă ne-a stat pendula şi pare-mi-se că maică-ta s-a apucat s-o dreagă, zise taică-său ; şi, luînd-o prin grădină, ajunseră la uşă.

Cum intrară, abia apucă Stephen s-o salute, cum se cuvine, pe maică-sa — care-i ieşise înainte într-o rochie de stambă înfăţişînd un cer albastru închis, presărat cu o puzderie de luni noi şi luni pline, stele şi planete, şi ici-colo cîte o dungă colorată, ca o coadă de cometă, care înviora priveliştea — că afară se şi auzi scîrţîit de roţi iar Martin Cannister trecu pragul cu pas apăsat, ascuns aproape cu totul în spatele unei cutii uriaşe, după care

nu i se vedeau decît picioarele. Cum terminară cu descărcatul bagajelor şi Stephen se duse sus, să-şi schimbe hainele, mintea doamnei Smith păru să regăsească un fir pierdut.

— Zău că ceasul ăsta al nostru nu mai face două parale, spuse ea, întorcîndu-se spre el şi încercînd să pornească pendulul.

— Iar a stat ? întrebă Martin, plin de compătimire.

— Bineînţeles c-a stat ! răspunse doamna Smith după tipicul matroanelor limbute, gata oricînd să-şi acordeze subiectul cu dispoziţia lor de moment, în loc să-l potrivească prilejului. Dac-ar fi după el, John ar fi în stare să azvîrle nu ştiu cîte lire pe an tot dînd la curăţat rabla asta care nu face doi bani şi pe care putem s-o dregem la fel de bine şi noi. „Iar a stat ceasu' John", zic eu către el. „N-ar strica să-l dăm la curăţat", mi-o întoarce dumnealui. Na cinci şilingi". „Iar a-nceput să scîrţîie ceasu' ăla", zic eu către el. „N-ar strica să-l dăm la curăţat", mi-o întoarce dumnealui iar. „Ceasul ăla merge anapoda, John" zic eu. „N-ar strica să-l dăm la curăţat", îi tot dă el înainte. Dac-aş fi stat să-l ascult pe el, pînacu' i s-ar fi lustruit rotiţele ca oasele răposaţilor. Zău că puteam să cumpăr o minunăţie de ceas, cu cadran de porţelan, cu bănişorii de aur pe care-i tot prăpădim de zece ani pe rabla asta cu cadran verde ! Da', Martin, dumneata oi fi ud ! Băiatu' meu s-a dus sus să se schimbe. John i-aşa plouat, că mă şi sperii cînd mă uit la el, da' lui nici că-i pasă ! Adineaori au trecut pe la noi nişte slujnice de-ale doamnei Swancourt — ieşiseră pe-afară şi au dat fuga aici să se adăpostească pe ploaie — şi să fi văzut în ce hal li se făcuseră bonetele !

— Ce mai faceţi, oameni buni ? Noi am fost pîn' la Castle Boterel şi atît am alergat şi de-atîtea ori ne-am oprit să ne adăpostim de ploaie, că bietu' capu' ăsta al meu a ajuns într-un hal fără hal ! Fîs, fîs, fîs, şi dă-i şi dă-i, cu prăjeala de peşte, din zori şi pînă-n seară ! se auzi, în aceeaşi clipă, din prag, o voce hodorogită.

— Doamne, cine-o mai fi ? exclamă doamna Smith, ca pentru sine şi, întorcînd capul, dădu de William Worm, care se căznea să-şi ia, în cinstea prilejului de faţă, un aer de om binecrescut şi prietenos, aşternîndu-şi pe chip un zîmbet larg, ce părea cu totul străin de dispoziţia în care se afla. În spatele lui sta o femeie de două ori cît

el, cu o umbrelă mare deasupra capului. Era doamna Worm, nevasta lui William.

— Poftește înăuntru, William, spuse John Smith. Că doar nu tăiem porcu' în fiecare zi ! Și, dumneata, doamnă Worm. Fiți bineveniți ! De cînd ai plecat de la popa Swancourt, ești cam scump la vedere, William !

— Asta cam așa e. Drept să-ți spun, de cînd fac serviciu' la barieră, abia am scos nasu' pe-afară ; acu', n-am nevoie să mă mai duc nici duminica la biserică, cum făceam cînd eram în slujbă la popă. Ei, acu', că ne-a crescut băiatu', poate să mai păzească și el bariera ; așa că, ce-am zis eu : „Ia hai să dăm o raită pe la John Smith, Barbara, să vedem ce mai face", uite așa am zis !

— Îmi pare rău s-aud că nu te lasă deloc capu'.

— Ascultă aici, la mine : mă ține tot într-un prăjit de pește, zi și noapte ! Și, știi, nu-i mereu numa' pește, mai sînt și felii de slănină cu ceapă. Doamne, să vezi cum îmi trosnește și-mi sfîrîie grăsimea în urechi, de zici că-i colea, sub ochii mei ! Nu-i așa, Barbara ?

Doamna Worm, care, în tot acest timp, se îndeletnicise cu închisul umbrelei, întări spusele lui William și, intrînd în casă, se dovedi a fi o femeie cu fața lată, plăcută la vedere, cu un neg pe obraz, din care creștea un smoc mic de păr.

— Și n-ai făcut nimic să scapi de zgomotu'ăsta, dom'le Worm ? întrebă Cannister.

— Ehe, să fii dumneata sănătos, cîte n-am făcut ! S-o îndura ea, pronia cerească, de mine, mi-am zis eu, și tot am tras nădejdea că și-o da și ăl de sus seama ce-i cu mine, că doar am trăit atîta amar de vreme într-o casă de popă ; da', cum văz eu, nu vrea să mă lase și pace ! Ei, ce să-i faci, la ce poate să se-aștepte un biet prăpădit ca mine în viața asta care-i o mare de necazuri !

— Adevăr ai grăit, greu adevăr ! Ar fi timpul să se mai îngrijească cineva și de lumea asta, că altfel ne trezim c-ajung toate cu susu-n jos !

— Scoate-ți haina, doamnă Worm, spuse doamna Smith. Ce-i drept, e cam harababură aici, la noi, că tocma' ne-a sosit băiatu' din India, cu o zi mai devreme decît era vorba, și acu-acu pică și măcelaru' să ne hăcuie porcu'.

Doamna Barbara Worm, socotind că n-ar fi fost frumos din partea ei să arate că observă dezordinea din casă, își scoase boneta și pelerina fără să-și dezlipească

ochii de pe florile crescute pe petecul de pămînt din fața ușii.

— Ce crini frumoși ! zise ea.

— Da, au crescut frumos, da' ce bătaie de cap am cu copiii ăștia care se tot vîntură pe-aici ! Umblă să le mănînce boabele de pe tulpină, cică sînt stafide ! Au și ăștia mici niște gusturi fistichii !

— Și ce flori de gura-leului ! Tare mai sînt fioroase !

— Da, așa e, întări doamna Smith, atacînd didactic subiectul ; arată mai mult a oameni decît a flori. Da' se împacă destul de bine cu ce crește în jur și nu le trebuie cine știe ce îngrijire. La fel și roata-morarului de colo. Tare-mi place mie floarea asta, măcar să nu-i decît o floare de rînd. John nu prea se dă-n vînt după flori. Cum o să știe bărbatu' ce-i frumos ? El zice că lui, dintre toate florile, cel mai mult îi place dovlecelu-n floare ! Și mă crezi dumneata că în fiecare primăvară tremură inima-n mine cînd văd ce se petrece aici ? Măcel, nu alta !

— Nu mai spune, doamnă Smith !

— John, înțelegi dumneata, se-apucă să grăpeze de jur împrejurul rădăcinilor. Înfige cazmaua, ca un nepriceput ce e, în rădăcini, în bulbi, în tot ce nu se vede deasupra pămîntului ; le răscolește și le scoate afară făcute bucăți-bucățele. Uite, nu mai tîrziu decît toamna trecută, m-am dus să mut niște lalele, cînd colo, ce să vezi : toate cepele cu susu-n jos și tulpinele încovoiate, toate. El le întorsese în primăvară și hoațele astea și-au dat îndată seama că ceru' nu mai e unde era odată.

— Da' florile alea mari, de sub gardu' de nuiele, ce sînt ?

— Alea ? Ah, alea-s scara-Domnului, niște blestemate ! Pentru astea n-am nici o vorbă de laudă, din contră, mă scot din sărite cînd le văd cum cresc așa, nepoftite, pe unde nimeresc. Au și ele părțile lor bune, da' mie nu-mi place lucru' care nu piere cînd îl lași în paragină. Pot să le fac eu ce le-oi face, să le sap, să le grăpez, să le dau la gunoi, să le smulg, florile astea mă năpădesc, nu alta ! Le retez din rădăcini — se ridică de trei ori mai vînjoase. Le zvîrl peste gardul de nuiele — răsar și-acolo ; și să le vezi cum se holbează la mine ca niște cîini alungați și hămesiți ! După aia încep să se tîrască și, la o săptămînă-două, sînt iar la locul lor, întocmai ca-nainte. Scara-Domnului ici, scara-Domnului

colea ; dacă le sădești unde nu năsare fir de iarbă, peste o lună-două, au umplut tot locu'. Vara trecută, John a făcut o grămadă nouă de bălegar și mi-a zis : „Maria, dacă ai niscaiva flori sau alte buruieni de care n-ai nevoie, ar fi bine să le sădești împrejuru' grămezii ăsteia de bălegar, ca s-o mai ascundă un pic, măcar că m-aș mira să poată crește ceva mai de soi aici". Ce mi-am zis eu ? Ia să sădesc aici scara-Domnului, că-ntr-un loc ca ăsta nu face nici o pagubă. Și, uite-așa, am sădit scara-Domnului. A crescut și-a tot crescut, pe grămada de bălegar și dincolo de grămadă, de-a acoperit tot locu' și n-a mai rămas o palmă goală. Cînd a vrut John să folosească gunoiu' în grădină, a zis : „Fi-ți-ar să-ți fie scara-Domnului asta a ta, Maria ! A supt toată vlaga din gunoiu' meu, și uite acum, parcă-i nisip !" Și chiar așa făcuse lihnita naibii, zău că da ! Zic că dacă stai să te gîndești bine, în fundul sufletului ei scara-Domnului e mai mult buruiană decît floare !

Tocmai atunci pică și Robert Lickpan, măcelar și cărăuș. Dobitocul îngrășat, care sta atîrnat în bucătăria din dos, fu despicat de-a lungul șirii spinării, în timp ce doamna Smith robotea la pregătitul cinei.

După despicat, pînă să se înceapă tăiatul cărnii în bucăți, toată lumea fu cinstită cu bere ; Worm și măcelarul îl ascultau pe John Smith descriind întîlnirea lui cu Stephen, cu ochii țintă la fața de masă, așa încît nimic din jurul lor să nu-i tulbure și să-și poată înfățișa scena întocmai cum se petrecuse.

Cînd povestea era la mijloc, coborî și Stephen ; și, după scurta întrerupere prilejuită de intrarea lui și de schimbul de saluturi, istorisirea fu continuată, ca și cum el nu participase la faptele relatate, vorbitorul adresîndu-i-se și lui, ca unuia care nu știa nimic de toate astea.

— Ehe, am zis eu cînd am dat cu ochii de el printre rugii de mure, ăsta-i fecioru-meu, că doar îl știu după călcătură, are călcătura lu' moșu-său, că și-acum pășea ca *bietu' taică-meu, taman ca el ! Da' băiatu' avea ca* un fel de neastîmpăr, așa că m-a cam cuprins mirarea. Cînd s-a apropiat mai mult, am zis : „E băiatu' meu, îl cunosc după geamantanu' ăsta negru, și după cum îl duce, ca un călător". Da', dacă stai să te gîndești, drumu-i deschis pentru toată lumea, și n-o fi numa' un călător. Ei, eu m-am tot uitat la el și am zis către Mar-

tin : „Ăsta-i băiatu' meu, îl cunosc după cum își răsucește bastonu' și după călcătura neamului nostru". Pe urmă s-a apropiat și mai mult și a zis : „Strașnic !" Ei, atunci aș fi putut să jur că-i el.

Apoi se apucară să-l căineze pe Stephen.

— E mult mai tras la față decît pe vremea cînd l-am văzut eu în casa popii și, poate nu mă credeți, da' atunci habar n-am avut cine era, zise Martin.

— Eu oriunde l-aș fi recunoscut. Uită-te la nasu'lui, e leit taică-su.

— Multă lume mi-a zis asta, spuse Stephen cu modestie.

— Și a mai crescut, asta se vede de la o poștă, zise Martin, măsurîndu-l pe Stephen cu privirea, din creștet pînă-n tălpi.

— Eu zic că nu era mai scund nici înainte, îi răspunse Worm.

— Bată-te norocu' să te bată ! Ți se pare, fiindcă s-a mai împlinit la trup. Atunci toate privirile se adunară ca într-un focar, ațintindu-se asupra taliei lui Stephen.

— Ei, sînt și eu un biet amărît, da' tot mai văd cîte ceva, zise William Worm. Doamne, și cum a venit el atunci, la popa Swancourt, ca un drumeț străin, de nu-l mai știa nimeni după atîta amar de vreme ! Ehe, Stephen, viața-i o panaramă, să tot stai și să te miri. Da' poate s-ar cuveni să-ți zic „domnule".

— A nu, nu-i nevoie, îi răspunse Stephen, deși, în sinea sa, își zise că, de îndată ce-și va exprima cererea în căsătorie, se va feri să mai aibă de-a face cu acest prieten al familiei lui.

— Ei, atunci e bine, spuse Worm pe un ton meditativ. Unii nu se lasă pîn-ce nu le spui „domnule". Ei, e oameni și oameni !

— Da, după cum e porci și porci, fu de părere John Smith, cu ochii la porcul lui despicat în două.

Robert Lickpan, măcelarul, se simți și el obligat să ia cuvîntul.

— Da, fiecare cu firea lui, întări el. Mi-a fost dat să văd mulți porci cu apucături sucite.

— Mai e vorbă, dom'le Lickpan. Prin asta, Martin vroia să spună că nu numai convingerile lui, dar și buna-cuviință îl obligaseră să se exprime astfel.

— Da, continuă măcelarul, ca omul obișnuit să fie ascultat, știam eu odată un porc care era, de fapt, surd și mut, da' nimeni nu ghicea ce era cu dobitocu' ăla. Dacă vedea troaca, mînca zdravăn, da' dacă sta cu spatele, puteai dumneata să zăngăni căldarea o zi întreagă, că sărmanu' n-auzea, și pace ! Puteai să-i faci tot soiu' de feste pe la spate, că el habar n-avea, ca bietu' Grammer Bates, surdu'. Da', de îngrășat, se îngrășa pe cinste și n-am pomenit porc să se desfacă mai bine la tăiere ; și avea o carne fragedă... mamă ce mai carne avea ! ; așa bucățică bună n-ați gustat dumneavoastră : puteai să-i sugi carnea printr-o pană de gîscă.

— Și mai știam eu unu', urmă tăietorul de porci, după ce dădu pe gît în tihnă o halbă de bere și puse cana pe masă, cu precizie matematică, exact pe locul de unde-o ridicase, unu' care și-a ieșit din minți.

— Doamne, ce nenorocire ! murmură doamna Worm.

— Da, da, bietu' dobitoc, așa a pățit ! Și-a ieșit din minți, taman ca omu' ! I-a mers tare rău cînd a fost godac și, de fapt, niciodată nu s-a arătat și el un porc mai cu coraj. Era al lu' Andrew Stainer, da, da, al lui era.

— Mi-amintesc destul de bine de porcu'ăla, spuse și John Smith.

— Era un purceluș pe cinste. Da' soiu' ăla de la ferma lu' Buckle, îl știți ? Ăia au rămas cu dureri de oase pînă-n ziua de azi, că pe vremea cînd erau purcei de lapte îi ținea într-o cocină cu pereții umezi.

— Ei, acum ar fi timpu' să cîntărim carnea, zise John.

— Dacă nu era un porc așa barosan, îl cîntăream tot odată. Da' așa, o să-l cîntărim cu jumătatea. John, ai avea ceva împotrivă să povestesc snoava aia veche, știi tu... Ce zici ?

— Nu, nici vorbă. N-am mai auzit-o de ani de zile.

— Ei, zise Lickpan, pot să spun că gluma asta veche pe care nu e om să n-o știe, a trecut în neamul nostru din tată-n fiu. Taică-meu a spus-o la fiece tăiat de porc, vreme de patruzeci și cinci de ani și mai bine, cît și-a văzut de meserie. Mi-a zis el, odată, c-o știa de cînd era țînc, de la taică-su, care și el o povestea tot mereu la înjunghiatul porcului, și pe vremea aia un înjunghiat de porc era înjunghiat, nu glumă !.

— Da, da, așa e !

— Eu nu știu să fi auzit gluma asta vreodată, spuse doamna Smith, tatonînd terenul.

— Nici eu, i se alătură și doamna Worm care, fiind singura cucoană din încăpere, în afara doamnei Smith, simțea că buna-cuviință o obligă să-și urmeze gazda în toate.

— Ei, cum să n-o auzi ! zise tăietorul de porci, uitîndu-se neîncrezător la naivele matroane. Ei, da' nu-i cine știe ce, n-aș putea să spun că-i cine știe ce. Uite cum începe : „Ei, acu' vă spune bob cît trage porcu' la cîntar", zic eu. Toată gloata de vecini își închipuie, bunînțeles, că eu mă gîndeam la fiu-meu, Bob. Da', de fapt, eu mă gîndeam la bobu' balanței romane. Ha, ha, ha !

— Ho, ho, ho ! rîse Martin Cannister, căruia i se dezvăluia tîlcul acestei povești grozave pentru a suta oară.

— Hu, hu, hu ! rîse John Smith, care îl afla pentru a mia oară.

— He, he, he ! rîse William Worm, care nu mai auzise gluma, dar n-avu curajul să recunoască.

— Ehe, Robert, isteț om trebuie să fi fost moșu-tău, dac-a putut el să născocească asemenea poveste, zise Martin Cannister, plin de sfioasă admirație.

— Ei, era om cu cap, nu glumă ! Vedeți dumneavoastră, primii născuți din neamul Lickpan au purtat întotdeauna numele de Robert, adică Bob, așa că povestea a trecut așa, din gură în gură, pînă în ziua de azi.

— Bietu' Joseph, al doilea băiat al dumitale, n-o să poată niciodată s-o spună într-o adunare ! Ce păcat ! spuse doamna Worm, pe gînduri.

— Da, asta cam așa-i. E drept că tata-moșu era un ins ager la minte, cum spuneai dumneata, da' eu am cunoscut unu' și mai ager : unchiu-meu, Levi. Meșterea unchiu' Levi ăsta o tabacheră, de-și spărgeau capu' toți prietenii s-o deschidă. Avea obiceiul s-o arate la toată lumea, la înmormîntări, la nunți, la cumetrii, la orice adunare veselă și să-l pună pe fiecare să-și arate îndemînarea. Tabachera asta năzdrăvană avea în spate un arc care se trăgea înăuntru și, pe dinafară, o balama care semăna a capac, o culisă la un capăt, un șurub în față și, peste tot, fel de fel de mînere și crestături cu-

rioase. Unu' încerca arcu', altu' şurubu', altu' culisa; da' degeaba se căzneau, cutia nu se deschidea, şi pace. Nu era chip s-o deschizi şi închisă rămînea ! Ei, care gîndiţi dumneavoastră că era şmecheria cutiei ăsteia ?

Pe toate chipurile ghiceai acelaşi gînd : oricît ne-am stoarce creierii, tot nu reuşim să-i dăm de hac.

— Să vă spun eu : tabachera nu se deschidea defel. Aşa era ea făcută ; puteai să te căzneşti dumneata pînă-n ziua de apoi, că degeaba te căzneai ; tabachera era încleiată de jur împrejur !

— Deştept om trebuie să fi fost ăla care a putut să facă o tabacheră ca asta !

— Că bine zici ! Aşa era unchiu-meu Levi, foc de deştept !

— Da, da. Parcă-l văd şi acum ! Om mai înalt ca el nici c-am mai pomenit.

— Aşa-i ! Cînd s-a mai săltat şi el şi-a ajuns flăcău zdravăn, n-a mai fost chip să doarmă-n pat ! N-a mai găsit pat pe măsură ! Cînd sta în căsuţa aia de lîngă eleşteu, seara la culcare, îşi lăsa uşa odăii deschisă, ca să-şi întindă picioarele pe prispă.

— Ei, bietu' om, s-a dus şi el ca ultimu' nevolnic, remarcă Worm, ca să umple tăcerea ce urmase discursului lui Robert Lickpan.

Tot cîntărind şi îmbucătăţind porcul, se încinseră la vorbă despre călătoriile lui Stephen şi, cînd treaba fu gata, fură poftiţi cu toţii să guste cîteva bucăţele de carne, alese pe sprînceană şi prăjite cu ceapă, care, pînă să ajungă în gurile mesenilor, sfîrîiau şi abureau de-ţi era mai mare dragul.

Trebuie să recunoaştem că, pe cînd ceilalţi îşi vedeau de ale lor, feciorul boierit al gazdelor arăta cam nelalocul lui. Şi, pe de altă parte, nu era nici destul de înţelept ca să se simtă bine în tovărăşia acestor păstrători ai datinilor, prietenii tatălui său. Nu prea stătuse mult pe-acasă nici cînd fusese copil, iar de cînd se făcuse băiat mare, aproape deloc. Prezenţa lui William Worm îl supăra mai mult ca orice, fiindcă, deşi Worm plecase din casa domnului Swancourt, această prietenie la toartă cu un *ci-devant* [1] servitor îi amintea prea bine lui Stephen

[1] Fost (fr.).

de felul cum fusese el însuşi judecat de pastor înaintea plecării din Anglia. Doamna Smith îşi dădea seama ce greşeală făcuse cînd adunase toţi aceşti oameni laolaltă, creînd o situaţie nedorită. Îl luă pe Stephen deoparte, şi-i spuse :

— Să ştii, Stephen, că şi mie-mi place să fiu mai cu nasul pe sus şi să nu las să-mi calce pragul fitecine. Da', ce era să fac ! Şi, pe urmă, ştii că taică-tău e mai din topor ; lui îi place să întindă prieteşugu' cu oameni de teapa asta, mai mult decît trebuie.

— Nu face nimic, mamă, spuse Stephen. De data asta o să iau lucrurile aşa cum sînt.

— Cînd om isprăvi cu slujba la stăpînu-meu şi ne-om aşeza şi noi undeva, mai departe de mare — am credinţa că n-o să treacă mult pînă atunci —, s-o mai schimba treaba. Atunci o să trăim şi noi între alţi oameni, o s-avem o casă mai mare, şi-o să ne ţinem mai băţoşi, eu aşa trag nădejdea.

— Nu ştii, cumva, domnişoara Swancourt o fi acasă ? întrebă Stephen.

— Da, taică-tu zicea c-a zărit-o azi-dimineaţă.

— O vezi des ?

— Nu prea. Domnul Glim, ajutoru' de paroh, ne calcă des, da' alde Swancourt nu mai se-arată prin sat ; îi vezi doar aşa, în trecere, în trăsură. Stăpînu-meu îi pofteşte la masă mai des ca altădată. Ah, uitasem, am un bilețel pentru tine, l-a adus un băiat azi dimineaţă.

Stephen luă înfrigurat bileţelul şi-l deschise, în timp ce maică-sa nu-l slăbea din ochi. Citi rîndurile scrise de Elfride şi expediate înainte de a porni spre faleză, în după-amiaza aceea :

„Da. Voi fi la întîlnire, la biserică, astă seară, la nouă. E.S. !"

— Nu ştiu, Stephen, spuse maică-sa cu înţeles, dacă tu te mai gîndeşti la domnişoara Elfride, da' eu, în locul tău, nu m-aş mai sinchisi de ea. Am auzit că doamna Swancourt nu lasă un sfanţ fiică-si vitrege.

— Văd că, spre seară, vremea s-a mai îndreptat ; eu o să ies un pic, să-mi mai arunc ochii pe-aici, prin preajmă, spuse el, ocolind răspunsul la întrebarea ei. Poate, pînă mă întorc eu, pleacă şi musafirii şi o să putem sta de vorbă nestingheriţi.

XXIV

„Boare, pasăre şi floare, ca un ornic vremea-ţi spun"

LA APUSUL SOARELUI, PLOAIA încetase, dar noaptea rămăsese înnorată; şi lumina domoală a lunii, răsfirată printr-un văl ceţos, se împrăştia asupra pămîntului în nuanţe stinse, cenuşii.

Din pragul căsuţei lui John Smith, aşezată pe malul rîului, se desprinse o siluetă întunecată, care porni în grabă, cu pas uşor, spre West Endelstow. Urcînd dealul, ajunse, curînd, la o cotitură; porni de-a lungul unui făgaş de căruţă şi dădu cu ochii de turnul bisericii ce se contura limpede pe cer. La mai puţin de jumătate de ceas de cînd pornise de acasă, Stephen îşi făcu vînt peste un pîrleaz şi intră în curtea bisericii.

Locul acela sălbatic şi neîngrijit era, cum îl ştia dintotdeauna, o continuare a priveliştii bătrînului deal. Iarba era înaltă, iar mormintele îşi pierduseră forma iniţială dată de Martin Cannister şi, înaintea lui, de bunicul lui Stephen, şi apăreau aşa cum le modelaseră, după bunul lor plac, anii.

Un sunet se răspîndi în văzduh venind dinspre Castle Boterel. Era orologiul din tîrg, a cărui bătaie se auzi atît de limpede în aerul nemişcat, de-ai fi crezut că vine din turnul alăturat care, învăluit în liniştea-i solitară, nu da nimic de veste oamenilor.

— Unu, doi, trei, patru, cinci, şase, şapte, opt, nouă. Stephen numără, cu luare-aminte, bătăile, deşi ştia prea bine, dinainte, cîte aveau să fie. Era nouă, ora pe care Elfride însăşi o alesese drept cea mai potrivită pentru întîlnirea lor.

Stephen sta la uşa turnului şi asculta. Ar fi putut s-audă cea mai uşoară răsuflare dinăuntru, dar nu era *nimeni acolo. Intră, se aşeză pe banca de piatră şi* aşteptă, cu inima zvîcnindu-i puternic în piept.

Sunetele slabe care se auzeau nu făceau decît să sublinieze tăcerea. Marea, ale cărei valuri se ridicau şi se prăbuşeau departe, în lungul coastei, aducea singurul zgomot ceva mai puternic. Mai stins se auzea ,strigătul unui şoim de noapte, în depărtare. Printre sunetele cele mai slabe, aici unde orice sunet era slab, se desluşea şi

căderea ușoară a funigeilor ce pluteau în aer, orăcăitul unei broaște ce-și făcea umilă drum prin iarba din fața turnului, foșnetul unei frunze moarte, pe care un vierme se căznea s-o tragă în pământ, o boare ce, purtînd pe aripi o sămînță, venea mai aproape, tot mai aproape, stingîndu-se la picioarele lui.

Dar, printre aceste sunete șoptite, singurul sunet pe care-l aștepta, pasul Elfridei, nu se auzi.

Un sfert de oră încheiat, Stephen rămase așa, neclintit, cu atenția încordată, după care porni către fațada dinspre apus a bisericii. Dînd ocol turnului, o formă albă îi răsări drept în față. Tresări, se trase îndărăt, dar își veni repede în fire. Era mormîntul tînărului fermier Jethway, tot atît de nou și neatins ca în ziua cînd fusese ridicat ; piatra pală, din care era cioplit, avea ceva ciudat, spectral, printre lespezile de un albastru întunecat, provenind din carierele locale, care alcătuiau celelalte pietre de mormînt.

Gîndul îi zbură la noaptea cînd stătuse acolo în tovărășia Elfridei, și-n minte-i apăru limpede regretul pe care-l încercase la vestea că ea primise mai înainte, fie și fără voia ei, dovada dragostei altui bărbat. Dar, în comparație cu neliniștea adîncă de acum, ceea ce simțise în clipa aceea i se părea un fleac ; o luă încet peste morminte pînă la capătul cimitirului, de unde, la lumina zilei, se vedea bine casa parohială și reședința actuală a familiei Swancourt. Pe pajiște nu se zărea nimeni, dar la o fereastră a casei, în care sta Elfride, strălucea o lumină.

Stephen știa că nu putea fi vorba de vreo neînțelegere privind ora și locul, sau de vreo piedică ivită în calea respectării făgăduielii. Mai așteptă un timp, trecînd de la neastîmpăr la o stare în care nici nu-și mai da seama de trecerea timpului. Orologiul din Castle Boterel îl trezi din visare.

— Unu, doi, trei, patru, cinci, șase, șapte, opt, nouă, zece !

O ușoară lovitură de ciocan adăugată la numărul care-i trezise o bucurie atît de vie, și ce schimbare în sufletul lui !

Părăsi cimitirul prin celălalt capăt și ieși în uliță. Merse, cu pas tărăgănat, spre casa familiei Swancourt. Deschise încet poarta și porni pe aleea pietruită care

ducea spre intrare. Ajuns la uşă, rămase pe loc cîteva minute.

Apoi, cîteva vorbe şoptite de o voce de bărbat răzbătură pînă la el, printr-o fereastră deschisă, de după colţul casei. Li se răspunse cu un rîs limpede şi catifelat. Era rîsul Elfridei.

Stephen simţi o durere în inimă, ca o muşcătură. Făcu cale întoarsă, cu acelaşi pas ca la venire. Sînt unele dezamăgiri care ne frîng, în timp ce altele ne lasă o rană, a cărei urmă o purtăm pînă-n mormînt. Acestea din urmă sînt atît de ascuţite, încît realizarea oricît de deplină a aceleiaşi dorinţe, cîndva, în viitor, nu le mai poate şterge, şi rămînem încredinţaţi că fericirea s-a dus pentru vecie. Aşa era şi dezamăgirea de astăzi a lui Stephen ; aşteptase această întîlnire tainică ca pe aureola ce avea să încunune visul lui ; şi chiar dacă Elfride ar fi venit la el, nu mai tîrziu de zece minute după plecarea lui, dezamăgirea i-ar fi dăinuit, totuşi, în inimă.

Cînd tînărul ajunse acasă, găsi o scrisoare sosită în lipsa lui. Sperînd să afle o justificare a absenţei ei, deşi nu-şi putea închipui nici una, rupse în grabă plicul.

Hîrtia dinăuntru nu conţinea nici un cuvînt din partea Elfridei. Era biletul de bancă cu cele două sute de lire depuse de el. Pe dosul lui sta scris ceva ca un fel de cec, pe care ea îl completase cu aceeaşi sumă, plătibilă la purtător.

Stephen rămase înmărmurit. Încercă să-şi dea seama ce-o determinase să facă acest lucru. Deşi nu ştia mai nimic despre viaţa ei din ultima vreme, ghici, cu destulă agerime, că între acel moment al dimineţii, cînd îi trimisese bileţelul şi gestul ei din aceeaşi seară, cînd îi respinsese, în tăcere, darul, se petrecuse ceva care-i schimbase cu totul atitudinea faţă de el.

Nu ştia ce să facă. Acum i se părea absurd să se ducă la tatăl ei a doua zi dimineaţă, aşa cum intenţionase, ca să-i ceară încuviinţarea pentru logodna lor, căci gîndul că Elfride însăşi ar putea să-i fie împotrivă nu-l slăbea o clipă. Nu întrezărea decît o cale care i se părea nimerită. Să aştepte, să vadă ce avea să-i aducă timpul ; să se ducă să-şi facă treaba la Birmingham ; apoi să se întoarcă, să afle dacă se întîmplase ceva cu Elfride şi să încerce să vadă ce se putea realiza printr-o întîlnire ; poate că,

intrigată de întîrzierea lui, Elfride îşi va dezvălui dragostea pentru el, cu impetuozitatea ei de altădată.

Acest act de răbdare era, desigur, pe potriva firii unui om ca Stephen. Cei mai mulţi bărbaţi ar fi dat năvală, ar fi pătruns pînă la ea, prin mijloace curate sau necurate dezlănţuind cine ştie ce catastrofă, fie spre binele, fie spre răul lor.

A doua zi dimineaţă porni spre Birmingham. O întîrziere de o zi n-ar fi contat, dar Stephen n-avea linişte pînă nu ataca şi nu ducea la capăt planul pe care-l avea în minte. Munca fizică poate, uneori, să smulgă din inimă ghimpele îndoielii la fel ca însăşi certitudinea.

XXV

„Prieten al sufletului meu"

CÎT TIMP LIPSI DE ACASĂ, STEPhen trecu prin felurite stări de spirit. Cînd emoţiile îi erau treze, viaţa lui era un chin. Durerea i se mai potolea doar cînd treburile care-l preocupau îi alungau din minte, prin efortul pe care i-l cereau, orice gînd mai profund prinvind-o pe Elfride şi dragostea.

Cînd, la sfîrşitul săptămînii, sosi clipa întoarcerii, Stephen era aproape hotărît să se ducă s-o vadă pe Elfride la ea acasă. Şi, cu acest prilej, alese calea lui preferată, cu vaporaşul care, în sezonul de vară, făcea curse între Bristol şi Castle Boterel, căci timpul cîştigat datorită vitezei trenului era irosit prin gări şi prin urmărirea unei rute întortocheate.

Era o seară luminoasă şi liniştită, de început de septembrie, cînd Stephen puse iar piciorul în orăşel. Simţi nevoia să mai zăbovească pe chei înainte de a porni peste dealuri, căci planul romantic care i se plămădise în minte era să meargă spre casă, pe drumul care trecea pe lîngă locuinţa ei, şi n-ar fi vrut să rătăcească pe acolo pînă ce umbrele serii nu l-ar fi ascuns îndeajuns de ochii oamenilor.

Aşteptă, astfel, sosirea apropiată a nopţii, întîrzind cu privirea asupra peisajului liniştit, peste care lumina

pală de la apus aşternea, de la un capăt la altul, aceeaşi tristă nuanţă, prefăcută, încet-încet, de înserare în cafeniu. Se ivi o stea, apoi alta şi alta. Străluceau printre verigile şi velaturile celor două bricuri cu cărbuni care se zăreau ceva mai încolo, ca nişte lampioane mititele atîrnate pe sfori. Catargurile se legănau somnoroase în freamătul aproape imperceptibil al valurilor, care gîlgîiau şi clipoceau molcom în fiece ungher şi scobitură din zidul portului.

Între timp se înserase îndeajuns pentru scopul urmărit de Stephen ; şi, în clipa cînd, cu inima bolnavă de tristeţe, era gata să pornească la drum, o bărcuţă, în care se aflau două persoane, se prelinse, ca o nălucă, înspre mijlocul portului. Barca ajunse în faţa lui, trecu mai departe şi atinse treptele debarcaderului la capătul celălalt. Unul dintre cei din barcă era bărbat, după cum bănuise şi Stephen, judecînd după mişcarea sigură a vîslelor. Cînd perechea urcă scara şi începu să se distingă mai bine, Stephen se lămuri că cea de a doua persoană era o femeie care avea la pălărie sau la bonetă o podoabă albă, ce părea a fi pană, pata pe care o forma fiind singurul punct distinct al îmbrăcăminţii ei.

Stephen rămase o clipă în urmă şi cei doi trecură mai departe, apoi îşi continuă şi el drumul ; şi, scurt timp după aceea, întreaga scenă i se şterse din minte. Trecînd un pod şi părăsind drumul mare, o porni pe poteca ce ducea în susul văii către West Endelstow. În timp ce mergea, auzi o portiţă închizîndu-se cu un pocnet surd, la cîţiva metri mai încolo. În clipa cînd Stephen ajunse în dreptul portiţei şi trecu mai departe, auzi altă pocnitură, aidoma celei dintîi, venind dinspre altă poartă, ceva mai îndepărtată. Era limpede că unul sau mai mulţi oameni mergeau înaintea lui pe potecă, covorul moale de turbă înăbuşindu-le sunetul paşilor. Stephen o luă mai repede la picior şi în faţă îi apărură două siluete. Una din ele purta în vîrful capului pana albă pe care o zărise la pălăria femeii de pe chei ; era perechea pe care o văzuse în barcă. Stephen încetini pasul şi rămase ceva mai în urmă.

Din fundul văii străbătute de acea potecă, de la malul unui pîrîiaş ce se prelingea lin, se desprindea altă potecă, ce urca povîrnişul dealului dinspre stînga. Acest drumeag ce ducea doar la reşedinţa doamnei Swancourt

și la două-trei căsuțe învecinate era numai pe alocuri năpădit de iarbă, și Stephen își dădu seama că perechea din fața lui o luase pe aici, după zgomotul pietrelor rostogolite care le scăpau, din cînd în cînd, de sub picioare. Stephen urcă în aceeași direcție, dar, dintr-un motiv greu de ghicit, pășea mai ușor decît cei dinaintea lui. Fără să-și dea seama, mintea i se învîrtea neîncetat în jurul femeii — să fi fost un oaspete la Crags, să fi fost vreo slujnică, sau chiar Elfride ? Întrebarea îi țîșni în minte și mai limpede : era oare cu putință ca femeia aceea să fi fost Elfride ? Acesta putea fi unul din inexplicabilele motive ale absenței ei de la întîlnire, își zise el plin de durere.

Pătrunseră pe pămînturile conacului printr-o portiță laterală, de unde poteca, acum largă și bine îngrijită, șerpuia printre tufișuri către un pavilion octogonal, care primise numele de Belvedere, din pricina cuprinzătoarei priveliști asupra districtului învecinat, pe care o aveai de pe băncile lui verzi. Poteca trecea pe lîngă pavilion, luînd-o spre conac și spre căsuța din față a grădinarului, ca să continue apoi în direcția satului East Endelstow ; Stephen nu șovăi o clipă, și trecu prin portiță, înaintînd pe o alee ce nu părea a face parte dintr-o proprietate particulară.

I se păru că aude iar portița deschizîndu-se în spatele lui și închizîndu-se la loc, cu o pocnitură. Întoarse capul, dar nu zări pe nimeni.

Necunoscuții din barcă mergeau înaintea lui, spre chioșc. Auzi o voce spunînd :

— Mă tem să nu ne-alegem cu o morală pentru întîrziere.

Stephen recunoscu îndată vocea pe care o știa atît de bine, mai adîncă și mai plină ca odinioară. „Elfride !", șopti el și se agăță strîns de un copăcel ca să se poată ține pe picioare, așa de tare îl tulburase prezența ei. Inima începu să-i bată puternic, împotrivindu-se parcă să primească răspunsul pe care-l căutase.

— Iar s-a iscat un vînticel. Cum mai foșnește frasinul ! spuse Elfride. Îl auzi ? Cît să fie ceasul ?

Stephen dădu drumul copăcelului.

— Aprind un chibrit și-ți spun îndată. Să intrăm în chioșc. Aerul e mai liniștit acolo.

Cadența acelei voci, mlădierea ei, i se păreau cunoscute, asemenea anumitor note din țipetele păsărilor nordice pe care le auzise la întoarcerea pe tărîmurile natale, asemenea unui sunet vechi ce, repetîndu-se, îți pare mai firesc acum ca altă dată.

Cei doi intrară în chioșc. Partea de jos a chioșcului era făcută dintr-o împletitură deasă de șipci bătute piezișă, în timp ce partea de sus avea deschizături în formă de ferestre.

Se auzi hîrșîitul unui chibrit care se aprinde, și o flăcăruie lumină interiorul chioșcului. Ea iscă un joc al umbrelor de frunze și tulpini ; se iviră dungi, puncte, scîntei strălucitoare și fire cu luciu de argint de felurite forme și mărimi. Trezi țînțarii care năvăliră spre lumină, dădu la iveală funigei sclipitori, răscoli pînă și viermii pămîntului. Stephen abia băgă de seamă toate astea. În chioșc se distingeau acum niște siluete puternic conturate.

Mai întîi zări chipul prietenului și preceptorului său, Henry Knight, de care se cam înstrăinase, din pricina distanței care-i despărțea, a înaintării în vîrstă și a deosebirii de preocupări, ca și din alte motive, mai puțin clare.

Apoi, steaua lui strălucitoare și fără pereche, Elfride. Chipul ei părea mai matur ca atunci cînd fata îi făgăduise inima, dar tot atît de luminos și înfloritor. Bogăția părului ei minunat își păstrase neatins farmecul, doar pieptănătura îi era puțin schimbată, după cerințele modei.

Frunțile le erau apropiate, ba chiar se atingeau, și privirile amîndurora erau îndreptate în jos. Elfride întinsese ceasul ei spre Knight care avea chibritul într-o mînă, în timp ce cu cealaltă îi înconjurase talia. Privirea lui Stephen cuprinse o parte din această scenă, trecînd prin zăbrelele orizontale ale lemnăriei, care se așterneau peste trupurile lor ca niște coaste de schelet.

Knight își întinse mai mult brațul în jurul mijlocului Elfridei.

— E opt și jumătate, spuse ea, cu un glas scăzut, care avea o muzicalitate aparte, ivită, pare-se, din fiorul de plăcere pe care i-l dădea această nouă dovadă a iubirii.

Flăcăruia se micșoră, se stinse, și totul fu învăluit într-o beznă față de care întunericul dinainte nu părea,

nici pe departe, atît de profund. Stephen, cu sufletul zdrobit şi plin de amărăciune, încercă să se urnească din loc. Tocmai cînd să pornească de cealaltă parte a chioşcului, zări o umbră. Încet, încet ochii i se deprinseră cu întunericul. Era oare silueta unui om sau o tufă neagră de ienupăr ?

Îndrăgostiţii se ridicară, trecură pe lîngă tufişurile de lauri atingîndu-le frunzele şi îşi urmară drumul spre casă. Silueta nedesluşită se urni şi trecu chiar prin faţa lui Smith. Era o făptură omenească, învăluită pînă la ochi, astfel că nu reuşeai să-i distingi decît conturul. Silueta se strecură mai departe, fără zgomot.

Stephen făcu un pas înainte, cuprins de teama că se uneltea ceva împotriva celor doi.

— Cine-i acolo ? întrebă el.

— N-are a face cine sînt, îi răspunse o voce stinsă, dinăuntrul acoperămîntului de falduri. Ce-am ajuns eu, aşa să dea Domnul s-ajungă şi ea ! Ştiu eu bine, ah, cît de bine, un băiat căruia tu i-ai luat locul, aşa cum ăsta de-acum îţi ia locul ţie. Ce-ai de gînd ? S-o laşi să-ţi frîngă inima şi să te îngroape cu zile, cum a făcut cu celălalt, dinaintea ta ?

— Ah, cred că ştiu cine sînteţi. Doamna Jethway, nu ? Ce căutaţi pe-aici ? Şi de ce vorbiţi cu atîta patimă ?

— Fiindcă mi-e sufletul pustiit şi nimănui nu-i pasă de durerea mea. Praful să se aleagă şi de sufletul ăleia care mi-a făcut mie necazul ăsta !

— Ajunge ! strigă Stephen, credincios Elfridei, chiar fără voia lui. Ea nu-i în stare să facă rău nimănui cu bună-ştiinţă. Pentru nimic în lume n-ar face una ca asta ! Dar, dumneata, cum de-ai ajuns aici ?

— I-am văzut pe ăştia doi urcînd poteca şi-am vrut să văd dacă femeia nu era chiar ea. Cum să n-o urăsc, cînd mă gîndesc la tot ce s-a-ntîmplat ? Cum să n-o pîndesc, cînd mi-amintesc de băiatul meu ? Cum să nu-i vreau răul, dacă i-am vrut lui binele ?

Trupul gîrbov plecă mai departe, ieşi pe portiţă şi fu învăluit de umbrele cîmpului.

Stephen aflase că, de cînd cu moartea fiului ei, doamna Jethway îşi pierduse minţile şi ajunsese ca vai de ea. Gîndindu-se la femeie cu milă, îşi alungă din minte păcatele închipuite de ea, fără să uite, însă, învinuirile

privind necredința Elfridei, care se strecurară printre simțămintele trezite de noua lui experiență, împletindu-se cu ele. Tîlcul micii scene, la care fusese martor, întregea spusele bietei femei care, oricît de lipsite de temei ar fi fost în cazul anterior, deveniră aproape demne de crezare în ceea ce-l privea pe el.

Durerea înăbușită a deznădejdii, care se deosebea tot atît de mult de paroxismul violent ca înfometarea de efectul unui glonte ucigaș, îi sfredelea trupul și inima, ca un burghiu. Descoperirea făcută nu-l mirase prea mult, căci în toată frămîntarea zilelor ce urmaseră acelei seri petrecute în cimitir, fusese înclinat să-și tălmăcească sentimentul de nesiguranță în defavoarea lui. Nădejdea lui de reușită nu fusese decît întreruperea de o clipă a temerii adînci că va ieși înfrînt.

I se părea cu totul ciudat, neobișnuit felul în care se concretizase nenorocirea care-l lovise. Faptul că-i fusese hărăzit ca rivalul lui să fie Knight, pe care, cîndva, îl divinizase, așa cum foarte rar mai e divinizat un bărbat de către altul în vremurile noastre, și pe care acum îl iubea, adăuga dezaprobare amărăciunii și cinism amîndurora. Henry Knight, pe care de atîtea ori îl preamărise în fața ei, și pe care ea fusese, de fapt, geloasă, de teamă ca ea însăși să nu ocupe un loc mai mic în inima lui Stephen din pricina acestui prieten, o cucerise, probabil, cu atît mai ușor datorită acestor laude, cărora el le pusese capăt numai la stăruințele ei. Pe dînsul Elfride îl stăpînise ca o regină în această privință, ca și în toate celelalte. Stephen își dădea seama după purtarea ei, atît cît îi fusese îngăduit s-o observe, și după vorbele pe care le rostise, puține cîte fuseseră, că atitudinea ei față de Knight era cu totul alta. Că se uita la el ca la soare și că-și adora noul iubit de la picioarele piedestalului pe care-l așezase ; era chiar mai limpede decît faptul că-l privise cîndva de sus pe Stephen, cu un surîs de superioritate.

Graba cu care renunțase la el îi înteța chinurile și mai mult. Cineva care ar fi privit totul dinafară, fără părtinire, putea găsi acestei renunțări cel puțin două explicații : ea se ivise ori din strădania de a rămîne credincioasă primului ales, dar, în cele din urmă, omul pe care-l

avea în față îl biruise cu totul pe cel din amintire ori, din dorința de a păstra dragostea iubitului dintîi, doar pînă se asigura de dragostea celuilalt. Dar, tot gîndindu-se ce putuse s-o facă să aleagă ultima alternativă, Stephen Smith nu reușea să priceapă în care din cele două cazuri Elfride juca teatru.

Se gîndi la scrisorile ei în care nu pomenea o vorbă despre Knight. Se cuvine, totuși, să precizăm că numai două erau scrisorile în care ar fi putut face acest lucru. Prima fusese scrisă cam la o săptămînă înaintea sosirii lui Knight ; deși nu-i pomenise lui Stephen de vizita pe care urmau s-o primească, e greu de închipuit c-ar fi avut vreun motiv anume pentru a omite acest lucru. În următoarea se referise, într-adevăr, la Knight, în treacăt. Dar Stephen părăsise Bombayul cu mult înaintea sosirii acelei scrisori.

Stephen privi profilul sumbru al casei din preajmă, care cresta o formă neagră, poligonală, pe suprafața cerului, și simți că ura acel loc. Nu știa mai nimic despre cele întîmplate, dar nu se putea împiedica să facă o legătură între nestatornicia Elfridei, căsătoria tatălui ei și intrarea familiei în societatea londoneză. Închise poarta de fier de la capătul tufărișului, la fel de încet cum o deschisese, și păși pe cîmpul plin de iarbă. Acolo zări vechea casă parohială, singurul loc ce-i amintea de acele timpuri, de dulce încîtare, cînd încolțise dragostea lui pentru Elfride. Întorcînd cu tristețe spatele locului din care nu mai putea face un cuib al gîndurilor lui cînd va fi iar departe, o porni agale spre satul de la răsărit, ca s-ajungă acasă, la părinți, înainte de ora culcării.

Drumul cel mai scurt spre căsuța părintească trecea prin parc. N-avea de ce să se zorească. Fericirea are adesea motive de grabă, dar nenorocirii rar i se întîmplă să aibă pentru ce să se zbată și să dea în brînci. Cînd și cînd se oprea pe sub crengile copacilor, plecate pînă la pămînt, cu privirea abătută și gîndurile răvășite.

Stephen rămase așa, cu mintea la fel de amorțită pe cît îi era privirea de pustie, cînd un sunet limpede străbătu pînă departe aerul liniștit din jur. Era sunetul unui clopot din turnul bisericii East Endelstow, care se afla într-o vîlcea, la mai puțin de patruzeci de iarzi de

reşedinţa lordului Luxellian, între graniţele parcului. O altă bătaie îi lovi auzul, dînd un anume tîlc celei dintîi, după care urmă un şir de dangăte domoale.

— A murit cineva, spuse el cu voce tare.

Bătea clopotul de îngropăciune pentru un enoriaş al parohiei din răsărit.

Ceea ce-l mira la aceste dangăte de clopot era că nu sunau după datina din Endelstow şi din parohiile învecinate. Cînd se prăpădea cineva, bătăile urmau un anume tipic, după care aflai ce fusese mortul, bărbat sau femeie, şi ce vîrstă avusese. De trei ori trei bătăi însemna că răposatul fusese bărbat ; de trei ori două, femeie ; de două ori trei, băiat ; de două ori două, fată. Judecînd după bătaia regulată şi neîntreruptă a clopotelor, se părea că era vorba de continuarea unor dangăte de înmormîntare, al căror început Stephen nu-l auzise, nefiind destul de aproape.

Neliniştea de o clipă care-l cuprinse amintindu-şi de părinţii lui se risipi. Îi lăsase bine, sănătoşi, şi dacă cine ştie ce boală grea s-ar fi abătut asupra vreunuia din ei, vestea ar fi ajuns la el mai înainte. Totuşi, cum drumul lui spre casă trecea pe sub tisele cimitirului, se hotărî să arunce, în treacăt, o privire prin clopotniţă şi să schimbe o vorbă cu Martin Cannister care trebuia să fie pe-acolo.

Pînă să ajungă în vîrful dealului, Stephen se cam răzgîndise. În starea în care se afla acum îl obosea să stea de vorbă cu un om în faţa căruia nu putea să-şi descarce sufletul. Dar, pînă să apuce să-şi prefacă gîndul în faptă, zări, strălucind printre copaci, o lumină vie, ale cărei raze se răspîndeau asemeni unor ace, prin frunzişul pleoştit, ca un penaj al tiselor. Lumina venea din mijlocul cimitirului.

Stephen merse înainte, fără să-şi dea seama ce face. Nu se poate să fi existat vreodată două locuri slujind aceluiaşi scop, care să se deosebească atît de mult între ele cum se deosebea acest cimitir de cel al satului învecinat. Întinderile de iarbă erau bine îngrijite, fiind, de fapt o continuare a peluzei conacului ; aceleaşi flori, aceiaşi arbuşti erau plantaţi şi aici, ca şi acolo, iar cele cîteva morminte presărate din loc în loc semănau leit ca formă,

suprafaţa lor fiind atît de netedă încît, la lumina zilei, arătau ca nişte bărbii proaspăt rase. Nu exista nici un zid, God's Acre şi domeniul lordului Luxellian fiind despărţite doar de cîţiva bolovani pătraţi aşezaţi ici-colo la distanţe egale. Unii oameni nutresc sentimente romantice în ceea ce priveşte ultimul lor lăcaş, şi cei mai mulţi dintre ei ar fi ales, poate, un loc ca acesta, preferîndu-l oricărui altuia ; pe alţii, însă, i-ar fi stingherit ordinea lui atît de dichisită şi ar fi găsit mai potrivită culmea sălbatică a dealului învecinat, unde natura ţi se înfăţişa în straiele ei cele mai simple.

Stephen descoperi că lumina din cimitir venea de undeva, foarte aproape de pămînt, şi îşi zise că poate era de la vreun felinar lăsat înăuntrul unui mormînt săpat doar pe jumătate. Dar, apropiindu-se, se lămuri că răzbătea chiar de sub zidul navei laterale, unde se deschidea arcada. Acum se auzeau şi nişte voci ; şi Stephen începu să înţeleagă ce se întîmplase. Mergînd spre groapă, dibui, pe partea stîngă, un morman de ţărînă şi, în faţa lui, şirul de trepte de piatră, de obicei ascunse în pămînt, care duceau în jos, sub temelia clădirii. Era intrarea într-o criptă mare, de familie, săpată sub nava dinspre miazănoapte.

Stephen n-o mai văzuse deschisă niciodată şi, coborînd o treaptă, două, se aplecă să privească pe sub arcadă. Cripta se dovedi a fi înţesată toată de racle, afară de spaţiul din mijloc, ce fusese lăsat liber ca să se poată intra pe acolo şi ajunge pe cele trei laturi, unde raclele stăteau stivuite în cufăraşe sau firide de piatră.

Locul era bine luminat de lumînări înfipte în cioturi de lemn bătute în zid. Coborînd încă o treaptă, recunoscu oaspeţii vii ai criptei : tatăl său — meşterul zidar — o calfă, Martin Cannister şi vreo doi-trei lucrători, tineri şi vîrstnici.

Răngile şi ciocanele muncitorilor erau împrăştiate peste tot. Întreaga adunare, stînd roată pe raclele scoase de la locul lor, pare-se pentru transformarea sau lărgirea criptei, înfuleca pîine cu brînză şi bea bere dintr-o cană cu două toarte, care trecea din mînă-n mînă.

— Cine-a murit ? întrebă Stephen, coborînd de pe ultima treaptă.

XXVI

„Pînă la nefiinţa din mijlocul ţărînei"

LA VORBELE LUI STEPHEN, TOATE privirile se îndreptară spre ieşire şi conclavul, pe care nimic nu-l clintea din vechile-i deprinderi, îl scrută întrebător.

— Ia te uită, ăsta-i Stephen al nostru ! zise taică-său, ridicîndu-se de la locul lui, cu halba acoperită de spumă în mîna stîngă şi cu dreapta prinzîndu-l pe băiat de după umeri. Vezi că te-aşteaptă maică-ta ; îmi tot spunea că nu se poate să nu pici pînă-n asfinţit. Da' nu stai să mergem acasă împreună ? Pentru ziua de azi am cam isprăvit ; acuşi plecam şi eu.

— Sigur că da, e domnişoru' Stephen ! Îmi pare bine că te văd din nou aşa curînd, domnişoru' Smith, spuse Martin Cannister, căutînd să atenueze bucuria exprimată în cuvinte printr-o expresie mai reţinută a feţei, pentru a-şi potrivi, cît de cît, sentimentele cu atmosfera solemnă a criptei de familie.

— Şi mie-mi pare bine că te văd pe dumneata Martin, şi pe dumneata William, spuse Stephen, salutîndu-i cu o mişcare a capului pe ceilalţi, care, avînd gurile îndesate cu pîine şi brînză, n-aveau cum să răspundă decît pungindu-şi feţele în cute şi zbîrcituri, în semn de bun venit.

— Dar cine-a murit ? repetă Stephen întrebarea.

— Lady Luxellian ! S-a dus biata cucoană, cum o să ne ducem cu toţii, spuse calfa. Ce să-i faci ? Şi, uite, noi lărgim cripta de colea să-i facem loc şi ei.

— Şi cînd s-a prăpădit ?

— Azi-dimineaţă, în zori, îi răspunse taică-său, cu aerul că repetă un lucru pe care-l mai spusese. De-atunci Martin trage clopotele aproape fără oprire. Ei, da' nici nu-i de mirare. Prea era firavă.

— Iac-aşa, sărăcuţa, azi-dimineaţă, îşi urmă vorba calfa — un om tare în vîrstă, căruia pielea îi rămăsese atît de largă că nici nu se mai ţinea cum trebuie pe el. Pîn-acu o fi şi aflat, biata femeie, unde-i locul ei : sus ori jos.

— Ce vîrstă avea ?

— Pînă-n douăzeci şi şapte, douăzeci şi opt, la lumina lumînării. Da' la lumina zilei, Doamne! Avea pa'zeci bătuţi pe muchie.

— Taman aşa! La muierile cu stare, e o deosebire de douăzeci de ani de la zi la noapte, fu de părere Martin.

— Aflaţi de la mine; avea treişunu de ani, spuse John Smith. Am auzit şi eu de la alţii care ştie mai bine.

— Mai mult n-avea!

— Da' era tare sfîrşită, sărmana cucoană. Dacă e să vorbim drept, de mult era moartă, de abia acu' s-a dat de gol.

— Cum zicea taică-meu, bătrînu', „doar că nu pică jos, încolo-i mort".

— Ţin minte c-am văzut-o, sărăcuţa, zise un lucrător din spatele unor sicrie mişcate de la locul lor, taman în ziua de Sfîntu Valentin! Taman atunci! Era la braţetă cu boieru'. Şi-am zis eu către mine: „Ehe, 'mneata ai biletu' de cimitir în buzunar, slăvită cucoană, măcar că nici cu gîndu' nu gîndeşti".

— Eu zic că stăpînu' o să le scrie la toţi ăi de-au fost unşi nobili în ţară, ca să ştie şi ei că a de-a fost odată nu mai e.

— Treaba asta s-a făcut de mult. Am văzut eu cum a pornit teancu' de scrisori, un ceas după ce s-a prăpădit. Să fi văzut ce mai scrisori! Aveau nişte chenare negre, late de două deşte, pe puţin! O minunăţie!

— Prea late! fu de părere Martin. Ce să mai vorbim, nu-i om pe lume să jelească cît ar cere un chenar lat de două deşte! Eu pot să jur că omu' suferă preţ de o margine subţirică, şi asta numa' dacă are suflet milos!

— Parcă aveau două fetiţe, nu? întrebă Stephen.

— Da, două păpuşele drăgălaşe şi curăţele, rămase fără mamă!

— Veneau mereu pe la popa Swancourt să se joace cu domnişoara Elfride, pe vremea cînd eram eu acolo, spuse William Worm. Doamne, ce se mai jucau! Ultimele cuvinte aveau menirea de a adăuga cuvenita tristeţe unei observaţii care, luată în sine, nu era destul de expresivă pentru prilejul de faţă. Da, continuă Worm, le vedeai cînd sus, cînd jos, prin toată casa alergau şi domnişoara era tot timpu' cu ele. Tare mult ţineau la domnişoara! Ei, ce să-i faci!

— Mai mult ţineau la ea, ca la mama lor, aşa zice lumea, adăugă un muncitor.

— Nici nu-i de mirare. Lady Luxellian nu se amesteca în hîrojana lor, că prea era vlăguită, şi fetiţele se cam înstrăinaseră de ea, dacă nu le era tovarăş vesel de joacă — că doar asta-i place copilului la omu' mare. Uite, nu mai devreme de astă-iarnă am văzut-o pe domnişoara Elfride cum sta de vorbă cu doamna mea şi cu ale două fete, şi domnişoara Elfride le tot ştergea la nas. Doamna odată nu şi-a dat şi ea seama cînd se cerea să facă aşa ceva şi sigur că cei mici se ţin mai mult de ăl' de le poartă de grijă.

— Ei, cum a fost, cum n-a fost, uite că femeia-i moartă şi dusă pe cea lume, şi e musai să-i facem loc aici, zise John. Haideţi, băieţi, daţi berea aia pe gît şi să liberăm colţu'ăsta, să nu ne mai împiedice nimic, ca să-ncepem treaba la zid, mîine pe la răsăritul soarelui.

Stephen întrebă unde urma să odihnească lady Luxellian.

— Aici, spuse taică-său. Mutăm zidul ăsta mai încolo şi facem o firidă. Avem o groază de treabă pînă la înmormîntare. Cînd s-a prăpădit mama boierului, mi-a zis dumneaei : „John, locu'ăsta trebuie lărgit, pînă nu vine rîndu' altuia !" Da' cine-ar fi crezut c-o să fie nevoie de treaba asta aşa de curînd ? Eu zic că n-ar strica să-l mutăm întîi pe lordu' George, ce spui Simeon ?

Făcu semn cu piciorul către un sicriu greoi, acoperit cu ceva care fusese pe vremuri catifea roşie, dar care-şi pierduse aproape de tot culoarea.

— Cum zici dumneata că-i mai bine, meştere John, răspunse zidarul cel zbîrcit. Ehe, bietu' lordu' George ! urmă el, privind gînditor la sicriul uriaş. Pe vremuri era între noi o duşmănie grozavă, cum nici n-ai crede să poată fi între un om de neam şi unu' care umblă cu fruntea-n ţărînă. Bietu' boier ! Mă bătea pe umăr şi mă înjura, ca unu' de-al nostru, ca un vecin, de ziceai că-i om de rînd. Şi, uite-aşa, mă înjura la deal, mă înjura la vale şi, cînd îl apucau năbădăile, şuruburile de aur din dinţii ăia frumoşi şi nou-nouţi pe care-i avea-n gură luceau în lumina soarelui, cum lucesc cătuşele de alamă, şi eu, ca un pîrlit ce eram, înghiţeam şi tăceam chitic. Da' ce om voinic şi chipeş era ! Doamne ! Cîteodată zău că-mi plăcea de el ! Da', cînd şi cînd, mă uitam la el

că era cît un turn și ziceam în sinea mea : „Greu o să mai atîrni, stăpîne, cînd o veni ziua să te ducem pe brațe, colo jos, sub temelia bisericii din Endelstow !"

— Și chiar a atîrnat greu ? întrebă un lucrător tînăr.

— Oho ! Avea cinci sute de funzi ca nimica ! Cu cît mai trăgea plumbu', și stejaru', și mînerele, și una, și alta — și, zicînd asta, bătrînul izbi așa de zdravăn cu palma-n capac, de se-auziră oasele zăngănind înăuntru —, mai că mi-a frînt șalele cînd l-am apucat de la picioare să-l cobor aici, pe treptele astea. Ehe, am zis eu către John aici de față, ții minte John, de ce-o fi oare așa, slava unuia s-apese pe spinarea altuia ? Ei, da', cu toate astea, cîteodată mie tot îmi plăcea de lordu' George !

— Parcă nu știu cum îți vine, cînd te gîndești că toți alde Luxellian de-au ajuns aici stau adunați sub același acoperiș, ca un neam legat și așezat, zise altul, pe cînd ăi în viață s-au împrăștiat hăt departe unu' de altu'. Taman ca oile blînde și caprele afurisite. Așa-i ?

— Da, așa-i, cu tîlc ai grăit !

— Eu mai zic ceva ; ăl de colea, dac-a nimerit în raĭ, e ca picat în lună, habar n-are ce-o fi cu nevastă-sa, dacă 'mneaei e-n iad. Prăpăditu' din pîrjolu' ăla răcnește la unu' mai băftos, cocoțat pe nori, da' nici unu' nici ălălalt nu visează că, în vremea asta, trupurile lor zac aici, bulucite unu'-ntr-altu' !

— Ehe, și asta-i vorbă cu tîlc ! Uite, degeaba m-apuc eu să strig „Hei" la arțăgosu' de lordu' George, că el nu mai e-n stare s-audă nici o vorbuliță.

— Și eu degeaba molfăi o ceapă lîngă nasu' sclifositei de lady Jane, că nu-i chip să mă mai miroasă !

— Da' de ce i-o fi așezat pe toți cu capu-n aceeași parte ? întrebă unul din tineri.

— Fiindc-așa-i rînduiala îngropăciunii, măi nătăfleață ! La vii rînduiala e să fii drept și fățiș ; rînduiala morților e să-l așezi pe răposat fie spre răsărit, fie spre apus. Așa-i pe lumea asta, fiecare cu rînduiala lui.

— Da, numa' că s-ar cuveni să stricăm rînduiala cu cîteva suflete mai necăjite. Ei, acu', gata, la treabă ! spuse meșterul zidar.

Și se puseră din nou pe lucru.

Ordinea îngropăciunii putea fi urmărită fără greutate după înfățișarea coșciugelor îngrămădite de jur împrejur. La cele care se aflau acolo doar de-o generație-două,

podoabele se mai vedeau încă. Cele din vremuri mai de demult îşi arătau lemnul despuiat, din care atîrnau, ici-colo, aşchii jumulite. La cele mai vechi, lemnul se scuturase ca un colb pe podeaua firidei şi din coşciuge nu mai rămăsese decît plumbul gol, pe cînd la cele şi mai vechi pînă şi plumbul se umflase şi crăpase în bucăţi, dezvăluind ochilor curioşi grămăjoara de pulbere dinăuntru. Scuturile de pe multe din ele se desprinseseră aproape cu totul, de le puteai îndepărta cu mîna, suprafeţele lor lipsite de luciu dezvăluind inscripţiile şterse cu numele şi rangul răposatului.

Peste capetele lor, boltele încrucişate şi adînciturile arcadelor se curbau în toate direcţiile, coborînd spre ziduri, unde înălţimea lor nu era mai mare de un stat de om.

Coşciugul cu rămăşiţele celui de al patrusprezecelea şi ultim baron, împreună cu alte două-trei, toate de dată mai recentă decît majoritatea raclelor îngrămădite acolo, fuseseră aşezate, din lipsă de spaţiu, la capătul criptei, pe postamente, nu în firide, asemeni celorlalte. Acestea trebuiau date la o parte, ca să se poată zidi în spatele lor încăperea în care urmau să se odihnească în cele din urmă. Stephen, căruia locul acesta, ca şi lucrările ce se defăşurau aici i se păreau pe potriva amărăciunii din inima lui, nu se grăbi să plece.

— Simeon, tu trebuie să-ţi aminteşti de biata lady Elfride, a de-a fugit cu cîntăreţu' ăla, spuse John Smith, după un răstimp. Asta a fost, parcă, pe vremea cînd era taica gropar aici. Ia să vedem, ea pe unde-o mai fi ?

— Pe-aici, pe undeva, răspunse Simeon, rotindu-şi ochii primprejur.

— Uite, taman pe dumneaei o ţineam acuşi în braţe. Lăsă în jos capătul sicriului pe care tocmai îl cărase, îşi şterse obrazul şi, aruncînd un ciot de lemn putred peste altul, ca să rămînă semn, continuă : Ăl de colo e bărbat-su. Pereche chipeşă ca asta nici că mai vedeai în tot ţinutu' şi, pe deasupra, erau oameni tare milostivi amîndoi. Da, da, mi-aduc aminte, chit că nu eram decît un ţînc pe vremea aia. I-a căzut cu tronc tinerelu' ăla şi le-a făcut strigările într-o biserică din Londra ; boieru' ăl bătrîn, taică-su, a auzit cînd i-a strigat de trei ori, da' numele fetii i-a trecut pe lîngă ureche, că tocmai sta la taclale cu lumea dimprejur. Ea, cînd s-a văzut măritată,

a venit la taică-su și i-a spus ; și taică-su a sărit în sus ca apucat și-a zis că nu pupă nici un ban de la el. Lady Elfride a zis că n-avea nevoie de bani, că de la el nu-i trebuia decît iertare și nimic altceva ; știa ea din ce să-și ducă zilele : avea să cînte alături de bărbat-su. Auzind asta, boierul ăl bătrîn s-a speriat și le-a făcut danie o casă, să aibă unde sta, și o grădină mare, și o palmă-două de pămînt de arat, și o trăsură, și niscaiva parale. Ei, da' uite că la primu' prunc biata femeie s-a prăpădit din durerile facerii, și bărbat-su, om bun la inimă cum nu se mai află, de-ar fi fost în stare să-și dea și viața pentru ea, zice-se că și-a pierdut mințile și i s-a frînt inima. Ei, cum-necum, i-a pus în pămînt în aceeași zi și pe el și pe ea, da' copilu' a avut zile. Uite-așa ! Și-atunci ăi din neamu' boierului i-au adus omului cinstirea cuvenită și l-au pus colea, alături de nevastă-sa, și-acum hodinește și el acilea, în ungherul ăsta. În prima duminică s-a ținut o predică de-nmormîntare, și uite-așa glăsuia popa din Biblie, „Fie că șnurul de argint se va slăbi, fie că se va sfărîma pocalul cel de aur". Și cum cuvînta așa preotu', numa' ce vedeai bărbații cum își treceau palma prin fața ochilor, în vreme ce muierile se prăpădeau de plîns, nu alta !

— Și cu copilu' ce s-a ales ? întrebă Stephen care mai auzise frînturi din povestea cu pricina.

— A crescut-o bunică-sa, și ce mai fată drăgălașă s-a făcut ! Da', uite că nu s-a lăsat pînă n-a fugit cu ajutoru' de paroh, cu popa Swancourt ăsta al nostru cum s-ar zice. Pe urmă s-a prăpădit și bunică-sa, iar titlu' și averea au trecut în altă ramură a neamului. Părintele Swancourt a făcut praf o groază de bani din zestrea nevesti-si, și ea și-a dat duhu' și i-a lăsat-o pe domnișoara Elfride. Năravu-ăsta al fugitului se moștenește la unii taman ca nebunia ori guta. Și femeile astea două seamănă ca două picături de apă.

— Care femei ?

— Lady Elfride și domnișoara a tînără, care-i acu' în viață. Părul la fel, ochii la fel, numa' că mamă-sa era mai oacheșă, cu mult mai oacheșă ca domnișoara Elfride.

— Tare sucită și-ncurcată mai e și viața asta, spuse William Worm, pe gînduri. Uite, dacă haru' Domnului ar fi pogorît asupra femeilor, nu asupra bărbaților, domnișoarei Elfride i-ar fi zis acu' lord Luxellian, vreau să

zic lady Luxellian. Da', așa cum stă treaba, sîngele ei și-a pierdut vlaga și, după lege, nu mai e nici un fel de rudenie între ea și ăi din neamu' Luxellian, chit că, după evanghelie, o mai fi.

— Cînd mă uitam la domnișoara Elfride cum le strîngea în brațe pe înălțimile lor, zise Simeon, mi se părea mie că văd un fel de asemuire, da' eu zic că era așa, numa' o părere, că doar cu anii s-o mai fi prefăcut și tiparu' ăl vechi al neamului.

— Ei, acu' îi mutăm pe ăștia doi și pe-aci ți-e drumul, interveni John Smith, înviorînd, cum îi șade bine unui meșter, duhul trebii care, după cîte se vedea, se lăsase biruit de duhul vorbei. Garafa asta de bere nu ne mai trebuie, așa că o lăsăm să ne aștepte aici pînă mîine ; n-aș crede să se atingă de ea vreunul din mușterii de-aici.

Și, astfel, munca din seara aceea luă sfîrșit, și adunarea părăsi lăcașul celor duși și neclintiți, închizînd ușa veche de fier și trecînd cu zgomot zăvorul prin belciugul uriaș de alamă — zădarnic gest de întemnițare față de cei ce nu visau să evadeze.

XXVII

„În ce fel să te-ntîmpin ?"

ADESEA, DRAGOSTEA SE STINGE prin scurgerea timpului, dar, și mai adesea, prin înlocuirea celui iubit. În cazul Elfridei Swancourt, această înlocuire se făcuse cu succes, deoarece al doilea iubit era un om mai de valoare decît cel dinaintea lui. Pe lîngă asprele mustrări și morala pe care i-o făcea Knight, bunăvoința de fiecare clipă arătată de Stephen îi părea searbădă ; pe lîngă amabilitatea reținută a lui Knight, acea necontenită revărsare de atenții din partea lui Stephen îi părea ceva leșinat. Începuse să ofteze după un bărbat mai matur ; Stephen era încă un copil.

Exista, poate, o aplecare spre nestatornicie în firea Elfridei, o fire care, privită dintr-un anume unghi, aflat în afara influenței acelei nestatornicii, te cucerea prin sprinte-

neala ei şi prin uşurinţa cu care se apropia de oricine. Dealtfel, faptul că Stephen nu reuşise să pună stăpînire în chip statornic pe inima fetei se datora, în parte tendinţei lui de a se coborî în ochii ei, din exces de timiditate, tendinţă care trezeşte coarda gingaşă a simpatiei în inima unui om simţitor, indiferent faţă de stridenta îngîmfare, dar care face ca femeia, fie ea cît de sensibilă, să subestimeze un om cu astfel de înclinaţii. De îndată ce tendinţa de dominaţie a bărbatului încetează, femeia începe să-l umilească ; şi e un lucru binecunoscut, deşi nu mai puţin trist, că făptura cea mai blîndă e rareori în stare să preţuiască o purtare frumoasă din partea sexului opus. Ideea situaţiei părinţilor lui Stephen, care o urmărea mereu, avea, desigur, o oarecare legătură cu gestul de renunţare al Elfridei. Pentru fete ca ea, sărăcia nu era, poate, un păcat în sine, cum e pentru unele categorii de oameni cu mai multă experienţă, dar sărăcia este, totuşi, un păcat, pentru că rar se întîmplă ca purtările alese şi delicate să se nască în condiţii umile. Puţine femei de neam bun sînt în stare să înţeleagă, cu adevărat, că un suflet frumos se poate ascunde sub veşminte sărmane, insul socotit drept om de rînd care le poartă nefiind decît un vierme în ochii lor. Palmele bătătorite şi hainele grosolane ale lui John Smith, felul de a vorbi al nevesti-si, purtările lor care nu puteau fi decît simple, stînd necontenit sub ochii Elfridei acţionau, în mod firesc, ca o forţă de respingere.

Ajungînd acasă după primejdioasa aventură de la malul mării, Knight nu se simţise bine şi se retrăsese în odaia lui aproape îndată. Tînăra domnişoară care îi dăduse un ajutor atît de preţios făcuse acelaşi lucru ; dar ea apăru, îngrijit îmbrăcată, pe la ceasurile cinci. Umbla de colo-colo prin casă şi nu-şi găsea astîmpăr, dar asta nu pentru că-şi amintea că fuseseră, şi ea şi el, la un pas de moarte. Furtuna care frînsese copacul nu izbutise decît să încovoaie trestia şi, de vreme ce Knight fusese salvat, gîndul acelei întîmplări nu-i mai trecu prin minte decît în treacăt. Mărturisirea reciprocă, la grăbirea căreia cele petrecute serviseră drept mijloc, ocupa un loc cu mult mai însemnat în cugetul ei.

Neliniştea Elfridei se datora, de data asta, amintirii acelei făgăduieli nefericite de a se întîlni cu Stephen, care-i da necontenit tîrcoale, ca o stafie. Conştiinţa in-

feriorității lui față de Knight căpăta, în mintea ei, proporții alarmante. Ajunsese să-și spună că bine o sfătuise tatăl ei cînd îi spusese să-l părăsească ; acum simțea nevoia să-i asculte povața cu aceeași convingere cu care, cîndva, i se împotrivise. Poate că nimic nu înăsprește mai mult sufletele tinere decît descoperirea că dorințele lor cele mai înfocate sînt, încetul cu încetul, acordate de acel cinic — denumit timpul —, tocmai la nota atitudinii egoiste pe care o dispreţuiseră cîndva.

Sosi și ceasul întîlnirii și, odată cu el, un moment de criză și, odată cu criza, o adevărată prăbușire a intenţiilor ei.

„Dumnezeu să mă ierte, dar nu mai sînt în stare să-l văd pe Stephen, își zise ea. Nu-nseamnă că-l iubesc mai puțin ca înainte, dar pe domnul Knight îl iubesc mai mult !"

Da ! O să fugă de omul care nu-i era potrivit, în ciuda legămîntului făcut. O să dea ascultare tatălui ei și n-o să mai aibă nimic de-a face cu Stephen Smith. Și, astfel, hotărîrea ei ușuratică părea să împrumute chipul virtuții.

Zilele care urmară se scurseră fără ca buzele lui Knight să rostească vreo mărturisire limpede. Plimbări și clipe petrecute în doi, ca aceea din chioșc, la care fusese martor Smith, fură multe, dar el îi făcea curte într-un fel atît de discret încît, pentru orice om cu un simț al observației mai puțin pătrunzător decît cel al Elfridei, asta nici nu se putea numi curte. Viața începu să-i surîdă iar Elfridei. Alungă sentimentul de păcat pe care i-l inspiraseră faptele trecute, și se lăsă pradă beției momentului. Faptul că Knight nu-i făcuse, de fapt, nici o declarație, nu o supăra. Știind, din clipa cînd el își trădase sentimentele, că dragostea lui pentru ea era reală, prefera, pentru moment, ca iubirea să-i apară sub forma ei subtilă, fiind dispusă să evite, o vreme, mijlocul mai greoi al vorbelor. Cum fuseseră siliți să-și dea în vileag sentimentele înainte de vreme, își îngăduiră, și unul, și celălalt, o reacție.

Dar abia apucase să alunge gîndul propriei necredințe ce-i apăsa conștiința, că o și încolți o nouă grijă. Era posibil ca Knight să-l întîlnească întîmplător pe Stephen prin parohie, și persoana ei putea deveni un subiect al discuției lor.

Cunoscîndu-l mai bine pe Knight, Elfride își dăduse seama că nu ghicise în Stephen pe acel care-l precedase

în inima ei ; mai mult chiar — nici nu se gîndise că ea a mai fost iubită, înainte, de alt bărbat. De obicei, Elfridei îi plăcea să spună tot ce-i trecea prin minte, şi sufletul ei era atît de lipsit de prefăcătorie, încît ţi se dezvăluia pînă în cele mai tăinuite unghere. Dar venise vremea să se schimbe. Nu pomenise niciodată cum că l-ar cunoaşte, măcar, pe prietenul lui Knight. Cînd o femeie e vicleană, e vicleană nu glumă şi, de cele mai multe ori, începe să fie astfel abia la ivirea celui de al doilea iubit.

Fuga ei îi apărea ca o fantomă mai înfricoşătoare decît pînă acum şi, asemeni demonului din Glenfinals, cu cît încerca s-o alunge, cu atît creştea mai tare. Puritatea ei înnăscută o făcea să se încreadă în Knight, să se bizuie pe mărinimia şi iertarea lui ; îşi dădea, în acelaşi timp, seama, că ar fi fost mai cuminte şi mai nimerit să-i mărturisească totul mai devreme, dacă tot avea de gînd să facă acest lucru. Cu cît păstra mai mult timp taina, cu atît îi venea mai greu s-o dezvăluie. Şi totuşi amîna. Teama profundă care, în sufletul femeii tinere, însoţeşte o dragoste profundă, era prea puternică pentru a da frîu liber unei calităţi morale ce i se ridica împotrivă.

Cînd mare e iubirea, orice-ndoială-i teamă
Acolo unde temerile cresc, creşte o iubire mare.

Căsătoria era, în ochii tatălui şi mamei ei, ca şi făcută. Pastorul îşi aminti făgăduiala Elfridei de a-i dezvălui taina telegramei pe care o primise şi, la două zile după discuţia din chioşc, o întrebă de ea pe un ton tăios. De data asta, fata se arătă sinceră cu el.

— Am purtat corespondenţă cu Stephen Smith, de cînd a plecat din Anglia pînă de curînd, spuse ea liniştită.

— Cum !, izbucni pastorul îngrozit. Chiar aşa, sub ochii domnului Knight ?

— Nu. Cînd mi-am dat seama că ţin mai mult la domnul Knight, m-am supus dorinţei dumitale.

— Foarte frumos din partea ta, n-am ce zice ! Şi, de cînd a început să-ţi placă domnul Knight ?

— Ei, asta-i o întrebare cam nepotrivită, tăticule. Telegrama era din partea societăţii de navigaţie. Nu le-am cerut eu să mi-o trimită. În ea îmi anunţau sosirea vaporului cu care venea Stephen acasă.

— Acasă ? Cum adică, e aici ?

— Da. E-n sat, aşa cred.

— Şi a încercat să te vadă ?

— Doar prin mijloace cinstite. Dar nu mă mai descoase aşa, tăticule. Asta-i curată tortură !

— Mai am doar o vorbă de spus, zise pastorul. Te-ai întîlnit cu el ?

— Nu, nu m-am întîlnit. Află că, în clipa de faţă, nu mă am mai bine cu tînărul ăsta care ţi-a fost atît de nesuferit decît te aveai, cîndva, dumneata. Mi-ai spus să-l uit şi l-am uitat.

— Ei, măcar că nu m-ai ascultat tu de la început, eşti o fată bună Elfride, de vreme ce, pînă la urmă, tot m-ai ascultat.

— Nu-mi spune că sînt bună, tăticule, zise ea cu amărăciune. Ce ştii dumneata ? De fapt, despre unele lucruri, cu cît vorbim mai puţin, cu-atît mai bine. Nu uita : domnul Knight nu ştie nimic despre Stephen. Ah, ce groaznice sînt toate lucrurile astea ! Nu ştiu, zău, ce-o să se aleagă de mine !

— În situaţia de acum, eu mai degrabă i-aş spune, sau, în orice caz, nu mi-aş face griji că află. Mai zilele trecute a aflat că tatăl tînărului Smith locuieşte la noi în parohie. Ei, ce rost are să te frămînţi atîta ?

— Nu pot să-ţi spun de ce-ţi cer asta, dar făgăduieşte-mi, te rog, făgăduieşte-mi, că nu-i spui. Ar fi o nenorocire !

— Fugi de-aici, fetiţo ! Knight e băiat bun şi om cu cap. Dar, pe de altă parte, află de la mine că omul ăsta nu e chiar un chilipir pentru tine. Bărbaţii cu o minte ca a lui nu fac multe parale. Dacă te hotărai să mai aştepţi, puteai să iei un om mult mai înstărit. În orice caz, n-am nimic împotrivă să-l iei pe el, dacă-ţi place. După cum ştii, Charlotte ar fi încîntată.

— Ce să spun, tăticule, zise ea, printre suspine, zîmbind plină de speranţă, mă bucur că pot să dau ascultare inimii mele şi să fiu şi pe placul familiei. Dar bună nu sînt. Ah, nu, *sînt tare departe de a fi bună !*

— Din păcate, nici un om nu-i bun, îmi pare rău că trebuie s-o spun, zise tatăl ei cu blîndeţe, dar, după cum ştii şi tu, orice fată are dreptul să se răzgîndească, aşa stă scris şi-n lege. Pînă şi poeţii au recunoscut treaba asta, de cînd lumea. Catul spune : *Mulier cupido quod dicit amanti, in vento.* Ce zici, ce ţinere de minte grozavă am ! Asta înseamnă că vorbele femeii către iubitul ei sînt

de fapt scrise numai pe vînt şi apă. Ei, hai, nu-ţi mai face griji, Elfride.

— Ah, ce ştii dumneata !

Discuţia avusese loc pe pajişte şi în timp ce vorbeau, îl zăriră pe Knight zăbovind ceva mai la vale, pe o alee şerpuită. Cînd Elfride îl întîlni, îşi simţi inima mult mai uşurată ; acum lucrurile deveniseră ceva mai simple. O parte din răspunderea propriei nestatornicii părea să fi trecut de pe umerii ei pe cei ai tatălui său. Şi, totuşi, nălucile nu se risipiseră cu totul.

„Ah, dac-ar şti ce departe au mers lucrurile cu Stephen şi s-ar purta neschimbat cu mine, aş fi cu mult mai fericită !" Acesta era gîndul care-o stăpînea.

După prînz, cei doi îndrăgostiţi ieşiră să se plimbe călare pentru vreo oră-două şi, deşi n-ar fi vrut să fie văzuţi, din pricina morţii recente a soţiei lordului Luxellian, care fusese îngropată în ajun după o ceremonie desfăşurată într-un cadru foarte restrîns, se hotărîră să treacă pe la biserica din East Endelstow.

Aşa cum am mai spus, treptele care duceau spre criptă se aflau în afara clădirii, chiar sub zidul navei laterale. De pe cal, Knight şi Elfride vedeau totul pe deasupra tufişurilor care acopereau cimitirul.

— Ia te uită, cripta pare să fie încă deschisă, zise Knight.

— Da, e deschisă, răspunse Elfride.

— Cine-i omul de lîngă ea ? Trebuie să fie vreun zidar.

— Da.

— N-o fi cumva John Smith, tatăl lui Stephen ?

— Cred că el e, răspunse Elfride.

— Ia te uită ! Aş vrea să-l întreb cum îi mai merge băiatului, protejatul meu, care-mi cam trage chiulul. Mă gîndesc că şi cripta, după cum a descris-o tatăl tău, trebuie să fie interesantă. Ce-ar fi să intrăm ?

— Dar se cuvine, oare ? S-ar putea să dăm de lordul Luxellian.

— N-aş crede.

Atunci, cum tot n-avea încotro, Elfride acceptă. La început îi tremurase inima de groază, dar, cîntărind puţin firea lui John Smith, se mai potoli. Fiind om aşezat şi la locul lui, avea să se poarte cu ea, fără îndoială, ca înainte de povestea amoroasă cu fiul lui, lucru care pe un

om mai îndrăzneț l-ar fi făcut să prindă curaj. Și, astfel, fără să-și mai facă multe griji, ajungînd în capul scării, luă brațul lui Knight și porni alături de el, călcînd printre lespezi de mormînt sau peste ele. Cînd fu la cîțiva pași de meșterul zidar, acesta o recunoscu și-și scoase respectuos pălăria, ca deobicei.

— Eu te cunosc pe dumneata, ești domnul Smith, tatăl fostului meu prieten, Stephen, spuse Knight, privind cu atenție chipul rumen și ars de soare al lui John.

— Da, domnule, așa-mi pare și mie.

— Ce mai face băiatul dumitale ? De cînd a plecat în India nu mi-a scris decît odată. Îmi închipui că l-ai auzit pomenind de mine, de domnul Knight, pe care l-a cunoscut la Exonbury, acum cîțiva ani.

— Da, cum să nu. Stephen o duce foarte bine, mulțumesc. Acu' e-n Anglia. De fapt, e chiar acasă. Ce s-o mai sucim, domnule, e colo, în fundul criptei, se uită la boierii răposați.

Inima Elfridei zvîcni ca un fluture.

Knight păru uimit.

— Ei, dar asta-i nemaipomenit, spuse el cu voce sugrumată. Știa cumva că mă aflu și eu aici, în parohia asta ?

— Asta n-aș putea să vă spun, domnule, zise John, simțind nevoia să scape din încurcătura în care mai mult bănuia decît știa clar că intrase.

— Putem să coborîm și noi în criptă, sau familia ar considera asta o impietate ?

— Vai de mine, domnule, nici vorbă ! Cine nu intră aici ? De-aia a și lăsat-o deschisă !

— Coborîm și noi, Elfride.

— Trebuie să fie un aer tare închis, zise ea, pe un ton rugător.

— Da' de unde, domnișoară, spuse John. La început era un fel de iz, da' am dat zidurile și arcadele cu var în ziua cînd am deschis cripta, după cum e obiceiu' și, pe urmă, am mai tras un rînd în dimineața cînd a îngropat-o. Acu' miroase-a proaspăt ca-ntr-un hambar.

— Dacă-i așa, hai și tu cu mine, Elfie, că doar te înrudești cu familia.

— Nu-mi plac locurile unde simți că moartea te-mpresoară din toate părțile. Cît stai acolo eu rămîn lîngă cai, să nu se răzlețească.

— Ce prostii sînt și astea ! Nu știam că ești chiar atît de simțitoare, încît te pot tulbura niște rămășițe pămînteşti. Dar, dacă ți-e atît de frică, rămîi afară, bineînțeles.

— A, nu, nu mi-e frică ! Să nu spui asta !

Se agăță desperată de brațul lui, gîndindu-se că, de fapt, lucrurile puteau fi tot atît de bine date în vileag pe loc ca și peste zece minute, cînd Stephen avea să-și însoțească, cu siguranță, prietenul, pînă la locul unde-și lăsase calul.

La început, întunericul criptei, care era luminată doar de cîteva lumînări, li se păru prea adînc ca să poată desluși limpede ce se afla în jur ; dar, pe măsură ce înaintau, în fața mormanelor negre, care căptușeau zidurile, Knight zări un tînăr stînd în picioare și notînd ceva într-un carnețel.

Knight spuse doar atît :

— Stephen !

Stephen Smith, care nu era chiar atît de neștiutor în privința ultimului domiciliu al lui Knight, pe cît era Knight în ceea ce-l privea pe Smith, își recunoscu pe loc prietenul ; cît despre trăsăturile femeii frumoase din spatele lui, pe astea le știa pe de rost.

Stephen se apropie de el și-i strînse mîna fără o vorbă.

— De ce nu mi-ai mai scris, băiete ? îl întrebă Knight, fără să-i atragă în nici un fel atenția asupra prezenței Elfridei. Pentru eseist, Smith era tot flăcăul de la țară pe care-l patronase și-l dădăcise, așa că i s-ar fi părut caraghios și fără rost să-l prezinte, în mod oficial, domnișoarei pe care urma s-o ia în căsătorie.

— Dar dumneata de ce nu mi-ai scris ? îi răspunse Stephen.

— Ah, da. De ce nu ți-am scris ? De ce nu ne-am scris ? Asta-i veșnica întrebare la care nu putem da un răspuns precis fără să încercăm sentimentul neplăcut c-am făcut ceva ce nu se cuvenea. Și, totuși, eu nu te-am uitat, Smith. Uite, acum ne-am întîlnit și trebuie să ne mai întîlnim ca să stăm mai mult de vorbă, fiindcă acum n-o să reușim. Trebuie să aflu tot ce-ai făcut între timp. Știu că te-ai căpătuit și vreau să-mi spui și mie cum ai izbutit.

Elfride rămăsese ceva mai în spate. Stephen înțelesese dintr-o ochire cum stăteau lucrurile și-și dădu, pe loc, seama că ea nu-i suflase o vorbă despre el lui Knight.

Tactul cu care se pricepea să evite o catastrofă era calitatea de căpetenie care-l făcea demn de respect din punct de vedere intelectual şi, în privinţa asta, îl întrecea cu mult pe Knight. Îşi spuse, deci, că trebuia să facă într-un fel şi să găsească o ieşire onorabilă din această întîlnire, astfel ca sentimentele lui Knight sau ale Elfridei să nu fie rănite. Conştiinţa că-i era îndatorat lui Knight nu-l părăsise nicicînd pe de-a-ntregul şi, în clipa asta, dragostea lui faţă de Elfride era generoasă.

Urmărindu-i mişcările, atît cît îndrăznea, îşi dădu seama că atitudinea ei va depinde de felul cum se va purta el faţă de dînsa ; dacă se va purta ca un străin, ea va căuta să iasă din încurcătură, făcînd la fel. În împrejurarea aceasta, o astfel de comportare nu era nepotrivită şi, dealtfel, ar fi trebuit să se poarte mai rezervat şi faţă de Knight, pentru ca întîlnirea lor să poată fi, pe cît posibil, scurtată.

— Mă tem că timpul de care dispun e prea limitat ca să-mi pot îngădui o astfel de plăcere, spuse el. Mîine plec de-aici. Dealtfel, în cele două săptămîni care mi-au mai rămas pînă pornesc spre continent şi apoi spre India, n-o să am o clipă de răgaz.

Văzînd aerul decepţionat şi nemulţumit cu care Knight primi acest răspuns, Stephen avu o strîngere de inimă, la fel de dureroasă ca aceea pe care o simţise zărind-o pe Elfride. Ceea ce spusese el despre lipsa de timp era întru totul adevărat, dar tonul folosit fusese exagerat. Ar fi fost încîntat să stea de vorbă cu Knight, ca pe vremuri, şi faptul că, pentru salvarea unei femei care nici nu se sinchisea de el, renunţa cu bună ştiinţă la un prieten, îl întrista peste măsură.

— Ah, îmi pare rău de ce-aud, spuse Knight, cu glasul schimbat. Dar, bineînţeles, dacă-i vorba de interese importante, nu e cazul să le neglijezi. Şi, dacă asta a fost să fie prima şi ultima noastră întîlnire, ţin să te asigur că îţi doresc succes din toată inima.

Către sfîrşit, vorbele lui Knight căpătară mai multă căldură, solemnitatea locului, decorul ce-i înconjura ştergîndu-i din suflet orice urmă de supărare. Motivul supărării i se păru, de fapt, o copilărie.

— În ce loc ciudat ne-a fost dat să ne întîlnim ! urmă el, rotindu-şi privirile jur-împrejurul criptei.

Stephen încuviință scurt, după care se așternu tăcerea. Sicriele înnegrite se desluşeau acum mai limpede decît la început, zidurile şi arcadele văruite punîndu-le în evidenţă. Scena aceea avea să rămînă veşnic vie în amintirea celor trei, ca o pecete de neşters pe viaţa lor. Knight, dus pe gînduri, sta între ceilalţi doi, ceva mai înaintea lor, avînd-o pe Elfride în dreapta şi pe Stephen Smith în stînga. Lumina albă a zilei, pătrunzînd cu luciul ei stins din dreapta lui, căpăta o nuanţă albăstruie, în contrast cu razele galbene ale lumînării înfipte în zid. Elfride, trăgîndu-se sfioasă îndărăt, spre intrare, primea mai toată lumina venită dintr-acolo, în timp ce Stephen se afla în bătaia lumînărilor şi, pentru el, fărîma de cer care se zărea în capul scărilor nu era decît o zdreanţă de culoare albastră ca oţelul şi nimic mai mult.

— Am fost de două-trei ori aici, de cînd s-a deschis, spuse Stephen. Ştiţi, tata a fost tocmit la lucrări.

— Şi ce făceai acolo ? întrebă Knight, cu ochii la carneţelul şi creionul din mîna lui Stephen.

— Am făcut schiţe după unele detalii ale bisericii şi pe urmă am copiat numele de pe cîteva morminte. Pînă la plecarea mea din Anglia mă ocupam mult cu treburi din astea.

— Da, da, înţeleg. Ah, asta trebuie să fie biata lady Luxellian. Knight arătă cu degetul spre un sicriu de lemn uşor de India, aşezat pe traverse de piatră în firida cea nouă. Restul familiei se află în partea asta. Cine sînt aceştia doi care stau aşa tihnit, strînşi unul lîngă celălalt ?

Stephen răspunse cu glasul uşor schimbat :

— Lady Elfride Kingsmore — născută Luxellian — şi soţul ei, Arthur. Povestea taică-meu că ei... adică el... a fugit cu ea şi-a luat-o de nevastă împotriva voinţei părinţilor.

— S-ar părea că de-aici îţi vine numele de botez, domnişoară Swancourt, zise Knight, adresîndu-se Elfridei. Parcă-mi spuneai odată că familia dumitale s-a desprins din neamul Luxellian, cu vreo trei-patru generaţii în urmă, nu ?

— Da, lady Elfride e bunica mea, spuse fata, încercînd în zadar să-şi umezească buzele uscate înainte de a rosti aceste vorbe. Elfride avea în clipa aceea aerul chinuit de remuşcări al Magdalenei lui Guido, exprimat, însă, de un chip mai copilăresc. Sta, cu faţa oarecum ascunsă de

Knight şi de Stephen, aţintindu-şi privirea pe peticul de cer, ca şi cum nu-şi putea afla salvarea decît dacă reuşea să iasă cît mai repede afară. Mîna ei stîngă se sprijinea uşor de braţul lui Knight ; şi-o retrăsese pe jumătate, ruşinîndu-se să-şi arate drepturile asupra lui în faţa vechiului iubit, totuşi neîndurîndu-se să renunţe la această apropiere, aşa că mănuşa ei abia-i atingea mîneca. „E oare iertarea îngăduită atunci cînd stărui în păcat ?“ cită atunci în gînd Elfride.

Conversaţia părea să-şi fi pierdut orice vlagă, continuînd doar sub forma unor remarci mărunte.

— În atmosfera solemnă de aici îţi simţi mintea năpădită de gînduri, spuse Knight, cu glas potolit şi măsurat. Cîte nu s-au spus despre moarte, în fiecare epocă ! Cîte nu gîndim şi noi, la rîndul nostru, despre moarte !

— Ei bine, continuă Knight, pe gînduri, prilejuri asemeni celui de faţă ne silesc, parcă, să evadăm din noi înşine, eliberîndu-ne din şubreda găoace în care ne ducem zilele şi îngăduindu-ne să ne înălţăm pînă ce înţelegerea noastră devine atît de vastă, încît realitatea fizică nu-i mai poate fi pe potrivă. Ne uităm în jos la tulpina firavă şi măruntă pe care se sprijină această îmbelşugată creştere şi ne întrebăm : e oare cu putinţă ca o astfel de înzestrare să aibă o temelie atît de neînsemnată ? Va trebui să mă întorc din nou la umbletul meu de fiecare zi, în acea carceră îngustă — trupul omenesc — în care gînduri pămînteşti mă pot încolţi iar ? Nu-i aşa ?

— Da, îi răspunseră Stephen şi Elfride.

— Şi, pe lîngă toate astea, omul încearcă sentimentul nedreptăţii cînd se gîndeşte că orizontul atît de larg pe care-l poate cuprinde o fiinţă luminată a fost încredinţat plăpîndei lacre a trupului. Ce poate, oare, zdruncina planurile omului privind viitorul, mai mult decît gîndul la toate astea ? Ei, dar haideţi să ne acordăm inimile la o notă mai veselă, că ne-au mai rămas destule de făcut.

În timp ce Knight îşi împărtăşea, astfel, gîndurile celor doi tineri, neştiutor de înşelătoria pornită, cu scopuri diferite, din aceste inimi dezbinate şi de clipele gustate de ei cîndva împreună, atît Elfride cît şi Stephen se simţeau cît se poate de mici alături de mentorul lor dăruit meditaţiei. Deşi mai puţin frumos la înfăţişare ca tînărul arhitect sau ca fiica pastorului, profunzimea şi cinstea aşterneau asupra trăsăturilor lui Knight lumina demni-

tăţii, care la ceilalţi doi nu se arătase încă. E greu să alcătuieşti reguli aplicabile ambelor sexe, şi Elfride, ca o fată necoaptă ce era, nici nu se cădea, poate, să poarte povara unor răspunderi morale care, în astfel de împrejurări, revin bărbatului. Dealtfel, farmecul femeii stă mai mult în iscusinţa pe care-o dovedeşte în iubire. Dar, dacă cinstea e o virtute în sine, Elfride, pierzînd orice urmă de cinste, părea, în comparaţie cu Knight, destul de nevrednică de el. Stephen, deşi săvîrşea o înşelăciune pentru un scop ce nu era nedemn, se făcea totuşi vinovat de înşelăciune ; şi, oricît de fericite ar fi urmările care încununa o asemenea strategie atunci cînd se dovedeşte reuşită, rar se întîmplă să trezească admiraţie, mai cu seamă dacă totul sfîrşeşte prost.

Într-o împrejurare obişnuită, dacă ar fi rămas singur cu Stephen, Knight n-ar fi pomenit mai nimic despre nădăjduita însoţire cu Elfride. Dar, sub imperiul împrejurărilor prezente, simţi un imbold spre mărturisire.

— Stephen, spuse el, dumneaei e domnişoara Swancourt. Eu sînt oaspetele familiei ei, după cum, poate, ştii.

Făcu cîţiva paşi spre Smith şi spuse, coborînd vocea :

— De fapt, s-ar putea spune că sîntem logodiţi.

Deşi aceste vorbe fuseseră rostite foarte încet, Elfride le auzi şi aşteptă răspunsul lui Stephen cu răsuflarea tăiată, în linişte, dacă se poate vorbi de linişte cînd rochia Elfridei tremura, înregistrînd fiece bătaie a inimii, ca un sigmograf şi fîşiind de fiecare dată la atingerea cu zidul. Raza de soare ce se strecura în criptă îi atingea faţa, împrumutîndu-i o paloare albăstruie, atît de diferită de culoarea de pe chipurile celorlalţi doi.

— Felicitările mele, şopti Stephen, şi adăugă cu voce tare : Pe domnişoara Swancourt o cunosc... oarecum. Nu uita că tatăl meu e şi el enoriaş al parohiei domnului Swancourt.

— Gîndeam că poate n-ai mai fost pe-acasă de la sosirea lor aici.

— I-adevărat că de-atunci n-am mai locuit acasă.

— L-am mai întîlnit pe domnul Smith, bolborosi Elfride.

— Ce mai, sînt de neiertat. Dacă eraţi străini, trebuia cred, să vă prezint ; dacă vă cunoaşteţi, n-ar fi trebuit să stau tot timpul între voi. Dar, adevărul este, Smith, că pentru mine tot puşti ai rămas.

În clipa aceea se văzu că Stephen simte, mai mult ca oricînd, cruzimea sorții. Nu se putu împiedica să spună, cu o vagă amărăciune în glas :

— De ce nu spui că pentru dumneata tot băiat de zidar de țară sînt, ceea ce, de fapt, i-adevărat — deci un ins pentru care nu merită să îndeplinești ceremonia prezentărilor.

— Ah, nu ! Să nu spui asta !

Knight se sili să dea acestui răspuns un ton care să-i sune glumeț Elfridei și serios lui Stephen. Văzînd că încercarea lui nu avusese efect nici într-un caz, nici în celălalt, se lansă într-o peroratie forțată, care nu făcu plăcere nimănui.

— Ei, haideți să ieșim la aer. Domnișoară Swancourt ești tare tăcută. Nu-i cazul să te rușinezi de Smith. Îl cunosc, după cum ți-am mai spus, de o groază de vreme.

— Da, bineînțeles, spuse ea.

„Va să zică nu i-a vorbit măcar odată de mine", șopti Stephen, gîndindu-se, cu oarecari mustrări de cuget, cît de mult semăna atitudinea ei cu felul cum se purtase el cînd călcase prima oară pragul casei ei, pretinzînd că era străin de acele locuri.

Ieșiră la lumina zilei ; Knight nu mai dădu nici o atenție dispoziției Elfridei, punînd-o și de data asta, pe seama stinghereli pe care tînăra fată era firesc s-o simtă ori de cîte ori se dovedea că între ei existau relații ce nu lăsau mult loc de îndoială în privința naturii lor. Elfride păși înaintea lui, luînd-o prin cimitir.

— Te-ai schimbat tare mult, Smith, spuse Knight, dar, poate, nu mai mult decît mă așteptam. Cu toate astea, fii sigur că păstrez același interes față de tine și de soarta ta și sînt gata să te ascult oricînd vei simți nevoia să-ți descarci sufletul. N-am uitat de dragostea de care-mi vorbeai și care te-a făcut să iei calea Indiei. Era vorba de vreo domnișoară din Londra, nu ? Sper că totul merge bine.

— Nu. Legătura s-a rupt.

Cum întotdeauna e greu să știi dacă-i bine să te arăți trist sau bucuros în asemenea împrejurări, totul depinzînd de felul legăturii, Knight, își găsi scăparea într-o frază care nu-l angaja în nici un fel.

— Nădăjduiesc că totul e spre binele tău.

— Sper că da. Dar, te rog, nu mă sili să spun mai mult... Ah, nu, nu m-ai silit... n-am vrut să spun asta...! dar aș prefera să nu mai pomenim de acest subiect.

Stephen spusese toate astea dintr-o răsuflare.

Knight nu mai zise nimic și porniră amîndoi pe urmele Elfridei, care continua să meargă cu cîțiva pași înaintea lor, așa că nu auzise aluzia pe care Knight o făcuse, fără să-și dea seama, la persoana ei. Stephen își luă rămas bun de la el la poarta cimitirului și se opri pe loc să-l vadă cum încalecă odată cu iubita lui.

— Doamne, Dumnezeule, Elfride ! exclamă Knight. Ce palidă ești ! Nu trebuia să te iau în cripta aia îmbîcsită. Ce-i cu tine ?

— Nimic, răspunse Elfride cu glas pierit. Îmi revin într-o clipă. Totul era atît de ciudat și neobișnuit acolo, jos, că mi s-a făcut rău.

— Mi se părea mie că erai cam tăcută. Nu vrei puțină apă ?

— Nu, nu !

— Crezi că ești în stare să încaleci ?

— Știu și eu... da, cum să nu ! spuse ea, cu o privire rugătoare.

— Hai... hopa-sus ! spuse Knight încet și-o săltă ușurel în șa.

Iubitul ei de odinioară îi urmărea cu privirea, stînd rezemat de poartă, la cîțiva metri de ei. Odată urcată în șa, apucînd cu nădejde hățurile, Elfride întoarse capul, ca sub puterea unei vrăji căreia nu i se putea împotrivi și, pentru prima oară după despărțirea de neuitat din mlaștinile de dincolo de St. Launce's, ce urmase acelei pătimașe încercări de a deveni soția lui Stephen, îl privi în față pe cel care fusese primul ei iubit. Iată băiatul care, de atîtea ori, o numise soția lui pe veci, și căreia și ea i se adresase ca unui soț. Privirile li se întîlniră. Viața ar trebui să se măsoare mai degrabă după intensitatea trăirii, decît după durata ei reală. Privirea lor, durînd în timp doar o clipă, cuprinse o întreagă perioadă a existenței. Pentru Elfride, expresia de cumplită suferință, împovărată de dojană, din ochii lui Stephen, fu ca un ghimpe care-i străpunse inima cu o violență ce nu se poate zugrăvi în cuvinte. Cu o cumplită sforțare își feri privirea, dădu pinteni calului și, mînată de vălmășa-

gul amintirilor răscolite, uită de tot ce-o înconjura. Înșelăciunea fusese dusă pînă la capăt.

Cînd ajunseră la o colină de unde o pădure, continuată de o dumbravă urmau parcului, Knight se trase mai aproape de Elfride, și o întrebă :

— Acum te simți mai bine, draga mea ?

— A, da. Elfride își apăsă ochii cu mîna, ca și cum ar fi vrut să alunge imaginea lui Stephen. În mijlocul obrajilor ei, albi ca și crinul, avea cîte o pată aprinsă, stacojie ca para focului.

— Elfride, spuse Knight, reluîndu-și oarecum vechiul lui ton de mentor, știi că nu țin cîtuși de puțin să te dojenesc, dar nu ți se pare și ție că prea te dovedești slabă și lipsită de curaj cînd te lași atît de copleșită de un spectacol care, în definitiv, nu-i o noutate ? Orice femeie demnă de acest nume ar trebui, după părerea mea, să privească moartea cu oarecare liniște. Îmi închipui că ești și tu de aceeași părere.

— Da, bineînțeles.

Knight nu era în stare să priceapă cauza tristeții Elfridei, arătîndu-se departe de orice bănuieli în privința tîlcului ascuns al scenei la care fusese martor, și asta dovedea nu atît lipsa lui de înțelegere față de firea omenească, cît faptul că el însuși era cu totul incapabil de o înșelăciune. Elfride știa bine acest lucru, și asta îi făcea căința și mai amară ; gîndindu-se cu cît era el mai presus de dînsa, sentimentul ei de adorație crescu. Nici măcar chipul lui Stephen, pe care tocmai îl privise și sunetul vocii lui care, pentru o clipă, îi trezise în suflet ceva din căldura de odinioară, nu erau în stare să stîrbească noua dragoste ce creștea din nou, după ce imaginea primului iubit i se șterse iar din fața ochilor.

După acest răspuns laconic dat lui Knight, Elfride se porni să vorbească despre tot felul de lucruri lipsite de însemnătate. Sosiră acasă, și Elfride nu mai apăru pînă la ceasul cinei. Cina se sfîrșise și, rămași în sufragerie, priveau împreună amurgul. Apoi Knight păși afară, pe terasă și ieși după el cu un aer foarte hotărît, mînată de o pornire virtuoasă.

— Domnule Knight, vreau să-ți spun ceva, zise ea, calmă și fără șovăială.

— Despre ce ? o întrebă el cu voioșie. Sper că de ceva vesel. Să nu te mai lași pradă tristeții, cum am văzut c-ai făcut azi.

— Nu pot să spun despre ce-i vorba pînă nu-ți povestesc totul de la început, zise ea. Asta am s-o fac mîine. Mi-am amintit azi niște întîmplări legate de o faptă pe care am făcut-o cîndva și pe care cred că n-ar fi trebuit s-o fac.

Era, trebuie să recunoaștem, un fel foarte nevinovat de a pomeni despre o dragoste înfocată și o fugă care, fie că era sau nu însemnată în sine, doar mulțumită întîmplării nu dezlănțuise un scandal răsunător.

Knight gîndi că trebuie să fie vorba de vreun fleac și zise plin de bunăvoință :

— Deci n-am s-aud cumplita mărturisire chiar acum ?

— Nu, nu acum. Vreau să spun, nu astă-seară, răspunse Elfride, cu un glas în care începea să se simtă șovăiala. Nu-i un lucru mărunt, cum îți închipui, e ceva care mă frămîntă îngrozitor. Dar, temîndu-se de urmările tonului serios cu care-i vorbise, se sili să adauge : deși, cînd o să afli, s-ar putea să ți se pară o bagatelă.

— Dar nu mi-ai spus cînd ai să-ți descarci sufletul.

— Mîine dimineață. Dacă vrei, spune dumneata cînd și nu mă lăsa să mai amîn. Aș vrea să alegi o oră, fiindcă eu sînt slabă și altminteri am să încerc să scap.

Și, spunînd asta, izbucni într-un rîs nefiresc, care dovedea cît de șubredă îi era, totuși, hotărîrea.

— Ei, să zicem, după micul dejun... pe la unsprezece.

— Bine, la unsprezece. Ne-am înțeles ! Și nu cumva să mă lași să-mi calc cuvîntul.

XXVIII

„În gheare de năpastă, m-alin cu o plăsmuire"

— DOMNIȘOARĂ SWANCOURT, E ora unsprezece.

Elfride privea pe fereastra vestiarului de la primul etaj, în timp ce Knight o urmărea stînd rezemat de balustrada terasei unde lenevea de cîtăva vreme, cu ochii

cînd la paginile cărții pe care-o ținea în mînă, cînd la nuanțele strălucitoare ale priboiului și calceolariei, cînd la fereastra deschisă de care-am pomenit.

— Da, știu. Îndată sînt jos.

El se apropie, venind pînă sub fereastră.

— Cum te simți în dimineața asta, Elfride ? N-arăți mai bine după o noapte întreagă de odihnă.

Curînd după aceea, Elfride se ivi în ușă, luă brațul lui Knight și porniră încet, împreună, de-a lungul potecii pietruite ce ducea spre rîu și mai departe, pe sub umbra copacilor.

Hotărîrea ei, neclintită în ultimele cincisprezece ore, fusese să-i mărturisească tot adevărul și, în sfîrșit, sosise clipa.

Merseră așa cîtva timp, dar Elfride nu scoase o vorbă. Erau aproape de capătul potecii, cînd Knight rupse tăcerea.

— Ei, ce-ai de mărturisit, Elfride ?

Ea se opri o clipă, trase adînc aer în piept și spuse cele ce urmează :

— Într-una din zile ți-am spus... sau mai degrabă ți-am dat de înțeles... un lucru care nu era adevărat. Cred că ai rămas cu impresia că urmează să împlinesc douăzeci de ani, dar de fapt i-am și împlinit.

Se simțea copleșită. Acum, cînd clipa de cumpănă sosise, nici mustrările de conștiință, nici prețuirea cinstei, nici dorința de a-și descărca sufletul și de a primi iertarea însoțită de o sărutare, nu reușiră s-o convingă pe Elfride să-și asume un astfel de risc. Spaima că el n-o va ierta era întețită de amintirea șiretlicului din ajun, care ar fi adăugat un sentiment de silă dezamăgirii lui Knight. Siguranța unei zile în plus de dragoste, cîștigată prin tăcere, prețuia mai mult decît speranța veșniciei însoțită de primejdia de a pierde totul.

Neliniștea pricinuită de gîndul faptelor pe care vroia să le dezvăluie se strecură într-un chip atît de firesc, în vorbele pe care le rosti, încît Knight nu bănui nici măcar o clipă că spusele ei erau doar o schimbare de ultim moment a subiectului. El zîmbi și-i strînse mîna cu căldură.

— Draga mea, Elfie... da, acum te socotesc draga mea... nu spune nu.... ce ființă încîntătoare ești ! Ce griji absurde poți să-ți faci pentru un fleac ca ăsta ! Zău că nu m-am gîndit nici o clipă dacă ai împlinit douăzeci de ani

sau urmează să-i împlinești. Și, pe cinstea mea, nu văd ce rost ar fi avut ; cum i-ar sta unui bărbat singuratic și demodat să țină cont de un fleac ca ăsta ?

— Te rog nu mă lăuda... nu mă lăuda ! Deși orice laudă venită de la tine are și mai mult preț, acum n-o merit !

În dispoziția minunată în care se afla acum, Knight, nu văzu în această amară izbucnire altceva decît modestie.

— De fapt, spuse el după o mică pauză, să știi că scrupulozitatea ta morală mă face să te plac mai mult, deși mi se pare absurdă.

Și continuă, cu o seriozitate drăgăstoasă : — Știi, Elfride, există un singur lucru pe care îmi place să-l constat la o femeie : o inimă credincioasă și curată ca lumina cerului. M-aș împăca cu orice, numai să am parte de asta, dar, dacă n-am asta, nu mai iert nimic. Dac-a existat vreodată o femeie cu asemenea inimă, aceea ești tu, Elfride. Și, fiindc-o ai, păstreaz-o și nu da ascultare teoriilor care se tot vîntură în ziua de azi despre privilegiile femeii și dreptul ei firesc să recurgă la vicleșuguri. Să știi, fata mea dragă, că o femeie cu suflet ales trebuie să fie la fel de cinstită ca un bărbat cu astfel de suflet. Și, prin cinste înțeleg, mai ales, corectitudine nu numai în chestiuni de afaceri și în toate mărunțișurile vieții sociale, dar și în treburile gingașe ale dragostei, în care libertatea femeii poate juca un rol deosebit.

Elfride privi neliniștită în sus, spre crengile copacilor.

— Hai să mergem spre rîu, Elfie.

— Aș merge dar n-am pălărie, îi răspunse ea, cu o urmă de durere înăbușită.

— Mă duc să-ți aduc eu una, zise Knight, încîntat că-i poate cumpăra tovărășia la un preț de nimic. Așează-te aici o clipă.

Și, spunînd asta, se răsuci pe călcîie și o porni grăbit spre casă după obiectul cu pricina.

Elfride se așeză pe una din băncile rustice care împodobeau acel colț al parcului și rămase cu ochii ațintiți în iarbă. Un foșnet de pași, ușori și neregulați, o făcu să-și ridice privirea. Pe poteca ce se încrucișa cu cea pe care se afla ea, ajungînd pînă-n hățișurile mărginașe, Elfride o zări pe văduva fermierului, doamna Jethway. Pînă să dea ochii cu Elfride, văduva se opri să arunce o privire

asupra casei care se zărea printre tufişuri. Elfride se furişă în spatele băncii, trăgînd nădejde că femeia aceea nesuferită avea să treacă mai departe fără s-o bage de seamă. Dar doamna Jethway, blestemînd printre dinţi casa pe care o cercetase cu privirea şi dînd tot felul de semne de rătăcire a minţii, văzuse fata şi se repezi spre ea, proptindu-i-se drept în faţă.

— A, domnişoara Swancourt ! De ce nu-mi dai pace ? Ce, n-am voie nici să pun piciorul pe-aici ?

— Poţi să treci pe-aici cînd vrei, doamnă Jethway. Eu nu te opresc, fii pe pace.

— Da, dar uite că nu dai pace minţii mele ; şi în minte-mi stă toată viaţa. În minte-mi mai păstrez şi băiatu', că de la sînul meu s-a dus.

— Da, bietul băiat. Mi-a părut rău cînd a murit.

— Ştii de ce-a murit ?

— Da. De tuberculoză.

— Nici pomeneală ! răspunse văduva. Zice lumea c-a fost tuberculoză da', de fapt, din alta i s-a tras. A murit fiindcă i-ai jurat dragoste şi pe urmă ţi-ai dat pe faţă necredinţa... asta l-a omorît. Da, domnişoară Swancourt, zise ea într-o şoaptă gîfîită, dumneata mi-ai omorît băiatu' !

— Cum poţi să fii atît de rea şi fără minte ! îi răspunse Elfride, ridicîndu-se indignată.

Dar, pe lîngă că indignarea nu-i sta în fire, era atît de hărţuită şi lipsită de vlagă, după tot ce se întîmplase în ultima vreme, încît pînă şi îndîrjirea pe care i-o putea da indignarea o părăsi.

— Nu puteam să-l împiedic să mă iubească, doamnă Jethway, spuse ea.

— Ba puteai, cum să nu poţi. Ştii cum a început, domnişoară Elfride. Da, ai zis că-ţi place numele de Felix mai mult ca orice nume din parohie, şi ştiai că aşa îl chema pe el, şi că ăi care erau atunci de faţă o să se ducă la el să-i spună.

— Ştiam că-l chema aşa... bineînţeles că ştiam. Dar crede-mă, doamnă Jethway, nu spusesem asta ca s-ajungă la urechile lui.

— Da' ştiai c-o s-ajungă.

— Nu, nu ştiam deloc.

— Şi, pe urmă, mai tîrziu, cînd ai trecut călare pe lîngă casa noastră la Revels'day şi erau toţi flăcăii

adunaţi acolo, şi-ai vrut să descaleci, cînd Jim Drake şi George Upway şi încă vreo trei-patru s-au repezit să-ţi ţină căluţu', şi Felix se trăsese sfios mai la o parte, cine te-a pus să-i faci semn şi să-i zici că ai vrea să ţi-l ţină el ?

— Ah, doamnă Jethway, cît de greşit judeci ! El îmi plăcea mai mult... şi vream să facă el treaba asta. Era drăguţ şi delicat... întotdeauna am spus asta despre el... de-asta-mi plăcea de el.

— Atunci, de ce l-ai lăsat să te sărute ?

— Asta-i curată născocire ! Da, da, e-o născocire, spuse Elfride, izbucnind în lacrimi de desperare. El s-a apropiat de mine pe la spate şi-a încercat să mă sărute, şi atunci i-am spus să nu mai îndrăznească să iasă în calea mea.

— Dar nu i-ai suflat o vorbă lui taică-tu sau altcuiva, aşa cum s-ar fi cuvenit dacă te-ai fi simţit jignită cum pretinzi acum.

— El m-a rugat să nu spun, şi eu, ca o proastă, l-am ascultat. Acum îmi pare rău. Nu m-aşteptam ca bunătatea să mi se-ntoarcă împotrivă. Te rog du-te, doamnă Jethway. Elfride nu mai era în stare decît de un slab protest.

— Da, l-ai alungat fără milă şi el a murit ! Şi nici n-apucase să se răcească că ţi-ai şi dat inima altuia. Pe urmă, fără să-ţi pese de nimic, l-ai trimis şi pe ăla la plimbare şi l-ai luat pe-al treilea. Şi, dacă crezi că totu' a fost doar un fleac, domnişoară Swancourt, gîndeşte-te numai cu ce belele te-ai ales. Nu cumva ai uitat cum ai fugit, chipurile ca să te măriţi ? Ai pornit-o spre Londra şi te-ai întors a doua zi tot nemăritată, şi asta-i o faptă destul de ruşinoasă ; ajunge ca să păteze şi numele uneia mai puţin fluşturatecă decît tine. Tu oi fi uitat, eu nu ! Să fii nestatornică faţă de un iubit e o treabă urîtă, dar să fii nestatornică după ce te-apuci să faci pe nevasta, asta-i curat dezmăţ.

— Doamne, ce minciună crudă şi veninoasă ! Nu mai vorbi aşa !

— Şi amorezu' ăsta nou ştie de toate astea ? Mi-nchipui că nu, că altfel nu ţi-ar mai da tîrcoale ! Au şi început să umble vorbe despre toată istoria asta. Cite ceva tot s-a mai aflat, dar nimeni nu ştie cît mine şi eu ce interes am să-ţi apăr dragostea ?

— Fă ce vrei ! Puţin îmi pasă ! strigă Elfride, vijelioasă. Spune tot ce pofteşti şi nenoroceşte-mă ! Hai, dă-i drumul, pune-ţi meliţa la treabă ! Ce mai aştepţi ? Eu nu te opresc. Bate toba ! Uite-l că vine !

Şi glasul îi tremură să i se frîngă cînd zări printre frunze silueta iubitului, venind dinspre casă cu pălăria ei în mînă.

— Spune-i chiar acum ! Să nu crezi că nu pot să îndur !

— Nu acum, zise femeia, şi se făcu nevăzută în josul potecii.

Furia ultimelor vorbe pe care le rostise aprinsese iar culoarea din obrajii Elfridei. Ştergîndu-şi în grabă ochii, fata făcu cîţiva paşi mai încolo, aşa încît, cînd iubitul ei o ajunse, urmele emoţiei pieriseră aproape cu totul de pe faţa ei. Knight îi puse pălăria pe cap, îi luă mîna şi şi-o petrecu pe sub braţ.

Nu mai erau decît două zile pînă la plecarea lor la St. Leonards, şi Knight părea că ţine să stea prin preajma ei, în ziua aceea, cu un anume scop. Porniră agale de-a lungul văii. Era la acea vreme a toamnei cînd frunzişul oricărei plantaţii e atît de bogat în nuanţe, încît epuizează toate îmbinările de culori ale unei palete de pictor. Cei mai strălucitori erau fagii, mergînd de la roşu-ruginiu aprins, la extremitatea coroanelor, pînă la galben luminos în mijezul frunzişului ; stejarii tineri erau încă de un verde neutru, pinii scoţieni şi ilicele erau aproape albastre, în timp ce ici-colo petele altor soiuri adăugau peisajului nuanţe castanii şi purpurii.

Rîul, ajuns tare firav, îşi urma calea, în locul acela, printre lespezi netede ca de caldarîm, despărţite prin crăpături de adîncimi neregulate. Odată cu seceta verii, şuvoiul de apă se îngustase, pînă ajunsese un fir de limpezimea cleştarului, şerpuind de-a lungul canalului săpat în mijlocul albiei stîncoase pe care rîul o umplea la vreme de iarnă. Knight se căţărase printre tufişurile care, în locul acela, ascundeau pîrîul aproape cu totul şi sări pe partea uscată a fundului de apă.

— Elfride, de cînd sînt nu mi-a fost dat să văd o privelişte ca asta ! exclamă el. Alunii fac un fel de boltă deasupra fuiorului de apă şi adîncul parcă-i pardosit cu lespezi. E o minunăţie ! Locul ăsta îmi aminteşte de pridvoarele mănăstirilor. Dă-mi mîna şi sări şi tu aici.

O ajută să treacă prin cătina de pe margine şi să păşească jos, pe pietre. Porniră împreună spre o cascadă pitică, cam de jumătate de metru, şi se aşezară pe iespezile care, nouă luni din an, zăceau cufundate sub un şuvoi năvalnic. La picioarele lor se prelingea firul subţiat de apă, fără de care n-ai fi putut pricepe rostul acestei galerii acoperite de frunze. Trecînd pe lîngă ei, pîrîiaşul mergea mai departe, în linie frîntă, pînă ce se pierdea între umbre.

Sprijinit într-un cot, Knight contemplă priveliştea, apoi o privi pe Elfride cu ochi cercetători.

— Nu crezi că părul ăsta bogat îşi pierde vlaga şi se răreşte pe măsură ce treci de la optsprezece ani la douăzeci şi opt ? o întrebă el, în cele din urmă.

— Nici vorbă, se grăbi ea să răspundă, vădit nemulţumită de un astfel de gînd, ce-i trezea un sentiment neplăcut, a cărui intensitate n-o poate înţelege un bărbat.

Apoi adăugă, cu tainică stinghereală :

— Crezi, într-adevăr, că părul foarte des se răreşte mai repede decît cel potrivit ?

— Da, mie aşa mi se pare. Cred, adică sînt aproape convins, că dacă s-ar alcătui nişte socoteli în privinţa asta, ai vedea că persoanele cu păr rar au purtat cîndva pe cap o adevărată pădure, pe cînd cei care n-au avut niciodată un păr prea des, şi-l păstrează aproape în întregime.

Necazurile Elfridei i se aşterneau pe chip, ca şi în suflet. S-ar părea că gîndul pierderii frumuseţii le îngrozeşte pe femei la fel de mult ca cel al pierderii reputaţiei. Oricum, Elfride era la fel de mohorîtă cum arătase la începutul zilei.

— Nu e cazul să te frămînţi atît pentru o simplă podoabă fizică, spuse Knight, păstrînd, oarecum, tonul sever care-i fusese obişnuit înainte ca Elfride să-l fi îmblînzit.

— Cred că e de datoria femeii să fie cît se poate de frumoasă. Dac-aş fi cărturar, ţi-aş cita un vers, dintr-unul din poeţii noştri de limbă latină. Ştiu că există un asemenea pasaj, l-am auzit pe tata pomenind de el.

— *Munditiae, et ornatus, et cultus,*[1] şi aşa mai departe. Despre ăsta-i vorba, nu ? E un pasaj din Tit Liviu, dar nu văd la ce-ţi poate servi.

---

[1] Curăţenie, atît a îmbrăcămintii cît şi a felului de a se purta (lat.).

— Nu, nu la ăsta mă gîndisem.

— Ei, n-are a face, Elfie, am eu un motiv anume... Ia să vedem, ghicești despre ce-i vorba ?

— Nu, dar aș vrea să știu, spuse ea, cu recunoștință în glas. Știi, e groaznic cînd începi să vorbești așa cu mine. Oricît de condamnabilă ar fi deșertăciunea, recunosc deschis că mă îngrozesc la gîndul c-aș putea avea, vreodată, părul rar.

— Bineînțeles, o femeie isteață mai degrabă-și pierde mintea decît frumusețea.

— Nu-mi pasă că-ți rîzi de mine și că mă judeci așa de aspru. Știu că am păr frumos. Toată lumea-mi spune asta.

— Stai, fată dragă, îi răspunse el, plin de gingășie, eu n-am spus nimic rău despre părul tău. Doar știi și tu ce se spune despre arătoși și cuvioși.

— Da, da, sărmana Domnișoara Cuvioasa face o figură jalnică alături de Domnișoara Arătoasa în ochii tuturor bărbaților, printre care te numeri și dumneata, domnule Knight, cu toate vorbele astea mari, spuse Elfride, cu îndrăzneală ; și coborînd glasul, adăugă : nu trebuia să-ți bați atîta capul să mă salvezi cînd era să cad în prăpastie, dacă consideri că viața mea nu merită cine știe ce ostenșală.

— Poate că nici dumneata nu socotești că viața mea a meritat un sacrificu.

— Ba ar merita orice sacrificiu și din partea oricui.

Agita cu mîna apa cascadei pitice și privirile ei urmăreau acest joc.

— Spui că sînt aspru cu dumneata, Elfride. Dar vezi bine că și dumneata te porți nedrept cu mine.

— Cum adică ? îl întrebă ea, ridicîndu-și privirile de la îndeletnicirea ei copilărească.

— După ce că-mi bat capul să fac rost de niște bijuterii care să-ți facă plăcere, nu vrei să le primești !

— *Poate că acum le-aș primi. Poate că vreau să le primesc.*

— Hai, te rog ! exclamă Knight.

Scoase cutiuța din buzunar și i-o oferi pentru a treia oară. Elfride o luă cu încîntare. Reținerea de pînă atunci se prăbuși și darul plin de înțelesuri intră în stăpînirea ei.

— Îi scot pe ăștia urîți chiar acum, exclamă ea, și-i pun pe-ai dumitale, ce zici ?

— Mi-ar face mare plăcere.

Pare greu de crezut, cînd ne gîndim cîte ajunseseră să discute împreună, dar Knight nu îndrăznise niciodată s-o sărute pe Elfride. La asemenea treburi era mai greoi decît Stephen Smith. Cel mai mare progres făcut pe această cale fusese apropierea din chioşc, la care asistase şi Stephen. Deci, obrazul Elfridei fiind încă, pentru el, un fruct oprit, spuse pe un ton plin de nerăbdare :

— Elfie, aş vrea să ating urechea asta ispititoare. Darurile sînt de la mine, aşa că lasă-mă să te împodobesc eu cu ele.

Ea şovăi, cu acea şovăială care-ţi dă ghes.

— Atunci, lasă-mă să-ţi prind măcar unul.

Elfride se îmbujoră toată.

— Cred că nu trebuie, că nu se cade să facem aşa ceva, spuse ea, întorcînd brusc capul şi continuînd să bălăcească mîna în cascada miniaturală !

O pasăre care venise să bea apă din rîu, tulbură liniştea din jur. După ce o privi cum îşi afundă ciocul, cum se stropeşte cu apă şi cum îşi ia zborul într-un copac, Knight răspunse, cu acel elan curtenitor care îi plăcea atît de mult Elfridei.

— Hai, Elfride, nu fi nedreaptă. Cred că lucrul ăsta nu te supără prea mult, aşa că fii bună şi lasă-mă.

— Bine, n-am să fiu nedreaptă, spuse ea, încrezătoare, privindu-l drept în faţă. Era o deosebită plăcere pentru ea să-şi îngăduie o mică sinceritate, fără nici o teamă. Nu, nu mă supără... o atenţie din partea dumitale îmi face plăcere. Eu gîndeam doar atît, dacă se cade să-ţi îngădui...

— Atunci s-a făcut ! exclamă el, cu felul lui ciudat de-a lua în serios orice fleac, care, pentru un donjuan, ar fi fost un simplu pretext de flirt sau de glume trecătoare. Această înclinaţie spre seriozitate n-o dovedesc decît firile profunde, nedeprinse să se joace cu femeile, şi tocmai lipsa acestei deprinderi este cel mai preţios tribut ce se poate oferi, cel mai ales omagiu ce poate fi primit.

— Hai, şopti ea, lăsînd împotrivirea la o parte şi pierzîndu-şi stăpînirea de sine.

Şi Elfride se aplecă spre el, îşi zvîrli părul pe spate, şi-şi plecă capul într-o parte. Nu putu face asta fără să-şi sprijine braţul şi umărul de pieptul lui Knight.

La această atingere, toate senzațiile lor părură să se concentreze. Pe toată durata migăloasei manevre, Knight tremură ca un tînăr chirurg la prima lui operație.

— Acum celălalt, spuse Knight, în șoaptă.

— A, nu !

— De ce nu ?

— Nu știu nici eu.

— Trebuie să știi.

— Mă turbur prea mult. Hai să plecăm acasă.

— Nu spune asta, Elfride. În definitiv, ce-i ? Un fleac. Hai, întoarce urechea spre mine, scumpa mea.

Nu putea să i se împotrivească, așa că întoarse numaidecît capul. Apoi, fără ca vreunul din ei să fi pregătit acest lucru dinainte, capetele lor se apropiară, el îi făcu reazem din brațele lui, și o sărută.

Knight era cel mai aprins și, în același timp, cel mai rece om din lume. Cînd sufletul îi era amorțit, părea aproape flegmatic ; cînd se trezea, devenea de-a dreptul înflăcărat. Acum, deși nu se gîndise la o căsătorie apropiată, o întrebare fără ocolișuri i se desprinse de pe buze. Cuvintele izbucniră cu toată ardoarea adunată ani de-a rîndul în spatele unei firi reținute.

— Elfride, cînd ne căsătorim ?

Pentru Elfride vorbele acestea erau pline de dulceață, dar în dulceața lor se ascundea și un grăunte de amărăciune. Purtarea lui neîndoielnică din ultima vreme, ce culminase cu acea întrebare limpede, pusă tocmai în ziua nimicitoarelor învinuiri primite din partea doamnei Jethway, făcea ca nestatornicia ei să apară ca ceva într-adevăr monstruos. Dragostea pe care i-o purtase în taină nu i se păruse o inconsecvență atît de mare ca aceeași dragoste mărturisită și lăsată să înflorească în ciuda tuturor amenințărilor. Confuzia Elfridei fu interpretată drept reacția la o experiență neobișnuită.

— Nu stărui să-mi dai acum răspunsul, draga mea, spuse el, înțelegînd că în clipa aceea ea nu era în stare de un răspuns *chibzuit. Nu trebuie să te grăbești.*

Knight era bărbatul cel mai cinstit care a fost iubit și înșelat vreodată de o femeie. Se poate spune că o dovadă în acest sens era și orbirea lui în dragoste, căci șiretenia în amor este, îndeobște, însoțită de meschinărie în tot ce faci. De îndată ce pasiunea punea stăpînire pe el, puterea lui de pătrundere începea să slăbească. Ca îndră-

gostit, Knight se dovedea mult mai naiv decît prietenul său Stephen, deşi acesta era, comparativ, lipsit de profunzime în alte privinţe.

Knight nu mai pomeni nimic de căsătorie şi, ţinînd-o pe Elfride la oarecare distanţă, ca pe un buchet uriaş, o privi cu o afecţiune mustrătoare.

— Îmi şade bine darul tău frumos ? îl întrebă ea, emoţionată, cu lacrimi în colţul genelor.

— Cum să nu, minunat ! spuse iubitul ei, luînd un ton mai puţin grav, ca s-o facă să se simtă la largul ei. Ah, păcat că nu poţi să-i vezi şi tu ! Arăţi mai strălucitoare ca oricînd ! Cînd te gîndeşti că eu am fost în stare să te fac şi mai frumoasă !

— Sînt chiar aşa de drăguţă ? Mă bucur pentru tine. Mi-ar face plăcere să mă văd şi eu.

— Dar nu se poate. Trebuie să aştepţi pînă ajungem acasă.

— Nu pot să mai aştept, spuse ea, rîzînd. Uite, am găsit o soluţie.

— Ai dreptate. Bravo, vezi ce-nseamnă mintea de femeie ?

— Ţine-mă bine !

— N-ai nici o grijă !

— Să nu mă laşi să cad !

— Cum o să te las ?

În dreptul locului unde se aflau ei, firul de apă îşi oprea cursul formînd o băltoacă cu faţa ca oglinda. Knight o sprijini ca să poată îngenunchea şi să se aplece deasupra apei.

— Uite că mă văd. Zău, oricît m-aş strădui, nu se poate să nu-mi placă cum arăt cu ei.

— Bineînţeles. Spune-mi, cum poţi să ţii atît de mult la găteli ? Mi se pare că o să mă molipseşti şi pe mine şi-o să prind şi eu gust de ele. Pînă te-am cunoscut, nu puteam să sufăr fleacurile astea.

— Mie-mi plac podoabele fiindcă vreau ca lumea să admire ceea ce-ţi aparţine şi să te invidieze şi să zică : Ce-aş dori să fiu în locul lui !

— Ce mai pot eu să spun după toate astea ? Şi cît mai ai de gînd să te priveşti aşa, în apă ?

— Pînă te saturi să mă ţii. Ah, aş vrea să te întreb ceva. Şi-şi întoarse faţa spre el. Dar îmi spui drept, da ? Ce culoare de păr îţi place cel mai mult ?

Knight nu răspunse imediat.

— Spune că-ţi place părul deschis, hai ! şopti ea, cu glas rugător. Să nu mai spui că cel închis, ca data trecută.

— Ei, atunci, castaniu deschis. Exact culoarea pe care o are părul doamnei mele.

— Serios ? zise Elfride, bucurîndu-se ca de un adevăr de ceea ce ştia că-i doar o măgulire.

— Foarte serios.

— Şi ochii albaştri, nu căprui, nu-i aşa ? Spune da, spune da !

— Pentru azi, ajunge că mi-am luat odată cuvîntul înapoi.

— Ba nu, ba nu !

— Foarte bine, ochii albaştri. Şi Knight rîse, o trase spre el şi o sărută pentru a doua oară, făcînd asta cu grija cu care un vînzător de fructe atinge un ciorchine de struguri, în aşa fel încît să nu-i vatăme frumuseţea.

Elfride se împotrivi unui nou sărut şi îşi smuci capul ; mişcarea îi suci puţin pălăria şi-i ciufuli părul. Fiind prea tulburată ca să-şi dea seama ce spune, exclamă, ducînd repede mîna la ureche :

— Ah, să fim cu băgare de seamă ! Tot aşa mi-am pierdut şi celălalt cercel.

De îndată ce-şi dădu seama de înţelesul cuvintelor rostite, o umbră de stînjeneală trecu peste chipul ei şi-şi strînse buzele încercînd, parcă, să-şi stăvilească vorbele.

— Cum adică ?

— A, stînd afară, pe iarbă, se grăbi ea să răspundă.

XXIX

„Putreziciune, nu-ţi opri lucrarea"

IATĂ-NE ÎNTR-O SEARĂ, LA ÎNceputul lui octombrie, cînd un apus tomnatic, de o rară gingăşie, îşi răsfrînge razele asupra Londrei, pînă la capătul cel mai îndepărtat dinspre răsărit. Între locul unde ne aflăm şi apusul în flăcări, coloane de fum se înalţă în aerul liniştit, asemeni unor copaci falnici. În

umbră, nuanțele bogate sînt învăluite într-un albastru cețos.

Domnul și doamna Swancourt, împreună cu Elfride, contemplă contrastul de umbre și lumini de la fereastra unui mare hotel, în apropiere de Blackfriars Bridge. Vizita la prietenii lor din St. Leonards s-a încheiat și, în drum spre casă, au mai rămas să petreacă o zi-două în metropolă.

În timpul acesta, Knight traversase canalul, în Bretagne, pe ruta Jersey — St. Malo. Apoi trecuse prin Normandia și se întorsese și el la Londra, sosind la două zile după Elfride și părinții ei.

Și astfel, acea seară de octombrie fu martora întîlnirii lor, la hotelul mai sus pomenit, unde tocmiseră din timp odăi. În cursul după-amiezii, Knight trecu pe la locuința pe care o închiriase în Richmond pentru o mică schimbare de natură vestimentară și, întorcîndu-se din nou în oraș, dădu de un chelner îndatoritor, care conduse pe cel mai fericit bărbat din lume în încăperea confortabilă unde Elfride și mama ei vitregă se odihneau după o zi de alergătură prin prăvălii.

Cu toate schimbările exterioare, Elfride arăta ca mai înainte, în timp ce Knight era ars de soare atît de puternic, încît fața lui semăna cu coaja de nucă. După puțin timp, se retraseră singuri într-un colț al camerei și se porniră pe vorbă. Acum, după ce acele dragi cuvinte de făgăduială fuseseră rostite, fata nici nu se gîndea să facă mofturi și să se poarte rezervată, cum fac domnișoarele cu mai multă experiență. Iubitul ei era alături de ea și n-avea ce să-și mai dorească ; inima ei îi aparținea cu totul.

Masa se sfîrși repede. După discuțiile introductive, în care fiecare povesti ce făcuse de la ultima lor întîlnire, reveniră la subiectul călătoriei spre casă în ziua următoare.

— Ah, drumul ăla obositor cu trăsura, prin aerul îmbîcsit de mirt, din South Devon ! Mi-e și groază cînd mă gîndesc la ziua de mîine, spunea doamna Swancourt. Speram să se mai fi răcorit un pic vremea pînă acum !

— Ați făcut vreodată călătoria asta pe apă ? o întrebă Knight.

— Niciodată. Adică, de cînd cu căile ferate, nu.

— Atunci, dacă mai aveţi încă o zi la dispoziţie, vă propun să mergem cu vaporul, spuse Knight. La vremea asta, Canalul e ca un lac. Cred că pînă la Plymouth ne-ia cam patruzeci de ceasuri ; şi vaporul pleacă chiar de-aici, de sub London Bridge. Şi, spunînd asta, făcu semn peste umăr, înspre răsărit.

— I-auzi, i-auzi ! se minună pastorul.

— Zău că-i o idee, spuse soţia lui.

— Bineînţeles, cabotierele astea sînt cam înghesuite, zise Knight. Dar asta nu vă deranjează, nu-i aşa ?

— Nu, nicidecum !

— Şi salonul vasului e ca o piaţă de peşte dintr-un oraş de provincie de mîna noua ; dar n-are nici o importanţă, nu ?

— Ah, nu, dragul meu. Dacă ne venea ideea asta mai devreme, puteam să folosim iahtul lordului Luxellian. Dar n-are a face, mergem şi-aşa. În felul ăsta scăpăm mîine dimineaţă de hurducătura aia nenorocită de la un cap la altul al Londrei, ca să nu mai vorbim de riscul de a ne călca vreun tren de plăcere, un risc destul de mare la vremea asta a anului, dacă stăm să credem ce scrie prin gazete.

Elfride găsi şi ea planul minunat. Prin urmare, la ceasurile zece ale dimineţii următoare, două trăsuri dădeau colţul Monetăriei, strecurîndu-se printre zidurile neobişnuit de înalte din Nightingale Lane, spre malul rîului.

Prima trăsură era ocupată de călătorii înşişi, în timp ce cea de-a doua transporta bagajele, sub supravegherea doamnei Snewson, camerista doamnei Swancourt şi, în ultimele două săptămîni, şi a Elfridei, căci deşi domnişoara nu fusese deprinsă s-o ajute cineva la îmbrăcat, mama ei vitregă îi pretinsese ca, ori de cîte ori se aflau departe de casă, să se poarte ca şi cum acest lucru îi era obişnuit.

Curînd, cărucioarele şi baloturile de tot soiul, fiecare emanînd un alt miros, se înmulţiră într-atîta, încît trăsurile abia se mai puteau urni. Din cînd în cînd, erau nevoiţi chiar să stea pe loc, ca s-aştepte să se dea la o parte vehiculele greoaie care se descărcau în faţa lor, treabă ce nu se putea face fără un potop de înjurături şi fără hărmălaie. Pastorul scoase capul pe fereastră :

— Trebuie să fie vreo greşeală, spuse el, foarte îngrijorat, trăgîndu-şi din nou capul înăuntru. Nu văd nici o trăsură mai ca lumea, afară de a noastră. Am auzit c-ar fi nişte bîrloguri dubioase prin părţile astea ale Londrei, unde i-au ademenit pe unii şi le-au făcut de petrecanie. Să nu fie şi vizitiul nostru din vreo gaşcă de-asta !

— A, nu, nu ! N-aveţi de ce vă teme, spuse domnul Knight care, avînd-o pe Elfride alături, era senin ca un amurg scăldat în rouă.

— Dar eu nu spun decît ce văd, zise pastorul, din ce în ce mai neliniştit. N-aş crede s-ajungem pe-aici la drumul de apă spre Plymouth. Nu văd nici semn de apă. O să pierdem şi vaporul şi trenul, asta o să se întîmple !

— Ei, să sperăm că nu ne-am înşelat. De fapt, uite c-am şi sosit !

— Cheiul Trimmer ! strigă vizitiul, deschizînd uşa.

Nici n-apucară bine să coboare că, drept în faţa lor, se produse o încăierare între vizitiul din spate şi o gloată de hamali de bagaje de mînă, care dăduseră toţi năvală peste el, ca să-i smulgă valizele şi cutiile ; în mijlocul învălmăşelii se vedeau mîinile doamnei Snewson, întinse implorator către cer. Knight porni vitejeşte înainte, şi, după o luptă înverşunată, reduse gloata la doi oameni, pe umerii şi în furgoanele cărora lucrurile dispărură cu o viteză uimitoare, spre malul apei.

Apoi alţi hamali, care o luaseră la goană înainte, se porniră să strige la barcagii, dintre care trei traseră la mal şi, doi dîndu-se bătuţi, bagajul fu răsturnat în luntrea care rezistase.

— De cînd sînt n-am mai văzut o scenă atît de cumplită ! spuse domnul Swancourt, căznindu-se să se suie în barcă. Mai rău ca foametea şi pîrjolul la un loc ! Aş fi zis că asemenea apucături nu vezi decît în porturile de pe continent. Nu ţi se pare de mirare, Elfride ?

— A, nu ! răspunse Elfride, apărînd în acel decor jalnic ca un curcubeu pe un cer mohorît. Mi se pare ceva nou şi plăcut.

— Unde-o mai fi şi vaporul nostru pe tot oceanul ăsta ? întrebă pastorul. Nu văd decît nişte vase mătăhăloase, altceva, nimic !

— Cotim pe după cel de colo, spuse Knight şi, într-o clipă, sîntem lîngă el.

Curînd, obiectul dorit li se dezvălui privirii — o carcasă mare, hodorogită, neagră ca cerneala, care arăta de parcă n-o mai atinsese pensula cu vopsea de cincizeci de ani. Alături se vedea altă carcasă asemănătoare şi, ca s-ajungi pe punte, trebuia să urmezi poteca îngustă de apă dintre cele două vase, ce părea lată de vreun metru şi ceva la un capăt şi se îngusta din ce în ce mai mult, ajungînd să pară o simplă linie. Cînd să pătrundă în acest coridor îngust, o ambarcaţiune rivală, strălucitor vopsită porni de-a lungul fluviului, înaintă ca un armăsar la trap, iscînd atîtea şiruri de valuri şi stropind aşa de tare, încît luntrea lor firavă se clătina ca o coajă de nucă, pastorul şi soţia lui bălăngănindu-se cînd într-o parte, cînd într-alta şi lovindu-se cap în cap ca două păpuşi de lemn, în timp ce vălurelele se izbeau de laturile celor două carcase, deşertîndu-se în poala lor.

— Groaznic ! Cumplit, mormăi în barcă domnul Swancourt, adăugînd cu voce tare : Mi-nchipuiam c-o să urcăm pe punte cu piciorul. Dacă ştiam că dau de balamucul ăsta nu cred, zău, că mai veneam.

— Dacă e musai să ne stropească, măcar să ne stropească cu apă curată, spuse doamna în vîrstă, ştergîndu-şi rochia cu batista.

— Sper că n-o să păţim nimic, urmă pastorul.

— Ah, tăticule ! Nu prea eşti curajos ! strigă Elfride, cu îndrăzneală.

— Curajos e numa' cine nu-şi dă seama de gravitatea unei situaţii, i-o întoarse domnul Swancourt, cu asprime.

Doamna Swancourt, rîse, rîse şi Elfride, rîse şi Knight, şi în mijlocul acestei veselii, de undeva, între capetele lor şi bolta cerului, auziră o voce care le striga ceva şi se treziră lîngă *Julieta,* pe bordul căreia urcară cu pas tremurat.

Aflînd că fluxul scăzut împiedica plecarea vasului mai devreme de o oră, şi neavînd altceva de făcut, familia Swancourt se apucă să urmărească cu privirea cîţiva bărbaţi, în haine de flanelă albastră, care efectuau nişte misterioase reparaţii cu sfoară muiată în catran ; întoarseră capetele să vadă petele de lumină, proiectate de un soare palid, ca nişte stele de aramă lustruită plutind pe undele ce le jucau amăgitor în faţă, plecară urechea la muzica sonoră a bigii de încărcare cu aburi, care duduia

alături, la zgomotul ca de geamăt făcut de coşurile vapoarelor în trecere, ce se stingea pe măsură ce se depărtau, sau la strigătele de pe puntea vaselor din apropiere, care sunau ca un fel de „Hei, hei".

Zece şi jumătate, şi tot nu se dăduse pornirea. Domnul Swancourt oftă a plictis şi-şi roti privirea asupra celorlalţi călători. Aveau nişte chipuri care, era clar, nu meritau atenţie. Ideea de „aşteptare" era zugrăvită atît de limpede pe chipul fiecăruia, încît nu mai puteai desluşi nimic altceva. Orice semn de însufleţire pierise şi nu putea să reapară pînă în clipa cînd pronia cerească nu se îndura să ridice apele şi să le îngăduie plecarea.

— Mă gîndeam, spuse Knight, că am nimerit între oamenii care-s cel mai greu de întîlnit în tot regatul. Din toate ciudăţeniile firii omeneşti, nepăsarea unui ins faţă de timpul care trece miră cel mai mult. Aici poţi să vezi o groază de indivizi din ăştia, răbdători şi fericiţi. Hoinari, ceea ce-i cu totul altceva decît călători.

— Bine, dar sînt pierde-vară, pentru care timpul nu face doi bani.

— A, nu ! Acei pierde-vară pe care-i întîlneşti la drumul mare sînt mai fără astîmpăr şi mai grăbiţi chiar decît voiajorii comerciali. Dar oamenii nemaipomeniţi de care vă vorbesc eu, pe lîngă că-şi pierd vremea şi ajung la destinaţie cu întîrziere, pe calea apei, îşi mai încearcă şi norocul cu răul de mare.

— E cu putinţă ? întrebă pastorul cuprins de teamă. Imposibil, domnule Knight, chiar aici în Canalul Mînecii, la doi paşi de casă, ca să zic aşa ?

— În coridoarele de acces curentul e puternic, şi Canalul Mînecii nu se deosebeşte cu nimic de celelalte. Îi înnebuneşte pe marinari. Potrivit unor calcule făcute de filozofi, mai multe înjurături se înalţă spre cer de deasupra Canalului, în decurs de un an, decît de pe toate oceanele la un loc.

Acum, într-adevăr, se dă plecarea şi privirile abătute ale tuturor se înviorează din nou. Omul care tot trăsese desperat de o frînghie, ce părea să nu mai aibă capăt, îşi încetează lucrul şi cu toţii pornesc să alunece de-a lungul meandrelor şerpuitoare ale Tamisei.

În orice şi oriunde, Elfride găsea un izvor de curiozităţi şi tot aşa se întîmplă şi de data asta.

— Ei, așa mai merge, spuse doamna Swancourt, după ce trecură de Nore, dar n-aș putea spune că pîn-acum m-am prăpădit după călătoria asta.

De îndată ce ajunseseră în largul mării, se ridicase o briză ușoară care-o înviorase și pe ea, ca și pe cei doi însoțitori mai tineri. Dar, din păcate, asupra pastorului această schimbare avusese alt efect : căpătînd culoarea masticului, stropită cu pete purpurii, domnul Swancourt recunoscu că-i era rău și dispăru din raza privirii lor.

După-amiaza se scurse mai departe. Doamna Swancourt, prevenitoare, se așeză ceva mai încolo și deschise o carte, în timp ce logodnicii rămaseră singuri. Elfride se sprijini, plină de încredere, de brațul lui Knight ; era peste măsură de mîndră să se plimbe cu el pe punte, în sus și-n jos, sau să meargă și mai departe și, aplecîndu-se împreună peste grilajul de la teuga provei, să privească soarele, care se retrăgea încet-încet, peste pupă, către un țărm uriaș de nouri palizi cu tivituri aurii, ce se ridica în întîmpinarea vasului.

Era copilăros de vioaie și bine dispusă, deși la început se simțise destul de stînjenită la brațul lui Knight, care o plimba în sus și-n jos, sub ochii celorlalți pasageri, căci era prima oară cînd se arăta atît de deschis în compania protectoare a unui bărbat.

— Îmi închipui că ne invidiază și șușotesc cîte și mai cîte despre noi. Nu crezi ? șopti ea către Knight, cu un zîmbet abia furișat.

— Da de unde, răspunse el cu nepăsare. De ce ne-ar invidia și ce-ar putea să șușotească ?

— Nimic rău, bineînțeles, răspunse Elfride. Cam așa ceva : „Ce fericiți sînt cei doi. Ce mîndră pare ea !“ Ceea ce-i mai neplăcut, continuă Elfride, dornică să-i împărtășească totul, adineauri i-am auzit pe cei doi care jucau crichet, spunînd : „E fata cea mai faină de pe vas“. Dar, știi, Harry, mie nici nu-mi pasă.

— Mi-aș fi închipuit că nu-ți pasă, chiar dacă *nu-mi spuneai*, zise Knight cu o totală lipsă de spirit.

Elfride nu se mai sătura să-i pună iubitului ei întrebări și să admire tot ce spunea el, fie că era interesant, mai puțin interesant sau cu totul lipsit de însemnătate. Întunericul serii se înteți, noaptea coborî, și luminile orizontului și ale cerului prinseră să strălucească.

— Ia te uită acolo, în fața noastră, la nimbul acela care luceşte pe cer, ca argintul. Priveşte-l cu atenţie şi-ai să te lămureşti ce e.

Elfride privi cîteva minute, după care două lumini albe se iviră la poalele dealului, dezvăluind că ele iradiau acea formă de nimb.

— Ce strălucire orbitoare ! Ce-i acolo ?

— South Foreland. Pînă acum nu se vedea din cauza falezei.

— Şi linia aceea dreaptă, cu sclipiri mărunte, ce e ? Pare să fie un oraş, nu ?

— E Dover.

În tot acest timp, şi mai tîrziu, ţîşniră dintr-un nor, drept în faţa lor, fulgere, ca nişte lame flexibile de metal, luminîndu-le chipurile în timp ce se plimbau în sus şi-n jos, aruncînd sclipiri deasupra apei şi înfăţişîndu-le orizontul, în intervale de o clipă, ca pe o linie tăioasă.

În noaptea aceea, Elfride dormi un som adînc. Primul ei gînd din dimineaţa următoare, un gînd care o umplu de fericire, fu acela că dragul ei Knight era iar aproape de dînsa, ca pe vremea cînd se aflau acasă, la Endelstow, şi primul lucru de care dădu cu ochii cînd se uită pe fereastra cabinei, fu faleza perpendiculară de la Beachy Head, lucind alb în soarele sclipitor de la ceasurile şase ale dimineţii. Dar, curînd, aceste zori frumoase se schimbară la faţă. Un vînt rece, însoţit de o ceaţă pală, coborî asupra mării, prevestind o zi mohorîtă.

Pe cînd se apropiau de Southampton, doamna Swancourt veni să-i înştiinţeze că soţul ei se simţea atît de rău, încît dorea să debarce şi să facă restul drumului pe uscat.

— Cum simte iar pămîntul solid sub picioare, nu mai are nimic. Ei, ce facem ? Mergem şi noi cu el, sau ne sfîrşim călătoria după cum am plănuit ?

Elfride sta adăpostită confortabil, sub umbrela pe care Knight o ţinea deasupra ei, ca s-o apere de vînt.

— Ah, să nu coborîm ! spuse ea îngrozită. Ar fi mare păcat !

— Foarte bine, zise doamna Swancourt cu tonul ghiduş cu care te adresezi unui copil. Ia te uită, vîntul i-a adus culori în obraji, marea i-a făcut poftă de mîncare şi a înviorat-o, şi nu vreau să spun cine a făcut-o fericită. Da, bineînţeles c-ar fi păcat !

— Ce soartă tristă ! Toţi vorbesc cu mine de parc-aş fi fetiţă, suspină Elfride.

— Facem cum doriţi dumneavoastră, doamnă Swancourt, nici vorbă, spuse Knight, numai că...

— Eu, una, aş rămîne pe vas, îl întrerupse doamna în vîrstă. De fapt, domnul Swancourt ţine să plece singur, aşa că treaba-i rezolvată.

Pastorul, cenuşiu la faţă, fu coborît la ţărm, unde se simţi îndată, cum nu se poate mai bine.

Elfride, rămasă o clipă singură pe vapor, într-un loc mai retras, văzu urcîndu-se pe punte, printre ultimii călători îmbarcaţi în acel port, o femeie voalată. Era înveşmîntată în mătase neagră şi pe braţ purta un şal de culoare închisă. Fără să privească în jur, femeia porni spre cabinele de clasa a doua. Bujorii, pentru care doamna Swancourt o lăudase pe fiica ei vitregă, pieriră din obrajii Elfridei şi fata începu să tremure vizibil.

Alergă în celălalt capăt al vasului, unde se afla doamna Swancourt.

— În definitiv, de ce să nu mergem şi noi acasă cu trenul, ca tata ? spuse ea cu glas rugător. Eu aş prefera să merg cu el. Ce zici, vrei ?

Doamna Swancourt privi o clipă în jur, ca şi cum îi era greu să ia o hotărîre.

— Ah, exclamă ea, acum e prea tîrziu. De ce n-ai spus mai devreme, cînd aveam timp berechet ?

Tocmai în clipa aceea, vasul *Julieta* se urnise din loc ; motoarele fiind puse în mişcare, alunecă uşor dincolo de chei. Nu mai aveau altceva de făcut decît să rămînă pe vas, căci era greu de închipuit că *Julieta* putea fi întoarsă din drum fără complicaţii nesfîrşite. Elfride renunţă la ideea ei şi acceptă situaţia, fără murmur. Cît de jalnic îi fusese schilodită fericirea !

Femeia, a cărei prezenţă o turburase într-atîta, semăna leit cu doamna Jethway. Părea să dea tîrcoale Elfridei ca o nălucă. După ce cîteva minute se chinui zadarnic să-şi dea seama cu ce gînd putea s-o urmărească doamna Jethway, Elfride îşi zise că dacă era, într-adevăr, văduva, atunci va privi întîlnirea cu dînsa ca pe o simplă întîmplare. Îşi aminti că văduva, care nu-şi găsea deloc astîmpăr, pleca des în locul ei de baştină, un sat de lîngă Southampton, şi poate preferase drumul pe apă fiindcă era mai ieftin.

— Ce-i cu tine, Elfride ? o întrebă Knight, oprindu-se în fața ei.

— Nimic, doar că mă simt cam abătută.

— Nici nu-i de mirare. Cheiul ăla te întristă. Puntea vasului nostru era plasată atît de jos, încît ne simțeam copleșiți de tot ce ne înconjura. Dar lasă, curînd vom fi iar în bătaia brizei, și asta o să te înviorezе, draga mea.

Amurgul îi împresură, apoi, pe măsură ce înaintau de-a lungul lui Southampton Water și prin Solent, întunericul se înteți. Elfride își simțea sufletul atît de răvășit, încît voioșia ultimelor douăzeci și patru de ore o părăsise cu totul. Vremea devenise și ea mai mohorîtă căci, deși răpăielile de ploaie din timpul dimineții încetaseră, cerul se acoperise, mai tare ca oricînd, cu nori grei, plumburii. Ce frumos fusese apusul cînd ocoliseră North Foreland în seara din ajun ! Acum n-ai fi putut să ghicești, nici măcar cu jumătate de oră diferență, clipa coborîrii soarelui. Knight ieși cu Elfride pe punte și cum, între timp, se obișnuise cu schimbările ei bruște de dispoziție, nici nu se mai gîndi la existența unei cauze, dînd totul pe seama firii ei sensibile și neliniștite.

Elfride aruncă o privire furișă spre celălalt capăt al vasului. Doamna Jethway, sau sosia ei, stătea la pupă, uitîndu-se la ea cu coada ochiului.

— Să mergem spre provă, îi spuse ea repede lui Knight. Ia te uită, omul de colo pregătește felinarele pentru noapte.

Knight îi îndeplini dorința, și după ce priviră cum fură agățate luminile roșii și verzi la babord și tribord și cum fu înălțată lumina albă în vîrful catargului, se plimbară în sus și-n jos, pînă cînd vîntul care se întețea îi sili să se oprească. Din cînd în cînd era clar că Elfride își arunca pe ascuns ochii înspre pupă, să vadă dacă dușmanca ei era, într-adevăr, acolo. Acum nu se mai zărea nimeni.

— Nu coborîm ? o întrebă Knight, cînd văzu puntea aproape goală.

— Nu, răspunse ea. Dac-ai fi așa drăguț să-mi aduci o pătură de la doamna Swancourt, aș prefera, dacă nu te deranjează, să rămîn aici. Îi trecuse, tocmai, prin minte că presupusa doamnă Jethway ar putea călători la clasa întîi și îi era groază să nu dea peste ea, din întîmplare.

Knight apăru cu pătura și se așezară în spatele unei pînze pusă contra vîntului, în timp ce doi ochi roșii, dinspre Needles, îi aținteau din întuneric, crestele ascuțite ale țărmului înălțîndu-se pe cer ca niște năluci învăluite în ceață. Trebuiau să coboare pentru masa de la ora opt, și Elfride simți că i se ridică o piatră de pe inimă cînd nu zări nici urmă de doamna Jethway. Urcară din nou și rămaseră pe punte pînă ce doamna Snewson se apropie de ei, cu mersu-i legănat, ca să le spună că doamna Swancourt socotea că era timpul ca Elfride să se ducă la culcare. Knight o conduse pînă la cabina ei și se întoarse să mai stea puțin pe punte.

Elfride se dezbrăcă pe jumătate și se întinse în pat. Nu trecu mult și o cuprinse un fel de toropeală. Cît stătuse așa, nu-și dădu seama, cînd, treptat-treptat, desluși, parcă șoptindu-i-se la ureche :

„Ei, văd că te ai bine cu el. N-ai decît să faci pe semeața cît vrei, că tot eu o să cîștig, ai să vezi." Acestea fură vorbele pe care le auzi sau, poate, altele, dar cu același înțeles.

Elfride se trezi de-a binelea înfiorată de groază. Își dădea seama că vorbele acelea, dacă fuseseră aievea, nu puteau fi rostite decît de o singură ființă, și acea ființă nu putea fi decît văduva Jethway. Dar poate că visase, doar.

Lampa se stinsese și cabina era cufundată în întuneric. Din patul alăturat, se auzea răsuflarea greoaie a mamei ei vitrege și, mai încolo, răsuflarea și mai greoaie a doamnei Snewson. Acestea erau singurele persoane care aveau dreptul să ocupe cabina ; deci doamna Jethway găsise un mijloc de a pătrunde o clipă acolo, pe furiș, și dispăruse repede sau, poate, se strecurase în patul gol de lîngă doamna Snewson. Teama că așa se întîmplase spori tulburarea Elfridei ; care alt străin din celălalt capăt al vasului ar fi izbutit să intre astfel în cabina lor ? Dar se putea, totuși, să fi fost doar un vis.

Elfride se săltă în capul oaselor și-și aruncă privirea pe fereastră. Iată marea ce se tot zbuciuma, izbindu-și valurile în coasta vasului, chiar în dreptul locului de unde privea ea, desfășurîndu-se, mohorîtă și tînguitoare, pînă-n zări nelămurite ; mai departe, mult mai departe, se zăreau două lumini potolite, ca niște stele fără raze. Elfride nu îndrăznea nici să-și întoarcă ochii de la fe-

reastră, ca nu cumva s-o vadă pe doamna Jethway răsărind lîngă umărul ei ; se întrebă dacă n-ar fi fost mai bine s-o cheme pe Snewson să-i ţie de urît. Atunci auzi un sunet de clopot, urmat de zgomot de glasuri, şi prinse un pic de curaj. N-avea nici un rost s-o cheme pe Snewson.

Oricum, Elfride nu se mai simţea în stare să stea pe loc şi să se tot frămînte, urmărită de spaima de a fi tulburată iar de acea şoaptă cumplită. Aşa că, se înfăşură la repezeală într-o haină şi ieşi pe coridor ; la lumina chioară de la intrarea în salonul vasului, dibui capul scării şi urcă pe punte. Locul i se păru cum nu se poate mai trist. Cînd te gîndeai cum arăta în timpul zilei, nu-l mai recunoşteai. Zări luminiţa de licurici de la habitaclu şi silueta nedesluşită a omului de la cîrmă, apoi văzu că mai era cineva şi la provă. De la etravă pînă la pupă, nu se zărea picior de om.

Ba da, mai erau doi oameni lîngă parapeţi. Unul se dovedi a fi Harry al ei, celălalt un ofiţer de pe vas. Elfride se simţi fericită şi, apropiindu-se mai mult de ei, înţelese că discutau încet şi tihnit probleme nautice. Alergă spre ei şi îşi strecură mîna sub braţul lui Knight, îndemnată de dragoste, dar şi fiindcă avea nevoie de îmbărbătare.

— Elfie ! Cum, nu dormi ? o întrebă Knight, după ce făcu cîţiva paşi mai încolo, alături de ea.

— Nu, nu pot să dorm. E voie să stau şi eu aici ? Acolo, jos este atît de trist, şi... şi mi-e frică. Unde sîntem acum ?

— Înaintăm la sud de Portland Bill. Acelea sînt luminile de la travers. Priveşte ! Locul e cumplit în nopţile bîntuite de furtuni. Luminiţa mică, aceea care se tot scufundă şi se înalţă din nou, acolo spre drepata, o vezi ? E o navă-far pe un banc primejdios de nisip care se cheamă Shambles, unde o mulţime de vase zdravene s-au făcut zob. Între locul acela şi noi se află Race, răscrucea unor curente potrivnice care formează vîrtejuri, unde apa mării n-are astîmpăr nici pe vremea cea mai liniştită, iar pe furtună, e ca turbată. Partea aceea posomorîtă şi întunecată a orizontului, care abia se zăreşte pe partea stîngă, este West Bay, cu Chesil Beach la capătul dinspre uscat.

— Cît o fi ceasul, Harry ?

— Trebuie să fie trecut de două.

— Vrei să cobori în cabină ?

— A, nu, în noaptea asta, nu. Prefer aerul curat.

Elfride se gîndi că poate nu-i plăcuse s-o vadă apărînd la un ceas atît de nepotrivit.

— Aş vrea să stau şi eu cu tine, dacă nu te superi, spuse ea sfioasă. Vreau să te întreb ceva.

— Cum să mă supăr, Elfie ! exclamă Knight, cuprinzînd-o cu braţul şi trăgînd-o mai aproape de el. Sînt de două ori mai fericit cînd te am lîngă mine. S-a făcut, rămînem aici şi aşteptăm ivirea zorilor !

Porniră deci în căutarea acelui ungher adăpostit ; se aşezară şi se înfăşurară în pătură, cum mai făcuseră şi altă dată.

— Ce-ai vrut să mă întrebi ? zise el, în timp ce se legănau odată cu vasul.

— A, nu cine ştie ce, un lucru de care, poate, nici n-ar trebui să pomenesc, zise ea, cu şovăială. I se făcuse deodată chef să afle dacă el mai fusese logodit. Dacă da, profitînd de mărturisirea lui, avea să-i spună şi ea cîte ceva despre legătura ei cu Stephen. Vorbele pe care i se păruse că le-a auzit din gura doamnei Jethway o amărîseră atît de mult, încît ajunsese să-şi înfăţişeze sie însăşi fuga ei cu Stephen în culorile cele mai sumbre, şi tînjea să-şi descarce cît mai repede sufletul împovărat, printr-o mărturisire. Dacă Knight fusese şi el nechibzuit cîndva, atunci existau speranţe că va fi în stare să ierte totul.

— Aş fi vrut să te întreb, continuă ea, dacă... ai mai fost logodit vreodată. Şi adăugă, cu glas tremurat : Nădăjduiesc c-ai mai fost ; vreau să spun că nu m-ar supăra cîtuşi de puţin dac-aş afla că ai mai fost.

— Nu, n-am mai fost, răspunse Knight repede şi cu înfocare. Elfride, spuse el, — şi din glasul lui răzbătea un fel de bucurie mîndră — sînt cu doisprezece ani mai în vîrstă decît tine, destul de umblat prin lume şi, într-un fel, şi prin societate, ceea ce nu se poate spune despre tine. Cu toate astea nu-ţi sînt chiar atît de nepotrivit cum şi-ar putea închipui cei ce privesc lucrurile la suprafaţă, şi pentru care doi oameni deosebiţi ca vîrstă se deosebesc, în aceeaşi măsură, în cunoaşterea dragostei.

Elfride se înfioră.

— Ți-e frig. Nu cumva ești îmbrăcată prea subțire pentru vîntul ăsta ?

— Nu, răspunse ea abătută. Nădejdea ei, care fusese ca un colac de salvare în năzuința spre iertare, se dovedise iluzorie. Dezvăluirea experienței lui cu totul neobișnuite, care ar fi bucurat-o cu doi ani în urmă, se abătu asupra ei ca un îngheț.

— Nu te superi că te-am întrebat, nu ?, continuă ea.

— A, nu, nici vorbă !

— Și n-ai sărutat multe doamne, nu ? îl mai întrebă ea în șoaptă, sperînd ca el să spună că sărutase cel puțin o sută.

Clipa, împrejurările și decorul erau dintre acelea care smulg mărturisiri de la omul cel mai reținut.

— Elfride, șopti Knight drept răspuns, ce ciudat că mi-ai pus o asemenea întrebare ! Am să-ți răspund, cu toate că n-am făcut în viața mea asemenea destăinuiri. Am fost destul de absurd să ocolesc femeile. De cînd sînt n-am sărutat nici o femeie, în afară de tine și de mama mea. Făcînd această mărturisire, bărbatul de treizeci și doi de ani, cu o minte atît de matură se făcu roșu de rușine, ca un băiețandru neștiutor.

— Cum, nici una ? bîigui ea.

— Nu, nici una.

— Ce ciudat !

— Da, poate că experiența contrară e mai obișnuită. Și totuși, pentru un om ca mine, care a cercetat și viața altor bărbați, cazul meu nu e chiar atît de rar. Se știe că femeile preferă orășenii, și oamenii superficiali nu stau să judece că mai pot exista și excepții — ființe mai retrase și mai liniștite.

— Ești mîndru de asta, Harry ?

— Nu, nicidecum. De la o vreme regret că n-am trăit după pofta inimii, că nu mi-am croit viața pe măsura dorințelor, ca orice om fără griji. Cred că, nefăcînd curte nici unei femei, m-am lipsit de multe clipe fericite.

— Atunci, de ce te-ai ținut așa, de-o parte ?

— N-aș putea să-ți spun. Nu cred că era în firea mea să mă port așa, poate că împrejurările m-au împiedicat să fac altfel. Regret acest lucru, mai ales din alt motiv ; totala mea nepăsare față de dragoste a lăsat urme. Cu cît am înaintat în vîrstă, cu atît mi-am dat mai

bine seama că din pricina asta nu mai pot îndrăgi, cu nici un chip, o femeie care nu e tot atît de pură ca și mine ; și-mi pierdusem nădejdea c-o să întîlnesc, în veacul al nouăsprezecelea, o tînără la fel de lipsită de experiență cum sînt eu. Atunci mi-ai apărut în față tu, Elfride, și am simțit, pentru prima oară, că trăsneala asta a mea e o adevărată binecuvîntare. Prin ea am devenit demn de tine. Am simțit numaidecît că, oricît ne-ar deosebi alte experiențe ale vieții noastre, în această privință ne asemănăm. Nu te bucuri de ce ți-am spus, Elfride ?

— Ba da, mă bucur, răspunse ea, pe un ton nefiresc. Numai că eu am fost întotdeauna convinsă că bărbații se logodesc de mai multe ori înainte de căsătorie, mai ales atunci cînd nu se însoară de foarte tineri.

— Așa gîndește, cred, orice femeie, și, bineînțeles, în ceea ce-i privește pe cei mai mulți burlaci, nu se înșală, după cum am mai spus. Dar o minoritate destul de însemnată de bărbați mai mototoi procedează altfel și, cînd ajung într-o asemenea situație, nu știu deloc să se descurce. În cazul meu însă, lipsa de experiență n-a contat.

— De ce ?, îl întrebă ea, stînjenită.

— Pentru că tu știi și mai puțin despre dragoste decît mine, așa că nu poți să faci comparații neplăcute, dacă nu mă port prea grozav ca logodnic.

— Ba te porți minunat !

— Mulțumesc, draga mea. Dar, continuă Knight în glumă, tu nu ești un cunoscător în astfel de treburi, și numai o părere de cunoscător contează.

Dacă ea i-ar fi răspuns : „Ba da, sînt", măcar cu jumătate din convingerea pe care o avea că asta era realitatea, Knight ar fi rămas tare surprins.

— Dacă tu ai mai fi fost logodită o dată, continuă el, cred că ai fi avut altă părere despre curtea pe care ți-o fac. Dar, totuși, n-ar trebui să...

— Ce n-ar trebui, Harry ?

— Ah, vroiam doar să spun că, dacă lucrurile ar fi stat *așa, n-aș fi avut plăcerea să-ți cer mîna, de vreme ce tocmai* această lipsă de experiență a fost farmecul tău de căpătenie, draga mea.

— Ești cam aspru cu femeile, nu ți se pare ?

— Nu, nu mi se pare. Aveam și eu dreptul să mă las călăuzit de gustul meu, și gustul meu sînt buzele neprihănite. Bărbații de alt soi decît mine capătă acest gust

pe măsură ce îmbătrînesc, numai că n-au norocul să găsească o Elfridă...

— Ce-i sunetul ăsta groaznic care se-aude cînd ne aplecăm înainte ?

— A, nimic, e elicea vaporului... da, n-au norocul să găsească o Elfridă, cum am avut eu. Cînd mă gîndesc că mi-a fost dat să descopăr acolo, în acel ţinut din soare-apune, o floare atît de rară, pentru care un singur bărbat înscamnă cît pentru alta o droaie, şi o excursie pe Canalul Mînecii cît o călătorie în jurul lumii...

— Şi-ai fi fost în stare, adăugă ea, cu un tremur în glas, să părăseşti o femeie... dacă erai logodit cu ea... şi aflai abia pe urmă că mai fusese sărutată şi de altul, înaintea ta ? Ai fi plecat... şi-ai fi lăsat-o ?

— Pentru o simplă sărutare, nu.

— Dar pentru două ?

— Ei, nu mă lua aşa, că doar nu facem inventare. O femeie care a întrecut măsura în privinţa asta, n-ar putea să-mi placă, bineînţeles. Dar de ce să ne gîndim la ce-ar fi putut să fie ? Hai mai bine să ne vedem de noi.

Elfride lăsă gîndurile-i să se joace cu presupuneri neîntemeiate şi fiece nou cuvînt rostit de Knight îi îngreuna şi mai mult inima. Rămaseră tăcuţi multă vreme, privind marea cea tainică şi întunecată şi ascultînd glasul ciudat al vîntului neostoit. Legănarea pe valuri, atunci cînd vîntul nu-i prea aspru şi prea rece, poate să liniştească pînă şi sufletul cel mai chinuit. Elfride se sprijini uşor de umărul iubitului ei şi, cînd se uită în jos la ea şi-i auzi răsuflarea uşoară şi regulată, Knight înţelese că fata adormise. Nevrînd s-o tulbure, rămase nemişcat, fericit că poate sprijini trupul tînăr şi cald al cărui piept se înalţa şi se cobora uşor cu fiecare răsuflare.

Knight, deşi treaz, se cufundă şi el în visuri. Ce bucurie să te poţi convinge de încrederea fără margini a altui om în tine şi să contempli încîntătoarea nevinovăţie a unei fiinţe care poate adormi aşa, simplu şi fără mofturi ! Mai mult decît atît, cărturarul meditativ şi nepractic se simţi pătruns de copleşitoarea răspundere pe care şi-o asuma devenind protectorul şi călăuza unei făpturi atît de încrezătoare. Somnul ei tihnit împrumuta pace şi inimii lui. Deodată, Elfride gemu şi prinse să se frămînte. Tot

îngăima ceva şi, treptat-treptat vorbele ei începură să se desluşească :

— Nu-i spune... n-o să mă mai iubească... n-am vrut să fac nici un rău... zău că n-am vrut, te rog nu-i spune. Trebuia să ne cununăm... de-asta am fugit... El zice că nu vrea femeie sărutată... Dacă-i spui, mă lasă şi-am să mor. Hai, te rog... fie-ţi milă.

Elfride tresări, speriată.

Cu o clipă mai înainte, un dangăt melodios se răspîndise în văzduh, de undeva din dreapta lor, trezind-o din somn.

— Ce-i asta ? întrebă ea, îngrozită.

— Un clopot, atîta tot, spuse Knight, pe un ton liniştitor. Nu te teme, păsărică, nu-i nimic. Ce-ai visat ?

— Nu pot să-ţi spun ! Ah, nu pot să-ţi spun ! zise ea, înfiorîndu-se. Doamne, ce să mă fac !

— Stai aici cu mine şi liniştește-te ! Mai e puţin şi răsare soarele. Ia te uită colo, ce minunat e luceafărul. În timp ce dormeai, cerul s-a limpezit de tot. Ce-ai visat ?

— Am visat o femeie de la noi din parohie.

— Ai ceva cu ea ?

— Da. Şi ea are ceva cu mine. Acum unde sîntem ?

Knight nu pomeni nimic de vorbele pe care le rostise în somn. Priviră cerul pînă cînd, urmărind ivirea zorilor, cu lumina lor atît de palidă la început, Elfride se mai linişti. Apoi se schimbă şi vîntul care, potolindu-se, deveni zefir. Luceafărul se topi în zi.

— Aşa aş vrea să mor, spuse Elfride, ridicîndu-se de pe locul ei şi aplecîndu-se peste parapet să vadă lucirea cea din urmă a stelei.

— Cum spun şi versurile, răspunse Knight :

Şi s-asfinţesc ca un luceafăr dus
Nu către înnoptare, nici ascuns
Vederii de-ale cerului furtuni
Ci doar topit în slava de lumină.

— Ah, va să zică au mai gîndit şi alţii în acelaşi fel ! Aşa se întîmplă întotdeauna cu ideile originale pe care le exprim. Nu sînt originale decît pentru mine.

— Nu numai ţie ţi se întîmplă. Pe vremea cînd îmi începusem ucenicia de recenzent, cădeam mereu în capcana asta cumplită. Mă apucam să dezvolt tot felul de subiecte care-mi ieşeau în cale — lucruri noi pentru

mine — ca pe urmă să aflu că fuseseră epuizate de mari creatori, încă de pe vremea cînd eu umblam în şorţuleţ.

— Asta-i grozav ! De cîte ori descopăr că ai făcut o prostie, sînt încîntată, fiindcă mi se pare că asta te apropie mai mult de mine, care-am făcut o droaie ! Şi gîndul Elfridei zbură din nou la duşmanca ei, care poate dormea acum sub puntea pe care păşeau ei.

În susul coastei, dîmburile începeau să se deosebească de vîlcele. Apoi, un cer trandafiriu se desfăşură deasupra mării, către răsărit, dinspre linia joasă a pămîntului, împodobind cu strălucirea lui norii subţiri şi afinaţi. Umbrele aruncate pe pămînt păreau degete hrăpăreţe, gata să înhaţe o fărîmă din lumina lichidă ce se revărsa cu atîta risipă, peste cer, şi după un răstimp de vrajă, în care nuanţe de galben sclipitor se adunau spre răsărit, vîrfurile mai înalte ale coastei fură năpădite de aceeaşi culoare. Liniile rîpoase şi golaşe ale stîncii Start Point sorbiră primele şi cele mai aprinse raze, ce îmbrăţişară apoi pereţii farului alb de acolo înălţat pe un prag de stei prăvălatic, ca un sfînt medieval într-o firidă. Vecinul lui semeţ din stînga, Bolt Head, nepoleit încă de raze, nu-şi lepădase straiul cenuşiu.

Curînd, din punctul cel mai de răsărit al uscatului, se ivi, în salturi, parcă, soarele ; lunecînd spre mare, zvîrlea o potecă de lumină, ca o scară a lui Iacob, înspre Elfride şi Knight, învăluindu-i, cît ai clipi, în razele lui. Străjile ţărmului, Froward Point, Berry Head şi Prawle, se şi împărtăşiseră, pe rînd din lumină, şi, în cele din urmă, pînă şi cea mai mică protuberanţă a unui val de pămînt, stîncă sau golfuleţ, pînă şi cele mai ascunse adînciturі ale minunatei văi Dart, primiră partea ce li se cuvenea şi lumina soarelui, acum un bun al tuturor, încetă să mai fie o minune mult dorită, aşa cum fusese cu o jumătate de ceas mai devreme.

După micul dejun, Plymouth li se ivi în faţa ochilor, deslușindu-se mai limpede pe măsură ce se apropiau ; Breakwater răsări şi el, ca o fâşie de lumină fosforescentă pe suprafaţa mării. Elfride se uita cu coada ochiului după doamna Jethway, dar nu zări în jurul ei pe nimeni care să-i semene. Mai tîrziu, în învălmăşeala debarcării, mai aruncă o privire, dar nici de data asta n-o văzu. Femeia, ori se furişase pe chei neobservată, ori nici nu călcase pe vas. Răsuflînd uşurată, Elfride se uită cum Knight

supraveghea bagajele, apoi dădu cu ochii de tatăl ei care se apropia prin mulțime, învîrtindu-și bastonul ca să le atragă atenția. După ce-și făcură loc cu coatele pînă la el, intrară cu toții în orașul care o întîmpină pe Elfride cu același chip luminos de acum un an, doi, cînd, la același ceas, îi trecuse porțile, ca logodnica lui Stephen Smith.

XXX

„Supus plecat iubirii"

CU FIECARE ZI, ELFRIDE SE LEGA și mai mult de Knight. Orice putea fi pus la îndoială, un lucru, însă, era sigur : supunerea față de el îi umplea inima, îi domina existența. Un bărbat mai de seamă ca Stephen se ivise în calea ei, și ea renunțase la tot, ca să-l urmeze.

O fată cu suflet deschis ca Elfride nici nu se gîndea să-i ascundă iubitului ei admirația pe care i-o purta. Niciodată nu îndrăznise să susțină vreo idee contrară principiilor lui, să-l sîcîie, să facă pe independenta sau să țină morțiș la părerile proprii. Fiece capriciu al lui devenea lege pentru ea, și dacă se întîmpla ca, exprimîndu-și părerea în vreo problemă, el să ia subiectul în discuție și să o combată, ea renunța pe loc la convingerile ei, socotindu-le greșite și lipsite de orice valoare. Pînă și vorbele ei în doi peri și acele *espiègleries* [1] nu erau decît alte aspecte ale aceleiași atitudini ; șarade jucate ca la teatru, în care o imita pe gingașa și simțitoarea noră a Naomiei, ce-i servea drept model : „Îngăduie-mi mila privirii tale, stăpîne, căci la tine aflat-am mîngîiere, și cu blîndețe grăit-ai către mine, sluga ta".

Într-una din zile, o zi ploioasă, Elfride stropea plantele în seră. Knight ședea lîngă o uriașă floare urmărind mișcările fetei. Din cînd în cînd, își arunca ochii pe fereastră la ploaia ce se scurgea din cer, apoi privea cum cealaltă ploaie, cu picături mai mari, deslănțuită de Elfride, acolo, în seră, se prelingea din pomi și din arbuști, după

[1] Zburdălnicii, pozne (fr.).

ce stătuse agățată o clipă pe ramurile lor, sub forma unor poame mărunțele, de argint.

— Ți-aș dărui ceva care să-ți amintească de mine la toamnă, cînd o să fii la tine acasă, spuse ea. Ce-ai vrea ? Portretele nu sînt bune de nimic ; întotdeauna aleg cea mai nenorocită expresie pe care o poate avea un chip de om. Părul poartă ghinion. Iar bijuteriile nu-ți plac.

— Ceva care să reînvie nenumăratele momente pe care le-am trăit în sera asta. Uite un lucru pe care l-aș prețui foarte mult : mirtul pitic din ghiveciul de colo, pe care l-ai îngrijit cu atîta dragoste.

Elfride privi mirtul cu un aer gînditor.

— Aș putea să-l transport foarte bine în cutia mea de pălării, spuse Knight. O să mi-l pun în fereastră și, avîndu-l mereu sub ochi, o să mă gîndesc la tine fără răgaz.

Întîmplarea făcuse ca tocmai planta pe care o alesese Knight să aibă o poveste mai ciudată. Stephen Smith găsise o rămurică de mirt, o purtase un timp la butonieră, apoi o adusese aici, o înfipsese într-un ghiveci și-i spusese Elfridei că, dacă prindea rădăcini, să aibă grijă de ea și s-o păstreze în amintirea lui, cînd el va fi departe.

Elfride privi visătoare planta și, dintr-un sentiment de corectitudine față de Smith, simți că i se strînge inima la gîndul că Knight i-o ceruse tocmai pe aceea. I se părea că, despărțindu-se de ea, ar fi săvîrșit mai mult decît o mică răutate oarecare.

— Nu vezi nimic pe-aici care să-ți placă mai mult ? întrebă ea cu tristețe. Asta nu-i decît un mirt ca oricare altul.

— Nu. Mie-mi place. Văzînd că ideea lui nu-i surîde Elfridei, spuse : De ce nu vrei să-l iau pe ăsta ?

— Cum să nu vreau, ți s-a părut. Uite un altoi care a prins de curînd, și-i la fel de mic... e de soi mai bun și are frunze mai frumoase... e un *mirtus microfila.*

— Da, e minunat. Ar fi bine să mi-l aducă în cameră, ca să nu-l uit, cumva. Primul e legat de o idilă, nu ? Ia spune !

— L-am primit în dar.

Discuția se încheie aici, Knight uită cu totul întîmplarea dar, intrînd în odaia lui în seara aceea, dădu de cel de al doilea mirt, care fusese pus pe masa lui de toaletă, după cum ceruse chiar el. După ce admiră o clipă prospe-

ţimea frunzelor la lumina lumînării, gîndul îi zbură la tocmeala lui cu Elfride din ziua aceea.

Bărbatul, cînd e iubit, e la fel ca femeia : devine năzuros dacă îl răsfeţi prea mult ; supunerea oarbă a Elfridei îl făcuse pe Knight, cu toată dragostea lui, greu de mulţumit în momente dificile. „De ce mi l-o fi refuzat pe cel pe care-l alesesem prima oară ?“, se întrebă el acum. Împotrivirea pe care o arătase ea atunci, oricît de slabă, era prea neobişnuită ca să nu se facă observată. Nu era cîtuşi de puţin supărat pe ea, dar simpla deosebire dintre felul cum se purtase azi şi purtarea ei obişnuită îl făcea să răsucească mereu în minte această întîmplare care-l uimea. „L-am primit în dar“, aşa spusese. Admiţînd că fusese un dar, socotea că era cu neputinţă ca ea să ţină la un prieten oarecare mai mult ca la el, iubitul ei, şi, oricum, faptul că-i dădea lui planta în grijă n-ar fi avut nici o însemnătate. „Doar dacă nu era, cumva, un dar din partea unui iubit“, murmură el.

„Mă întreb dacă Elfride o fi mai avut vreodată un iubit“, spuse el, cu voce tare, ca atunci cînd dai glas unui gînd nou, sau aproape nou. Acest gînd, şi altele legate de el, nu-i dădu pace pînă adormi, ceva mai tîrziu decît de obicei.

A doua zi, cînd erau din nou împreună, el o întrebă, pe neaşteptate :

— Mă iubeşti mai mult sau mai puţin, Elfie, după ceea ce ţi-am spus atunci, pe vapor ?

— Cîte nu mi-ai spus, răspunse ea, ridicîndu-şi zîmbitoare privirile spre el.

— E vorba de mărturisirea pe care mi-ai smuls-o... ştii, atunci cînd m-ai întrebat dacă am mai iubit vreodată.

— Cred c-ar trebui să fiu încîntată că sînt prima în inima ta, spuse ea, încercînd să rămînă zîmbitoare.

— Vreau să-ţi pun o întrebare, zise Knight, uşor stingherit. Ştii, Elfride, e o întrebare cam fistichie, aşa că n-o lua prea în serios. O să ţi se pară, poate, ciudată.

Elfride ar fi dat orice să-şi păstreze culoarea din obraji. Ştia că nu se poate şi era nenorocită la gîndul că dacă se albea la faţă, însemna că se ştia vinovată de ceva mai grav decît dacă se înroşea, numai.

— A, nu... de ce să mi se pară, zise ea simţind că trebuia să spună ceva, să umple tăcerea aşternută după vorbele rostite de inchizitorul ei.

— Uite despre ce e vorba : ai mai avut vreodată un iubit ? Sînt aproape sigur că n-ai avut. Dar, care-i adevărul ? Ai avut, sau nu ?

— Nu chiar un iubit ; adică, nu cineva despre care merită să discutăm, Harry, se bîlbîi ea.

— Şi totuşi, ţi-a fost iubit, nu ?

— Ei, da, într-un fel, ca să zic aşa, da, răspunse ea, într-un tîrziu.

— Mă refer la bărbaţi, înţelegi.

— Da, dar nu era un om deosebit, şi...

— Totuşi ţi-a fost iubit, nu ?

— Da, sigur că da, mi-a fost iubit... i-adevărat. Da, se cheamă că mi-a fost iubit.

Knight nu răspunse nimic, un minut, mai mult chiar, bătînd înfundat tactul cu degetele, după tic-tacul pendulei vechi din biblioteca unde avea loc această conversaţie.

— Nu te superi, Harry, nu-i aşa ? îl întrebă ea neliniştită, cuibărindu-se lîngă el, şi încercînd să-i ghicească gîndurile din ochi.

— N-aş putea spune chiar că mă supăr, bineînţeles. Un bărbat nu poate să ia seama la un fleac ca ăsta, dacă stă puţin să se gîndească. Numai că nu mi-aş fi închipuit... atîta tot.

Totuşi aureola Elfridei pălise, oarecum. Ceva mai tîrziu, însă cînd Knight hoinărea de unul singur peste dealurile golaşe şi bătute de vînt, cu acelaşi gînd în minte, lumina ei se înteţi din nou. Poate că avusese un iubit, dar nici nu-i păsase de el. Poate nu se exprimase corect şi prin „iubit" înţelesese, de fapt „admirator". Bineînţeles că fusese admirată ; şi un anume bărbat îşi exprimase admiraţia mai stăruitor decît ceilalţi, ceea ce nu era cîtuşi de puţin de mirare.

Şedeau pe o bancă, în grădină. Knight socoti că era un bun prilej ca să vadă dacă bănuielile lui se adeveresc.

— Spune-mi, ai ţinut, cît de cît, la iubitul sau admiratorul acela al tău, Elfride ?

Ea şopti, în silă :

— Da, cred că da.

Knight simţi aceeaşi umbră nelămurită de durere.

— Foarte puţin ? o întrebă el.

— Nu-mi dau seama.

— Dar eşti sigură că l-ai iubit, totuşi, puţin. Nu, draga mea ?

— Cred că da. De asta sînt sigură.

— Nu foarte mult, Elfie ?

— Nu. Îl iubeam, dar n-aveam nici o admirație pentru calitățile lui.

— Dar, spune-mi Elfie, l-ai iubit din toată inima ? o întrebă Knight, cuprins de neliniște.

— Nu-mi dau bine seama ce înseamnă pentru tine „din toată inima".

— Ah, ce prostii spui !

— Nu m-ai înțeles. Și mi-ai dat drumul la mînă ! scînci ea, cu ochii plini de lacrimi. Harry, nu fi rău cu mine și nu-mi mai pune atîtea întrebări. Nu l-am iubit așa cum te iubesc pe tine. Cum puteam să-l iubesc din toată inima, cînd nu-l socoteam mai deștept decît mine ? Fiindcă ăsta era adevărul. Mă amărăști atît de tare... nici nu-ți închipui cît mă amărăști !

— Bine, n-am să mai deschid vorba despre asta.

— Și nici n-ai să te mai gîndești la toate astea, nu-i așa ? Las' că știu eu că e deajuns să-ți dispar o clipă din fața ochilor, că și începi să te gîndești la păcatele mele, și, cum eu nu știu de ce slăbiciuni mă învinuiești, nu pot să lupt împotriva acestor învinuiri. Zău dacă n-aș dori să ai o fire mai comună, Harry ! Sau, mai degrabă, să mă bucur de foloasele unei asemenea firi și, în același timp, să te păstrez așa cum ești.

— La ce fel de foloase te gîndești ?

— Mai puțină neliniște și mai multă siguranță. Oamenii comuni nu sînt atît de pretențioși ca tine ; și cînd iubitul sau soțul nu e cusurgiu sau năzuros și nu are o fire prea profundă, lucrurile merg, parcă, mai bine, cel puțin așa am ajuns să cred din ce-am văzut în jurul meu.

— Da, poate că ai dreptate. Lipsa de profunzime are un avantaj : niciodată n-ai să te îneci în ea.

— Totuși, cred că te prefer așa cum ești, da, bine-înțeles că te prefer așa cum ești, spuse ea cu drăgălășenie. Oamenii care iau lucrurile așa cum sînt, n-au nici un haz, nu ți se pare ? Da, da, așa ceva m-ar omorî. Îmi placi mult mai mult așa cum ești.

— Chiar dacă țin să nu fi iubit pe nimeni înaintea-mea ?

— Da. Dar să nu mai ții la așa ceva. Te rog !

— Am să încerc, Elfride.

Așa nădăjduia și ea, totuși inima îi rămase tulburată. Dacă el era așa de susceptibil în privința trecutului ei, ce-ar zice cînd ar afla tot și ar privi lucrurile prin prisma doamnei Jethway ? N-ar mai ține să fie a lui pe veci și n-ar mai face-o cea mai fericită fată din lume. Gîndul ăsta o încercuia ca un mormînt ori de cîte ori se înfățișa mintii ei chinuite. Încerca să se convingă că doamna Jethway nu putea fi atît de haină, încît s-o nenorocească, încercînd să dea amploare, prin insinuări perfide, unei fapte necugetate și, în aparență, atît de condamnabile ; și ajunse la concluzia că, dacă tot începuse prin a-i tăinui totul, nu-i mai rămînea decît să meargă, dacă reușea, pe aceeași cale. Căci, în concepția lui Knight, un lucru tot atît de urît ca faptul în sine era, pare-se, felul în care îi tăinuise pînă atunci totul, folosindu-se de tot soiul de șiretlicuri.

Elfride, însă, știa că doamna Jethway era dușmanca ei și c-o ura. Era în stare de orice și, dacă ea vorbea, totul se putea prăbuși.

Ar fi putut oare femeia asta să înțeleagă de vorbă bună și să se lase convinsă să nu nenorocească o fată care nu-i făcuse nici un rău dinadins ?

În valea ce se întindea între Endelstow Crags și țărmul mării coborîse noaptea. Se auzea cum clipocește rîulețul ce curgea către mare și asupra căruia atîrna acum o panglică albă de ceață. Pe partea stîngă a văii, se zărea conturul întunecat al bisericii, proiectat pe fundalul cerului. Pe partea cealaltă, se înălțau tufișuri de aluni, cîțiva copaci, și acolo unde nu erau copaci, smocuri de grozamă, cît un stat de om, ale căror tulpine erau atît de zdravene, de credeai că sînt pari. Cînd și cînd, auzeai vaierul unei păsări ce-și lua speriată zborul de pe o cracă, pornind în căutarea unui adăpost mai liniștit pentru acea noapte.

Undeva, în josul văii, sub un pîlc de stejari pitici, se mai zărea încă prin umbrele serii o căsuță. Sta singuratică acolo, și în preajma ei nu mai vedeai nimic. Clădirea, destul de mare, avea ferestrele de la unele odăi bătute în scînduri pe dinafară, ceea ce-i dădea un aspect părăsit. De la ușa din față, un șir de scări strîmbe, grosolane și urîte, tăiate în stîncă, duceau pînă la malul pîrîului, care,

în dreptul ultimei trepte, se adîncea, alcătuind un golfuleț. Acesta era, fără îndoială, locul de unde proprietarul sau proprietarii căsuței luau apă.

Un pas ușor se auzi coborînd dinspre colinele mai înalte de pe acel versant. Pe cărare se ivi, întîi nedesluşit, o siluetă în mişcare ; era o femeie care se apropie şi bătu sfios la uşa căsuţei. Cum răspunsul se lăsa aşteptat, bătaia se repetă, pentru a doua şi a treia oară, dar fără rezultat.

Una din cele două ferestre de la parter, care nu fusese bătută în scînduri, arunca raze de lumină ; nu se vedea nici oblon, nici perdea, care să ferească încăperea de privirile trecătorilor. Prea puţini erau aceia care aveau drum pe acolo după căderea nopţii, aşa că asemenea mijloace de protecţie fuseseră, pare-se, socotite de prisos.

Razele inegale ce cădeau pe copaci dovedeau că lumina nu putea veni decît de la un foc mocnit. Oaspetele, după ce bătu pentru a treia oară în uşă, făcu un pas spre stînga, ca să vadă mai bine înăuntru, şi-şi aruncă pe spate gluga care-i ascunsese faţa. Lucirea galbenă şi jucăuşă dezvălui chipul drăgălaş şi îngrijorat al Elfridei.

Înăuntru, flăcările focului erau destul de puternice ca să lumineze desluşit odaia : mobila căsuţei era mai bună decît te-ai fi putut aştepta, judecînd după exteriorul atît de puţin încurajator. Elfride putu, de asemenea, să vadă că nu se afla nimeni în odaie. Nu se simţea nici o mişcare, doar tremurul luminii şi fîlfîitul flăcărilor, şi nici un sunet nu răzbătea în afară.

Elfride apăsă pe clanţă şi pătrunse înăuntru, aruncîndu-şi de pe spate pelerina care o învăluia şi de sub care se ivi fără pălărie sau bonetă şi într-o toaletă de după amiază care, la ţară, se poartă, de obicei, la cină. Apoi, strigă desluşit, dar cam cu teamă :

— Doamnă Jethway !

Nici un răspuns.

Cu o expresie de uşurare, amestecată, totuşi, cu regret, fiindcă, deşi zbuciumul din suflet i se mai potolise, mintea ei nu-şi găsise împăcare, Elfride se opri pe loc cîteva minute, de parcă nu ştia ce să facă. Hotărîndu-se să aştepte, se aşeză pe un scaun. Minutele se scurseră unul cîte unul şi, după ce stătu aşa, ca pe ghimpi, vreme

de jumătate de ceas, vîrî mîna în buzunar şi scoase de acolo o foaie de hîrtie. Apoi, luînd şi un creion, aşternu pe hîrtie următoarele :

„Dragă doamnă Jethway,

Am trecut pe la dumneata. Ţineam foarte mult să te văd, dar nu mai pot să aştept. Am venit să te rog să nu dai curs ameninţărilor pe care mi le-ai aruncat în faţă. Doamnă Jethway, te rog din suflet, nu mai spune nimănui ce-am făcut ! Asta m-ar nenoroci şi mi-ar frînge inima. Sînt gata să fac orice pentru dumneata, dacă te porţi frumos cu mine. Înţelege-mă, doar eşti şi dumneata femeie, şi nu mă face de rîs, te implor ! A dumitale

E. SWANCOURT"

Împături hîrtia, îndoindu-i colţurile spre mijloc, scrise numele destinatarului şi puse bileţelul pe masă. După aceea, potrivindu-şi din nou gluga pe creştetul buclat, ieşi tiptil, întocmai cum intrase.

În timp ce se desfăşura acest episod în căsuţa doamnei Jethway, Knight ieşise din sufragerie şi intrase în salon, unde dădu de doamna Swancourt, care sta singură acolo.

— Elfride a dispărut sus sau nu ştiu pe unde, zise ea. Uite, tocmai terminasem de citit un articol dintr-un număr vechi al revistei „*Prezentul*" peste care am dat, din întîmplare, acum cîtăva vreme. E un articol care, după cîte-mi amintesc, spuneai că-i scris de dumneata. Ei bine, Harry, cu tot respectul pe care-l port priceperii dumitale literare, dă-mi voie să-ţi spun că, după părerea mea, toată această revărsare de cuvinte nu-i decît o prostie.

— Despre ce-i vorba ? întrebă Knight, luînd ziarul şi începînd să citească.

— Uită-te şi tu dar vezi, nu te aprinde. Recunoaşte că experienţa te-a făcut mai înţelegător. De cînd sînt nu mi-a fost dat să văd o atitudine atît de lipsită de cavalerism, exprimată în scris... de un bărbat, bineînţeles. Dar, de fapt, te iert. Toate astea sînt de pe vremea cînd n-o cunoşteai încă pe Elfride.

— A, da, răspunse Knight, ridicînd privirea. Acum îmi amintesc. Părerile exprimate în această predică nu-mi aparţin cîtuşi de puţin, mi-au fost sugerate de un tînăr cu numele de Smith... ştii tînărul despre care ţi-am po-

vestit că e de-aici, din parohia asta. Atunci ideea lui mi s-a părut destul de ingenioasă, şi-am mai umflat-o preţ de cîteva parale, fiindcă tot nu-mi trecea nimic altceva prin cap.

— Şi care ţi se pare a fi ideea textului ? Tare-aş vrea să ştiu.

— Uite, cam asta ar fi, spuse Knight, oarecum în silă. Că experienţa te învaţă multe şi că iubita, ca şi croitorul, nu e în stare să facă o treabă ca lumea, dacă se nimereşte să fii primul client ; iubita care, dimpotrivă, se descurcă bine la primul sărut, înseamnă că are ceva practică în meserie.

— Şi pretinzi că ai scris toate astea pe temeiul observaţiilor unui alt bărbat, fără să le verifici prin propria ta experienţă ?

— Da... chiar aşa.

— Atunci socotesc că-i un lucru nedrept şi nelalocul lui... Şi de unde ştii că-i adevărat ? Sper că acum regreţi c-ai scris toate astea.

— Dacă ţii să vorbim serios, am să-ţi spun părerea mea sinceră. Cred că observaţia asta e perfect corectă şi, de vreme ce am pus-o şi pe hîrtie, sînt oricînd gata s-o susţin. Dar adesea regret că m-am apucat s-o scriu, aşa cum regret c-am scris şi alte lucruri de acelaşi soi. Între timp am mai îmbătrînit şi eu, şi cred că un asemenea punct de vedere, exprimat în scris, nu poate decît să aducă necazuri oamenilor. Orice terchea-berchea din mediul scriitoricesc devine cineva, dacă se dovedeşte în stare să născocească două-trei satire fără valoare la adresa femeilor ; şi pînă şi femeile au învăţat trucul ăsta, aşa că, una peste alta, a început să mi se cam facă lehamite de confraţii mei.

— Ah, Henry, între timp te-ai îndrăgostit, şi asta schimbă lucrurile, spuse sec doamna Swancourt, luîndu-l peste picior.

— E drept, dar nu ăsta e motivul.

— De vreme ce te-ai convins că, într-un caz din multe altele, o presupusă gîscă s-a dovedit a fi, de fapt, lebădă, e absurd să nu recunoşti că acelaşi lucru li se poate întîmpla şi altor bărbaţi.

— Te pricepi să atingi omul, n-am ce zice, verişoară Charlotte, zise Knight ; mi-aminteşti de băieţii care vîră pietre în bulgării de zăpadă. Dacă-i aşa, nu mă mai joc

cu dumneata. Scuză-mă, acum trebuie să ies pentru plimbarea de seară.

Deşi Knight vorbise în glumă, incidentul şi discuţia care avuseseră loc îl întristaseră brusc. Ivindu-se, în mod destul de ciudat, îndată după descoperirea că Elfride cunoscuse adevărata dragoste înainte de a-l fi întîlnit pe el, mintea lui se tot învîrtea în jurul acestui subiect, şi nelipsita pipă din care pufăia, în vreme ce măsura, în sus şi-n jos, poteca ce străbătea tufărişul, nu reuşi să-i aducă nici o alinare. Gîndul îi zbură iar la acele vorbe goale, pe care între timp le şi uitase, despre întîia sărutare, şi teoria i se păru cît se poate de întemeiată. Bineînţeles că durerea cu care-şi amintea de ele se datora legăturii pe care o aveau cu Elfride.

Cînd o sărutase Knight, Elfride se purtase cu totul altfel decît la prima sărutare cu Stephen. Spre binele sau spre răul ei, învăţase de minune rolul logodnicei, şi încîntătoarea desăvîrşire a purtării ei în cea de-a doua împrejurare era, probabil, urmarea faptului că îl încurajase din plin pe Stephen. Cu acea ascuţire a sensibilităţii pe care ţi-o dă gelozia, Knight frămînta în minte nişte vorbe despre un cercel, vorbe pe care Elfride le lăsase să-i scape fără voie şi cărora, la timpul cuvenit, nu le dăduse prea multă atenţie. Asta se întîmplase în clipa „întîiului sărut", lîngă cascada pitică :

„Să fim atenţi. Tot aşa l-am pierdut şi pe celălalt".

Un sentiment de mîndrie rănită şi durere îl făcu pe Knight să roşească, în timp ce se gîndea la ceea ce, în naivitatea lui, îi spusese el Elfridei atît de des. „Eu întotdeauna am ţinut să fiu primul venit în inima unei femei ; ori buze neatinse, ori nimic." Cît de copilăros şi orb trebuie să-i fi părut acestei fetişcane ! Cum o fi rîs în sinea ei ! Îl răvăşea, mai mult ca orice, amintirea mărturisirii pe care i-o smulsese ea odată, pe vas, în întunericul nopţii. Singurul gînd care-i susţinuse mîndria cînd îşi ieşise, pentru o clipă, din carapacea lui — acela al încîntătoarei ei nevinovăţii — cît de absurd era !

Omul acesta, a cărui imaginaţie se ridicase pînă la culmi nefireşti, hrănită fiind de studiu în singurătate şi de cercetarea tainică a semenilor săi, ale căror simţăminte, închipuite de el, într-o viaţă de pustnicie, crescuseră gingaşe şi zvelte, ca plantele într-o pivniţă, era acum copleşit de mîhnire. Pe de altă parte, mai mulţi

ani de studiu al poeziei și, dacă e să spunem tot adevărul, de strădanii poetice, avuseseră darul de a dezvolta și mai mult latura afectivă a firii lui, în raport cu înclinațiile lui active. Pentru el, farmecul de căpetenie al Elfridei consta în faptul că nu știa ce-nseamnă dezmierdarea unui iubit. Începu să creadă că era tot atît de greu să fii cel dintîi în inima unei femei, pe cît era să fii primul în lacul Bethesda.

Așa a fost să fie ; Knight să aibă o astfel de fire, acest al doilea iubit al Elfridei să nu fie unul din gloata celor ce dau tot timpul din coate și nu sînt înzestrați cu darul introspecției, dar a căror fire cumsecade poate compensa lipsa oricărui spirit analitic. Și nenorocul fetei era că inima ei frămîntată, chinuită și nebună nu găsea nici un sprijin în lupta împotriva scrutării ascuțite și forței logice pe care Knight, odată cu trezirea bănuielilor, avea să le îndrepte, cu siguranță, asupra ei, mai curînd sau mai tîrziu. Ce tristă absurditate ; o minte ascuțită se înverșuna să tragă la țintă asupra unei inimi pe care cel înzestrat cu acea minte o iubea mai mult decît se iubea pe sine !

Devotamentul supus al Elfridei față de Knight se prefăcuse în propriul său dușman. Agățîndu-se de el cu toată încrederea, ea îl deprinsese, încet-încet, să se bizuie prea mult pe dăruirea ei, și o asemenea lecție e învățată repede de orice bărbat. O ușoară răzvrătire, cînd și cînd, nu i-ar fi adus lui nici un neajuns, iar ei i-ar fi fost de un neprețuit folos. Dar Elfride se uita la iubitul ei ca la un dumnezeu și se mîndrea să-i fie roabă.

XXXI

„Viermele îndoielii"

ÎNTR-UNA DIN ZILE, OMUL DE litere spuse :

— Hai să mai urcăm odată pe stînci, Elfride. Și, fără să mai stea s-o întrebe dacă era de acord, Knight făcu un gest, de parcă era gata s-o pornească numaidecît.

— Pe stînca unde-am trecut prin peripețiile acelea cumplite ? îl întrebă ea, cutremurîndu-se. Numai cînd mă uit la ea simt că văd moartea în față.

Cu toate astea, Elfride își confundase propria personalitate cu a lui într-o asemenea măsură, încît vorbele ei nu sunară ca o împotrivire ; dealtfel, începu îndată să se pregătească pentru a-l însoți.

— Nu, nu acolo, zise Knight. Locul acela mi se pare și mie îngrozitor. Mă gîndeam la celălalt... cum se cheamă... Windy Beak.

Windy Beak era cea de-a doua stîncă de pe coastă, în ceea ce privește înălțimea, și, așa cum se întîmplă adesea cu însușirile naturii, nu mai puțin decît cu însușirile minții omenești, se bucura de faima de a fi prima. Era, de fapt, chiar stînca spre care Elfride pornise călare cu Stephen Smith, în acea neuitată dimineață de vară.

Astfel, deși gîndul la cealaltă stîncă o făcuse să se înfioare, amintindu-i de pericolele pe care iubitul ei, împreună cu ea, le înfruntaseră, pentru simplul fapt că era legată de Knight, nu i se părea atît de respingătoare ca Windy Beak. Locul acela nu era doar sinistru : era mai rău ; însemna, pentru ea, un nesfîrșit reproș.

Totuși, nevrînd să refuze, spuse :

— E mai departe decît stînca cealaltă.

— Da, dar poți merge călare.

— Mergi și tu călare ?

— Nu, eu am să merg pe jos.

Întocmai cum se întîmplase atunci, cu Stephen. Se vede că asupra capului ei plutea o fatalitate. Totuși, nu spuse nimic.

— Foarte bine, Harry, o să merg călare, zise ea, supusă.

Un sfert de ceas mai tîrziu era în șa. Dar ce deosebire între dispoziția ei de acum și cea de atunci. Într-adevăr, renunțase să fie regină unui om mărunt, pentru a fi supusa unuia puternic. Acum nu-și mai dădea aere, n-o mai zbughea în galop, călare pe Pansy, istovindu-și însoțitorul și lăsîndu-l cu gura căscată, și nici nu mai arunca tot felul de vorbe îndrăznețe ca cele despre *La belle dame sans merci*. Iubirea ei adîncă o apăsa ca o povară.

Knight fu mai vorbăreț decît ea în timpul plimbării. Elfride îl asculta în tăcere, lăsîndu-se în voia calului care

o purta, în buiestru ; ba se ridica, ba se lăsa domol în jos, ca o pasăre de mare plutind pe valuri.

Cînd Pansy dădu semne de oboseală, Knight o ridică ușurel din șa, priponi calul, și porni cu ea spre banca săpată în stîncă. Knight se așeză, făcîndu-i loc și Elfridei lîngă el, și amîndoi își îndreptară privirile spre mare.

Aproape de linia mohorîtă și neclintită a orizontului, pe un cer cu nuanțe cenușii, sta agățat un soare de aramă, ce părea că nu aruncă nici o rază. Cerul nu se învăluise în lumina și văpaia soarelui, ca la orice asfințit. Fășia de cer era întîmpinată de întinderea sărată a apei fumurii, stropită, ici-colo, cu alb. O adiere umedă se ridica, cînd și cînd, pînă la ei, poate o împroșcare irizată a apei de mare, izbită de poalele stîncii.

Elfride ar fi vrut să se fi scurs un veac din clipa cînd stătuse acolo cu Stephen, întîiul ei iubit, și primise să-i fie soție. Apropierea plină de înțelesuri a trecutului de prezent era o altă crestătură ce se cerea adăugată pe răbojul temerilor adînci ce i se împlîntaseră în suflet.

Și, totuși, Knight era tare drăgăstos în seara aceea ; cum stăteau așa, alături, o ținea strîns lîngă el.

Nici unul din ei nu scosese o vorbă de cînd stăteau acolo, cînd, deodată, Knight, dus pe gînduri și continuînd să privească în depărtare, rupse tăcerea :

— Mă întreb dacă vreodată, de mult, o fi mai stat aici o pereche de îndrăgostiți, cu brațele înlănțuite, cum stăm noi acum. Cred că da, fiindcă locul pare a fi fost destinat drept bancă.

Amintindu-și de perechea bine cunoscută care stătuse aici, și de pierderea mult discutată, și de porunca dată tînărului să pornească înapoi, în căutarea obiectului dispărut, Elfride aruncă o privire într-o parte și în spate. Mulți oameni, cînd pierd cîte-o podoabă, își mai zvîrlă, fără să vrea, ochii după ea, dacă trec prin acel loc, fie și mult timp după aceea. Rar se întîmplă s-o găsească. Elfride, întorcînd capul, văzu ceva lucind slab într-o crăpătură a stranei săpate în stîncă. Soarele lumina alcovul ce-i adăpostea, pînă-n străfundul fiecărei fisuri și al fiecărui șanț, doar cîteva minute din zi, și cum acest răstimp tocmai sosise, razele lui drepte îi făcură Elfridei binele sau răul de a scoate la iveală găteala pierdută.

Gîndul Elfridei zbură într-o clipită la vorbele care-i scăpaseră în legătură cu felul cum își pierduse cercelul. Și o cuprinse îndată teama că Knight, văzîndu-l, își va aminti de cuvintele ei. Gestul ei instinctiv, deci, fu să-l scoată de acolo pe furiș.

Pătrunsese atît de adînc în spărtura din stîncă, încît Elfride nu izbuti să-l scoată cu mîna, deși se căzni cît putu, încercînd să nu fie observată.

— Ce tot faci acolo, Elfie ? o întrebă Knight, băgînd de seamă că ea trebăluia ceva și privind și el în spate.

Ea se opri din scotocit, dar prea tîrziu.

Knight se uită cu băgare de seamă la locul unde se îmbuca piatra și de unde-și scosese ea mîna, și văzu și el ce văzuse ea. Scoase repede un briceag din buzunar și tot scobind și scormonind, pînă la urmă aruncă cercelul jos, pe pămînt.

— Nu-i al tău, nu-i așa ? o întrebă el.

— Ba da, e-al meu, răspunse ea, șoptit.

— Bine, dar e de necrezut c-am putut da de el așa ! Apoi în mintea lui Knight se făcu lumină. Ce, nu cumva e cercelul de care mi-ai vorbit ?

— Ba da.

Nefericitele vorbe rostite de ea cînd o sărutase, dacă te poți încrede în ochi sau nu, i se treziră în minte. Încercînd să-și pună frîu limbii, stărui totuși asupra aceluiași subiect, mai mult ca să se încredințeze că aparențele erau înșelătoare, decît din dorința de a se amesteca în trecutul ei.

— Și erai chiar logodită cu iubitul acela al tău ? o întrebă el, privind, din nou, drept înainte, către mare.

— Da, dar nu oficial. Totuși, pare-se că eram.

— Ah, Elfride, logodită ! spuse el cu glasul sugrumat.

— Se cheamă că era... o logodnă tainică, sau cam așa ceva. Dar nu fi chiar atît de dezamăgit. Și nu mă osîndi.

— A, nu, nici vorbă.

— De ce vorbești așa ? Ești politicos, dar lipsit de tandrețe !

Knight nu-i răspunse imediat.

— Elfride, spuse el, urmîndu-și gîndurile, ți-am spus odată că nu mai sărutasem nici o femeie, ca iubit, înainte de a te săruta pe tine. Îmi închipui că o sărutare nu-i cine știe ce, și puțini sînt tinerii cărora li se întîmplă

să se ferească de desmierdări și alintări din partea altor femei, în afară de cea pe care și-o aleg, în cele din urmă, drept soție. Dar am și eu ciudățeniile și slăbiciunile mele, Elfride, și trebuie, probabil, să-mi primesc pedeapsa pentru viața ciudată pe care am dus-o. Sperasem... ei bine, ce nu puteam să sper de la tine ? De fapt, era firesc să-i îngădui fostului tău iubit favorurile pe care mi le îngădui mie acum.

Un „da" se desprinse de pe buzele ei ca o adiere ce se pierde într-un ultim și trist suspin.

— Și obișnuia să te sărute... bineînțeles.

— Da.

— Și poate că-l lăsai să te alinte mai în voie decît am făcut-o eu.

— Nu, asta nu ! Vorbele de acum fură rostite cu ceva mai multă vlagă.

— Dar el i-a dat înainte, cu toată împotrivirea ta.

— Da.

— Ah, cît de mult am crezut în tine, Elfride, și cît m-am luptat să mă înfrînez ! zise Knight cu o undă de durere în glas. Cîte ceasuri, cîte zile nu mi-am petrecut sperînd în tine !... Abia am îndrăznit să te sărut, de două ori. Pe cînd el nu și-a făcut nici un fel de scrupul să...

Ea se lipi și mai strîns de el și începu să tremure de parcă-i era frig. Spaima că toată povestea, îngroșată de vorbe zvîrlite la întîmplare, va ajunge la urechile lui, îi dădu o asemenea neliniște Elfridei, încît Knight se sperie și, fiind profund nedumerit, nu mai zise nimic. Însăși nevinovăția ei, care o făcea să se îngrozească la amintirea unei fapte destul de mărunte față de altele ce se petrec pe lume, mărea o vină ce nu era decît aparentă. Knight ar fi putut să creadă că, dacă o femeie se tulburase atît de mult doar la dezvăluirea începutului poveștii ei de dragoste, urmarea acestei povești trebuia să fi fost îngrozitoare.

— Știu, continuă Knight, cu o încetineală de nedescris în mișcări și glas, știu că sînt absurd de pretențios în ceea ce te privește, că prea te vreau numai a mea. Îmi plăcea să cred c-ai fost a mea dintotdeauna, dinainte de a mă cunoaște, de cînd erai copil. Doream din toate puterile să fii a mea. Elfride, urmă el cu patimă, nu-mi pot stăpîni gelozia ! E în firea mea, altfel nu poate fi,

şi nu pot îndura gîndul că ai cunoscut dragostea înainte de a mă întîlni pe mine, da, nu-l pot îndura !

Elfride trase aer în piept, prelung şi adînc, parc-ar fi suspinat. Knight, cu chipul împietrit, nici nu se mai uita la ea : privirile lui rătăceau departe, peste marea pe care soarele o lăsase pradă umbrelor. Pe înălţimi, de la apusul soarelui la lăsarea nopţii nu trece mult, crepusculul fiind, oarecum, înlăturat ; în locul unde se aflau ei se şi înserase, în vreme ce peste văi amurgul se aşternuse de o jumătate de ceas. Departe, pe întinderea mohorîtă a mării, se ivise lumina unui far plutitor, ce se înteţea încetul cu încetul.

— Şi iubitul acela al tău te-a sărutat pentru prima oară într-un loc ca ăsta, nu-i aşa, Elfride ?

— Da.

— Nu aflu nimic de la tine dacă nu-ţi smulg eu vorbele din gură. De ce ? De ce ai ţinut toate astea în tine ? Cînd vedeai că-ţi mărturisesc eu ceva, se cuvenea să-mi fi răspuns şi tu tot cu sinceritate ! Ce taine mi-ascundeai atunci, pe puntea *Julietei* ? Îmi vine să cred că ţi-ai bătut joc de mine, draga mea. Va să zică, atunci cînd eu îţi tot spuneam ce bine-ar fi dacă n-ar exista nici un fel de taine între noi, tu încuviinţai în vorbe dar, în fapte, făceai tocmai pe dos. Sinceritatea ar fi fost mai prielnică fericirii noastre. Dacă ai fi avut încredere în mine şi mi-ai fi spus chiar tu, de bună voie, atunci... m-aş purta şi eu altfel. Dar tu ai ţinut totul în tine, aşa că acum am să-ţi pun eu întrebări. Pe vremea aceea trăiai la Endelstow ?

— Da, spuse ea cu glasul stins.

— Unde erai cînd te-a sărutat pentru prima oară ?

— Stam pe banca asta.

— Ah, mi-am închipuit !, zise Knight, ridicîndu-se şi privind-o drept în faţă. Asta lămureşte tot... exclamaţia ta pentru care ai dat o explicaţie falsă... tot ! Iartă-mi vorbele astea aspre, Elfride... Zîmbi din vîrful buzelor şi urmă : Ce fiinţă jalnică sînt ! N-am parte să fiu primul în nimic, şi am ajuns să mă prosteşti cu tot felul de gogoşi !

— Ah, nu mai vorbi aşa, Harry, nu mai vorbi aşa !

— Şi altădată, cînd te-a mai sărutat, unde eraţi ?

— Stam pe... un mormînt din... cimitir... şi în alte locuri, răspunse ea tărăgănat.

— Hai, lasă, nu-i nimic, exclamă el, văzînd lacrimile ei de desperare. Nu vreau să te mîhnesc. Nu-mi pasă de ce-a fost !

Dar îi păsa.

— De fapt n-are nici o importanţă, continuă el, văzînd că ea a amuţit.

— Mă ia cu frig, zise Elfride. Nu mergem acasă ?

— Ba da. În anotimpul ăsta nu mai poţi întîrzia mult pe afară. Trebuie să plecăm pînă mai e puţină lumină, ca să vedem pe unde călcăm. Pansy s-o fi săturat de cînd ne aşteaptă.

Knight nu mai vorbi decît despre lucruri lipsite cu totul de însemnătate. Sperase pînă în ultima clipă că ea se va oferi să-i spună povestea primei ei iubiri. Îi era din ce în ce mai neplăcut gîndul că ea îi ascundea o taină. Încredere desăvîrşită — asta înţelegea să existe între el şi tînăra şi neprihănita soţie căreia nu-i fusese dat s-audă vorbe de iubire în afara celor pe care i le şoptise el — aşa visase el, oare, la început ? O săltă pe cal şi porniră cu pas silnic către casă. Otrava bănuielii îi pătrunsese întreaga fiinţă.

La întoarcere, se petrecu un incident, care le stărui în minte, multă vreme, la amîndoi, adăugînd o nouă umbră la negura iscată între ei. Knight nu putu să-şi alunge din minte vorbele de învinuire aduse de Adam, Evei în *Paradisul pierdut*, şi, în cele din urmă, le murmură ca pentru sine :

„Păcălit şi înşelat : tu de el, eu de tine !"

— Ce-ai spus ? îl întrebă, cu teamă, Elfride.

— A, nimic, am citat din ceva.

Coborîseră într-o văgăună, şi turnul bisericii se ivi pe cerul şters al înserării, cu temelia ascunsă de un pîlc de copaci, ce formau un fel de îngrăditură. Văzînd că nu primeşte un răspuns limpede, Elfride, cu ochii la turn, încerca să-şi amintească un citat avînd cu totul alt sens, pe care l-ar fi putut folosi ca să şi-l apropie iar pe Knight. Stătu puţin să se gîndească şi zise, pe un ton fermecător :

„Tu mi-ai fost nădejdea şi turnul meu puternic, în faţa celui potrivnic".

Merseră mai departe. Mai trecu puţin şi cîteva păsări îşi luară zborul din turn.

— Turnul cel puternic se clatină, spuse Knight cu uimire.

Un colţ al edificiului pătrat se aplecă înainte, se prăbuşi şi se făcu nevăzut. Urmă un bubuit puternic, şi un nor de praf se ridică în locul unde, mai înainte, văzduhul fusese atît de limpede.

— Asta-i isprava restauratorilor bisericii ! zise Elfride.

În clipa aceea, îl zăriră pe domnul Swancourt venind spre ei. Se apropie, cu un aer înfierbîntat, vădit preocupat de nişte treburi urgente.

— S-a dus cu turnul ! exclamă el. S-a năruit mai degrabă decît gîndeam noi. Întîi ziceam să-l dărîmăm piatră cu piatră, înţelegi dumneata. Dacă făceam aşa, crăpătura se căsca prea tare şi ce-am zis noi, să nu păţească oamenii ceva dacă stau sus pe ziduri. Pe urmă ne-am hotărît să-l săpăm la temelie, şi astăzi, după prînz, trei oameni s-au pus pe treabă la colţul cel mai şubred. La asfinţit au lăsat lucrul, cu gînd să-i dea ultima lovitură mîine dimineaţă, şi erau de jumătate de ceas acasă, cînd a pornit-o singur la vale. Bună treabă, frumoasă treabă, nimic de zis ! Da, era un unchiaş zdravăn, cu toată crăpătura aia ! Şi spunînd asta, domnul Swancourt îşi şterse de pe faţă sudoarea care-l năpădise de atîta agitaţie.

— Bătrînul nostru turn ! Bietul de el ! zise Elfride.

— Da, îmi pare rău după el, zise Knight. Era o piesă veche, interesantă. Un monument istoric al arhitecturii locale.

— Asta-i, dragă domnule, dar o să ne clădim altul, ripostă domnul Swancourt. Un turn grozav, proiectat de un specialist de prima mînă de la Londra, în cel mai frumos stil al artei gotice, şi care să inspire simţăminte creştine !

— Adevărat ? spuse Knight.

— Da, da. Nu ca unele clădiri barbare, din topor, de prin împrejurimi. Nicăieri, în Anglia, n-ai să vezi ceva atît de grosolan şi de păgîn. După ce pleacă lucrătorii, te sfătuiesc să te duci să arunci o privire asupra bisericii, pînă nu se mai întîmplă ceva. Acum, de oriunde din jurul altarului, poţi să te uiţi prin arcada dinspre apus, de-a lungul naosului şi mai departe, pînă la mare. Stau şi mă gîndesc, zise domnul Swancourt cu subînţeles, că dacă mîine dimineaţă s-ar oficia o căsătorie acolo, în

fața altarului, ar putea fi văzută printr-un telescop puternic chiar și de pe puntea unui vapor, pornit într-o călătorie spre Mările Sudului. În orice caz, după cină, cînd răsare luna, duceți-vă să vedeți și voi noua priveliște, cu ochii voștri.

Knight încuviință, cu o grabă febrilă. Tocmai se gîndise că nu se simțea în stare să lase să treacă o noapte fără să aibă o discuție cu Elfride, în legătură cu faptele care-i dezbinaseră; era hotărît să afle totul și să facă cumva să-și potolească zbuciumul. Elfride ar fi renunțat bucuroasă la o discuție între patru ochi, în seara aceea, dar n-avea încotro.

Cum se înălță luna, ieșiră pe poarta casei. Cît de puțin avea de-a face dorința de a admira priveliștea sub lună — scopul aparent al pelerinajului lor — cu adevăratul motiv urmărit de Knight cînd o luă pe gingașa fată, din nou, la brațul lui, era la fel de limpede pentru Elfride ca și pentru el.

XXXII

„De-aș fi știut, pîn' la sărut"

ERA OCTOMBRIE ACUM, ȘI NOPțile se făcuseră reci. După ce se uită să vadă dacă nu era îmbrăcată prea subțire, Knight porni cu ea de-a lungul potecii de pe deal, pe care o suiseră de atîtea ori împreună, pe vremea cînd nu știau ce-i îndoiala. Ajungînd în dreptul bisericii, văzură că, așa cum le spusese pastorul, o aripă a turnului se surpase cu totul, prefăcîndu-se într-o grămadă de moloz. Aripa dinspre răsărit sta încă în picioare, și-ar fi putut să îndure lupta cu furtuna și asaltul cumplit al anilor, multe generații de aci încolo, chiar și așa cum era. Intrară pe ușa laterală, și, pășind spre răsărit, se așezară lîngă scările altarului.

Arcada masivă care îmbrățișa zidul acolo unde turnul se îmbuca cu naosul, alcătuia, în noaptea aceea, un cadru întunecat în jurul unei priveliști șterse și îndepărtate, ce se întindea cale de mile, spre apus. La un pas de

arcadă se ridica mormanul de pietre, mai încolo un colț al cimitirului, luminat de lună, și, în depărtare, marea largă și boltită. Un asemenea *coup d'oeil* [1] nu mai avusese nimeni de cînd zidarii medievali adăugaseră vechiul turn bisericii mai vechi decît el, ca s-o facă mai falnică și cînd se presupune că noul edificiu trezise interes nu numai datorită efectului luminii selenare asupra zidurilor groase, mării și țărmului ; acum, însă, din păcate, turnul era ca un cuc, căruia i-auzi cîntecul fără să-l vezi. Chipurile celor doi erau luminate de raze stacojii, albastre și purpurii, venind din spatele lor, dinspre fereastra de la răsărit, în jurul căreia sfinții și îngerii, zugrăviți pe perete, păreau să se înfrunte chiar pe fundalul primitiv al peisajului ; lumina proiecta pe podelele de la picioarele celor două ființe așezate acolo o reproducere mai ștearsă a acelorași nuanțe străvezii, printre care umbra Elfridei și cea a lui Knight conturau pete opace, proeminente. Curînd, luna se acoperi de un nor și lumina irizată se stinse.

— Va să zică, s-a dus și turnul, spuse Knight. Mă gîndeam, Elfride, că putem nădăjdui să ne vedem îngenunchiați aici, alături, nu peste mult timp. Totuși, sînt neliniștit și abătut, și tu știi de ce.

Pînă să apuce ea să răspundă, luna ieși iar dintre nori, învăluind în razele ei acea parte a cimitirului deschisă privirii lor. Lumina căzu mai întîi pe fîșia cea mai apropiată și, pe fundalul cerului, unde umbra unui nor mai stăruia încă, se văzu înălțîndu-se, mai luminos ca toate celelalte, un mormînt alb, mormîntul tînărului Jethway.

Knight, cu gîndul tot la ceea ce aflase din taina Elfridei, își aminti ce-i spusese ea în legătură cu un sărut ; că fusese sărutată odată pe un mormînt, în cimitirul acesta.

— Draga mea, spuse el, cu prefăcută viclenie, nereușind să ascundă nici pe jumătate șuvoiul ascuns de învinuiri din sufletul lui, cred că-ți dai seama că se cădea să-mi mărturisești de bunăvoie trecutul tău... săruturile și logodna, și să nu mă mai lași să mă chinui și să mă frămînt atîta. Acela e mormîntul de care pomeneai, mormîntul pe care-ai stat cu el ?

[1] Aici în sensul de privire cuprinzătoare (fr.).

Ea tăcu o clipă, apoi mărturisi :

— Da.

Knight rămase mirat că, ochind la întîmplare, lovise drept la țintă, deși, dacă ne gîndim că aproape toate celelalte morminte din cimitir erau simple pietre de căpătîi, pe care nu se putea sta, faptul nu era chiar atît de surprinzător.

Nici măcar acum Elfride nu se hotărî să dea lămuririle la care iubitul ei prea exigent ținea atît de mult, și tăcerea ei începu iar să-l scoată din sărite, ca și mai înainte. Era cît pe ce să-i facă morală.

— De ce nu-mi spui tot ? o întrebă el, pe un ton în care răzbătea indignarea. Elfride, lucrul cel mai important este ca totul să fie lămurit între două ființe înainte de a deveni soț și soție. Trebuie să-ți dai și tu seama că asta-i calea cea mai bună, cea mai înțeleaptă ; numai așa putem să evităm situațiile neplăcute, dezvăluirile de mai tîrziu. Știi, Elfride, de la o taină fără însemnătate se poate ajunge la o neînțelegere fatală, prin simplul fapt că această taină a fost descoperită, și nu mărturisită. Se zice că n-au existat perechi în care unul să n-aibă o taină despre care celălalt n-a aflat nimic, sau nu trebuia să afle nimic. Poate-i adevărat, poate nu, dar dacă e adevărat, unii oameni au fost fericiți, în ciuda acestui lucru, nu datorită lui. Cînd un bărbat vede alt bărbat uitîndu-se cu înțeles la nevasta lui, și ea se face stacojie la față, și pare că tresare, crezi că dacă ea mărturisește sincer că odată, spre marea-i desperare, leșinase din întîmplare, în brațele acelui bărbat, soțul e la fel de satisfăcut, cum ar fi fost dacă ea i-ar fi spus totul de bună voie, cu mult înainte de întîmplarea care o silise să vorbească ? Închipuie-ți că admiratorul acela de care pomeneai, cel cu sărutarea de pe mormîntul de colo, și-ar face la un moment dat apariția și-ar începe să mă sîcîie. Dac-aș fi și atunci tot atît de puțin lămurit cît sînt acum, viața noastră ar deveni un chin.

Knight rosti ultimele fraze cu mai multă forță de convingere.

— N-are cum să apară, spuse ea.

— Și de ce, mă rog ? o întrebă el, tăios.

Elfride era nenorocită cînd îl vedea atît de înverșunat împotriva ei și începu să tremure. Gîndurile i se învălmă-

șiră și, fără intenția de a recurge la un șiretlic, răspunse pripit :

— Dacă-i mort, cum să mai apară ?

— E mort ? A, asta schimbă totul ! spuse Knight, peste măsură de ușurat. Dar, ia să vedem, ce spuneai despre el și despre mormîntul acela ?

— E mormîntul lui, continuă ea, cu glas pierit.

— Cum adică ? Omul care zace îngropat acolo a fost iubitul tău ? o întrebă Knight.

— Da. Dar eu nu l-am iubit și nu i-am dat speranțe.

— Totuși, l-ai lăsat să te sărute... mi-ai spus-o tu cu gura ta, Elfride, știi bine.

Ea nu zise nimic.

— Bine, dar, continuă Knight, amintindu-și, treptat, și alte amănunte, țin minte foarte bine că spuneai cum e-ai fost oarecum logodită cu el... sigur că erai, de vreme ce te-a sărutat. Și-acum îmi spui că nu i-ai dat nici un fel de speranțe. Și pare-mi-se că mai spuneai... sînt aproape sigur că te-am auzit spunînd asta... că ai stat odată cu el pe mormîntul acela. Doamne, Dumnezeule ! strigă el, cuprins, deodată, de furie. Te-apuci să-mi îndrugi minciuni ? De ce mă joci așa ? Atunci o să fac și eu la fel ! Elfride, n-o să putem fi fericiți ! Asupra noastră, asupra mea sau asupra ta, apasă o năpastă și trebuie s-o alungăm înainte de a ne căsători !

Knight zvîcni din loc, gata, parcă, să fugă de ea.

Ea sări în sus și se agăță de brațul lui.

— Nu pleca, Harry... nu pleca !

— Atunci, vorbește, zise Knight. Și, ai grijă, nu mai umbla cu ocolișuri, că, dacă nu, mă supăr rău de tot, pe onoarea mea ! Cerule ! Rău am ajuns, să fiu îmbrobodit cu tot soiul de minciuni !

— Ah, nu fi atît de aspru cu mine ! Harry, Harry, îndură-te și retrage-ți vorbele astea cumplite ! Nu sînt, de felul meu, o mincinoasă... nici vorbă de așa ceva... și nu-mi dau seama cum de-ai ajuns să mă înțelegi atît de greșit ! Dar mi-era frică.

Elfride era din cale afară de tulburată și tremura atît de tare, încît făcea să se zguduie și banca pe care stătcau.

— Ai spus că ați stat pe mormîntul acela ? o întrebă el, cu glas iritat.

— Da, și asta-i adevărat.

— Dar, pentru numele lui Dumnezeu, cum poate un om să stea pe propriul lui mormînt ?

— Acela era altul. Iartă-mă, Harry, te rog, iartă-mă.

— Cum adică, un iubit în pămînt și altul pe mormîntul lui ?

— Ah... ah... da !

— Asta-nseamnă că au fost doi înaintea mea, nu ?

— Da... așa cred.

— Uite ce e, nu te mai prosti cu „cred" ăsta al tău, că-mi ies din sărite ! strigă Knight. După cîte văd, aflăm lucruri ciudate. Nu știu ce-aș fi făcut eu în locul tău, nimeni nu știe ce ajunge să facă în unele momente ale vieții, dar nu-mi vine să cred c-aș fi avut inima să accept curtea unui nou iubit, stînd pe rămășițele pămînteşti ale celui dinainte, zău că nu-mi vine să cred !

Trist și gînditor, Knight rămase cu ochii la mormîntul care părea să-l privească drept în față, ca un duh al răzbunării.

— Dar ești nedrept... Ah, ești atît de nedrept cu mine ! suspină ea. Nici prin gînd nu mi-a trecut să fac așa ceva, crede-mă, Harry, nici prin gînd nu mi-a trecut ! S-a întîmplat așa... fără să-mi dau seama.

— Sigur, nu-mi închipui că ai făcut-o cu bună știință, îi răspunse el. Cine ar fi făcut-o ?

— Și pe cel din mormînt nu l-am iubit deloc.

— Îmi închipui că, în timp ce stăteați pe mormînt, tu și cel de-al doilea iubit v-ați jurat credință pe vecie, nu ?

Elfride nu răspunse decît printr-o răsuflare gîfîită și întretăiată, semn că era cît pe ce să izbucnească în lacrimi.

— Deci n-ai de gînd să-mi spui nimic ?

— Ba da. Așa a fost, bineînțeles.

— „Bineînțeles !" După cîte văd, iei totul foarte ușor !

— Bine, dar ce-a fost, a fost. Ce importanță au fleacurile astea pentru noi ?

— Elfride, un asemenea fleac poate să stîrnească rîsul unui nepăsător, dar umple de amărăciune un om adevărat. Îmi simt sufletul ros de durere. Spune-mi tot... acum, pe loc.

— Nu, nici nu mă gîndesc ! Ah, Harry ! Cum îţi închipui c-am să-ţi spun tot, cînd abia ai aflat ceva şi te porţi atît de aspru cu mine ?

— Elfride, ascultă aici la mine. Îşi dai seama că ceea ce mi-ai spus nu face, în definitiv, decît să trezească cele mai năstrușnice închipuiri pe care le poate plăsmui mintea unui om. Felul cum privesc eu toate astea pare a fi, şi este chiar, sentimentalism curat ; dealtfel n-aş vrea să-ţi închipui că o logodnă oarecare, încheiată în mod cinstit înainte de a mă cunoaşte pe mine, ar putea să schimbe în vreun chip dragostea mea, sau dorinţa mea de a te cere în căsătorie. Dar se pare că mai ai ceva de spus, şi aici e buba. Ar mai fi multe de spus ?

— Nu prea, răspunse ea, cu glas stins.

Vreme de un minut, Knight păstră o tăcere gravă.

— Nu prea ! Glasul lui deveni sec şi ferm. Elfride, te rog să nu te superi c-am să-ţi spun ceva care o să ţi se pară ciudat, fiindcă de spus trebuie să-ţi spun. Uite ce e : dacă ar fi multe de adăugat la o poveste care, conform regulilor bunei cuviinţe, îmi dă, de pe acum, toate motivele pentru desfacerea logodnei, atunci înseamnă că e vorba de o faptă deosebită, care ar putea să mă împiedice şi pe mine, ca pe oricare altul, să te iubesc şi să te iau de soţie.

Tulburarea îl făcu pe Knight să meargă mult mai departe decît ar fi făcut-o într-un moment de liniște. Dar, chiar şi aşa cum stăteau lucrurile, dacă Elfride ar fi răspuns, cît de cît, cererii lui, el n-ar mai fi fost atît de înverşunat ; sau dacă ea ar fi avut o fire mai voluntară, mai practică şi mai puţin imaginativă, ar fi profitat mai mult de locul pe care-l cîştigase în inima lui ca să-l înduplece. Dar gingăşia încrezătoare cu care-l cucerise este, îndeobşte, însoţită de un soi de abandon în faţa năvalei întîmplărilor ; o femeie ca Elfride speră că, pînă la urmă, totul va fi bine, bizuindu-se mai degrabă pe îndurarea sorţii decît pe argumente personale.

— Ei, haide, haide, spuse el încet, dar cu cinism, n-am spus că-i vina ta, presupun că nu-i vorba decît de ghinionul meu. De fapt, n-aveam nici un drept să-ţi pun întrebări, aş putea fi acuzat că mi-am permis prea multe. Dar, ori de cîte ori interpretăm ceva în mod greşit, ne simţim jigniţi de cauza acestei interpretări greşite. De

fapt, nu-mi amintesc să-mi fi spus că n-ai avut niciodată pe nimeni cu care să te iubești, așa că de ce te-aș condamna ? Te rog să mă ierți, Elfride.

— Nu, nu ! Mai bine-ți rabd mînia decît politețea asta rece și amară. Hai, Harry, nu mai fi așa ! De ce mă silești să îndur atîtea ? Te porți cu mine de parcă n-aș mai fi decît o simplă cunoștință.

— Ce, tu nu faci la fel cu mine ? De ce nu încredere pentru încredere ?

— Da, numai că eu nu ți-am pus nici un fel de întrebări despre trecutul tău, n-am ținut să aflu nimic. Eu atîta știu, și de altceva nu-mi pasă : ori de unde ai venit, orice ai făcut, oricine ți-a fost drag, acum ești, în sfîrșit, al meu. Spune-mi Harry, dac-ai fi știut de la început că am mai iubit o dată, nu te-ai mai fi îndrăgostit de mine ?

— Nu știu. Deși recunosc că ideea lipsei tale de experiență avea un farmec deosebit pentru mine. Un lucru, însă, mi-e clar : dacă aș fi știut că era ceva în dragostea ta dinainte despre care nu vrei să-mi vorbești, deși te rog, nu te-aș mai fi putut iubi.

Elfride fu podidită de suspine amare.

— Va să zică eu nu sînt decît o... o jucărie oarecare... nu am nimic atrăgă...tor afară de... prospețime ? N-am nici un pic de minte ? Spuneai că... sînt isteață, că am o minte ageră... asta nu-nseamnă nimic ? Nu sînt deloc drăguță ? Cred că sînt un pic... da, știu că sînt... sigur că sînt ! Mi-ai lăudat glasul, și purtarea, și talentele. Și toate astea la un loc nu mai fac doi bani, fiindcă... fiindcă s-a întîmplat să deschid ochii asupra altui bărbat înaintea ta !

— Ei, haide, Elfride. „Să deschid ochii asupra altui bărbat“ ! Asta-i culmea ! Nu uita că l-ai iubit !

— Da, l-am iubit... puțin.

— Și acum vrei să-mi răspunzi la o întrebare simplă : cum s-a sfîrșit ? Și de data asta ai de gînd să taci, Elfride ?

— N-ai nici un drept să-mi tot pui întrebări... ai spus-o chiar tu ! Nu e cinstit. Încrede-te în mine, așa cum mă încred și eu în tine.

— Ei, nu e chiar așa !

— Dacă mă chinui, am să te alung din inima mea. Toată discuția asta e un chin pentru mine.

— Se poate. Da, sigur că e. M-am lăsat orbit de ceea ce simţeam pentru tine. Numai Dumnezeu ştie de ce-aş fi fost în stare ! Te-am iubit prea mult, ca să mă port mai blînd acum cu tine.

— Lasă, Harry, nu-i nimic ! răspunse ea deodată, strecurîndu-se mai aproape şi cuibărindu-se lîngă el. Sînt gata să uit că te-ai purtat aspru cu mine, dacă mă ierţi şi nu mai eşti supărat pe mine. Ah, cît aş fi dorit să fiu aşa cum m-ai visat, dar n-am ce face, vezi şi tu ! Dac-aş fi ştiut că ai să-mi ieşi, cîndva, în cale, aş fi trăit ca într-o mănăstire, ca să fiu vrednică de tine.

— Ei, n-are a face, zise Knight, ridicîndu-se. În timp ce mergeau alături, se străduí să fie glumeţ. Se spune că unii filozofi obişnuiau să se lipsească de bunăvoie de vedere, ca să poată medita în tihnă. Bărbaţii, cînd se îndrăgostesc, ar trebui să facă la fel.

— De ce ? Dar n-are importanţă... nu vreau să ştiu de ce. Nu mai vorbi aşa, în parabole.

Elfride încerca să i se opună, dar tonul ei era plîngăreţ.

— De ce ? Ca să nu-şi piardă minţile cînd descoperă că idolul lor e de tinichea.

Elfride privi în jos şi scoase un suspin. Şi, astfel, se îndepărtară de turnul în ruină, dînd încet ocol spre intrarea în cimitir. Knight nu era în apele lui şi nu făcea nici un efort s-o ascundă. Elfride nu-i mărturisise totul !

O sprijini uşor să sară pîrleazul, purtîndu-se, în aparenţă, la fel de atent ca oricare alt iubit. Dar aureola de pe capul Elfridei se stinsese, iar visul lui nu mai era cel de altădată. Poate că Knight nu fusese croit de natură pe potriva însurătorii. Poate că înfrînarea lui de o viaţă întreagă în faţa femeilor, pe care el o atribuia împrejurărilor, nu era, în definitiv, întîmplătoare, ci efectul firesc al unei înclinaţii a firii lui, o înclinaţie atît de ascunsă, încît nu şi-o putea lămuri nici el însuşi. Sau, cine ştie, poate că spulberarea brutală a unei iluzii, cît de înaripate, micşorează realitatea simplă şi frumoasă ce se află la însăşi temelia acestei iluzii. Un lucru era sigur ; Knight fusese atît de dezamăgit cînd, din purtarea îndoielnică a Elfridei şi din refuzul ei de a fi sinceră, înţelesese că era al doilea sau al treilea din rînd, încît durerea lui ajunsese vecină cu sarcasmul.

XXXIII

„O, fiică a Babilonului, de suferințe pustiită"

OBICEIUL LUI KNIGHT, DE A SE plimba singur, cam o jumătate de ceas, între cină și culcare, atunci cînd nu se întîmpla să fie ocupat cu Elfride, devenise cunoscut prietenilor lui de la Endelstow. După ce o ajută să sară pîrleazul, ea spuse cu blîndețe :

— Dacă vrei să-ți faci plimbarea ta obișnuită, pe deal, Harry, eu pot să mă întorc și singură ; într-o clipă sînt acasă.

— Mulțumesc, Elfie, așa o să fac.

În lumina lunii, silueta ei se micșoră pînă ajunse o pată neagră și Knight, după ce rămase cîteva minute sus, pe pîrleazul cimitirului, se întoarse iar spre turn. De obicei își aprindea pipa sau o țigară și se lăsa, tihnit, în voia gîndurilor. Dar în noaptea asta avea capul prea înfierbîntat ca să poată spera în vreo alinare. O luă spre locul unde se afla turnul prăbușit și se așeză pe niște bolovani care făcuseră parte din zidurile lui pînă astăzi, cînd lanțul împrejurărilor, început cu sosirea lui Stephen Smith, slujbașul domnului Hewby, arhitectul din Londra, se încheiase cu năruirea monumentului. Tot întrebîndu-se ce putuse să se întîmple în trecutul Elfridei și amintindu-și cum își închipuise că la ea nici nu putea fi vorba de un trecut, rămase cu privirea pironită pe mormîntul alb al tînărului Jethway, care se ridica chiar în fața ochilor lui. Marea, deși destul de liniștită, se auzea, ca deobicei, pînă aici, zbuciumîndu-se de la un capăt la celălalt al promontoriilor ce o străjuiau, pe dreapta și pe stînga, și șerpuind printre aglomerările răzlețe de stei, presărate pe marginea apei — jalnice rămășițe ale vechilor stînci greu încercate, ce nu vroiau să se lase răpuse la veșnicul asalt al valurilor.

Ca să-și mai alunge gîndurile, nu prea vesele, Knight își zise că nu i-ar strica un efort fizic. Se ridică și se pregăti să urce pînă în vîrful maldărului de pietre adunate din surpătură, de unde ar fi avut o priveliște mai largă decît de jos, de pe pămînt. Întinse brațul să apuce muchia ieșită în afară a unui bolovan mai mare decît cele-

lalte, ca să se poată sălta mai sus, dar mîna îi nimeri pe ceva cu totul diferit de ceea ce se aşteptase să atingă, adică piatra dură. Era un fel de frînghie încîlcită, atîrnînd peste bolovan. Umbra deasă, aruncată de zidul navei laterale, nu-i îngăduia să se lămurească peste ce dăduse, aşa că nu-i rămînea altceva de făcut decît să caute să ghicească : „E o specie fibroasă de muşchi sau de lichen", îşi zise el.

Dar nu era lipit de piatră.

„E un smoc de iarbă", gîndi Knight.

Dar îi lipsea umezeala şi asprimea pe care o întîlneşti pînă şi la iarba cea mai moale.

„E o bidinea uitată de un zidar."

Părul bidinelelor, după cîte îşi amintea el, era mai ţepos ; şi această unealtă, atît de folositoare la renovatul clădirilor, nu serveşte la nimic cînd e vorba de demolări.

„Trebuie să fie nişte ciucuri deşi de mătase", îşi spuse el.

Pipăi iar. Părea să fie ceva cald. Întinzînd mai mult mîna, Knight simţi, deodată, ceva rece.

Să dai de răceala materiei neînsufleţite, cînd te aştepţi să întîlneşti căldură, e destul de surprinzător ; dar temperatura mai scăzută decît aceea a corpului omenesc fiind, mai degrabă, o regulă decît o excepţie cînd e vorba de substanţele obişnuite, nu te poate speria atît cît te sperie senzaţia de cald, acolo unde te aşteptai să dai de ceva complet rece.

„Numai Dumnezeu poate şti ce e !" spuse el.

Pipăi mai încolo şi, curînd, mîna lui atinse un cap de om. Era cald, dar nemişcat. Grămada fibroasă era părul care-l acoperea, un păr lung şi ciufulit, ceea ce dovedea că era un cap de femeie.

În tulburarea lui, Knight rămase o clipă încremenit, căznindu-se să-şi adune gîndurile. Îşi aminti de vorbele pastorului în legătură cu prăbuşirea turnului ; oamenii munciseră toată ziua la demolarea lui, întrerupîndu-şi treaba la lăsarea serii, ca să-l dărîme pînă la temelii în dimineaţa următoare. O jumătate de ceas după plecarea lor, colţul la care lucraseră se năruise. Posibil ca femeia, pe jumătate îngropată, să se fi aflat sub turn în clipa prăbuşirii.

Knight sări în picioare şi se puse pe treabă, încercînd să înlăture molozul cu mîinile. Mormanul care acoperea trupul femeii era alcătuit mai mult din bulgări mărunţi

şi prăfoşi, dar mormanul, ca atare era foarte mare. Ca s-o poată dezgropa mai repede, Knight trebuia să dea fuga după ajutor. O luă pieziş către zidul cimitirului şi se repezi în jos, pe deal.

Ceva mai încolo, o cărare, tăiată de-a curmezişul unei culmi joase, se ivea întunecată pe fundalul cerului luminat de lună, terminîndu-se cu un nod pe linia orizontului. În clipa cînd Knight sosi la răscruce, zări, în vîrful dîmbului, un om care venea spre el. Knight părăsi cărarea şi-i apăru străinului în faţă.

— S-a întîmplat o nenorocire la biserică, spuse Knight fără introducere. Turnul s-a surpat peste un om care zace nemişcat acolo. Vrei să vii să dai o mînă de ajutor ?

— Cum să nu, zise străinul.

— E o femeie, spuse Knight, în timp ce goneau spre biserică. Cred că o să izbutim s-o scoatem de-acolo amîndoi. Nu ştii, o fi cumva, vreo lopată pe aici ?

— Da, lopeţile cu care se sapă gropile. Trebuie să fie pe undeva. Pîn-acum se ţineau în turn.

Răscoliră primprejur, şi, într-un ungher al portalului, dădură de trei lopeţi puse cu grijă deoparte. Porniră spre capătul dinspre apus şi Knight arătă locul nenorocirii.

— Trebuia să fi luat un felinar cu noi, exclamă el. Dar poate ne descurcăm şi aşa. Şi se puse pe treabă, încercînd să îndepărteze mormanul grămădit peste trupul femeii.

Celălalt, după ce rămase o vreme încremenit locului, se apucă să urmeze pilda lui Knight, şi, alegînd pietrele mai mari amestecate cu molozul, începu să le dea la o parte. Dar, cu toată truda lor, abia după vreo zece minute reuşiră să tragă afară trupul nefericitei făpturi. O ridicară cît putură mai cu grijă, se opintiră cu povara lor pînă la mormîntul lui Felix Jethway, care se afla la cîţiva paşi înspre apus, şi o întinseră jos.

— E chiar moartă ? întrebă străinul.

— Aşa se pare, zise Knight. Care-i cea mai apropiată casă ? A pastorului, presupun.

— Da, dar cum tot trebuie să chemăm un doctor de la Castle Boterel, eu zic că-i mai cuminte să pornim cu ea într-acolo, decît să ne îndepărtăm şi mai mult de oraş.

— Dar dacă o luăm într-acolo, prima casă nu-i mai departe decît prezbiteriul sau conacul Crags ?

— Nu, nu-i mai departe, răspunse străinul.

— Ei, atunci, așa facem, bineînțeles. Cred că cel mai bun lucru ar fi s-o ducem pe brațe ; dacă n-ai nimic împotrivă să ne împreunăm mîinile.

— Nicidecum ! Sînt bucuros că pot să vă ajut cu ceva.

Alcătuiră un soi de leagăn, prinzîndu-și mîinile cruciș pe sub trupul femeii fără viață, ridicară povara și merseră așa, unul alături de celălalt, în jos, pe poteca arătată de străin, care părea deprins cu acele locuri.

— Am stat aproape un ceas în biserică, își urmă vorba Knight, după ce ieșiră din cimitir. Pe urmă am luat-o spre turnul prăbușit, și așa am dat de ea. Mă întristează gîndul că, fără să-mi dau seama, am irosit atîta timp în preajma unui suflet care abia mai pîlpîia, gata să se stingă.

— Turnul s-a năruit pe înserat, nu-i așa ? Pare-mi-se, acum vreo două ceasuri.

— Da. Femeia trebuie să fi fost acolo singură. Ce-o fi căutat în cimitir tocmai atunci ?

— E greu de spus. Străinul aruncă o privire scrutătoare asupra capului căzut într-o parte și a trupului neclintit pe care-l purtau pe brațe. Nu vrei s-o întorci, un pic, cu fața în lumină ? zise el.

Îi întoarseră fața în bătaia lunii, și omul îi privi trăsăturile mai îndeaproape.

— Ia te uită, o cunosc ! exclamă el.

— Cine e ?

— Doamna Jethway. Ne îndreptăm chiar spre casa ei. E o văduvă. Am stat de vorbă cu ea nu mai tîrziu de astăzi după prînz. Am avut treabă la poșta din Castle Boterel și am întîlnit-o acolo ; venise să pună o scrisoare la cutie. Sărmana femeie ! Haidem mai repede !

— Apucă-mă un pic mai strîns de încheietura mîinii. Nu cumva mormîntul pe care am culcat-o era chiar al fiului ei, singurul copil pe care-l avea ?

— Da, al lui era. Acum m-am lămurit ! E foarte limpede ! Venise la mormîntul lui. De cînd i s-a prăpădit băiatul, nu și-a mai revenit. În el îi sta toată nădejdea, și acum n-o mai vedeai decît jelindu-l. Și-a fost și ea nevastă de fermier, femeie cu carte !

Inima lui Knight se umplu de milă. Era ciudat, dar propria lui soartă părea împletită cu cea a acestei fami-

lii Jethway, de vreme ce Elfride pătrunsese în acelaşi fel şi în viaţa lui, şi în cea a nefericitului tînăr. Nu răspunse nimic şi merseră mai departe.

— A început să atîrne greu, spuse străinul, rupînd tăcerea.

— Da, aşa-i, zise Knight şi, după o pauză, adăugă : Mi se pare că v-am mai zărit pe undeva, dar nu-mi amintesc unde. Îmi daţi voie să vă întreb cine sînteţi ?

— Sînt lordul Luxellian. Dar dumneata ?

— Un oaspete la conacul Crags. Numele meu e Knight.

— Am auzit de dumneavoastră, domnule Knight.

— Şi eu de dumneavoastră, lord Luxellian. Mă bucur că v-am cunoscut.

— Şi eu, asemenea. V-am mai întîlnit numele în presă.

— Mie de asemenea îmi era cunoscut numele dumneavoastră. Asta-i casa ?

— Da.

Uşa era încuiată. Knight rămase o clipă pe gînduri, apoi scotoci în buzunarele moartei şi dădu de o cheie mare. O vîrî în broască şi uşa se deschise îndată. Focul se stinsese, dar razele lunii pătrundeau prin fereastra cu ochiuri, închipuind desene pe podea. Lumina dezvălui o încăpere destul de frumos mobilată, de fapt aceeaşi încăpere în care intrase şi Elfride cînd venise la doamna Jethway singură, cu două-trei seri în urmă. Aşezară povara nemişcată pe o canapea de modă veche de lîngă perete, şi Knight îşi roti ochii prin cameră, în căutarea unei lămpi sau a unei lumînări. Undeva, pe o poliţă, găsi o lumînare, o aprinse şi o puse pe masă.

Atît Knight cît şi lordul Luxellian cercetară chipul palid cu luare aminte, şi amîndoi se încredinţară, aproape fără umbră de îndoială, că nu mai era loc de nădejde. Examenul lor provizoriu nu dădu la iveală nici un semn de violenţă.

— Cred că, de vreme ce eu ştiu unde locuieşte doctorul Granson, zise lordul Luxellian, ar fi mai bine să dau o fugă pînă acolo, iar dumneavoastră să rămîneţi aici.

Knight fu de acord. Lordul Luxellian plecă şi zgomotul paşilor lui grăbiţi se pierdu în urmă. Knight rămase aplecat peste trupul neînsufleţit, şi cîteva minute în plus de examinare atentă îl convinseră definitiv că femeii nu-i

mai erau de folos nici doctor, nici leacuri. Mîinile și picioarele începuseră de pe acum să înțepenească și erau reci ca ghiața. Knight îi acoperi fața și se așeză.

Minutele se scurgeau unul după altul. Filozoful rămase nemișcat, cu gîndul la întîmplările acelei nopți. Privirile îi erau ațintite spre masa pe care observase, de la început, felurite obiecte pentru scris. Acum văzu clar o călimară, un toc, o mapă cu sugative și hîrtie de scris. Cîteva foi de hîrtie, scoase din teanc, fuseseră zvîrlite mai încolo ; se începuse pe ele un răvaș, apoi fuseseră aruncate, de parcă cel ce scrisese nu fusese mulțumit de forma găsită. Alături, un baston de ceară neagră și o pecete dovedeau că metoda mai simplă pentru lipitul scrisorilor nu fusese socotită destul de sigură. Foile de hîrtie abandonate erau în așa fel răvășite pe masă, încît îi îngăduiau lui Knight să citească, chiar de la locul unde se afla, cele cîteva slove scrise pe fiecare. Una suna așa :

„Domnule,

Fiind o femeie care a fost și ea, cîndva, blagoslovită cu un fiu, vă implor a-mi îngădui să vă previn...“

Alta :

„Domnule,

Dacă binevoiți să acceptați o înștiințare din partea unei străine, pînă nu e prea tîrziu să alegeți altă cale, ascultați...“

Cea de-a treia :

„Domnule,

Alături de rîndurile mele veți mai găsi o scrisoare care vă va dezvălui totul singură, fără să mai fie nevoie de vreo lămurire din partea mea. Aș dori, totuși, să mai adaug și eu cîteva cuvinte, ca să vă dați și mai bine seama cît de cumplit ați fost înșelat...“

Era clar că, după aceste încercări abandonate, femeia scrisese și expediase a patra scrisoare, pe care o socotise mai bună decît toate celelalte. Pe masă se zăreau două picături de ceară pentru peceți ; bastonul din care se scurseseră sta pe marginea mesei, puțin ieșit în afară ; capătul îi atîrna în jos, arătînd că ceara era încă moale

cînd fusese pus acolo. Iată şi scaunul pe care stătuse cea care scrisese, iată urma adresei scrisorii pe sugativă, iat-o şi pe biata văduvă zăcînd alături moartă. Knight văzuse destule ca să ajungă la concluzia că doamna Jethway, avînd de comunicat chestiuni de mare însemnătate unui prieten sau unei cunoştinţe, îi scrisese un răvaş bine chibzuit, şi se dusese să-l pună la cutie cu mîna ei, şi că din clipa cînd ieşise pe uşă pînă cînd el şi lordul Luxellian o aduseseră înapoi acasă, moartă, femeia nu mai trecuse pragul acestei încăperi.

Tristeţea de negrăit a întregii scene, aşa cum i se înfăţişa în timp ce aştepta acolo singur, în tăcere, nu era chiar nepotrivită cu dispoziţia lui Knight, deşi era logodnicul unei fete frumoase şi fermecătoare, în a cărei tovărăşie se aflase pînă de curînd. În timp ce stătuse lîngă ruinele turnului năruit, un gînd nou i se trezise în minte : că perioada prelungită de inactivitate în care se complăcuse în ultimul timp din pricina Elfridei nu-i pria, probabil, unui om ca el, deprins să aibă mereu o mulţime de treburi. Dealtfel, putea să-i pună capăt repede, grăbind căsătoria.

După propria-i părere, el, Knight era omul care-şi greşise ţinta, tocmai fiindcă nu ochise destul de repede. Acum, cînd renunţase în mare măsură la ambiţiile lui îndrăzneţe, dorea din toată inima să-şi călăuzească energia spre un făgaş mai concret, corectînd astfel aplecarea sa spre introspecţie, care nici pe el nu-l copleşise de fericire, nici semenilor lui nu le făcuse cine ştie ce mare bine. Gîndul de a o porni pe această nouă cale prin căsătorie, gînd care, de cînd o cunoscuse pe Elfride, îi surîsese atît de mult, nu i se mai părea, în noaptea asta, chiar atît de minunat. Că spulberarea iluziilor pe care şi le făcuse în legătură cu Elfride nu era străină de această reacţie şi de redeşteptarea vechilor lui idei privind irosirea timpului, e mai mult decît probabil. Deşi sentimentele puseseră o asemenea stăpînire pe Knight, influenţa lor nu era absolută, aşa încît să poată rămîne neclintite în faţa unei renaşteri intelectuale cît de cît puternice.

Zgomot de roţi şi tropot de copite îl treziră din visare. Uşa se deschise ca să pătrundă doctorul, lordul Luxel-

lian şi domnul Coole, coronerul[1] din regiune, (care avusese treabă la Castle Boterel în ziua aceea şi care, cînd picase lordul Luxellian, tocmai sta la taclale cu doctorul, după cină) ; în urma lor intrară două infirmiere şi cîţiva gură-cască.

Domnul Granson, după o examinare rapidă, declară că femeia murise prin asfixia provocată de presiune intensă asupra organelor respiratorii ; se luară apoi măsuri pentru desfăşurarea unei anchete, a doua zi dimineaţă, pînă la ora cînd coronerul trebuia să plece înapoi, la St. Launce's.

Scurt timp după aceea, casa văduvei fu părăsită de toţi cei care-i trecuseră pragul şi femeia fu lăsată să sălăşluiască în moarte, aşa cum făcuse şi în viaţă, de doi ani încoace, într-o singurătate desăvîrşită.

XXXIV

„Da, fericit va fi acela ce te va răsplăti după credinţa ta"

SE SCURSESERĂ ŞAISPREZECE ceasuri. Întors de la ancheta privind decesul doamnei Jethway, la care asistase, Knight intră în salonul doamnelor de la Crags. Elfride lipsea din încăpere.

Doamna Swancourt puse cîteva întrebări privind formalităţile şi rezultatul anchetei. După aceea, spuse :

— Azi-dimineaţă, cum ai plecat, a venit poştaşul. N-aveai decît o scrisoare. Uite-o !

Şi doamna Swancourt luă scrisoarea de pe cutia ei de lucru şi i-o întinse. Knight o primi cu un aer absent, dar, văzînd cum arăta, bolborosi ceva şi părăsi camera.

Scrisoarea purta o pecete neagră, iar scrisul de pe adresă îi stătuse sub ochi, clar şi îndelung, numai cu o seară în urmă.

Knight se simţi teribil de tulburat ; se uită în jur, să vadă unde putea găsi un loc unde să nu-l stingherească nimeni. La vremea aceea cădea o rouă deasă, ce stăruia

[1] În Anglia, medic legist şi judecător de instrucţie care cercetează cazurile de deces violent sau neaşteptat.

pe ierburi, în locuri umbrite, cît era ziua de lungă ; cu toate astea, Knight îşi alese un petic de pajişte din mijlocul tufărişului, unde citi de la un capăt la celălalt scrisoarea pe care o deschisese din mers.

Scrisul, pecetea, hîrtia, cuvintele introductive, totul îi spuse într-o clipă că scrisoarea fusese scrisă de văduva Jethway, acum ţeapănă şi rece. Se lămuri îndată că rîndurile abia începute, care-i atrăseseră privirea în noaptea din ajun, nu erau hărăzite altcuiva decît lui. Îşi aminti vorbele rostite de Elfride în somn, cînd erau pe vapor, cum că cineva nu trebuia să-i spuie lui ceva, că altfel o nenorocea — întîmplare pe care atunci o socotise atît de măruntă şi neînsemnată, încît aproape c-o uitase. Gîndindu-se la toate astea, sufletul îi fu năpădit de un simţămînt copleşitor şi cumplit de dureros. Hîrtia îi tremura în mînă în timp ce citea.

The Valley, Endelstow,

„Domnule,

O femeie care nu are multe de pierdut pe lumea asta de pe urma blamului ce i l-ar putea aduce acest gest, doreşte să vă dea unele lămuriri privind o doamnă pe care o iubiţi. Dacă binevoiţi să acceptaţi să vi se deschidă ochii pînă nu e prea tîrziu, ascultaţi ce are a vă spune autoarea acestor rînduri.

Sînteţi înşelat. Se poate ca o asemenea femeie să fie vrednică de stimă ?

O femeie care a încurajat un tînăr cumsecade şi apoi nu l-a mai luat în seamă, încît, pînă la urmă l-a băgat în mormînt.

O femeie care, mai tîrziu, şi-a ales drept iubit un bărbat de neam prost, pe care tatăl ei l-a dat pe uşă afară.

O femeie care a fugit de acasă, în taină, să se mărite cu bărbatul acela, s-a întîlnit cu el şi au plecat la Londra împreună.

O femeie care, nu se ştie de ce, s-a întors acasă tot nemăritată.

O femeie care, în scrisorile pe care i le scria pe urmă, mergea atît de departe, încît îl numea bărbatul ei.

O femeie care a scris scrisoarea alăturată, ca să mă roage pe mine, care ştiu toată povestea mai bine decît oricare altul, să nu dau ruşinea asta la iveală.

Nădăjduiesc că, nu peste multă vreme, nici lauda şi nici osînda nu mă vor mai putea atinge. Dar, înainte de a-mi lua viaţa, Domnul mi-a dat puterea de a răzbuna moartea fiului meu.

GERTRUDE JETHWAY"

În plic fusese adăugată şi nota în creion, pe care Elfride o aşternuse pe hîrtie în căsuţa doamnei Jethway :

„Dragă doamnă Jethway,

Am trecut pe la dumneata. Ţineam foarte mult să te văd, dar nu mai pot să aştept. Am venit să te rog să nu dai curs ameninţărilor pe care mi le-ai aruncat în faţă. Doamnă Jethway, te rog din suflet, nu mai spune nimănui ce-am făcut ! Asta m-ar nenoroci şi mi-ar frînge inima. Sînt gata să fac orice pentru dumneata, dacă te porţi frumos cu mine. Înţelege-mă, doar eşti şi dumneata femeie, şi nu mă face de rîs, te implor ! A dumitale,

E. SWANCOURT"

Knight îşi întoarse ostenit faţa către casă. De la zidurile clădirii, pămîntul suia în pantă pînă la tufărişul unde se afla el, ridicîndu-se aproape la acelaşi nivel cu primul etaj de la Crags. Vestiarul Elfridei se afla chiar în unghiul clădirii îndreptat spre el şi avea două ferestre astfel plasate, încît, din locul unde sta, privirea lui putea trece prin ambele ferestre, pătrunzînd întreaga încăpere. Elfride era acolo ; se oprise în mijlocul încăperii şi se privea, din cap pînă-n picioare, în oglinda înaltă pe rotile. Se examina lung şi cu luare aminte din faţă, se rotea şi-şi zvîrlea capul pe spate, cercetîndu-şi imaginea peste umăr.

Nimeni nu poate spune cu ce scop sau mînată de ce toană făcea asta ; poate că îndeplinea aceste gesturi fără să-şi dea seama ce face, doar fiindcă era tare abătută. Poate că în adîncul sufletului ei îşi spunea : „cît de nenorocită sînt !" Dar lui Knight toate astea nu-i plăcură. Îşi plecă mohorît privirea. Scrisoarea femeii moarte căpăta, în această lumină, o valoare care o depăşea cu mult pe cea reală. Împrejurările dădeau acelor vorbe de ocară ecoul justiţiei neîndurătoare, ce răzbate dincolo de mormînt. Knight simţi că nu mai poate să le suporte prezenţa. Rupse scrisoarea în bucăţele.

Printre tufişurile din spate auzi un fîşîit şi, întorcînd capul, o văzu pe Elfride în urma lui. Frumoasa fată îl privi cu un zîmbet plin de dor şi de speranţă, o speranţă prea firavă ca să poată înlătura spaima adînc implîntată în inima ei. Vorbele lui aspre din noaptea trecută o mai apăsau şi acum, ca o povară.

— Te-am zărit de la fereastră, Harry, spuse ea sfios.

— Vezi să nu te uzi la picioare prin roua asta, zise el, de parc-ar fi fost surd.

— Nu-mi pasă.

— Nu-i bine să-ţi uzi picioarele...

— Da... Harry, ce s-a întîmplat ?

— Ah, nimic. Putem să reluăm discuţia aceea serioasă de aseară ? Ah, nu, poate că ar fi mai bine să renunţ.

— Nu pot să-ţi spun nimic ! Ce situaţie cumplită ! Ah, cît aş da să fii iar drăguţ ca altădată, să te fi repezit să mă săruţi cînd m-ai văzut ! De ce nu mi-ai cerut un sărut ? De ce nu-mi ceri măcar acum ?

„Cu mult prea slobodă-n purtări", auzi el şoptindu-i un glas interior.

— Ah, discuţia aia îngrozitoare de aseară, urmă ea. Doamne, ce vorbe ! Pentru mine a fost o seară blestemată !

— Sărut ! Îmi vine rău cînd aud cuvîntul ăsta ! Nu-mi mai vorbi de săruturi, pentru numele lui Dumnezeu ! Nu crezi c-ar fi fost spre binele tău să te arăţi ceva mai cu cap şi să nu pomeneşti cuvîntul ăsta, cînd ştii cîte săruturi ai primit ?

Elfride se făcu albă la faţă şi chipu-i pustiit împietri. Părea acum atît de fragil şi gingaş, încît îţi venea să crezi că dacă l-ai atinge doar cu un deget ar rămîne o urmă albă în acel loc.

Knight merse mai departe ; Elfride venea în urma lui, tăcută şi supusă. El împinse în lături o portiţă şi pătrunseră pe o potecă ce străbătea mirişte a.

— Te deranjez, cumva ? îl întrebă ea, în timp ce el închidea portiţa. Să plec ?

— Nu. Ascultă puţin, Elfride. Knight vorbea cu glas scăzut şi tremurat. Eu m-am purtat cinstit cu tine, nu vrei să te porţi şi tu cinstit cu mine ? Dacă a existat vreo legătură... ciudată... între tine şi cel dinaintea mea, mărturiseşte-mi, nu mai amîna. E mai bine să aflu acum,

chiar dacă ceea ce-mi vei spune ne va despărți, decît să descopăr toate astea mai tîrziu. În inima mea s-au trezit tot felul de bănuieli. N-am să-ți spun cum de am ajuns aici, fiindcă toate astea, îmi fac silă. Dar înțelege că dacă s-ar dezvălui, cîndva, vreo taină în legătură cu trecutul tău, asta ne-ar otrăvi toată viața.

Knight aștepta cu un soi de apatie. Privirile îi erau triste și aspre. Merseră mai departe, de-a lungul potecii.

— Dar dacă-ți spun tot, mă ierți ? izbucni ea, cu glas rugător.

— N-aș putea să-ți promit ; depinde foarte mult de ceea ce ai să-mi spui.

Tăcerea ce urmă i se păru Elfridei de neîndurat.

— Și n-ai să mă mai iubești ? sări ea. Harry, Harry, iubește-mă și poartă-te cu mine ca mai-nainte ! Hai, te rog din suflet, Harry !

— Ai de gînd să fii sinceră cu mine sau nu ? o întrebă Knight. Ce ți-am făcut ca să te ascunzi așa de mine ? Va să zică îmi pretinzi să mă las prins în laț ca o pasăre. Faci tot ce poți ca să nu aflu nimic ! De ce, Elfride ? Asta vreau să știu !

Erau atît de tulburați, încît părăsiseră poteca și rătăceau prin mirиștea umedă, care le îngreuia mersul, dar ei nici nu-și dădeau seama, nu le mai păsa de nimic.

— Ce-am făcut ? îngăimă ea.

— Ce ? Cum poți să mai întrebi, cînd știi foarte bine ? Știi că mi-ai tăinuit, cu bună știință, o întîmplare din viața ta și că, dac-aș fi știut ce-a fost cu tine, m-aș fi purtat, poate, cu totul altfel ! Și te mai apuci să întrebi ce-ai făcut ?

Elfridei îi pieri tot curajul și nu mai spuse nimic.

— Nu c-aș sta să-i cred pe invidioșii care umblă cu scrisori sau pe bîrfitori ! Nu, nu sînt eu omul ăla ! De fapt, nu știu dacă-i cred sau nu, zău că nu-mi dau seama. Eu atîta știu : că-mi clădisem în inimă un adevărat templu pentru slăvirea ta. Mă uitam în ochii tăi și mi se părea că văd în ei o cinste și o nevinovăție atît de neîntinate și desăvîrșite, cum mîna Domnului nu mai hărăzise niciînd unei femei. Eu nu-i cer omului să fie curat ca lacrima, dar dacă nu găsesc la el o cinste oarecare, nu-mi mai trebuie nimic. Spune-mi doar atît : ceea ce-mi ascunzi tu e foarte grav ?

— Nu înțeleg prea bine ce vrei să spui. Dacă ți-am ascuns ceva, asta a fost doar fiindcă te-am iubit atît de mult, și mi-a fost frică... frică... să nu te pierd.

— Văd că nu ești dispusă la mărturisiri, așa că am să-ți pun eu cîteva întrebări precise. Îmi dai voie ?

— Da, răspunse ea, și pe chip i se așternu o expresie de resemnare ostenită. Spune-mi cele mai aspre vorbe de care ești în stare. Sînt gata să îndur orice !

— Umblă tot felul de bîrfeli despre tine, Elfride, și cum pot eu să le înfrunt, măcar cu o vorbă, dacă nu știu limpede ce s-a întîmplat ? Poate că nu te privesc numai pe tine, poate că n-au nici o legătură cu tine. Cu toată amărăciunea, Knight încercă să glumească. Pe vremea Revoluției Franceze, Pariseau, un maestru de balet, a fost decapitat din greșeală în locul lui Parisot, un căpitan din garda regală. Ce bine-ar fi să aflu că mai există și o altă „E. Swancourt" pe-aici, prin împrejurimi. Ia uită-te la asta !

Și-i întinse bilețelul scris de ea și lăsat pe masă, la doamna Jethway. Elfride fixă asupra hîrtiei o privire lipsită de orice expresie.

— Nu-i o faptă chiar așa urîtă pe cît pare a fi ! spuse ea cu glas plin de rugă. Dacă judeci toate astea acum, s-ar zice c-am săvîrșit o înșelătorie murdară, dar totul a pornit de la ceva mult mai simplu decît îți închipui. Tot ce doream eu era să nu primejduiesc dragostea noastră. Ah, Harry ! Asta era singurul meu gînd. N-am făcut cine știe ce !

— Da, da, dar, chiar dacă nu mă gîndesc la vorbele acelei sărmane fărpturi nenorocite, pare să fie... o faptă urîtă.

— Care vorbe ?

— Vorbele din scrisoarea aceea... pe care am rupt-o în bucățele. Elfride, ai fugit cu un bărbat pe care-l iubeai ? Asta era fapta groaznică de care se pomenea în scrisoare. E ceva adevărat în acuzația asta, hai, spune drept și cinstit, Elfride ?

— Da, șopti ea.

Knight se trase la față.

— Ca să te căsătorești cu el ? întrebă cu glas sugrumat.

— Da. Ah, iartă-mă ! Pe atunci nu te cunoșteam, Harry.

— La Londra ?

— Da, dar eu...

— Răspunde ce te-ntreb, Elfride, numai ce te-ntreb. Ai făcut, cu bună știință, vreo încercare să te măriți cu el, în taină ?

— Nu, nu cu bună știință.

— Dar ai făcut ?

Un val de roșeață trecu peste fața ei.

— Da, răspunse ea.

— Și după asta... i-ai... i-ai scris, ca și cum ți-ar fi fost soț, iar el te numea, în scrisori, soția lui ?

— Stai, ascultă ! Era...

— Răspunde ce te-ntreb ! Numai ce te-ntreb !

— Bine. Da, așa a fost. Buzele îi tremurau. Dar continuă cu oarecare demnitate : Ți-aș fi mărturisit singură ; știam, și știu și-acum că am greșit. Numai că nu îndrăzneam, fiindcă te iubeam prea mult. Ah, cît de mult te iubeam ! Pentru mine erai totul pe lume... așa cum ești și-acum ! N-ai să mă ierți ?

E trist că un bărbat care, la început, n-ar îngădui ca verdictul perfecțiunii, pronunțat de el asupra iubitei sau soției lui, să fie clătinat de vreo probă contrarie, chiar dac-ar veni de la însuși Dumnezeu, odată ce-i pune puritatea la îndoială, e în stare s-o spînzure moralmente, pe temeiul unor mărturii pe care n-ar avea inima să le accepte nici la „judecata" unui cîine.

Acest refuz de a face mărturisiri, a cărui cauză era naivitatea Elfridei, ce se credea cu mult mai vinovată decît era cu adevărat, săvîrșise o operă fatală în mintea lui Knight. Omul cu o judecată atît de pătrunzătoare, văzînd cum întîia năzuință către puritate îi e zdrobită, înclina acum spre cealaltă extremă, și fiece mișcare de pe chipul Elfridei, fiece tremur, fiece frază încurcată era, pentru el, o nouă dovadă a necinstei.

— Elfride, e timpul să isprăvim cu complimentele și să lăsăm politețea la o parte, spuse Knight. Uită-te în ochii mei, și, în credință spune-mi drept încă un lucru, unul doar. Ai plecat singură cu el ?

— Da.

— Și te-ai întors acasă în aceeași zi ?

— Nu.

Cuvîntul căzu ca un trăsnet ; pînă și cerul și pămîntul păreau îndurerate. Knight își întoarse fața. Între timp,

chipul Elfridei împrumută o expresie în care ghiceai deznădejdea fără margini că explicase în așa fel lucrurile, încît nu păreau cu nimic mai bune decît fuseseră în realitate, o deznădejde care te face nu numai să-ți pierzi încrederea în lămuriri deschise, dar și să nesocotești, din prea mare osteneală, orice șansă, cît de mică, de micșorare a vinei.

Scena aceasta avea să rămînă multă vreme vie în ochii lui Knight ; miriștea cafenie, buruienile presărate ici-colo, brîul de mesteceni din depărtare, ce acopereau casa și ale căror frunze însîngerate parcă trăgeau să moară.

— Trebuie să mă uiți, spuse el. Nu ne mai putem căsători, Elfride.

Durerea revărsată în sufletul Elfridei, odată cu vorbele lui, i se oglindi pe chip ca o tortură insuportabilă.

— Ce vrei să zici, Harry ? Ai spus-o doar așa... nu ?

Ea ridică neîncrezătoare privirea spre el, și dădu să rîdă, ca și cum irealitatea vorbelor lui era neîndoielnică.

— Nu vorbești serios, știu... așa-i că nu vorbești serios ? Doar eu sînt a ta și vrei să fiu a ta pe veci, nu ?

— Elfride, ți-am vorbit prea aspru. Am exprimat în cuvinte ceea ce trebuia doar să gîndesc. Țin la tine, așa că îngăduie-mi să-ți dau un sfat. Mărită-te cu bărbatul acela cît mai repede cu putință. Oricît de sătui ați fi unul de altul, tu ești a lui și el e al tău, iar eu n-am de gînd să mă strecor între voi. Crezi c-aș vrea... crezi c-aș putea să fac asta, măcar pentru o clipă ? Dacă nu poți să te măriți cu el acum, și dacă altul o să te ia de soție, să nu-i dezvălui taina ta după căsătorie, dacă nu i-ai dezvăluit-o înainte. Atunci sinceritatea te-ar nenoroci.

Înmărmurită de tot ce auzise, Elfride exclamă :

— Nu, nu, n-am să fiu soția altcuiva ! Ție trebuie să-ți fiu soție !

— Dacă ne-am fi căsătorit...

— Doar nu vrei să spui că... pleci, și mă părăsești, *și te înstrăinezi de mine... Ah, nu vrei să spui asta !*

Vorbele ei se stinseră într-un val de suspine. Își stăpîni plînsul și continuă să privească chipul lui, pe care în zadar se străduia să afle o rază de speranță.

— Eu intru în casă, spuse Knight. Să nu vii după mine, Elfride. Nu vreau să vii.

— A, nu, bineînțeles că n-am să vin.

— Și pe urmă plec la Castle Boterel. La revedere.

Își luă rămas bun de la ea simplu, de parcă s-ar fi despărțit doar pînă a doua zi, așa cum o făcuse de atîtea ori mai înainte, și tot astfel păru să înțeleagă și ea salutul lui. Knight nu se simțea în stare să-i spună limpede că pleca pentru totdeauna. Nici el nu-și dădea prea bine seama ce avea să facă pînă la urmă ; va alerga iar la Elfride și se va azvîrli în șuvoiul unui sentiment copleșitor, sau va încerca să se domine într-atît pe sine și ceea ce purta în suflet, încît să facă din această despărțire ceva definitiv, pornind din nou în viață de unul singur.

Zece minute mai tîrziu părăsise casa, lăsînd vorbă că, dacă nu se va întoarce seara, să i se trimită bagajul la locuința lui din Londra, de unde avea de gînd să-l înștiințeze pe domnul Swancourt, printr-o scrisoare, despre motivele plecării lui precipitate. Coborînd valea, nu se putu stăpîni să nu-și întoarcă privirea. Văzu mirișteа și silueta subțirică a unei fete în mijlocul ei, proiectîndu-se dreaptă pe cer. Elfride, docilă ca întotdeauna, abia dacă făcuse un pas mai încolo, căci el spusese : „Rămîi aici". Se mai uită o dată, și tot acolo o văzu ; așa avea să-i apară în minte săptămîni și luni în șir. Își desprinse privirile de la ea, își trecu mîna peste ochi, de parc-ar fi vrut să șteargă această imagine, scoase un geamăt adînc și porni mai departe.

XXXV

„Și-ai să mă părăsești ?... Hai spune nu, hai spune nu !"

IATĂ-NE LA HANUL LUI BEDE, în odaia lui Knight, seara tîrziu, a doua zi după plecarea lui Knight din Endelstow. O ploaie mărunță cade asupra Londrei, învăluind într-un nimb umed și mohorît străzile mai bine luminate. Ploaia nu se întețise încă îndeajuns, pentru ca trecerea vehiculelor iuți să lase în urmă acea huruială puternică, pe care o auzi după spălarea pietrelor de o răpăială zdravănă, dar era, totuși, destul

de deasă ca să fi făcut aleile și drumurile mîzgoase, alunecoase și lipicioase, atît pentru picioare cît și pentru roți.

Înainte de a ieși pe ușă, ca să ia drumul plicticos spre casă, în Richmond, Knight sta lîngă cămin, privind focul mocnit care pîlpîia, gata să se stingă. Avea pălăria pe cap, stinsese și gazul. Storul ferestrei dinspre alee nu fusese coborît și, odată cu lumina ce venea de jos, reflectîndu-se pe tavan, pătrundea în încăpere, în locul murmurului obișnuit, doar ceva din zgomotul roților și bolboroseala pripită a celor care se aflau afară mai mult de nevoie decît de plăcere.

În timp ce sta așa, așteptînd să treacă cele cîteva minute ce mai rămăseseră pînă la ceasul cînd urma să ia trenul, o bătaie sfioasă în ușă se amestecă cu celelalte sunete care îi ajungeau la ureche. La început fu atît de ușoară, încît, larma de afară o acoperea aproape cu totul. Bătaia se repetă, și Knight străbătu vestibulul înțesat de vechituri pentru a deschide ușa.

O femeie, bine înfofolită, dar care se vedea că e subțirică, sta pe palier, sub lampa de gaz. Se repezi înainte, se aruncă de gîtul lui Knight și scoase un strigăt sugrumat :

— Ah, Harry, Harry, mă omori ! N-am putut să nu vin. Nu mă alunga... te rog ! Iart-o pe Elfride a ta că a venit... te iubesc atît de mult !

Cîteva minute, Knight rămase împietrit de tulburare și uimire.

— Elfride !, strigă el. Ce înseamnă asta ? Ce-ai făcut ?

— Nu mă respinge, nu mă pedepsi... Ah, te rog, nu ! N-am putut să nu vin. Simțeam că mor. Azi-noapte, văzînd că nu te mai întorci, n-am mai putut să îndur... n-am mai putut ! Lasă-mă numai să stau cu tine și să te privesc, Harry. *Mai mult nu-ți cer !*

Pleoapele îi erau roșii, grele și umflate de atîta plîns, și gingașii obraji, ca trandafirii, se urîțiseră și se pătaseră de cît îi frecase cu batista, ca să-și șteargă șiroaiele de lacrimi.

— Cu cine ești ? Ai venit singură ? se grăbi el s-o întrebe.

— Da. Cînd am văzut că nu te-ntorci acasă, noaptea trecută, am stat trează, sperînd c-ai să vii... m-am perpelit toată noaptea... am aşteptat, şi-am aşteptat, dar tu tot n-ai venit ! Pe urmă, cînd s-a luminat de ziuă şi am aflat din scrisoarea ta că ai plecat, n-am mai putut să rabd. Am fugit de acasă, m-am dus la St. Launce's şi am luat trenul încoace. De azi-dimineaţă sînt pe drum, aşa că n-ai să mă alungi, nu-i aşa, Harry ? Am să te iubesc cît oi trăi, pînă la moarte !

— Bine, dar cum să rămîi aici ? Ar fi o nebunie ! Ah, Elfride, în ce te-ai băgat ! Îţi faci numele de ocară alergînd aşa după mine ! Ştii doar ce s-a-ntîmplat prima oară, şi tot nu te-ai învăţat minte să nu te mai bagi în asemenea încurcături ?

— Ah, numele ! Harry, eu am să mor curînd, şi la ce-o să-mi mai servească numele ? Doamne, dac-aş fi fost eu bărbat, n-aş fi părăsit o femeie pentru o greşeală atît de mică ! Să nu-ţi închipui că s-a întîmplat cine ştie ce faptă ruşinoasă cînd am fugit cu bărbatul acela. Ah, bine ar fi fost să fi fugit şi tu cu douăzeci de femei pînă nu m-ai cunoscut pe mine, ca să pot să-ţi dovedesc că mie nu mi se pare asta cine ştie ce greşeală, şi că sînt bucuroasă că mi-ai apărut în cale mai tîrziu, ca să rămîi al meu ! Dacă m-ai cunoaşte cu adevărat, ai şti cît sînt de cinstită, Harry ! Nu se poate să fiu soţia ta ? Spune-mi că mă iubeşti, la fel ca mai înainte, şi nu mă lăsa să plec de lîngă tine, hai ! Nu pot îndura gîndul c-am să trăiesc ceasuri, zile şi nopţi fără sfîrşit departe de tine, şi c-ai ajuns să mă urăşti !

— Nu te urăsc, Elfride, spuse el cu blîndeţe, întinzînd braţele s-o sprijine. Dar nu se poate să rămîi aici, acum... în seara asta, vreau să spun.

— Da' înţeleg că nu se poate... bine era să se fi putut... Harry, mă tem că dacă... ne despărţim acum... se întîmplă ceva, o nenorocire, şi nu ne mai întîlnim ! Harry, dacă nu sînt vrednică să-ţi fiu soţie, sînt gata să-ţi fiu slugă, numai să trăiesc alături de tine ! Să nu mă alungi, ca să te pot vedea măcar ! Atîta vreau, încolo nu-mi mai pasă de nimic !

— Nu, nu pot să te alung... nu pot ! Numai Dumnezeu ştie ce nenorociri ne va aduce seara asta, dar de alungat nu pot să te alung ! Hai, aşează-te aici ; o să încerc să-mi adun gîndurile, să văd ce-i de făcut.

În clipa aceea auziră o bătaie puternică în uşa de jos, urmată de o zmucire bruscă a clopoţelului, care făcu să răsune toată casa, de la mansardă pînă-n beci. Uşa fu deschisă la repezeală şi, după un schimb precipitat de vorbe, în sala de la intrare, paşi grei porniră în sus, pe scară.

Chipul domnului Swancourt, înfierbîntat, crispat şi abătut, se ivi de după palier. Mai urcă două-trei trepte şi apăru în faţa lor. Privind peste capul lui Knight, cu o indignare stăpînită, păşi spre fata care tremura ca varga.

— Ah, Elfride ! În sfîrşit, iată-te ! Ce-i cu comedia asta, domnişoară ? Cînd ai de gînd să te laşi de nebuniile astea şi să te porţi ca o fată cuviincioasă ! Îmi faci numele şi neamul de rîs ! Asemenea fapte ar acoperi de ruşine şi o fată de spălătoreasă ! Poftеşte acasă, domnişoară ! Hai, poftеşte !

— E atît de ostenită ! spuse Knight, pe un ton ce trăda o îngrijorare fără margini. Domnule Swancourt, nu fi aspru... te rog, poartă-te blînd şi iubitor cu ea !

— Cu dumneata, domnule, spuse domnul Swancourt, întorcîndu-se spre Knight cu aerul că făcea asta fiindcă era silit de împrejurări, n-am multe de vorbit. Atît îţi pot spune : cu cît îmi piei mai repede din faţa ochilor, cu atît am să mă simt mai bine. Dacă te-ai apucat să-i faci curte fiicei mele, nu pricep de ce nu te-ai purtat ca un om cinstit. Cum de s-a lăsat ademenită o fată ca ea — care se vede că-i necoaptă la minte şi nu ştie ce-i viaţa — să facă nerozia asta, iar nu pricep ! Dacă ea n-a avut cap să ştie că nu se cădea să fugă de acasă, puteai să ai măcar dumneata, eu aşa cred !

— Nu e vina lui. Nu el m-a ademenit ! Eu am vrut să vin !

— Dacă nu ţi-a trebuit căsătorie, de ce n-ai spus-o deschis ? Dacă nu te gîndeai să te însori, de ce n-ai lăsat-o în pace ? Pe sufletul meu, nu mi-e deloc uşor să fiu pus în situaţia de a-mi face o părere atît de proastă despre un om pe care-l socoteam prieten !

Knight, cu inima grea şi sătul de toate, nu izbuti să se dezmeticească şi să înjghebe măcar două vorbe de răspuns. Cum putea să se apere pe sine, cînd apărarea lui însemna condamnarea Elfridei ? Încercă, deci, trista satisfacţie de a-l lăsa pe tatăl ei să creadă şi să-i spună

tot soiul de nedreptăți. Simțea, parcă, o rază firavă de bucurie strecurîndu-i-se în bezna fără margini a creierului, la gîndul că pastorul avea, poate, să rămînă toată viața încredințat că toate se trăgeau de la faptul că el, iubitul ei, o ademenise să fugă, căci în asta consta, pare-se, falsa interpretare a situației de către domnul Swancourt.

— Ei, ce faci, nu vii ? -zise iar domnul Swancourt către Elfride. Luă mîna ei supusă, și-o petrecu pe sub braț și-și conduse fiica în jos, pe scări. Knight o urmări cu privirea ; în ultima clipă i se trezise în suflet speranța nesăbuită că ea o să mai întoarcă o dată capul. Elfride, însă, trecu mai departe, fără să se uite îndărăt.

Knight auzi ușa deschizîndu-se și închizîndu-se la loc. O birjă zgîrie cu roțile ei pietrișul bordurii, după care cineva dădu, cu glas scăzut, o poruncă. Se trînti portiera, roțile se puseseră în mișcare, și birja se îndepărtă.

Din clipa apariției Elfridei, o luptă crîncenă se dezlănțuise în inima lui Henry Knight. Toate pornirile, toate simțămintele, toată căldura lui, sau cum vreți s-o numim, îl îndemnau să alerge spre dînsa și să se ofere a-i fi iubit și ocrotitor o viață întreagă. Gestul copilăros, necugetat, zmintit, pe care-l săvîrșise venind la el nu putea dovedi decît că purtările frumoase erau literă moartă pentru ea și că neînfrînarea ei, care, în realitate, era simplitate pură, însemna desconsiderarea bunei-cuviințe ; deci ce putea fi mai limpede decît că o asemenea femeie se lăsase înșelată cîndva în trecut ? Copleșit de cel mai amar cinism, Knight, își spuse : „Femeia bănuitoare și chibzuită, care nu vede decît apucături josnice și murdare la semenii săi, e mult prea șireată ca să se lase amăgită de bărbați ; femeile care cad sînt ființe încrezătoare, de felul Elfridei".

Trecuseră ceasuri, trecuseră zile și Knight stătea tot cu brațele încrucișate. Timpul care se scurgea, amorțindu-i inima, pe care doar prezența ei ar fi trezit-o, îi întări mintea, ajutînd-o să țină simțămintele în frîu. Elfride îl iubea, era limpede, și el nu se putea împiedica să-i împărtășească dragostea ; dar să se căsătorească cu ea, asta nu ! Dac-ar fi putut s-o regăsească pe Elfride a lui — Elfride cea de altădată — dar fata aceea era moartă și îngropată, și abia dacă-și mai amintea de ea ! Cum ar fi putut să se căsătorească cu Elfride cea nouă,

cu această ființă care, dacă i-ar fi apărut de la început așa cum era, ar fi fost pentru el doar o cunoștință interesantă, dar demnă de dispreț, nimic mai mult ?

Îl rodea inima, la gîndul că avea în față pilda vie a celei mai nefericite situații pe care și-ar fi putut-o imagina în grațioasa filozofie și satiră socială a eseurilor lui.

Corectitudinea morală a vieții acestui om era demnă de toată lauda ; dar, în ciuda unui deosebit discernămînt intelectual, Knight avea ceva din acea încăpățînare, pe care o întîlnești, mai cu seamă, la oamenii scrupulos de cinstiți. În virtute, el nu vedea decît abstracțiune pură, și n-o putea băga în aceeași oală cu păcatul așa cum fac oamenii mai realiști. Din clipa cînd își dăduse seama că se înșelase, închipuindu-și că Elfride era o ființă neasemuită, nimic pe lume nu-l mai putea face să creadă că, în definitiv, nu era chiar atît de păcătoasă.

Rămase în oraș două săptămîni, irosindu-și timpul, mereu în cumpănă între pasiune și principii. Un singur gînd îi apărea limpede — că era mai bine ca el și Elfride să nu se mai întîlnească.

Cînd își arunca ochii peste volumele de pe rafturile bibliotecii lui, dintre care puține fuseseră deschise de cînd Elfride începuse să-i stăpînească inima, șirurile lor ordonate și neclintite păreau să-l osîndească drept apostat al vechii credințe a tinereții lui și a primilor ani ai maturității. Ți-ai părăsit prietenii de nădejde — păreau ele să-i spună — pentru încîntarea de o clipă trezită de chipul unei femei nestatornice, încîntare ce-a sfîrșit în adîncă amărăciune. Sentimentul jertfei de sine, frizînd ascetismul, care îl însuflețise pe Knight în fiece clipă în trecut, își vestise sfîrșitul odată cu nașterea iubirii, împreună cu el pierind și respectul de sine ce compensase lipsa mulțumirii de sine. Elfride, sărmana mititică, în loc să reprezinte, ca pe vremuri, o părticică din crezul lui, începu să îmbrace veșmintele ispitei. S-ar părea că e în firea omului să simtă, uneori, astfel, dar Knight *nu se gîndise nici o clipă că poate îi datora și el un mic* sacrificiu Elfridei, în schimbul credinței mărinimoase cu care ea îi salvase viața.

Cu conștiința că, asemeni lui Antoniu, fluturase un salut de adio regatelor și provinciilor, se gîndi, apoi, cum îi dezvăluise Elfridei cele mai ascunse taine și planuri ale lui — o libertate pe care nu și-ar fi îngăduit-o nici-

cînd în fața altui muritor. Cum de nu se putuse împiedica să-i destăinuie gînduri abia încolțite ce pînă atunci stătuseră zăvorîte în cele mai ferite tainițe ale sufletului său ?

Knight avea o minte viguroasă, în stare să scape de sub puterea inimii și să înțeleagă că dragostea lui, ca și aceea a altor oameni, se putea stinge prin schimbarea decorului și a împrejurărilor. Totuși, înțelegerea era împovărată de amărăciune : „Regretul cel din urmă, e că regretul moare !“ Dar, convins fiind că moartea regretului era calea cea mai bună pe care o putea alege, nu căută să i se mai împotrivească. Își încuie locuința pe care o ținea cu chirie, întrerupse orice legături cu editorii, și părăsi Londra, plecînd spre continent. Îl vom lăsa să rătăcească pe acele meleaguri fără nici un scop, în afara unuia cu totul neînsemnat — încercarea de a o uita pe Elfride.

XXXV

„Bănuții sînt podoaba ce te-nfrumusețează“

— NU PRICEP CE I-A APUCAT PE oamenii ăștia din St. Launce's ! Nu pricep și pace !

— Fiindcă te tot întreabă : „Ce mai faceți“ ? De-asta ?

— Da, mă întreabă ce mai facem, și dau mîna cu mine, și mă poftesc pe la ei, și țin morțiș să știe cum o duci tu cu sănătatea, John !

Acest dialog făcea parte din conversația ce se desfășura între John Smith și nevastă-sa, într-o sîmbătă seara din primăvara care urmase plecării lui Stephen din Anglia. Stephen se întorsese de mult în India, iar perechea răzbătătoare se mutase din parcul lordului Luxellian, de la Endelstow, într-o casă gospodărească, așezată la drum, cam la o milă de St. Launce's, unde John deschisese pe contul lui un depozit de piatră și plăci de gresie.

— Acum șase luni, cînd am venit aici, continuă doamna Smith, ăi mai guralivi negustori abia mi-aruncau cîte-o vorbă peste tejghea, măcar că plătisem bani gheață în tîrgul ăsta atîția ani de zile. Și dacă se întîmpla să dau

de ei pe drum, peste juma' de ceas se uitau la mine de parcă habar n-aveau cine sînt.

— Se uitau prin tine ca prin sticlă, nu ?

— Da, ăi mai neobrazaţi aşa făceau. Ăia mai la locu' lor şi mai potoliţi, ba mi se uitau pe deasupra capului, ba pe lîngă ureche, ba peste umăr, dar în ochi nu, niciodată ! Ăi mai de treabă şi mai ruşinoşi îşi întorceau capul spre dreapta dacă mă vedeau că vin din stînga, şi o zbugheau într-un gang cînd dam să pun piciorul pe acelaşi trotuar cu ei. Libraru' ăl tînăr şi spilcuit umbla numa' cu şmecherii de-astea, tot aşa şi fetele măcelarului şi băieţii tapiţerului. Cînd îşi făceau treaba cu mine şi n-avea cine să-i vadă, erau numa' miere, da' cînd închideau uşa prăvăliei şi începeau cu fandoselile, nu mai dădeau doi bani pe mine, femeie bătrînă !

— Ai dreptate, Maria, ai dreptate.

— Ei, da' azi s-a schimbat treaba ! Abia apuc s-ajung la piaţă, că doamna Joakes dă buzna peste mine, de faţă cu toată lumea, şi-mi zice : „Dragă doamnă Smith, oi fi obosită, după atîta umblat ! Pofteşte la noi să iei o gustare ! Mă supăr dacă nu vii, doar ne cunoaştem de atîta amar de vreme ! Nu-ţi mai aduci aminte cum umblam noi printre ruinele castelului după pene de bufniţă ?“ Nu se ştie niciodată ce nevoie poţi să ai de un om, aşa că i-am răspuns femeii cuviincios. Nici n-ajung la colţ, şi numa' ce-l văd pe avocatu' ăla tînăr şi îmbuibat, Sweet, filfizonu' ăla fără pereche, alergînd după mine cu sufletu' la gură : „Doamnă Smith, zice el către mine, scuzaţi-mi îndrăzneala, dar aveţi o rămurică de mure pe poala rochiei, vi s-o fi agăţat cînd aţi trecut pe cîmp ; pot să v-o dau jos ?“ Ei, n-ai să mă crezi, asta se întîmpla drept în faţa primăriei ! Ce i-o fi apucat pe toţi dragostea de o femeie bătrînă, aşa, peste noapte ?

— Nu ştiu ce să zic. I-o fi cuprins căinţa.

— Căinţa ! Mare prostănac mai eşti şi tu, John ! Ai pomenit tu om să se căiască cînd are bani la teşcherea şi cincizeci de ani în faţă ?

— Ei, şi eu mă gîndeam, zise John, sărind peste această întrebare care i se păru cam nelalocul ei, că niciodată, de cînd ne-am mutat aici, nu m-am bucurat de mai multă dragoste şi bunăvoinţă din partea oamenilor ca azi. Uite, de pildă, Alderman Tope m-a văzut în mijlocul drumului şi a venit glonţ la mine să-mi strîngă

mîna, iac-aşa ! Eram în haine de lucru, aşa că m-a cam cuprins mirarea. Ei, da' să-l fi văzut pe tînărul ăla, Werrington !

— Ăla cine mai e ?

— Ei, cum, nu-l cunoşti, ăla din Hill Street care vinde fluiere, şi viori, şi piane de-alea mari, şi ştie şi să cînte la ele. Stătea de vorbă cu Egloskerry, burlacu' ăla mărunţel care şi-a băgat banii în fonduri publice. Eu treceam pe-acolo şi n-aveam cîtuşi de puţin pretenţia, nici nu visam, măcar, să mă salute nişte oameni luminaţi ca ei, mai cu seamă că eram şi în haine de lucru...

— Sigur că da, tu veşnic te vînturi prin tîrg în haine de lucru ! Degeaba mă milogesc de tine să te îmbraci ca lumea, tu ştii una şi bună !

— Ei, ce mai, eram în haine de lucru ! Werrington dă cu ochii de mine : „Ah, domnul Smith ! Ce dimineaţă frumoasă ! E o vreme minunată pentru lucrări de construcţie", zice el tare şi din toată inima, parcă ne-am fi trezit amîndoi într-o văgăună, şi eu eram singuru' om cu carè putea să schimbe o vorbă. Mi s-a părut curios, că doar Werrington e unu' din ăi mai grozavi petrecăreţi ai tîrgului.

În clipa aceea se auzi o bătaie în uşa de la intrare. Doamna Smith se grăbi să deschidă.

— Cred c-o să ne ierţi, doamnă Smith, dar vremea asta minunată de primăvară ne-a înnebunit. Nu mai puteam să stăm în casă, zău aşa ! Cum mi-am băut ceaiul, am luat-o pe doamna Trewen la braţ şi am ieşit la plimbare. V-am văzut frumuseţea asta de şofran în floare şi ne-am îngăduit să intrăm. Am face cîţiva paşi prin grădina dumneavoastră, dacă nu vă e cu supărare.

— Nicidecum, zise doamna Smith, aşa că cei doi porniră să dea ocol grădinii. Cum se întoarseră cu spatele, doamna Smith îşi înălţă braţele la cer de uimire.

— Doamne, miluieşte-ne pre noi !

— Cine-s ăştia ? o întrebă bărbatu-său.

— Nici mai mult nici mai puţin decît domnul Trewen, directorul băncii, cu nevastă-sa.

John Smith, zăpăcit de-a binelea, ieşi pe uşă şi aruncă o privire peste poarta grădinii, să-şi mai adune minţile. Nu apucă să stea aşa nici două minute, că se auzi huruit de roţi, şi pe drum trecu o trăsură cu doi cai. O doamnă cu o înfăţişare distinsă şi cu aere de ducesă scoase

capul afară. Cînd ajunse în dreptul porții lui Smith, întoarse capul și-i porunci îndată vizitiului să oprească.

— Ah, domnul Smith, îmi pare bine să vă văd așa, bine, sănătos. Nu se poate să nu mă opresc o clipă, să vă felicit pe dumneavoastră și pe doamna Smith pentru bucuria pe care, desigur, o încercați. Joseph, poți să-i dai drumul !

Și trăsura porni înainte, spre St. Launce's.

Doamna Smith dădu buzna din spatele unui tufiș de lauri, unde stătuse să cumpănească situația.

— Era cît pe ce să-mi ridic pălăria în fața ei, zise John. Zău că da, taman cum făceam în fața sărmanei lady Luxellian, cu ani în urmă.

— Doamne ! Cine era ?

— Femeia de la cîrciuma aia... cum îi zice ? Doamna... Doamna... aia de la Falcon.

— Femeia de la cîrciumă ! Tare mai ești din topor ! De, neamu' lu' Smith ! Să fi spus și tu proprietăreasa hotelului Falcon, că doar e timpu' să ne mai deprindem și noi cu politeturile. Ei, lumea asta-i destul de caraghioasă, da' se cade să-i dăm ce i se cuvine.

Se prea poate ca doamna Smith să se cam fi muiat, fără să vrea, la vederea acestor izbucniri de prietenie printre oamenii de la St. Launce's. Și, ca să fim drepți și cu ei, nici nu trebuia să fie altfel. Interesul pe care oamenii nepricepuți din acest tîrg îl arătau, într-un chip atît de caraghios, era sincer, în felul lui, și egal ca valoare intrinsecă cu zîmbetele mai rafinate ale membrilor unor comunități mai largi.

Domnul și doamna Trewen tocmai se întorceau și ei din grădină.

— Eu îi întreb pe șleau, îi șopti John nevesti-si. O să zic așa : Sîntem tare nedumeriți... Să nu vă fie cu supărare, da' eu v-aș pune o întrebare, domnule și doamnă Trewen. Cum de v-a apucat, dintr-odată, dragostea de noi ? Ei, ce zici ? Ar fi drept și cu cap, nu ?

— Să nu care cumva să deschizi gura ! Doamne sfinte, cînd o să te mai cioplești și tu un pic ?

— Trebuie să fiți tare mîndri, domnule Smith și dumneavoastră, doamnă, că aveți un fiu așa vestit, spuse directorul băncii apropiindu-se de ei.

— A, de Stephen era vorba... știam eu ! își zise doamna Smith, triumfătoare.

— Da' ce-i cu el ? Noi nu știm nimic, spuse John.
— Nu știți ?
— Nu !
— Bine, dar a aflat tot tîrgul ! Domnia-sa, primarul, a pomenit de asta în cuvîntarea rostită aseară la dineul de la Clubul „Fiece om — propriul său creator".
— Și ce-i cu Stephen ? insistă doamna Smith.
— Ce să fie, fiul dumneavoastră a fost sărbătorit de guvernatorii adjuncți, și de prinți, și de nu mai știu ce persoane din India. E la toartă cu nababii, și urmează să proiecteze un palat mare, și o catedrală, și spitale, și colegii, și clădiri publice, și fortificații, cu deplina aprobare a puterilor diriguitoare, creștine și păgîne.
— Eu nu mă mir de fel c-așa stă treaba cu feciorumeu, spuse doamna Smith, fără, însă, să-și dea aere.
— Am citit în numărul de ieri din „St. Launce's Review". Domnia-sa, primarul, de la locul de onoare, a adus vorba, tare meșteșugit, în cuvîntarea sa, despre cele întîmplate.
— Foarte frumos din partea domniei sale, primarul, de la locul de onoare, spuse mama lui Stephen. Trag nădejdea că fiu-meu o să aibă minte și o să știe să păstreze ce-a cîștigat. Numa' să n-o ia razna, cum se-ntîmplă cu băieții. Să nu pățească ca alții și să cadă-n ghiara vreunei femei !
— Ei, domnule și doamnă Smith, văd că se înserează, așa că e timpul să ne ducem și noi. Sîmbătă, cînd veniți la piață, nu uitați să poftiți și pe la noi ! Veți fi primiți cu brațele deschise. Avem puse de-o parte pentru dumneavoastră cîte o ceașcă de ceai cu farfurioara ei ; v-așteaptă de luni de zile, dar se vede că nu v-ați dat seama... Eu sînt om cu inimă deschisă, și cînd spun o vorbă, e vorbă !
Oaspeții plecaseră, soarele scăpătase și razele lunii prinseră să tremure pe pereții casei ; John Smith și nevastă-sa își luară cîte un scaun și deschiseră ziarul de care făcuseră rost din tîrg, la repezeală. Cînd isprăviră cu cititul, se chibzuiră cum să facă față noii situații în care se aflau ; după socoteala doamnei Smith, o puteau scoate la capăt lărgind doar puțin casa și cumpărînd cîteva mobile noi.
— Și, John, nu uita un lucru, spuse ea în chip de încheiere. Cînd îi scrii lui Stephen, să nu cumva să po-

meneşti o vorbă despre Elfride Swancourt. Ne-am mutat în altă parte şi nu mai ştim de ea, decît din auzite. După cum văd eu, băiatu' s-a cam lecuit de ea, şi bine-mi pare ! Numa' ceasu rău i-a scos-o în cale ! Stephen nu era de nasu' lor, aşa că las' să-şi păstreze boieria pentru ei, dacă aşa li-e pofta ! El tot n-a uitat-o, ştiu eu, da' nu mai e chiar aşa aprins. Tu nu căuta să afli nimic despre fată, ca să n-avem ce să-i spunem dacă ne întreabă ceva. Poate aşa o să-i iasă din minte cu totu'.

— Fie cum zici tu, spuse John.

XXXVII

„După mai multe zile"

KNIGHT O LUĂ SPRE SUD, PASĂmite în scopul studierii antichităţilor de pe continent.

Păşi de-a lungul coridoarelor din Amiens, zăbovi în preajma mănăstirii din Ardennes, se căţără în ciudatele turnuri din Laon, cercetă Noyonul şi Reimsul. Apoi porni spre Chartres, ca să examineze clopotniţele-i solzoase şi ciudatele-i sculpturi, după care întîrzie o vreme la Coutances. Vîsli la poalele Muntelui St. Michel, îmbrăţişînd cu privirea linia orizontului, încrustată de nenumărate monumente în ruină. Rămase zile întregi la St. Quen şi Rouen, tot aşa şi la Veselay, Sens şi în preajma altor monumente vestite. Abandonînd cercetarea artei franceze timpurii, cu aceeaşi nerăbdare fără rost care-l mînase la această treabă, merse mai departe şi rătăci o vreme prin Ferrara, Padua şi Pisa. Sătul de evul mediu, vru să vadă ce-i oferă Forumul Roman. Apoi contemplă efectele luminii de lună asupra golfului Napoli. Porni spre Austria, se simţi moleşit şi deprimat pe cîmpiile Ungariei, dar îl învioră iar boarea povîrnişurilor Carpaţilor.

Apoi se trezi în Grecia. Vizită cîmpia Maratonului şi se străduí să-şi închipuie înfrîngerea persană ; urcă pe o colină, ca să cheme imaginea Sfîntului Paul adresîndu-se atenienilor antici ; se duse la Termopile şi Salamis, ca să privească în urmă, la faptele şi tradi-

ţiile de pe vremea celei de a doua invazii — impresiile culese fiind mai mult sau mai puţin haotice. Knight se plictisi de aceste locuri ca şi de cele dinainte. Apoi, după ce trecu prin şocul unui cutremur în Insulele Ioniene, plecă spre Veneţia. Aici străbătu în sus şi-n jos, în gondole, întortocheata arteră principală a marelui canal, zăbovind pe străzi şi în pieţe după lăsarea serii, cînd nici cea mai mică undă nu tulbura faţa lagunelor, şi totul amuţea, în afara bătăii orologiului în miez de noapte. Apoi, petrecu săptămîni întregi prin muzeele, galeriile de artă şi bibliotecile din Viena, Berlin şi Paris ; şi de acolo se întoarse acasă.

Astfel, vremea trecu, şi iată-ne într-o după-amiază de februarie, cincisprezece luni după despărţirea dintre Elfride şi iubitul ei, care avusese loc pe miriştea cafenie dinspre mare.

Doi bărbaţi, care nu păreau londonezi, cu ceva străin în îmbrăcăminte, se treziră faţă în faţă pe una din aleile prunduite ce străbăteau Hyde Park. Cel mai tînăr, mai doritor decît tovarăşul lui să vadă ce-i în jur, băgă de seamă prezenţa celui mai în vîrstă, ceva mai înainte ca acesta să-şi fi ridicat din pămînt privirile, a căror expresie pierdută părea că nu-l mai poate părăsi.

— Domnul Knight... da, chiar el ! exclamă bărbatul mai tînăr.

— Ah, Stephen Smith ! zise Knight.

La amîndoi ai fi putut observa simultan aceeaşi transformare ; o expresie mai puţin sinceră şi deschisă decît cea dintîi punînd stăpînire pe feţele lor. Era limpede că vorbele ce urmară nu fură decît o încercare de mascare a stingherelii încercate de ambele părţi.

— Eşti de mult în Anglia ? întrebă Knight.

— Doar de două zile, spuse Smith.

— Şi de cînd nu ne-am văzut ai stat tot timpul în India ?

— Aproape tot timpul.

— S-a făcut mare vîlvă în jurul tău la St. Launce's, anul trecut. Mi se pare c-am văzut ceva şi prin ziare.

— Da, pare-se că s-a scris ceva despre mine.

— Se cuvine să te felicit pentru succesele tale.

— Mulţumesc, dar nu e nimic deosebit. E vorba de progresul profesional firesc pe care-l poate face orice om cînd nu întîmpină nici un fel de piedici.

Conversaţia lor suferea de acea sărăcie de cuvinte ce se iveşte între oameni care s-au socotit prieteni şi constată că prietenia lor e pe sfîrşite, deşi nu a coborît încă la nivelul unei simple relaţii între cunoscuţi. Amîndoi priveau în jur. Poate că Knight păstrase în minte, în lunile care se scurseseră, purtarea lui Stephen de la ultima lor întîlnire, şi asta, pare-se, îl făcuse să-şi piardă vechiul lui interes faţă de tînăr, socotindu-l nemeritat. Stephen era, fără îndoială, chinuit de simţăminte pornite din credinţa că Knight îi răpise femeia la care ţinea atît de mult.

Luînd un aer şi un ton nepăsător, ca să ascundă, pe cît putea, faptul că subiectul îl interesa mult mai mult decît îşi închipuise vreodată prietenul său, Stephen Smith îi puse o întrebare :

— Te-ai căsătorit ?

— Nu.

În răspunsul sec, dat de Knight, răzbătea o amărăciune fără margini.

— Şi nici n-am de gînd să mă căsătoresc, adăugă el pe un ton hotărît. Tu te-ai căsătorit ?

— Nu, răspunse Stephen cu tristeţe, vorbind încet ca într-o odaie de bolnav. Deşi nu ştia dacă Knight aflase de cererea în căsătorie pe care o făcuse el, cîndva, Elfridei, se hotărî, totuşi, să-şi ia riscul de a mai insista puţin asupra subiectului care exercita asupra lui, chiar şi acum, o dureroasă fascinaţie.

— Asta înseamnă că n-a ieşit nimic din logodna dumitale cu domnişoara Swancourt, zise el. Îţi aminteşti că te-am întîlnit cu ea, odată ?

Vocea lui Stephen tremură uşor, în ciuda dorinţei lui ferme de a şi-o stăpîni. Activitatea din India nu reuşise să-i slăbească îndeajuns simţămintele, pentru a le putea ţine uşor în frîu.

— Am rupt logodna, veni, fără întîrziere, răspunsul lui Knight. Aşa se termină multe logodne... nu se ştie dacă spre binele sau spre răul oamenilor.

— Da, aşa este. Şi ce-ai mai făcut în ultima vreme ?

— Ce-am făcut ? Nimic.

— Pe unde-ai mai fost ?

— Mi-e greu să-ţi spun. În general, am călătorit prin Europa, şi poate te-ar interesa să afli că am încercat să studiez în mod serios arta continentală a Evului Mediu.

Însemnările mele asupra subiectelor cercetate îţi stau la dispoziţie. Eu tot n-am ce să fac cu ele.

— Da, mi-ar face plăcere să le citesc... Ah, să călătoreşti în lumea largă !

— Nu chiar în lumea largă, răspunse Knight cu o nepăsare morocănoasă. Ştii, probabil, că pe oi le apucă uneori un fel de ameţeală ; înseamnă că au făcut chist hidatic, o boală care distruge creierul. Bietele dobitoace capătă un năravciudat, se tot rotesc în cerc, fără astîmpăr. Aşa am călătorit şi eu, tot împrejur, şi iar împrejur, ca un berbec năuc.

Felul indiferent, amar şi fără şir, de a vorbi al lui Knight, care mai degrabă căuta să dea frîu liber gîndurilor lui decît să împărtăşească vreo idee lui Stephen, făcu o tristă impresie asupra tînărului. Ceva se întîmplase cu fostul său prieten : părea ros de o suferinţă. Knight se schimbase, era alt om. Şi el se schimbase mult, dar altfel decît Knight.

— M-am întors acasă ieri, urmă Knight, fără să fi acumulat, după părerea mea, nici măcar zece idei demne de atenţie.

— Eşti într-o stare atît de bolnăvicioasă, încît ai devenit mai hamletiam decît Hamlet, spuse Stephen, sincer şi cu părere de rău.

Knight nu răspunse nimic.

— Ştii, urmă Stephen, judecînd după ceea ce-am văzut, aş fi putut să jur că te-ai căsătorit.

Chipul lui Knight se înăspri.

— Chiar să juri ? zise el.

Stephen nu se simţea în stare să părăsească tristul subiect care-l ademenea atît de mult.

— Da, şi asta, firește, mă miră.

— Cu cine credeai c-o să mă însor ?

— Cu cea pe care am văzut-o cu dumneata.

— Îţi mulţumesc pentru mirare.

— Te-a părăsit ?

— Uite ce e, Smith, i-o întoarse Knight, tăios. Să nu te mai prind că mă întrebi ceva în legătură cu povestea asta. Am eu motivele mele ca să-ţi cer asta. E limpede, da ? Şi dac-ai să te apuci, totuşi, să-mi pui întrebări, află c-ai să rămîi fără răspuns.

— Ah, nici prin gînd nu mi-ar fi trecut că o astfel de întrebare ţi-e neplăcută... altfel n-aş mai fi pomenit

de toate astea. Dar am simţit, un moment, dorinţa să-ţi dau o explicaţie şi să primesc o explicaţie din partea dumitale. Dar, lasă, lasă, nu face nimic.

— Ce-ai vrea să-mi explici ?

— Am pierdut-o pe femeia pe care mi-o alesesem de soţie. Nici dumneata nu te-ai căsătorit, aşa cum aveai de gînd. Am putea să ne confruntăm experienţele.

— Eu nu te-am întrebat ce s-a întîmplat în cazul tău.

— Ştiu asta.

— Atunci deducţia e clară.

— Da, destul de clară.

— Adevărul este, Stephen, că sînt ferm hotărît să dau uitării tot ce s-a-ntîmplat, şi asta din motive foarte serioase.

— Nu mă îndoiesc cîtuşi de puţin. Motive la fel de serioase ca cel care te-a făcut să n-o iei de soţie.

— Eşti insinuant. Da, am avut un motiv serios... cumplit de serios !

Neliniştea îl îndemnă pe Smith să mai arunce o întrebare.

— Nu te-a iubit destul ? I se tăiase răsuflarea şi abia mai trăgea în piept un firişor de aer, în timp ce aştepta răspunsul, plin de nădejde amestecată cu îndoială.

— Stephen, forţezi cele mai elementare reguli ale politeţei, asaltîndu-mă cu asemenea întrebări, după tot ce ţi-am spus. Nu pot să pricep ce-i cu tine. Ei, acum e timpul să plec.

— Doamne, Dumnezeule ! exclamă, aprins Stephen. Bine, dar vorbeşti de parcă nu i-ai fi răpit-o altuia, care avea mai multe drepturi asupra ei decît dumneata !

— Ce vrei să spui cu asta ? zise Knight uluit. Ai aflat ceva ?

— Nu, nimic. Şi eu trebuie să plec. La revedere.

— Dacă zici că trebuie să pleci, spuse Knight, de data asta cu părere de rău, înseamnă că n-ai încotro. Totuşi, nu pricep ce te face să te porţi în felul ăsta.

— *Nici eu nu înţeleg purtarea dumitale. Ţi-am fost* întotdeauna recunoscător şi, dacă era după mine, n-am fi ajuns să ne înstrăinăm în felul ăsta.

— Cum, Stephen, n-am avut eu, întotdeauna, cele mai bune intenţii faţă de tine ? Poţi să spui că n-a fost aşa ? Tu ai fost primul care te-ai închis în tine, trebuie să recunoşti !

— A, nu, nu ! Înțelegi cu totul greșit relațiile care s-au creat între noi. Dumneata ai fost, din prima zi, rezervat față de mine, deși eu m-am arătat plin de încredere. Asta presupun că era urmarea firească a pozițiilor diferite pe care le ocupam în lume. Și cînd învățăcelul a început să se poarte la fel de rezervat cu dascălul, nu ți-a mai plăcut. În orice caz, aș vrea să te poftesc pe la mine.

— Unde stai ?

— La hotel Grosvenor, în Pimlico.

— Și eu tot acolo.

— Asta-i grozav, ca să nu zic ciudat. Ei, eu mai am niște treburi la Londra încă o zi-două. Pe urmă mă duc să-mi vizitez părinții, care s-au mutat la St. Launce's. Hai, nu treci pe la mine astă-seară ?

— Poate că da, dar nu-ți făgăduiesc. Aș fi vrut să rămîn, o oră-două, singur, dar, oricum, știu unde te pot găsi. La revedere.

XXXVIII

„E nemiloasă gelozia, ca mormîntul"

STEPHEN PETRECU MULT TIMP gîndindu-se la întîlnirea cu prietenul de odinioară — cîndva idolul și călăuza lui. Era amărît, căci, în iureșul ultimilor ani, credința față de Knight dăinuise, totuși, în inima lui ca un glas abia auzit. Poate că această statornicie se datora faptului că întotdeauna Knight îl tratase ca pe un simplu discipol, că, uneori, chiar îl umilise și, în cele din urmă, îi adusese, desigur fără să-și dea seama, cea mai cumplită umilință, aceea de a-i răpi iubita. Latura sentimentală a firii lui Stephen era croită mai mult după tiparul feminin decît după cel masculin, și rana adîncă făcută de mîna lui Knight avusese, pare-se, darul de a întreține o flacără pe care o purtare blîndă ar fi stins-o cu totul.

Knight, la rîndul lui, rămase înciudat, după ce se despărțiră, că nu-l scuturase puțin pe Stephen, ca pe vremuri. Dacă vorbele scăpate de Smith, îl legătură cu acea per-

soană care avusese drepturi asupra Elfridei înaintea lui, ar fi fost rostite cu cîtva timp în urmă, cînd băiatul era mai tînăr, Knight i-ar fi răspuns cam în felul ăsta : „Ei, hai, zi tot ce ştii, băiete", şi Stephen i-ar fi înşirat, pe loc, toată povestea.

Imaginea lui Stephen, băieţandrul fără minte, deşi umbrită de cea a bărbatului care se ridicase la o situaţie atît de bună, reînvie în amintirea lui Knight, cu toată puterea, în acea după-amiază. Acum Knight era doar în trecere prin Londra, aşa că, după ce puse la punct cele două-trei chestiuni de afaceri pe care le mai avea de rezolvat în ziua aceea, rătăci absent de-a lungul coridoarelor întunecoase din British Museum, timp de o jumătate de ceas, cît mai rămăsese pînă la închidere. Întîlnirea cu Stephen pusese iar prezentul faţă în faţă cu trecutul, ştergînd perioada absenţei lui din Anglia, de parcă n-ar fi existat, astfel încît întîmplările din timpul ultimei lui şederi la Londra păreau să alcătuiască un ajun al celor de acum. Lupta care se dezlănţuise în el atunci din pricina Elfridei Swancourt izbucni iar, şi mai aprigă după acest răstimp de amorţire. Într-adevăr, în lungile luni cît lipsise din ţară, deşi-şi înăbuşise dorinţa de a face din Elfride soţia lui, nu uitase nici o clipă că ea era femeia cea mai potrivită pentru el ; şi, în loc de a încerca să-şi înfrîneze orice gînd ce zbura către ea, ajunsese să-şi privească propriile sentimente drept o infirmitate care trebuie tolerată.

În seara aceea, Knight se întoarse la hotel mult mai devreme decît ar fi făcut-o în mod obişnuit. Nu stătu să se gîndească ce-l îndemnase să se grăbească : dorinţa prietenească de a acoperi golul ce se adîncise, încetul cu încetul, între el şi cel mai vechi cunoscut al lui, sau nevoia de a afla tîlcul misterioaselor oracole pe care Stephen le rostise în grabă, lăsînd să se înţeleagă că ştia mai multe despre Elfride decît îşi închipuise el.

Cină la repezeală, întrebă de Smith şi, curînd după aceea, fu poftit la tînărul bărbat, pe care-l găsi în faţa *unui foc îmbietor, lîngă o masă pe care erau înşirate* publicaţii ştiinţifice şi reviste de artă.

— Am trecut, totuşi, pe la tine, spuse Knight. M-am purtat cam ciudat azi-dimineaţă, şi se cădea să-ţi fac o vizită ; dar ştiu că ai destulă minte, Stephen, ca să mă poţi înţelege. Dă totul pe seama rătăcirilor mele prin străinătăţi.

— Lasă, nu-i nevoie de explicaţii. Stai jos. Îmi pare foarte bine că te văd din nou.

Stephen nu socotea momentul potrivit să-i mărturisească lui Knight că, abia cu o clipă înainte de a-i fi anunţată sosirea lui, tocmai recitea nişte scrisori vechi de-ale Elfridei. Nu erau multe, şi, pînă în seara asta, stătuseră sigilate şi puse deoparte, într-un colţ al valizei de piele, alături de alte cîteva obiecte care-l întovărăşiseră în călătoriile făcute. Imaginile şi zgomotele familiare ale Londrei, întîlnirea cu prietenul lui, făcuseră să renască acel statornic gînd către Elfride şi dragoste, pe care plecarea la celălalt capăt al lumii îl înăbuşise oarecum, fără însă a-l fi alungat cu totul. La început nu dorise decît să-şi arunce o privire pe primul plic ; apoi deschise o scrisoare, pe urmă alta, pînă ce le reciti pe toate, găsind în fiecare un imbold spre triste amintiri. Le împături din nou, le vîrî în buzunar şi, în loc să încerce să vadă ce se mai întîmpla în lumea artei, căzu pe gînduri, tot întrebîndu-se cum de nu-l găsise pe Knight la întoarcerea în ţară căsătorit cu Elfride, după toate cele întîmplate.

Gîndul că ţi s-ar putea da o răsplată oarecare te face să te convingi, din ce în ce mai mult, de necesitatea de a o primi. Stephen îşi dădu frîu liber imaginaţiei, şi simţi, mai adînc decît oricînd în ultimele luni, că, fără Elfride, nici el n-avea să aibă parte de multe bucurii în viaţă, şi nici creatorul n-avea să fie slăvit pentru că-l adusese pe lume.

Stătură lîngă foc, sporovăind de una şi de alta, nici unul din ei nevrînd să fie primul care să aducă vorba despre subiectul care îi interesa atît de mult pe amîndoi. Pe masa plină de reviste se mai aflau şi două-trei carnete de însemnări, dintre care unul sta deschis. Knight, observînd din pagina la care era deschis că nu cuprindea decît schiţe, începu să întoarcă nepăsător filele. După cîteva minute, Stephen ieşi din încăpere, şi Knight se hotărî să-şi petreacă acest răstimp privind schiţele cu mai multă atenţie.

Schiţe simple, provizorii, după clădiri în diverse stiluri, erau desenate rudimentar pe cîteva pagini. Se vedeau, apoi, schiţe ale unor piese antice, fragmente de coloane indiene şi de statui gigantice, stranii detalii ornamentale ale templelor de la Elefanta şi Kenneri, amestecate cu

desene reprezentînd uși, ferestre și acoperișuri, mașini de gătit și mobilier casnic modern, pe scurt, tot ce intră în raza experienței unui arhitect practicant care călătorește cu ochii deschiși. Printre acestea se iveau, ici-colo, stilizări de sculpturi și decorații medievale, alături de chipuri de sfinte fecioare, sfinți și profeți.

Stephen nu pretindea a fi un maestru al desenului liber, dar știa să înfățișeze chipul omenesc corect și cu pricepere. În numeroasele desene plasate în mijlocul paginilor și pe margini, Knight observă, încetul cu încetul, ceva deosebit. Toate sfintele aveau trăsături asemănătoare. Deasupra capetelor plecate se vedeau nimburi mai mari sau mai mici, dar chipul era mereu același. Profilul acela... ah, cît de bine cunoștea Knight profilul acela !

Dacă chipul cunoscut n-ar fi fost reprezentat decît o dată, poate că Knight ar fi socotit asemănarea ca pe ceva întîmplător ; dar repetarea asta însemna ceva. Își aminti din nou de vorbele rostite de Smith în treacăt, mai devreme, în aceeași zi, și privi schițele încă o dată și încă o dată.

Cînd tînărul intră, Knight îl întrebă cu o neliniște vădită :

— Stephen, la ce ți-au trebuit toate desenele astea ?

Stephen privi carnetul de schițe cu desăvîrșită nepăsare :

— Sînt sfinți și îngeri, desenați în clipele mele de răgaz. Am închipuit un fel de proiect de vitraliu pentru o biserică din Anglia.

— Dar pe cine încerci să idealizezi prin chipul acela de femeie care apare mereu în reprezentarea sfintei fecioare ?

— Pe nimeni.

Un gînd fulgeră prin mintea lui Stephen, și tînărul își ridică privirea spre prietenul său.

Adevărul este că strecurarea trăsăturilor Elfridei în aceste desene fusese un proces atît de inconștient încît, la început, Stephen nu înțelesese la ce se referea prietenul lui. Mîna, ca și limba, prinde lesne taina imitației prin simpla putere a obișnuinței, fără să facă apel la judecată, și așa se întîmplase și de data asta. Tinerii care nu se pricep să-și cînte iubita în versuri, se apucă, deobicei, să-i facă portretul și, în zilele de început ale dragostei

lui, Smith nu se mai sătura să înfăţişeze astfel trăsăturile Elfridei. Chipul ales de Stephen drept model era cheia dezlegării multor taine. Knight recunoscuse imaginea fetei. Prilejul de confruntare a experienţelor celor doi bărbaţi se ivise de la sine.

— Pe Elfride Swancourt, fosta mea logodnică, spuse el calm.

— Stephen !

— Înţeleg ce vrei să spui cu exclamaţia asta.

— Deci Elfride era fata aceea ! Şi bărbatul erai tu ?

— Da. Şi te întrebi de ce am ascuns toate astea atunci, la Endelstow, nu ?

— Da, şi nu numai asta... nu numai asta.

— Am procedat aşa cu intenţii bune. Condamnă-mă, dacă vrei. Eu ştiu că am făcut-o cu intenţii bune. Acum, spune-mi, cum aş putea să mă mai port faţă de dumneata ca mai înainte ?

— Nu ştiu... nu mai ştiu ce să spun.

Knight rămase cufundat în gînduri, şi, deodată, zise, cu glas sugrumat :

— Azi după-amiază cînd spuneai c-aş fi răpit-o, am bănuit că se ascundea ceva în vorbele tale. Dar n-am stat să mă gîndesc. Cum de-ai ajuns s-o cunoşti ? se grăbi el să întrebe, pe un ton aproape răstit.

— Venisem la ei pentru restaurarea bisericii... acum cîţiva ani.

— Da, da, cînd lucrai cu Hewby, sigur că da. Bine, dar tot nu pricep. Tonul lui deveni mai ridicat. Nu ştiu ce să mai zic... e cu putinţă să fi fost tras pe sfoară atîta vreme ?

— Nu mi se pare deloc că te-am tras pe sfoară !

— Da, dar...

Knight se ridică şi se porni să măsoare odaia în lung şi-n lat. Chipul îi era deosebit de palid şi glasul schimbat, cînd spuse :

— Eu nu m-aş fi purtat aşa faţă de tine, într-o asemenea situaţie. Să ştii că mă doare tare mult şi, ţi-o spun deschis, n-am s-o uit niciodată !

— Ce anume ?

— Purtarea ta la întîlnirea noastră din cripta familiei Luxellian, cînd ţi-am spus că urmează să ne căsătorim. Înşelăciune şi necinste, de la un cap la altul ! Toată lumea e croită pe acelaşi calapod !

Pe Stephen îl întristă această interpretare greșită a intențiilor lui, chiar dacă aici nu era vorba decît de concluzia pripită a unui prieten, a cărui judecată era tulburată de chinul inimii.

— Nu puteam proceda decît așa, dacă țineam să-i arăt Elfridei respectul cuvenit, spuse el bățos.

— Nu mai spune ! zise Knight pe un ton de reproș amar. Și îmi închipui că nici s-o iei de nevastă nu puteai, dacă țineai să-i arăți respectul cuvenit ! Am sperat... am vrut foarte mult... ca bărbatul acela, care după cum văd erai chiar tu... să fi făcut, pînă la urmă, un astfel de gest.

— Îți sînt foarte recunoscător pentru aceste sentimente. Dar ai un fel foarte misterios de a vorbi. Probabil că am avut toate motivele ca să n-o pot face.

— Aha ! Și care au fost motivele astea ?

— Dorința mea de-a mă căsători mi-a fost zădărnicită.

— Trebuia să găsești prilejul favorabil ; ar fi cazul să faci asta acum, Stephen, măcar ca să-ți îndrepți greșeala ! strigă Knight, ieșindu-și din fire. Asta o știi și tu foarte bine, și nu-ți închipui cît mă doare și mă jignește cînd îmi dau seama că n-ai încercat să faci nimic ca să despăgubești o fată ca ea... o fată atît de încrezătoare, care poate fi distrusă de propriile ei simțăminte, biata prostuță, vai de ea !

— Bine, dar ce vorbe-s astea ! Ai înnebunit ? Doar tu mi-ai răpit-o, nu ?

— Să culegi ce-a lepădat altul, asta numai „răpit" nu se poate numi. Dar, oricum, e cam greu să fim de acord în privința asta, așa că mai bine ne-am vedea fiecare de calea lui.

— Dar, după cîte văd eu, ai înțeles totul cum nu se poate mai greșit, spuse Stephen peste măsură de tulburat. Ce-am făcut ? Spune-mi ? Am pierdut-o pe Elfride ! Ce, ăsta-i un păcat atît de cumplit ?

— S-a întîmplat din cauza ei sau a ta ?

— Ce anume ?

— Despărțirea voastră.

— Am să-ți răspund cinstit. A fost numai din cauza ei, numai și numai din cauza ei.

— Și ce motiv a avut să se despartă de tine ?

— Nu-mi dau seama. Dar am să-ți spun toată povestea, fără să-ți ascund nimic.

Pînă-n clipa asta, Stephen nu se îndoise cîtuși de puțin că Elfride se săturase de el și se lăsase atrasă de Knight, dar nu-i convenea să admită asta nici în sinea sa, darmite s-o recunoască deschis. Speranța trezită de respingerea lui Knight îl îndreptățea să interpreteze altfel situația : dragostea pentru prietenul său nu era, de fapt, cauza, ci urmarea sfîrșitului iubirii pentru el însuși.

— Nu trebuie să lăsăm ca toate astea să creeze neînțelegeri între noi, răspunse Knight, căzînd iar în mania lui de a-și ascunde adevăratele sentimente, ca și cum în situația de față încrederea era intolerabilă. Îmi dau seama că reținerea pe care mi-ai arătat-o atunci, în criptă, trebuie să fi fost dictată de prudență. Și încheie, pe un ton silit : A fost ceva foarte ciudat, dar nu văd ce importanță mai pot avea toate astea după atîta timp ; pe mine chestiunea nu mă mai privește, deși n-am nimic împotrivă să-ți ascult povestea.

Aceste vorbe rostite de Knight, cu un asemenea aer de renunțare și aparentă nepăsare, îl îndemnară pe Smith să vorbească mai departe, poate chiar cu oarecare satisfacție, despre vechea și tainica lui logodnă cu Elfride. Povesti cum se întîmplase totul, de la început, îi pomeni și de cele spuse de tatăl ei și de măsurile luate de acesta pentru a pune capăt iubirii lor.

Knight păstră în continuare tonul și atitudinea omului nepăsător, care privește lucrurile din afară. Devenise mai mult decît oricînd absolut necesar să-și ascundă sentimentele în fața lui Stephen ; altfel tînărul s-ar fi închis în el și întîlnirea le-ar fi fost înveninată din nou. Ce rost avea o sinceritate care nu i-ar fi făcut nici un bine ?

Stephen tocmai ajunsese la acel punct al poveștii lor copilărești cînd părăsise casa parohială, silit de purtarea tatălui Elfridei. Knight îl asculta acum cu mai mult interes. Dragostea lor părea, deocamdată, atît de inocentă și naivă!

— Pînă și unui cazuist, zise el, i-ar fi greu să stabilească dacă ai greșit sau nu, ascunzîndu-i pastorului că părinții tăi erau enoriași de-ai lui. Găsesc că era omenește să taci chitic într-o asemenea situație. Ei, și, ce-a urmat după ce-ai fost alungat de tatăl ei ?

— Am hotărît să rămînem credincioși unul altuia, în taină. Și, ca să putem fi siguri că nu ne vom despărți, ne-am gîndit să ne căsătorim.

Cînd Stephen ajunse la acest punct al povestirii, încordarea şi neliniştea lui Knight se înteţiră.

— Te supără dacă te rog să continui ? întrebă el.

— Nicidecum !

Stephen îi istorisi apoi, de-a fir a păr, întîlnirea lui cu Elfride, la gară ; cum fuseseră nevoiţi să plece la Londra, fiindcă, altfel, ceremonia ar fi trebuit amînată, cum se desfăşurase lunga călătorie din după-amiaza şi seara aceea, cum Elfride fusese cuprinsă de teamă şi-şi schimbase cu totul atitudinea, mai cu seamă la sosirea lor la Londra ; cum alergaseră spre alt peron şi cum porniseră imediat înapoi, spre casă, numai şi numai la dorinţa Elfridei, cum petrecuseră o noapte întreagă în tren, cum pîndiseră, plini de nelinişte, ivirea zorilor, cum sosiseră, în cele din urmă, la St. Launce's. Povesti totul în cele mai mici amănunte. Stephen adăugă că, nici la dus, nici la întors, nu-i recunoscuse nimeni, afară de o femeie din sat, pe nume Jethway, spunîndu-i cît de tare o speriase asta pe Elfride. Povesti cum aşteptase el pe cîmp, în timp ce iubita lui, copleşită de căinţă, se dusese să-şi ia căluţul, şi cum îi dăduse ultima sărutare, la o milă afară din oraş, pe drumul către Endelstow.

Împărtăşindu-i totul, Stephen urmărea un anume scop. Socotea că, procedînd aşa, justifica, prin fiece cuvînt, drepturile lui asupra Elfridei.

— Afurisită să fie ! Afurisită să fie femeia aia... femeia aia nenorocită care ne-a despărţit ! Ah, Dumnezeule !

Knight începuse iar să măsoare odaia în lung şi-n lat, şi vorbele acestea veniră din capătul celălalt al încăperii.

— Ce-ai spus ? întrebă Stephen, întorcînd capul spre el.

— Ce ? Am spus ceva ? Ah, mă gîndeam doar la povestea ta, şi ce ciudat e că, mai tîrziu, m-am îndrăgostit şi eu de aceeaşi femeie. Mă gîndeam că, între timp, aproape c-am uitat-o, şi că nici unul din noi nu mai ţine la ea mai mult ca la un prieten, nu-i aşa ?

Knight se afla tot în celălalt capăt al încăperii, pe jumătate în umbră.

— Întocmai ! răspunse Stephen, amăgit de aerul nepăsător al lui Knight şi bucurîndu-se, în sinea lui.

Îl amăgise nu atît prefăcătoria atît de izbutită a lui Knight, cît încrederea ce-i venea din faptul că prietenul său nu-l mai înşelase niciodată, în nici o privinţă. Astfel, convingerea că Knight încetase s-o iubească pe Elfride

însemna o nemaipomenită ușurare a poverii care înclinase balanța în favoarea prietenului său.

— Să admitem că Elfride ar fi fost în stare să iubească pe un altul după tine, spuse bărbatul mai în vîrstă, păstrînd acrul omului care judecă lucrurile fără patimă, crezi că ea și-ar fi pierdut orice valoare pentru tine după o asemenea experiență ?

— Să-și fi pierdut orice valoare ? Nu, bineînțeles că nu !

— Te-ai gîndit vreodată că ceea ce a făcut ea a fost o nebunie, un gest nesăbuit ?

— Nu, niciodată ! zise Stephen. Eu am îndemnat-o. Ea, ca și mine, n-a văzut nimic rău în asta, pînă în clipa cînd s-a hotărît să se întoarcă acasă. De fapt, nici nu era nimic rău, atît, numai, că nu era bine să ne vadă lumea.

— Și, din clipa cînd i s-a părut ceva rău, a refuzat să meargă mai departe, nu ?

— Da, așa a fost. Pînă la urmă începusem și eu să cred c-am făcut ceva urît.

— Un rău-voitor, aflînd de copilăria asta, ar fi fost în stare să facă din țînțar armăsar, nu ?

— Bineînțeles ! Dar n-am auzit să se fi aflat ceva. Orice om care ar fi știut cum stăteau, de fapt, lucrurile, n-ar fi putut decît să zîmbească. Chiar dacă adevărul s-ar fi dat pe față, Elfride ar fi fost singurul om care să creadă că ceea ce făcuse a fost un păcat. Biata fetiță, nu putea cu nici un chip să alunge gîndul ăsta, și era din cale afară de speriată !

— O mai iubești, Stephen ?

— Cum să-ți spun, mai țin la ea, întotdeauna o să țin la ea, spuse Stephen vag, cu viclenia la care te îndeamnă dragostea. Dar n-am văzut-o de atîta vreme, așa că ar fi de mirare s-o mai pot iubi. Dumneata o mai iubești încă ?

— Cum pot să-ți răspund, fără să roșesc de rușine ? Ce ființe nestatornice sîntem noi, bărbații, Stephen ! Bărbatul poate iubi cu mai multă putere, o vreme, dar femeia iubește mai statornic. Da, cîndva am iubit-o, așa, în felul meu.

— Înțeleg. Și eu am iubit-o cîndva, în felul meu. De fapt am iubit-o mult, într-un timp, dar călătoriile au darul de a-ți șterge din inimă iubirile mai vechi.

— Da, da, asta așa-i.

Ciudat în această conversație era faptul că, deși la început, fiecare dintre ei bănuise, din tot felul de fapte mărunte, că celălalt era încă îndrăgostit de Elfride, nici unul nu și-ar fi putut închipui că prietenul său era la fel de prefăcut ca el însuși.

— Stephen, urmă Knight, acum că totul între noi s-a limpezit, cred că e timpul să te părăsesc. Nu te superi dacă plec chiar acum, nu ?

— Nu mai stai puțin să luăm o gustare ? De ce n-ai venit mai devreme, să cinăm împreună ?

— De data asta, te rog să mă scuzi.

— Atunci vii să iei micul dejun cu mine ?

— O să fiu cam grăbit.

— Mîncăm mai de dimineață, așa că n-ai să-ți încurci treburile cîtuși de puțin.

— Bine, am să vin, spuse Knight, ca și cum ar fi adăugat un dram de entuziasm într-o mare de lehamite. Da, ceva mai devreme, să zicem la opt, că doar sîntem sub același acoperiș.

— La orice oră vrei. Atunci, opt să fie !

Și Knight plecă. Era atît de chinuitor să se tot prefacă, să ascundă ceea ce avea în suflet, așa cum făcuse în timpul acestei discuții, încît simțea că nu mai are puterea să îndure. Pentru prima oară în viața lui, Knight se purta întocmai ca un actor pus să-și joace rolul. Iar omul pe care-l înșelase în acest fel era tocmai Stephen, Stephen care de copil se uitase la el cu respect și supunere, ca la o ființă superioară, de o cinste fără pată.

Se lungi pe pat și îngădui zbuciumului aprins care-l cuprinsese să se dezlănțuie în voie. Va să zică marele rival fusese Stephen ! Era ca o trezire din absurditate, și Knight, nenorocit și chinuit de căință cum era, nu se putea împiedica să n-o recunoască. Pentru el, Stephen nu era decît un băiețoi. Ceea ce-l durea cel mai mult era că se lăsase derutat în chip fatal de naivitatea Elfridei, care-și tălmăcise propria greșeală drept o adevărată crimă. Dacă Elfride, arătîndu-se mai îndrăzneață, i-ar fi spus deschis că nu făcuse nici un rău, răsuflarea otrăvită a doamnei Jethway s-ar fi risipit fără urmări. De ce nu o făcuse pe fetița lui ascultătoare să spună mai mult? Dacă, și în privința asta, s-ar fi arătat la fel de energic cum se arătase, necontenit, în altele, poate că ea ar fi dat

totul la iveală. Amintirea blîndeții cu care Elfride răbdase peroratiile lui usturătoare, fără să-i facă, măcar o dată, un reproș, continuînd să-l încredințeze de dragostea ei fără margini, îi șfichiuia inima ca un bici.

Knight îi fu recunoscător Elfridei pentru gingășia ei și îi uită greșeala. Frumoasele clipe petrecute alături de dînsa, în acea vară, reînviară în amintire. Ea îi apăru iar dinainte, ca la prima lor întîlnire, sfioasă în purtări, și, totuși, în nerăbdarea ei de a se justifica, devenind, fără să vrea, îndrăzneață. Cum îl mai aștepta afară, în locuri pline de verdeață, și cît era de străină de acea pretinsă indiferență a femeilor ! Ce mîndră se simțea apărînd la brațul lui, și cît de limpede îi citeai în ochi convingerea că iubitul ei era cel mai mare geniu al lumii !

În mintea lui se închegă o hotărîre. Nici nu se mai gîndi să încerce a adormi ; se sculă, se îmbrăcă și se așeză pe un scaun, în așteptarea zorilor.

În noaptea aceea, nici Stephen nu avu astîmpăr. Nu din pricină că se afla iar înconjurat de privelișlea de altă dată, de care se dezobișnuise, nu fiindcă avea să-și vadă, în curînd, părinții și să se deprindă iar, pentru o vreme, cu viața într-o căsuță de țară englezească. Se lăsase pradă visurilor și, acum, antrepozitele din Bombay, cîmpiile și forturile din Poonah nu mai erau decît umbra unei umbre. Visul lui se bizuia pe acest unic atom de realitate : Elfride și Knight se despărțiseră, și logodna lor parcă nici nu existase. Ruptura lor trebuie să fi intervenit curînd după ce Stephen le descoperise legătura : și, își mai zise Stephen, n-ar fi fost de mirare ca această întorsătură să se fi datorat faptului că dragostea ei hoinară se întorsese înapoi, la el.

Stephen vedea totul ca un îndrăgostit, nu ca un spectator lipsit de părtinire, care-și păstrează o dreaptă judecată. Firea lui, optimistă în fond, clădea speranță peste speranță, și în cele din urmă fu aproape convins că Knight descoperise, prin cine știe ce mijloace, dragostea încă vie pe care Elfride i-o purta lui, și că asta dusese la despărțenia lor.

Să se ducă să o vadă pe Elfride, acesta era îndemnul inimii, îndemn pe care nu izbutea să și-l înfrîneze. Oricum, ar fi fost foarte plăcut să-și petreacă primele ceasuri libere, după sosirea lui acasă, peste două zile, dînd o fugă de la St. Launce's la Castle Boterel, cale de mai puțin

de douăzeci de mile, bîntuind ca o nălucă locurile pe unde hoinăriseră, cîndva, împreună şi întrebînd pe unul şi pe altul, ce se mai întîmplase cu Elfride.

Avea acum mai mulţi bani ca altădată, era un om care prinsese cheag şi situaţia pe care şi-o făcuse ştergea vechile discriminări locale. Devenise un om de vază, chiar *sanguine clarus*[1], dacă stăm să judecăm după cele spuse de venerabilul primar din St. Launce's.

XXXIX

„Şi unul, şi celălalt, la al iubitei căpătîi"

A DOUA ZI DIMINEAŢĂ, CEI DOI prieteni şi rivali luară micul dejun împreună. Nici unul, nici celălalt, nu pomeni nimic de discuţia din ajun, o discuţie în aparenţă sinceră, dar, de fapt, atît de prefăcută. Stephen era urmărit, mai tot timpul, de un singur gînd : să nu fie silit să întîrzie în oraş încă o zi.

— N-am de gînd să plec la St. Launce's decît mîine, după cum ştii, îi spuse el lui Knight cînd sfîrşiră masa. Ce planuri ai pentru azi ?

— Am o treabă pînă-n ora zece, spuse Knight intenţionat. Pe urmă trebuie să fac cîteva vizite.

— Te caut eu diseară, zise Stephen.

— Da, te rog. Am putea cina împreună, asta în caz că reuşim să ne vedem. S-ar putea să nu-mi petrec noaptea asta la Londra ; de fapt, pentru moment, n-am nici cea mai mică idee pe unde am să mă aflu. În orice caz, mai înainte de orice, trebuie să aranjez să mi se mute bagajul de aici la hanul lui Bede. Ei, deocamdată, la revedere. Dacă nu voi avea răgaz să te văd, îţi trimit un bilet.

Mai rămăsese un sfert de ceas pînă la nouă. După ce plecă Knight, Stephen fu cuprins de o nerăbdare şi mai mare, la gîndul că mai trebuia să lase să se scurgă o zi pînă să pornească către colţişorul unde o fiinţă nutrea, încă, un gînd cald pentru el. Deodată, îi veni o idee : întîl-

[1] Vestit prin sîngele lui (lat.).

nirea, pentru care rămăsese în oraș, putea fi amînată fără multe neajunsuri.

Ideea, abia încolțită, fu pusă în aplicare imediat. Uitîndu-se la ceas, văzu că mai erau patruzeci de minute pînă la plecarea trenului de zece, de la Paddington ; asta însemna că-i mai rămînea un sfert de ceas pînă la ora cînd ar fi trebuit să pornească spre gară.

Mîzgăli în grabă două bilețele, unul anunțînd amînarea întîlnirii de afaceri, celălalt cuprinzînd cîteva scuze față de Knight, că nu putea să-l vadă în acea seară, își achită nota, lăsă bagajele mari pentru a fi expediate cu trenul de marfă, sări într-o birjă și porni, în huruitul roților, către Great Western Station.

Puțin după aceea, își ocupă locul în vagon.

Conductorul își scoase fluierul din gură, ca să pofticească în compartimentul de alături un bărbat, pe care Stephen îl zărise în fugă, în timp ce acesta alerga de-a lungul peronului ca să prindă trenul în ultimul moment.

Smith se rezemă de spătarul băncii, înlemnit de mirare. Bărbatul semăna cu Knight... semăna uimitor de bine cu Knight ! Era oare cu putință să fi fost chiar el ? Ca să fi putut ajunge la gară, ar fi trebuit să ia o trăsură care să-l poarte ca vîntul pînă la hanul lui Bede, să pună piciorul jos și să pornească iar. Nu, nu putea fi el ; nu era el omul care să facă una ca asta.

Cum porni trenul, Stephen Smith începu să-și frămînte mintea, pînă ce simți cum i se înfierbîntă creierii. Unul din gîndurile care-l munceau era legat de planurile lui imediate. Sosea cu o zi mai devreme decît anunțase în scrisoarea către părinți ; se înțelesese cu ei să-l aștepte la Plymouth, și cinstita pereche se bucura din cale-afară de această perspectivă. Mai făcuse cîndva, o asemenea învoială, pe care o zădărnicise, sosind prea repede. De data asta avea să se ducă direct la Castle Boterel, să-și petreacă seara și dimineața următoare colindînd prin împrejurimile binecunoscute, ca să culeagă informații, și să pornească înapoi, la Plymouth, pentru plănuita întîlnire cu ai lui, ceea ce nu încurca cîtuși de puțin proiectul de care ei erau atît de încîntați, potolind, în același timp, nerăbdarea fiului lor.

La Chippenham fu o mică întîrziere, din cauza desprinderii unor vagoane și atașării altora. Stephen privi pe fereastră. În aceeași clipă, văzu ieșind pe fereastra în-

vecinată un cap de bărbat. Cei doi călători se uitară unul la celălalt, ochi în ochi.

Knight şi Stephen se aflau faţă în faţă.

— Dumneata aici ! exclamă tînărul.

— Da. Se pare că şi tu eşti tot aici, zise Knight pe un ton cam ciudat.

— Da.

Egoismul dragostei şi cruzimea geloziei îşi găsiseră, în clipa aceea, o exemplificare strălucită. Cei doi se priviră aşa cum nu se mai priviră nicicînd înainte. Fiecare era tulburat de prezenţa celuilalt.

— Parcă spuneai că nu pleci pînă mîine, observă Knight.

— Da, adevărat. Dar pe urmă, m-am răzgîndit şi am hotărît să plec azi. Deci asta era întîlnirea de care-mi pomeneai ?

— Nu, era vorba de altceva. Şi eu m-am răzgîndit, mai tîrziu. Ţi-am lăsat un bileţel cu explicaţiile necesare, în care-ţi spuneam ce mă împiedica să mă întîlnesc cu tine în seara asta, aşa cum stabilisem.

— Şi eu am lăsat un asemenea bileţel pentru dumneata.

— Nu arăţi deloc bine. De azi dimineaţă am observat asta.

— Mă doare capul. Iar dumneata eşti mai palid decît de obicei.

— Şi pe mine m-a chinuit o durere de cap. Se pare că avem de aşteptat aici cîteva minute.

Coborîră să se plimbe puţin de peron, fiecare gîndindu-se, din ce în ce mai stînjenit, cît de ciudat era faptul că celălalt se află aici. Ajunseră la capătul peronului şi se opriră fără să-şi dea seama ce fac ; erau amîndoi cu desăvîrşire absenţi. Privirile rătăcite ale lui Stephen se opriră asupra unor lucrători feroviari, care desprindeau un vagon negru şi ciudat la înfăţişare de la capătul trenului. Această manevră fiind încheiată, cei doi prieteni se pregătiră să se suie iar în tren.

— Nu vrei să stai cu mine ? îl întrebă Knight pe Stephen, fără prea multă căldură.

— Am o mulţime de lucruri cu mine : un pled, geamantanul şi o umbrelă ; ar fi prea mare bătaie de cap să le mut pe toate, zise Stephen, în silă. Dar de ce nu vii dumneata în compartimentul meu ?

— Am şi eu calabalîcurile mele. Nu merită să le trambalez de colo-colo ; dealtfel, tot o să ne vedem, mai tîrziu.

— A, da.

Fiecare se duse aşadar la locul lui. Tocmai cînd dădeau să pornească, un om de pe peron făcu un semn, ridicînd mîinile, şi opri trenul.

Stephen se uită pe fereastră, să vadă ce se întîmplase. Unul dintre slujbaşi strigă către celălalt :

— Vagonul ăla trebuie ataşat din nou. N-aţi priceput că e pentru linia principală ? Haideţi, ce mai staţi ! Doamne, mari gogomani mai sînt pe lume !

— Ce pacoste cu opririle astea !, izbucni Knight, pierzîndu-şi răbdarea şi scoţînd capul pe fereastră. Ce s-a întîmplat ?

— Se pare că vagonul acela ciudat, pe care l-ai văzut, a fost detaşat de trenul nostru din greşeală, spuse Stephen. Şi începu să urmărească manevrele de ataşare.

Vagonul de marfă sau de călători, pe care îşi amintea că-l zărise la Paddington, înainte de pornire, era nu atît sumbru, cît somptuos şi solemn. Arăta nou-nouţ şi avea o formă modernă, aspectul lui măreţ, neobişnuit, părînd să atragă şi atenţia altora. Se uită cum e împins pe linie, de cîte doi oameni pe fiecare parte ; se apropia, încetişor şi parcă trist ; apoi, se simţi o uşoară zguduire, vagonul fu ataşat la tren şi porniră mai departe.

Stephen petrecu toată după-amiaza gîndindu-se care putea fi rostul neaşteptatei reapariţii a lui Knight. Avea oare de gînd să meargă pînă la Castle Boterel ? Dacă da, nu putea să-şi fi propus decît un singur ţel : s-o vadă pe Elfride. Ce idee mai era şi asta ?

La Plymouth, Smith îşi cumpără ceva de mîncare, apoi se duse pe peronul de unde trebuia să ia trenul spre Camelton, noua staţie de lîngă Castle Boterel şi Endelstow.

Knight era deja acolo.

Stephen mai făcu cîţiva paşi şi se opri lîngă el, fără o vorbă. Doi oameni tocmai se strecurau de sub roţile trenului care aştepta pornirea.

— Destul de uşor, vagonul ăla, spuse unul dintre ei, cu amărăciune în glas. Uşor ca deşertăciunea, n-are mai nimic în el.

— Asta, în privința greutății, că tîlc are berechet, spuse celălalt, un om ce părea să aibă mai multă minte și purtări mai alese.

Smith observă atunci că vagonul cu înfățișare sumbră și măreață, care-i urmărise pe tot drumul de la Londra, fusese atașat și la acest tren.

— Presupun că mergi mai departe, spuse Knight, întorcîndu-se spre Stephen, după ce aruncase o privire distrată spre vagonul cu pricina.

— Da.

— Am putea să facem restul călătoriei împreună, nu ?

— Sigur că da. Și intrară amîndoi în același compartiment.

Înserarea cobora grabnic. Soarele lucea jos, sub geana unui nor gros și compact, împodobind vîrfurile peisajului cu coroane de foc portocaliu. Cînd trenul își schimbă direcția la o cotitură, razele prelungi pătrunseră pe fereastră, gîdilînd pleoapele lui Knight, pe jumătate coborîte, pînă ce acesta deschise ochii.

— Ai de gînd să cobori la St. Launce's, nu ? mormăi el.

— Nu, răspunse Stephen. Abia mîine sînt așteptat.

Knight nu mai zise nimic.

— Dar dumneata... dumneata te duci la Endelstow ? întrebă tînărul, apăsînd pe fiecare cuvînt.

— Dacă te-ai apucat să mă întrebi, ce altceva aș putea să-ți răspund decît că da, zise Knight încet, dar atît de hotărît cum nu fusese niciodată în ziua aceea. Mă duc la Endelstow să văd dacă Elfride Swancourt mai e liberă, și dacă e, să-i cer mîna.

— Asta am de gînd să fac și eu, spuse Stephen Smith.

— Cred că te ostenești degeaba, i-o întoarse Knight, răspicat.

— Bineînțeles că asta crezi. Din glasul lui Stephen răzbătea o notă de adîncă amărăciune. Ai fi putut să spui „sper" în loc de „cred", adăugă el.

— Nu, de ce să spun așa ? *Asta e părerea mea. Poate* că Elfride Swancourt te-a iubit cîndva, fără îndoială că te-a iubit, dar pe atunci era foarte tînără și nu prea știa ce vrea.

— Mulțumesc, zise Smith laconic. Știa ce vrea, așa cum știam și eu. Sîntem de aceeași vîrstă. Dacă nu te amestecai dumneata...

— Nu vorbi așa, Stephen, nu vorbi așa ! De unde-ai scos-o că m-am amestecat ? Fii cinstit, te rog !

— Ei bine, răspunse prietenul lui, Elfride a fost iubita mea înainte de a fi a dumitale... Știi asta ! Și n-a fost ușor pentru mine cînd mi-ai răpit-o. E clar că, dacă nu erai dumneata, totul s-ar fi rezolvat în favoarea mea. Spunînd asta, Stephen își simți inima grea și întoarse capul spre fereastră, ca să ascundă emoția ce-i năpădise chipul.

— E absurd să privești lucrurile în felul ăsta, zise Knight, ceva mai blînd. Tot ce-ți spun eu e spre binele tău. Sigur că ție nu-ți convine să admiți adevărul — că dragostea ei pentru tine n-a fost decît o toană de copilă, un capriciu fără temei.

— Ba n-a fost așa ! se aprinse Stephen. Dumneata m-ai înlăturat. Iar acum cauți să te vîri iar între noi și să-mi furi și de data asta norocul ! Aici eu am drepturi, e clar ! Ce lipsă de mărinimie din partea dumitale, să apari din nou și să încerci să mi-o răpești a doua oară ! Atunci cînd ai cucerit-o dumneata, eu nu m-am băgat, și-ai putea și dumneata, domnule Knight, cred, să te porți față de mine așa cum m-am purtat și eu față de dumneata !

— Nu mă mai domni atîta, că doar îți merge la fel de bine ca și mie, ba chiar mai bine !

— Știi că prima dragoste e mai mare, și eu am fost prima ei dragoste !

— Cine ți-a mai spus-o și pe asta ? zise Knight, cu dispreț.

— Pe mine m-a iubit mai întîi. Și din cauza mea v-ați despărțit. Las', c-am priceput eu foarte bine cum s-a-ntîmplat !

— Așa e. Dar dacă ți-aș explica cum de am ajuns la o ruptură, te-ai convinge că e o greșeală să te mai amesteci în viața ei și că, așa cum ți-am mai spus, te ostenești degeaba. N-aș vrea să insist, fiindcă amănuntele sînt neplăcute. Dar dacă nu vrei să mă asculți, du-te sănătos ! Mie puțin îmi pasă ce faci tu, băiete !

— N-ai nici un drept să mă tratezi așa, cu dispreț, doar fiindcă pe vremea cînd eram un puști mă uitam la dumneata plin de stimă, cum te uiți la un dascăl. Mi-ai dat un pic de ajutor, pentru care ți-am arătat

recunoștință și dragoste, iar acum te uiți de sus la mine și mă tratezi ca pe un nimic ! E urît... e nedrept... din partea dumitale să mă jignești în felul ăsta !

Knight părea adînc lovit de vorbele lui Stephen.

— Stephen, ceea ce spui tu nu-i adevărat și e nedemn de tine, e nedemn de orice bărbat ! Știi bine că mă nedreptățești ! Dacă sfaturile mele ți-au fost de vreun folos, îmi pare bine. Cred că ești convins și tu că ți-le-am dat cu dragă inimă, și că nu m-am gîndit, nici măcar o clipă, că-mi rămîi, în vreun fel, dator.

Stephen care, de fapt, avea o fire blîndă, se înduioșă, iar vocea îi tremură cînd spuse :

— Da, da. În privința asta am fost nedrept... recunosc.

— Mi se pare că am ajuns la gara din St. Launce's. Ai de gînd să cobori ?

Felul în care Knight stăruia asupra problemei care-i preocupa pe amîndoi îl făcu pe Stephen să se închidă iar în sine.

— Nu, ți-am spus că mă duc la Endelstow, răspunse el hotărît.

Knight se crispă la față și nu mai spuse nimic. Trenul merse înainte, țăcănind din roți și Stephen, în colțul lui, se lăsă pe spate închizînd ochii. Nuanțele galbene ale serii se prefăcuseră în cafeniu, umbrele întunecoase se îngroșaseră și un nor de praf plutitor răbufnea, din vreme în vreme, în geam, purtat de un vînticel rece, dinspre răsărit și miazănoapte. Dealurile, pînă atunci învăluite într-o poleială de lumină, acum mohorîte, începură să-și piardă rotunjimea contururilor din timpul zilei, prefăcîndu-se în discuri crestate, înunecoase, proiectate pe fundalul cerului, întreaga fire înfășurîndu-se în mantia pe care amurgul o zvîrle asupra peisajului, la această vreme a anului.

Stephen rămase multă vreme nemișcat la locul lui ; deodată sări în sus zăpăcit, și-i trebui cîtva timp ca să-și vină în fire.

— Doamne, ce firesc era, ce firesc ! exclamă el, frecîndu-și ochii cu mîna.

— Ce anume ? întrebă Knight.

— Visul. Am ațipit un pic și-am avut un vis cum n-am avut de cînd sînt ! Totul părea atît de adevărat !

Privi ostenit la întunericul de afară. Tocmai se apropiau de Camelton. Prin vălurile serii vedeai luminile ce

se aprindeau, una cîte una, lucind stins din pricina rafalelor de vînt.

— Ce-ai visat ? îl întrebă Knight, morocănos.

— Ah, nu merită să-ţi povestesc. A fost un fel de coşmar. Visele n-au nici o valoare.

— Niciodată n-am crezut că au.

— Ştiu. Dar fiindcă tot m-ai întrebat, uite ce mi s-a arătat în vis, atît de limpede de parcă era aievea. Eram amîndoi la biserica din East Endelstow, într-o dimineaţă nemaipomenit de luminoasă. Mai departe, în dreptul altarului, sta lordul Luxellian, singur ; era rece şi împietrit, cu totul altfel decît e el deobicei ; dar el era, ştiam bine. Dincolo de grilajul altarului stătea un preot străin, cu o carte deschisă în mînă. Şi-a ridicat ochii şi a zis către lordul Luxellian :

— Mireasa unde-i ?

Lordul Luxellian a răspuns :

— N-am mireasă.

Atunci în uşă s-a ivit cineva, şi mi-am dat seama că era lady Luxellian, moarta. El a întors capul şi i-a spus :

— Credeam că eşti în cripta de dedesubt, dar poate n-a fost decît un vis de-al meu. Apropie-te !

Atunci ea s-a apropiat, şi cînd s-a strecurat printre noi, răceala ei m-a cutremurat şi am scos un ţipăt. Parcă supsese toată viaţa din mine. În clipa aceea, cum se întîmplă în vis, m-am deşteptat. Dar uite c-am ajuns la Camelton !

Trenul intra încet în gară.

— Ce-ai de gînd ? întrebă Knight. Chiar ai intenţia să te duci pe la familia Swancourt ?

— Nu, nici vorbă. Întîi vreau să aflu ce s-a mai întîmplat. În noaptea asta am să trag la Luxellian Arms. Dumneata îmi închipui că te duci drept la Endelstow, nu ?

— Nu, la ora asta nu mă pot duce. Poate nu ştii că familia, sau, în orice caz, tatăl ei, e certat şi cu mine.

— Nu, nu ştiam.

— Aşa că nu pot să dau buzna peste ei, ca unul de-al casei, aşa cum nu poţi nici tu. Ei, sigur că eu mă bucur de avantajele unei rude îndepărtate, deşi, care sînt avantajele astea, n-aş putea să-ţi spun.

Knight deschise fereastra şi se uită afară.

— E o mulţime de lume în gară, spuse el. Parc-ar fi toţi pe urmele noastre.

Cînd trenul se opri, cei doi prieteni, pe jumătate înstrăinați, zăriră la lumina felinarelor o adunătură de gură-cască, strînsă ghem în jurul unui grup de oameni în mantii negre. O ușă laterală a grilajului de la capătul gării sta deschisă, și dincolo de ea se vedea o trăsură neagră, al cărui rost nu-l înțeleseră chiar de la început. Pe urmă Knight zări în partea de sus niște ornamente, asemeni chiparoșilor în noapte, și-și dădu seama că trăsura era un dric. Puțini erau aceia care se apropiaseră de vagoane să întîmpine călătorii ; mai toți se bulucisera la capătul dinspre ieșire. Knight și Stephen coborîră, pornind, deocamdată, în aceeași direcție.

Vagonul mohorît, care-i urmărise toată ziua, în drumul de la Londra, se dovedi a fi avut aceeași destinație ca și ei. Fusese tras chiar în fața porții deschise. Toată lumea se dădu îndărăt, lăsînd deschisă o potecă pînă la poartă, și oamenii înfășurați în mantii se urcară în vagonul cu pricina.

— Par a fi muncitori, zise Stephen. Ah, ce ciudat, pe trei din ei îi cunosc, sînt de la Endelstow. Curioasă treabă !

Curînd începură să iasă, doi cîte doi, și, în bătaia felinarului, văzură că purtau un coșciug de culoare deschisă, din lemn satinat de India, lustruit și fără un cui. Cei opt bărbați își ridicară povara pe umeri și trecură ușor cu ea pînă la poartă.

Knight și Stephen ieșiră din gară și se apropiară de alaiul ce înainta. O trăsură din cortegiu coti în dreptul unui felinar. Razele luminară chipul pastorului din Endelstow, domnul Swancourt, mult îmbătrînit față de ultima oară cînd îl văzuseră. Knight și Stephen se traseră mai înapoi, fără să-și dea seama ce fac.

Knight se adresă unuia dintre curioși.

— Ce legătură are domnul Swancourt cu înmormîntarea asta ?

— E tatăl doamnei, răspunse omul.

— Care doamnă ? întrebă Knight, cu glasul sugrumat. Omul se uită lung la el.

— Moarta. Știți, dumneaei s-a prăpădit la Londra și-au adus-o aici cu trenul. Acum o duc acasă și mîine o înmormîntează.

Knight rămase cu ochii țintă la locul unde fusese dricul, de parcă nu dispăruse de acolo, sau o vedenie i se iscase în față. Apoi întoarse capul și-l zări pe Stephen ; era firav și gîrbovit ca un bătrîn. Își prinse de braț tînărul prieten și-l scoase din bătaia luminii.

XL

„Domniță mîndră, fii binevenită"

TRECUSE O JUMĂTATE DE CEAS. Cei doi, copleșiți de durere, rătăceau în întuneric pe drumul de cîteva mile de la Camelton la Endelstow.

— S-o fi sfîrșit de inimă rea ? se întrebă Henry Knight. E cu putință s-o fi omorît eu ? M-am purtat rău cu ea, Stephen, și s-a prăpădit ! Doamne, nu merit mila Ta !

— De ce crezi c-ai omorît-o dumneata și nu eu ?

— De ce ? Fiindcă am plecat de lîngă ea... am plecat aproape pe furiș... fără să-i spun că n-aveam să mă mai întorc ; și la ultima noastră întîlnire n-am vrut s-o sărut măcar o dată, am părăsit-o ca un nemernic ! Am fost un smintit ! Un smintit ! Ah, aș fi în stare să trec prin chinurile unei spovedanii în fața mulțimii, numai să-mi răscumpăr, cît de cît, răul fără margini pe care i l-am făcut dragei mele !

— Draga lui ! exclamă Stephen, gata să izbucnească în rîs. Oricine poate spune că i-a fost dragă, dar eu un lucru știu ; că ea a fost iubita mea înainte de a te întîlni pe dumneata și chiar pe urmă. Singurul om îndreptățit să spună că Elfride a fost iubita lui, sînt eu !

— Vorbești ca unul care habar n-are de nimic ; asta e ; n-ai habar de nimic ! A făcut ea vreodată ceva pentru tine ? Și-a riscat, pentru tine, reputația, de pildă ?

— Bineînțeles ! spuse Stephen cu convingere.

— Nu zău ! Trăia pentru tine, ți-a dovedit că nu putea trăi fără tine, se bucura și se întrista odată cu tine ?

— Da.

— Nici pomeneală ! Și-a riscat vreodată viața pentru tine ? Nu ! Iubita mea a făcut asta pentru mine !

— Atunci a făcut-o doar din bunătate. Dar cum şi-a riscat viaţa pentru dumneata ?

— Pe stînca de colo, ca să mă salveze de la moarte. Biaţa fetiţă era cu mine acolo, şi tocmai se uita cum se apropia vaporul *Puffin,* cînd eu am alunecat în prăpastie. Am scăpat amîndoi ca prin minune. Bine era să fi murit atunci !

— A, stai puţin, spuse Stephen cu glas tremurat şi cu lacrimi în ochi. S-a suit pe stîncă, aşa cum îmi făgăduise, ca să mă vadă pe mine, care eram în drum spre casă. Cu luni în urmă îmi promisese asta. Cum crezi c-ar fi pornit pînă acolo, dacă nu ţinea nici un pic la mine ?

— Tu îţi închipui, bineînţeles, că Elfride s-a prăpădit de dragul tău, zise Knight, cu o ironie sumbră dar prea lipsită de vlagă ca să nu se consume numaidecît.

— Bine. Dacă aflăm că... pe dumneata te-a iubit pînă-n ultima clipă, nu mai am nimic de spus.

— Şi dacă aflăm că te-a iubit pe tine, nu mai am nici eu nimic de spus.

— Foarte bine... aşa să fie !

Norii întunecaţi care acoperiseră soarele se porniră să cearnă o ploaie din ce în ce mai deasă.

— N-am putea să ne adăpostim undeva, pînă se potoleşte burniţa asta ? întrebă Stephen, într-o doară.

— Cum doreşti. Dar n-are rost. Aflăm repede ce s-a întîmplat şi ne întoarcem. Să nu spui nimănui cine sîntem. Eu nu mai sînt ce-am fost.

Ajunseră într-un punct, din dreptul satului de la apus, de unde drumul mare se despica în două, o parte pătrunzînd în sat, cealaltă mergînd mai departe spre East Endelstow. Abia cînd ieşiră din poteca pe care merseseră pînă atunci, băgară de seamă că se aflau doar cu cîţiva paşi în urma dricului.

— Mi se pare că a cotit către East Endelstow. Vezi ceva ?

— *Nu, nu văd nimic, dar cred că te înşeli.*

Knight şi Stephen intrară în sat. Un drug de lumină, strălucitor ca jarul, se întindea de-acurmezişul drumului, pornind din uşa crăpată a unei fierării, de unde pătrundeau zgomot de foale şi bătăi de ciocan. Ploaia se înteţise şi, fără să-şi dea seama, paşii li se îndreptară spre locul acela cald şi îmbietor care le putea servi drept adăpost.

Chiar în spatele lor mergea un om fără haină şi fără umbrelă, cu un pachet sub braţ.

— Ce vreme păcătoasă ! spuse el, oprindu-se o clipă în dreptul celor doi prieteni. Ei rămaseră în baraca de afară, dar omul intră în fierărie, păşind pînă-n faţa focului.

Fierarul lăsă foalele la o parte, ca să mai schimbe o vorbă cu omul care intrase.

— Mi-am rupt picioarele de la Camelton pîn-aici, zise noul venit. Înţelegi, era musai să ajung astă seară.

Spunînd asta, ridică pachetul turtit în bătaia focului, să vadă dacă nu cumva îl pătrunsese ploaia. Proptindu-l cu muchia de forjă, îl sprijini cu o mînă, folosindu-se de cealaltă ca să-şi şteargă faţa cu batista.

— Cred că ştii ce am aici, zise el către fierar.

— Nu, nu ştiu, răspunse fierarul, lăsînd iar foalele.

— Ei, stai să-ţi arăt, că tot nu s-a oprit ploaia, spuse celălalt.

Puse pachetul lat, îngust şi colţuros, drept pe nicovală şi fierarul suflă în foc să-i facă mai multă lumină. Dezlegă mai întîi sfoara şi dădu la o parte o coală de hîrtie cafenie. O puse jos şi o netezi. Urma o bucată de pînză, pe care o întinse deasupra hîrtiei. Al treilea înveliş era făcut dintr-o foiţă de împachetat, care fu şi ea, la rîndul ei, întinsă peste celelalte. Conţinutul pachetului fu, însfîrşit, dezvăluit şi înfăţişat fierarului spre cercetare.

— Ah, da... pricep ! spuse fierarul venind mai aproape, înviorat de o scînteie de curiozitate. Biata coconiţă ! Ah, ce sfîrşit trist, tare trist ! Şi aşa de timpuriu !

Knight şi Stephen întoarseră capul uitîndu-se şi ei.

— Şi asta ce mai e ? urmă fierarul.

— Coroana... frumoasă treabă, şi migăloasă, nu ? Ehe, asta costă parale, nu glumă !

— Da, grozavă lucrătură în metal ; aşa ceva chiar că n-am mai văzut, zău că nu !

— Ştii, e luată tot de la ăi care-a făcut coşciugul, numa' că n-a fost gata la timp şi n-a mai apucat să le-o trimită ieri acasă, acolo, la Londra. Mi-a zis s-o pun unde trebuie chiar în noaptea asta.

Obiectele împachetate cu atîta grijă erau o placă de mormînt şi o coroană.

Knight și Stephen se apropiară. Omul de la pompele funebre, văzîndu-i că se uită după inscripție, o întoarse îndatoritor spre ei, și amîndoi citiră, aproape în același timp, la lumina roșietică a cărbunilor :

ELFRIDE

Soție a lui Spenser Hugo Luxellian.
al cincisprezecelea baron Luxellian.
Săvîrșită din viață la 10 Februarie, 18..

Stephen și Knight citiră odată, și încă odată, înșufletiți, parcă, amîndoi de același duh. Apoi Stephen luă brațul lui Knight și se retraseră din raza luminii gălbui, mai departe, tot mai departe, pînă ce întunericul rece îi împresură și cerul liniștit își impuse prezența deasupra capetelor lor, ca un înveliș nedeslușit, cenușiu, de o monotonie fără sfîrșit.

— Încotro mergem ? întrebă Stephen.

— Nu știu.

Urmă o lungă tăcere...

— Elfride căsătorită ! exclamă Stephen în șoaptă, de parcă se temea să lase cuvintele să-și ia zborul în lume.

— Necredincioasă ! murmură Knight.

— Și moartă ! Ne-a părăsit pe amîndoi ! Dar nu pot îndura vorba asta : „necredincioasă" ! N-o pot îndura !

Knight nu răspunse nimic.

Acum nu mai auzeau nimic decît sîngele ce le bătea în vine, măsurînd încet timpul, atingerea ușoară a ploii mărunte pe haine, și huruială înăbușită a foalelor fierarului pe undeva, pe aproape.

— O urmăm pe Elfie mai departe ? întrebă Stephen.

— Nu. S-o lăsăm în bună pace. Dacă dragostea noastră n-o mai poate atinge, să n-o mai atingă nici învinuirile noastre ! De vreme ce nu cunoaștem nici măcar jumătate din motivele care au îndemnat-o să facă ceea ce a făcut, cum putem ști noi, Stephen, chiar și acum, că nu a fost curată și credincioasă în adîncul sufletului ei ?

Glasul lui Knight devenise blajin și gingaș ca un glas de copil. Apoi, urmă :

— Putem să zicem c-a fost ambițioasă ? Nu, Ca de-obicei, împrejurările i-au dominat intențiile... fragile și

delicate, cum era și ea... gata să fie răsturnate, într-o clipită, de neprevăzut. Eu cred că așa a fost... tu nu ?

— Poate că așa a fost... așa trebuie să fi fost. Să mergem.

Și-și îndreptară pașii spre Castle Boterel, unde urmau să-și găsească bagajele, expediate de la Camelton. Rătăciră mult timp în tăcere, apoi Stephen se opri și-și petrecu ușor mîna pe sub brațul lui Knight.

— Mă întreb cum de-a ajuns să moară, spuse el în șoaptă, cu glas sugrumat. Să ne întoarcem, poate aflăm ceva.

Porniră iar îndărăt și, intrînd în Endelstow pentru a doua oară, ajunseră în dreptul unei uși deschise. Era ușa unui han ce purta numele de *Bine-ai venit acasă*. Clădirea părea reparată de curînd și modernizată în întregime. Nici numele proprietarului nu mai era cel de dinainte, ci Martin Cannister.

Knight și Stephen intrară. Hanul era destul de liniștit și, luînd-o pe coridor, ajunseră în bucătărie, unde duduia un foc zdravăn care fluiera în sus pe horn, aruncînd pe dușumea, pe tavan și pe pereții proaspăt văruiți luciri atît de vii, încît luminarea abia se mai vedea. În încăpere nu era decît o femeie încinsă cu un șorț alb peste o rochie neagră ; sta în picioare, în spatele unei mese de brad bine curățate. Mai întîi Stephen, apoi Knight, își dădură seama că era Unity, fată în casă la prezbiteriu și, ulterior, camerista domnișoarei, la conacul Crags.

— Unity, spuse încet Stephen, nu mă mai cunoști ?

Ea îl privi mirată, o clipă, apoi chipul i se lumină.

— Domnul Smith... ia te uită, taman dumnealui ! zise ea. Și dînsul e domnul Knight ! Vă rog, stați jos. Poate nu știți că între timp m-am măritat cu Martin Cannister.

— De cînd ești măritată ?

— Să fie vreo cinci luni. Ne-am luat taman în ziua cînd drăguța de domnișoara Elfie a căpătat numele de lady Luxellian. În ochii lui Unity mijiră lacrimi ce curseră, apoi, din belșug, rostogolindu-se pe obraji, în ciuda sforțărilor ei de a le stăvili.

Lupta celor doi bărbați de a se ține tari, în vreme ce aveau în față pilda ușurării prin lacrimi te umplea de jale. Se întoarseră amîndoi cu spatele la Unity și făcură cîțiva pași prin încăpere.

Apoi, Unity li se adresă :

— Nu vreţi să poftiţi în odaia de oaspeţi ?

— Mai bine stăm aici, cu ea, şopti Knight, şi întorcîndu-se spre Unity, spuse :

— Nu, rămînem aici. Am vrea să ne odihnim un pic şi să ne uscăm hainele, dacă se poate.

Pretenii îndureraţi îşi petrecură seara cu gazda lor, în faţa unui foc bun, Knight căutînd adăpost în ungherul întunecos alcătuit de cotul hornului. Purtîndu-se prietenos, cîştigară încrederea femeii, care le povesti ceea ce aşteptau să audă de la ea : ultimele întîmplări din viaţa Elfridei.

— Într-o bună zi, după ce dumneavoastră, domnule Knight, aţi plecat de la noi, atunci, ultima oară, a fugit de la Crags iar taică-su a pornit în căutarea ei şi a adus-o acasă, bolnavă. Unde s-a dus, n-aş putea să vă spun, dar după ce-a venit acasă a zăcut săptămîni de-a rîndul. Mi-a spus că nici nu-i mai păsa ce-o să se întîmple cu ea şi că-şi dorea moartea. Cînd s-a mai înzdrăvenit, i-am spus c-o să trăiască şi-o să se mărite, şi atunci ea a zis : „Da, o să fac tot ce-mi stă în putinţă ca să-mi mulţumesc familia, ca să aibă şi viaţa asta a mea un rost". Şi uite-aşa s-a întîmplat că lordu' Luxellian a început să se învîrtă pe lîngă ea. Lady Luxellian a dintîi răposase, şi el era necăjit că fetiţele rămăseseră fără mamă. După un timp, numa' ce le vedeai cum pică la noi, îmbrăcate cu rochiţele alea negre, mititele. Ţineau la domnişoara ca la mama lor, ba mai mult, zău că da ! Cînd vorbeau cu ea îi ziceau „mămică mică". Copiii ăştia parc-au mai înveselit-o un pic, da' nu mai era ea cum fusese odată, vedeam eu bine, tare se mai topise ! Ei, ce mai, stăpînu' ăl mare a început să-i poftească pe alde Swancourt la masă tot mai des... numa' pe ei îi poftea... şi pînă la urmă popa Swancourt cu ai lui se vînturau de colo-colo, cît era ziua de lungă. Ei, umbla vorba cum că fetiţele l-ar fi rugat pe tatăl lor s-o lase pe domnişoara Elfride să *se mute la ele, şi că el ar fi zis că, dacă* erau cuminţi, poate o să le facă pe voie. Ei, trece iar o vreme şi, într-o bună zi, îi spun eu domnişoarei : „Domnişoară Elfride, nu mai sînteţi dumneavoastră aşa înfloritoare cum eraţi odată, văd eu bine, măcar că alţii parcă n-au băgat de seamă". Ea a dat să rîdă şi a zis : „Aşa-i, da' uite că trăiesc şi o s-apuc să mă mărit, cum ziceai tu".

— Zău, domnișoară ? Îmi pare bine s-aud o vorbă ca asta, am răspuns eu.

— Cu cine zici tu că mă mărit ? m-a întrebat ea, pe urmă.

— Păi, cu domnu' Knight aș crede — i-am răspuns eu.

— Ah, a strigat ea, și s-a făcut albă la față ; pînă s-apuc eu să mă reped, și căzuse jos, fără simțire, de nu mai alegeai din ea decît un maldăr de stofe. Ei, pe urmă și-a venit în fire și a zis :

— Unity, să ne terminăm vorba.

— Nu azi, lăsați-o pe altădată, domnișoară, am zis eu.

— De ce nu azi ? a întrebat ea. Cu cine zici tu că mă mărit ?

— Nu știu, am răspuns eu de data asta.

— Ia ghici ! a zis ea.

— Nu cumva cu stăpînu' ăl mare ? am zis eu.

— Ba chiar așa, a zis ea, abătută și rătăcită, parcă.

— Da' nu prea l-am văzut să vă peteească, am zis eu.

— Ei, ce știi tu, a răspuns ea.

Pe urmă mi-a zis că se vorbiseră să facă nunta în octombrie. După aia, parcă s-a mai înviorat un pic, poate la gîndu' că pleacă de-acasă, cine știe. Că, dacă tot vorbim, de ce să nu vorbim drept, casa aia nu mai era casă pentru ea. Taică-su era tot aspru și încruntat față de dînsa, iar doamna Swancourt, femeie destul de cumsecade, nu pot să zic că se purta rău, da' o ținea mai la o parte, așa că nici la ea nu găsea cine știe ce mîngîiere. Biata fetișoară sta de una singură și se frămînta. Cam la o lună înaintea nunții, numa' ce-o vedeai cum pornea călare cu stăpînu' ăl mare și cu ale două fetițe, de ți-era mai mare dragu' să te uiți la ei : și, nu știu dac-o să mă credeți, da' odată nu i-am văzut numa' pe ei doi, fără copii, și de-asta zic că tare curios amorez a mai fost și stăpînu'. Uite-așa ! Da' stăpînu' ăl mare e bărbat chipeș, îl știți și dumneavoastră, și eu zic că pînă la urmă a început și ea să-l placă. Am văzut-o eu cum da să rîdă și se îmbujora un pic la față cînd îi spunea el cîte ceva. El ținea s-o ia mai mult de dragul copiilor, că o mamă așa bună nu mai găsea el, asta știa oricine, și mai mult decît mamă, prietenă și tovarășă de joacă. Și stăpînu' ăl mare nu-i numa' chipeș, da' se și pricepe de minune să peteească o fată în toate chipurile. Ce nu-i da, cu ce minunății

de daruri n-o încărca ! Pe unu' mi-l aduc şi eu aminte, o frumuseţe de brăţară cu diamante şi smaragde. Doamne, ca para focului s-a făcut cînd a văzut-o ! Parcă-i mai ieşiseră un pic bujorii de-altă dată în obraji ! Am ajutat-o să se îmbrace în ziua nunţii, cînd a fost şi nunta mea, atît am mai apucat să fac pentru ea, biata copilă ! Cînd a fost ea gata, am dat fuga sus şi mi-am tras şi eu pe cap rochia de mireasă. Stăpînii s-au dus înainte, iar după ei am pornit şi eu cu Martin : şi n-a apucat bine popa să-i cunune pe ei, că am trecut noi la rînd. Au fost două nunţi tare liniştite ; nu prea aflase lumea de ele. Ei, într-o inimă tînără speranţa nu moare cu una, cu două, aşa că stăpîna s-a mai înviorat un pic, că prea era chipeş şi de treabă stăpînu' !

— Dar cum de s-a prăpădit... aşa, departe de casă ? întrebă cu un glas stins, Knight.

— Vedeţi dumneavoastră, domnule, abia se luaseră, că domnişoara a început iar să tînjească, şi stăpînu' a luat-o prin străinătăţi să mai schimbe aeru'. Erau în drum spre casă şi tocmai ajunseseră la Londra, cînd ei i s-a făcut rău dintr-un avort, de nici n-au mai putut s-o urnească din loc. Acolo s-a şi prăpădit !

— El ţinea mult la ea ?

— Cine ? Stăpînu' ? Ei, cum nu !

— Foarte mult ?

— Ca la ochii din cap ! Nu chiar de la început, aşa, cu timpu'. Aşa era ea, cu cît o cunoşteai mai bine, cu atît te lipeai mai mult de ea. Bietu' stăpînu', vai de sufletu' lui !

— Înmormîntarea cînd e, mîine ?

— Da. Bărbatu-meu e acolo, în criptă, cu zidarii. Dau zor să deschidă intrarea şi să cureţe pereţii.

A doua zi, doi bărbaţi urcau binecunoscuta vale ce duce de la Castle Boterel la biserica din East Endelstow. *Cînd înmormîntarea se sfîrşi şi toţi părăsiră cimitirul ce* părea o simplă pajişte, cei doi coborîră agale treptele spre cripta familiei Luxellian, pe sub boltele joase, încrucişate, pe care le mai priviseră şi altă dată, şi care acum erau luminate la fel ca şi atunci. În noua firidă a criptei se vedea un sicriu destul de nou, dar cu luciul cam stins şi un altul şi mai nou, strălucitor şi fără pată.

În dreptul celui de la doilea se zărea silueta mohorîtă a unui bărbat, îngenuncheat pe pardoseala jilavă, cu trupul prăbuşit peste coşciug, cu mîinile împreunate, părînd a se fi lăsat cu totul pradă durerii. Era încă tînăr, poate mai tînăr decît Knight şi, chiar şi aşa cum sta acum, se vedea cît de zvelt şi bine legat îi era trupul. Murmura o rugăciune şi nu-şi dădea seama că cei doi stăteau doar la cîţiva metri mai încolo.

Knight şi Stephen mai făcură cîţiva paşi şi se opriră în locul unde stătuseră cîndva, alături de Elfride, cînd se întîlniseră toţi trei acolo, înainte ca ea să se fi cufundat în tăcere, asemeni strămoşilor ei, şi să-şi fi închis pe vecie ochii ei albaştri, luminoşi. Abia atunci zăriră, în lumina tulbure, trupul celui îngenuncheat. Knight îşi dădu îndată seama că omul îndoliat era lordul Luxellian, soţul văduv al Elfridei.

Înţeleseră că erau de prisos în acel loc. Knight îl împinse pe Stephen spre ieşire, şi se retraseră amîndoi la fel de liniştit precum veniseră.

— Să mergem, spuse el, cu glasul sugrumat. N-avem ce căuta aici. Înaintea noastră e altul, mai aproape de ea decît noi !

Şi, unul lîngă celălalt, porniră pe drumul de întoarcere spre Castle Boterel, în josul văii liniştite, cenuşii.

ÎN EDITURA EMINESCU AU APĂRUT :

Alexandru Ivasiuc
ILUMINARI

Al. Piru
POEZIA ROMÂNEASCĂ CONTEMPORANĂ

Ion Brad
ULTIMUL DRUM

Vasile Nicolescu
STAREA LIRICĂ

Al. Simion
BLOCUL DE MARMURĂ

* * *

DELAVRANCEA
(col. Biblioteca critică)

N. Rădulescu-Lemnaru
FIICA LUI ZOLTES

Ioan Alexandru
IMNE

* * *

LITERATURĂ ȘI CUNOAȘTERE
(seria Permanențe—Perspective)

Nicolae Dragoș
SCRISOARE ÎN SAT

Mircea Florin Șandru
LUMINILE ORAȘULUI

Jean Cayrol
SĂ NU UITAȚI CĂ NE IUBIM
STRĂINELE CORPURI
(col. Romanul de dragoste)

Camil Baltazar
GHIRLANDA IUBIRII

George Bălăiță
LUMEA ÎN DOUĂ ZILE

Corneliu Rădulescu
PRIN DEFILEU

Theodor Constantin
MAGDALENA DE LA MIEZUL NOPȚII
(col. Clepsidra)

Emmanuel Roblès
CEASUL LIMPEZIRILOR
(col. Romanul de dragoste)

Lector : DAN RĂDUCANU
Tehnoredactor : ELENA PREDA

Apărut 1975. Bun de tipar 5.IX.1975. Tiraj 215 009. Broşate 205 000. Legate 10 000. Coli tipar 24,50.

Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
Piaţa Scînteii nr. 1 — Bucureşti
Republica Socialistă România
Comanda nr. 50 391

Lei 13

Colecția
«Romanul de dragoste»
116

«Doi ochi albaștri» a deschis calea afirmării literare a lui Thomas Hardy (1840—1928), precedînd romanele care i-au adus mai tîrziu consacrarea și din care multe au fost tălmăcite în românește: «Tess d'Urberville». «Jude, neștiutul», «Departe de lumea dezlănțuită» (apărută în colecția «Romanul de dragoste»), «Primarul din Casterbridge», «Întoarcerea băștinașului».

Apărută în 1873 și reflectînd, într-un mod idealizat, dragostea autorului pentru Ema Lavinia, cartea este o pilduitoare istorie sentimentală, desfășurată în cadrul pitoresc din Endelstow. Pasiunea de o mare puritate a Elfridei Swancourt — care în avîntul, lipsit de artificialitate, al dragostei ei se izbește, în mod tragic, de prejudecăți osificate și de intoleranță — se constituie într-o pledoarie desăvîrșită artisticește, pentru încrederea în oameni și în autenticitatea sentimentelor.

ULTIMELE APARIȚII:

108 Werner Heiduczek — **Un semestru de tandrețe**
109 Maurice Baring — **Daphne Adeane**
110 Marie-Anne Desmarest — **Torente**
111 Cella Delavrancea — **O vară ciudată**
112 Cezar Petrescu — **Dumineca orbului**
113 Gárdonyi Géza — **Contract de căsătorie**
114 Emmanuel Roblès — **Ceasul limpezirilor**
115 Jean Cayrol — **Să nu uitați că ne iubim**